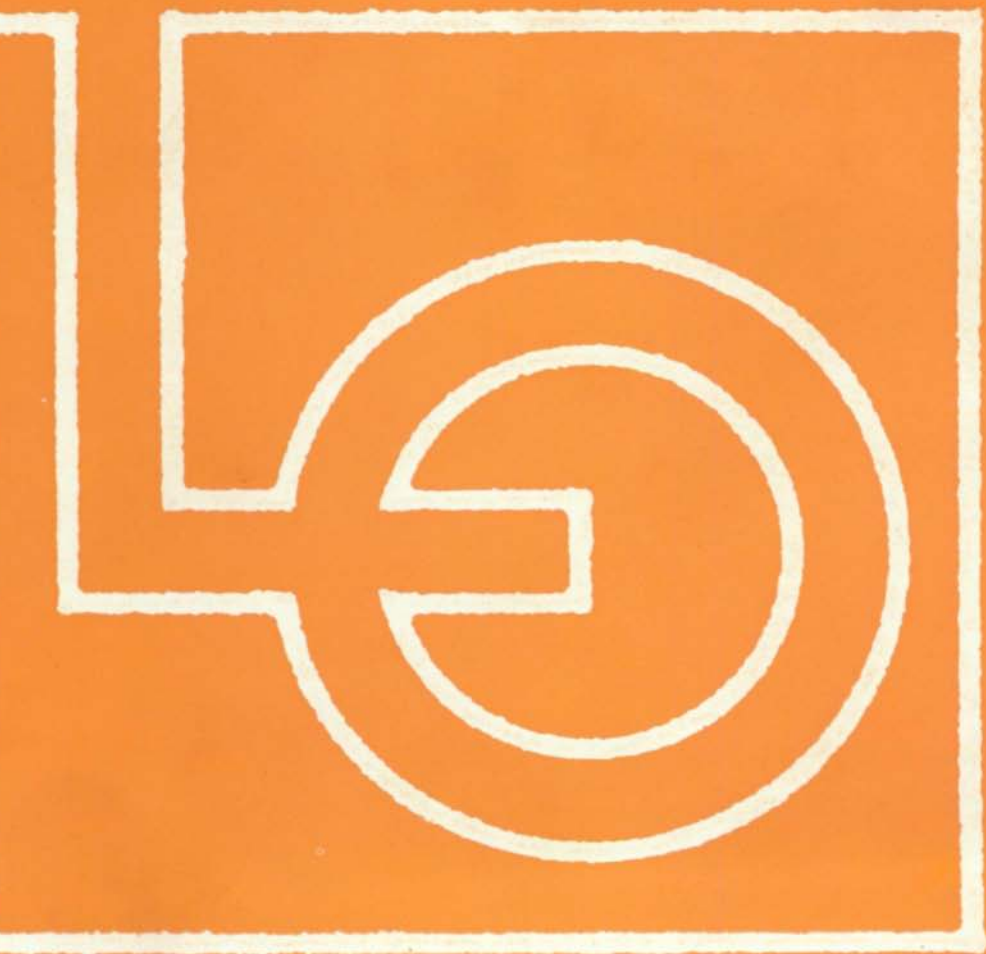

ndsorganisasjonen
I Norge

Protokoll

fra den 23. ordinære kongress 1973

Kongressens vedtak 1973

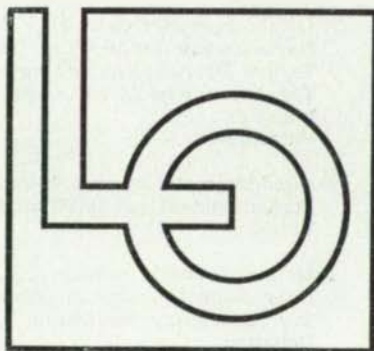

Landsorganisasjonen
I Norge

Protokoll

fra den 23. ordinære kongress 1973

Kongressens vedtak 1973

Sakregister

	Side
Forord	5
Talerliste	7
<i>Åpningsmøte</i>	9
Formannens minnetale	9
Hilsningstalen	10
Gjestene hilser	18
Konstitueringen utsatt	28
<i>Formiddagsmøtet mandag 7. mai</i>	29
Dagsordenens punkt 2, konstituering	29
Dagsordenen	30
Forretningsordenen	32
Kongressens funksjonærer og komitéer	32
Dagsordenens punkt 3, A. Beretninger	34
Dagsordenens punkt 3, B. Regnskapene	38
Dagsordenens punkt 4, Vedtektsendringer	45
Debatten om formålsparagrafen	56
<i>Ettermiddagsmøtet mandag</i>	59
Fortsatt vedtektsdebatt	59
<i>Formiddagsmøtet tirsdag 8. mai</i>	73
Fortsatt vedtektsbehandling	73
Votering: Oversendelse til redaksjonskomitéen	81
Dagsordenens punkt 5, Koplingsbestemmelsene i Arbeidstvistloven ..	81
Voteringen	89
<i>Ettermiddagsmøtet tirsdag</i>	89
Dagsordenens punkt 6, A. Den politiske situasjon og tariffpolitikken	89
Trygve Brattelis innledningsforedrag	93
Tor Aspengrens foredrag om tariffpolitikken	98
Debatten	108
Votering	119
<i>Formiddagsmøtet onsdag 9. mai</i>	120
Fortsatt debatt om tariffpolitikken	120
Voteringen	135
<i>Ettermiddagsmøtet onsdag</i>	136
Internasjonale spørsmål. Ambassadør Evensens orientering	136
Tor Aspengrens innledning	153
Debatten	155
Voteringer	158

Dagsordenens punkt 6, B. Sosialpolitisk program	162
<i>Formiddagsmøtet torsdag 10. mai</i>	174
Sosialpolitisk debatt fortsatt	174
Voteringen	185
Dagsordenens punkt 6, C. Lovspørsmål. 1. Arbeidervernlov	186
<i>Ettermiddagsmøtet torsdag</i>	190
Fortsatt debatt om punkt 6 c	190
Generalsekretær Kurt Waldheim på besøk	195
Voteringen i punkt 6 c	197
2. Yrkesskadetrygden	198
3. Garanti ved konkurs	198
4. Ferieloven	198
En votering som var glemt	200
5. Arbeidstvistloven	200
6. Sykelønnsordningen	200
7. Syketrygden	201
8. Arbeidsledighetstrygden	201
9. Sluttvederlagsordningen	201
10. Bedriftsulykker	202
11. Barnetrygden	202
12. Bevegelige helligdager	202
13. Generelt	203
Dagsordenens punkt 7 B og C. A. Hovedavtalen med N.A.F.	203
Debatten	206
<i>Kveldsmøtet torsdag</i>	210
Hovedavtalen — fortsatt debatt	210
Votering	219
Hovedavtalen med kooperasjonen	219
Votering	222
Dagsordenens punkt 7, C. Arbeidsstudier	222
Votering	223
Dagsordenens punkt 8, A. Organisasjonsformene	223
Organisasjonskomitéens innstilling	229
Ordsiftet	236
Voteringen	243
<i>Formiddagsmøtet fredag 11. mai</i>	244
Valgene	244
Valgkomitéens innstilling	245
Den alminnelige debatt	247
Voteringene	249
Bevilgninger	251
Innstillinger fra redaksjonskomitéen	253
Voteringen om formålsparagrafen	259
De øvrige voteringer	260
Dagsordenens punkt 10, Demokrati i arbeidslivet	267
Ordsiftet	275
Voteringen	277
Dagsordenens punkt 11, LOs handlingsprogram	278
Ordsiftet	285

Voteringen	296
Dagsordenens punkt 12, Diverse forslag	296
Punkt 1. LOs distriktskontorer	296
Instruks for tilsynsutvalgene	298
Punkt 2. Boligspørsmålet	299
Punkt 3. Skole og utdanning	300
Punkt 4. Forholdet ledelse — medlemmer	301
Punkt 5. Oljepolitikk	301
Punkt 6. Nasjonalisering — sosialisering	302
Punkt 7. Verne- og sikkerhetstiltak	305
Punkt 8. Distriktpolitikk	305
Punkt 9. Husmorvikarordningen	307
Punkt 10. Faglig-politisk virksomhet	307
Punkt 11. Arbeidsmarkedsspørsmål	308
Punkt 12. Landsbanken	308
Punkt 13. Jordbruksavtalen	315
Punkt 14. Arbeidstap ved kommunale verv	316
Punkt 15. Opplysningsvirksomheten	316
Punkt 16. Forsikringsspørsmål	317
Punkt 17. A-pressen	318
Punkt 18. Fiskerispørsmål	318
Punkt 19. Jakt og fiske	319
Punkt 20. Folk og Forsvar	320
Punkt 21. Forbrukerspørsmål	320
Punkt 22. Miljøvern	320
Punkt 23. Flytting av bedrifter til utlandet	321
Punkt 24. Forskningsspørsmål	321
Punkt 25. Kulturspørsmål	322
Punkt 26. Bedriftslegeordning — helsespørsmål	322
Avslutningen	323
Kongressdeltakerne	326
Kongressvedtakene	335

FORORD

Denne protokollen gir et referat av forhandlingene på LOs 23. ordinære kongress 6.—11 mai 1973. Under Kongressen ble det laget referat for hver dag.. Dette ble trykt og delt ut til representantene som hadde høve til å gjøre merknader og korrigeringer. Referatet for siste møtedag ble sendt til representantene med en frist til å sende inn merknader.

På grunnlag av de daglige referater, innkomne merknader og Kongressens dokumenter er så denne protokollen blitt redigert.

Deltakerlisten er tatt inn til slutt i protokollen. Den bygger på den opprinnelige deltakerliste med de endringer som ble anmeldt til fullmaktskomitéen og de under Kongressen innleverte gjenparter av representantkortene.

For å lette oversikten over Kongressens vedtak, er disse samlet i særskilt bilag til slutt i protokollen.

Landsorganisasjonen i Norge.

Informasjonskontoret.

Talerliste

- Albertsen, Reidar 35, 66, 178, 197
Andersen, Gunnar 34
Andersen, Hjalmar 238
Andreassen, Thor 44, 61, 73, 210, 237
Arnseth, Paul 187
Asmussen, Willy 66, 116, 133, 176, 202
Aspengren, Tor 9, 10, 28, 29, 30, 31,
35, 36, 43, 67, 98, 133, 153, 158, 196,
197, 199, 257, 323, 324, 325
Axelsen, Olaf 189
Bakken, Kolbjørn 132, 216
Barang, Bjørn 288
Bekkevad, Lillian 285
Berge, Per 291
Berg-Knutsen, J. F. 308, 315
Bjørgli, Arvid 67, 117, 180
Bolin, Bertil 28
Born, Arne 132, 182, 217
Bostrøm, Birger 58, 70, 124, 212
Bratlie, Olav 38, 62, 71, 116
Brattebø, Harald 74, 221, 260
Bratteli, Trygve 23, 90, 190, 324
Bremset, Anna 221
Brenna, Morten 276
Braaten, Egil 217, 258
Bråthen, Normann 251
Buberg, Knut 118, 157, 179, 211
Buck, Liv 168
Bøe, Alf 70, 295
Børstad, Jacob 129
Christiansen, Olav H. 187, 195, 317
Dahl, Rolf 119, 195, 196
Dahlberg, Bjarbe 189
Dalberg, Kåre 207
Eitrem, Jakob 200
Engebretsen, Odd 320
Eriksen, Kåre 190, 211
Evensen, Jens 136
Falch, Willy 69, 71, 88, 176
Femtehjell, Per 133, 175
Finne, Jens P. 218
Fiskerud, Kjell 85, 113, 155, 187, 247
Flesvig, Ole 65, 79, 126, 216, 241
Folvik, Viktor 35, 43, 72, 73, 206, 248
Forså, Arvid 133
Fossen, Erling 297
Frøshaug, Hjalmar 294
Frøysland, Rolf 127, 200
Gundersen, Bård 63, 78, 129
Gundersen, Petter 75
Halvorsen, Martin 209
Halvorsen, Tor 35, 267, 277, 278, 295
Hannestad, Fritz W. 65, 87, 206, 241
Hansen, Kåre 87, 199, 232, 243, 249
Hansen, Leif Aas 36, 44, 176, 313, 315
Haraldseth, Leif 81, 88, 224, 236, 243
Hartvedt, Trygve 122, 217
Hauge, Rolf 110, 188, 199
Haugness, Lage 242, 258
Henriksen, Egill Wiggen 128
Hein, Ingvald 212
Hettleid, Kåre Johs. 63, 76, 129, 181,
206, 251, 314
Hauge, Magne 70
Holgersnes, Håkon 59
Holst, Kjell 128, 167, 218, 306
Højdahl, Odd 35, 120, 162, 183, 185,
200, 203, 214, 218, 222, 253, 297, 302
Hysvær, Einar 124, 177, 185, 201, 211,
252, 296, 316, 319
Iversen, Harald 130
Jacobsen, Ingeborg 116, 290
Jacobsen, Odd W. 36, 38, 56, 66, 72,
75, 79, 87, 122, 157, 203, 214, 258,
275
Jensen, Arne 260
Johannessen, Nils H. 69, 128, 239
Johansen, Bjørg 186, 289
Johansen, Eva 217, 322
Johansen, Erling 244, 251
Johansen, Jan 108, 135, 178, 295
Johansen, Stener 115, 177, 296
Johnsen, Edvard 179
Johnsen, Joralf 63, 70, 131, 293
Jørgensen, Jørgen 297
Jørgensen, Tor Alv 72, 75
Kaldahl, Rolf 79, 222
Kalheim, Ragnar 64, 87, 125, 157, 216,
242, 257
Kalvik, Arild 34, 85, 118, 180

Karlsen, Harry W. 68, 78, 251
Kjelsrud, Klaus 323
Klemo, Ole 176, 250
Kolstad, Walter 112, 192, 219, 222
Kristoffersen, Kåre 156
Kvam, Leif 114, 215
Laberg, Arne 60, 293
Landfall-Nielsen, Gerd 308
Langli, Jacob 124, 183, 208
Larsen, Gunnar 70
Laukholm, Fridtjov 77, 181, 239
Lindqvist, Marie 75
Lothe, Oddbjørg 127
Lundell, Rolf 258
Lundquist, Odd 78, 194, 207, 251
Løberg, Osvald 63
Løken, Arne 61, 80, 215, 316
Maier, Heribert 27
Martinsen, Kjell 305
Mikkelsen, Erland 38, 109, 156, 223,
249
Moe, Randi 173
Moen, Reidar 61, 221
Mong, Lars 157
Morgenlien, Holm 121, 305
Mortensen, Kurt 297
Mugaas, N. R. 71, 115, 237, 248
Myhre, Kåre 66, 123, 251, 276
Mælumshagen, MBagne 188, 319
Nakken, Knut 66, 67
Nicolaysen, Henry 37
Nielsen, Thomas 24
Nilsen, Erling 240
Nilsen, Finn 88, 238
Nøss, Alfred 80
Olsen, Hans 62, 77, 314
Omberg, Odd 72, 207
Pedersen, Harry 130, 258
Petersen, Age 86
Pettersen, Bjørn Flage 60
Pettersen, Ase Sneve 196
Rasmussen, Martin 241
Ravnaas, Jahn 290
Rislaa, Terje 241
Ryane, Per 43, 302
Rødne, Ivar 72, 182, 210
Rønning, Tor 174
Sakseide, Jon 35, 114
Samuelsen, Sylvia Storstad 194, 210
Skau, Leif 34, 69, 71, 85, 130, 195,
237, 248, 323
Skipnes, Johan 20
Skytøen, Lars 57, 114, 156, 188, 215,
257
Sløgedal, Salve 130
Silend, Rasmus 252
Staff, Karl 318
Stensjø, Erling 60
Strand, Einar 29, 34, 36, 45, 67, 74,
76, 80, 252, 254, 258, 314, 315
Strangel, Arne G. 43
Strømmen, Eivind 112, 190
Sund, Erik 214, 241, 252
Svendsen, Evelyn 80, 212, 251, 295
Thorbjørnsen, Alfred 208
Thoresen, Finn Erik 58, 75, 80, 124,
200, 257
Thorsen, Wilhelm 129, 208, 222
Tjostheim, Reidar 132, 295
Thømt, Kristian 81
Torp, Jens 240
Torvik, Per Arne 65, 130, 276, 293
Totland, Otto 57, 67, 76, 126, 210, 221,
258
Tveiten, Martin 77, 81, 182, 201, 260
Tverdal, Magne 70, 117, 248
Ulleland, Ingolf 208
Unnerud, Leif 71, 132, 198
Urke, Kåre 183
Varreng, Ove 181, 215, 277
Vetter, Heinz Oskar 25
Væring, Odd 182
Waldheim, Kurt 195
Werner, Kåre B. 295
Wivegh, Odd 18
Wirum, Arne 175
Ødegaard, Ivar 77, 121, 294
Ødegaard, Håkon A. 62, 84, 89, 191,
239
Østlie, Leif 249, 320
Arnes, Jarle 133

Åpningsmøtet søndag 6. mai 1973.

Landsorganisasjonens 23. ordinære kongress ble åpnet etter programmet presis kl. 11.00 søndag 6. mai 1973. Utenfor Kongresssalen i Folkets Hus spilte før åpningen Bjølsen skoles jentekorps under sin dirigent Erling W. Dahl. Folkets Hus' store sal var usedvanlig vakkert smykket med blomsterdekorasjoner og transparenten med teksten: «Vekst og vern — demokrati og likestilling.»

Den norske Operas orkester under dirigent *Zdenko Peharda* åpnet kongressen med å spille Symfonisk dans nr. 2 av Edvard Grieg, og fulgte opp med Griegs «Solveigs dans» fra Peer Gynt. Solist var Eva Tørklep Larssen. Hun fortsatte å synge med orkesteret to arier av Giuseppe Verdi: Gildas arie fra «Rigoletto» og Violettas arie fra «La Traviata». Orkesteret avsluttet med å spille «Kjempeviseslått» av Harald Sæverud. Både orkester og solist mottok fortjent og langvarig applaus, og LO-formannen overrakte blomsterbuketter til solisten og dirigenten.

Siste innslag i den kunstneriske og vakre åpningen av kongressen var arbeiderdikt, framført av skuespilleren *Jack Fjeldstad* akkompagnert av *Kjell Bækkelund*. Disse fikk også sin fortjente hyllest fra kongressen og blomster fra LO-formannen.

Minnetale:

Tor Aspengren holdt denne minnetale:

La oss minnes våre kamerater som er gått bort siden forrige kongress.

I en så stor organisasjon som vår dreier det seg om noen tusen. Det gjelder mange kamerater med et langvarig medlemskap og lang aktiv tjeneste, og det gjelder yngre, som er gått bort mens de sto midt oppe i sitt arbeid.

Vi vet at fagbevegelsen har hatt mange vanskeligheter og mye motgang i sin marsj fram til det den er i dag. Det er grunn til å minnes alle dem som tok sin tårn og aldri sviktet selv i kritiske perioder. Jeg kunne nevne en rekke navn, men skal la det være — med ett unntak. I fjor døde vårt til da eldste medlem — Karoline Kristiansen. Hun ble 101 år gammel og hadde vært fagorganisert siden fyrstikkarbeiderskenes streik i Christiania i 1889. I et fjernsynsprogram tatt opp for et par år siden, og som ble sendt om igjen 1. mai i år, ga hun

uttrykk for stoltheten over å ha vært fagorganisert. Hun uttrykte det selv slik at hun hadde hatt «rein bok» i alle år siden innmeldelsen. Jeg vil gjerne nevne henne som et eksempel på alle de kameratene som i gode og onde dager var med oss.

Mange av de som har gått bort var aktive i bevegelsen, på sin arbeidsplass, i sin fagforening, i sitt forbund og i LO. Mange deltok også i samfunnsmessig virksomhet utenfor vår organisasjon, men til fordel for den bevegelse de hadde valgt å tjene. Det gjelder folk som har vært med i politisk virksomhet og forskjellig foreningsvirksomhet på sitt hjemsted, i sitt fylke og i sin landsdel.

Vi vet at vi i dag savner kamerater som ikke bare deltok i fagbevegelsen, men også i den politiske arbeiderbevegelse, i arbeiderpresesen, i forbrukerkooperasjonen, i boligkooperasjonen, i avholdsbevegelsen, og på mange andre områder som fagbevegelsen er opptatt av.

Vi minnes også kamerater i våre nordiske og internasjonale broderorganisasjoner, kamerater som vi gjennom vårt nordiske samarbeid og internasjonale arbeid for øvrig hadde god kontakt med, og hadde lært å kjenne som forkjempere for arbeiderbevegelsens sak.

Alle disse våre kamerater var med oss i medgang og motgang. De har sin store andel i den sterke stilling som vi etter hvert har nådd fram til i samfunnet, og vi vil alltid minnes dem for trofast og oppofrende innsats, ingen nevnt — ingen glemt.

Det blir vår oppgave å føre deres arbeid videre. Vi vet at det ennå er en rekke uløste oppgaver. Det vil sikkert denne kongressen bære bud om. Den beste måte vi kan hedre våre bortgangne kameraters minne på, er å gå inn i det videre arbeid med den samme glød og interesse som preget deres virksomhet.

Vi lyser fred over våre avdøde kameraters minne.

Tor Aspengrens hilsningstale til Kongressen.

Tor Aspengrens hilste Kongressen med denne talen:

Den økonomiske utviklingen hittil i 1970-årene har på vesentlige områder avveket fra den utviklingen vi hadde i 1960-årene. Vi opplevde i forrige ti-år i Norge en periode med svært rask økonomisk vekst, den gjennomsnittlige vekst pr. år i bruttonasjonalproduktet var praktisk talt 5 prosent, samtidig steg produktiviteten målt ved bruttonasjonalproduktet pr. årsverk tilsvarende sterkt. En viktig drivkraft bak utviklingen som vi i denne perioden opplevde var en usedvanlig sterk øking i industriproduksjonen. Industriens bruttoprodukt steg fra 1960 til 1969 med 7.8 prosent pr. år i gjennomsnitt, noe som var vesentlig sterkere enn den tilsvarende stigningen i bruttonasjonalproduktet.

I fireårsperioden 1969—72 fortsatte veksten, men ikke riktig i samme raske tempo. Bruttonasjonalproduktet steg i denne perioden gjennomsnittlig med 4,4 prosent pr. år, noe som var ca. 10 prosent lavere stigning enn i 60-årene. Samtidig markerte ti-årsskiftet et omslag til markert lavere vekst i industriens bruttoprodukt. I alle disse fire årene har industriproduksjonen steget svakere enn hva bruttonasjonalproduktet har gjort. Det er svært uvanlig at industriproduksjonen over en så lang periode som fire år stiger svakere enn bruttonasjonalproduktet. Også produktivitetsutviklingen målt ved bruttonasjonalprodukt pr. årsverk har steget langsommere hittil i 1970-årene enn hva tilfellet var i forrige ti-år. Den gjennomsnittlige produktivitetsstigningen var 4,3 prosent pr. år i 1960-årene, mens den etter 1969 har vært ca. 3,5 prosent.

På tross av strukturproblemer og endringer innenfor næringslivet har man generelt stort sett maktet å opprettholde full sysselsetting i den foregående kongressperioden. I enkelte av de siste fire år har vi opplevd et meget stramt arbeidsmarked, og arbeidsledigheten har vært lavere enn i tidligere perioder. Ut i fra de strukturproblemer som nå eksisterer innenfor norsk industri og på bakgrunn av den retningen som man kan vente at industriutviklingen tar de nærmeste år, så tror jeg man må være forberedt på raskere omstillinger for arbeidstakerne i årene som kommer. Dette er ett av de mange små, men viktige spørsmål vi spesielt må være oppmerksom på.

Vi har i kongressperioden som er bak oss opplevd en meget sterk prisstigning. Sammenholdt med 1960-årene har prisstigningen vært nær dobbel så sterk i de siste fire årene. Dette har ikke vært noe særnorsk trekk. Ser en på prisutviklingen i land vi konkurrerer med, har ikke denne atskilt seg vesentlig fra prisutviklingen i Norge. Også resten av Europa har opplevd meget sterk prisstigning hittil i 1970-årene.

Etter en meget moderat prisstigning i 1969 på 3,1 prosent, fikk vi en prisstigning på 10,6 prosent i 1970. Skatteomleggingen svarte for ca. halvparten av denne prisstigningen. I den situasjon som da holdt på å utvikle seg fant LO to forhold spesielt betenkelige.

- Vi opplevde en sterk øking i prisstigningstakten. Prisene økte stadig raskere utover året 1970. Fra desember 1969 til desember 1970 steg indeksen med over 7 prosent, og stigningstakten nådde da et nivå den senere har holdt.
- Matvareprisene steg vesentlig raskere enn prisene på andre varer.

Dette er bakgrunnen for at LO fant å måtte si klart fra til myndighetene at våre medlemmer ikke kunne godta en slik prisutvikling.

Konsumprisindeksen steg senere med 6,2 prosent i 1971 og hele 7,2 prosent i 1972. Dette har gitt en prisstigning i treårs-perioden etter skatteomleggingen i 1970 som har vært den sterkeste over noen treårsperiode siden Korea-krigen tidlig i 1950-årene.

Denne sterke prisstigningen må sees i sammenheng med skatteomleggingen i 1970 som sammen med en sterk prisstigning utenfra og generelt gode konjunkturer ga en ekstraordinær stor verdimessig øking av den innenlandske etterspørselen. Virkningene av skatteomleggingen på prisene har vi merket helt fram til nå.

Samtidig som denne sterke prisstigningen har pågått har lønnstakerne opplevd en utvikling i sine timefortjenester som man vanskelig kan finne i noen tidligere periode. Gjennomsnittlig timefortjeneste for menn i industrien steg fra 4. kvartal 1968 til 4. kvartal 1972 med kr. 5,33 eller vel 45 prosent. Timefortjenesten for voksne kvinner i industrien steg i samme periode med kr. 4,18 eller vel 47 prosent.

Konsumprisindeksen steg med 22 prosent i samme tidsperiode når en ser bort fra prisvirkningene av omleggingen til moms i 1970. Selv med en slik sterk prisøkning har den gunstige utviklingen i time-lønnsatsene gitt grunnlag for en vesentlig forbedring av reallønnen i kongressperioden (når en ikke tar hensyn til skattene). Reallønnen for voksne arbeidere i industrien steg med vel 19 prosent i disse fire årene når en ser bort fra omleggingen til moms, dette representerer en årlig gjennomsnittlig reallønnsstigning på ca. 4,8 prosent. Utviklingen har imidlertid ikke skjedd jevnt i disse årene. Reallønnen økte sterkt i den første halvdel av kongressperioden, mens stigningen har vært atskillig svakere de to siste årene. Mens den gjennomsnittlige stigningen i reallønnen de to første år var ca. 8 prosent, var den i de to siste år i underkant av 2 prosent.

I den siste tiden har mye av interessen for utviklingen i lønnstakernes inntekter vært samlet om skattenes og avgiftenes innvirkning uttrykt ved disponibel realinntekt. Denne viste en sterk stigning i begynnelsen av kongressperioden med henholdsvis 2,5 og 4,2 prosent i 1969 og 1970. Det siste tallet er imidlertid i stor utstrekning influert av reduksjonen av direkte skatter og øking av barne-trygden på grunn av omlegging til moms dette året, og må derfor sees i sammenheng med prisvirkningen av skatteomleggingen. I de to siste årene av kongressperioden har utviklingen vært langt svakere. I 1971 steg disponibel realinntekt for en gjennomsnittlig lønnstaker (inntekt kr. 35 000.00, kone og to barn) med 1,2 prosent, mens en i 1972 fikk en nedgang på 0,8 prosent.

Utviklingen i 1973 vil trolig bli vesentlig bedre med det indeksoppgjør som nå har funnet sted, og som de fleste kongressdeltakerne er kjent med. Før Sekretariatet gikk til sluttforhandlinger med Norsk Arbeidsgiverforening, ble saken forelagt for et felles forbundsstyremøte for å høre dets mening om et annet indeksoppgjør enn det vi har vært vant til. Mot seks stemmer vedtok felles forbundsstyre å gå inn for en løsning med et noe redusert indekstillegg og med innspørtinger av subsidier fra myndighetenes side. Denne kombinasjon mellom indekstillegg og subsidier vil gi oss vel 2 prosent i økt disponibel realinntekt. Ser en dette mot et vanlig ordinært indeksoppgjør med ca. 70 prosent kompensasjon, vil dette ha gitt oss ca. 1,4 prosent øking i vår disponible realinntekt. Det som ved siden av det lønnsmessige tillegg i denne situasjon er at prisene forutsettes å stige vesentlig mindre enn ved et vanlig ordinært indeksoppgjør, og det betyr igjen større trygghet for våre arbeidsplasser og større sikkerhet for full sysselsetting.

Den store saken i kongressperioden var oppgjøret i forbindelse med tilslutning til De Europeiske Fellesskap. LOs ulike organer har gjennom tiden behandlet og vurdert tilslutningen til De Europeiske Fellesskap. Alle vedtakene har gått ut på å vente med å ta standpunkt inntil et forhandlingsresultat var kjent, slik at man kunne vurdere hva som var akseptabelt. Den 25. januar, etter at forhandlingsresultatet var kjent, vurderte Sekretariatet om dette var godt nok. Mot to stemmer anbefalte Sekretariatet å godkjenne forhandlingsresultatet, og anbefalte LOs medlemmer å gjøre det samme.

Det kom i slutten av året 1971 og begynnelsen av 1972 inn en del krav om uravstemning blant LOs medlemmer om EF-tilslutning. Da en uravstemning om en slik sak ingen hjemmel har i vedtektene og da EF-saken skulle avgjøres ved folkeavstemning, kunne ikke Sekretariatet forstå at det skulle være nødvendig med en uravstemning innen LO. Sekretariatet fattet imidlertid enstemmig vedtak om ekstraordinær kongress. Den 2. og 3. juni hadde vi så den ekstraordinære kongress, hvor flertallet og mindretallet fremmet sine synspunkter. Ved avstemning ble det et flertall på 234 stemmer for medlemskap og 81 stemte for en handelsavtale.

Det er verd også å merke seg at forslaget som ble fremmet på Kongressen om at saken skulle ut til uravstemning og ikke avgjøres av Kongressen bare fikk 21 stemmer. Av de 81 som stemte for en handelsavtale var det altså hele 60 som stemte for at saken skulle avgjøres på Kongressen. Det har også vært stilt kritiske spørsmål om bruk av penger fra LOs side i EF-aksjonen. Også på dette området har Sekretariatet handlet under ansvar. Når vi vet hva andre organisasjoner har brukt av midler, er det småsummer LO har brukt

i sin agitasjon. Fra Folkebevegelsen mot medlemskap er det antydnet et beløp et sted mellom 12 og 15 millioner kroner. Fra LOs side har vi brukt omtrent 1/10.

Ved folkeavstemningen 25. og 26. september ble det flertall for ikke medlemskap i De Europeiske Fellesskap. I sitt første møte etter folkeavstemningen tok Sekretariatet avstemningsresultatet til etterretning, og henstilte til våre tillitsmenn og våre medlemmer nå å aktivisere seg med arbeidet på de aktuelle faglige spørsmål, som arbeidsmiljø, forskning, bedriftsdemokrati m. v.

Vi har nå fått en handelsavtale som er parafert, men som ennå ikke er godkjent av Stortinget, men det er neppe tvil om at noen vil gå imot den handelsavtale man nå har kommet fram til. Denne handelsavtale vil for enkelte områder skape større vansker enn ventet, for andre mindre. Vi må imidlertid alle være med på å gjøre det beste ut av den situasjon vi nå er kommet opp i, og arbeide videre med det for øyet — nye økonomiske, sosiale og kulturelle framskritt.

Av andre viktige begivenheter er det gledelige fredsbudskap som kom fra Vietnam. Full våpenstillstand i Indokina må imidlertid være målet. Fra LOs side vil vi være med på å ta vår del av hjelpearbeidet for å gjenreise Vietnam etter grusomhetene.

Grunnet situasjonen i Europa og for vår egen del med hensyn til å organisere vårt eget arbeid i Norden spesielt i forhold til Det Nordiske Råd, har vi dannet Nordens Faglige Samorganisasjon. Nødvendigheten av en faglig samling i Europa vokste også fram, og det første skritt til en europeisk organisasjon er tatt, idet Den Europeiske Faglige Samorganisasjon er etablert med 17 FFI-land som grunnpilarer. Den Europeiske Faglige Samorganisasjon vil få stor betydning for vårt arbeid, i første rekke med de multinasjonale selskaper, med miljøvernarbeid i Europa, det industrielle demokrati eller medinnflytelse i bedriftslivet og selvsagt vår påvirkning både til De Europeiske Fellesskap, sosialt og økonomisk, og vår påvirkning til rest-EFTA. Vi håper på en utvikling i det videre arbeid med hensyn til en brede europeisk og internasjonal fagbevegelse.

Den politiske situasjon rent generelt sett i kongressperioden har vært preget av labilitet og usikkerhet som alltid vil følge i kjølvannet av regjeringer sammensatt av forskjellige partier og ulike politiske syn. Likevel har vi i denne periode gjennom vårt faglig/politiske engasjement fått gjennomført viktige saker som forkortelse av arbeidstiden, en bedret pensjonsordning, en bedret sykeordning, et skritt i riktig retning i bedriftsdemokrati.

Innad i arbeiderbevegelsen, og i første rekke i Det norske Arbei-

derparti, har vi kommet gjennom etterveene av EF-kampanjen på en hyggeligere og roligere måte enn de fleste hadde trodd var mulig, og som sikkert mange utenfor og noen innenfor bevegelsen er svært skuffet over. Noen har selvfølgelig både innenfor partiet og fagbevegelsen villet utnytte EF-situasjonen til å skade den samlede demokratiske arbeiderbevegelse for med det å skape egen personlig og politisk vinning.

Noen partimedlemmer har i forbindelse med opplegget til stortingsvalget arbeidet direkte mot sitt eget parti ved å samarbeide med andre partier, og noen få har sett som sitt livs mål å få kollektivt tilmeldte foreninger ut av Det norske Arbeiderparti. En må i disse tilfeller etterlyse politisk moral og politisk vurdering. Liten avskalling har vi hatt, ja, mindre enn ventet, og mange sitter sikkert med følelsen av at det var ønskelig med renere luft å puste i innenfor partiet. Ett er sikkert at vi som har både fornuft og følelser tilhørende den demokratiske sosialistiske bevegelse nå må aktivisere oss, slik at de grupperinger som har oppstått innenfor arbeiderbevegelsen blir til de sekter som slike grupperinger alltid har vært. LOs sekretariat har tatt folkeavstemningen til etterretning, og anser seg ferdig med EF-saken. Vi vil på ny henstille til våre tillitsmenn og medlemmer å aktivisere seg på viktige felter som fagbevegelsen må prioritere, så som forskning — miljøarbeid i videste forstand, bedriftsdemokrati m. v.

Vi var godt fornøyd med fagbevegelsens aktivitet foran Kongressen i 1969. Vi hadde hatt et debattopplegg ute om Program 69, LOs handlingsprogram, hvor mer enn 12 000 av våre tillitsmenn og medlemmer deltok. Foran denne kongress, spesielt grunnet LO-Inform, har vi skapt en aktivitet som er uten sidestykke i norsk arbeiderbevegelse. Denne aktivitet har gitt seg utslag i at vi til denne kongress har fått ca. 1200 forslag, mer enn dobbelt så mange forslag som ved forrige kongress. Mange har gjettet og håpet på at dette skulle ha sin bakgrunn i en mengde kritiske forslag i forbindelse med LO-ledelsens og Sekretariatets holdning til De Europeiske Fellesskap. Dette er ikke tilfelle. Av de ca. 1200 forslag som er kommet til Kongressen, er det alene 16 forslag som tangerer EF-kampanjen. De øvrige forslag i det vesentlige peker framover, og det er nokså vesentlig. På en kongress skal en selvfølgelig se bakover i den kongressperiode en forlater og se hva en kan gjøre bedre i kommende kongressperiode. Viktigst er det selvfølgelig å se framover og målsette seg. Til denne kongress er det mellom annet framlagt et faglig regnskap, som vil vise hva vi har utrettet i perioden. I tilknytning til dette vil vi så framlegge et revidert handlingsprogram bygd på Program 69, handlingsprogrammet, som ble vedtatt på Kongressen

samme år. Mye av det vi hadde i Program 69 er gjennomført eller står foran å bli gjennomført. Nye ting kommer inn som f. eks. miljøvernarbeid i videste forstand, LOs engasjement i forbindelse med forskning, videreutviklingen av bedriftsdemokratiet. Forskningen må det være viktig at LO er med og styrer utviklingen av. Forskningen må tjene menneskene.

I oljepolitikken vil LO fortsatt engasjere seg. Vi er sterkt interessert i ringvirkningene innenfor industrien som vil utvikle seg på grunn av oljefunnene som er gjort, men fremfor alt er vi interessert i å forme utviklingen slik den må fortone seg ved nye tildelinger av blokker, og ikke minst når områder nord for den 62. breddegrad skal analyseres. Vår innstilling om ilandføring skapte store overskrifter og store ord om splittelse og dyp prinsipiell uenighet mellom LO og D.N.A. La meg bare minne om at det gjennom tidene har vært divergerende syn på enkelte spørsmål, og jeg får også håpe at slik saklig uenighet mellom D.N.A. og LO fortsatt vil gjøre seg gjeldende uten at dette får noen betydning for den hovedpolitikk partene står for. Saklig uenighet er en garanti i seg selv for at demokratiet skal virke og utvikle seg i riktig retning, og så får opportunistene skrive og tale slik de måtte ønske situasjonen skulle være. Alle parter er i dag enig om at LOs innstilling om ilandføringen og den skuffelse vi la for dagen når det gjaldt den manglende utredning som lå til grunn for Stortingsmelding nr. 51 (1972/73) har medført et pluss når Stortinget skulle ta den endelige avgjørelse. For LO er det imidlertid viktig at vi nå har fått slått fast og understreket tydeligere enn tidligere at ilandføring til Norge er hovedregelen, og at dette område i Ekofisk er en ren unntakelse.

Den økonomiske vekst som er nødvendig for å skape utvikling må prioriteres på en annen og bedre måte enn tidligere til beste for menneskelig trivsel, gjennom et bedret arbeidsmiljø, bomiljø, fritidsmiljø. Vårt engasjement i forsikring må utvides og styrkes. Motstand mot kollektive gode ordninger slik vi så det i forbindelse med Falconbridge har vi inntrykk av hører fortiden til. Motstand og motarbeidelse fra de private selskaper må vi bare se i øynene. Vi kan imidlertid ikke gå av veien eller gi opp i våre bestrebelse i å skape trygghet gjennom nye framstøt, gjennom kollektive og gruppevis ordninger. Vårt mål må være å skape god og billig trygghet på alle områder og i alle situasjoner som kan tenkes å oppstå blant våre medlemmer.

Spørsmålet om forsikring mot naturskader har vært et tilbakevendende diskusjonstema. Diskusjonen dukker alltid opp når det har vært store eller små naturkatastrofer. Disse medfører jo alltid tap for de som rammes, og dette kan være tap som det ofte er

vanskelig å bære. Som kjent eksisterer det et Statens Naturskadefond som har til oppgave å yte erstatning i slike skadetilfelle.

Men dette naturskadefondet dekker jo aldri helt ut det tap som den skadelidte har hatt, erfaringsmessig ca. 60—70 prosent. Det er derfor nå gledelig å kunne meddele at vi har løst dette problemet for alle de fagorganiserte som har den spesielle hustariffen i Samvirke, og det dreier seg om ca. 47 000 husforsikringer. Dekningsomfanget på disse forsikringene vil nå også omfatte naturskader i alle tilfeller hvor naturskadefondet yter erstatning. Dette vil bety at erstatningene i tilfeller som kommer inn under naturskadefondet vil bli dekket med 100 prosent av det tap skadelidte er påført.

Jeg vil anta at de av våre medlemmer som bor i områder av vårt land som er særlig utsatt for slike katastrofer vil hilse denne utvidelsen med glede og se dette som et tiltak i våre bestrebelser for å dekke trykghetsbehovet for de fagorganiserte.

Når det gjelder hovedavtalene både med Norsk Arbeidsgiverforening og Den Kooperative Tarifforening, som begge er oppsagt, vil det etter ferien skje forhandlinger om nye avtaler. Det er viktig også på avtaleplanet å få utviklet demokratiet innen de enkelte arbeidsplasser. Jeg vil her kort peke på tillitsmenneses større medvirkning i bedriftsadministrasjonen, større myndighet for våre verneombudsmenn i helt spesielle saker. Hovedavtalens paragraf 1 om organisasjonsretten vil bli tatt opp med NAF, og i forbindelse med Hovedavtalen med DKT vil streikeretten bli tatt opp. Når det gjelder LOs oppbygging, organisasjonsform og struktur, har den vært behandlet både i Organisasjonskomitéen og ute i grunnorganisasjonene. Saken vil bli framlagt og drøftet også her på Kongressen, og en ny diskusjon må finne sted i kommende kongressperiode, og vårt håp er å finne fram til en løsning av vår organisasjonsstruktur som gjør oss enda mer handledyktig. Vi som har vårt virke i fagbevegelsen, er klar over at det til enhver tid må foretas vurderinger som kan føre til at fagbevegelsen er i pakt med utviklingen ellers. Det gjelder fagorganisasjonens struktur, oppbygging, dens gjøremål, taktikk og politikk. Den må tilpasses den økonomiske, industrielle, sosiale og kulturelle utvikling som foregår i samfunnslivet. Den må ikke bare tilpasses denne utvikling, men vårt apparat må alltid være intakt, og i en slik arbeidsmessig form at vi kan sette vårt preg på utviklingens ulike områder. Det er også helt klart at fagorganisasjonen til enhver tid må sørge for at lønnsstakerne får sin rimelige og riktige andel av den velstandsutvikling de selv er med å skape i vårt samfunn. Vi må naturligvis søke å komme fram på fredelig vei. Det er alle parter best tjent

med. Men går det ikke, må vi selvsagt bruke vår soleklare rett og ta våre kampmidler i bruk. Dette er en spilleregel og en demokratisk rett som alle må anerkjenne.

Vi står nå foran en kongress som det er mitt og Sekretariatets håp om skal markere seg som en enhetlig, samlet og sterk organisasjon, og som på denne måte vil engasjere seg i det viktige arbeid som skal skje fram til september d.å. Det må da være viktig for oss å samle kreftene med det for øyet å skape større politisk stabilitet og skape et politisk klima hvor våre synspunkter, våre argumenter vil være mer tellende og mer avgjørende i de beslutninger som treffes for flere, ikke bare for fagbevegelsen, men for den samlede arbeiderbevegelse og for vårt samfunn som helhet.

Idet jeg på ny ønsker de innbudte gjester og kongressdeltakerne hjertelig velkommen, erklærer jeg herved den 23. kongressen for åpnet.

Etter åpningstalen ble Samholdssangen sunget, og formannen ønsket deretter gjester og spesielt innbudte velkommen. Av de innenlandske gjestene nevnte han spesielt Oslo by's fungerende ordfører Odd Wivegh og kommunalminister Johan Skipnes som representant for regjeringen. For øvrig var gjestelista meget fyldig, og omfattet representanter for 15 nasjoner.

En hilsen fra Oslo by.

Fungerende ordfører i Oslo, *Odd Wivegh*, hilste kongressen velkommen med disse ord:

Herr formann, kongressdeltakere og fagforeningskolleger!

Det er tradisjon at Landsorganisasjonens Kongress legges til hovedstaden. Vi er glad for denne tradisjonen, som for noen dager framover plasserer byen vår i sentrum for viktige drøftelser og beslutninger — og det er derfor med glede og forventning jeg overbringer byens hilsen — og ønsker kongressdeltakere og gjester velkommen hit til Oslo.

«*Byen med det store hjerte*», er den ofte kalt — og det ville glede oss om de som her er tilreisende kunne ha noe av denne fornemmelsen etter oppholdet her.

Jeg beklager at noen av byens mest sentrale strøk er under omforming, med de skjemmende sår som dette skaper i bybildet. La det være en trøst at vi kan by dere en bedre by og et bedre kommunikasjonssystem neste gang Kongressen finner sted!

Oslo er også kalt «*Verdens største landsby*» — og det er kanskje en riktigere karakteristikk.

Våre trange bygater, bebyggelsen, publikums forakt for trafikklys og ordnede forhold, trangen til å gå i *gatene* istedenfor på fortauet o.l., er noen av de trekk som vel bidrar til en slik betegnelse.

Byens beliggenhet, de mange grønne lunger vi har, parkene, friområdene, fjorden og Osloomarkas nærhet, er andre tegn. Og kanskje er det slik vi helst vil ha det!

Likevel — byen vokser, brer seg ut — og stadig nye områder legges under «Bull-dozeren» — for boligbygging, industri- og handel, kommunikasjoner og annet.

Hele byer vokser opp i Oslo's ytterområder og gir arbeidsplasser og bedre boligforhold for mange mennesker.

En slik vekstprosess foregår imidlertid ikke uten problemer, og slik er det i de fleste hovedsteder og industrisamfunn. Sterk og konsentrert utbygging, trafikkbelastning, ulykker, lange arbeidsreiser, forurensning og støy, rotløshet blant ungdom, sosiale problemer av mange slag — *det er medaljens bakside!*

Naturlig nok virker landets hovedstad som en magnet på mange, og byen har vel også et særlig ansvar utover sine egne grenser — som det kraftsentrum den er — for handel og sjøfart, for industri, utdanning og for kulturell virksomhet.

Her er det arbeidsplasser, her er det utdanningsmuligheter og et variert tilbud av natur, kulturgoder og, mer vågede fristelser.

En hovedstad må være slik — en levende by, åpen for impulser utenfra, det være seg av farende folk, av tilflyttende mennesker eller av bedrifter og organisasjoner som søker tilholdssted her.

Byens kommunale myndigheter ser det som sin oppgave å skape hyggelige og trygge forhold for den enkelte, legge til rette for gode boliger i et godt miljø, skape sikre arbeidsplasser innenfor et allsidig næringsliv — og ellers bidra med de elementer som må til for å utvikle en tilfredsstillende livsstandard for de som bor her.

I dette arbeidet ser vi *fagbevegelsens* innsats som en del av den samme utvikling.

Den kommunalpolitiske virksomhet og Landsorganisasjonens arbeid for bedre lønnsvilkår, et bedre arbeidsmiljø, medbestemmelse og innflytelse på sin egen situasjon, likhet og rettferdighet når det gjelder arbeidstid, ferier, sosiale vilkår o.s.v., er i virkeligheten to alen av samme stykke.

Vår venn *Olof Palme* sa det slik: «Et sterkt samfunn bygges bare opp på aktive *organisasjoner* med innflytelse, et *arbeidsliv* der de ansatte føler seg engasjert og kan påvirke sin egen situasjon, og *kommuner* med stor direkte innflytelse fra den brede befolkning, som også seg imellom hadde fjernet skrankene og diskrimineringen!»

For oss som deltar i denne virksomheten — enten det nå er i fagforeningene eller i kommunepolitikken, er dette i virkeligheten et privilegium. En virksomhet som gjør tilværelsen rikere, som åpner for inntrykk fra den verden som omgir oss, nære og fjerne ting — på godt og ondt.

Det spenner over en rekke områder av samfunnsmessige spørsmål, fra de helt små til de større og mer prinsipielle. Og på samme måte som et urverk aldri ville gå med bare store hjul, må et samfunn som vårt både føle ansvar for og ta opp alle varianter av saker — små som store.

Landsorganisasjonen som vel er *hovedpillaren* i vårt organisasjonssamfunn, og dens mange forgreninger, har på en imponerende måte understreket organisasjonenes betydning i vårt samfunnsliv, hvor sterkt man står når man er samlet — og hvor svakt man står når man er alene. Den *dagsorden* som Kongressen skal behandle, forteller sitt tydelige språk om fagbevegelsens *nye rolle* i vårt samfunnsliv, med et engasjement i samfunnspolitiske spørsmål, som savner sidestykke i norsk historie!

La meg avslutningsvis få uttrykke håp om at den vekselvirkning som Palme gir uttrykk for, mellom organisasjonene — arbeidslivet og kommunen og som LO-Kongressen altså tar *sin del* av i kommende uke, vil føre til nye framskritt og en stadig bedre situasjon for byens og landets innbyggere!

Og igjen — hjertelig velkommen hit til Oslo!

En hilsen fra Regjeringen.

På vegne av Regjeringen hilste statsråd *Johan Skipnes* og sa blant annet:

Det er en stor glede for meg å få være til stede på denne fagkongressen. Det er i enhver norsk regjerings interesse at vi har en sterk og demokratisk fagbevegelse som aktivt ivaretar medlemmenes interesser i arbeidslivet, og som med sitt engasjement er med på å prege avgjørelsene i viktige samfunnsmessige spørsmål.

Regjeringen mener at samarbeidet mellom partene i arbeidslivet og myndighetene har betydd meget for utviklingen i vårt land, og har et sterkt ønske om å føre videre og utdype samarbeidet. Jeg har et berettiget håp om at dette syn også deles av fagbevegelsen.

Et nært samarbeid mellom partene i arbeidslivet og myndighetene er nødvendig om vi skal nå fram til gode løsninger på de store ut-

fordringer som knytter seg til arbeidsmiljøproblemene i vid forstand. Det gjelder arbeidet med å utvikle et godt fysisk arbeidsmiljø men også tiltak som sikter på å øke den enkelte arbeidstakers innflytelse på sin egen arbeidsplass. Jeg har merket meg at arbeidsmiljøet vil stå i sentrum for denne kongressens oppmerksomhet. Jeg tar det som et uttrykk for den store interesse det er for disse spørsmål rundt om på arbeidsplassene.

Vi er nå midt inne i en større utbygging av arbeidstilsynet. I denne måned blir det lokale arbeidstilsynet i Nord-Norge overtatt av staten, og det medfører at antall inspektørstillinger i de tre nordligste fylker øker med 20. Vi tror den forestående utbygging av arbeidstilsynet vil få stor betydning for vernearbeidet rundt på arbeidsplassene, og være et ledd i forebyggende sosialpolitisk arbeid og i arbeidet for å øke trivsel og trygghet i arbeidslivet.

Vår arbeidervernlovgivning forplikter samfunnet til å bidra aktivt for å verne mennesket i arbeidslivet mot skader på liv og helse. Det er arbeidsgiveren som loven har pålagt å sørge for at arbeiderne i bedriften er vernet mot skader på liv og helse så godt og hensiktsmessig som forholdene tillater det. Som en følge av den raske teknologiske og økonomiske utvikling vi opplever har det oppstått nye risikoforhold i næringslivet. Ved stadige lovendringer har myndighetene forsøkt å bygge ut vernetiltakene slik at de til enhver tid skal kunne være best mulig tilpasset behovene. De mange forslag som ligger til behandling på denne kongressen med ulike krav om endringer i arbeidervernloven, viser at vi her står overfor et kontinuerlig reformarbeid. En rekke av arbeidervernlovens bestemmelser er nå etter forslag fra Landsorganisasjonen til behandling i Arbeidsrettsrådet. Når innstilling fra dette rådet foreligger, vil mange av de forhold som er påpekt i forslagene til denne kongressen bli vurdert med sikte på nødvendige lovendringer.

Nye arbeidsprosesser og metoder har stilt oss overfor nye problemer som gjør det nødvendig med en større innsats når det gjelder forskningen. Jeg vil si meg glad for det initiativ som fagbevegelsen har vist ved å sette i gang sin arbeidsmiljøundersøkelse. Undersøkelsen har brakt fram i dagen verdifull informasjon om arbeidsmiljøproblemene slik Landsorganisasjonens medlemmer opplever dem i sitt daglige virke. Det er i dag særlig Arbeidsforskningsinstituttene, — Yrkeshygienisk Institutt, Arbeidsfysiologisk Institutt og Arbeidspsyklogisk Institutt — som driver arbeidsmiljøforskning i vårt land. Deres oppgave er å fremme de helsemessige forhold på arbeidsplassene og den best mulige tilpassing mellom arbeidet og dets utøvere. Det foregår også et nært samarbeide mellom Direktoratet for arbeidstilsynet og Yrkeshygienisk Institutt.

Styrene for arbeidstilsynet og Arbeidsforskningsinstituttene — der begge hovedorganisasjonene i arbeidslivet er representert — har nå gått sammen om å formulere et opplegg for en bred forskning i arbeidsmiljøet. Styrene har gått inn for å starte et utredningsprogram med sikte på å kartlegge:

Institusjoner som kan tenkes å komme inn i et program for forskning i arbeidsmiljøet og institusjoner og organisasjoner som kan bidra til effektiv kunnskapsspredning om arbeidsmiljøspørsmålet. Videre vil en kartlegge igangværende og aktuelle planlagte prosjekter og programmer for arbeidsmiljøområdet.

Styrene har også gått inn for at det blir oppnevnt et utvalg med representanter for de to hovedorganisasjonene, Direktoratet for arbeidstilsynet, Arbeidsforskningsinstituttene og Kommunal- og arbeidsdepartementet. Utvalget skal bistå under utredningsarbeidet og drøfte og gi tilråding om hvordan forskning og spredning av kunnskaper om arbeidsmiljøspørsmålene hensiktsmessig kan skje. Regjeringen vil på sin side treffe de beslutninger som antas nødvendige for å sette disse forskningsplanene ut i livet.

Som jeg nevnte innledningsvis, er spørsmål som knytter seg til de ansattes medinnflytelse på arbeidsplassen en viktig del av arbeidsmiljøproblematikken. Den reform som trådte i kraft ved årsskiftet stiller store krav så vel til arbeidstaker som arbeidsgiversiden i de bedrifter som berøres av endringene i aksjeloven. Det er Regjeringens mening å legge fram en melding til Stortinget om gjennomføringen av reformen i løpet av våren. Etter at det er oppnådd enighet mellom partene, utarbeider departementet forskrifter med sikte på å innføre en representasjonsordning for de ansatte innen bygg og anlegg. Når det gjelder handelsnæringen, har det dessverre ikke lyktes å oppnå enighet slik at det nå blir opp til Stortinget når aksjelovens nye bestemmelser skal gjøres gjeldende for denne næringen. Hele spekteret av statsbedrifter og offentlige institusjoner vil få sine representasjonsordninger avklart gjennom de utredninger som nå foregår. Det er imidlertid her vanskelige konstitusjonelle problemer som først må avklares. Når det gjelder ordninger i andre typer bedrifter, vil Bedriftsdemokratinemnda være med på å legge forholdene til rette for andre ordninger som ved siden av å ta hensyn til de særegenheter som måtte finnes av organisasjonsmessig, avtalemessig eller annen art, også oppfyller intensjonene i lovforslaget, nemlig å sikre en reell medinnflytelse fra de ansattes side.

Jeg vil til slutt på Regjeringens vegne ønske kongressen lykke til med forhandlingene i håp om at man kommer fram til vedtak som vil være til gagn for såvel medlemmene som samfunnet for øvrig.

Trygve Bratteli hilser Kongressen.

Formannen i DNA, *Trygve Bratteli* hilste Kongressen med denne talen:

Jeg har den ære å hilse denne kongressen fra de norske gjester som er til stede og som representerer Landsorganisasjonens mange venner og samarbeidspartnere her i landet.

Den demokratiske arbeiderbevegelsen har bak seg en interessant og sterkt krevende arbeidsperiode. Vi vet alle at den har ført med seg påkjenninger så vel for organisasjoner som mennesker. En levende arbeiderbevegelse kan ikke gjemme seg bort når vårt folk skal gjennom vanskelige perioder. Vi har en gjerning å gjøre og vi skal gjøre den.

Tiden er kanskje inne da kongressen kan ta et rolig overblikk over en noe beveget periode bak oss. Men viktigere er det å stille tidens nye oppgaver, samle kreftene til videre samfunnsomformende virksomhet.

Det materiale som legges fram for denne kongress gir et imponerende bilde av arbeidsgrunnlaget for en moderne lønnstakerorganisasjon. For å hevde lønnstakernes interesser må Landsorganisasjonen gjøre sin innflytelse gjeldende på nær sagt alle samfunnslivets områder, og overfor alle besluttsende organer.

Dette gir også det solide samarbeidet mellom Landsorganisasjonen og Arbeiderpartiet et stadig bredere grunnlag. Et godt inntrykk av det får vi ved å studere det forslag til handlingsprogram som legges fram for denne kongressen og det forslag til arbeidsprogram for neste stortingsperiode som legges fram for Arbeiderpartiets landsmøte i slutten av denne måneden.

Kameratskap og styrke blir odlet gjennom felles arbeide for felles mål. En bred kongress som denne for vårt lands uten sammenlikning største folkeorganisasjon, har betydning på mange vis. Men kanskje ligger dens største betydning nettopp i dens mulighet for og dens evne til å stille opp klare og realistiske mål for å lette menneskenes tilværelse i virkelighetens verden.

Den demokratiske arbeiderbevegelse har ikke bare venner. Vi har også lest om forventninger om dramatik og motsetninger på denne kongress.

Alle de norske gjester er trygge for at Kongressen vil løse sine mangeartede oppgaver på en måte som styrker de store folkegrupper sosialt og politisk, og at den vil stille opp siktepunktene for en ny positiv og resultatrik arbeidsperiode.

Lykke til med jobben.

Den danske LO-formannen hilser.

Den danske LO-formannen *Thomas Nielsen* hilste kongressen på vegne av den danske landsorganisasjonen og Nordens faglige Samorganisasjon. Nielsen understreket at opprettelsen av et eget sekretariat for den nye nordiske samarbeidsorganisasjonen er gjort for å effektivisere innsatsen i de kommende år.

Nordens faglige Samorganisasjon har siden den ble dannet i 1972 satt i gang utredninger på en rekke felter, om organisasjonens formålsparagraf, et arbeidsprogram, styrking av kontrollen med multinasjonale selskaper o.s.v. Sekretariatet har også tatt kontakt med Nordisk Råd, og det nordiske ministerråd, for å finne fram til ordninger som gjør det mulig å fremme våre synspunkter i disse organene. Vi har også møtt en positiv reaksjon, selv om visse bestemmelser setter begrensninger foreløpig.

Nielsen sa seg glad for at Den Europeiske Faglige Samorganisasjon ikke var blitt en EF-organisasjon, men en faglig sammenslutning av alle fagorganisasjoner i Europa. Han takket spesielt LO-formannen Tor Aspengren for hans personlige innsats i dette arbeidet, og han karakteriserte Kaare Sandegrens innsats innen organisasjonen som formidabel. Han mente at med Sandegren som visegeneralsekretær i organisasjonen hadde man garanti for at organisasjonen blir en bred, faglig sammenslutning.

Om storkonflikten i Danmark hvor 300 000 var involvert i streik og lockout, sa Nielsen at den var vunnet av de fagorganiserte. Man hadde oppnådd lik lønn for kvinner og menn og halvannen ukes ekstra ferie for skiftarbeidere, til sammen fem og en halv ukes ferie. Samtidig gjennomføres 40 timers arbeidsuke fra 1974. Videre er det opprettet et utdannelsesfond for tillitsmenn, et fond som helt og fullt betales av den danske arbeidsgiverforening. Nielsen takket LO i Norge for solidarisk støtte i konflikten, og presiserte at hvis konflikten hadde vart noen få dager til, ville dansk LO vært avhengig av økonomisk støtte utenfra.

— Landsorganisasjonen er et ledd i den kjeden av nordisk, europeisk og internasjonal fagbevegelse vi har bygget opp. Vi vet at kjeden ikke er sterkere enn det svakeste ledd, men vi vet også at LO i Norden ikke er bevegelsens svakeste ledd, sa Nielsen som ønsket kongressen lykke til i arbeidet.

Den tyske LO-formannen hilser.

Heinz Oskar Vetter, formannen i den Tyske Landsorganisasjon DGB hilste kongressen med disse ord:

Kamerater!

Det er for meg — også personlig — en stor ære og glede å kunne overbringe hilsener og gode ønsker fra 30 millioner fagorganiserte arbeidstakere som den 9. februar i år har sluttet seg sammen i Den europeiske faglige samorganisasjon — EURO-LO.

I EURO-LO er det nå 17 Landsorganisasjoner fra 15 land som i fellesskap ivaretar arbeidstakernes interesser overfor alle europeiske institusjoner.

Jeg vil ved denne første anledning som byr seg takke Landsorganisasjonen i Norge og formannen Tor Aspengren for den målbevissthet og besluttosomhet dere har lagt for dagen for at den nye faglige samorganisasjon skulle bli en realitet. Deres appell til europeisk solidaritet har under de første forberedende drøftinger ryddet av veien atskillig tvil og motstand.

Deres argumenter har overbevist alle nølende om at den frie europeiske fagbevegelsens målsettinger må fremmes og realiseres i fellesskap. Det var nettopp hos dere vi fikk all mulig støtte for vår beslutning om at vi ved hjelp av den nye EURO-LO må søke å overvinne grensene som EF på den ene siden og EFTA på den andre siden har trukket opp. Således er vi alle blitt klare over at utvidelsen av EF og frihandelsavtaler med andre europeiske land vil skape mange økonomiske og sosiale problemer som tvinger oss til felles handling.

Man må bare kaste et blick på denne Kongressens dagsorden for å kunne fastslå overensstemmelse i vårt håp og våre bekymringer, men også i våre idéer og målsettinger. Det gjelder demokrati i arbeidslivet likesom likestilling mellom kvinner og menn, prisstabilitet som arbeidervern, trygging av arbeidsplassen og miljøvern. Hertil kommer i like stor utstrekning en omfattende regional og selektiv sysselsettingspolitikk, yrkesopplæring, voksenopplæring, tiltak til beste for de handikappede som en nyfordeling av formuen.

Kjære kolleger!

Også som formann i den tyske Landsorganisasjon finner jeg her påny en bekreftelse for våre problemers identitet. Det råder så vidtgående overensstemmelse mellom LO i Norge og DGB i Forbundsrepublikken Tyskland, både med hensyn til samfunnsanalysen og målsettinger, at vi med stor interesse imøteser Kongressens vedtak.

Det finnes tradisjonsbundet meget nære forbindelser mellom tysk

og skandinavisk fagbevegelse som bygger på gjensidig respekt. Skandinavisk fagbevegelse er for oss i Forbundsrepublikken Tyskland i mange henseender et lysende eksempel.

Må jeg her få lov til å gi uttrykk for den vennskapelige forbundethet som sju millioner medlemmer i det tyske LO føler for LO i Norge. Skulle det trenges enda et bevis, så dokumenterer denne Kongressens dagsorden at dere er i stand til å realisere deres klare forestillinger om arbeidstakernes rolle i samfunnet ved hjelp av tidsmessige og demokratiske midler.

Og her vil jeg kort omtale den ideologiske overbygging og ramme som våre aksjoner gjennomføres i. Ikke bare ved sin pragmatisme har de skandinaviske fagforbund vært et forbilde for oss. Også de sosialdemokratiske partier som gir Europas fagbevegelse så mange viktige impulser, hadde sine mest konsekvente forkjempere i Norden. Det var i deres land at den tyske forbundskansler, Willy Brandt, har tilbrakt de avgjørende år av sitt liv, noe som i høy grad har preget hele hans personlighet og som førte til at han på grunn av sin fredspolitikk fikk internasjonal heder ved å bli tildelt Nobelprisen.

Blant fagforeningsfolk behøver man ikke bruke store ord for å verdsette denne fredspolitikk — den skaper jo selve forutsetningen for vår faglige politikk som har som fremste mål å skape en menneskeverdig tilværelse for arbeidstakerne overalt i verden.

På samme måte som Europas problemer har ført til opprettelse av en handledyktig europeisk faglig samorganisasjon, så tvinger verdensproblemene oss til å intensivere det internasjonale samarbeid langt utover Europas grenser.

Multinasjonale konserner er en utfordring til arbeidstakerne i hele verden. Utviklingshjelp er også en global oppgave. Forurensningens alvorlige følger er en trusel mot alle som bor på vår klode, for menneskene i vest på samme måte som i øst.

Derfor ville det være tåpelig å si nei til den beredvillighet som både i øst og vest skaper gunstige vilkår for samtaler om spørsmål av felles interesse.

Heller ikke skilnader i samfunnssystem utelukker kontakter og samtaler som for eksempel tar sikte på å mestre miljøproblemene.

Kjære kolleger!

På vegne av EURO-LO og den tyske landsorganisasjon DGB takker jeg for innbydelsen til å overvære Kongressen deres.

Jeg er overbevist om at drøftingene og vedtakene her vil gi fagbevegelsen på hele vår kontinent nye og verdifulle impulser.

Overbevist om vår nære forbundethet ønsker vi deres Kongress av fullt hjerte at den må bidra til å styrke fagorganisasjonen i Norge, at den må bringe den politiske arbeiderbevegelse i Norge nærmere sine mål og at den må gjøre internasjonal solidaritet varig og ubrytelig.

En hilsen fra Den frie faglige Internasjonale.

Heribert Maier hilste fra ICFTU, Den frie faglige Internasjonale, og talen ble oversatt av Mirjam Nordahl.

Jeg har fornøyelsen av, sa taleren, å hilse dere på vegne av de 50 millioner arbeidere som er organisert i frie faglige organisasjoner i verden i dag.

Dyptgående endringer har foregått når det gjelder internasjonal virksomhet, og fagorganisasjonene kan bare tilpasse seg denne utviklingen så godt som mulig. For tiden er vår oppmerksomhet særlig rettet mot den internasjonale økonomiske utbytting, en utbytting som foregår både innen nasjonene og mellom dem.

Arbeiderne i dag, både i industrialiserte land og i utviklingsland, er i dag stilt overfor problemer som både nasjonale organisasjoner — og til dels også regjeringer — har meget liten mulighet til å kontrollere. Internasjonaliseringen av kapitalen har nådd meget langt, og erstattet gammel form for kolonialisme mange steder. ICFTU må være beredt til å møte denne utfordringen. Dette er en viktig grunn til at vi trenger både nasjonale organisasjoner og på samme tid en sterk internasjonal fagorganisasjon.

Taleren gikk deretter over til å behandle miljøproblemene som påkaller større og større oppmerksomhet. Hovedoppgaven er ikke proteksjonisme, men å skape bedre betingelser for arbeid og liv og bidra til en mer rettferdig fordeling av inntekt og goder over hele verden.

En annen viktig oppgave er de internasjonale selskapene, disse statsløse gigantene (som ITT) som har vist seg mektigere enn regjeringer. Den internasjonale fagbevegelse ser nå at disse selskapene kan ødelegge mye av det som allerede er bygd opp. Det er ingen tvil om at disse internasjonale selskapene reiser nye problemer for fagorganisasjonen, og det er en meget viktig oppgave å sikre demokratisk kontroll så langt det er mulig. Vår arbeidsgruppe holder nå på å sette opp en strategi for hvordan vi skal takle oppgaven på best mulig måte.

Dette er problemer arbeiderne bare kan mestre gjennom verdensomspennende solidaritet. Industrilandenenes arbeidere må solidarisere seg med arbeiderne i utviklingslandene, og vice versa, sa taleren og takket for den sterke støtte LO alltid hadde gitt ICFTU i kampen for

frie og demokratiske organisasjoner både i Afrika, Asia og Latin-Amerika.

Den utfordring vi i dag står overfor, er å gjøre uttrykket «internasjonal solidaritet» mindre til et slagord og mer til en realitet, sa Maier til slutt.

Bertil Bolin hilser fra ILO.

Bertil Bolin hilste fra International Labour Office (ILO). Han hevdet at mange kanskje synes at vi har oppnådd så mye i fagbevegelsen i Norden, at behovet for internasjonalt samarbeid ikke er særlig stort. En slik oppfatning er ikke riktig. Fagbevegelsen i Norden kan både oppnå mer direkte gjennom ILO og vise solidaritet med arbeidere i andre land gjennom et utstrakt samarbeid. Konkret nevnte Bolin de sikkerhetsforskrifter for industriarbeidere som ble vedtatt på kongressen i fjor, regler som kan bety noe for arbeidere verden over.

Bolin nevnte spesielt tre områder hvor den internasjonale fagbevegelse har mange uløste oppgaver. Det gjelder de multinasjonale selskapene, fremmedarbeidernes problemer og arbeidsmiljø-spørsmålene. Han håpet at ILOs arbeid på disse feltene kan gi resultater for arbeidere over hele verden.

Han trodde at ILO kan være en brobygger mellom de rike og fattige land, en organisasjon som kan søke å redusere kløften mellom de rike industrialiserte land og de fattige utviklingslandene. ILO kan ved solidarisk støtte være et forum for drøftelse mellom ledere med ulik kulturell og sosial bakgrunn, uten hensyn til ideologi og politisk syn. Særdeles viktig for det videre arbeid i ILO blir den all-europeiske konferansen som er planlagt til neste år, en konferanse med deltakelse både fra regjeringer, arbeidsgiverforeningene og fagbevegelsen i Europa, sa Bertil Bolin til slutt.

Etter hilsningstalene takket LO-formannen, *Tor Aspengren*, for de mange gode ønsker som var båret fram av gjestene fra inn- og utland. Han ga sin tilslutning til håpet om at kongressen ville markere en enhet og en klar målsetting for den kommende arbeidsperiode.

Konstitueringen utsatt.

Etter programmet skulle også konstitueringen ha funnet sted på første kongressdag. LO-formannen opplyste imidlertid at siden fullmaktskomitéen ikke var ferdig med sitt arbeid, måtte konstitueringen utsettes til mandag kl. 9.00. Med «Frihetens Forpost» ble første kongressdag avsluttet.

Formiddagsmøtet mandag 7. mai.

Formiddagsmøtet mandag 7. mai ble satt kl. 9.00.

DAGSORDENENS PKT. 2

Fullmaktskomitéens innstilling.

Tor Aspengren minnet om at fullmaktskomiteens innstilling var blitt utsatt, og ga ordet til fullmaktskomitéens formann, *Einar Strand*.

Einar Strand refererte fullmaktskomitéens innstilling:

I henhold til vedtektenes § 5, punkt 2, oppnevnte Sekretariatet i møte den 4. april d.å. følgende fullmaktskomité:

Einar Strand, (formann), *Fritz W. Hannestad*, *Eivind Strøm-*
men, *Erik Eriksen* og *Reidar Langås*.

Komitéen har hatt møter 16. april, 30. april og 6. mai.

Alle innkomne fullmakter er gjennomgått.

Når det gjelder valg av distriktsrepresentanter og varamenn fra Nord- og Sør-Trøndelag, er også alle dokumenter i saken gjennomgått av komitéen.

Komitéen er enig i de vurderinger som er gjort av tilsynsutvalget for distriktskontoret i Trondheim i protokoll fra møte 25. april, bortsett fra at fullmaktskomitéen mener også følgende avstemningsresultater bør godkjennes:

For Nord-Trøndelag: NEKF, avd. 16, for Sør-Trøndelag: Rotvoll Personalforening, Orkla Bygg- og Trearbeiderforening og NJMF, avd. 12.

I forhold til den trykte deltakerlista er det på grunn av forfall blitt følgende endringer:

Istedenfor represent. nr. 27 — *Wiktor Remme*, Oslo,
møter *Willy Elvann*, Oslo.
» » » 43 — *Oddvar Ottersen*, Hamar,
møter *Gunnar Mårud*, Kongsvinger.
» » » 76 — *Ruth Spjøtvold*, Trondheim,
møter *Anna Bremset*, Stjørdal.
» » » 128 — *Sverre Brenne*, Otterstad,
møter *Enok B. Skramstad*, Elverum.

- Istedenfor represent. nr. 148 — Paul Tøsdal, Jessheim,
møter Wilhelm Sjøbæk, Hosle.
» » » 276 — Ola G. Tromsdal, Verdal,
møter John Dalsplass, Kopperå.

Fra Norsk Sufflørforbund og Norges Urmaker Svenneforbund er ikke innkomett fullmakter eller melding om valg av representanter.

Fullmaktskomitéen innbyr Kongressen til å gjøre slikt vedtak:

Fullmaktene godkjennes.

Ved Kongressens åpning var det utenom Sekretariatet 293 stemmeberettigede til stede.

Oslo, 6. mai 1973.

Einar Strand.

Erik Eriksen, Fritz W. Hannestad, Eivind Strømmen

Reidar Langås.

Innstillingen ble tatt opp til votering og enstemmig godkjent uten debatt.

Tor Aspengren bemerket etter dette at han ville sette stor pris på om så vel presse som kringkasting ville merke seg dette avstemningsresultatet. Han henviste til «Nationen»s oppslag, og håpet at det i morgen ville bli brukt andre overskrifter.

LO-formannens uttalelser ble mottatt med langvarig applaus.

Dagsordenen vedtatt med en del endringer.

Tor Aspengren la fram Sekretariatets forslag til dagsorden:

1. *Kongressens åpning.*
2. *Konstituering.*
  - a) *Fullmaktenes godkjenning.*
  - b) *Vedtakelse av dagsorden og forretningsorden.*
  - c) *Valg av 4 ordstyrere og 4 sekretærer.*
  - d) *Valg av redaksjonskomité og valgkomité.*
3. *Beretning og regnskap.*
  - a) *Beretning for årene 1969, 1970, 1971 og 1972.*
  - b) *Regnskap og revisjonsrapporter for årene 1969, 1970, 1971 og 1972.*

4. Vedtektsendringer.
  - a) Endring av LOs vedtekter.
  - b) Regler for valg av representanter til Landsorganisasjonens kongress.
  - c) Samorganisasjonens vedtekter.
5. Representantskapets behandling av § 35, punkt 7 i Arbeidstvist-loven (kopplingsbestemmelsen).
6. Tariffpolitikken.
  - a) Tariffspørsmål, skatter, priser, moms m. v.
  - b) Sosialpolitisk program, herunder arbeidstid, pensjonsspørsmål og diverse feriespørsmål.
  - c) Lovspørsmål.
7. Hovedavtalene.
  - a) Hovedavtalen med Norsk Arbeidsgiverforening.
  - b) Hovedavtalen med Den Kooperative Tarifforening.
  - c) Retningslinjer for bruk av arbeidsstudier.
8. Organisasjonsformene.
  - a) Organisasjonskomitéens innstilling.
  - b) Diverse organisasjonsspørsmål
9. Internasjonale spørsmål.
10. Demokrati i arbeidslivet.
11. LOs handlingsprogram.
12. Diverse forslag.
13. Valg.

Tor Aspengren foreslo disse endringer:

Den første endring gjaldt punkt 6. Han ba om at punktet ble kalt: Den politiske situasjon og tariff-politikken. Av hensyn til Trygve Brattelis tid måtte denne saken behandles tirsdag kl. 15.00. Punkt 9: Internasjonale spørsmål måtte behandles onsdag kl. 15.00. Ved siden av Tor Aspengren ville her ambassadør Jens Evensen redegjøre for handelsavtalen med EF. Endelig nevnte Aspengren at valgkomitéen måtte gjøre seg ferdig så tidlig at innstillingen kunne foreligge i stensilert form fredag formiddag.

Med disse endringer ble den av Sekretariatet foreslåtte dagsorden enstemmig vedtatt.

Forretningsordenen.

Sekretariatets forslag til dagsorden var sålydende:

1. Møtets forhandlinger er offentlige i den utstrekning Kongressen ikke vedtar noe annet. Dagsordenens punkt 3 b behandles for lukkede dører.

Adgangskort for representanter, innbudte, pressen og tilhørere utstedes av Sekretariatet.

2. Til å lede møtet velges 4 ordstyrere. Ordstyrerne ordner innbyrdes møtenes ledelse. Til å føre protokollen velges 4 sekretærer.
3. Møtene holdes fra kl. 9.30 til kl. 13.00 og fra kl. 15.00 til kl. 18.00.
4. Ingen har rett til å få ordet mer enn 2 ganger i samme sak. Med unntak for innledningsforedrag er taletiden 10 minutter første og 5 minutter annen gang. Ordstyreren har for øvrig, når han finner det påkrevd, rett til å stille forslag til ytterligere tidsbegresning og strek med de inntegnede talere. Til forretningsorden gis ingen ordet mer enn én gang og høyst 1 minutt til hver sak.

Talerne skal tale fra den bestemte plass i salen.

5. Forslag må leveres skriftlig til ordstyreren, undertegnet med vedkommendes navn og navnet på den organisasjon han representerer. Innsendte forslag som ikke opptas av noen representant, bortfaller. Likeledes bortfaller forslag som opptas, men som på forespørsel fra ordstyreren ikke får noen støtte fra andre organisasjoners representanter.

Intet nytt forslag kan opptas etter at det er besluttet satt strek med de inntegnede talere. Forslag som ingen forbindelse har med de på dagsordenen oppførte saker, kan ikke behandles.

6. Alle saker avgjøres med alminnelig flertall. I tvilstilfelle, eller når 30 representanter forlanger det, foregår avstemningen ved navneopprop.
7. I protokollen innføres forslag, talere, avstemninger og vedtak.

Forslaget ble vedtatt enstemmig uten debatt.

Kongressens funksjonærer.

Følgende innstilling på dirigenter, sekretærer, redaksjonskomitéer og valgkomite ble enstemmig godkjent:

Dirigenter:

Trygve Bratteli, Samarbeidskomitéen.
Bjørng Johansen, Norsk Tjenestemannslag.
Odd Isaksen, Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund.
Leif Skau, Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund.

Sekretærer:

K. O. Madsen, Samorganisasjonen, Bergen. Hans Haugen, Norsk Tjenestemannslag. Sonja Jensen, Norsk Kommuneforbund. Evelyn Svendsen, Norges Handels- og Kontorfunksjonærers Forbund.

Redaksjonskomitéer:

For vedtektene:

Einar Strand, LO. Olaf Sunde, LO. Jens Torp, Norsk Kommuneforbund. Lage Haugness, Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund. Henry Nicolaysen, Norsk Transportarbeiderforbund. Rolf Lundell, Norges Handels- og Kontorfunksjonærers Forbund. Else Ørbæk, Norsk Tele Tjeneste Forbund.

For det øvrige:

Odd Højdahl, LO. Tor Halvorsen, LO. Fritz W. Hannestad, Norsk Forbund for Arbeidsledere og Tekniske Funksjonærer. Sverre Kortvedt, Norsk Jernbaneforbund. Hjalmar Andersen, Norsk Tjenestemannslag. Leif Andresen, Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund. Ingeborg Jacobsen, Bekledningsarbeiderforbundet. Randi Moe, Norsk Kommuneforbund. Evy Buverud Pedersen, LO. Per Haraldsson, LO.

Valgkomité:

Erling Johansen, Oslo, formann, Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbund. Ivar Andresen, Oslo, Norsk Kommuneforbund. Anna Sveum Mosevik, Oppland, Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund. Finn Nilsen, Oslo, Bekledningsarbeiderforbundet. Jørgen Jørgensen, Troms, Norsk Forbund for Arbeidsledere og Tekniske Funksjonærer. Jorunn Giske, Trøndelag, Hotell- og Restaurantarbeiderforbundet. Bjørn Flage Pettersen, Oslo, Postfolkenes Fellesforbund. Rasmus Solend, Oslo, Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund. Jan Tverå, Nordland, Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund. Arne Andresen, Oslo, Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund. Arild Kalvik, Oslo, Norsk Grafisk Forbund. Kåre Hansen, Oslo, Norges Handels- og Kontorfunksjonærers Forbund. Ole Flesvig, Oslo, Norsk Arbeidsmandsforbund. Alfred Nøss, Hordaland, Norsk

Treindustriarbeiderforbund. Arne Grønlund, Buskerud, Norsk
Papirindustriarbeiderforbund.

Tor Aspengren anmodet de valgte funksjonærer om å innta sine
plasser.

Dirigenter og sekretærer overtar.

Dirigenten for formiddagsmøtet mandag, *Leif Skau*, gjorde et-
ter konstitueringen rede for avstemningsmåten. Han understreket
at ved voteringer skulle representantene bruke det røde stemme-
kortet. Optellingen skulle skje ved hvert bord. Dirigentens forslag
til tellekorps ble godkjent.

Skau foreslo at frammøtet hver dag forskyves til kl. 09.00, en
halv time tidligere enn oppsatt, for å spare tid. Et eventuelt
kveldsmøte blir sannsynlig torsdag.

Einar Strand viste kort til vedtektenes paragraf 6: «Forbundene
betaler den fastsatte godtgjøring til Kongressen for de represen-
tanter de har valgt. Fylkenes og Sekretariatets representanter får
utbetalt sin godtgjørelse av Landsorganisasjonen.» Strand ba om å få
inn de nødvendige opplysninger angående representantenes godt-
gjørelse.

DAGSORDENENS PKT. 3 A — BERETNINGER

Beretningen for 1969.

Under punkt om LOs pensjonskasse, ba *Gunnar Andersen*, Oslo
om styret ville ta opp pensjonskassens vedtekter, paragraf 8, til
drøfting.

Einar Strand, LO: Pensjonskassens styre har lagt fram resultatene
av pensjonskassens drift på representantskapsmøte. Det pågår nå en
undersøkelse som gjelder pensjonskassens framtid, sett i forbindelse
med de samordningsregler vi har og nedsettelse av pensjonsalderen
til 67 år. Resultatene av denne undersøkelsen vil bli lagt fram, likeså
resultatene av pensjonskassens drift.

**Etter disse merknader ble beretningen for 1969 enstemmig god-
kjent.**

Beretningen for 1970.

Arild Kalvik, Grafisk, hadde gransket beretningen for 1970, for
å se hva som sto om representantskapsmøtene i forbindelse med
tariffrevisjonen, spesielt representantskapsmøtet i Stavanger. Men

det er ikke noe avsnitt om dette i beretningen for 1970, slik det har vært vanlig i tidligere beretninger.

Tor Aspengren beklaget at dette avsnittet ikke var kommet med og opplyste at protokollen fra representantskapsmøtet i Stavanger var tilgjengelig for dem som ønsket det.

Dirigenten: Da kommer vi tilbake til dette seinere.

Etter dette ble beretningen for 1970 enstemmig godkjent.

Beretningen for 1971.

Viktor Folvik, Norsk Transportarbeiderforbund, mente det hadde vært ufullstendig informasjon om sluttvederlagsordningen.

Tor Halvorsen, Sekretariatet: Det er riktig at vi fra 1970 fikk en endring i bestemmelsene, slik at også sykdom ble godkjent som grunnlag for utbetaling av sluttvederlag. Dette gikk inn i de nye avtalene, og har dessuten vært kunngjort gjennom rundskriv. Etter endringen har det vært stor øking i utbetalingene, så endringen må være kjent.

Reidar Albertsen, Norsk Fængselstjenestemannsforbund, viste til oppnevning av diverse styrer og råd i beretningen for 1969/70, hvor det meddeles at Odd Højdahl er oppnevnt som medlem i Sakkyndig råd for fængselsvesenets arbeidsdrift. I beretningen for 1971/72 er det ikke meddelt noen endring i utvalget, men det vises til beretningen for 1969. Jeg er kjent med at LO-sekretær Leif Haraldseth er oppnevnt som nytt medlem etter Højdahl, men forbundet har ikke blitt underrettet om dette. I den forbindelse tillater jeg meg å spørre på hvilken måte blir oppnevning i slike utvalg og råd foretatt av LO, og hvorfor er ikke forbundet forespurt om slik oppnevning.

Odd Højdahl, LO: Justisdepartementet sendte i sin tid en forespørsel til LO og N.A.F. for å få oppnevnt en representant for hver av disse organisasjonene. Det som er den viktigste oppgaven for dette utvalget som har med fængselsverkstedene å gjøre, er å påse at verkstedene ikke fører en prispolitikk slik at de konkurrerer med de vanlige verkstedene.

Etter dette ble beretningen for 1971 enstemmig godkjent.

Beretningen for 1972.

Jon Sakseide, Norsk Jern og Metall: Det framgår av beretningen at det har vært stor aktivitet. Jeg vil påstå at det har vært en alvorlig svikt. Vi har hatt en økonomisk utvikling uten sidestykke. Likevel har lønnstakernes andel vist nedgang. Jeg vil oppfordre Kongressen til å gjøre klarere vedtak. Vi må ikke godta at utviklingen i 1971 og 1972 kommer til å gjenta seg.

Tor Aspengren: Jeg tror vi skal komme tilbake til dette både under det avsnitt Højdahl skal ha og det avsnitt jeg skal ha seinere.

Leif Aas Hansen, Larvik, tok ordet under kapittel V og viste til et eksempel fra april 1972 da en bedrift flyttet fra Larvik til Aust-Agder. Denne saken hadde vakt stor bestyrtelse på lokalt hold nettopp fordi det til flyttingen var bevilget 1,4 millioner kroner fra Distriktenes Utbyggingsfond, i lån og direkte bidrag. Aas Hansen mente at å flytte bedrift fra et distrikt til et annet ikke burde være berettiget til slik støtte i dette tilfellet. Det ble protestert både fra Larvik bystyre og den lokale avdeling av Bekledningsarbeiderforbundet, men til ingen nytte.

Einar Strand, Sekretariatet, redegjorde for LOs behandling av denne saken. Han gjorde det helt klart at de samme synspunkter som var kommet fram fra lokalt hold i Larvik, hadde LO gjort gjeldende overfor Distriktenes Utbyggingsfond styre, men bevilgningene var likevel blitt gitt.

Under kapittel VI. Internasjonalt arbeid, forlangte *Odd W. Jacobsen,* Norsk Papirindustriarbeiderforbund ordet, og viste til Aspen-grens uttalelse om EF-bevilgningene. Realiteten var at hele den kapitalistiske økonomi ble mobilisert for å skape en stemning i Norge for EF, sa Jacobsen.

Han mente at Aspengren ikke kunne underslå at hele toppapparatet i LO ble satt inn for å snu meningene hos medlemmene. — Gras-rotta hadde imidlertid en annen mening, og lot seg ikke snu, sa Jacobsen.

Tor Aspengren repliserte overfor siste taler at han trodde ikke noe var stukket under stol fra LO-ledelsens side. — Jeg kan selvfølgelig ikke hindre noen i å ta opp EF-saken, men jeg gjør opp-merksom på at den ikke står på dagsordenen. Vi har Internasjonalt arbeid på dagsordenen, men vi regner oss ferdig med EF-saken og jeg ønsker ikke å ta opp noen diskusjon nå, i hvert fall ikke på det plan Jacobsen beveget seg.

Ragnar Kalheim, Jern- og Metallarbeiderforbundet, Oslo, sa at han trodde uroen i EF-spørsmålet ikke skyldtes vedtaket på den ekstraordinære LO-kongressen i fjor, men det som skjedde etterpå, manipuleringen av medlemmene, ansettelsen av 60 korttidssekretærer og midler ensidig satt inn på ja-siden i EF-kampen. — Denne mangel på demokratisk holdning må ikke aksepteres i en organisasjon som skal stå som symbol på demokrati, sa Kalheim.

Henry Nicolaysen, Sekretariatet, minnet om sitt innlegg på den ekstraordinære LO-kongressen. — Jeg sluttet med en oppfordring om at vi i fagbevegelsen og arbeiderbevegelsen for øvrig måtte stå sammen, uansett utfallet av folkeavstemningen. I denne oppfordringen lå det en erkjennelse av at arbeiderbevegelsens oppgaver innenfor vårt samfunn ville være de samme — enten vi ble med i EF eller ble stående utenfor. Det striden dreide seg om var blant annet spørsmålet under hvilke vilkår vi skulle arbeide for å virkeliggjøre vår målsetting. Jeg er glad for utfallet av folkeavstemningen og mener at folket i valg ga et riktig råd. For de av oss som mente at landet var best tjent med å stå utenfor EF, burde det være en selvfølge at vi nå sto sammen i vår bevegelse for å få virkeliggjort det synet vi har kjempet for, sa Nicolaysen og minnet videre om at LOs sekretariat enstemmig har vedtatt å ta resultatet av folkeavstemningen til etterretning. Dette skjedde umiddelbart etter den 25. september i fjor, og det ble samtidig gitt uttrykk for at nå var oppgaven å få en best mulig handelsavtale. — De uttalelser som Tor Aspengren kom med i tilknytning til avstemningsresultatet var tindrende klare og understreket vedtaket i Sekretariatet, sa Nicolaysen, som også viste til at Arbeiderpartiets landsstyre har bekreftet at partiet vil respektere avstemningsresultatet. DNAs valgprogram viser at spørsmålet om medlemskap ikke er aktuell politikk.

Nicolaysen kommenterte også de forsøk som er gjort på å spre tvil om Arbeiderpartiets EF-holdning på bakgrunn av Trygve Brattelis uttalelser 1. mai. Jeg hørte foredraget, og for meg var Bratteli klar nok, sa han.

— Noen i vår bevegelse tror ikke på de forsikringer som er kommet fra LO og DNA om å respektere folkets råd i EF-saken, og har valgt å gå andre veier enn de har gjort før. Det er deres rett, men jeg vil minne om at ut fra erfaringer vet vi at splittelse svekker vår bevegelse. Det svekker våre muligheter til å styre samfunnet i den lei arbeiderbevegelsen ønsker, sa Nicolaysen, og minnet om at det de borgerlige krefter fryktet mest er en sterk og samlet arbeiderbevegelse.

— Det alt overskyggende krav til oss nå er å samle kreftene, samle dem for å skaffe landet en ny, sterk og handlekraftig regjering — en arbeiderregjering. Etter de erfaringer som vi har gjort i de senere år, skulle dette være et mål som arbeidere, funksjonærer, bønder og fiskere burde kunne samles om.

Henry Nicolaysen avsluttet sitt innlegg i beretningsdebatten med de samme ord som han konkluderte med på den ekstraordinære LO-kongressen i fjor: Fagbevegelsens store styrke i vårt land har vært en ubrytelig enhet. Det er også hele arbeiderbevegelsens styrke.

Den skal vi under alle omstendigheter bevare. På det grunnlaget skal vi sammen arbeide videre, for å nå de mål vi har satt oss. Personlig hadde Nicolaysen stemt imot ordningen med korttidssekretærer i Sekretariatet, men at han ikke kunne forstå den bitterheten mange viser til. — Hvordan skal demokratiet fungere hvis ikke ledelsen kan bruke de fullmakter den mener å ha fått fra flertallet, under forutsetning av at vedtekter og spilleregler for øvrig er fulgt? spurte Nicolaysen som mente at spillereglene var fulgt. Nicolaysen viste til de klare uttalelsene både fra LO og DNA etter folkeavstemningen, — uttalelser som etter hans mening viste at EF-medlemskap ikke er aktuell politikk for neste fireårsperiode.

Erland Mikkelsen, Jern og Metall, Oslo, minnet om at mange av de tilstedeværende stemte nei 25. september, og det er slått fast at Norges grunnlag for forbindelse med EF skal være en handelsavtale. I sitt åpningsforedrag sa Aspengren at LO anser seg ferdig med EF-saken. Når noen så likevel ønsker å fortsette debatten — og det blir flere og flere politiske partier — er det våre stemmer de er ute etter. Det er en farlig utvikling.

Odd W. Jacobsen, Norsk Papirindustriarbeiderforbund, minnet om at det er viktig hva vi skal være enig om. Både LOs og APs toppledelse gikk inn for helt og fullt medlemskap i EF. Aspengren forteller at LO bare brukte en million kroner til dette, men han forteller ikke hvem LO gikk sammen med.

Olav Bratlie, Sekretariatet, polemiserer mot Jacobsen. Det synet han legger fram, er ikke representativt blant medlemmene i hans eget forbund, Norsk Papirindustriarbeiderforbund, som også jeg representerer.

Etter dette ble beretningen for 1972 enstemmig godkjent.

DAGSORDENENS PKT. 3 B

Regnskapene.

LO's hovedkasserer, *Einar Strand*, ga en orientering omkring regnskapene og uttalte bl. a.:

1. Regnskapene for kongressperioden gjelder for kalenderårene 1969, 1970, 1971 og 1972.
2. I motsetning til tidligere har vi latt trykke samtlige års regnskaper i ett hefte, mens det tidligere var et hefte for hvert års-

regnskap. Jeg håper at dette vil gi kongressens representanter og kongressens møteledelse en mer oversiktlig behandling.

3. Hver valgt og stemmeberettiget representant har fått tildelt regnskapene i sine mapper. Vedkommende representant har fått et nummerert regnskap svarende til det representantnr. vedkommende har her i kongressen. Regnskapene skal ikke offentliggjøres. Den enkelte representant er ansvarlig for det nummererte regnskap vedkommende har fått og skal beholde dette med det ansvar dette innebærer.
4. Regnskapene for 1969, 1970 og 1971 er behandlet av LOs representantskap i samsvar med vedtektene, og Representantskapet har vedtatt å innstille disse til godkjenning for Kongressen. Regnskapene for siste år, 1972, går som vanlig til godkjenning av Kongressen uten innstilling fra Representantskapet.
1972-regnskapet er innstilt til godkjenning av LOs sekretariat.
5. Før dirigentene tar regnskapene opp til behandling sammen med revisjonsrapporter, vil jeg gi noen alminnelige betraktninger over LOs økonomi i kongressperioden.
6. Totalt er medlemstallet i LOs medlemsforbund økt i kongressperioden slik:

Pr. 31. desember 1968	574 113
Pr. 31. desember 1969	582 289
Pr. 31. desember 1970	594 377
Pr. 31. desember 1971	601 920
Pr. 31. desember 1972	602 405

Imidlertid er det dessverre ikke samsvar mellom økning i medlemstall og kontingentinngang. Dette kommer bl.a. av at noen forbund gir frikontingent til medlemmer under sykdom m. v., selv om det bl.a. oppbæres 90 prosent av nettolønn under sykdom. Andre årsaker kan bl.a. være at det opptas flere deltidsansatte.

7. For å imøtekomme de krav forbundene og andre av våre organisasjonsinstanser til enhver tid fremmer overfor LO, er det i kongressperioden gått til betydelig utvidelse av LOs stab av ekspertise. Det gjelder i særlig grad presse og informasjon, juridisk og økonomisk, men også andre områder, internasjonalt, miljø, skole m. v.
8. Av den disponible kontingent som LO får, går ca. 30 prosent tilbake til distriktene gjennom våre distriktskontorers virksomhet. Også på dette område er det utvist stor aktivitet i kongressperioden.

9. Av bruttokontingenten som kommer inn skal LO i henhold til vedtektene avsette til:

Kampfond,
Arbeiderpressen og til valgkamp,
Folkets Hus Fond.

Alle avsetninger er gjennomført slik vedtektene bestemmer.

10. For 1971 og 1972 er det utgiftsført spesielt på egen konto alt som gikk til opplysning vedrørende EF.

For 1971 var beløpet kr. 358 534.

For 1972 var beløpet kr. 653 075.

Imidlertid gjør jeg merksam på at LO i 1972 innskrenket på følgende poster sentralt:

- a) Bevilgninger ca. kr. 450 000
b) Organisasjonsmøtene ca. kr. 150 000

I alt ca. 600 000

11. Imidlertid ble det iverksatt den ordning at distriktskontorene fikk adgang til å knytte til seg medarbeidere en kort periode for å gi den service og opplysning om LOs syn på EF-saka. Dette var helt nødvendig for å imøtekomme alle krav som de tusentalls fagforeninger og klubber kom med.

Det beløp som gikk med til dette er nøyaktig kr. 646 508.—.

På den annen side er det foretatt innsparinger innen det enkelte distriktskontors møtevirksomhet som anslagsvis kan anslås til i alt kr. 150 000.—.

12. Økningene i utgiftspostene ellers knytter seg i alt vesentlig til følgende:

- a) Lønningene.
b) Sosiale utgifter.
c) Husleie.
d) Kontorhold, utstyr og materiell.
e) Reiseutgifter.
f) Tilskott.
g) Kontingenter.

13. LOs status ved utløpet av 1972 er bl. a. økt slik:

Kampfondet er øket med . . . . . kr. 13.0 mill.
LO-skolen er utbygd med . . . . . kr. 4.2 mill.
Ringsaker Folkehøgskole er utbygd med . . . . . kr. 4.1 mill.
Medeierskap i eiendom utgjør . . . . . kr. 3.4 mill.
Garantiene er økt fra 4.073 mill. kr. til 5.322 mill. kr. i 1972.

14. Kontingenten til LO har hatt slik utvikling i perioden:

1/1 1969	Ukebetalte	1/1 bet.	kr. 0.96	} regulert i h.h. t. vedt. § 17
	Ukebetalte	1/2 bet.	kr. 0.48	
	Månedsbetalte	1/1 bet.	kr. 4.00	
	Månedsbetalte	1/2 bet.	kr. 2.00	
1/1 1971	Ukebetalte	1/1 bet.	kr. 1.13	} regulert i h.h. t. vedt. § 17
	Ukebetalte	1/2 bet.	kr. 0.57	
	Månedsbetalte	1/1 bet.	kr. 4.70	
	Månedsbetalte	1/2 bet.	kr. 2.35	
1/1 1972	Ukebetalte	1/1 bet.	kr. 1.30	} regulert i h.h. t. vedt. § 17
	Ukebetalte	1/2 bet.	kr. 0.65	
	Månedsbetalte	1/1 bet.	kr. 5.40	
	Månedsbetalte	1/2 bet.	kr. 2.70	

Fra 1/7 1972 er iverksatt ekstrakontingent til A-pressen slik:

Ukebetalte	1/1 bet.	kr. 0.15
Ukebetalte	1/2 bet.	kr. 0.08
Månedsbetalte	1/1 bet.	kr. 0.63
Månedsbetalte	1/2 bet.	kr. 0.33

15. Spørsmålet om en ytterligere økning av kontingenten til LO er avhengig av hva f. eks. denne kongress gjør av vedtak.

Da Kongressen i 1969 vedtok LOs handlingsprogram, betydde det et stort økonomisk løft for LO. Større aktivitet, større pengeforbruk.

Når en ser på det omfattende materiell som er lagt fram for denne kongress og med de intensjoner som ligger bak, så tror jeg at Kongressen kan regne med at LO får behov for betydelige midler i tiden som kommer. Alt avhenger jo av om denne kongress, eller LOs representantskap eller LOs sekretariat gjør vedtak om å forsere aktiviteten omkring handlingsprogrammet, sosialprogrammet osv., osv.

Jeg gjentar: Jo større og mer omfattende aktivitet, dess mer behov for økning av kontingenten til LO må bli konsekvensen.

16. Disse betraktningene knytter seg til de regnskapene som representantene kan lese på side 4, 5, 6, 7, 8 og 9. Regnskapene på side 10, 11, 12, 13, 14 og 15 er underregnskaper for LOs regnskaper, unntak gjelder for regnskapene for LOs revisjonskontor, side 10 og 11, som er et selvstendig regnskap.

17. Regnskapene for Den Norske Fagorganisasjons Pensjonskasse framstår som egen juridisk institusjon. Pr. 31. desember 1972 hadde pensjonskassen juridisk pensjonsansvar for 221 alderspensjoner, 139 enkepensjoner, 10 uførepensjoner, i alt 370 pensjonister. På samme tid var det 540 betalende medlemmer.

Det ble som kjent bestemt å stenge pensjonskassen for nye medlemmer fra 1. januar 1967 da folketrygden trådte i kraft. Fra samme tid inntrådte samordningsregler fra det tidspunkt pensjonistene oppbærer folketrygd.

I kongressperioden er Den Norske Fagorganisasjons Pensjonskasses forsikringsfond økt med 5 mill. kroner, og det er hva vedtektene bestemmer.

18. Så til slutt om den nye tilvekst i våre regnskaper, det gjelder *Opplysnings- og Utviklingsfondet*.

Da dette fondet startet i oktober 1970, etter at tariffavtalen ble vedtatt våren samme år, hadde LOs sekretariat gjort vedtak om hvordan dette fonds midler skulle administreres, og det ble trukket opp bestemte retningslinjer for hvordan disposisjonene skulle være.

Man kan si at det er lagt opp til en omstendelig og byråkratisk saksbehandling for bruk av disse midler, men jeg tror at dette er både korrekt og riktig. Foran hvert års sesong settes det opp budsjett over behovet for kursvirksomhet og samtidig blir det satt opp budsjett for de inntekter en kan regne med. Dette arbeid utføres av AOF og behandles i 4 organer, slik:

1. Faglig utvalg bestående av 15—20 representanter fra fagforbundene.
  2. AOFs forretningsutvalg.
  3. LOs fondsstyre.
  4. LOs sekretariat.
19. De første premieinntekter ble overført til LO pr. 2. kvartal 1971, mens virksomheten den første tid ble finansiert av LO og gjennom vanlig kassakredittlån i bank.
20. Etter hvert som systemet er kommet i gang, har premieinntekten gått med til den daglige virksomhet og slik at de enkelte fagforbund har kunnet få sine refusjoner på 70 prosent uten for lang ventetid.
21. Fondets midler har gjort det mulig å utvide kursvirksomheten betydelig både i AOFs og forbundenes regi. For AOF viser det samlede antall deltakere i kursvirksomhet følgende utvikling:

	1970:	114 762 deltakere
	1971:	145 619 deltakere
	1972:	167 197 deltakere
I fagforbund:	1971:	17 476 deltakere
	1972:	24 116 deltakere

21. LO-skolen Sjørmarka framstår som det senter den skal være i faglig opplysningsvirksomhet. Også for framtida vil dette bli nødvendig. Det er ved utgangen av 1972 utført nybygg for i alt kr. 4 164 894 av fondets midler.

For å imøtekomme behovet er det etablert en avdeling under LO-skolen ved kursstedet Østråt, Nesodden.

Av fondets midler er det medgått vel 1,1 mill. kr. som tilskott til Vern og Velferd, Norsk Folkehjelp, AKAN og Samarbeidsrådet.

Regnskapet viser for øvrig hvordan midlene disponeres.

Per Ryanes, Oslo fylke, ga uttrykk for at regnskaper er meget vanskelige å forstå. Det ville avgjort være en fordel om de kunne legges fram i en mer forståelig form.

Viktor Folvik, Norsk Transportarbeiderforbund, mente det var begrenset det en kunne lese ut av regnskapene. Vi ser hva det er brukt til LO's juridiske kontor, men forværelset der kunne like godt vært overført til informasjonsavdelingen. Taleren ga uttrykk for at det juridiske kontor nå må utbygges slik at vi kan ha full nytte av det, og han håpet neste kongress kunne notere at utgiftene til kontoret var økt.

Dirigenten: Dirigenten går ut fra at dette blir tatt til etterretning. For øvrig ville det ha vært riktigere at det var tatt opp under behandlingen av beretningene, hvor det juridiske kontor er nevnt.

Tor Aspengren: Det blir vanskeligere og vanskeligere dette med å yte service. Heldigvis er vi ikke i noen vanskelig situasjon nå lenger ved LO's juridiske kontor, og jeg tror ikke noen i dag kan si at vi ikke kan yte den service som er nødvendig. Jeg vil fastslå at i den seinere tid har det juridiske kontor utført et utmerket arbeid — dette på grunn av at kontoret ikke lenger er underbemannet.

Regnskapene enstemmig godkjent.

Sjefen for LOs revisjonskontor, *Arne G. Strangel*, leste revisjonsinnberetningen.

Regnskapene for årene 1969, 1970, 1971 og 1972 ble enstemmig godkjent.

FORSLAG OM OFFENTLIGGJØRING AV REGNSKAPENE

Som tidligere forutsatt skulle forslag nr. 1 og 2 nå behandles. Forslag nr. 1 var fremmet av avd. 58, Mandal, som foreslo:

«Regnskapet for LO blir offentlig kjent hvert år. Enten at det blir tatt inn i FF, eller trykket opp og sendt til hver avdeling samt til klubber med mer enn 200 ansatte.»

Forbundsstyrets innstilling:

Forbundsstyret vil tilrå at LO søker å utarbeide materiell som kan vise hvordan kontingentinntekten blir brukt. I den grad det ikke svekker fagbevegelsens konfliktberedskap bør LO vise åpenhet vedrørende sin økonomi og presentere den på en oversiktlig og folkelig måte.

Sekretariatet viser til innstilling under vedtektenes § 9, Representantskapets myndighetsområde. Vedtektskomitéen har uttalt sin enighet om at LOs årsmelding, regnskap og revisjonsberetning sendes de tilsluttede medlemsforbund. Når det gjelder Norsk Jern- og Metallarbeiderforbunds tilråing, viser Sekretariatet til at det er gitt en detaljert oversikt om hvordan kontingenten til LO blir anvendt i skolehefte 3 Faglig grunnkurs trinn 1 a. Sekretariatet vil fortsette med å gi slike orienterende oversikter til bruk for opplysningsarbeidet innen fagbevegelsen.

Sekretariatet fremmet følgende innstilling:

Forslaget fra avd. 58, Mandal, og Jern- og Metallarbeiderforbundets forbundsstyre oversendes sekretariatet.

Thor Andreassen, Jern og Metall mente det var positivt at LO-kongressen nå holdes for åpne dører ved behandlingen av de fleste sakene, men understreket at det ennå står mye igjen når det gjelder åpenhet om økonomien. I vårt forbund, Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund, har vi gode erfaringer når det vises åpenhet. Han viste til forbundsstyrets og sekretariatets innstilling angående forslag nr. 1 og trodde formuleringene var mulig å tolke på ulik måte. Han uttrykte håp om at LO-sekretariatets innstilling var ment som en positiv tilslutning til forslag nr. 1.

Leif Aas Hansen, Jern og Metall, Larvik, pekte på at bedrifts-demokrati nå er gjennomført på mange arbeidsplasser det siste året. Dette har gitt arbeiderne mer innblikk i hva bedriftenes midler blir bruk til. På samme måte burde LOs medlemmer få orientering om hva deres penger blir brukt til, sa Aas Hansen. Han funderte over om man var imot åpenheten på grunn av paragraf 1, punkt 7.

Når 30 øre av hvert merke går til arbeiderpressen, er det ikke vanskelig å regne ut at bevilgningene blir på 7,5 millioner kroner. I regnskapet er de oppført med 7,6 millioner. Jeg mener at denne type opplysninger bør gis til samorganisasjonene, og tar herved opp avd. 58, Mandals forslag nr. 1.

Einar Strand kunne forsikre Jern og Metall om at vi i LO har gått inn for mest mulig åpenhet også når det gjelder regnskaper. Men det har alltid vært vår forutsetning at skal vi offentliggjøre våre regnskaper, må også andre institusjoner i vårt land gjøre det. Det gjelder f.eks. Libertas. I forbindelse med maktutredningskomitéen vil vi hevde dette, at skal vi offentliggjøre våre regnskaper, noe vi gjerne for øvrig vil, så må også våre hovedmotstandere gjøre det.

Det er riktig som Thor Andreassen har oppfattet situasjonen, at f.eks. fagbladene kan gjengi de opplysningene de måtte ønske fra det hefte for grunnkurs som han omtaler.

Når det gjelder dette med offentlighet i forbindelse med regnskaper, vil jeg gjerne ha sagt at de fleste vil kunne regne seg til hva vi avsetter til de forskjellige formål, etter som våre inntekter i det store og hele er kjente. Jeg vil derfor påstå at våre regnskaper allerede i stor grad er offentlige.

Votering: Sekretariatets innstilling ble vedtatt mot 1 stemme.

Hilsningstelegrammer.

Dirigenten refererte hilsningstelegrammer fra tysk LO og fra Sentralrådet for sovjet-russiske fagforbund.

Kongressen vil synge!

Dirigenten refererte også et forslag fra Reidar Moen, Handel og Kontor, om at kongressens møter bør begynne og avsluttes med en av våre arbeidersanger.

Dirigenten var enig i forslaget og henstilte til administrasjonen å sørge for sangbøker, slik at Kongressen kunne åpne sine formiddags- og ettermiddagsmøter med sang.

DAGSORDENENS PKT. 4

Vedtektsendringer.

Einar Strand, LO, orienterte omkring forslagene til vedtektsendringer. I august 1972 nedsatte Sekretariatet en vedtektskomité som har arbeidet med spørsmålet. På side 29 i det store forslagsheftet har vi gjengitt i stikkords form de formuleringene som er nevnt eller har

vært aktuelle i forbindelse med formuleringen av LOs formålsparagraf. En rekke av disse forslagene hører ikke inn under formålsparagrafen, men vil bli tatt opp under andre punkter.

Da den nåværende formålsparagraf ble utarbeidet, ble de fleste forslag som er nevnt vurdert, og LOs kongress har siden behandlet likeartede forslag som de foreliggende. De tidligere kongresser har konkludert med at de någjeldende vedtekter er så omfattende at de hjemler fagbevegelsens målsetting både på kort og lang sikt.

Sekretariatet vil uttale at det er uheldig at en formålsparagraf blir for sterkt detaljert. For jo mer detaljert formålsparagrafen blir, jo mer innskrenker den LOs handlefrihet.

Når det gjelder forslaget fra Handel og Kontor om «organisert samvirke mellom LO-grupper på den enkelte arbeidsplass», så er dette også dekket av den gjeldende formålsparagraf punkt 1, men Sekretariatet har funnet det riktig å akseptere denne tilføyelse.

Også til paragraf 5, Kongressen, foreligger det en rekke endringsforslag. Disse omhandler blant annet utvidelse av representanttallet. Men Sekretariatet mener at den nåværende ordning har vist seg meget tilfredsstillende, og mener at det ikke bør gjøres noen forandring her. Taleren henviste til side 7 og 8 i det store forslagsheftet, og gjorde oppmerksom på at hvis det ble endringer, måtte det også foretas endringer i paragraf 15, II.

Strand redegjorde videre for Sekretariatets innstillinger om forslagene til endringer i vedtektenes paragrafer 7—12.

Strand konkluderte med å ta opp følgende innstillinger fra Sekretariatet i forbindelse med formålsparagrafen:

Innstilling:

Sekretariatet er likevel kommet til at det vil være riktig å få med Norges Handels- og Kontorfunksjonærers Forbunds forslag, og ut fra dette foreslås at punkt 1 blir sålydende:

Å arbeide for at de tilsluttede forbund blir ledet etter felles retningslinjer for på den måten ved gjensidig solidarisk samvirke mellom forbundene og mellom medlemmene på den enkelte arbeidsplass å skape enhet og kraft i arbeidet for å fremme og samordne lønnsstakernes faglige, økonomiske, sosiale og kulturelle interesser.

For øvrig opprettholdes paragrafen uforandret.

Til § 5 om Kongressen uttaler Sekretariatet:

De innkomne forslag omhandler bl. a. at Kongressens representanttall skal utvides, at det skal skje endringer i sammensetningen mellom forbundenes representanter og fylkenes representanter, at det skal fastsettes andre regler for valg av representanter til Kongressen, at tidsfristen for innlevering av forslag fra grunnorganisasjonen skal forlenges til tre måneder, at Kongressen skal holdes hyppigere. De fleste forslag omhandler regler for valg av representanter til Kongressen. Da Kongressen i 1969 behandlet denne sak, ble det vedtatt at det skulle settes ned et spesielt utvalg for å utrede spørsmålet om endringer i valgreglene til LOs Kongress. Representantskapet ble gitt fullmakt til å avgjøre saken i forbindelse med Kongressen 1973. Representantene til denne Kongress er valgt etter nye retningslinjer som er vedtatt av LOs representantskap i henhold til fullmakt fra Kongressen. Disse nye valgeregler legges fram på denne Kongress til godkjenning. Det vil være urimelig å gjøre noen endringer i valgreglene som er vedtatt av LOs representantskap for denne Kongress, idet de nye retningslinjer må bli praktisert en tid før man går over til nye endringer.

Når det gjelder spørsmålet om å utvide antallet representanter i Kongressen, er Sekretariatet kommet til at det ikke foreligger noen spesielle endringer i den nåværende situasjon innenfor organisasjonsapparatet som gjør dette nødvendig. Antall medlemsforbund i Landsorganisasjonen er det samme som tidligere, såfremt det skjer forskyvninger innenfor de enkelte forbund hva angår medlems-tall, vil også fordelingen av representanter skje til fordel for de som har økning i det betalende medlemstall.

Den nåværende ordning med å fordele de 300 representanter med 260 fordelt på forbundene og 40 fordelt på distriktene, har vist seg å være meget tilfredsstillende, og Sekretariatet finner ikke at det bør skje noen endring i dette forhold.

Sekretariatet kan heller ikke anbefale at det blir holdt kongresser oftere enn hvert fjerde år. En må i den forbindelse vise til at de enkelte forbund holder sine landsmøter innenfor LOs kongressperiode, og både fra et administrativt og økonomisk synspunkt vil den nåværende ordning være den beste.

Punkt 2:

Dersom de nye regler for valg av representanter til LOs kongress, som er foreslått nedenfor under b), blir vedtatt, vil det være nødvendig å foreta mindre endringer i vedtektene § 5, punkt 2.

Disse endringene gjelder 3. og 4. avsnitt hvor det er foreskrevet at valg av representanter ikke kan finne sted før dagsorden er lagt

fram for de som skal delta i valget av representanter, og at det skal holdes særskilt møte for drøfting av kongressens dagsorden og valg av representanter.

Disse bestemmelsene vil bare i unntakstilfeller bli mulig å praktisere dersom valgene skal kunne foregå på et forbunds ordinære landsmøte. Hvor valget skal foregå i fagforeningene er disse bestemmelser dekket av tilsvarende bestemmelser i de nye forskrifter som er foreslått.

Innstilling:

Under henvisning til dette innbyr Sekretariatet Kongressen til å gjøre slikt vedtak:

«Tredje og fjerde avsnitt i Vedtektenes § 5, punkt 2, som lyder:

«Valg av representanter kan ikke finne sted før dagsordenen er lagt fram for dem som skal delta i valget av representanter.

Til drøfting av Kongressens dagsorden og valg av representanter skal det holdes særskilt møte blant dem som har stemmerett», utgår av vedtektene.»

For øvrig opprettholdes paragrafen uforandret.

I forbindelse med § 6, Kongressens myndighetsområde, forelå følgende fra Sekretariatet:

1. De forslag som foreligger til endringer av denne paragraf går bl. a. ut på at LOs tillitsmenn bør velges for 1 eller 2, eventuelt tre kongressperioder. At Kongressen skal fratras myndighet til å gjøre vedtak i viktige samfunnsspørsmål med at disse spørsmål skal avgjøres ved uravstemning. Når det gjelder de forslag som omhandler spørsmålet om hvorvidt LOs tillitsmenn skal kunne velges for mer enn en eller flere perioder, så strider disse forslag mot prinsippet som nå gjelder for det representative demokrati og direkte valg av tillitsmenn som er tillagt Kongressen. Sekretariatet er enig med forbundsstyret i Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund at Kongressens absolutte suverenitet i valg av tillitsmenn ikke bør innskrenkes. Dette gjelder i like høy grad spørsmålet om Kongressens suverenitet til å ta avgjørelse i viktige samfunnsspørsmål.

Innstilling:

I samsvar med tidligere behandling i LOs representantskap vedrørende valg av tillitsmenn vil Sekretariatet foreslå følgende endring:

§ 6 pkt. 2 og 3 får følgende ordlyd:

2. Å velge formann, nestformann, hovedkasserer, 1. sekretær og det antall sekretærer Kongressen bestemmer. Både kvinner og menn skal velges.
3. Første og annen setning som før, ny tredje setning således: De øvrige valgte sekretærer er varamenn for disse i den rekkefølge Kongressen bestemmer.

Paragrafen opprettholdes for øvrig uforandret.

2. Det foreligger noen forslag om at LOs valgte tillitsmenn bare skal kunne gjenvelges for 4, 8 eller 12 år. Sekretariatet mener det vil være uriktig å fastsette bestemte funksjonsperioder for de valgte tillitsmenn, idet dette vil binde framtidige kongressers frie valg av tillitsmenn.

Innstilling:

Forslagene kan ikke tiltres.

3. LOs engasjement i samfunnsmessige oppgaver får et stadig større omfang, og det er et alminnelig ønske hos medlemmene at LO skal være en effektiv og slagkraftig organisasjon på nær sagt alle vesentlige områder i samfunnet. Dette fører også til at de oppgaver som blir lagt på LOs tillitsmenn, har økt betydelig, og fortsatt vil øke.

På denne bakgrunnen vil det av hensyn til organisasjonen og dens medlemmer være riktig å senke aldersgrensen for LOs valgte tillitsmenn.

Innstilling:

Med denne motivering og under henvisning til Kongressens vedtak av 1969, innbys Kongressen til å gjøre dette vedtak:

LOs valgte tillitsmenn fratrer sine verv som tillitsmenn ved fylte 60 år, og går over på pensjon som utredes av LO. Det bør finnes fram til hensiktsmessige ordninger, slik at de som når aldersgrensen eventuelt kan engasjeres til spesielle arbeidsoppdrag. Sekretariatet gis fullmakt til å vedta den endelige ordning.

I forbindelse med § 6, Kongressens myndighetsområde, forelå følgende fra Sekretariatet:

Fra Sekretariatet:

De forslag som foreligger innholder bl. a.: At LOs vedtekter beholdes slik de er nå, at valg til ekstraordinær Kongresse kan skje på samme måte som ordinær Kongress, at medlemmene skal til-

spørres ved uravstemning før ekstraordinær Kongress innkalles, at det skal foreligge plikt til å foreta nyvalg dersom et valgt kongressmedlem i perioden faller bort, flytter fra sitt distrikt eller går over til annet yrke eller ikke lenger er aktiv.

I forbindelse med behandlingen av forslagene har et forbund foreslått at det skal gjennomføres to arter av varsel for innkalling av ekstraordinær kongress. En kongress som kan innkalles med 60 dagers varsel og en annen ekstraordinær Kongress som skal kunne innkalles med kortere varsel. Sekretariatet er kommet til at bestemmelsen slik den nå står bør stå uforandret. I en ekstraordinær situasjon må Sekretariatet kunne innkalle Kongressen med det korteste varsel, og derfor må Kongressens sammensetning på forhånd være klar. Såframt vedtektene inneholder bestemmelse om flere arter av varsel i forbindelse med ekstraordinær Kongress, vil det til enhver tid oppstå diskusjon om hvorvidt det var nødvendig å nytte det korteste varsel. Når det gjelder forslaget om nyvalg i forbindelse med at et valgt kongressmedlem i perioden faller bort, flytter til nytt distrikt osv. er reglen den at såframt slike tilfelle oppstår, skal den valgte varamann inntre i vedkommendes plass. Dette er det prinsipp som ble fulgt ved forrige Kongress og godtatt av de tilsluttede forbund.

Innstilling:

Den någjeldende paragraf opprettholdes uforandret.

(Vedtatt mot 1 stemme.)

*

I forbindelse med § 6, Representantskapets sammensetning, forelå følgende fra Sekretariatet:

I någjeldende § 8 står det følgende:

«Representantskapet er Landsorganisasjonens høyeste myndighet mellom kongressene.

1. Det består, med unntak som er nevnt nedenfor av 100 medlemmer valgt av forbundene, 1 representant valgt fra hvert fylke og Sekretariatets faste medlemmer.»

I forbindelse med at noen fylker ble slått sammen vil det forhold kunne oppstå at det vil bli tolkningstvist om hvorvidt de to fylker som har slått seg sammen skal ha rett til å få beholde sin tidligere representasjon. Det er derfor nødvendig å få klargjort dette forhold på Kongressen.

Innstilling:

Ut fra ovenstående foreslår Sekretariatet at Kongressen gjør følgende vedtak som skal gå inn som merknad under paragraf 8 pkt. 1. «I de tilfelle to fylker slås sammen, skal representasjonen opprettholdes som tidligere for resten av kongressperioden.

I forbindelse med § 9, Representantskapets myndighetsområde, forelå følgende innstilling:

Sekretariatets innstilling:

Etter å ha gjennomgått forslagene vil Sekretariatet si seg enig i at årsmelding, regnskap og revisjonsberetning, sendes de tilsluttede forbund. Da de nåværende vedtekter ikke er til hinder for dette, foreslår Sekretariatet at denne praksis gjennomføres uten vedtektsendring, for øvrig opprettholdes paragrafen uforandret.

I forbindelse med forslag fra avdeling 29, Mo, Kemisk, om at § 10, Sekretariatet, skulle ha et tillegg om at Sekretariatet skulle ut i arbeidslivet minst 2 måneder i året, forslø Sekretariatet:

Sekretariatets innstilling:

Någjeldende paragraf opprettholdes uforandret.

I forbindelse med § 11, Sekretariatets myndighetsområde, forelå følgende fra Sekretariatet:

De innkomne forslag omhandler tildels spørsmål som ikke kommer inn under denne paragraf og forslag som går inn på Sekretariatets alminnelige myndighetsområde. De innkomne forslag har ikke fått tilslutning i de respektive forbundene. Når det gjelder forslaget fra avdeling 48, Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund, om at saker av prinsipiell art bør ut til medlemmene til behandling før endelig vedtak fattes av de instanser som har avgjørende myndighet, vises til at denne behandlingsmåte i dag følges. I denne forbindelse vises bl. a. til behandling av LOs handlingsprogram, LOs organisasjonskomité og annet. Det er derfor ikke nødvendig med at det fastsettes noen regel i vedtektene om dette.

Innstilling:

Någjeldende paragraf opprettholdes uforandret.

I forbindelse med § 15, Avstemning over tarifforslag — arbeidsstans, forelå følgende fra Sekretariatet:

De foreliggende forslag går ut på å endre gjeldende vedtektsbestemmelser, slik at vedtektenes regler om avstemning skal innskrenkes, slik at Sekretariatet i samråd med forbundene ikke skal kunne samordne tariffoppgjørene bl. a. ved felles avstemning.

Någjeldende bestemmelser omhandler de forhold som skal være gjeldende i den fase av tariffoppgjøret da det foregår forhandlinger og det foreligger forhandlingsforslag til avgjørelse. I slike tilfelle må det finnes regler for hvordan Landsorganisasjonen sammen med forbundet medvirker til at samordning må kunne finne sted. Det vil ikke være forsvarlig å binde behandlingsmåten av tarifforslag ytterligere enn det gjeldende vedtekter gjør.

Innstilling:

Någjeldende paragraf opprettholdes uforandret.

I forbindelse med § 17, Kontingent, forelå følgende fra Sekretariatet:

Kontingentordningen er behandlet av vedtektskomitéen og etterat saken har vært utredet av et spesialutvalg. Hovedspørsmålene har vært om det kan gjennomføres ens kontingent til Landsorganisasjonen, og om prosentberegnet kontingent bør gjennomføres av hensyn til en rettferdig kontingentordning fra forbundene til LO. Flere forbund har allerede gjennomført prosentberegnet kontingent, men det synes å være for tidlig å fastsette det i LOs vedtekter.

Innstilling:

§ 17 pkt. 1 gis følgende nytt avsnitt:

«Sekretariatet gis fullmakt til å inngå avtale om annen oppgjørsmåte med forbund som praktiserer prosentberegnet kontingent. Nytt pkt. 9. Representantskapet gis fullmakt til å vedta annen kontingentordning enn det som gjelder i ovenstående pkt. 1 til 8.»

I forbindelse med § 18, Ekstrakontingent, forelå følgende innstilling fra Sekretariatet:

Det foreliggende forslag vil ta sikte på innskrenke Representantskapet myndighetsområde i forbindelse med utlikning av ekstrakontingent.

Innstilling:

Sekretariatet mener at dette ikke er gjennomførlig og innstiller: Någjeldende paragraf opprettholdes uforandret.

I forbindelse med § 20, De faglige samorganisasjoner, forelå et forslag fra avdeling 220, Trolle, om å avvikle samorganisasjonene. Forbundsstyret i Jern og Metall hadde avgitt følgende innstilling:

Da LOs kongress skal behandle organisasjonskomitéens innstilling om fagbevegelsens organisasjonsstruktur, foreslås ingen forandring.

Fra Sekretariatet:

Forbundsstyrets forslag tiltres.

Under kapitlet *Diverse* forelå følgende forslag fra Bergen Faglige Samorganisasjon:

«*Supplement til LOs vedtekter.*

Eventuelt ny paragraf til LOs vedtekter.

Viktige prinsipielle faglig, politiske spørsmål må forelegges medlemmene til uravstemning når $\frac{1}{4}$ av LOs fagforeninger forlanger dette skriftlig.»

Fra Sekretariatet:

Kan ikke tiltres.

b) Regler for valg av representanter til Landsorganisasjonens kongress.

Fra Sekretariatet:

Det vises til nye regler vedtatt av Representantskapet, og inntatt under «Valg av representanter til Kongressen» (jfr. s. 7 flg.).

Innstilling:

«**Nye regler vedtas i samsvar med Representantskapets vedtak av 31. mai 1972.**»

I forbindelse med dagsordenens pkt. c, Samorganisasjonens vedtekter, forelå følgende innstilling fra Sekretariatet:

Fra Sekretariatet:

I det vedtak som LOs kongress i 1953 gjorde når det gjelder samorganisasjonene, heter det bl. a.:

«Kongressen i AFL (LO) vedtar første gang normalvedtektene for de stedlige fellesorganisasjoner. Eventuelle senere endringer vedtas av Representantskapet.»

Videre:

«Representantskapet får fullmakt til å vedta mønsterlover for de nye samorganisasjoner.»

Når det gjelder kontingentordningen til samorganisasjonene, så er den endelige avgjørelse tillagt Representantskapet i henhold til kongressvedtak av 1961.

De nå gjeldende vedtekter for samorganisasjonene ble vedtatt av LOs representantskap den 9. og 10. oktober 1967.

På LOs kongress i 1969 forelå det en del forslag vedrørende samorganisasjonene. Disse forslag omfattet bl. a. om hvorvidt samorganisasjonene skulle nedlegges, endres eller utvides, og om hvordan kontingenten skulle beregnes.

Kongressen gjorde følgende vedtak:

«Samtlige forslag vedrørende de faglige samorganisasjoner sendes Sekretariatet som foretar en gjennomgåelse av samorganisasjonenes vedtekter og en vurdering av gjeldende kontingentordninger. Innstillingen fra Sekretariatet foreligger Representantskapet til avgjørelse, og saken utredes til neste kongress 1973.»

I kongressperioden har LOs organisasjonskomité utredet den framtidige organisasjonsform for LO, og herunder er selvsagt samorganisasjonenes plass i organisasjonsmønsteret vurdert. Det er derfor ikke foretatt noen spesiell utredning om samorganisasjonenes stilling.

Når det gjelder kontingentordningen i samorganisasjonen, så er dette tillagt Representantskapets avgjørelse.

Innstilling:

- a) **Forslagene vedrørende samorganisasjonenes organisasjonsmessige stilling må sees i sammenheng med det vedtak som Kongressen gjør i forbindelse med Organisasjonskomitéens innstilling, og sendes derfor over til LOs sekretariat.**
- b) **Kontingentordningen for samorganisasjonene er under utredning i et utvalg som ikke har avgitt innstilling. Sekretariatet vil derfor legge fram forslag på Kongressen.**

I forbindelse med dagsordenens pkt. 4 a, LOs vedtekter, forelå også følgende innstilling:

LOs representantskap, som ble holdt 31. mai og 1. juni 1972, gjorde følgende vedtak:

1. **Pressekontingenten økes midlertidig fra 1. juli d.å. med 15 øre for heltbetalende og 8 øre for halvtbetalende pr. uke. Denne kontingentforhøyelse vil med det medlemstall LO nå har, og med den sammensetning det er mellom A- og B-merker, representere ca. 4—5 mill. kroner på 1½ år.**

2. Det bevilges et direkte tilskudd til finansieringen av A-pressen og Arbeiderbladet på 3 mill. kroner av LOs kampfond.

I medhold av representantskapets vedtak må LOs vedtekter paragraf 17, pkt. 3 a første setning redigeres i samsvar med vedtaket.

Kongressen innbys til å gjøre slikt vedtak:

«Til å fremme de formål som er nevnt i vedtektenes paragraf 1, punktene 4 og 7, avsettes kr. 0.45 for heltbetalende og kr. 0.24 for halvtbetalende medlemmer pr. uke.

Endelig forelå i forbindelse med dagsordenens pkt. 4 c, Samorganisasjonens vedtekter, følgende innstilling fra Sekretariatet:

Forslag til ny § 9 i Samorganisasjonens vedtekter:

Kongressen innbys til å gjøre slikt vedtak:

«Til dekning av samorganisasjonens utgifter til lønninger, kontor, agitasjon, møter, opplysningsarbeid og eventuelle arrangementer, utliknes en kontingent på de tilsluttede fagforeninger som fastsettes av årsmøtet. Kontingenten må ordinært ikke overstige kr. 0.10 for heltbetalende og kr. 0.05 for halvtbetalende medlemmer pr. uke. Årsmøtet i samorganisasjonen kan, hvis denne kontingenten er utilstrekkelig til dekning av samorganisasjonens utgifter for å utføre et effektivt faglig arbeid i vedkommende arbeidsområde, søke Landsorganisasjonen om adgang til å nytte en høyere kontingent.

Ved eventuell søknad til Sekretariatet, må budsjettforslag, regnskapsutdrag og alle opplysninger om virksomheten foreligge.

Sekretariatet kan etter søknad innvilge tilskudd til en samorganisasjon som har nyttet ut den kontingent som er godkjent av Sekretariatet.

For enkelte forbund eller fagforeninger kan Sekretariatet i spesielle tilfelle gjøre unntak.»

Samtlige disse innstillinger tok Einar Strand opp og anbefalte Kongressen å vedta dem.

Dirigenten foreslo for Kongressen at hver paragraf ble behandlet for seg og at generell debatt ble sløyfet. Dette ble vedtatt.

Debatten om formålsparagrafen.

Odd W. Jacobsen, Norsk Papirindustriarbeiderforbund, Nygard, forlangte ordet til vedtektenes § 1, formålsparagrafen. Han kunne ikke se at det på 24 år var gjort endringer i formålsparagrafen, og han spurte om dette var fordi det ikke hadde skjedd endringer i samfunnet. Han nektet å tro at det ikke hadde skjedd store forandringer, det var bare vedtektene som ikke var endret tilsvarende. Han konkluderte med at vedtektene bare var endret fra rødt til grønt omslag siden 1949. Han understreket at det ikke er noen makt som kan hindre sosialismens frammarsj og gikk inn for at «gjennomføring av sosialismen» burde komme med i formålsparagrafen.

Han viste til at Det Norske Arbeiderparti har sosialismen på sitt program, og at LO-medlemmer er kollektivt tilsluttet partiet. Hvorfor er det så en slik redsel for å få sosialisme inn i LOs formålsparagraf? Vi kan ikke ta hensyn til de av medlemmene eller mulig framtidige medlemmer som ikke har innsett sosialismens uunngåelighet, sa Jacobsen. Han mente at den endringen som sekretariatet går inn for, etter forslag fra Norges Handels- og Kontorfunksjonærers Forbund, er en viktig endring, men at den betyr lite i den store sammenhengen.

Jacobsen satte fram følgende forslag til ny paragraf i LOs vedtekter:

Paragraf 1.

Punkt 3:

A arbeide for en sosialistisk samfunnsutvikling ved bl. a.

- a) at bedrifter og virksomheter blir overført til samfunnseie for å utvikle og fremme produksjonen, bedre lønnstakernes kår og den alminnelige velstand i samfunnet ved en rettferdig fordeling av produksjonsresultatet og samfunnsgodene.
- b) å sikre lønnstakerne en avgjørende innflytelse og myndighet i avgjørelsesprosessene i nærings- og arbeidslivet.
- c) at skog- og fjellarealer føres tilbake til folkeieie, slik at alle har adgang til å ferdes i disse områder og dyrke sine hobbyer.

Punkt 4 utgår.

Jacobsen framsatte også følgende forslag om nytt punkt 4 under samme paragraf:

LO skal arbeide for å opprette tariffavtaler med lik status for likt arbeide for alle lønnstakere — såvel når det gjelder lønns- og arbeidsvilkår som de sosiale goder.

Otto Totland, Sekretariatet, minnet om at det foreligger en rekke formuleringsforslag. 25 fagforeninger har gitt sin tilslutning til at sosialisme eller sosialistisk blir tatt inn i formålsparagrafen. Forbundsstyrene har ikke godkjent dette, bortsett fra Jern og Metall. En av grunnene til at Jern og Metall går inn for dette, er at dette forbundet selv har en slik formulering i sin formålsparagraf. Jeg vil så sterkt jeg kan anbefale denne Kongressen ikke å vedta dette om sosialisme. Det bør være så høyt under taket i landets største organisasjon at vi kan ha alle syn representert. For det er jo en kjensgjerning at vi har alle politiske syn representert innenfor LO. Skal vi greie å få organisert medlemmene innenfor Handel- og Kontor, må vi ikke vedta en formålsparagraf som støter mange fra oss.

Lars Skytøen, Jern og Metall: En del av de argumenter Strand brukte mot denne formuleringen vil jeg gjerne snu på: Nettopp handlingsprogrammet og det sosiale programmet taler for at vi nå får denne formuleringen inn i formålsparagrafen. Det ser ut som om noen mener dette vil gå ut over LO. Men det kan ikke — på grunn av vår allianse med Arbeiderpartiet — herske noen tvil om hvor LO står. Vi skal ikke gjøre noe forsøk på å stikke dette under stol. Jeg tar derfor opp forslagene til paragraf 1 og tar med dette om miljø, altså forslag nr. 37 om økonomisk demokrati og forbundsstyrets innstilling, forslag nr. 70. Videre forslag nr. 74 og nr. 76. Jeg vil antyde at det kanskje også kunne være aktuelt med en annen behandlingsmåte, nemlig oversendelse til en redaksjonskomité, men jeg foreslår ikke noe slikt.

L. Skytøen, Jern og Metall, tok opp disse forslag:

Jern og Metalls forbundsstyres innstilling:

Å arbeide for at de tilsluttede forbund blir ledet etter felles retningslinjer for på den måten ved gjensidig solidarisk samvirke mellom forbundene å skape enhet og kraft i arbeidet for å fremme og samordne lønnsstakernes faglige, økonomiske, sosiale, kulturelle og miljømessige interessere for gjennomførelse av sosialismen.

Jern og Metalls forbundsstyres innstilling:

Å arbeide for gjennomføring av økonomisk og industrielt demokrati ved bl. a.:

a) *At bedrifter og virksomheter av stor samfunnsmessig betydning, herunder banker og forsikringsselskaper, blir overført til samfunns-eie for å oppnå en demokratisk og samfunnsmessig forsvarlig forvaltning.*

Avd. 1, Oslo, foreslår:

«Å sikre lønnstakerne en tilfredsstillende innflytelse i avgjørelsesprosessen i bedriftene og øvrige arbeidsplasser i samfunnet. Å sikre en riktig utnyttelse av ressursene og produksjonsresultatet for å bedre lønnstakernes kår og den alminnelige velstand i samfunnet.»

Avd. 118, Stord, foreslår:

«Å sikre lønnstakerne en tilfredsstillende innflytelse i avgjørelsesprosessen i bedriftene og øvrige arbeidsplasser.»

Jern og Metalls forbundsstyres innstilling:

a) Å sikre lønnstakerne en tilfredsstillende innflytelse i avgjørelsesprosessen i bedriftene, aktivt arbeide for en økt produktivitet og en rettferdig fordeling av produksjonsresultatet. Bedre lønnstakernes kår og den alminnelige velstand i samfunnet.

Jern og Metalls forbundsstyres innstilling:

Nytt punkt 11:

Å utvirke at alle LO-organiserte kan få veiledning og bistand i sosiale spørsmål.

Jern og Metalls forbundsstyres innstilling:

Nytt punkt 12:

«Å sørge for hjelp og veiledning til alle klubber og fagforeninger i verne- og miljøspørsmål.»

Finn Erik Thoresen, Grafisk forbund, trodde ikke man skulle overvurdere frykten for avskalling. Når Totland sier at bare Jern og Metall har sosialisme i sin formålsparagraf, vil jeg tilføye at også Grafisk har dette.

Birger Bostrøm, Jern og Metall, ville gjerne ha ordet sosialisme inn i formålsparagrafen, og tok opp en rekke forslag hvor dette er behandlet. Det gjaldt forslag nr. 6, 7 og 8, videre 33, 34 og 36 og endelig forslag nr. 49, 50 og 51. Han opptok følgende forslag:

LO-kongressen nedsetter et utvalg som med utgangspunkt i formålsparagrafen om gjennomførelse av sosialismen i Norge, nedsetter et utvalg som får i oppdrag å utrede de mer langsiktige mål, men som også får i oppdrag til straks å legge fram konkrete tiltak til gjennomførelse nå. Utvalget må få den nødvendige hjelp til utredninger og bistand for klarleggelse av de eksisterende maktforhold. I første rekke gjelder dette innenfor bank- og forsikringsvesen. Utvalgets arbeid må sees i nær sammenheng med utviklingen av bedriftsdemokratiseringsspørsmålet som settes i gang 1973.

Bostrøm tok dessuten opp de likelydende forslag vedrørende formålsparagrafen fra avdeling 1, Oslo, avdeling 73, Brevik, avdeling 98, Skien, og avdeling 101, Langesund, sålydende:

«A arbeide for at alle de tilsluttede forbund blir ledet etter felles retningslinjer for på den måten ved gjensidig solidarisk samvirke mellom forbundene, å skape enhet og kraft i arbeidet for å fremme og samordne lønnstakernes faglige, økonomiske, sosiale og kulturelle interesser for gjennomføring av sosialismen.»

Likeledes de likelydende forslag fra avdeling 73, Brevik, avdeling 98, Skien, og avdeling 35, sålydende:

«At bedrifter og virksomheter av stor samfunnsmessig betydning, herunder banker og forsikringsselskaper, blir overført til samfunnseie for å oppnå en demokratisk og samfunnsmessig forsvarlig forvaltning.»

Endelig tok han opp likelydende forslag fra Avd. 73, Brevik, Avd. 10, Langesund og Avd. 98 Skien, sålydende:

«A sikre lønnstakerne en tilfredsstillende innflytelse i avgjørelsesprosessen i bedriftene og øvrige arbeidsplasser i samfunnet for fremme av produksjon og en rettferdig fordeling av produksjonsresultatet for å bedre lønnstakernes kår og den alminnelige velstand i samfunnet.»

Forhandlingene ble avsluttet kl. 12.50.

Ettermiddagsmøtet mandag.

Ettermiddagsmøtet ble satt kl. 15.

Til innledning ble Oskar Hansens: «Rød flaggsang» sunget med Tryggve Aakervik som forsanger.

Fortsatt vedtektsdebatt.

Debatten om vedtektsendringer fortsatte.

Odd Isaksen overtok nå som dirigent.

Håkon Holgersnes, Norsk Tjenestemannslag, minnet om at forslaget om sosialisme i formålsparagrafen ikke er av ny dato. Det har gått igjen på alle kongresser i hvert fall siden 1950-årene. Jeg antar, sa taleren, at de fleste i denne sal vil være enig i et slikt forslag. Men vi må samtidig være klar over at det ikke bare er sosialister og kommunister vi vender oss til. Fagorganisasjonen har et tilbud til alle. Norsk Tjenestemannslag har samme organisasjonstilbud som en rekke forbund utenfor LO. Norsk Tjenestemannslag er et ungt forbund, men det har 30 000 medlemmer. For en stor del er

disse medlemmene folk som for noen år siden sto mer eller mindre fjernt fra tanken om faglig organisasjon. Svært mange av disse har store og viktige funksjoner i vårt samfunn, og vi bør ikke støt dem fra oss. Han støttet Sekretariatets innstilling til forslaget fra Handel og Kontor.

Erling Stensjø, Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund, Gjøvik, tok opp forslaget fra Foreningen ved Studentsamskipnaden i Oslo. Det vender seg til alle fagorganiserte med anmodning om å arbeide for gode og rimelige boligforhold i nærheten av arbeidsstedet. Forslaget, som var anbefalt av styret i Norsk Tjenestemannslag, lød slik:

Avd. 108—3, Foreningen ved Studentsamskipnaden i Oslo, foreslår:

§ 1.10:

•A arbeide for at de fagorganiserte i Norge får gode boligforhold i rimelig nærhet av arbeidsstedet.

Bjørn Flage Pettersen, Postfolkenes Fellesforbund, Oslo, sa at han var dypt uenig i å endre formålsparagrafen ved å innta betegnelsen sosialisme. Ikke av motstand mot sosialisme, men fordi en endring var unødvendig og dessuten ikke ville føre til at fagbevegelsens oppgaver ville kunne løses noe raskere eller mer effektivt. Tvert om kunne en endring føre til uklarhet om LOs linje, en uklarhet som lett kunne utnyttes av dens politiske motstandere. For mange forbund kan en endring også føre til større vervingsproblemer, og vanskeligere konkurranse med andre organisasjoner i arbeidslivet.

Pettersen var ikke tilhenger av å utforme formålsparagrafen bare av taktiske hensyn, men endringer må til enhver tid vurderes ut fra nytteverdien. Formålsparagrafen bør heller ikke endres for ofte, mente Pettersen, som understreket at den nåværende formålsparagraf ikke hindrer LO i sitt arbeid med å fremme medlemmenes interesser. Han støttet Sekretariatets innstilling.

Arne Laberg, Norsk Tjenestemannslag, Bjerkvik, hevdet at endringer i formålsparagrafen kunne åpne mulighetene for konkurrerende arbeidstakerorganisasjoner utenfor LO. Laberg viste til at Tjenestemannslaget hadde hatt stor vekst i de seinere år, men at det ville bli nødvendig å satse enda sterkere på en rekke felter, særlig innen skolevesenet og forskningsinstitusjonene.

Laberg påberopte seg å være sosialist, men mente at endringene som er foreslått i formålsparagrafen ville kunne tolkes på mange måter, og at dette burde kunne unngås. Representanten sa til

slutt at mange av SFs velgere ikke står tilsluttet LO, men at mange tvert om er medlemmer av konkurrerende organisasjoner. Når SF har så mange synspunkter på hvordan LO skal drive sin virksomhet, burde disse kunne arbeide innenfor LO, sa Laberg.

Reidar Moen, Norsk Handel- og Kontorfunksjonærers Forbund, Oslo, hadde gjerne sett at forslaget fra Handel og Kontor hadde fått en klarere utforming, men mente at det nå var opp til forbundene å følge opp arbeidet. Et organisert samarbeid mellom LOs medlemsgrupper på den enkelte arbeidsplass er en viktig oppgave og en stor utfordring for de fagorganiserte, mente Moen. Samarbeidet er nå mange steder høyst utilfredsstillende, noe som har mange årsaker. Hvis Hovedavtalens bestemmelser om bedriftsdemokrati kunne realiseres, forutsetter dette et intimt samarbeid på den enkelte arbeidsplass. Til dette trenger man bl. a. klarere regler for demokratiseringsprosessen. Vi trenger i høyeste grad et mer effektivt arbeid på dette feltet, et arbeid som må drives fram gjennom det enkelte forbund, sa Moen.

Arne Løken, Hotell og Restaurant, Oslo, kjente seg som like god sosialist som noen her. Men det kan være avvikende syn på hva sosialisme er. Det er sagt at man ikke skal ta hensyn til mindre grupper. I så fall bør man stryke ordet solidaritet, for da er det ikke tale om solidaritet lenger. Da LO ble stiftet i 1899, hadde man vel en mening med det. Den meningen var at man skulle ha en organisasjon for det faglige og en for det politiske. Men vedtar vi nå dette, er jeg redd for at vi får det tolvte politiske partiet, for da blir LO en ren politisk organisasjon.

Thor Andreassen, Jern- og Metall, pekte på at Sekretariatet hadde vist tilbakeholdenhet når det gjelder å imøtekomme de forslag som er sendt inn av forbundsstyret i Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund. Jeg advarte videre mot at de som var mot å endre vedtektene dramatiserte situasjonen. Noen oppfatter det kanskje slik at hvis du jobber i blåbukse, da er du sosialist, men ikke hvis du har på deg hvit skjorte og dress. Slik er det selvfølgelig ikke. Men vi har også andre saker som kan komme inn i formålsparagrafen. I første rekke vil jeg peke på at organisasjonen kan sikre medlemmene forsikringsordninger. En samarbeidsavtale er opprettet mellom Samvirke og LO, og burde ikke LO gjøre noe mer her? Når vi i den formålsparagraf vi nå har, sikrer våre foreninger forsamlingslokaler, da synes jeg det ville være naturlig om vi sikret medlemmene forsikring. Jeg kan riktignok forstå dem som hevder at vi allerede har for mye i formålsparagrafen.

Da burde vedtektskomitéen se nærmere på dette. Det burde ikke være noen oppgave for denne kongress å konservere mest mulig av det som har vært. Og får jeg antyde til slutt: Kanskje Kongressen gjennom en prøvevotering, kunne antyde hva den helst ønsker.

Olav Bratlie, Sekretariatet, kunne godt forstå dem som regnet seg som typiske funksjonærforbund, at de gikk mot dette forslaget. I Sekretariatet hadde han stemt for forslaget fra Grafisk, men gikk seinere over til Jern- og Metalls forslag. Vi hadde også en del andre forslag under paragraf 1, blant annet forslag nr. 57.

Det forslaget tar jeg opp:

Avd. 5, Rena Kartongarbeiderforening, foreslår:

«At skog- og fjellarealer føres tilbake til folkeieie, slik at alle har adgang til å ferdes i disse områder og dyrke sine hobbyer.»

Avd. 65, Kristiansund N., foreslår:

Vi har også et forslag om utbygging av A-pressen og om «Fri Fagbevegelse» som felles organ for alle medlemmer. Vi støtter også den del av forslaget fra Jern og Metall som går ut på en utbygging av en sterk arbeiderpresse, som også er inntatt i LOs formålsparagraf, men går mot at forbundene skal innstille inne fagblad.

Hans Olsen, Jern og Metall, tenkte på det kapitalistiske systemets manglende evne og vilje til å vareta arbeidsfolks interesser. Han støttet forslagene fra Jern- og Metall. Dessuten hadde han god lyst til å ta opp forslag nr. 58 om arbeids- og livsmiljøet. Forslag nr. 62 er kanskje ikke så godt utformet, men jeg tar opp dette også. Det er sålydende:

Punkt 7.

«Å arbeide for en sterk arbeiderpresse i Norge, og å øve innflytelse på den for at den alltid skal tjene arbeidernes interesser.»

Håkon A. Ødegaard, Kjemisk Industriarbeiderforbund, minnet om at fra hans forbund forelå det en rekke forslag om endring av LOs vedtekter. Våre medlemmer er faktisk sterkt opptatt av å få en endring i formålsparagrafen. Vårt forbundsstyre har ikke tatt noen konkret stilling til de enkelte forslagene, men anbefaler at de oversendes til den vedtektskomitéen som skal revidere LOs vedtekter. Jeg er enig med Thor Andreassen i at denne komitéen har vært svært beskjeden når det gjelder endringer av vedtektene, sa taleren. Etter min mening er det nødvendig å gjøre endringer slik at vedtektene kan komme i takt med tiden vi lever i. Vi

hadde tidligere mønstervedtekter i LO for de forbund som var tilsluttet. Vi i vårt forbund har søkt å holde oss så nær opp til LO som mulig, men vi har stadig store diskusjoner om ordet sosialisme i formålsparagrafen. Skytøen har tatt opp forslagene nr. 11, 33, 74, 76 og nr. 78, og jeg støtter ham. Jeg finner derfor ingen grunn til å ta opp noen av våre egne forslag, idet disse er dekket av forslagene fra Jern og Metall. Jeg tar imidlertid et forbehold når det gjelder striden om ordet «sosialisme» i forslag nr. 11. Jeg tror det vil være riktig at dette forslag går til vektetskomitéen, med sikte på å få en formulering som alle kan slutte seg til.

Kåre Johs. Hetlelid, Jern og Metall, Sandnes, framholdt at bare et sosialistisk samfunn kan løse arbeidstakernes problemer og ivareta deres interesser. Hvorfor så ikke ta med sosialisme i formålsparagrafen? — Jeg tror ikke at så mange blir støtt bort selv om vi nå sier klart hva vi mener. De som støttes, ønsker i så fall en annen samfunnsordning, og da har de kanskje heller ikke noe å gjøre i vår organisasjon, sa Hetlelid som støttet Jern og Metalls forslag.

Joralf Johnsen, Norsk Kommuneforbund, Olderskog, håpet at man i LO fortsatt kunne arbeide for et demokratisk samfunnssystem ut fra den nåværende formålsparagraf. Han minnet om at Norsk Kommuneforbund på Kongressen har den største delegasjon, takket være aktiv medlemsverving. Det kan bli vanskeligere å arbeide med verving blant folk med en annen politisk oppfatning hvis paragrafen endres, sa Johnsen. Nå kan man verves fordi LO står fram som en demokratisk organisasjon, uten at den behøver betegnes som sosialistisk. Han henstilte til Kongressen å støtte Sekretariatets innstilling.

Osvald Løberg, Norsk Kommuneforbund, Snåsa, mente at man måtte velge om man ønsket å stå på høyre- eller venstresiden, og han støttet Jern og Metalls forslag til endring av formålsparagrafen. Hvis LO unnlater å stille seg på venstresiden, kan man komme ut å kjøre, sa Løberg.

Løberg mente videre at formålsparagrafen pkt. 8 ikke er utfyllende nok i sin nåværende form. Han pekte på at mange steder har fagforeningene vansker med å skaffe møtelokaler. Gamle samfunns-hus forfaller, og lånemulighetene er dårligere. Han gikk inn for at kommunene i større utstrekning, og på bedre betingelser, fikk låne penger til bygging av samfunnslokaler.

Bård Gundersen, Hedmark fylke, foreslo om pkt. 8 i § 1: å arbeide for å skaffe arbeiderrørsla forsamlingslokaler, om nødvendig i samarbeid med kommunene.

Dirigenten gjorde oppmerksom på at Willy Syversen, Norsk Sjømannsforbund, Fredrikstad, hadde bedt om å meddele Kongressen at han støttet forslag nr. 57 om at skog- og fjellarealer føres tilbake til folkeieie, kommer med i formålsparagrafen.

Ragnar Kalheim, Jern og Metall, Oslo, sa seg enig med dem som hevdet at det måtte være en viss forskjell på et politisk parti og en fagorganisasjon. I en fagorganisasjon er det politisk uenighet, en uenighet som man må akseptere. Han viste til Aspengrens tale søndag og mente at den måten LO-formannen uttrykte seg på, ikke var i stil med det som passet i en fagorganisasjon.

— Å snakke om folk i arbeiderbevegelsen uten politisk moral, folk som arbeider for personlig vinning og om at luften er blitt renere etter dem, det skulle jo tyde på at det luktet av noen, sa Kalheim. Han understreket at den slags argumentasjon ikke hørte hjemme i en fagbevegelse som skal stå samlet.

Han viste til at hovedoppgavene for LO i tida framover er å fastlegge premissene for gjennomføringen av bedriftsdemokratiet. Uansett hvor moderne, hvor velvillige og imøtekommende arbeidsgiverne er, så er det opplagt at gjennomføringen av bedriftsdemokratiet er et spørsmål om sosialismens gjennomføring i vårt samfunn, sa Kalheim, og viste til at antikapitalistiske trekk er meget framtrædende i det norske samfunn. Som eksempler nevnte han at Senterpartiet nå mener det er en svakhet at arbeiderne er i mindretall i bedriftsforsamlingene. De burde ha flertall sammen med representanter for kommunene, ifølge Senterpartiet. Kalheim så på en slik erklæring som ikke bare en tilslutning til demokrati, men til sosialisme. Han viste også til ungdomsbevegelsenes antikapitalistiske karakter i de seinere år.

Han avviste Totlands bekymring med hensyn til medlemsvervingen etter at sosialisme var tatt med under formålsparagrafen. Når forbundet nå har 40 000 medlemmer, kan det vel ikke være meningen at medlemstallet skal gå ned. De 40 000 er jo vervet uten hindringer av «sosialismen». Problemstillingen er ikke, og kan ikke være slik. Det er andre problemer som er en belastning, sa Kalheim og viste til «Aspengrens ånd». — Når det at man lar medlemsboka i DNA tas som bevis for at man er en høyverdig person, og at de som ikke har boka, er suspekter, er dette en belastning.

— Sosialismen er vår tids løsen og ett av de problemene vi står overfor er det August Bebel har formulert slik: «Problemet er sosialistenes redsel for sosialisme». Det er den vi må overvinne, sa Kalheim som avviste antydninger om at Jern og Metall ikke gikk helhjertet inn for sitt eget forslag.

Ole Flesvig, Norsk Arbeidsmandsforbund, Oslo, viste til at de fleste endringsforslagene hadde tatt med ordet sosialisme i en eller annen form. Han redegjorde for behandlingen av spørsmålet innen sitt eget forbund, og konkluderte med å støtte Skytøens forslag nr. 11. Han trodde det var riktig for LO å gi seg ut for det den er. I og med at ordet sosialisme er benyttet, ligger i grunnen alt i dette, både styring med bank og forsikring og medbestemmelsesrett osv. Det kan likevel være riktig å ha med noen styringsord om hva det innebærer og vil derfor også stemme for Jern og Metalls forslag nr. 37 og (53) 3 b.

— Er vi sosialister, så kan vi også si fra om det. Vi har et nært samarbeid med DNA. Det er et sosialistisk parti, og det skulle derfor være naturlig at også LO fikk dette med i formålsparagrafen, sa *Flesvig* som opplyste at han hadde støtte for sitt syn i hele hans forbunds delegasjon.

Per Arne Torvik, Telefolkenes Fellesforbund, Ski, mente flere talere hadde provosert unødige til diskusjon i debatten. Han trodde ikke at det i første rekke kunne være et spørsmål om skjortefargen, men om styrken ved organisasjonen. Ordet sosialisme er også såpass ullent at det vel ikke er to som vil definere det på samme måte, sa *Torsvik*, og viste til at det innen servicenæringene blir stadig flere sysselsatte, og at forbundet er interessert i å verve de nye som medlemmer. Han støttet Sekretariatets innstilling.

Fritz W. Hannestad, Sekretariatet, sa det var viktig at vedtektene til LO virket innbydende, at LO-medlemskapet var et tilbud til alle lønnstakere. Han gikk derfor imot en endring av formålsparagrafen. Han stilte også et spørsmålstejn ved motivene for forslagene om sosialisme i en eller annen form. — Når man vil ha inn sosialisme i formålsparagrafen, da må man vel tvile på om LO går inn for sosialismen, sa *Hannestad*. Han pekte også på faren for at konkurrerende organisasjoner kunne få større muligheter ved endringer av paragrafen. Til slutt understreket han at LO alltid har hatt én, og bare én samarbeidspartner, og det er Det norske Arbeiderparti. Det skal heller ikke i framtida være flere, sa *Hannestad*.

Det ble satt strek.

Dirigenten: 24 talere har nå hatt ordet, og det gjenstår ytterligere 7. *Dirigenten* er av den oppfatning at alle nyanser som kan anføres, er kommet til orde. Kan forsamlingen være enig i at det settes strek med de inntegnede talere?

Knut Nakken, Skog og Land, var ikke uenig i at strek ble satt, men ville ta forbehold om et endringsforslag til forslag nr. 57. Taleren refererte sitt forslag og leverte det til dirigenten.

Etter dette ble strek satt.

Willy Asmussen, Jern og Metall: Er dere redde for ordet sosialisme? Det er de uorganiserte man i første rekke tar hensyn til. Vi har ordet sosialisme i våre vedtekter, men formålsparagrafen er noe medlemmene først diskuterer etter at de er blitt medlemmer. Jeg tror ikke det vil bli større vansker om forslaget fra Jern og Metall får flertall her.

Kåre Myhre, Jern og Metall, sa at det var ikke mye nytt å tilføre debatten på dette sene tidspunkt. Han hadde merket seg at alle som var mot ordet sosialisme i vedtektene, de var alle sammen sosialister. Men dette med sosialisme er grunntanken i LO. Jeg tror vi i LO bør tenke på at ordet funksjonær snart kommer til å forsvinne. Det er mulig jeg har misforstått, men jeg synes det ble hevdet at de som ikke har ordet sosialisme i sine vedtekter, de er mer demokratiske enn de som har det. Det er i tilfelle en sterk påstand. Jeg tror ikke at ordet sosialisme er grunnlag for tilslutning. Fra Strands side er det sagt at kooperasjonen kanskje er en organisasjon LO kunne samordne seg med. Jeg tviler sterkt på det. Til slutt vil jeg legge vekt på det forslag Andreassen var inne på, om at forsikring må komme med. Jeg mener ikke at LO skal bli noe alminnelig forsikringsselskap, men det er nødvendig å tenke også på dette.

Reidar Albertsen, Norsk Fengselstjenestemannsforbund, var ikke redd ordet sosialisme, men han var litt redd hva det i enkelte sammenhenger kunne brukes til. Han ville slutte seg til de synspunkter som Bjørn Flage Pettersen hadde lagt fram. Han ville også slutte seg til Jern og Metalls standpunkt, med de motiveringene som Tor Andreassen hadde gitt uttrykk for. Han henstilte til Kongressen å slutte seg til innstillingen med tilføyelse av forslag nr. 70 om forsikringsordninger.

Odd W. Jacobsen, Norsk Papirindustriarbeiderforbund, trakk sitt forslag tilbake og anbefalte alle å slutte seg til forslaget fra Jern og Metall. Taleren ønsket dessuten å fremme et nytt forslag, som han refererte og argumenterte sterkt for. Helt til slutt kom han med noen replikker til Aspengren, særlig om noe Aspengren hadde uttalt på landsmøtet i Papir.

Dirigenten gjorde oppmerksom på at strek var satt, og Jacobsens forslag kunne ikke optas.

Tor Aspengren: Jeg vil si til Jacobsen: Å kappløpe med kalver er vanskelig. Til Kalheim ville han si: Er det meningen at det skal komme til en konfrontasjon, så gjerne for meg. De må i tilfelle ha meget store tanker om seg sjøl, de som måtte mene at de har fått overbevist folk fra Senterpartiet til noen sosialisme. Det jeg ga uttrykk for, sa Aspengren, var at jeg etterlyste politisk moral og politisk vurdering, og jeg henvendte meg da til folk innenfor DNA — fok som Kalheim, som ba om og fikk foretrede i SFs landsstyremøte for å sondere mulighetene for valgsamarbeid.

Otto Totland, Handel og Kontor: Når vi er mot ordet sosialisme, skyldes det at vi er et funksjonærforbund. Vi vet at hvis vi får dette ordet, vil det skape vansker for oss. Hvis Kalheim og andre oppfatter dette på noen annen måte, så er det feilaktig. Kalheim er en energisk mann, og han vil gjennomføre sosialismen. Det vil jeg også, men på en annen måte: Jeg vil forene kreftene, ikke splitte dem.

Knut Nakken, Skog og Land: Mitt forslag er et endringsforslag til forslag nr. 57 fra Rena Kartonasjearbeiderforening. Jeg ønsker forslaget mitt innarbeidet i vedtektenes § 1, avsnitt 3 a, ved at dette gis denne ordlyd:

at bedrifter og virksomheter samt naturområder blir overført til samfunns-eie hvor dette kan bidra til å fremme produksjonen, bedre lønnstakernes kår, den alminnelige velstand og *trivsel* i samfunnet.

Vi er for øvrig nå i samme situasjon som under forrige kongress. Da fikk jeg ikke fremmet mitt forslag, fordi strek var satt, men denne gangen har jeg fremmet det. Jeg mener at dette bør inn i vedtektene.

Arvid Bjørqli, Norsk Transport: Selv om de fleste av oss tilhører DNA, må vi ikke legge slik i vei overfor dem som har et annet syn. Vi fagforeningsfolk vil få større vansker i framtiden enn vi har i dag. Jeg vil helt ut slutte meg til Sekretariatets innstilling.

Einar Strands sluttinnlegg.

Einar Strand, LO: Jeg vil bare nevne at fra stiftelsen og til 1923 hadde vi en formålsparagraf i LO. Den ble opphevet da Arbeiderbevegelsen sto splittet, og det største problemet for til-litsmennene var å skaffe medlemmer. Da samlingen atter var en kjensgjerning, begynte også fagbevegelsen å gli framover. Men i 1949 ble vedtaket fra 1923 erstattet med et nytt, den formålsparagrafen vi har i dag. Her i landet har vi noe slikt som 1,2 millioner lønnstakere, og vi har sterke organisasjoner som står utenfor LO. Hvis man tror at man får disse med ved å presentere et 1923-vedtak, så tar man feil. Innenfor tjenestemannsorgani-

sasjonene har man i dag 200 000 medlemmer. Når representanter for disse står fram her og sier at de vil få vansker, så er det klart at de har belegg for dette.

Jeg synes ikke vi behøver noen slik formålsparagraf. Vi støtter sosialismen ved vår politiske tilslutning til det parti som arbeider for sosialismen. Jeg skal ikke si stort mer om dette nå, men jeg skulle ønske at dirigentene kunne håndtere sakene slik at vi kanskje fikk anledning til å se dem enda en gang i vedtektskomitéen.

De opptatte forslag oversendt redaksjonskomitéen for vedtektene.

Dirigenten: 33 talere har nå hatt ordet. Kan forsamlingen godta en slik voteringsmåte: De forslag som har vært opptatt, oversendes redaksjonskomitéen.

Mot 1 stemme ble dette vedtatt.

Paragraf 5.

Dirigenten: Forslag som hører inn under denne paragraf omfatter forslagene fra og med 81 til og med 128. Sekretariatets innstilling er forslag nr. 129, som tidligere er referert.

Henry W. Karlsen, Buskerud fylke, ville ta opp forslag nr. 122 fra Drammens faglige samorganisasjons, så lydende:

Drammen faglige Samorganisasjon, foreslår:

1. Kongressen er Landsorganisasjonens høyeste myndighet. Den blir som regel holdt hvert 4. år etter fastsetting av Sekretariatet.
Kongressen består av 300 valgte representanter fra fylkene og Representantskapets og Sekretariatets medlemmer.
Representantskapets og Sekretariatets medlemmer har tale- og forslagsrett, men ikke stemmerett.
2. Representantene til Kongressen med tilsvarende antall varamenn velges ute i fylkene. Fordelingen mellom fylkene foretas av Sekretariatet etter antall medlemmer. Ved fordelingen legger Sekretariatet til grunn det gjennomsnittlige antall medlemmer etter betalt ordinær kontingent de siste 12 måneder før melding om tida for Kongressen blir sendt ut, med minst 4 representanter fra hvert fylke. (Resten av punkt 2 som tidligere.)
- 3, 4 og 5 som tidligere.
6. Ved avstemninger på Kongressen har hver representant 1 stemme. Sakene blir avgjort ved stemmeflertall. I tilfelle stemmelikhet er forslaget forkastet.
Representantskapets og Sekretariatets medlemmer har ikke stemmerett på Kongressen, bare tale- og forslagsrett.
7. Som tidligere.»

Valgordningen slik den er, virker ikke tilfredsstillende. Jeg er klar over at noen forbund har tatt skrittet fullt ut og gått over til

distriktsvise organisasjoner. Men grunnorganisasjonene må ha et bedre utgangspunkt enn de har.

Willy Falch, Norsk Grafisk Forbund, ville ta opp forslag nr.

Willy Falch, Norsk Grafisk Forbund, ville ta opp forslag nr. 97 og innstillingen fra forbundsstyret i Grafisk Forbund som gikk inn for å øke distriktenes representantall fra 60 til 100, sålydende:

Fellesklubben i A/S All-Trykk, foreslår:

«Representantallet til LOs kongresser må forhøyes i overensstemmelse med LOs økte medlemstall.

Vedtektsfestes at valgene til LOs kongresser foretas distriktsvis.»

Forbundsstyrets innstilling:

Forslagene kan ikke anbefales. Det vises til følgende forslag fra forbundsstyret:

«*Forbundsstyret er av den oppfatning at distriktenes representasjon kan økes med 60 representanter, fra 40 til 100. Hensikten med dette er å trekke flere med, og å øke medinnflytelsen fra distriktenes arbeidsplasser.*»

Leif Skau, Jern og Metall: Det som har skjedd denne gangen, er at forbundene har nyttet forskjellige valgmetoder til Kongressen. Vi har tre alternativer å velge mellom, og de har alle sammen vært brukt, etter som det har vært mest hensiktsmessig for det enkelte forbund. Jeg synes ikke det er grunn til å endre noe i det vedtak Representantskapet har gjort. Og når det gjelder dette med øking av tallet på representanter, tror jeg Kongressen skal tenke seg vel om. Kongressen må ha en slik størrelse at den er arbeidsfør. Vi bør ikke foreta noen endring her nå, men se organisasjonskomitéens innstilling før vi behandler spørsmålet.

Voteringen.

Forslag nr. 205 Sekretariatets innstilling, ble enstemmig vedtatt og forslag nr. 129, også Sekretariatets innstilling, mot 1 stemme.

§ 6.

Kongressens myndighetsområde.

Dirigenten refererte forslagene under paragraf 6 og viste til innstillingene som tidligere var tatt opp og referert av Einar Strand.

Nils H. Johannessen, Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbund, Lillestrøm, foreslo at forslag nr. 131 a ble oversendt Sekretariatet for videre behandling. Forslaget var sålydende:

*Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbunds forbundsstyre fore-
slår:*

«Kongressen anmoder Sekretariatet om å utrede spørsmålet om en pensjonsordning som gjør det mulig for tillitsmenn i LO, forbund og avdelinger å fratrukke seg ved 60-årsalder. Et forslag til løsning av saken forelegges eventuelt neste kongress.»

Joralf Johnsen, Norsk Kommuneforbund, Olderskog, sa seg enig i at det trekkes for store vekslere på mange tillitsmenn, men kunne ikke gå inn for en pensjonsgrense på 60 år for de valgte tillitsmennene uten forbehold. Han mente at en slik ordning ville pådra seg en voldsom kritikk fra medlemmenes side. Målet er å få pensjonsalderen nedover, men dette må gjelde for alle arbeidstakere, ikke for spesielle tillitsmenn. Han støttet tanken om muligheter til å gå av ved fylte 60 år hvis tillitsmennene av helsemessige årsaker ikke kunne fylle sin oppgave, og satte fram forslag om dette.

Magne Hauge, Norsk Kommuneforbund, Øvre Årdal, var imot vedtektsendring. Han kunne gå inn for en ordning som ga tillitsmennene fylte 60 år, og trodde ellers at dyktige tillitsmenn og -kvinner fremdeles hadde så meget å gi at de i mange tilfeller ville være umistelige for fagbevegelsen. Han mente at det også kunne by på problemer å få valgt inn dyktige tillitsmenn ved seinere kongresser om man skulle være bundet av å velge folk under 60 år. Han foreslo: Innstilling nr. 147 b går attende til redaksjonskomitéen til omredigering, der vilkår for å kunne gå etter fylte 60 år millom anna skal vera lang teneste og helsemessige grunnar.

Alf Bøe, Bekledningsarbeiderforbundet, Bergen, understreket at han ikke var imot senking av pensjonsalderen, men at han var imot formen dette skulle gjennomføres på. Han mente ordningen kunne føre til ytterligere belastning på medlemmene, ikke minst på forbundets økonomi. Han var også skeptisk til ordningen fordi den setter valgte tillitsmenn i en særstilling vis-à-vis andre tillitsmenn.

Magne Tverdal, Jern og Metall, Stord, tok opp forslag nr. 141 om at medlemmer av Sekretariatet ikke behøver å være bosatt i Oslo eller nærmeste omegn, slik gjeldende bestemmelser forutsetter.

Gunnar Larsen, Norsk Kommuneforbund, Drammen, mente forslag 147 var lite underbygget og at man ikke hadde utredet hva det ville koste. Det er mulig for tillitsmenn å gå av før tiden om helbredden skulle tilsi det, i samsvar med vedtektene for Fagorganisasjonens pensjonskasse. Han mente det var viktig å gjøre nytte av de erfaring og ekspertise som mange tillitsmenn hadde ervervet seg, også etter at de var fylt 60 år. Han foreslo forslag 147 b nedstemt.

Birger Bostrøm, Norsk Jern og Metall, Langesund, tok opp forslagene 131, 135, 136 og 137.

Avd. 70, Moss Bygningsarbeiderforening, foreslår:

«Topptillitsmennene innen LO kan ikke gjenvelges etter 4 år, da de mister kontakten med den vanlige arbeider.»

Avd. 55, Kragerø, foreslår:

«LOs vedtekter endres slik at formann og nestformann blir valgt for 4 år, med muligheter for gjenvalg ytterligere 4 år, men at det ikke gis mulighet for gjenvalg etter 2. periodes utløp.»

Avd. 73, Brevik, foreslår:

«Vedtektene endres slik at formann, nestformann, 1., 2., og 3. sekretær og hovedkasserer blir valgt for 4 år, med mulighet for gjenvalg ytterligere 4 år, men at det ikke gis mulighet for gjenvalg etter 2. periodes utløp.»

Leif Skau, Sekretariatet, sa at pensjonsordningen var foreslått gjennomført ikke først og fremst av hensyn til de valgte tillitsmennene, men av hensyn til medlemmene og av hensyn til organisasjonen. LO bør sikre seg at de tillitsmenn som sitter i de mest ansvarlige toppstillingene skal være på topp arbeidsmessig mens de er i virksomhet. Han mente at noen forbund nok kunne ha økonomiske betenkeligheter med ordningen, men etter forslaget er dette spørsmål som blir vurdert videre, både i Sekretariatet og i de forbundene som skal sette ordningen ut i livet, sa Skau.

Willy Falch, Norsk Grafisk Forbund, Hafrsfjord, var imot forslag 147 b. Han pekte på at det kunne være like slitsomt på en arbeidsplass som på kontorkrakken i LO. Man måtte ikke nå skape større forskjell enn det allerede er med hensyn til pensjonsalderen, sa Falch, som trodde at negative krefter kunne få gratispoenger hvis 147 b ble vedtatt.

Leif Unnerud, Bygning, Drammen, hevdet at hvis man skulle ha pensjonsalder på 60 år for valgte tillitsmenn, så burde de gå over i pensjonsalderen på samme vilkår som skiftarbeiderne, som går over til uføretrygd.

N. R. Mugaas, Statstjenestemannskartellet, mente debatten hadde fått en skjev tendens ved at man så på pensjonsordningen som en mannjevning mellom valgte tillitsmenn og arbeidstakerne. LO må vite at tillitsmennene er på topp av sin yteevne, sa Mugaas, som sa seg enig i Leif Skaus argumentasjon.

Olav Bratlie, Sekretariatet, pekte på at 60 år var grensen for tillitsmenn til lenge etter krigen. Da møtte det ingen kritikk. Han mente det var en merkelig mentalitet at noen nå søker å frata tillitsmennene en trygghet som man kjemper for på andre områder. Han viste i denne forbindelse til forslag om å begrense arbeidsperioden for valgte tillitsmenn til mindre enn én periode.

Tor Alv Jørgensen, Kragerø, tok opp forslag 134.

Odd Omberg, Bygning, Valaskjold, sa at hvis tillitsmennene ikke maktet jobben ved fylte 60 år, så kunne man behandle dem individuelt.

Ivar Rødne, Jern og Metall, Jørpeland, sa at det kom til å bli reaksjon på saken på arbeidsplassene, blant folk som selv må gå til de er 67 år.

Viktor Folvik, Norsk Transportarbeiderforbund, Oslo, støttet opp om Sekretariatets forslag og sa at man undervurderte arbeidstakerne når man regnet med reaksjon på ordningen. Det er tiltalende ved forslaget at det er opp til det enkelte forbund å gjennomføre den, sa Folvik.

Odd W. Jacobsen, Papirindustriarbeiderforbundet, Nygard, støttet også opp om Sekretariatets syn. Han sa at man ikke burde bøye seg for trykk på arbeidsplassene hvis man mente trykket var galt. Vi må ha tillitsmenn som er fullt på høyde. Nå skal LO opptre som en slags arbeidsgiver, slik som vi alle skal gjøre i et sosialistisk samfunn, sa Jacobsen, og mente det viktigste måtte være at man opptrådte med verdighet og ikke tok smålige hensyn. Han trodde heller ikke at de tillitsmennene som gikk av med pensjon ved 60 år, ville forsvinne ut av «jordkloden». Man kunne nyttiggjøre seg dem på mange vis. Han mente videre at debatten bare avspeilet skjevheter ved det kapitalistiske system, og han unte tillitsmennene å leve «et borgerlig liv» på sine gamle dager.

Dirigenten: Det er tatt opp endel forslag i forbindelse med Sekretariatets innstilling — forslagene nr. 147, 147 a og 147 b. — Som voterings måte vil dirigenten foreslå at en stemmer over Sekretariatets innstillinger i rekkefølge nr. 147, 147 a og 147 b, og de som ønsker å stemme for andre forslag, får da vise det ved stemmetegn.

Ingen har ytret seg mot dette og det anses for godkjent.

VOTERING

Forslagene 147, 147 a og 147 b — Sekretariatets innstillinger — ble så tatt opp til votering i nevnte rekkefølge. Forslag 147 ble vedtatt med overveldende flertall, 147 a mot to stemmer.

Forslag 147 b ble så tatt opp til votering. Av 188 representanter som ifølge dirigenten skulle være til stede, stemte 114 representanter imot forslaget. Ved kontravoteringen fikk forslaget 152 stemmer og var dermed vedtatt.

Møtet sluttet kl. 18.50.

Formiddagsmøtet tirsdag 8. mai.

Formiddagsmøtet tirsdag 8. mai ble satt kl. 9.00.

«Seiren følger våre faner» ble sunget. Tryggve Aakervik var forsanger.

Dirigenter: Trygve Bratteli og Bjørg Johansen.

Fortsatt vedtektsbehandling.

Kongressen fortsatte behandlingen av vedtektene.

§ 7.

Ekstraordinær kongress.

Thor Andreassen, Jern og Metall, sa at sist det var ekstraordinær kongress, var det diskusjon om vedtektenes bestemmelser. På vegne av forbundet tok han opp følgende forslag og anbefalte det oversendt redaksjonskomitéen for vedtektene.

Viktor Folvik, Transport, Oslo, ville ikke ta opp sitt forbunds forslag, men gå over på forslaget fra Jern og Metall. Hvis en tenker på den diskusjon som var på arbeidsplassene i forbindelse med den ekstraordinære kongressen, forstår en at det er nødvendig med en endring her.

Forbundsstyrets innstilling:

- 1. Ekstraordinær kongress kan innkalles av Sekretariatet når det oppstår særlig viktige og uforutsette situasjoner. Den samme rett har Representantskapet.*
- 2. Ekstraordinær kongress skal innkalles med minst 60 — seksti — dagers varsel og den kan bare behandle de saker som var årsak til innkallingen.*
- 3. Valg av representanter til den ekstraordinære kongress skal skje i samsvar med paragraf 5 i disse vedtekter og de av LO og forbundene fastlagte regler for valg av representanter til LOs kongress.*
- 4. Såfremt kongressen av grunner som fagbevegelsen ikke har*

herredømme over må innkalles med kortere varsel enn 60 dager, skal representantene til den ekstraordinære kongress være de som er valgt til den siste ordinære kongress.

Einar Strand, Sekretariatet, var ikke uenig i Thor Andreassens syn, men slik det hele ligger an nå, mente han den nåværende ordningen er den beste. Derfor ville han foreslå at forslaget fra Jern og Metall ikke ble bifalt.

Ved voteringen ble det stort flertall for Sekretariatets innstilling, som gikk ut på at den nåværende paragraf opprettholdes.

§ 8. *Representantskapets sammensetning.*

Sekretariatets innstilling ble vedtatt enstemmig og uten debatt.

§ 9. *Representantskapets myndighetsområde.*

Sekretariatets innstilling ble vedtatt enstemmig og uten debatt.

§ 10. *Sekretariatet.*

Sekretariatets innstilling ble vedtatt.

§ 11. *Sekretariatets myndighetsområde.*

Harald Brattebø, Handel og Kontor, tok opp følgende forslag: *Stavanger Handels- og Kontorfunksjonærens Forening*, foreslår: Nytt punkt 15.

•A treffe vedtak om at saker av vidtrekkende samfunnsmessig betydning for medlemmene, sendes medlemmene til uravstemning.▪

•LOs vedtekter endres slik at LOs tillitsmenn og funksjonærer får sine lønninger regulert i takt med lønningene i de yrker som er tilsluttet LO, dog ikke i prosent men i øretillegg.▪

Punkt 10 endres til:

•A vedta de faglige distriktskontorers budsjett.▪

Avd. 108—3, Foreningen ved Studentsamskipnaden i Oslo, foreslår: Forslag til ny § 11.15.

•A sørge for å sende ut rapporter hvert annet år til de enkelte organisasjonsledd i fagbevegelsen om LOs representasjon i og målsetting for deltakelse i ulike komitéer, utvalg, institusjoner, organisasjoner og bedrifter.▪

Taleren viste til at den største saken LO har hatt til behandling — EF-saken — ikke ble sendt medlemmene til uravstemning. Dette

var han ikke uenig i. Men den ekstraordinære kongressen burde ha kunnet fatte vedtak om dette. Blir forslaget om uravstemning avvist, er det ingen som kjenner våre medlemmers holdning til disse spørsmål. En avvisning ville kanskje få uante konsekvenser.

Tor Alf Jørgensen, Telemark fylke, tok opp forslagene fra avd. 55, Kragerø, avd. 73, Brevik og avd. 101, Langesund som var likelydende.

Petter Gundersen, Kjemisk, tok opp følgende forslag:

Ved voteringen ble Sekretariatets innstilling vedtatt med stort flertall.

§ 15. Avstemming om tarifforslag.

Finn Erik Thoresen, Grafisk, tok opp forslag nr. 186 og understreket at Norsk Grafisk Forbundsstyre også anbefalte dette forslaget. Forslaget var sålydende:

Oslo Litograf- og Kjemigrafforening, foreslår:

Punkt 1 endres til:

«Tarifforslag skal legges fram for de medlemmer interessetvisten gjelder. Avstemningen må forberedes slik at resultat gir et fullgyldig uttrykk for viljen hos medlemmene.»

Punkt 2 gis følgende ordlyd:

«Har et flertall av de som har deltatt i avstemningen stemt for forslaget, er det vedtatt. Har flertallet stemt mot, er det forkastet.»

Punktene 3, 4 og 5 tas ut.

Odd W. Jacobsen, Papirindustriarbeiderforbundet, syntes det ville være riktig å forandre punkt 1. Han satte fram følgende forslag:

Tariffene skal legges fram for de medlemmer interessetvisten gjelder. Avstemningsresultatet skal gi et fullgyldig uttrykk for viljen hos medlemmene ved at de stemmer over tarifforslag ved uravstemning.

Ved voteringen stemte 187 for Sekretariatets innstilling om ingen endring, 103 stemte mot. Sekretariatets forslag var dermed vedtatt.

Marie Lindqvist, LOs revisjonsutvalg, understreket at någjeldende ordning er svært uensartet. Kontingenten utgjør to klasser heltbetalende og halvtbetalende medlemmer. Heltbetalende kontingent er kr. 1.45, halvtbetalende kr. 0.73.

Hvordan finner man så at et medlem skal betale kr. 0.73? Her er det store forskjeller. I noen forbund kan en bare tjene kr. 270.00

i uken for å slippe med halv kontingent, i andre forbund er grensen satt til kr. 470.00. Månedskontingenten skiller seg ut på samme måte, sa representanten.

Hun trodde ikke at det var to forbund som hadde ensartede bestemmelser. Statistikken viser at fra 50 til 100 prosent i forbundene betaler full kontingent. I Bekledning er det 97 prosent heltbetalende, 3 prosent halvtbetalende. Her blir gjennomsnittsbeløpet som kommer inn til revisjonsutvalget kr. 68.99 pr. medlem pr. år i gjennomsnitt. Lindqvist nevnte eksempler på at tilsvarende beløp i andre forbund varierte fra kr. 53.00 til kr. 66.65. Hun mente at nåværende kontingentordning ikke ga LO den sikkerhet organisasjonen burde ha, og at kontingentordningen derfor måtte endres, slik at det blir ens kontingent pr. medlem.

Hun satte fram følgende forslag:

Sekretariatet nedsetter en komité til å utrede saken om LOs kontingentordning. Utvalget må komme med forslag som kan behandles og treffe avgjørelse på neste representantskapsmøte etter Kongressen.

Einar Strand, Sekretariatet, anbefalte Marie Lindqvists forslag.

Otto Totland, Handel og Kontor gjorde det samme. Totland la til at han syntes også det var en annen skjevhet ved kontingentordningen som burde vurderes, spørsmålet om kontingent under sykdom. Mange av medlemmene har full lønn under sykdom, og Totland mente at alle burde betale kontingent også under sykdom.

Ved voteringen ble forslag nr. 197 fra Sekretariatet vedtatt mot 1 stemme. Videre ble forslag nr. 1101 i tilleggsheftet vedtatt med 230 mot 42.

Det refererte forslag fra Marie Lindqvist ble enstemmig vedtatt.

§ 18. Ekstrakontingent.

Kåre Johs. Hetlelid, Jern og Metall, Sandnes, tok opp forslaget

Avd. 8, Rogaland, foreslår:

«Ekstrakontingent kan bare ilegges medlemmer under streikeaksjoner. Disse penger skal da brukes til de streikende når likviditeten i LO gjør det nødvendig.»

Sekretariatets innstilling ble vedtatt med stort flertall.

§ 20. De faglige samorganisasjoner.

Sekretariatets innstilling ble enstemmig vedtatt.

Forslag nr. 204 og nr. 205 under Diverse ble enstemmig vedtatt.

Samorganisasjonens vedtekter.

§ 9.

Fridtjov Laukholm, Nordland fylke, holdt fram at de fleste forsto hvor nødvendig det er med best mulig samarbeid. Men fagforbundene har høynet sin kontingent mange ganger, mens samorganisasjonens satser er blitt stående uendret vel i omkring 20 år. Han tok opp forslaget fra

Rana faglige Samorganisasjon:

•Kontingentsatsene kr. 0.10 og kr. 0.05 forhøyes til kr. 0.20 og kr. 0.10, henholdsvis for heltbetalende og halvtbetalende.»

Martin Tveiten, Bergen fylke, minnet om at i vedtektenes paragraf 1 er det fastslått obligatorisk medlemskap for alle i vedkomende samorganisasjons område. Dessverre er det ikke slik når det gjelder kontingenten. De statsansatte betaler sin kontingent inn til forbundene, som igjen betaler den ut til LO, som så igjen skal betale tilbake til samorganisasjonene. Systemet virker ikke i praksis. Det er en kjensgjerning at LO står flere år i etterskudd når det gjelder oppgjør med samorganisasjonene. *Jeg tar opp forslaget fra*

Bergen faglige Samorganisasjon:

•Kongressen, mai 1973, pålegger LOs administrasjon om å sørge for at de respektive Samorganisasjoners rettmessige andel av kontingenten for sine medlemmer tilhørende Statstjenestemannskartellet blir effektivt.»

Ivar Ødegaard, Oslo fylke, ville støtte forslaget fra Bergen. Dette var den største saken på årsmøtet i Oslo faglige samorganisasjon. Forholdet er at de statsansatte ikke har betalt kontingent til samorganisasjonen verken for 1971 eller 1972. Jeg støtter det Tveiten uttalte. Kontingenten må nå bringes i samsvar med hva den skal være.

Hans Olsen, Jern og Metall: De faglige samorganisasjonene har lenge vært og vil fortsatt være en omstridt del av fagbevegelsen. Særlig når det gjelder forholdet mellom LO og de lokale samorganisasjonene, virker det som om samorganisasjonene er et uønsket vedheng. Av de innkomne forslag går det fram at synet på samorganisasjonene er sterkt varierende. Vårt forbundsstyre har således

foreslått at man ikke vedtar noe før organisasjonskomitéens innstilling er behandlet. Etter min mening er dette ingen heldig framgangsmåte. Jeg synes Sekretariatets innstilling er noe anstaltmakeri. Jeg tar opp disse to forslagene:

Avd. 65, Kristiansund, foreslår:

«Under dette punkt vil vi henstille til Kongressen å forhøye øvre grense for den kontingent de lokale samorganisasjoner kan vedta for sine tilsluttede fagforeninger.

(Dette forslag må gjelde vedtektene for de faglige samorganisasjoner § 9, Kontingent.)»

Ytre Nordmøre faglige Samorganisasjon, foreslår:

«Til dekning av samorganisasjonens utgifter til lønninger, kontor, agitasjon, møter, opplysningsarbeide og eventuelle arrangementer utlignes en kontingent på de tilsluttede fagforeninger som fastsettes av årsmøtet. Kontingenten må ikke overstige kr. 0.25 for heltbetalende og kr. 0.10 for halvtbetalende medlemmer pr. uke. Samorganisasjonen kan hvis kontingenten er utilstrekkelig til dekning av samorganisasjonens utgifter for å utføre et effektivt faglig arbeide i vedkommende arbeidsområde, søke Landsorganisasjonen om tilskudd til sin virksomhet. Ved eventuell søknad til Sekretariatet må budsjettforslag og alle opplysninger om virksomheten foreligge. Sekretariatet kan ikke innvilge tilskudd før samorganisasjonen har utnyttet sin rett til å utlikne maksimumskontingenten, kr. 0.25 for heltbetalende og kr. 0.10 for halvtbetalende pr. uke.

For enkelte forbund eller fagforeninger kan Sekretariatet i spesielle tilfeller gjøre unntak.»

Odd Lundquist, Akershus fylke, trodde mye av den manglende virksomheten i samorganisasjonene kunne føres tilbake til kontingentforholdene, altså på økonomien. Alle som har uttalt seg om saken, har gått inn for økning av kontingenten som ikke har vært justert på mange år. Jeg slutter meg til Sekretariatets forslag, med følgende endringer: kr. 0,20 for heltbetalende og kr. 0,10 for halvtbetalende pr. uke.

Bård Gundersen, Hedmark fylke: Vi har vansker med å få inn den kontingenten som er, særlig fra de statsansatte. Men er det noe som står på ute i kommunene, så kommer henvendelsene til oss. Det er en illusorisk kontingentordning vi har, og jeg vil henstille til Sekretariatet å medvirke til endring her.

Harry W. Karlsen, Buskerud fylke, tok opp følgende forslag fra Drammen faglige Samorganisasjon:

Han sa at det som teller for mange er i det hele tatt å få inn kontingenten, og da er det en fordel at det kommer inn i mer ordnede forhold, og at de enkelte forbundene sørger for oppgjør til de lokale samorganisasjonene. Hvis man skal drive aktivt arbeid på det uokale plan, må man også være sikret penger til fastsatt tid, sa Karlsen.

«Kontingenten til de lokale Samorganisasjonene innkreves av LO eller forbundene i henhold til solgte merker.»

Rolf Kaldahl, Buskerud, sa det var nifst å høre hvilke økonomiske problemer mange samorganisasjoner nå sliter med. Han sa at han selv representerte en organisasjon som ikke var så mye i utakt som mange andre, men at også i hans distrikt ble man berørt av svikten i finansene. Han viste til at det var et særlig godt faglig/politisk samarbeid i distriktet, men at samorganisasjonene ofte ikke kunne gi den økonomiske støtte de ønsket til ulike aktiviteter, ikke engang til dekning av husleiene. Kaldahl støttet forslaget 209 fra Drammens faglige Samorganisasjon. Han ba også om at Sekretariatet ikke la saken helt vekk fordi om ikke forslaget skulle bli vedtatt, men arbeide videre med sikte på en bedre løsning enn nå.

Odd W. Jacobsen, Norsk Papirindustriarbeiderforbund, Nygard, ønsket å ta opp et forslag i tilknytning til § 22 (men dirigenten, Trygve Bratteli, refererte til vedtektene hvor det heter at det ikke er anledning til å ta opp forslag under punkter som ikke er til behandling på Kongressen). Jacobsen sa i en generell kommentar at han syntes kampfondene i LO var altfor små i forhold til hva de var allerede i 1949. Han viste til at det i hans forbund er kampfond som bygger på prinsippet om 1 000 kroner pr. medlem. Han hevdet at de enkelte forbund burde ajourføre sine kampfond i samme retning. Jacobsen ønsket videre klarere linjer i det arbeidet samorganisasjonene driver i hvert distrikt, slik at samarbeidet mellom fagforeningene kunne styrkes.

Ole Flesvig, Norsk Arbeidsmandsforbund, Oslo, tok opp følgende forslag fra avd. 2:

Avd. 2, foreslår:

«Som kjent er også storavdelingene forpliktet til å innbetale kontingenten til Samorganisasjonene. Dette mener ihvertfall styret i avdeling 2 er helt bortkastede penger for denne avdelings vedkommende. Det kan vel tenkes at det er mere bruk for Samorganisasjonene i fylker som ligger lenger vekk fra Oslo.

Hvis det derfor kunne være mulig å få tatt inn en bestemmelse i Samorganisasjonens vedtekter som åpner adgang til, i spesielle tilfeller, å slippe denne kontingent, tror vi meget ville være vunnet.»

Han kom inn på de store ulikheter som kommer fram hvis man ser på virksomhetene i de enkelte samorganisasjonene utover landet. Mange hevder også at de ikke kan skjønne hvorfor de skal betale kontingent til noe som ikke virker, sa Flesvig. Flesvig sa at han ville gå over på forslaget 1102 fra Sekretariatet.

Arne Løken, Hotell og Restaurant, Oslo, viste til at det i hans forbund var landsmøtet som fastsetter kontingenten og fordelingen av denne. Det betales i dag 1,55 kroner pr. måned til hver fagforening, og det blir avgitt 60 prosent til stedsstyrene, sa Løken. Han sa også at i hans avdeling fikk man for hvert A-merke 70 øre pr. måned og for hvert B-merke 54 øre pr. måned. Han sa seg glad for at det ikke er maksimal kontingent i Oslo.

Løken gikk imot forslag om fordobling av kontingenten og mente at slikt bare kunne føre til mer bråk på arbeidsplassene. Han var også misfornøyd med forslag 1102 om at Sekretariatet skal kunne fastsette høyere kontingent. I så fall burde Sekretariatet også vurdere de enkelte fagforeningenes økonomi før de fastsatte høyere kontingentsatser. Slike ting burde tas i betraktning hvis forslaget skulle bli vedtatt.

Finn Erik Thoresen, Norsk Grafisk Forbund, Slattum, gikk inn for lik kontingent for alle medlemmer innen landsorganisasjonen. Å skape skille med kontingenten burde ikke lenger forekomme, mente Thoresen som foreslo overfor Kongressen at siste setningen «for enkelte forbund eller fagforeninger kan Sekretariatet i spesielle tilfelle gjøre unntak», ble tatt ut av forslag 1102.

Evelyn Svendsen, Handel og Kontor, Stavanger, ville ha opplyst hva det siktes til med siste setning i Sekretariatets innstilling. Det heter her: «For enkelte forbund eller fagforeninger kan Sekretariatet i spesielle tilfelle gjøre unntak.»

Alfred Nøss, Norsk Treindustriarbeiderforbund, Os, ville gi sin fulle tilslutning til forslag nr. 208.

Einar Strand, LO, ville gjerne gjøre det klart at Kartellet har en avtale som er inngått om kontingentforholdene. Den har virket bra, bortsett fra de siste par årene, da det har vært noe svikt fra LOs side. For framtiden skal jeg love å furnere Kartellet med de opplysninger de har bruk for. Når det gjelder kontingenten til samorganisasjonene, kommer den fra de samme medlemmene. Det er ikke mulig å gi samorganisasjonene ubegrenset adgang til å heve satsene. De enkelte forbund bør nemlig ha adgang til å vurdere den totale kontingentbelastningen. For ørig kan jeg opplyse at de nåværende satsene ikke er effektive over alt, nettopp fordi enkelte fagforeninger reiser bust.

Så er det spørsmål om siste setning i innstillingen som gjelder unntak. Forholdet er at en rekke fagforbund har omorganisert sine avdelinger. Det er derfor vanskelig å få inn kontingenten til samorganisasjonene, fordi de nye avdelingene ikke lenger svarer til samorganisasjonens gamle område. Det kan også tenkes at enkelte fagforbund har en slik struktur at en er nødt til å ta hensyn til dette.

Kristian Thømt, Kommuneforbundet, ville gripe fatt i noe som var sagt tidligere. Det gjelder medlemsverving. Det er neppe noen som greier å verve medlemmer på grunnlag av samorganisasjonenes arbeid. Jeg mener at kontingentspørsmålet bør utsettes til dagsordenens punkt 8 er behandlet, og vi har fått klarlagt samorganisasjonens virkeområde.

Martin Tveiten, Bergen fylke, kunne være enig med dirigenten (som hadde antydnet oversending av samtlige forslag til redaksjonskomitéen), men ville foreslå votering over forslag nr. 208.

Dirigenten: Så har vi forslag fra Odd W. Jacobsen som gjelder paragraf 1. Kongressen har forlenget behandlet paragraf 1, og dirigenten foreslår derfor dette forslaget blir vedlagt protokollen.

Dirigenten fastholdt sitt forslag, og ved votering ble samtlige forslag vedtatt oversendt til redaksjonskomitéen for vedtektene.

DAGSORDENENS PKT. 5

Koplingsbestemmelsen i Arbeidstvistloven.

Paragraf 35, punkt 7 i Arbeidstvistloven (Koplingsbestemmelsene/Arbeidstvistloven).

Sekretær Leif Haraldseth ga følgende orientering om saken:

Til Kongressen i 1969 var det innsendt flere forslag til endringer av koplingsbestemmelsene i Arbeidstvistlovens § 35, nr. 7. Som kjent var den aktuelle bakgrunn at Riksmeklingsmannen hadde benyttet seg av denne bestemmelsen i sammenheng med tariffoppgjøret i 1968.

Kongressen fattet følgende vedtak:

«Sekretariatet setter ned et utvalg bestående av syv personer fra forskjellige forbund innen LO med tillegg av to jurister til å utrede spørsmålet om nødvendige endringer av Arbeidstvistloven.

Utvalget legger fram begrunnet forslag vedrørende disse spørsmålene for Sekretariatet. Sekretariatet legger deretter saken fram for Representantskapet, som tar endelig stilling til den.»

Sekretariatet har senere satt ned slikt utvalg, og sammensetningen finner dere i dokumentene. Den historiske bakgrunn for denne bestemmelsen går tilbake til 1933. Den såkalte Foreningslovkommissjonen foreslo da bestemmelsen innført. Loven var senere under revisjon i 1935.

Både under innføringen av loven og under revisjonen framkom ikke Landsorganisasjonen med noen innvendinger, bortsett fra at det ble gitt uttrykk for ønsket om at meklingsmannen skulle rådføre seg med partene før han koplet avstemningen.

Senere var det ingen særlig aktivitet omkring denne bestemmelsen før i 1958. Da reiste det daværende FSO krav om å få bestemmelsen tatt ut av loven i sin helhet. De begrunnet kravet med at minoritetsgruppens interesser ble tilsidesatt gjennom bruk av slik bestemmelse.

LO inntok den gangen det standpunkt at vi ikke fant grunnlag for å sløyfe bestemmelsen, og fikk departementets medhold i dette synet.

I 1959 reiste FSO saken på nytt og foreslo i tillegg at koplingsadgangen subsidiært skulle begrenses til bare å gjelde fag innen samme hovedorganisasjon.

Også denne gangen gikk LO imot forslaget.

Det utvalget som har vært nedsatt etter Kongressens behandling av saken i 1969 har drøftet følgende seks alternative løsninger:

1. Hel opphevelse av bestemmelsen.
2. Endring av bestemmelsen slik at kopling bare skal kunne skje etter samtykke fra de organisasjoner det gjelder.
3. Endring av bestemmelsen slik at kopling ikke skal kunne skje for forskjellige forbund.
4. Endring av bestemmelsen slik at kopling ikke skal kunne skje for forskjellige yrkesområder.
5. Endring av bestemmelsen slik at kopling ikke skal kunne skje for anbefalte og ikke anbefalte forslag.
6. Rett for Hovedorganisasjonene til å motsette seg koplet avstemning.

Jeg vil gjerne knytte noen korte kommentarer til disse seks alternativene:

Hel opphevelse vil opplagt føre til en styrking av mindretallsorganisasjoner utenfor LO. Det vil kunne føre til at et mindretall utenfor LO — og på samme tariffområde — kan iverksette streik, selv om forslaget er vedtatt. I praksis vil dette dermed si at et flertall av arbeidstakere på en bedrift ufrivillig kommer i en permitteringssituasjon fordi et mindretall streiker. Vi er derfor kommet til ikke å foreslå hel opphevelse av bestemmelsen.

De samme forhold kan vi komme opp i dersom vi går inn for å endre bestemmelsene slik at kopling bare kan finne sted etter samtykke fra de organisasjoner det gjelder. En slik endring vil jo

også komme utenforstående mindretallsorganisasjoner til gode, idet vi åpner mulighetene for disse til å iverksette arbeidskamp i tariffområder hvor forslag er vedtatt av flertallet.

Når det gjelder alternativ tre, endring av bestemmelsen slik at kopling ikke skal kunne skje for forskjellige forbund, så vil også dette få samme betydning, altså i vesentlig grad til fordel for utenforstående organisasjoner.

Utvalget har også drøftet om det kan være en mer hensiktsmessig løsning på problemet dersom vi gikk inn for å endre bestemmelsene slik at kopling ikke skal kunne skje for forskjellige yrkesområder — eller forskjellige industrier. Jeg viser her til alternativ fire. I praksis vil dette si at det f. eks. for verkstedsindustrien vil være adgang til å kople avstemningen som omfatter verksteds-overenskomsten, handel og kontor, arbeidsledere og overenskomsten for elektrikere. Dette vil iallfall sikre oss mot at mindretallsorganisasjoner kan føre disse industrier i streik hvis et forslag er vedtatt av det store flertallet. Derimot vil det jo føre til i praksis at forhandlinger for de forbund som bare representerer et mindretall innen tariffområdet blir illusoriske. Ved innføring av en slik bestemmelse kan selvsagt de av våre forbund som kommer i mindretall med stor styrke kunne hevde at dette jo ikke er det spor bedre enn nåværende bestemmelse.

I alternativ fem har vi drøftet en endring slik at kopling ikke skal kunne foretas i de tilfelle hvor et forbund anbefaler og et annet ikke anbefaler forslaget. Ved innføring av en slik bestemmelse er vi imidlertid straks tilbake til å gi utenforstående organisasjoner opplagte fordeler, idet de jo kan hindre kopling ved ikke å anbefale forslaget.

Det alternativet utvalget har hatt den mest inngående drøfting om, er alternativ seks. Nemlig rett til Hovedorganisasjon til å motsette seg koplet avstemning, og at vi samtidig satte det krav til Hovedorganisasjonen at den skulle ha minst 100 000 medlemmer.

Denne avgrensningen tar da sikte på å unngå mindre hovedorganisasjoner, idet det vel må antas at det bare er LO som tilfredsstillt kravet om minst 100 000 medlemmer.

Utvalget har imidlertid hatt en rekke betenkeligheter også med dette alternativet. Disse betenkelighetene har vi oppsummert i fem punkter og står på sidene 11 og 12 i innstillingen. Hovedbetenkeligheten er vel at det er lite realistisk å få gjennomført en slik endring som gir LO en slik særstilling, og at stortingsrepresentantene som har vært talsmenn for «gule» organisasjoner vil kunne utnytte et slikt forslag til å få hele koplingsbestemmelsen tatt ut av loven,

hvilket helt opplagt ikke vil være til noen fordel for oss LO-organiserte.

Etter en nøye vurdering av de seks alternativene har komitéen enstemmig kommet til det resultat at koplingsbestemmelsen bør opprettholdes slik den er i dag, fordi alternativene enten vil føre med seg åpenbare fordeler for rene minoritetsorganisasjoner, herunder konkurrerende organisasjoner utenfor LO, eller urimeligheter for LO-forbund innbyrdes.

Da Kongressens vedtak, etter utvalgets oppfatning, kunne fortolkes slik at det var en forutsetning at LO skulle arbeide for å endre bestemmelsene, mente utvalget at saken ikke kunne avgjøres av Representantskapet, men måtte gå tilbake til Kongressen i 1973 til fornyet behandling. Utvalget foreslo derfor at Sekretariatet innstilte for Representantskapet å fatte følgende vedtak:

«Under henvisning til de mange betenkeligheter som er framholdt mot å foreslå endringer i Arbeidstvistlovens § 35, nr. 7, sendes denne saken tilbake til Kongressen til fornyet vurdering av det vedtak som Kongressen fattet i 1969, slik at Kongressen kan vurdere dette spørsmålet på ny under hensyntaken til de vurderinger som er kommet til uttrykk i utvalgets innstilling.»

Denne innstillingen sluttet Sekretariatet seg til, og Representantskapsmøtet 31. mai 1972 vedtok forslaget mot to stemmer.

Det er også til denne Kongressen kommet en del forslag om koplingsbestemmelsene. Det er forslagene fra nr. 231—264. Forslag nr. 265 er Sekretariatets innstilling som er enstemmig.

Den lyder slik:

Sekretariatet innbyr Kongressen til å gjøre slikt vedtak:

Det fremmes ikke forslag om noen endring i Arbeidstvistlovens § 35, pkt. 7.

Ordskiftet.

Håkon A. Ødegaard, Norsk Kjemisk, Oslo, viste til at det fra forninger i hans forbund var fremmet fire forslag om fjerning av koplingsbestemmelsene. Ødegaard sa at det var helt innlysende at koplingsbestemmelsene ikke kunne tas ut. Ved et eksempel fra 1972 viste han til at uten bestemmelsene kunne en liten gruppe ha brakt mange ut i konfliktsituasjoner. Vårt forbund har på forhånd ikke villet binde sin forbundsformann fordi han har vært med i den

komité som utredet saken for Kongressen. Ødegaard tok opp følgende forslag fra forbundsstyret i Kjemisk:

Siste setning endres til:

«Før meklingsmannen treffer bestemmelse herom, skal han innhente samtykke fra overorganisasjonene — LO og N.A.F.»

— — —

(Forbundets formann tok ikke stilling til saka, da han er med i den komité som skal fremlegge innstilling til Kongressen).

Kjell Fiskerud, Jern og Metall, Lillestrøm, hevdet at LO-kongressens vedtak i 1969 forutsatte at det skulle skje endring i Arbeidstvistlovens § 35, 7. Dette er en politisk sak som har stor betydning for LOs framtidige arbeid, sa Fiskerud som henviste til at både Norsk Arbeidsgiverforening og Riksmeklingsmannen er stemt for å beholde bestemmelsene. Hva mener så de fagorganiserte? Med den struktur fagbevegelsen etter hvert har fått, er det klart at vi må vise større rettferdighet til de enkelte medlemmene. Det er moderne å markedsføre hverdagsdemokrati og andre betegnelser i alle partier, men her er det et spørsmål om å handle konkret. Representanten mente at det eneste riktige måtte være å fjerne koplingsbestemmelsen fra Arbeidstvistloven.

Arild Kalvik, Norsk Grafisk Forbund, Oslo, sa at det ikke kunne herske tvil om vedtaket på 1969-kongressen. Både de mange forslag og innstillinger som forelå og det endelige vedtak på Kongressen forutsatte nødvendigvis endringer i Arbeidstvistloven. — Vi kjenner utløpet av tariffrevisjonen 1970 hvor bestemmelsene ga uheldige utslag, sa Kalvik. Han hevdet at utvalget som skulle utrede saken, hadde kommet seint i gang, noe som også var uheldig. Han refererte til utvalgets konklusjoner på s. 13 og sa seg sterkt uenig i disse.

Kalvik tok opp følgende forslag fra forbundsstyret i Norsk Grafisk (alternativ fire i utvalgets innstilling).

«Forbundsstyret i Norsk Grafisk Forbund vil foreslå at Kongressen vedtar å gå inn for endring av denne bestemmelse slik at kobling ikke skal kunne skje for forskjellige yrkesområder (alternativ 4 i sekretariatutvalgets innstilling).»

Bestemmelsene har vært uendret siden 1930-åra, og situasjonen siden den gang er totalt forandret. Nå ser man at nesten alle overenskomster for LO-forbundene går ut samtidig, sa Kalvik.

Leif Skau, Sekretariatet, sa at spørsmålet om koplingsbestemmelsene er en følelsesladet sak, slik den også var på forrige

kongress. Arbeidet i komitéen hadde vært vanskelig. Man måtte sette opp alternativer til endringer, uten at man syntes noen av alternativene var gode nok, nettopp fordi LO-kongressens vedtak innebar et direktiv. Deretter var det nødvendig å gå til Sekretariatet og konkludere med ingen endring. Han trodde det beste ville være å holde på bestemmelsene. — Å fjerne § 35, 7, vil skade LOs medlemmer, sa Skau.

Vi skal være klar over at det er organisasjoner utenfor LO som driver sin uansvarlige virksomhet. Vi bør sørge for å få styring med dette. Det har vi ikke hvis vi tar bort § 35,7. Se etter hvor mange ganger bestemmelsen har vært brukt. Det er ikke ofte den har vært brukt mot LO, men atskillig oftere mot andre som står utenfor LO. Derfor: Denne Kongressen bør vedta innstillingen som den foreligger. Jeg vil for ordens skyld referere innstilling fra forbundsstyret i Jern og Metall.

Forbundsstyret viser til innstilling fra det utvalg som ble nedsatt til vurdering av spørsmålet om revisjon av koblingsbestemmelsen i Arbeidstvistlovens § 35, punkt 7, og Representantskapets behandling av innstillingen i møte 31. mai 1972.

Forbundsstyret slutter seg til utvalgets vurdering, og er enig i at en fjerning av koblingsbestemmelsen er egnet til å føre med seg slike åpenbare fordeler for rene minoritetsorganisasjoner — herunder konkurrerende organisasjoner utenfor LO, at verken fagbevegelsen eller fagorganiserte kan være tjent med det.

La meg legge til at denne innstillingen ble vedtatt enstemmig av Jern og Metalls forbundsstyre.

Åge Petersen, Sekretariatet: Denne gangen er det lagt fram en omfattende utredning om saken. Det pekes på grunner som taler mot, men lite sies om det som taler for. Siden utredningen forelå har vi hatt en ny tariffrevisjon. Det er stor misnøye med resultatene, og våre medlemmer er mest utilfreds. Hvorfor skal vi settes i en slik stilling at vi kommer i vansker? Vi har mange grupper som nesten ikke har lønnsglidning. Jeg er enig i hva Leif Skau sa, at vi må få hånd over utviklingen, men det har vi ikke i dag. Jeg gir min tilslutning til forslagene fra Kjemisk og Handel og Kontor. Jeg synes kanskje det fra Handel og Kontor er det beste.

Einar Hysvær, NNN, Tromsø, holdt fram at man måtte se § 35, 7, i sammenheng med de siste tariffoppgjør. Det siste oppgjøret har skapt bitterhet, kanskje spesielt innen NNN. Det er da også betenkelig at man skal ha en slik myndighet som koplings-

bestemmelsen innebærer. Jeg vil støtte forslag fra Handel og Kontor om at LO får større innflytelse på dette området.

Fritz W. Hannestad, Sekretariatet, holdt fram at koplingsbestemmelsene må ses ut fra organisasjonens styrkeforhold. Da Berte Rognerud i sin tid i Stortinget gikk inn for å oppheve koplingsbestemmelsene, er det klart at hun hadde sine motiver for det. Men nå er jo FSO for lengst båret til graven. Jeg representerer et forbund som også har en rekke organiserte grupper utenfor LO. Vi er ikke det minste interessert i at koplingsbestemmelsene tas bort. Som medlem av Sekretariatet anbefaler jeg Sekretariatets innstilling.

Kåre Hansen, Handel og Kontor, Oslo: Vi foreslår at felles avstemning ikke skal iverksettes hvis en av hovedorganisasjonene er mot det. Vi tenker da på LO og N.A.F. Dette forslaget ligger helt opp til forslaget fra Kjemisk. Det er riktig som Skau sier at bestemmelsen har ikke vært anvendt så ofte. Men det skremmende er at det skulle være en unntaksregel, nå blir den mer og mer alminnelig. Det er snart en regel at LO-forbund koples gang på gang. Jeg tror man skal akseptere at det er både ønskelig og nødvendig at man får gitt uttrykk for sitt syn på et forslag. Det er nødvendig av og til å kunne si nei. Jeg tar opp forslaget fra vårt forbundsstyre:

Det foreslås at Kongressen vedtar følgende forslag til formulering av Arbeidstvistlovens § 35, punkt 7, siste setning:

Før meklingsmannen treffer beslutning herom, skal han rådføre seg med vedkommende hovedorganisasjoner. Felles avstemning kan ikke iverksettes mot en av hovedorganisasjonenes ønske.

Odd W. Jacobsen, Papirindustriarbeiderforbundet, trodde ikke fagbevegelsen var tjent med koplingsbestemmelsen. I 10 år har tillitsmennene kjempet mot den, men vi hadde arbeider-regjering i 30 år, og den gjorde ikke noe for å få bestemmelsen fjernet. Jeg vil da spørre: Er det demokratisk, er det i samsvar med medlemmenes vilje, at vi har koplingsbestemmelsen?

Ragnar Kalheim, Jern og Metall, Oslo, kunne være enig med Leif Skau i at det i fagbevegelsen har vært strid om mange spørsmål, men viste til at koplingsbestemmelsene først i den seinere tid har ført til strid. Hvorfor er så kritikken nå kommet? Det skyldes negative sider ved selve oppgjørsformen, fellesoppgjøret eller samordnede oppgjør, sa Kalheim, som hevdet at medlemmene blir tvunget inn i en spesiell ramme. Hovedspørsmålet for LO-kongressen måtte der-

for være oppgjørsformen ved tariff-oppgjør, ikke koplingsbestem-
melsene.

— LO hevder at det ikke har noen prinsipiell holdning i spørsmålet om fellesoppgjør, at det er situasjonsbestemt. Det er ikke riktig. De har et prinsipp: sentralisering av tariffoppgjørene. Resultatet blir at når en regjering fastsetter statsbudsjettet, så har den også trukket opp rammen for inntektsoppgjøret, med noe slingringsmonn, sa Kalheim. Han mente at det måtte være en logisk konsekvens av en slik linje at alle stemte i en pott. Felles oppgjør krever felles avstemning. Som det nå er mister noen både streikerett og stemmerett. Forbundsvisе oppgjør må være det eneste riktige, sa Kalheim, som sa at hvis man ble enige om dette, bortfaller diskusjonen om koplingsbestemmelsene. Han ville stemme for Grafisk forslag nr. 247.

Finn Nilsen, Sekretariatet, sa at han var kommet til motsatt konklusjon som Åge Petersen med hensyn til virkningene av koplingsbestemmelsene. Lavtlønte ville ha mindre muligheter for å oppnå lønnsforbedringer uten slike ordninger. Utjevning forutsetter styring og kopling av avstemningen, ellers vil man risikere større skjevheter.

Willy Falch, Norsk Grafisk Forbund, Hafrsfjord, sa at det måtte bli slutt på at enkelte små forbund ble nedstemt av de store. Til slutt ville dette føre til at alle ble en grå masse hvis alle har like muligheter, og hvor alle er fornøyd bare ingen har det bedre. Han gikk inn for alternativ 4 i innstillingen fra utvalget. Han støttet også forslag 259.

Leif Skau, Sekretariatet, repliserte til Kalheims innlegg at spørsmål om koplingsbestemmelsene ikke hadde noen ting med oppgjørsformen å gjøre overhodet. Han nevnte som eksempel selvstendige overenskomster ved Jernverket, overenskomster som kunne vært hindret av 10—15 stykker og stanset hele Jernverket, selv om et flertall hadde vedtatt forslaget. I Jern og Metall har vi ikke vært av dem som har vært mest imot forbundsvisе oppgjør. Mange av våre medlemmer ønsker det, og det ligger latent også i meg, sa Skau, som sa at han var overbevist om at det var riktig å stemme for Sekretariatets innstilling.

Leif Haraldseth, Sekretariatet, repliserte til flere av innledderne at forslag 247 bare delvis er i overensstemmelse med alternativ 4 i innstillingen. Uten koplingsbestemmelser kan vi risikere at f. eks. Handel og Kontors forhandlinger blir illusoriske, sa Haraldseth, som presiserte at noen av representantene hadde blandet sammen vedtekter og lovbestemmelser. Arbeidstvistloven kan selvsagt ikke Kongressen vedta å endre. I Norsk Hydro finnes det fem LO-organisasjoner og fem gule organisasjoner. Fjerner vi koplingsbestem-

melsene, vil vi gi disse gule organisasjonene gode kort på hånden, sa Haraldseth.

Håkon A. Ødegaard, Kjemisk, Oslo, presiserte enkelte formuleringer i sitt første innlegg, og *Haraldseth* mente dermed at misforståelser var ryddet bort.

Voteringen.

Ved voteringen ble det avgitt 194 stemmer for Sekretariatets innstilling, mens 92 stemte imot. Innstilling nr. 265 var dermed vedtatt, og de øvrige forslagene som var fremmet, falt dermed bort.

Formiddagsmøtet sluttet kl. 12.55.

Ettermiddagsmøtet tirsdag 8. mai.

Ettermiddagsmøtet tirsdag 8. mai ble satt kl. 15.00 med Leif Skau som dirigent. Møtet ble åpnet med «Brødre til sol og til frihet», med Tryggve Aakervik som forsanger.

DAGSORDENENS PKT. 6 A

Den politiske situasjon og tariffpolitikken.

Dirigenten: Etter innledning om den politiske situasjon av Trygve Bratteli vil Tor Aspengren innlede om den faglige situasjon. Dirigenten forutsatte at før kveldsmøtet sluttet, skulle det foretas votering over forslag som gjelder den politiske situasjon. Forslaget til uttalelsen fra Sekretariatet var sålydende:

STORTINGSVALGET 1973

Sekretariatet innbyr Kongressen til å vedta følgende uttalelse:

Den 9. og 10. september skal norske velgere gå til valgurnene for å avgjøre hvilken politisk ledelse landet skal ha i de kommende fire år. Vi har bak oss en stortingsperiode med ustabile regjeringsforhold. Det må nå være en fremtredende oppgave å skaffe landet en stabil politisk ledelse, en regjering som er i stand til å følge et klart opptrukket program for sin virksomhet.

Landsorganisasjonen har medlemmer med forskjellig livssyn og ulikt syn på hvordan samfunnet bør styres. Landsorganisasjonen kan likevel ikke stille seg likegyldig til hvilken politikk som skal føres og hvilket styre landet skal ha. Denne kongress er bevis på at fagbevegelsen må ha hele samfunnet som sitt virkefelt om det

skal være mulig å ivareta medlemmenes interesser på en fullgod måte. Det er på denne måten vi hittil har kunnet fremme og få gjennomført våre saker, og i denne forbindelse har samarbeidet med Det norske Arbeiderparti vært en garanti for at vi har kunnet vinne fram med våre forslag og krav.

Kongressen er denne gang som tidligere vesentlig opptatt av fagbevegelsens målsetting og retningslinjene for virksomheten framover. Både målsetting og retningslinjer faller på de fleste områder sammen med den politikk som Det norske Arbeiderparti står for.

Pris- og kostnadsutviklingen, natur- og miljøvern, utviklingen av bedriftsdemokratiet og bedre skole- og voksenopplæringstilbud er blant de saker som har stått i forgrunnen i den perioden som er gått. Dessuten har nedleggelse og innskrenkninger på flere industriområder skapt usikkerhet for sysselsettingen i flere distrikter. Dette er sentrale spørsmål også i tida framover. Bare en regjering med et klart flertall bak en bestemt politikk kan skape garanti for en gjennomtenkt og planmessig løsning av oppgavene. Vi må igjen få en regjering utgått av Det norske Arbeiderparti.

Kongressen vil derfor gi Sekretariatet fullmakt til å foreta det som måtte være nødvendig for å bidra til at høstens stortingsvalg kan gi et resultat som Landsorganisasjonens medlemmer er tjent med. Kongressen oppfordrer alle medlemmer, tillitsmenn og organisasjonsledd til aktivt å medvirke til at Stortinget får en sammensetning som gir grunnlag for at den demokratiske arbeiderbevegelse igjen kan lede utviklingen i norsk samfunnsliv.

Trygve Brattelis innledningsforedrag.

Trygve Bratteli holdt dette foredraget om den politiske situasjon:

Den politiske interesse i vårt land samler seg etter hvert om stortingsvalget den 10. september. Det vil bestemme det politiske arbeidsgrunnlaget for en ny fireårsperiode.

Etter en omfattende samling av arbeiderbevegelsens krefter i begynnelsen av 1930-årene, ble grunnlaget lagt for Johan Nygaardsvolds regjering av 1935, og Arbeiderpartiets 30 års regjeringsperiode. Den varte til 1965.

Nygaardsvold hadde en mindretallsregjering i 10 år, derav fem år som London-regjeringen. Så hadde Arbeiderpartiet flertall i Stortinget fra 1945 til 1961. Den følgende periode hadde vi mindretall med SF på vippen.

De tretti år var en lang, krevende og resultatrik periode. Det var ingen solskinnsparede. Som alltid var hverdagen full av be-

kymringer og vanskeligheter. Men sett tilbake ble det gjort en enorm innsats. Det gjaldt ikke minst flertalls-perioden 1945—61. Den ga grunnlag for et stabilt styre og inspirerte til en langsiktig politikk. Vårt land var et nytt og bedre samfunn da denne gjerning var gjort.

De politiske arbeidsforhold endret seg ganske sterkt da de borgerlige partiene fikk flertall i Stortinget ved valget i 1965.

Det førte til Per Bortens borgerlige koalisjonsregjering. Vi var på nippet til å vinne stortingsflertallet igjen i 1969. Koalisjonen vaklet og gikk i oppløsning. Arbeiderpartiet dannet mindretallsregjering i 19 måneder. På grunn av helt spesielle forhold dannet så Korvald sin minikoalisjon. Den har 38 representanter bak seg i Stortinget og er den parlamentarisk svakeste regjering Norge har hatt siden Jens Hundseids og bonde-regjeringens dager.

Så nærmer vi oss raskt den dagen da vårt folk ved stortingsvalget skal bestemme landets regjering inn i en ny periode.

Politisk er dette den store utfordringen til den demokratiske arbeiderbevegelsen i de nærmeste måneder. Det er derfor grunn til å gå litt nærmere inn på den.

Slik det moderne samfunn tar form er det sterkt behov for et styre som er demokratisk, stabilt og arbeidsdyktig. Stadig flere av de oppgaver som angår alle, blir løst av fellesskapet. Fundamentale krav som trygge arbeidsplasser, gode boliger, trygghet under sjukdom og alderdom, utdanning og opplæring — alt dette må innordnes i det felles samfunn. Vi kan ikke ordne slike ting hver for oss. For så vidt blir vi alle stadig mer avhengig av det fellesskap det lokale og nasjonale samfunn er. Og dette samfunns virksomhet blir stadig mer omfattende og det angår hver enkelt av oss i vår hverdag.

Det er derfor svært utilfredsstillende om denne omfattende virksomhet er underlagt et svakt og ustabilt styre. De forhold jeg her nevner tilsier at et demokratisk land til hver tid helst bør ha et sikkert flertallsstyre, eller i hvert fall et styre som hviler på det bredest mulige grunnlag.

Det er vel i dag en utbredt følelse at det er behov for fast styring og bedre kontroll. Om vi lytter til uroen omkring prisutviklingen merker vi det. Det samme gjelder den usikkerhet som oppstår som følge av innskrenkninger eller stans av bedrifter og utrygghet for arbeidsplassen. Det er en gryende engstelse for unge menneskers sysselsettingsmuligheter. Det blir stilt spørsmål ved grunnleggende vurderinger om fordelingen mellom yrkesaktive og trygdede. Det blir spurt om det alltid er tilstrekkelig omtanke og nøkternhet i all bygge- og anleggsvirksomhet.

Jeg skal ikke her og nå gå i detaljer inn på alle disse spørsmål. Her understreker jeg bare den direkte sammenheng de alle har med fast og stabil styring og med demokratisk kritikk og kontroll.

Etter en lengre tids mer flytende regjeringsforhold, står det fram et sterkt behov for å sette noe inn på å etablere igjen et trygt parlamentarisk grunnlag for en funksjonsdyktig regjering.

Hvordan er så mulighetene for å nå fram til dette? Det er jo folket selv i valg som avgjør hva grunnlaget skal være for en regjering i en ny periode — for fire lange år framover.

Som i en rekke andre land er det også hos oss visse oppløsnings-tendenser i grensefeltene omkring de større partiene. Både til høyre og til venstre varsles det om før ukjente valglistes. Det nye her er mest formene. Krefte bak dem er stort sett vel kjente.

I dag har de borgerlige partiene et snaut flertall i Stortinget. Men de har ikke lenger noen felles koalisjon, og danner derfor ikke noe organisert flertall i Stortinget som grunnlag for en regjering.

Det er i dag bare en kraft i Norge som har noen mulighet for å etablere et fast grunnlag for en arbeidsdyktig regjering. Det er Arbeiderpartiet i kontakt med brede folkeorganisasjoner — den viktigste av dem er Landsorganisasjonen.

Jeg er fullt klar over at denne mulighet kan svekkes ved spiltelser i våre grenseområder. Høyrekreftene — som selv ser små muligheter for å forme et regjeringsgrunnlag — ser med glede og håp på all slik aktivitet som tar sikte på å svekke den demokratiske arbeiderbevegelsen.

Også her ligger avgjørelsen hos folket i valg den 10. september. Vi vil advare mot alle tiltak som kan svekke mulighetene for en arbeiderregjering i neste periode. Det er bare en bred samling om Arbeiderpartiet som kan trygge dette grunnlaget.

Neppe noen regner med at Korvalds miniregjering vil kunne fortsette etter valget. Inn i en ny periode er den det svakeste av alle tenkelige alternativer. Men mange spør nå om det ikke kan komme et regjeringsskifte allerede før valget — det vil praktisk si før Stortinget oppløses.

Det avhenger av flere forhold som det kan være nyttig å ha klart for seg.

Da de borgerlige fikk stortingsflertallet i 1965 og koalisjonsregjeringen ble dannet, valgte Arbeiderpartiet en holdning vi senere har holdt fast ved. Vi var hele tiden klar over de innebygde motsetninger i en slik koalisjon, og at den ikke kunne ha noe evig liv. Vår holdning ble da den ikke å skjerme en borgerlig regjering. Vår oppgave var å sette all vår innflytelse inn for å påvirke samfunnsutviklingen ut fra vårt program. Dette måtte vi gjøre uten

hensyn til de virkninger vår politikk eventuelt måtte få for den sittende regjering. En følge av dette var at om det så oppsto en situasjon, måtte Arbeiderpartiet være rede til å danne regjering, selv uten flertall i Stortinget. En slik situasjon inntraff i mars 1971 og vi fikk 19 måneders-regjeringen. Denne regjering gjorde et betydelig arbeid med viktige programsaker, inntil den gikk som følge av markedssaken. — Den samme grunnholdning som nevnt har vi hele tiden tatt til Korvalds minikoalisjon: Arbeiderpartiet er ikke delgrunnlag for denne regjering.

Direkte grunnlag for den er bare Senterpartiet, Kristelig Folkeparti og Garbos del av Venstre. Etter som tiden går må vi imidlertid regne med at Høyre vil støtte regjeringen Korvald — og enhver borgerlig regjering — for å unngå en regjering av Arbeiderpartiet. Seips nye Folkeparti vil muligens avklare sin posisjon på sitt landsmøte i nær framtid. Både Høyre og Folkepartiet må støtte Korvalds regjering for at den skal kunne fortsette. Før valget er det derfor disse to partier som avgjør regjeringen Korvalds levetid.

Under alle omstendigheter er det for Arbeiderpartiet en hovedoppgave å vinne slik støtte fra de store folkegrupper i alle landsdeler, at valget gir grunnlag for en stabil og arbeidsdyktig regjering når valget er holdt.

Regjeringen har nå bedt Stortinget godkjenne handelsavtalen med EF. Denne godkjennelse vil bli gitt i Stortinget i nær framtid.

Da folkeavstemningens resultat forelå hadde Arbeiderpartiets landsstyre og stortingsgruppe et felles møte som enstemmig erkjente at «Folkeavstemningen har avgjort at norsk medlemskap ikke er aktuell politikk. Norges forhold til EF må søkes basert på en handelsavtale. På denne bakgrunn ser landsstyret det som en viktig oppgave å sikre Norge en gunstigst mulig løsning». Det samme vedtak understreket at folkeavstemningen ikke rokker ved noen av de øvrige sidene ved Arbeiderpartiets innen- og utenrikspolitikk.

Handelsavtalen oppfyller vel stort sett mulighetene slik de ble vurdert i vår regjerings stortingsmelding. Jeg skal ikke her og nå gå nærmere inn på dette. Vi er nå under alle omstendigheter henvist til å ordne våre handelsforbindelser med EF på de vilkår som er fastlagt i avtalen.

Av mange grunner er det imidlertid viktig å være klar over at forholdet mellom nasjonene omfatter langt mer enn bare handelen. Sosialt og kulturelt — og sikkerhetspolitisk — er vi en del av Vest-Europa. Situasjonen kan innebære fare for at vi kommer inn i en selvforsterkende nasjonal isolasjon som under alle omstendigheter ville være uheldig. Parallelt med at vi ordner handelen på

grunnlag av handelsavtalen, må det derfor være en sentral oppgave i norsk utenrikspolitikk på alle områder ellers å utvikle det best mulige samarbeid mellom Norge og den verdensdel vi er en del av.

Folk er i hverdagen naturlig nok mest opptatt av de nære ting. Oppmerksomheten har de siste måneder vært sterkt festet mot priser og inntekter. Det kulminerte foreløpig med det noe særegne indeksoppgjør som nettopp er avsluttet.

Vi må bare akseptere at folk er sterkt opptatt av disse ting. Samtidig er det nyttig å være klar over at dette er vansker som i hovedsak er felles for alle industrialiserte land. Dette skal imidlertid ikke svekke vår innsats for å finne metoder for bedre å beherske pris- og stabilitetsproblemene.

Det siste indeksoppgjøret er et eksperiment. I tiden som kommer kan det vise seg nyttig med mer forsøksvirksomhet på dette felt. Om alle interessegrupper vil medvirke til det tror jeg vi etter hvert skal kunne lære å unngå voldsomme prisbølger, som vi i siste menneskealder har lært svært mye om hvordan vi skal unngå arbeidsløshet.

En bedre utviklet inntektspolitikk krever samvirke mellom den politiske ledelse og de store organisasjonene. Skal den få tilstrekkelig tilslutning og støtte, må imidlertid en slik samordnet inntektspolitikk ha et meget bredt siktepunkt. Den kan ikke være begrenset bare til de lavere og midlere lønnsinntekter. Også de høye lønninger må bli tatt med i den felles vurdering og behandling. Og ikke bare lønninger. Skal det føres en inntektspolitikk, må den samordne utviklingen av alle inntekter. Tiden er neppe ennå moden for en vidtgående og permanent nyordning av inntektspolitikken. Men når en bestemmer seg for betydelige inngrep, må de gripe inn på hele feltet.

For min del tror jeg at i den gitte situasjon var det siste samordnede indeksoppgjøret mer fordelaktig enn andre synbare alternativer. Tiden får vise om vi har lært noe av det til nytte for framtiden.

— — —

I Landsorganisasjonens reviderte handlingsprogram for en ny periode er 40 timers arbeidsuke et sentralt punkt.

I slutten av denne måneden skal Arbeiderpartiet vedta et omfattende politisk arbeidsprogram for den neste stortingsperiode. Valget i september vil avgjøre om dette skal bli de aktuelle retningslinjer for en regjering for de nye fire år.

Vårt program er basert på at trygge arbeidsplasser er fundamentet for folks hverdagsliv.

Under stadig bedre plan og ledelse skal vi sikre fortsatt økonomisk vekst. Det er et vilkår for å gjøre tilværelsen tryggere og bedre for de brede folkegrupper.

Veksten må brukes til å forme et bedre samfunn enn det vi kjenner fra fortid og nåtid. Så lenge sosialistisk bevegelse har bestått har det vært dens klare mål at den gjennom omfattende forandringer skulle forme et *nytt* og bedre samfunn. Det har aldri vært sosialismens mål å bevare samfunnsforholdene som de er, med alle de skjevheter, den ulikhet og den urett som finnes i alle klassepregede samfunn.

Gjennom vekst og forandring til et *nytt* samfunn, det er vårt siktemål.

De hurtige tekniske og økonomiske forandringer har her stilt nye oppgaver i forgrunnen. De er utførlig behandlet i vårt program. Det er i dag sentrale oppgaver å sikre ren luft og rent vann, hindre støy og forurensninger, verne om natur og sikre friluftsområder. Verneoppgavene i natur og miljø er stilt i forgrunnen. Samleordet over programmet er: Vekst og vern — demokrati og likestilling. Sammen med fagorganisasjonen vil vi her gjøre en sterk innsats for bedre og tryggere miljø også på arbeidsplassene. Dette må bli trygget ved lov.

Med en regjering av Arbeiderpartiet vil vi føre en aktiv politikk i industriutvikling og energiforsyning. I de 19 måneder vi hadde regjeringen ble det gjort mye for å aktivisere denne virksomheten. Borgerlige regjeringer vil her alltid være hemmet av ideologiske fordommer og statsskrek.

Bedre planlegging og effektive virkemidler må til for å skape vesentlig bedre balanse mellom arbeidsplasser og boliger i alle typer av lokalsamfunn. Målet er lokalsamfunn med varierte og trygge arbeidsplasser, gode boliger, nødvendig service, muligheter for aktivitet i fritiden og kontakt med naturen.

I de mest utpregede pressområder er oppgaven å *redusere økingen* i tallet av arbeidsplasser, ved å føre mer ut i distriktene. Den trettende og nerveslitende pendlervirksomheten må en finne midler til å redusere kraftig, ved bedre balanse mellom arbeidsplasser og bosteder.

Stortinget har nettopp behandlet to stortingsmeldinger vår regjering la fram om distriktpolitikken, og som stiller realistiske mål for denne.

I det kompliserte moderne industrisamfunn kan den enkelte bare finne trygghet i det organiserte fellesskap. Derfor går vi inn for nye tiltak for å løse de problemer som følger av at bedrifter legges ned og folk blir ledige. Fondet for omstilling og vekst i industrien byg-

ges ut til å løse slike oppgaver. Et industriøkonomisk institutt skal opprettes for å foreta nødvendige langtidsutredninger og analyser til hjelp for alle interesserte parter. Moderne forskning og utviklingsarbeid settes inn for å fremme tidsmessig produksjon.

Jeg vil sterkt advare mot den demagogi som synes å være under utvikling i skattepolitikken. Den kommer i noe mildere former fra Høyre, som skal prøve å fjerne minnene om den skattepolitikk partiet førte sammen med Bortens koalisjonsregjering. Den grovere demagogi overlates til det nye skatteprotest-partiet.

Arbeiderpartiet og Landsorganisasjonen vil fortsette sitt samarbeid om en skattepolitikk som bidrar til større likestilling og rettferdighet i samfunnet.

En av regjeringen Borten oppnevnt komité la for noen tid siden fram en innstilling om boligskatte. Den forsterket en demagogisk og forvirrende skattediskusjon. Arbeiderpartiets sentralstyre har derfor funnet det riktig å ta prinsipiell stilling til hovedspørsmålene i dette. Det heter her:

«Sentralstyret i Det norske Arbeiderparti har drøftet innstillingen fra den komité regjeringen Borten oppnevnte i 1968 for å vurdere beskatningen av boliger og hytter. Innstillingen har vakt uro i brede kretser. Det synes klart etter en samlet vurdering at en gjennomføring av Boligbeskatningskomitéens forslag vil gi betydelige økninger i boligskattene også for folk med vanlige boliger og hytter. Forslaget fra Boligbeskatningskomitéen må derfor avvises som grunnlag for en reform av boligbeskatningen.

Arbeiderpartiet vil understreke at heller ikke nåværende regler og praksis for boligbeskatning er tilfredsstillende. Det hersker betydelige skjevheter mellom ulike grupper boligbrukere til fordel for folk med høye inntekter, og særlig dyre boliger med høye lån.

Det er derfor behov for å foreta vesentlige endringer i gjeldende ordninger. Ved den videre behandling av disse spørsmål, vil Arbeiderpartiet legge følgende prinsipper til grunn:

1. Boligbeskatningen må utformes slik at den tjener til å fremme målsettingen for Arbeiderpartiets boligpolitikk som tar sikte på at enhver husstand på egen hånd eller gjennom boligsamvirke skal kunne eie en god bolig.
2. Skattelovgivningen må endres slik at formue og inntekt som skriver seg fra vanlige boliger behandles mer lempelig enn annen formue og inntekt. Det å eie en vanlig god bolig må i vårt samfunn betraktes som et nødvendig gode og bør ikke beskattes som enhver annen kapitalplassering.
3. Alle boligbrukere bør uansett eieform behandles mest mulig

likt. Andelseiere i boligselskaper må få rett til tilsvarende fra-
drag som selveiere.

4. Hyttebeskatningen må utformes slik at det ikke blir vanske-
ligere for folk å skaffe seg og sitte med hytter.
5. Enhver omlegging av boligbeskatningen må gjennomføres på
en slik måte at det ikke fører til økte utgifter for det store
flertall av skattytere, folk med vanlige boliger og vanlige inn-
tekter.»

Vi står foran en tid da vi skal fortsette en bred virksomhet for å utvikle demokratiet på alle områder i samfunnslivet. Under vår siste regjering ble det tatt viktige nye skritt for å utvide bedrifts-
demokratiet. Disse muligheter må nyttes fullt ut. Og samtidig må bedriftsdemokratiet etableres i bedrifter og virksomheter som ikke kom med i første omgang.

Et ledd i den demokratiske utviklingen er det å forme en arbeids-
linje som etter hvert bringer banker og kredittinstitusjoner under demokratisk innflytelse og kontroll. Vi tar sikte på skritt som skal gjøre disse organer til samfunnsinstitusjoner. Vi er ikke interesert i noen sentralisert og byråkratisk ordning. Systemet må vareta samfunnets interesser når det gjelder stabil økonomisk utvikling, riktig fordeling av investeringer på formål og distrikter og en effektiv service når det gjelder andre formidlinger av lån og betalinger. Et kredittvesen under demokratisk innflytelse må drives mest mulig effektivt, uten sløsing av ressurser.

— — —

Vi legger fram et omfattende og detaljert program for de neste fire år. Dette er viktig, men det er alene ikke nok. Enda viktigere er de politiske forutsetningene for å kunne gjennomføre programmet. Det vil si at vi må vinne tilstrekkelig tilslutning fra de store folkegrupper i alle landsdeler. Vi må vinne stortingsvalget 10. september dette året!

Norsk demokratisk arbeiderbevegelse kan fra sin historie peke på store bragder når det har samlet sine krefter og gjort en ekstra innsats. Dette er kravet som også stilles til oss i dag.

Splittelse er svekkelse. Samling gir makt. Det er de enkle, fundamentale sannheter hele bevegelsens historie klart forteller om. Det gjelder også i valgåret 1973.

La oss sette alt inn på å samle de store folkegrupper i alle landsdeler til en makt som kan gi vårt land et stabilt og aktivt styre. Et styre som kan sikre vekst og vern — og skape et samfunn med demokrati og likestilling.

Tor Aspengrens foredrag om tariffpolitikken.

Etter Brattelis innledning ble ordet gitt til LO-formannen *Tor Aspengren*:

Tariffoppgjør og økonomisk situasjon.

Vekslede konjunkturer har i kongressperioden gitt fagbevegelsen varierende økonomiske muligheter for å forfølge faglige målsettinger i tariffarbeidet. De to tariffoppgjørene og til dels også indeksoppgjørene har på en svært anskuelig måte vist oss at våre muligheter i tariffarbeidet på en avgjørende måte er knyttet til den aktuelle økonomiske situasjon.

Tariffoppjøret i 1970 var et godt oppgjør — kanskje det beste oppjøret fagbevegelsen noen gang har fått gjennomført. Det var på mange måter også et lett oppgjør, selv om dette ble gjennomført under Riksmeklingsmannens ledelse. Det var lettere å få en økonomisk ramme ut av denne meklingen, i størrelsesorden 9,5 prosent enn det var å få de 5,6 prosentene som ramme om oppjøret i fjor vår. Men så var også de økonomiske forutsetninger svært ulike. Tariffoppjøret ble i 1970 innledet og gjennomført på veien mot en av de sterkeste konjunkturtopper Vest-Europa og vår økonomi har vært under innflytelse av. I 1972 befant vi oss på bunnen i den etterfølgende konjunkturedgangen.

Utviklingen siden 1970 har i det hele tatt på en svært anskuelig måte vist oss alle — både de som sitter med ansvaret for den økonomiske politikken, næringslivet og lønnstakere — at vi med våre disposisjoner må holde oss innenfor visse realøkonomiske begrensninger. Rammen for begrensningene er til enhver tid og på en avgjørende måte knyttet til den reelle vekst i vare- og tjenestetilbudet. Når vi nå skal vedta grunnlaget for fagbevegelsens tariffpolitikk for en ny kongressperiode, bør vi alle være klar over at dette fortsatt gjelder. Den økonomiske utviklingen vil også i denne perioden bestemme hvor mye vi makter å gjennomføre av vår viktigste målsetting: Heve den reelle levestandard og livssituasjon for våre medlemmer opp på et tiltrengt høyere nivå.

Den økonomiske utviklingen — produksjonsgrunnlaget.

Det real-økonomiske grunnlaget gitt ved produksjonsveksten, har siden 1970 på en vesentlig måte avvekset fra den utviklingen vi var vant til fra 1960-åra. Gjennom 1960-åra opplevde vi i Norge en periode med svært rask økonomisk vekst. Bruttonasjonalproduktet økte årlig med praktisk talt fem prosent. Til tross for stigende sysselsetting og krav om økonomisk vederlag til nye yrkesaktive mennesker, ga derfor utviklingen et stadig større økonomisk grunn-

lag for de mennesker, som allerede var ute i arbeidslivet. Ikke minst viktig for den vanlige lønnstaker og av vesentlig betydning for den tariffpolitikk som det både sentralt og lokalt var mulig å gjennomføre med stigende personlig levestandard som resultat, var det faktum at en vesentlig drivkraft bak produksjonsutviklingen var en usedvanlig sterk øking i industriproduksjonen. Industriens brutto-produkt steg i gjennomsnitt med knapt åtte prosent pr. år. En sterkere vekst enn den tilsvarende sterke stigningen i bruttonasjonalproduktet og hele økonomien.

Veksten i norsk økonomi har fortsatt i perioden 1969—72, men på langt nær i tilsvarende raske tempo. Bruttonasjonalproduktet har i denne perioden økt med gjennomsnittlig 4,4 prosent pr. år. Den lavere veksten har på en avgjørende måte vært knyttet til et markert omslag til lavere vekst i industriens bruttoprodukt. I de fire siste årene har industriproduksjonen uten unntak steget svakere enn bruttonasjonalproduktet. Den stikk motsatte utvikling enn hva vi var vitne til inntil for svært få år tilbake, har altså gjort seg gjeldende. Med den forholdsvis sterke sysselsettingsveksten vi har oppnådd siden 1970, har produktivitetsutviklingen steget enda langsommere. Mens den gjennomsnittlige produktivitetsveksten i norsk økonomi var 4,3 prosent pr. år i 1960-åra, har den utgjort 3,5 prosent etter 1969.

Prisutviklingen.

En del av det prispolitiske utføret vi nå er havnet i, kan forklares gjennom den sterke internasjonale prisstigningen vi har gjennomlevd i store deler av kongressperioden. Dette har ført til prisstigning på en rekke varer vi selv ikke produserer og derfor må importere. Det må imidlertid også være klart at utviklingen for en del skyldes det sviktende realøkonomiske grunnlaget jeg har omtalt. Noen og enhver har i sine disposisjoner ikke tatt tilstrekkelig hensyn til en svekket realøkonomisk utvikling gjennom svakere produksjonsvekst. Hvem som har størst feil strides alle om — næringslivet, vi fagorganiserte og ikke minst de som har hatt ansvar for den økonomiske politikken i perioden.

Til daglig er vi mest opptatt av de mørke sider ved den sterke prisutviklingen, som vi nå får håpe vi har gjennomlevd meste-parten av. Stigningen i matvarehyllenes priser, har skjedd i en grad som det sterk lønnsstigning til tross, har vært vanskelig og kompensere. Lønnsstigningen har også brakt stadig flere i kontakt med de mer fornemme deler av progresjonsskalaen. Vi må likevel være klar over at dette også har hjulpet oss å unngå den arbeidsløshet de fleste vest-europeiske land har fått føle. Arbeids-

løshetsproblemer har disse gjennomlevd på toppen av sterk prisstigning.

Det er et faktum at den pressituasjon både økingen i offentlige budsjetter og privat forbruk hele tiden har maktet å opprettholde, har hindret svikt i den totale etterspørselen. Sammen med svak eksportutvikling og liten investeringslyst i næringslivet på grunn av synkende konjunkturer, kunne dette lett ført til alvorlige sysselsettingsvanskeligheter og arbeidsløshetsproblemer i tråd med den internasjonale situasjon. Alle mann i arbeid er fortsatt en vesentlig målsetting for fagbevegelsen — kanskje av større betydning enn veksten i den enkeltes pengepung. Selv om vi verken kan bifalle eller akseptere en prisstigning på 6—8 prosent pr. år, bør sysselsettingsutviklingen likevel tas med i vår vurdering av dagens problemfylte situasjon.

Lønnsutviklingn.

Jeg skal ikke her og nå gjennomføre noen omstendelig forklaring av årsakene til de problemer vi i dag sliter med. Jeg må imidlertid si noen ord om de mange forsøk som har vært gjort både fra arbeidsgiversiden og ikke minst fra borgerlige politikere på å gi lønnsutviklingen det fulle ansvaret for den situasjon vi har havnet i.

Som fagorganiserte skal vi selvfølgelig erkjenne at den sterke veksten i utbetalt lønn — gjennom så vel tarifferte tillegg som lønnsglidning — utvilsomt har bidratt til prisstigningen. I treårsperioden fram til 3. kvartal 1972 steg eksempelvis timefortjenesten i industrien med knapt 39 prosent. I gjennomsnitt med knapt 12 prosent hvert av årene. En stigningstakt på et vesentlig høyere nivå enn de 7 prosent i årlig stigning i 60-åra. Til tross for sterk prisstigning har dette gitt grunnlag for vesentlig reallønnsforbedring — lønnsstigning i kroner og øre når stigningen i konsumprisindeksen trekkes fra. For menn steg det reelle fortjenestenivået regnet pr. time med knapt 15 prosent eller noe i underkant av 5 prosent hvert av årene. Tilsvarende tall for kvinner var knapt 19 prosent og noe over 6.5 prosent. For at det ikke skal oppstå misforståelser: det vesentligste av denne reallønnsveksten skjedde i første del av perioden. Vi er nå nede i en reallønnsvekst på noe i underkant av 2 prosent regnet som årsgjennomsnitt. Jeg skal senere komme tilbake til utviklingen i disponibel realinntekt.

Desto mer som den sterke lønnsstigningen i kroner og øre er kommet i en periode med svak produksjons- og produktivitetsvekst i norsk økonomi, ville det selvfølgelig vært merkelig om ikke kostnadsøkningen bidro til prisstigning. Konsekvensene ble selvfølgelig ikke mindre ved at representantskapsvedtak ble gjennomført i for-

handlinger og mekling. Vi fikk både i 1970 og ikke minst i 1972 til vesentlige, nødvendige og ønskelige lavtlønnstillegg. Dermed også en særlig sterk kostnadsstigning i bransjer, som har små muligheter for å dekke kostnadsøkning gjennom produktivitetsbedringer. Av disse er mange særlig viktige for det innenlandske prisnivået. Det er derfor viktig å være klar over at solidaritet med lavtlønnsgrupper som oftest må gå lenger enn til forhandlingsbordet.

Så vel lønnsøking som prisstigning må i denne perioden imidlertid mer betraktes som symptomer på en utvikling som ble satt i gang, enn som årsaken til vanskeligheter vi fremdeles strir med. Sterk lønnsглиdning er et resultat av manglende balanse i økonomien. Store indekstillegg har lønnstakere krav på når den manglende balanse slår ut i prisnivået.

Det synes i dag å være liten tvil om at mye av snøballen ble satt i gang i og med skatteomleggingen i 1970. En omlegging som bortsett fra tvilsomme fordeler for høyere lønte innteksgrupper bar preg av reform. Politikere som hadde ansvaret for omleggingen, bør derfor ikke bruke stigende lønnsnivå som påskudd og unnskyldning for å løpe fra ansvaret.

En fikk i denne perioden ofte følelsen av at myndighetene mente fagbevegelsen ensidig burde vise måtehold. Det er imidlertid fortsatt myndighetene som til enhver tid har ansvaret for den økonomiske politikken — ikke minst konsekvensene for prisutviklingen.

Når en velger prisstigning kan en ikke regne med at fagorganiserte skal avstå fra rettmessige indekstillegg. Når fortjenestmulighetene i visse sektorer av næringslivet er gode, noe som de ansatte i disse bedriftene medvirker til, må ingen regjering vente at lønnstakere avstår fra det de har muligheter for å få ut. Derimot må enhver regjering i sitt økonomisk-politiske opplegg ta slike forhold i betraktning.

Selv om fagbevegelsen ikke kan ta ansvaret for den økonomiske politikken, burde enhver regjering ha behov for å snakke med fagbevegelsen når vanskeligheter dukker opp. De fagorganiserte måtte i 1970 gå til kvarterstreik før en fikk snakke med myndighetene om opplegget for statsbudsjettet i 1971. Kontakt mellom fagbevegelse og myndigheter på et tidligere tidspunkt kunne gitt resultater i forhold til dagens situasjon.

Fagkongressen i 1969 forutså de uheldige virkninger skatteomleggingen ville få. Jeg refererer Kongressens uttalelse om den borgerlige skatteomleggingen i 1970: «Regjeringens forslag til skatte-reform vil ikke bidra til å rette opp den grunnleggende skjevhet i beskatningen som rammer lønns- og pensjonsinntekter. Tvert imot ser forslaget ut til å øke denne skjevheten. Den sterke prisstigning

som vil bli en følge av forslaget kan skade landets konkurransevne og få uheldige virkninger for den reelle inntektsfordelingen. Det må derfor frarådes at dette forslag blir gjennomført.» Fagkongresser gir ofte gode råd.

Disponibel realinntekt.

Som nevnt har reallønnsveksten — lønnsstigningen når en tar vekk den del av denne som går med til å dekke prisstigningen — som gjennomsnitt betraktet for hele kongressperioden, vært på et tilfredsstillende nivå. Marginen mellom lønnsstigningen og prisstigningen har imidlertid blitt stadig mindre, inntil en i 1972 opplevde en margin, som ikke maktet å demme opp for veksten i skatter og avgifter. Den vanlige lønnstaker fikk i fjor for første og forhåpentligvis eneste gang, føle en nedgang i sin disponible realinntekt (lønnsstigning ÷ prisstigning, skatter og avgifter og tillagt barnetrygd). Den varierte noe, fra 0,5 til omlag 2 prosent avhengig av inntektsnivå. Lønnstakere nær gjennomsnittet — kr. 35 000 i inntekt i 1972 — fikk i gjennomsnitt en nedgang i sin disponible realinntekt på knapt 1,5 prosent.

Kongressforslagene.

Det press som stadig flere har fått føle gjennom sterk prisstigning, har blitt forsterket gjennom det forhold at sterk lønnsstigning har ført stadig flere lønnstakere i kontakt med de mer «fornemme» deler av progresjonsskalaen. Dette kommer tydelig til uttrykk i hele 170 forslag til punktet på dagsorden som omfatter tariffspørsmål, skatter, priser og moms. Forslagene er i tråd med de mange uttalelser som Landsorganisasjonen har mottatt fra klubber og fagforeninger. Felles for uttalelsene er at de gir uttrykk for det press som den vanlige lønnstaker føler, i den økonomiske situasjon vi er havnet i.

Jeg skal ikke gå i detalj omkring de mange forslagene som er innkommet. Dette skulle den tildels utførlige motiveringen som er lagt fram i forbindelse med Sekretariatet's forslag til vedtak dekke behovet for. En par ting vil jeg imidlertid ta opp. Dette gjelder den mer generelle målsetting for tariffpolitikken og i denne forbindelse indeksbestemmelsene. Det gjelder visse skattepolitiske spørsmål og det gjelder forbundsvise oppgjør.

Forbundsvise oppgjør.

Både i 1970 og 1972 vedtok Representantskapet at rammen for tariffoppgjøret skulle avgjøres i sentrale forhandlinger mellom LO og N.A.F. Etter at de sentrale forhandlingene var avsluttet og før forslaget ble sendt ut til avstemning, var det en forutsetning at

det forslag en var enig om i sentrale forhandlinger eller megling, skulle tilpasses det enkelte forbunds tariffområder gjennom såkalte forbundsvise tilpasningsforhandlinger. Det som kan kalles den sentraliserte desentraliserte oppgjørsformen, ble utviklet videre ved tariffoppgjøret i 1972.

Behovet for sentrale forhandlinger vil selvsagt veksle fra tariffoppgjør til tariffoppgjør. Både den økonomiske situasjon og hvilke faglige målsettinger en ønsker å forfølge, vil være av avgjørende betydning for den oppgjørsform som velges. Innholdet i desentraliserte forhandlinger etter at den økonomiske ramme og en del hovedtrekk i oppgjøret er fastlagt mellom hovedorganisasjonene, er heller ingen fastlåst prosedyre uten utviklingsmuligheter. Jeg vil ikke si mer om dette spørsmålet. Derimot vil jeg understreke den vurdering som Representantskapet i 1971 gjorde til et hovedpunkt i sitt vedtak: «Det vil være vanskelig å fastlegge oppgjørsformen gjennom detaljerte regler for hvilke oppgjørsformer som skal nyttes i framtida.» Jeg gjentar igjen at oppgjørsformen i stor utstrekning må sees i sammenheng både med situasjonen og med hvilke målsettinger de fagorganiserte vil ha gjennomført i en gitt tariffsituasjon.

Indeksbestemmelser.

At de fagorganiserte skal sikres kompensasjon for prisstigningen og at en hver tariffavtale må inneholde bestemmelser om dette, er det bred enighet om i fagbevegelsen. Fra dette utgangspunkt er imidlertid meningene svært delte. Bortsett fra det faktum at kompensasjonsgraden ikke er noe fagbevegelsen selv kan fastsette, men vil skje gjennom forhandlinger med motparten, må det sentrale element i våre vurderinger ved indeksoppgjør som lønnsoppgjør være: hvilke konsekvenser våre økonomiske krav vil ha så vel for prisstigningen som den økonomiske situasjonen i landet vårt.

Hvilke former for indekskompensasjon en bør og skal ha er ikke minst diskutert i forbindelse med vårens indeksoppgjør. Jeg skal ikke gå i detalj inn på de vurderinger som ble gjort i forbindelse med den kombinerte oppgjørsformen, som dengang ble valgt. Hensynet til den totale økonomiske utviklingen spilte som dere alle vet sterkt inn. Dette var også bakgrunnen for de store flertall opplegget fikk så vel i Felles Forbundsstyremøte som i Representantskapet.

I diskusjonen om indeksbestemmelser hører vi til stadighet argumenter om tre helst to poengs svingningstall. Full kompensasjon for påløpnet prisstigning er også et vanlig krav. Disse argumentene, som er fullt ut forståelige og isolert sett fullt ut akseptable, kan det likevel ikke være til vår fordel å se isolert fra prisvirkningene og

konsekvensene den totale lønnsøkningen har på den økonomien vi stadig får beviser for at vi er en del av. Vi trenger heller ikke gå ut over de nordiske lands grenser for å finne eksempler på hva hyppig kompensasjon for prisstigningen, har ført til. Dette er erfaringsmateriale som i liten utstrekning gir håp om at stadige lønnstillegg på grunn av prisstigning på noen måte vil være til hjelp i arbeidet for å bremse den totale prisstigningen i samfunnet vårt. I en situasjon hvor vi vel alle i første rekke er interessert i å få til en mer begrenset takt i prisstigningen, synes det derfor ikke som at hyppigere kompensasjon for prisstigningen uten videre skal løse våre prismessige problemer. Det samme gjelder kompensasjonsgraden. Etter Sekretariatets vurdering må indeksbestemmelsene underordnes hovedmålsettingen for fagbevegelsen: sikring av reallønn og sosiale goder i pakt med den produksjonsøkning som finner sted. Dette har vært utgangspunktet for Sekretariatets forslag til vedtak.

Skatter, priser og moms.

Som en ser av dagsordenen har Sekretariatet delt sitt forslag til vedtak om tariffspørsmål, skatter, priser og moms i to deler. I forslaget til vedtak er skatte- og prisproblemene delt i hele syv punkter.

I sum representerer Sekretariatets forslag krav om et skattesystem som reduserer skattebelastningen for inntektstakere på vanlig inntektsnivå. Det er viktig at skattelettelsene framkommer som demping av progresjonen for vanlige lønnsinntekter. Dette vil bl. a. dempe på den åpenbart urimelige skattebelastning på overtidsarbeid. Dessuten må skattesystemet utvikles i en retning som gir likhet for loven, som ikke skiller mellom kong Salomon og Jørgen hattemaker.

Det norske systemet for bedriftsbeskatning bygger på den målsetting at skattesystemet skal bidra til flere økonomisk velfunderte bedrifter. Skattesystemet skal blant annet styrke investeringslysten. Dette har skapt muligheter for næringsdrivende til å operere i forhold til skattesystemet, som på ingen måte kan forsvares overfor den vanlige lønnstaker. Dette krever forslaget en endring på. Forslaget tar sikte på å skille bedriftens økonomiske forhold, især investeringer og avskrivninger, fra den selvstendiges personlige inntekter og skatteforhold.

En viktig målsetting for fagbevegelsens skattepolitikk har vært gjennomføringen av en lønnskatteordning. Gjennomføringen av lønnskatteordningen uten selvangivelsesplikt for hundretusenere av lønnstakere, vil spare disse for et arbeid de fleste oppfatter som vesentlig, vanskelig og ikke minst unødvendig. Det er ikke blant

slitere ved samleband eller verkstedbenk behovet for omstendelig kontroll finnes. Det er vårt håp og tro at de ressurser som på denne måten frigis i skatteadministrasjonen, kan bringe nye inntekter fram til beskatning — inntekter som burde vært en del av samfunnets skattefundament for lenge siden.

Både de nye prinsipper for bedriftsbeskatning og de ressurser til bruk i kontrollarbeidet som frigis ved gjennomføring av lønnskateordningen, vil gi bedre sammenheng mellom den enkelte skattepliktige inntekt og forbruk. Det er i denne forbindelse av største betydning å avskaffe realiteten i begrepet 0-skatteyttere. Dette kan gi den vanlige lønnstaker større forståelse for og vilje til å bære sin del av skattebelastningen. Dette er viktig. Det er tross alt det offentliges skatteinntekter, som er grunnlaget for det velferds-samfunnet norsk arbeiderbevegelse har kjempet fram.

Lønnskateordningen skulle vært gjennomført tidligere. Tilpassingen til skattesystemet har imidlertid gitt større problemer enn opprinnelig antatt. Med forbehold om politiske problemer vil ordningen bli gjennomført fra 1. januar 1975.

Sekretariatet er klar over at de nevnte endringer i skattesystemet krever politisk tyngde for å bli gjennomført — en politisk innflytelse som fagbevegelsen ikke uten videre har. Dette må derfor gjennomføres i samarbeid med Det norske Arbeiderparti.

Prisstigningen har i de senere år hatt et uheldig sosialt tilsnitt på grunn av en noe sterkere prisstigning på matvarer. For å rette opp noen av de sosiale skjevheter dette har ført med seg, har Landsorganisasjonen krevd at myndighetene skal redusere merverdiavgiften på matvarer.

For å oppnå størst mulig sosial effekt av avgiftsomleggingen, som også kommer høyere lønte til gode, uten å legge beslag på så vidt store ressurser at det ikke blir igjen noe til direkte skattelettelser for vanlige lønnstakere, har Landsorganisasjonen innskrenket kravet om redusert merverdiavgift fra 1. januar 1974 til visse matvarer.

År om annet har vi en vekst i bruttonasjonalproduktet på 4 prosent. Det er denne veksten som gir grunnlaget for den større realøkonomiske rammen til fordeling i samfunnet vårt. Denne større ramme er i dag omlag 4 milliarder kroner. Fortsatt utbygging av den offentlige økonomien som i de senere år, vil derfor bare tillate små forbedringer i de yrkesaktives personlige økonomi. Grunnlaget for vekst i disponibel realinntekt hos den yrkesaktive kan bare skapes gjennom en noe dempet vekst i den offentlige sektor. Det må ikke oppstå misforståelser på dette punkt. LO og fagbevegelsen er verken Glistrup eller Anders Lange. Landsorganisasjonen krever tvert imot at reformarbeidet skal fortsette. Denne

målsettingen må imidlertid innordnes målsettingen om vekst i disponibel realinntekt for yrkesaktive på vanlige inntektsnivå.

I hvilken utstrekning det vil være nødvendig med et nærmere samarbeid mellom myndighetene og partene i arbeidslivet for å nå denne dobbelte målsetting, er det enda for tidlig å si noe om. Når rapporten fra det såkalte Skånland-utvalget foreligger, vil mulighetene og problemene forbundet med slike løsninger og slike former for samarbeid være nærmere avklart. Fagbevegelsen bør imidlertid fortsatt være åpen for et slikt samarbeid. Forutsetningen for samarbeidet må imidlertid være at mulighetene for å forfølge faglige målsettinger i tariffarbeidet ikke forrykkes. Dette gjelder både sentrale forhandlinger på forbundsplan og LO-plan. Ikke minst viktig er det imidlertid å opprettholde den desentralisering av avgjørelsesmyndighet som fagbevegelsen bør koste på seg og som er en vesentlig forutsetning for utviklingen i vår økonomi. De forhandlinger som skjer lokalt, er knyttet sammen med viljen hos den enkelte arbeidstaker til å yte noe ekstra i sin arbeidssituasjon. Det er bare på disse premisser at fagbevegelsen kan gå inn i et nærmere samarbeid med myndighetene om økonomiske spørsmål. Mulighetene for å nå fram vil for en stor del avhenge av om alle holder hodet kaldt og går skrittvis fram. Ikke minst gjelder dette med de mange og store forhåpninger, som har gjort seg gjeldende i og med vårens indeksoppgjør. Den samarbeidsløsning som da ble valgt, kan være et viktig steg på nye veier eller ende i en blindvei. Skal en nå videre er det en forutsetning at alle respekterer hverandre og prøver å forstå rimelig krav. Disse må nemlig være innebygget i den løsning en eventuelt kan komme fram til.

Med dette anbefaler jeg Kongressen å vedta Sekretariatets forslag til vedtak både i tariffspørsmålet og spørsmål vedrørende skatter, priser og meravgift. Han anbefalte at alle innsendte forslag fra dette punkts vedkommende ble oversendt Sekretariatet.

Sekretariatets innstillinger.

Til forslagene fra og med nr. 266 til og med nr. 299 og fra og med nr. 301 til og med 361 hadde Sekretariatet fremmet følgende innstilling (nr. 1103):

«1. Kongressen understreker at i samsvar med den produksjonsøkning som finner sted, må lønnstakerne sikres en øking av reallønn og sosiale goder. Indeksbestemmelser søkes gjennomført i samsvar med denne målsetting.

Lønnsøkning må sees i sammenheng med lavere pensjonsalder og/eller kortere arbeidstid, lønn under sykdom, sluttvederlag osv.

Hensikten må være å komme fram til sosial likestilling for alle ansatte. Lavtlønnsgruppens problemer må vies den største oppmerksomhet, likeså gjennomføringen av likelønnsspørsmålet i praksis.

2. Kongressen understreker Representantskapets vedtak fra 1971 om oppgjørsformene.

3. Samtlige forslag under dette punkt på dagsordenen oversendes Sekretariatet, som må vurdere forslagene i forhold til hva som skal søkes gjennomført ved tariffavtaler og ved lovgivning.»

Til forslagene fra og med 362 til og med nr. 442 om skatter, priser og moms hadde Sekretariatet fremmet følgende innstilling (nr. 1105):

Sekretariatet innbyr Kongressen til å gjøre følgende vedtak:

«I samarbeid med Det norske Arbeiderparti må LO skape politisk grunnlag for en mer rettferdig fordeling av skattebelastningen i samfunnet. En rimeligere belastning på vanlige inntekter, vil for en del nødvendiggjøre en noe dempet utvikling i felleskonsumet. Både for å opprettholde det offentliges evne til å kunne løse de mange oppgaver i et moderne industrisamfunn og ikke minst for å rette opp de mange og åpenbare skjevheter og vilkårlige behandling skattesystemet gir adgang til, er behovet for en kritisk gjennomgang av skattesystemet nødvendig. Det er i denne forbindelse av størst betydning å avdekke inntekter som gir grunnlag for den enkelte skatteyers virkelige forbruk. Det er bare slik kunnskap, som kan gi rettferdige forhold mellom den enkeltes skatteevne og skatt. I denne forbindelse vil en spesielt peke på:

1. Kontrollsystemet må utvikles. En lønnskattordning uten selvangivelsesplikt for store grupper lønnstakere, vil gi likningsetaten ressurser til bruk i kontrollarbeidet.
2. Økt kontroll og endringer i regnskapslovgivningen må gjennomføres for å redusere mulighetene for skatteunndragelser. Utvidet bruk av skjønn og rimelige kriterier for dette uavhengig av bedriftens formelle regnskapsmessige stilling, må bygges inn i skattesystemet. Utgangspunktet for skjønnsvurderingen må være hva som er rimelig vederlag for arbeidsinnsats og avkastning av kapital.
3. Skattebelastningen for inntektstakere på vanlige inntekter må reduseres. Dette må skje ved å senke den marginale skattebelastningen.
4. De sosiale skjevheter skapt gjennom sterkere prisstigning på matvarer må rettes opp. Fra 1. januar 1974 må den prisdempende effekt av subsidiene på visse viktige matvarer ved

indeksoppgjøret våren 1973, gis en varig karakter ved reduksjon og fritak av merverdiavgift på visse matvarer.

5. For å hindre prisstigning uten sammenheng med reelle økonomiske forhold, må prisovervåkingen styrkes.
6. En viktig målsetting for den økonomiske politikken må være å skape grunnlag for en rimeligere prisutvikling og vekst i disponibel realinntekt for vanlige lønnstakere. For å sikre dette kan et nærmere samarbeid om den økonomiske politikken mellom myndighetene og organisasjonene vise seg å være nødvendig.
7. Forslagene fra og med nr. 362 til og med nr. 442 oversendes Sekretariatet. Forslagene må sees i sammenheng med endringene i skattesystemet og gjennomføring av lønnskatteordningen.»

Dirigenten takket Aspengren for innledningen.

Debatten.

Jan Johansen, Norsk Jernbaneforbund, Narvik, tok opp forslaget fra Narvik Distriktsorganisasjon:

— At Kongressen 1973 gjør vedtak til at helautomatiske indeksregulering best tas i bruk ved framtidige tariffperioder med et svingningstall på tre poeng.»

Forbundsstyret har i sin innstilling tiltrådt forslaget.

Jeg viser videre til at Jernbaneforbundets landsmøte i november 1972 i et nærmest enstemmig vedtak, vedtok å arbeide for innføring av helautomatiske indeksbestemmelser med et lavt svingningstall.

Til tross for det erkjente faktum at lavtlønnsgruppene, og lønnsgrupper med liten eller ingen lønnsglidning, blir sterkest skadelidende i tariffperioden med sterk prisstigning.

Tiltross for at *likestilling* inngår i valgårets og denne kongres' parole, synes realiteten i «*likestilling*» å inngå i slagord og løfte når en tar for seg Sekretariatets begrunnelse for og dets forslag til *prisproblematikken* og *indeksbestemmelser*.

Sekretariatet gir i sin begrunnelse uttrykk for den styrke og det ansvar det påhviler fagbevegelsen. Det er riktig at det påhviler oss et ansvar. Vi skal også være vårt ansvar bevisst.

Men det innebærer vel ikke at vi skal tillate at det blir drevet et så høyt spill med de fagorganisertes ansvarsbevissthet at det grenser opp til «*pokerspill*» med lønnstakernes evne til reservasjon.

Sekretariatet sier videre i sin argumentasjon at det er tvilsomt at

stramme indeksbestemmelser vil påvirke næringslivet til reservasjon i disposisjoner som påvirker prisutviklingen.

Denne tvil skal jeg dele hvis Sekretariatet forutsetter at de til en hver tid ansvarlige politiske myndigheter skal fritas for *ansvar* i denne sammenheng.

Og den kapitalistiske markedsfilosofi «Den frie konkurranses prisregulerende effekt» *fortsett* skal være det vesentligste virkemiddel i styringen av prisutviklingen.

Vi var i fjor høst vitne til en betydelig uro blant våre medlemmer på grunn av den uhemmede prisutviklingen. Vi har hatt et indeksoppgjør som ligger på «tombolanivået» i spørsmålet om gevinsten.

De medlemmer vi representerer har sin oppmerksomhet rettet mot denne Kongressens forhandlinger i større grad enn på mange år og de forventer konkrete resultater.

De forventer at de til en hver tid ansvarlige politiske myndigheter skal vekkes til ansvar og ta i bruk de virkemidler som er til stede.

I denne sammenheng vil helautomatiske indeksreguleringsbestemmelser med et lavt svingningstall framtvinge initiativ og årvåkenhet fra de politiske myndigheters side.

I samsvar med dette tillater jeg meg å fremme forslag om at siste setning avsnitt 1 blir sålydende i Sekretariatets forslag til vedtak:

Helautomatiske indeksbestemmelser med et lavt svingningstall søkes gjennomført ved tariffrevisjonene.

Jeg beklager å måtte gi uttrykk for at mine illusjoner om å få den nødvendige tilslutning for dette forslag er minimale. Når jeg sier det er det med bakgrunn i at denne forsamlings flere avstemninger, jeg tenker da på Kongressens avvisning av forslagene til vedtektsendringer.

Med hensyn til Sekretariatets innstilling om ekstraordinær kongress er den ikke representativ for stemningen ute blant medlemmene, og vil utdype den tillitskrise som er til stede ytterligere.

Erland Mikkelsen, Jern og Metall, Oslo: Priser, avgifter og skatter er problemer vi kjenner, de er større enn noensinne før. Hvis det ikke blir mer balanse i framtiden, vil våre tariffoppgjør bli mer og mer uthulet. Fellesforbruket må holdes på et rimelig nivå, og

settes inn der behovet er størst. Det er nødvendig å ha penger igjen i lønningsposen for å kunne svare sine forpliktelser overfor familien. Vi vet også at det svindles sterkt i våre dager med momsen. Vi må bort fra dette. Skattesnyteri må bli en kriminell handling på linje med annen kriminalitet. Progresjonsskalaen ble i sin tid satt der for at de høye inntektene skulle skattlegges forholdsvis hardere enn de lavere. Men i dag rammer progresjonsskatten også de vanlige inntektene. Det er derfor nødvendig å flytte grensen oppover. Momsen på matvarer er også et emne vi må snakke om. Momsen ble i sin tid innført blant annet for at den vanlige skatten skulle kunne reduseres. Se etter om det er gjort. Jeg synes ikke det er det. Nå må vi sette kreftene inn og kreve større rettferdighet. I dag ser det ut som om de selvstendige skalter og valter omtrent som de vil. Arbeiderne ønsker ikke å finne seg i dette stort lenger. Så litt om den politiske situasjon. De borgerlige har hatt flertall i snart 8 år, og de kommer til å få det igjen hvis splittelsen lykkes. Vil de så skape bedre tider? Nei, de vil ikke det. Det har vært snakket om sosialisme her. Det ville være hyggelig om det ble mye sosialisme slik at vi kunne stå sammen iallfall. Mitt håp er at vi skal kunne samle oss og vinne dette valget.

Rolf Hauge, Norsk Papir, Oslo, ga uttrykk for at innstillingene fra Sekretariatet for en stor del dekket forslaget fra forbundet. Han tok imidlertid opp disse forslagene.

Avd. 28, Cellulosearbeidernes Forening, Sarpsborg, foreslår:

•De senere års teknologiske utvikling innen industrien — og med dens følger av rasjonalisering innen den enkelte industri som har kontinuerlig drift — har ført til at arbeidssituasjonen for kontinuerlige skiftarbeidere har blitt hardere.

Det psykiske press er kommet sterkt i tillegg til den fysiske belastning det er å arbeide kontinuerlig skift. Dette igjen reduserer det enkelte menneske.

Vi er oppmerksom på at en del av vår industri er bygd opp slik at en kontinuerlig drift er en betingelse for denne industriens være eller ikke være i dagens og framtidens situasjon.

Vi ser det slik at det er denne gruppe i samfunnet som er med og legger til rette den levestandard vi i dag har — vi tenker da på den eksport-rettede industri som er i drift alle dager av året. Det er denne gruppe arbeidstakere som i dag har den største belastning for at vår levestandard utvikles og holdes oppe.

På grunn av uregelmessig arbeidstid og annet press som følger med skiftarbeid, så er det disse kontinuerlige skiftarbeidere og skiftarbeidere generelt som har den minste utnyttelsesmuligheten av levestandarden i vårt samfunn.

Det er i de siste år blitt gjort endringer i skiftarbeidernes forhold, vi tenker her på nedsettelsen av arbeidstiden til 40 timer pr. uke. Vi vet det er for-

slag og tanker om ytterligere forbedringer av disse grupper arbeidsvilkår.

Men det er en ting ved denne sak, vil takten og gjennomføringen av disse eventuelle tiltak komme tidsnok? Vi tror ikke at den oppvoksende generasjon er eller blir motivert til å tre inn i de nåværende forhold som tilbys skiftarbeiderne.

Dette er en sak som må prioriteres. Vi vet at enkelte industrier alt i dag har vanskeligheter med å rekruttere arbeidere til skiftgående arbeidsplasser. Pr. i dag så er det av LOs medlemmer 16 prosent som utgjør denne gruppe. Skulle det ikke nå være grunnlag for å ta denne sak opp til en helhetsvurdering, slik at de mulige tiltak som kan gjøres for denne gruppe i vårt samsfunn blir satt i verk?*

Avd. 34, Moss Cellulose- og Papirarbeiderforening, foreslår:

«Avdelingen har tatt opp problemet med helkontinuerlig skiftarbeid til vurdering.

Etter vår overbevisning vil dette problemet bli større etter hvert som utviklingen går i retning av kostbarere utstyr i industrien og kravet til produksjonen stiger.

På bakgrunn av dette vil vi med all kraft støtte opp om forslaget som er framsatt av avdeling 28, Cellulosearbeidernes Forening, Sarpsborg.»

Forbundsstyrets innstilling:

Forslagene tiltres.

Avd. 15, Papirarbeidernes Forening, Halden, foreslår:

«Avdelingen har brakt i erfaring at tillegg for ubekvem arbeidstid er ulik i de forskjellige forbund. Dette burde være likt, da vi mener at ubekvem arbeidstid er like ubekvem for alle.»

Saugbrugsarbeidernes Tillitsmannsutvalg tiltrer forslaget.

Forbundsstyrets innstilling:

Forslaget tiltres.

Forbundsstyrets innstilling:

Ved tariffrevisjonen 1974 kreves det 100 % tillegg for alt arbeid i tidsrommet fra lørdag kl. 13.00 til mandag kl. 6.00.

Forslagene refererer seg til skiftarbeidernes problemer, særlig gjaldt dette forslagene 340 og 341. Han refererte forslag 344 fra avd. 15, Halden, i sin helhet. Hauge mente at det var umulig å få rekruttert yngre arbeidere til skiftarbeid hvis ikke forholdene ble bedret. Han hadde inntrykk av at forholdene forverret seg for hvert år.

— Vi må se i øynene at skiftarbeid, særlig helkontinuerlig skiftarbeid er noe som færre vil søke seg til i de kommende år. Skal vi møte problemene er det etter forbundsstyret oppfatning bare to

veier å gå 1) gjennom kortere arbeidstid for denne lønnstakergruppen 2) ved å bedre betalingsvilkårene for ubekvem arbeidstid.

Ved de siste tariffoppgjørene har det ikke vært mulig å få særlige endringer i tilleggene for skiftarbeiderne. Forbundsstyret mener at det må gå an å samordne tilleggene også med hensyn til ubekvem arbeidstid, sa Hauge, som mente at tilleggene burde være like for alle skiftarbeidere. Bemanningssituasjonen ved mange bedrifter innen papirindustrien er vanskelig mange steder. Det holdes krisemøter på lokalt plan, og det er den stabile faste stab som lider mest under vanskene. Han anbefalte varmt de framsatte forslag på vegne av et enstemmig forbundsstyre.

Eivind Strømmen, Sekretariatet, kunne være enig med mange av dem som ønsket samordnede oppgjør, men spørsmålet måtte likevel vurderes ut fra den aktuelle situasjon foran oppgjørene. I hans forbund er det høstoppgjør, men også disse oppgjørene måtte innordnes delvis etter de rammer som våroppgjørene trekker opp, sa Strømmen.

Han viste til Sekretariatets innstilling 1103 som han sluttet seg til og 1104 som tok opp spørsmålene som reises i forslag nr. 300. Spørsmålet om bedre og hyppigere lønnstillinger er vanskelig, og det er særlig et problem å finne utgangspunkt for vurderingene. Vårt forbund har reist spørsmålet om halvårige statistikker med vår arbeidsgiver-motpart og likeledes forhandlet med Statistisk Sentralbyrå og Arbeidsgiverforeningen om hyppigere oversikter, sa Strømmen. Han mente det var utilfredsstillende å operere med 10 måneder gamle statistikker under tariff-forhandlingene. Han sluttet seg derfor til Sekretariatets innstilling, som ga sin tilslutning til dette forslaget fra Hotell- og Restaurantarbeiderforbundet.

•Ved de landsomfattende tariffrevisjoner er lønnsstatistikk for de enkelte fagområder av den aller største betydning for bedømmelse av inntektsutviklingen sett i relasjon til andre grupper i arbeidslivet.

For servicenæringene finnes ingen kvartalsmessig lønnsstatistikk, hvorav følger at de forbund som dekker slike områder får et dårligere grunnlag for analyser og vurderinger.

Det er uholdbart at bare enkelte fagområder hvert kvartal får oversikt over lønnsutviklingen, mens andre fagområder innenfor LO får som grunnlag lønnsstatistikk som kan være opptil 1 år gammel.

Hotell- og Restaurantarbeiderforbundet gjentar tidligere krav opptatt på Kongressen i 1969, at Landsorganisasjonen snarest fremmer forslag overfor Finansdepartementet om tilstrekkelige bevilgninger til Statistisk Sentralbyrå, forat også servicenæringene blir medtatt i kvartalsstatistikkene. •

Walter Kolstad, Norsk Transportarbeiderforbund, ga uttrykk for at mange av forslagene under dette punkt var gode, også Sekre-

tariatets innstillinger, men han savnet en spesiell sak. Han viste til de avtaler som ved de to siste tariffoppgjørene var gjort om lønns-
glidningsgaranti, men påpekte at ordningene hadde store svakheter. Det er mange med fast lønn som rammes direkte og kanskje særlig gjaldt dette arbeidere i grissgrendte strøk, sa Kolstad.

Arbeidsgiverne gir skjulte tillegg. Resultatet er at de som får tariffmessig lønn, blir fattigere. Ved en bedrift (avis) viste det seg at sjåførene mellom 3. kvartal 1971 og 3. kvartal 1972 hadde en lønns-
glidning på 53 øre timen. Pakkerne i avisen hadde ingen slik glidning. Det tariffmessige tillegg var 32 øre timen.

Det gjennomsnittlige glidningstillegg ble derved 19 øre pr. time. Samlet fikk altså sjåførene i denne bedrift 72 øre pr. time, mens pakkerne som ikke hadde hatt glidning bare fikk 19 øre.

Det er vanskelig å rekruttere medlemmer til fagorganisasjonen når forholdene er slik at mange har passert det tariffmessige uten videre. Ved tariffoppgjøret i 1972 forsøkte LO å få til en lønns-
glidningsgaranti fra hver enkelt bedrift, men dette måtte oppgis. Jeg mener at saken må reises på nytt og ber hovedforhandlingsutvalget

Kjell Fiskerud, Jern og Metall, Lillestrøm, ville sette fram et alternativt forslag til Sekretariatets uttalelse om stortingsvalget. Han nevnte innledningsvis at han ikke tilhørte noe parti, men hadde vært med på å danne Sosialistisk Valgforbund. Han trodde ikke dette representerte noen splittelse, men tvert om skapte en samling av venstrekreftene. Hvis man regnet med at listen ville få 12—15 mandater, ville dette si at DNA ikke kunne danne regjering alene. Da er det et spørsmål om valg av samarbeidspartner. Jeg er ikke i tvil om at samarbeidspartneren må bli Sosialistisk Valgforbund, sa Fiskerud, og satte fram følgende forslag til uttalelse:

Den 9. og 10. september skal norske velgere gå til valgurnene for å avgjøre hvilken politisk ledelse landet skal ha i de kommende fire år. Vi har bak oss en stortingsperiode med ustabile regjeringsforhold. Det må nå være en fremtredende oppgave å skaffe landet en stabil politisk ledelse, en regjering som er i stand til å følge et klart optrukket program for sin virksomhet.

Landsorganisasjonen har medlemmer med forskjellig livssyn og ulikt syn på hvordan samfunnet bør styres. Landsorganisasjonen kan likevel ikke stille seg likegyldig til hvilken politikk som skal føres og hvilket styre landet skal ha. Denne kongress er bevis på at fagbevegelsen må ha hele samfunnet som sitt virkefelt om det skal være mulig å ivareta medlemmenes interesser på en fullgod måte.

Kongressen er denne gang som tidligere vesentlig opptatt av fagbevegelsens målsetting og retningslinjene for virksomheten framover. Både målsetting og retningslinjer faller på de fleste områder sammen med den politikk som Det norske Arbeiderparti og partiene i Sosialistisk Valgforbund står for.

EF-saka, pris- og kostnadsutviklingen, natur- og miljøvern, utviklingen av bedriftsdemokratiet og bedre skole- og voksenopplæringstilbud er blant de saker som har stått i forgrunnen i den perioden som er gått. Dessuten har nedleggelse og innskrenkninger på flere industriområder skapt usikkerhet for sysselsettingen i flere distrikter. Dette er sentrale spørsmål også i tida framover. Bare en regjering med et klart flertall bak en bestemt politikk kan skape garanti for en gjennomtenkt og planmessig løsning av oppgavene.

Kongressen vil derfor gi Sekretariatet fullmakt til å foreta det som måtte være nødvendig for å bidra til at høstens stortingsvalg kan gi et resultat som Landsorganisasjonens medlemmer er tjent med. Kongressen oppfordrer alle medlemmer, tillitsmenn og organisasjonsledd til aktivt å medvirke til at Stortinget får en sammensetning som gir grunnlag for at den demokratiske arbeiderbevegelse igjen kan lede utviklingen i norsk samfunnsliv.

Det må forhindres at det igjen blir en borgerlig regjering og sikres at vi får en regjering bygd på et arbeiderflertall i Stortinget.

Leif Kvam, Norsk Kjemisk, Trondheim, tok opp dette forslag fra avd. 22, Trondheim:

Avd. 22, Trondheim, foreslår:

•Momsen på elektrisk energi.

LO må overfor DNA når de skal utforme sitt program for Stortingsvalget 1973, medvirke så momsen på elektrisk energi blir å opphøre slik som det var programfestet ved Stortingsvalget 1969.

Jon Sakseide, Jern og Metall, Fyllingsdalen, støttet innstillingen fra Sekretariatet om en mer rettferdig fordeling av skattebelastningen og satte fram følgende tilleggsforslag:

Pkt. 6 endres og får følgende ordlyd:

En viktig målsetting for den økonomiske politikken må være å skape grunnlag for en rimeligere prisutvikling og vekst i disponibel realinntekt for medlemmene. Veksten i disponibel realinntekt må bli minst av samme størrelsesorden som i 60-årene, dog slik at de lavest lønnede får en større andel enn de øvrige. For å sikre dette kan et nærmere samarbeid om den økonomiske politikken mellom myndighetene og organisasjonene vise seg å være nødvendig.

Lars Skytøen, Jern og Metall: Jeg oppfatter situasjonen slik at en gjennom sekretariatsinnstillinger nr. 1103 og 1105 er garantert en viderebehandling av alle forslag og innstillinger som foreligger under dette punkt.

Når det gjelder skiftarbeidernes problemer er jeg enig i de synspunkter Hauge fra Papir har gitt uttrykk for.

Når det gjelder siste indeksoppgjør må dette oppfattes som et eksperiment, og forutsetningen for at dette skal bli en modell for senere bruk er det ansvar de politiske myndigheter viser overfor

avtalen. Dette gjelder ikke bare pr. 15. september 1973, men også for den resterende del av tariffperioden.

Taleren omtalte oppgjørformene, spesielt med sikte på tariffrevisjonen 1974.

Sekretariatets innstillinger nr. 1103, 1104 og 1105 burde gi oss et godt grunnlag for å takle framtidige problemer.

Nå det gjelder lavtlønsspørsmålet ga taleren uttrykk for at en her sto overfor kompliserte problemer. Det kan komme til en avveining mellom å sikre arbeidsplasser og økonomiske fordeler. Det blir stilt spørsmålsteget ved den nåværende fordeling av lavtlønns tillegg på overenskomstområder.

Når det gjelder jordbruket er inntektsoverføring fra produksjon i industrien gjennomført i praksis. Med staten som forhandlingspartner innenfor dette område burde en komme fram til bedre framtidige modeller for løsning av lavtlønnsproblemet her.

Arbeiderbevegelsens politiske målsetting har vært å forsterke fellestiltakene, det må presiseres at dette fortsatt må være målsettingen.

Reaksjonære krefter søker å skape en opinion om skattepresset for å ramme arbeiderbevegelsens progressive målsetting om solidaritet gjennom inntektsoverføring til de som står svakest i samfunnet.

Ekstreme krefters spill i fagbevegelsen, enten de kaller seg SUF (ML) eller har andre navn må føre til et betydelig sterkere politisk engasjement fra Arbeiderpartiets tilhengere.

Vi er forpliktet til at demokratiet fortsatt skal fungere i fagbevegelsen, men et demokrati som er fundert på gjennomtenkte løsninger og fortløpende aktivitet. Ikke på kortsiktig, eller følelsesbetont mobilisering med f. eks. utgangspunkt i den påståtte store avstand mellom ledelse og medlemmer i bevegelsen.

Vi må avvise de krefter som opptrer som politiske spekulanter på dette grunnlag. Vår partner lokalt og sentralt må være DNA.

Stener Johansen, Jern og Metall, Borgheim, gjorde oppmerksom på at 308 var sendt inn av avdeling 67, Tønsberg, og ikke av avd. 95, Kongsberg, som det sto i forslagsheftet.

N. R. Mugaas, Statstjenestemannskartellet, ville si noe om tariffpolitikken, og han knyttet dette til Aspengrens innledning. I forslaget til vedtak er det greitt sagt hvilken oppgjørform man bør bruke. Jeg vil også understreke, sa taleren, at LO bør være den organisasjon som leder lønnsutviklingen i landet vårt. Skal dette lykkes, er vi kanskje nødt til å holde den oppgjørformen vi har hatt, eller en form som likner på den. Jeg er glad for den understreking Skytøen kom med angående fellesgodene. Men jeg vil si dette: Det vil være grupper her som ikke kan regne med noen særlig øking av sin inntekt. Vi har nemlig grupper som har hatt tilbakeslag, og en

utjamning vil presse på. Det kan vi bare make gjennom et samordnet lønnsoppgjør. Jeg vil samtidig appellere til alle om å holde seg på et nøkternt nivå i skatte- og avgiftsdebatten.

Vi hadde i går en debatt her, om det skal stå sosialisme i vedtektenes. I dag har vi hatt foredrag av Arbeiderpartiets formann, og det foreligger forslag til uttalelser fra denne Kongressen. Vi kan være av forskjellig oppfatning på en rekke punkter, men vi kommer vel sosialismen et stykke nærmere hvis vi atter får en regjering utgått av Arbeiderpartiet.

Det har vært tendenser til splittelse i vår bevegelse. Det tror jeg er over nå. Jeg vil understreke at den eneste muligheten til å gjennomføre noen sosialisme her i landet er at ikke bare fagbevegelsen, men alle andre slutter opp om Arbeiderpartiet.

Willy Asmussen, Jern og Metall, Trondheim, gikk sterkt inn for å ta bort merverdiavgiften på elektrisk kraft til privat bruk. Han pekte på at den nye bostøtteordningen i særlig grad tar hensyn til familier med flere barn, og henledet oppmerksomheten på de mange eldre med dårlig økonomi som kanskje tvinges til å flytte inn i nye leiligheter, med høye boutgifter. Asmussen viste til at utgiftene til elektrisk kraft for mange utgjør en stor del av de faste utgiftene. Asmussen støttet også Norsk Kjemisk's forslag om moms på elektrisk energi.

Olav Bratlie, Sekretariatet, sa at mange kvinner fortsatt ligger etter menn på lønnsstatistikken. Man løser ikke problemet ved å snakke om lik lønn for likt arbeid så lenge det finnes spesielle yrker som karakteriseres som kvinneyrker og lønnes deretter. Han refererte til en lønnsstatistikk for 4. kvartal 1972 hvor det framgår at det er en differanse i gjennomsnitt på fem kroner mellom menn og kvinner. Selv når man ser bort fra overtidsbetalingen, er forskjellen kr. 4,17, sa Bratlie. Innen Papir er forskjellen i gjennomsnitt bare kr. 1,53, men hvis man ser på akkord-arbeiderne finner vi at ulikhetene er stort sett de samme som for landet som helhet. Bratlie tok opp forslag 353, sålydende:

Norsk Papirindustriarbeiderforbund foreslår:

«Når det gjelder kvinners lønnsforhold viser statistikken at avstanden mellom kvinne- og mannslønninger stadig øker.

Landsorganisasjonen må — ved kommende tariffrevisjon — arbeide for lønnsmessig likestilling.»

Ingeborg Jacobsen, Bekledningsarbeiderforbundet, Drammen, sa at likelønnsprinsippet i hvert fall ikke ble gjennomført ved å prate om det. Beklageligvis er det mange såkalte kvinneyrker, og her

er ikke prinsippet anvendelig. Her utfører kvinnene et arbeid som overhodet ikke utføres av menn. Skal deres lønnsproblemer løses, må selve yrket vurderes på linje med andre mannsyrker.

Representanten sa at det ikke er nok å løse lønnsproblemene ved tariffoppgjørene. Hun pekte på at både skattepolitiske virkemidler og andre tiltak måtte følge opp. Hun ønsket også en lønnsglidningsgaranti for den enkelte arbeidstaker, ikke for bransjene. Statistikk kan ofte lyve med hensyn til slik lønnsglidning, f. eks. ved at noen bedrifter som har ligget dårlig an, har gått konkurs og derved ut av statistikkene. Lønnsglidningen som nå skjer øker avstanden mellom de lavtlønte og andre grupper, sa representanten, som gikk inn for samordnede oppgjør også i framtiden. Vi har erfaring for at dette er riktig, og direktørene på vår motparts side blir ved slike oppgjør engstelige for at tilleggene blir for store. At NNN går inn for forbundsvise oppgjør er et faktum som bare understreket at Sekretariatets innstilling er den riktige.

Magne Tverdal, Jern og Metall, Stord, hadde merket en viss splittelse på Kongressen, slik som vi ser det i det politiske liv for øvrig. Han trodde LO måtte være en brobygger mellom ulike politiske grupperinger, og at det viktige var enighet om hovedmålsettingen: Et sosialistisk samfunn. Skulle dette være mulig, måtte ikke toppledere innen organisasjonen betrakte folk som ikke tilhører et visst parti, som «hår i suppa». I distriktene skjer det en slik brobygging mellom de sosialistiske partiene, sa Tverdal, som ønsket å endre innstillingen fra Sekretariatet nr. 1105 på ett punkt. I stedet for formuleringen: «I samarbeid med Det norske Arbeiderparti må LO skape politisk grunnlag . . .», ønsket Tverdal: «I samarbeid med *«aktuelle politiske partier»* må LO . . .»

Arvid Bjørgeli, Transportarbeiderforbundet, Hamar, sa at det fremdeles er titusener lavtlønte her i landet. Ved siste tariffoppgjør fikk man en garanti på 50 øre i tillegg for dem som ikke hadde hatt lønnsglidning. Jeg er tillitsmann i en forening med 9 ulike grupperinger, og bare én av disse gruppene fikk 50-øringen. Mange ti-tusener trodde at de i hvert fall skulle få 50-øringen, men de fikk den ikke. Hvorfor er så ikke lavtlønnsproblemet løst ennå når alle er enige om at det må løses, spurte Bjørgeli.

Han sa at både Austrheim, Seip og til og med Platou hadde på TV-skjermen sagt seg enige i at problemene måtte løses. Dette må DNA kunne konfrontere dem med. De kan ikke gå imot dette, i hvert fall ikke på TV-skjermen. Han sluttet seg til de som ønsket lønnsglidningsgaranti på hver enkelt arbeidsplass.

Arild Kalvik, Grafisk Forbund, Simensbråten, at debatten omhandlet for stort spekter. Han gjennomgikk de tariffoppgjørene Grafisk hadde hatt i de seinere år og redegjorde for forbundets syn på oppgjørsformen. Ved tariffoppgjøret i 1972 vant man ny erfaring da man for første gang kom fram til et anbefalt forslag uten hjelp av Riksmeklingsmannen. Dette skjedde fordi man fikk anledning til å behandle for forbundet meget viktige saker.

Vår tariffpolitikk har basert seg på overenskomster bygget på faglig status, og dette har vært av stor betydning. Mange steder skjer det imidlertid en rask utvikling, mer de siste fem år enn tidligere på 50 år. Vi har vedtatt prinsipp-program for en ny fagopp-læring som vi nå ønsker gjennomført. De fleste bedriftene har tidligere satt de enkelte overenskomster opp mot hverandre. Vi går inn for en felles grafisk overenskomst. På denne bakgrunn må man forstå vår innstilling til samordnede oppgjør, sa Kalvik. Han mente at Sekretariatets innstilling i stor grad dekket forslag nr. 296.

Kalvik satte fram følgende endringsforslag:

Kongressen *gjentar* Representantskapets vedtak fra 1971 om oppgjørsformen med følgende forhøyelser. Man forutsetter at enhver form for samordning av inntektsoppgjør skal omfatte alle grupper i samfunnet.

Den generelle debatt avbrutt.

Dirigenten opplyste at det ennå gjensto 28 talere om tariffpolitikken. Han foreslo at den generelle debatten ble avbrutt, slik at man kunne komme fram til votering over Sekretariatets forslag til uttalelse om stortingsvalget. Imidlertid hadde to talere forlangt ordet til den politiske uttalelse, og han ville gi disse anledning til å uttale seg før voteringen.

Forslag om 250 000 kroner til DNA.

Knut Buberg, Papir, Moss, syntes det burde være et krav fra denne Kongressen at Korvald bør gå nå og ikke vente til over sommerferien. Det norske Arbeiderparti bør sette fram mistillitsforslag, og ikke vente på Seip. Hvorfor skal han få det utspillet. Det viser seg at det er under A-regjeringer vi vinner fram med våre krav. Kongressen bør uttrykke et sterkt ønske om en stabil og handlekraftig regjering, senest fra høstens valg.

Buberg støttet Sekretariatets uttalelse i forbindelse med stortingsvalget helt og fullt, men han mente Kongressen også burde gi uttrykk for sin oppfatning ved en bevilgning til Det norske Arbeiderpartis valgkamp. Han tok opp forslag til ny innledning av siste avsnitt i uttalelsen, slik at det her skulle stå:

«Kongressen bevilger 250 000 kroner til Det norske Arbeiderparti og vil gi Sekretariatet fullmakt osv.»

Rolf Dahl, Oslo: Det er kanskje litt seint nå til å minne om at det sitter folk i denne sal som var ansvarlige for at vi måtte skifte regjering for et halvt år siden. Tidligere i debatten er det hevdet at det er et hovedspørsmål å bringe Arbeiderpartiet i regjeringsposisjon igjen, sa taleren og konkluderte med å støtte forslaget fra Kjell Fiskerud. Ved et samarbeid av alle venstrekrefter ville vi kunne erobre arbeiderflertall på ny.

Dirigenten: Denne forsamlingen er sikkert klar over de nyansene som ligger i de to foreliggende forslagene. Det skulle ikke være nødvendig å ta mer debatt om det. Vi går nå til votering.

Votering.

Sekretariatets forslag til uttalelse med Bubergs forslag om 250 000 kroner til DNA ble vedtatt med 245 mot 51 stemmer som ble avgitt for Kjell Fiskeruds forslag.

Møtet ble hevet kl. 17.55.

Formiddagsmøtet onsdag 9. mai

Formiddagsmøtet 9. mai ble satt kl. 9.00, med *Odd Isaksen* som dirigent. Til åpning ble sunget «De unge slekter». Tryggve Aakervik var forsanger.

Dirigenten refererte hilsningstelegram fra koreansk LO.

Fortsatt debatt om tariffpolitikken.

Debatten om tariffpolitikken som ble avbrutt i tirsdagens møte fortsatte. 19 talere hadde ordet i debatten tirsdag, og 28 sto igjen på lista. *Dirigenten* henstilte til deltakerne å fatte seg i korthet.

Odd Højdahl, Sekretariatet, var første taler. Han ville gjerne knytte noen ord til den prinsipielle side ved såkalte kombinerte oppgjør. Vi har tre parter — LO, N.A.F. og staten. Det er ikke noe nytt i og for seg, for denne oppgjørsformen har vært nyttet lenge. Det nye er at vi kanskje gikk noe lenger i vår.

Men dette må ikke innebære at fagbevegelsen mister noe av sin selvbestemmelsesrett. Vi må når som helst kunne falle tilbake på den tradisjonelle oppgjørsformen hvis det er ønskelig. Ingen må misforstå oss på det punkt.

Så er det moms på matvarer. LOs krav gikk opprinnelig ut på at momsen skulle senkes fra 20 til 12,5 prosent. Under drøftingene endret vi dette kravet en del. LO foreslo da at moms på matvarer fjernes eller reduseres (på visse matvarer) fra 1. januar 1974.

Når jeg tar dette opp her, er årsaken noe vi har sett i avisene, om et ekspertutvalg som sier at det er umulig å gjøre noe med momsen på matvarer. Under forhandlingene med staten kjente LO til denne ekspertuttalelsen. Regjeringen kjente den også da den svarte oss positivt på vårt krav. Uttalelsen var altså kjent for partene.

Når vi fra LO endret vårt krav, er selvsagt årsaken den at fagbevegelsen ikke er interessert i å svekke kontrollmulighetene med de næringsdrivende. Nå de siste dagene har vi for øvrig sett uttalelser fra skatterevisorer som mener det svindles med momsen. Det er klart at folk i et slikt yrke har visse forutsetninger for å vurdere hvor sikkert systemet er. Derfor er vår oppfatning i dag,

at det fra 1. januar 1974 lar seg gjøre å fjerne moms på visse matvarer og redusere den på andre matvarer. LO vil fortsatt stå på det kravet. På melk kan moms fjernes uten at kontrollmulighetene svekkes. Når det gjelder kjøtt, kan moms fjernes på en gros-leddet uten at det går ut over kontrollen, men trolig ikke på detaljistleddet. Slik kan vi ta for oss vare for vare, og finne fram til et system som ikke svekker kontrollen.

La meg så til slutt si at for fagbevegelsen må ikke den tekniske side ved saken bli den vesentlige. Vårt krav går ut på billigere matvarer. Hvordan dette blir gjennomført, skal vi ikke legge avgjørende vekt på. Helt til slutt: Jeg synes nok myndighetene burde ta uttalelsen fra skatterevisorene meget alvorlig. Er ikke systemet godt nok, må LO orientere seg over mot andre systemer.

Ivar Ødegaard, Samorg., Oslo, sa at i den fortsatte diskusjon om skatter og avgifter, kommer få forslag til hvor reduksjonene skal komme. Kravene om større offentlig innsats på en rekke områder fortsetter imidlertid å prege avisene. Han trodde at den reduserte investeringstakt som Regjeringen har gått inn for, kunne føre til utrygghet på mange arbeidsplasser, ikke minst i distriktene.

Skjerpet kontroll med skatteinnkrevingen er viktig. Vi vet at store beløp unndras beskatning, ifølge skatterevisorenes uttalelser. Dette gjelder ikke minst moms. Jeg er enig med LO-ledelsen i at man skal søke å få redusert moms på matvarer, men dette må ikke gjelde alle matvarer. Vi har også luksusvarer blant matvarene, sa *Ødegaard*, som trodde at det var mulig å bedre særlig barnefamiliens stilling med andre virkemidler, f. eks. større skattefrie avdrag og barnetrygd.

Han kom også inn på de utsatte næringene som ikke i samme grad som andre kan kompensere lønnsøkinger med prisøkinger. Han trodde at man i lønnsforhandlingene også måtte ha solidaritet med de som er engasjert i disse næringene.

Holm Morgenlien, Norsk Tjenestemannslag, Årnes, sa at vår skattelovgivning fra 1911 ikke er blitt endret i så stor grad som man skulle ønsket, sammenliknet med utviklingen på andre områder. Forslaget om lønnskattordning var etter hans mening ikke egnet til å gi de resultater som mange har annonsert. — Ordningen er bare en videreutvikling av det nåværende system med forskuddsskatt fordi den individuelle behandling av hver skatteyter fortsatt skal bestå. Ordningen er derfor en mellomting. En ren lønnskattordning vil måtte innebære at den individuelle behandling faller bort, sa *Morgenlien*, som mente at forventningene til nyordningen ikke burde stilles for høyt.

Det er annonsert at ordningen skulle kunne tre i kraft fra 1. januar 1975, men jeg tror ikke dette lar seg gjøre. Store endringer på dette området skjer altfor ofte for raskt, og i Lønnsskattemeldingen er det nevnt at en trenger minst 1 år etter at lovbestemmelsen er vedtatt før ordningen kan settes ut i livet. Likningskontorene og andre etater må settes i stand til å mestre omleggingen, og samtidig bør lønnstakerne orienteres skikkelig. LO bør merke seg de vanskene som kan oppstå. Kontrollen mot skattesvik må styrkes, og han viste til forslag nr. 434. Han sa seg enig i Sekretariatets innstilling om at forslagene oversendes Sekretariatet for videre behandling.

Effektiv kontroll er helt nødvendig, og den må settes inn på områder hvor det kan gi vinst, samtidig som man skaper en mer rettferdig fordeling av byrder.

Trygve Hartvedt, Jern og Metall, Horten, mente at de siste tariff-forhandlingene bare hadde økt avstanden mellom lavtlønte og andre grupper. Han mente det måtte være mulig å komme fram til en ordning som tilgodeser de lavtlønte bedre. Han sa seg glad for det som hadde skjedd ved årets indeksoppgjør og understreket at ved enhver lønnsforhandling burde staten medvirke som ansvarlig part.

Han kom inn på den kritikken som har vært reist mot LO-ledelsen i forbindelse med EF-saken, og karakteriserte kritikken som ugrunnet og uverdig. — Er det ikke riktig å kjempe for noe man tror på? Jeg var selv motstander av EF, og jeg så det som min soleklare rett å kjempe for mitt standpunkt. Jeg mener at andre som trodde på EF må ha den samme soleklare rett. Den ekstraordinære kongress ble innkalt etter vedtektene, men mange har også stilt seg skeptiske til dette.

Etter folkeavstemningen har både LO og DNAs ledelse handlet i samsvar med resultatet, mens restene av AIK, SF og NKP har mistenkeliggjort Arbeiderpartiledelsens hensikter. På et arbeidermøte for 90 år siden uttalte en kjent personlighet at man trengte en ny adel, arbeidets adel. Jeg mener arbeiderbevegelsen har skapt denne adelen. Arbeiderpartiet har vært en grunnpillars i samfunnsutviklingen de siste 30 åra. Jeg tror at hvis splittelsene fortsetter, kan vi få farlige tilstander. Det er utrolig at de som nå bryter med DNA, hevder at de representerer grasrota. De skaper kaos. Jeg vil støtte opp om LO-ledelsens linje.

Odd W. Jacobsen, Papirindustriarbeiderforbundet, ville si til den siste taler at de som deltar i arbeiderbevegelsen i Norge er et stykke av samme alen, likegyldig om de står langt til venstre eller langt

til høyre. Aspengren sa i sin innledning i går at vi må aktivisere oss slik at disse gruppene kan bli til de sekter de alltid har vært. Jeg dypt uenig. Aspengren, som LOs fremste tillitsmann, har andre og langt viktigere oppgaver. Aspengren må ikke glemme at Arbeiderpartiets tidligere generalsekretær Håkon Lie for noen år siden proklamerte at «en slåss ikke mot en fiende som ligger med knekket rygg». La oss først og fremst tenke på de virkelige oppgavene vi har foran oss.

Når det gjelder den økonomiske politikken, har jeg lyst til å nevne momsen. Det var dem som advarte mot momsen, og de var å finne på venstre-siden. Men de borgerlige og Arbeiderpartiet gjennomførte forslaget. Det som skilte mellom de borgerlige og Arbeiderpartiet, var om vi skulle ha 20 eller 15 prosent moms. Det ble 20 prosent.

Det hevdes at det er umulig å få avviklet momsen på visse varer. Da skrikes det opp om kontroll. Da vi fikk momsen ble det sagt at den direkte skatten skulle reduseres. Det er ikke gjort. Jeg er enig med Højdahl i at man kan ikke se lønnsutviklingen løsrevet fra prisutviklingen. Men hvem betaler for de indeksreguleringene vi har fått? Selvfølgelig vi som står der med vanlige inntekter.

Kåre Myhre, Jern og Metall, Oslo, ville si noe om oppgjør-formene. Det som er om å gjøre, er å finne den oppgjør-formen som gir mest. Taleren ga en rekke eksempler på hva han siktet til, og hevdet at en stadig måtte ha dette for øye.

Taleren var glad for at man skulle satse på 40 timers uke i kommende periode. Det er en av de store forskjellene som er igjen, når det gjelder arbeider og funksjonær. Dessuten har vi Tandberg-konsernet hvor arbeiderne står utenfor LO, men har 40 timers uke. Radionette som er gått inn i Tandberg, er organisert i LO, men har 42½ timers uke. Vi bør stå solidarisk med folkene på Radionette.

Når det gjelder skattepolitikken, er mange lønnsinntakere kommet over på minus i sin reallønnsutvikling på grunn av skatter og priser. Jeg håper vi kan få fjernet momsen på matvarer, og at det blir en realitet fra 1. januar 1974. Jeg viser her til Højdahls uttalelser i dag, som i grunnen går ut på at moms-systemet har vært en fiasko.

Når det gjelder bruk av folketrygdmidler på den offentlige sektor, bør vi nok interessere oss mer for kontrollen. Skoler, sykehus og liknende bygg bør ikke stå der som personlige monumenter over lokale størrelser, men bygges slik at de kan tjene sitt formål på en god og forsvarlig måte.

Til slutt noe om de politiske oppgavene. Jeg tror at nå når EF-

saken er ferdig, bør vi konsentrere oss om de oppgavene vi har foran oss. Ingen annen enn DNA kan løse disse oppgavene. Men skal vi videre, er det nødvendig først å komme tilbake til den posisjon vi hadde da vi mistet makten for 12 år siden.

Jacob Langli, Kjemisk, Oslo, ville særlig tale skiftarbeidernes sak. En del av vår industri er slik bygd opp, at skiftarbeid er nødvendig. Men jeg har et inntrykk av, sa taleren, at det er altfor lett å komme over på skiftarbeid for bedrifter som gjerne vil det. 16 prosent av LOs medlemmer er i dag skiftarbeidere. Jeg tror vi bør samle kreftene for å få virkemidler som kan motvirke denne utviklingen. Eller skal vi vente til 40—50 prosent av medlemsstokken er kommet over på skiftarbeid før vi gjør noe? Særlig nattskift sliter mye på arbeiderne. Dette gjelder spesielt hvis de bor i konsentrerte boligområder, hvor det er vanskelig å få sove om dagen. La oss få skikkelige skifttillegg og hensiktsmessige boligforhold for skiftarbeiderne.

Dirigenten gjorde oppmerksom på at alle forslag under dette punkt er tatt opp av Sekretariatet.

Finn Erik Thoresen, Grafisk Forbund, Slattum, begrunnet hvorfor hans forbund gikk så sterkt inn for forbundsvise oppgjør. Den tekniske utvikling innen bransjen skaper stor usikkerhet om arbeidsplassene. Grafisk går ikke imot den tekniske utvikling, men man krever at de nye tekniske hjelpemidlene skal betjenes av forbundets medlemmer. Han viste til forslag nr. 294 fra Oslo Litografiske forening, sålydende:

«LO-kongressen fatter vedtak om at det er det enkelte forbund som avgjør sin oppgjørsform.

Det enkelte forbund skal ikke bindes til en oppgjørsform dets medlemmer ikke ønsker.»

— Vi kan ikke avstå fra å kreve lønnsforbedringer som vi vet det er rom for innen økonomisk velsituerte bedrifter. De samordnede oppgjør tidligere har ført til at mange medlemmer har mistet troen på hensikten med tariff-forhandlingene.

Birger Bostrøm, Jern og Metall, Langesund, tok opp forslagene fra avdeling 55, Kragerø, avdeling 73, Brevik, avdeling 98, Skien, og avdeling 101, Langesund av Jern og Metall. De var likelydende:

«I de framtidige lønnsoppgjør bør det ikke benyttes prosentvise tillegg da dette favoriserer de som har mest.»

Einar Hysvær, NNN, Tromsø, viste til at landsmøtet for tre uker siden hadde bevilget 50 000 kroner til partiets valgkamp og vedtatt

en klar støtteuttalelse til partiet. Han understreket at forbundet hadde dårlige erfaringer med samordnede oppgjør. Når Bekledning og NNN hadde så vidt forskjellige syn på oppgjørsformen, så var det ut fra forskjellig utgangsposisjon. Forbundet kan ikke unnlate å gjøre sitt for at medlemmene skal få maksimalt utbytte av forhandlingene.

Han trodde Sekretariatets innstilling ble vedtatt, og han festet tillit til en bestemt formulering i uttalelsen: «at de lavtlønte gruppene må vies den største oppmerksomhet». La oss slippe den situasjon som vi har vært oppe i siden forrige tariffoppgjør.

Han kom inn på stemningen i Nord-Norge hvor det var et nei-flertall på ca. 70 prosent ved folkeavstemningen og sa at dette betydde at nesten alle våre folk var motstandere. Han ga uttrykk for at mange var skuffet over at Bratteli hadde satt EF-saken på spissen. Den burde ha sittet til folkeavstemningen og etterpå ført handels-avtaleforhandlingene. Man har i år vært heldig med nominasjonene i Nord-Norge, sa Hysvær, men man må være helt sikre på at ledelsen fullt ut aksepterer folkeavstemningen.

Den holdningen som Olav Brunvand viste i TV-programmet med Jens Evensen tror jeg har skadet partiet. I Nord-Norge er den største politiske sak i dag utvidelse av fiskerigransen til 50 nautiske mil. Partiets landsmøte i slutten av denne måneden må gjøre vedtak som ikke gir inntrykk av noen lunken holdning til spørsmålet.

Hysvær konkluderte med å ta opp forslaget fra avdeling 8, Tromsø, avdeling 20, Moss, avdeling 603, Oslo, avdeling 43, Honningsvåg, avdeling 87, Sortland, avdeling 60, Stavanger, og avd. 146 Aukra av NNN:

«Det må kreves forbundsvise oppgjør.»

Ragnar Kalheim, Jern og Metall, Oslo, kommenterte Brattelis innledning tirsdag om den politiske situasjon, og han var enig i konklusjonen om at det var Seip og Høyre som nå avgjorde om Regjeringen skulle sitte til valget i september. — Jeg tror imidlertid det er et viktig punkt at folk glemmer for lett. For hva var det som skjedde. Arbeiderpartiet, Høyre, Seip, og ja-folkene nektet å regjere. Den regjeringen som nå sitter ble faktisk tvunget til å regjere. Det er ingen uenighet om at vi etter valget i høst må få en ny regjering utgått av arbeiderbevegelsen og med hovedtyngden fra Arbeiderpartiet, men jeg håper at ledelsen nå har trukket lærdom av det som har skjedd, at den for framtida ikke stiller kabinettsspørsmål til folket og derved misbruker politisk makt.

I tilknytning til Aspengrens forslag vil jeg si at de fagorganiserte

klart er på defensiven, og tendensen er ikke snudd ved dette indeksoppgjør. Jeg er forbauset over de i Statstjenestemannskartellet og Kommuneforbundet som nå viser så tillitsfull holdning til oppgjøret. Det er jo grupper som sammen med de trygdede er mest negativt berørt. Vi har gjort hva vi kan, protester, streiker, resolusjoner er sendt til både denne og tidligere regjeringer, for å stoppe utviklingen og snu den. Jeg støtter fullt ut forslag nr. 293 fra Narvik d.org. av Norsk Jernbanearbeiderforbund. Vi må nå få helautomatisk indeksreguleringer med et svingningstall på tre poeng. Dette er et selvforsvarsforslag. Hvis framtidige oppgjør blir slik, vet staten hva de har å rette seg etter. Kongressen bør støtte både dette og Jern og Metalls forslag om å fjerne mosen på matvarer.

Kalheim takket til slutt dyktige reportere som i den senere tid har avslørt økonomisk svindel bl. a. i fjernsynet og viste til Arbeiderbladets oppslag om bilbransjen tirsdag. Vi er disse reportere stor takk skyldig. Man sier at det er venstrevridd reportasje i fjernsynet. Det er riktig. Venstrevridd reportasje er å fortelle sannheten.

Otto Totland, Handel og Kontor, pekte på den sterke prisstigningen vi har hatt de siste årene. Skulle vi kunne følge opp den, måtte vi ha indeksregulering tre ganger om året. Men jeg tror vi skal innstille oss på at det er forskjell mellom lønnsforhandlinger og indeksforhandlinger, sa han. Ved en lønnsforhandling tar man opp mange spørsmål, ved en indeksforhandling bare ett. Jeg tror det er vanskelig å sette dette med indeksforhandlinger på spissen. Skal man forkaste et slikt oppgjør fordi man ikke synes det er godt nok? Da må man si opp plassene. De fagorganiserte vil neppe akseptere noe slik. Derimot er det meget viktig, det nye man har slått inn på, at staten kommer sterkere inn i bildet også ved indeksoppgjør. Det tror jeg er meget viktig.

Når det gjelder det Kalheim nevnte, og som var en sterk kritikk mot Bratteli, så vil selvfølgelig Bratteli svare for seg selv. Kritikken gjelder ikke noe som har med svikt å gjøre. Men vi hadde hatt en folkeavstemning (som vi har hatt tre av i dette hundreåret), og det er alminnelig folkeskikk å bøye seg for resultatet. Jeg tror det ville blitt for stor belastning om Bratteli-regjeringen skulle ha fortsatt, akkurat som om intet var hendt.

Ole Flesvig, Arbeidsmandsforbundet, ville si noe om indeksoppgjør generelt, ikke det oppgjøret vi har bak oss, men i sin alminnelighet. Det foreligger forslag om 2 og 3 poengs svingetall. I uttalelse fra Sekretariatet er det sagt at disse forslagene bør oversendes Sekretariatet. Jeg tror det vil være klokt å gjøre et positivt vedtak nå om et lavere svingetall. Derfor vil jeg foreslå at forslagene samordnes, slik at svingetallet ikke blir over 3 poeng.

Vår avdeling 62 i Østfold foreslår at momsen på matvarer sløyfes. Vårt forbundsstyre har behandlet dette og gått inn for det. Etterpå har vi drøftet saken igjen, og vi vil gjerne skifte ut ordet matvarer med landbruksvarer. Det vil lette kontrollen, og jeg tar opp forslag om det. Riktignok går vel uttrykket landbruksvarer noe lenger enn ordet matvarer, men ikke så mye at det betyr noe særlig.

Flesvig fremmet følgende forslag:

Forslag nr. 267 og 268 endres til: «Ved neste tariffrevisjon stilles krav om helautomatisk indeksregulering og svingetallet for regulering må ikke være over 3 poeng.»

Videre foreslo han:

«Forslag nr. 362 fra avd. 11 fra Østfold Arbeidsmannsforening tas opp, men ordet matvarer byttes med landbruksvarer.

Forslaget får da følgende ordlyd:

«LO må kreve at moms på landbruksvarer opphører.»

5 minutters taletid.

Dirigenten: 30 talere har hittil hatt ordet. Det gjenstår nå 18.

Dirigenten foreslår 5 minutters taletid.

Enstemmig vedtatt.

Oddbjørg Lothe, Handel og Kontor, Oslo, talte for mer jamstilling lønnsmessig. Vi står stort sett på samme nivå på dette området, som vi har gjort før. Jeg viser til det siste fjernsynprogrammet om likestilling. Det var et program som gjaldt rengjøring på Østbanen i Oslo. Kvinnene som er beskjeftiget med rengjøring, står i lønnsklasse 4, mennene i lønnsklasse 6. Det er mulig det er tungt, det ytre renholdsarbeidet, men rengjøring inne er heller ikke lett. Det betinger at man kan opptre som akrobater. Og når kvinnene har fjernet sengetøyet fra køyene, og lagt på nytt, så kommer en mann og skifter håndkle. Han står i lønnsklasse 6, kvinnene i lønnsklasse 4. Jeg håper LO virkelig kan gjøre noe for jamstillingskravet nå.

Rolf Frøysland, NNN, Oslo, talte lavtlønnsgruppens sak. Vi står omtrent på samme nivå som etter vedtaket i 1969. Det er fortsatt de samme gruppene som ligger på bunnen. Og alle vet at det er ikke det som skjer under tarifforhandlingene som er årsak til dette. Årsaken er lønnsglidningen. Men heller ikke dette har vi tatt konsekvensen av. I beste fall kan man si at LO har styring med halvparten av lønnsutviklingen, den som foregår ved forhandlingene.

Den andre halvparten skjer ved lønnsglidningen, og den faller utenfor. Når timelønnsforskjellen blir så stor som 5—10 kroner, da har ikke lønnstakerne de samme interesser lenger. Derfor må det gjøres noe snart. Og indeksreguleringen må legges opp med sikte på forholdet mellom lønnsgruppene. LO må ha den totale lønns utvikling for øye, og det samme gjelder likestillingen. Jeg framsetter forslag om dette:

LO og medlemmene må ta konsekvensene av de store ulikheter som er til stede når det gjelder lønnsforholdene i arbeidslivet.

De lønnsmessige sider ved tariffoppgjørene i årene framover, må derfor helt og holdent være viet løsningen av lavtlønnsproblemet og likelønns-spørsmålet.

Nils H. Johannessen, Norsk Elektrikerforbund, ville ta opp forslaget fra Trondheim om å få fjernet moms på elektrisk kraft. Det er noe alle vil kunne kontrollere, men fjerning av moms på matvarer vil bare gi ny prisstigning. Taleren framsatte dette forslaget:

«Sekretariatets forslag nr. 1105 tilføyes i pkt. 4 og moms på elektrisk energi til husholdningsbruk.

Kjeil Holst, Jern og Metall, Volda, pekte på at skjevhetene i samfunnet ser ut til å øke. Den som har mye fra før, han får størst tillegg. Det øker klasseforskjellen. Det man i første rekke kan gjøre, er å fjerne momsen på matvarer, sa taleren og tok opp forslaget fra avdeling 221, Sandefjord Bygningsarbeiderforening:

«Momsen på matvarer fjernes.»

Dessuten tok han opp forslaget fra avdeling 31, Ålesund:

«Å kreve at fagforeningskontingenten skal være skattefri.»

Strek ble satt.

Dirigenten satte fram forslag om at det skulle settes strek.

Dette ble enstemmig godkjent.

Egill Wiggen Henriksen, NNN, Bergen, sa at på mange møter både i Samorganisasjonen og andre steder var det stor uenighet om å stille seg solidarisk med de lavtlønte. Etter møtene glemte mange dette. Han trodde ikke at det siste oppgjøret var til det beste for de lavtlønte. Selv forhandler jeg for bakerne, og hver gang må arbeidsgiverne spørre myndighetene om de kan øke sine priser, priser som andre grupper vil ha redusert.

I en bransje innen forbundet har vi gått tilbake 6—7 prosent i forhold til industrien. Stiller man seg så solidarisk til vår gruppe?

Nei, man gjør ikke det. Mange glemmer at det er grupper som ligger etter. Jeg vil be deg, Aspengren, ta mer hensyn til de lavtlønte ved kommende oppgjør. Solidaritet burde tilsi at man kunne være enig i at når man ligger høyt, burde man kunne stoppe litt for å dra andre grupper oppover, i stedet for å bare søke etter mest mulig av kaka.

Vi hadde med håp sett fram til endring av bestemmelsene i Arbeidstvistloven, men håpet brast i går. Nå skal vi tilbake til arbeidsplassene hvor grasrota nok vil kreve ville streiker. Jeg håper neste kongress gjør et annet vedtak.

Wilhelm Thoresen, Norsk Kjemisk, Oslo, viste til forslag 326 fra forbundsstyret og han ga sin tilslutning til LOs innstilling. Jeg har selv gått i skiftarbeid i 17 år, og kjenner de mange problemer, sa Thoresen, som sa at man i de siste oppgjør har forsøkt å få ledelsen til å ta mer hensyn til skiftarbeiderne. Dette kravet ble delvis imøtekommet foran oppgjøret. Det var tale om at man skulle få en automatikk slik at skift-tilleggene skulle stige i takt med de generelle tilleggene. Ved de siste revisjoner har man måttet ta deler av det generelle tillegget for å rette opp skifttilleggene. En slik ordning skjer på bekostning av dagarbeiderne innen bedrifter som har skiftarbeid. Dagarbeiderne kommer dårligere ut i slike bedrifter enn andre dagarbeidere. For disse bedriftene betyr egenlig utgiftene til lønninger svært lite i forhold til andre poster på utgiftssiden. LO må ta disse spørsmål alvorlig. Jeg støtter samtlige av de forslag som er tiltrådt oversendt Sekretariatet.

Kåre Johs. Hetlelid, Jern og Metall, Sandnes, tok opp forslag 314 sålydende:

Avd. 25, Stavanger, foreslår:

«LO-kongressen vedtar at det opptas forhandlinger med N.A.F. om at julaften ikke blir arbeidsdag og at nyttårsaften kun blir halv arbeidsdag for folk i industrien.»

I anledning Aspengrens uttalelse om politisk moral, repliserte Hetlelid at de som satt i sentralstyret i DNA, LO og Europa-bevegelsen også burde stilles samme spørsmål som Kalheim. Dette har også noe med politisk moral og hederlighet å gjøre.

Bård Gundersen, Hedmark, viste til forslag 412 om fjerning av moms på matvarer og gikk samtidig sterkt inn for å få en felles strømtariff for hele landet, slik det bl. a. er for telefonen.

Jacob Børstad, Aust-Agder, viste til forslag 418 og pekte på den dårlige stilling mange kvinner har i arbeidslivet i dag. Han var enig i Norsk Kommuneforbunds styres innstilling om at forslaget oversendes LOs skatteutvalg.

Leif Skau, Sekretariatet, sa at diskusjonen om svingningstallet ved indeksregulering, var blitt en følelsesladet sak. Mange oppfattet det som en radikal politikk å gå inn for et svingningstall på 2 eller 3 poeng.

— Jeg er imidlertid ikke så sikker på at en slik ordning vil tjene arbeidstakernes interesser. Vi har i de siste åra hatt en gjennomsnittlig prisstigning på 7—10 poeng pr. år. Skulle dette fortsette, ville vi risikere å få 4—5 indeksreguleringer hvert år. Dette vil egentlig skape verre forhold for lønnstakerne. Det må være meningen å samtidig få en vanlig lønnsøkning, og dette kan bli atskillig vanskeligere å få til ved hyppige indeksreguleringer. Med et så lavt svingningstall oppnås ingen kontroll med prisene, og den vil ikke gi den forventede lønnsøkning ved siden av.

Harald Iversen, Norsk Papir, Vennesla, sa seg glad for at det forrige gang ble gitt en viss prosent til utjevning.

Harry Pedersen, Grafisk, Oslo, nevnte forslag 387 og 388 og satte dem fram i påvente av dirigentens påtale. Fagforeningskontingenten for en i Grafisk var 20 kroner uka, tilsvarende 1000 kroner året. Dette ville gi en besparelse i skatt på ca. 500 kroner.

Dirigenten sa at han ikke ville gi representanten noen påtale for fremsettelse av forslag etter at strek var satt, bare en mild formaning.

Salve Sløgedal, Kjemisk, Søgne, viste til forslag 461, 462 og 463 og sa at 25 prosent av medlemmene i forbundet er skiftarbeidere. Hvis man tar i betraktning at skiftarbeiderne må jobbe jul, påske og pinse, har de ikke mer enn 40 timer mindre arbeidstid i året enn andre arbeidere. Han støttet forslag om å redusere skiftarbeidernes arbeidstid og forslaget om at denne gruppens spisepause ikke skulle komme til fratrukk i lønn.

Per Arne Torvik, Telefolkenes Fellesforbund, Ski: Det synes nå å være enighet om at det skal foretas en utjevning i vårt samfunn. Samtidig konstateres at realdisponibel inntekt ikke skal reduseres. Videre får man svært ofte reaksjoner på skattetrykket. Jeg mener å kunne konstatere en viss uoverensstemmelse i de nevnte stikkord.

Det er fremdeles mange uløste oppgaver. Disse må løses i kommunal, fylkes eller statlig regi. Det er tiltak som må løses for å sikre utjamningen mellom grupper og mellom distrikter. Slik utjamning koster penger, som må komme fra skatter og avgifter til det offentlige. Vi må derfor ikke tro at skattetrykket vil lette, men vi må få et mer rettferdig system. Lønnsskatt alene gir etter min mening ikke denne løsning. Så lenge lovkyndighet finner hull i skattelovgivningen, slik at man lovlig kan bli nullskatteyster, så

må det nok også foretas endringer i lovverket. Nå tror ikke jeg at nullskatteyttere vil kunne redusere skattetrykket for andre i særlig utstrekning, men rettferdighet må skje.

Hva skal vi så gjøre for å redusere økningen i skattetrykket? Lykkelig var den som hadde patentløsning på dette. Vi vet at staten vil kunne få inntekter fra oljen i Nordsjøen. Dette vil med en fornuftig bruk kunne gjøre det mulig å løse fellesoppgaver uten at skatten på den jamne mann øker særlig. Dessuten kan vi selv-sagt redusere takten i veksten i det offentlige forbruk, men dette må skje etter en fornuftig prioritering. Vi må ikke komme i den situasjon at vi solidariserer oss med skattenekterpartiet. Dette vil ikke utjamning, og hvis vi ser på medlemslistene i partiet, så er jeg sikker på at det er en meget eksklusiv klan i som deltar.

Jeg støtter Sekretariatets innstilling nr. 1105.

Kalheim uttrykte forundring over den ro som var innenfor stats-sektoren når det gjaldt de statsansattes stilling til indeksoppgjøret. Jeg kan etter atskillige reiser bekrefte denne ro, og den grunner seg etter min mening på et ønske om å gjøre sitt til å dempe prispresset samt forsøke å redde en del arbeidsplasser i vårt næringsliv som ellers sto i fare. Vi skal ellers komme tilbake til denne saka — hvis de ønskede resultater ikke oppnås.

Når det gjelder indeksbestemmelsene er jeg redd for at et kongressvedtak skal låse denne situasjonen i tida framover. Det må etter min mening være fleksibilitet for Sekretariatet og Representantskapet til å vurdere den aktuelle situasjon til enhver tid. Her kommer nok, en kan kanskje si dessverre, også konjunkturer etc. inn i den aktuelle situasjon.

Joralf Johnsen, Kommuneforbundet, Olderskog, minnet om at det var en del av dem som i dag går sammen i Sosialistisk valgforbund, som var årsak til at de borgerlige kom til makten her i landet.

Arbeiderpartiet løper ikke fra sitt ansvar når det gjelder momsen, men Arbeiderpartiet ville stoppe på 15 prosent. Det ville ikke de borgerlige.

Det er viktig at fagbevegelsen har oppmerksomheten rettet mot den økonomiske politikken. Det har sine svakheter å sette takten i utviklingen ned noen hakk. Men det snakkes om svakere vekst, til og med om null-vekst. Hvem som står bak dette? Jo, i stor grad folk som i dag er med i sosialistisk valgforbund. Det er derfor svært vanskelig for meg å ta alvorlig det forslaget vi i går fikk på bordet.

En ting til slutt: Skatter og avgifter har nådd høyeste grense når det gjelder vanlige inntekter. Jeg vil også peke på likestillingsproblemet. Kvinnene får ikke samme betaling for samme arbeid, iallfall

ikke på vårt område. Jeg vil støtte forslaget nr. 418 om yrkeskvinnenes dårlige lønnsforhold.

Det er viktig å få bort det sosiale skillet mellom arbeidere og funksjonærer på arbeidsplassen. Det er avgjørende for demokratiseringen i arbeidslivet.

Leif Unnerud, Bygning, Drammen, ville si noe om skiftarbeidernes arbeidstid. Vi hører daglig om skiftarbeiderproblemet, og vi ser hvor vanskelig det er for industrien å skaffe skiftarbeidere. Den unormale arbeidstid en skiftarbeider får, gir negative utslag både for ham selv og for familien.

Jeg vil også si noe om pensjonsalderen. Når vi nå har satt grensen til 60 år for tillitsmenn i LO, må det i høyeste grad være påkrevd å få senket aldersgrensen i sin alminnelighet, slik at samfunnet kan komme på høyde med LO her.

Kolbjørn Bakken, Kjemisk, Fjellhamar, sluttet opp om forslagene fra Kjemisk om forbundsvise oppgjør. Det tjener alle parter best, ikke minst de lavtlønte. Det snakkes om glidningstall, men vi skal huske på at mange ikke nyter godt av lønnsglidning. Det fins da også eksempler på at den slår meget ulikt ut, slik at noen bedrifter får, andre ikke.

Arne Born, Sekretariatet, syntes det hadde vært interessant å følge debatten, men taletiden kunne vært kuttet ned tidligere, for det ble nokså mange gjentakelser.

I vårt forbund, Kommuneforbundet, har vi oppmerksomheten rettet mot lønnsforholdene, skattene og avgiftspolitikken. Jeg skal ikke redegjøre nærmere for dette her. Jeg vil bare si at vi må trekke inn og gjøre bruk av den arbeidskraft vi har, og innen vårt apparat har vi mange med innsikt i forhold som gjelder kontroll og den slags. Vi vet på den annen side at jurister som har fått opplæring i offentlig tjeneste, ofte forsvinner over til det private næringsliv seinere. Og der blir de sittende og leite etter huller i systemet. Jeg tror nok vi har sett altfor overfladisk på disse problemene hittil. Kjernen i det hele er rettferdighet i skattetrykket. Jeg tror ikke det er noen løsning å flikke på det, for det har vi gjort før. Det er klart at avgiftssystemet er så innfløkt at det er muligheter for å snyte. La oss få undersøkt dette, slik at vi kan få en oversikt. Vårt forbund har satt ned en arbeidsgruppe til å behandle disse problemene, og vi skal søke å tilføre LO det vi måtte komme fram til.

Reidar Tjøstheim, Kommuneforbundet, Hillevåg, mente det var sagt lite fra hans forbund når det gjaldt indeksoppgjør. Men det er klart at vi går inn for kombinerte oppgjør, og jeg er enig i at vi inntil videre kaller dette for eksperimentoppgjør.

Mange har vært inne på skatte- og avgiftspolitikken. Det er nå nødvendig med en moderasjon i stigningstakten, men det medfører strengere prioritering. Vi bør legge sterkt vekt på at både momsens og seinere lønnskatten bygger på enkle systemer.

Arvid Forså, Arbeidsmandsforbundet, Mosjøen, støttet forslag nr. 264 og nr. 268. Han ville dessuten støtte forslag fra Jern og Metall om at fagforeningskontingenten må bli fradragsberettiget.

Willy Asmussen, Jern og Metall, Trondheim, tok opp forslag nr. 293.

Jarle Arnes, Norsk Kommuneforbund, Arnes, gikk inn for at alle arbeidere bør få lik arbeidstid, ikke over 40 timer. Unntak for skiftarbeidere som får 36 timer. Han tok opp forslagene 494, 528 og 573.

Per Femtehjell, Jern og Metall, Gressvik, hevdet at det ikke var riktig å vedta noen bestemt oppgjørsform på Kongressen. Formen måtte være fleksibel, og den måtte kunne drøftes til enhver tid. Han mente at det i hvert fall med hensyn til sosiale spørsmål i forhandlingene, måtte være mulig å finne fram til generelle prinsipper, mens det ville bli vanskeligere med hensyn til lønssystemene.

Vi er etter hvert kommet inn i fastlønssystemenes tidsalder, og jeg tror dette kan danne grunnlaget for en større lønnsutjevning. Også innen disse grupperingene er det lavtlønnsproblemer, men her er det på mange måter lettere å luke det ut. Jeg tror at det i framtiden må være mulig å komme fram til en tariffpolitikk med overenskomster som lar seg samordne på en enklere måte enn det gjøres i dag.

Tor Aspengrens sluttinnlegg.

Tor Aspengren sa i sitt sluttinnlegg i denne debatten at det ikke var mulig å fastlåse oppgjørsformen. Formen vil seinere bli drøftet på representantskapsmøte. Til representanter for Grafisk sa Aspengren at han ikke kunne dele den oppfatning at man kunne holde forbundsvise oppgjør for noen forbund, mens andre forbund skulle samordnes. Jeg håper for alt i verden at jeg skal slippe å komme i den situasjon vi var i i 1968.

Når det gjelder helautomatiske indeksreguleringer, så har jeg ikke noe prinsipielt imot like bestemmelser, men jeg stiller meg svært skeptisk til svingningstall på 2 og 3 poeng. Selv om myndighetene vet dette, er det i grunnen ikke så mye de kan gjøre. Det er andre krefter som i større grad bestemmer prisutviklingen, og som endog ønsker en sterk prisutvikling. Hvis vi skulle få indeksreguleringer hver annen måned, så tror jeg ikke lønnsstakerne ville være tjent med dette. Vi må nok finne andre veier.

Til Sakseide vil jeg si meg dypt uenig. Vi kan ikke kreve like stor

vekst som i 60-åra. Vi vet at det vil stadig trenges mer og mer penger til fellesforbruk og dette må dekkes. Totalt sett vil imidlertid levestandarden heves.

Jeg er enig i at skiftarbeidernes problemer er noe som må prioriteres. Disses arbeids- og lønnsvilkår vil bli et sentralt spørsmål ved neste oppgjør. Jeg er også enig i forslaget om å ta vekk merverdiavgiften på energi til husholdningsbruk.

Innvendingene mot å innføre en lønnskatteordning så fort som mulig, deler jeg fullt ut. Vi må være varsomme med å få igjennom en reform så hurtig at ikke myndighetene er klar til å mestre oppgavene. Jeg tror at ordningen vil bli nyttig i mange henseende, ikke minst vil myndighetene ved reformen kune løsrive folk som kan ofre seg mer for kontroll-arbeid på andre områder.

Spørsmålet om overføring av kapital fra industri til jordbruk er et spørsmål som vi må reise i sin fulle bredde.

Opgjøret i vår er et eksperiment som jeg tror kan vise seg å være like godt som et vanlig oppgjør. Hvis dette ikke viser seg å holde stikk, får vi komme tilbake til spørsmålet i felles forbundstyremøte.

Noen påstår at oppjøret egentlig bare betyr 58 øre pluss 8 øre til melk. Så enkelt er det ikke. Vi får i tillegg 3-4 prosent mindre prisstigning enn hva vi ellers ville ha fått.

Kalheim har snakket om hukommelse. Jeg vil bare kort si at det ikke var et spørsmål om å ville regjere for Bratteli etter folkeavstemningen. Innen det parlamentariske liv er det nemlig en regel dette at hvis man går inn for en sak og taper den, så går man. Jeg tror nok også at hvis Bratteli-regjeringen skulle fortsatt og ledet handelsavtale-forhandlingene med EF, ville nok mange ha stilt seg mistenksomme overfor den innsats medlemskapstilhengerne ville gjøre i slike forhandlinger. Jeg ber om at forslagene 266—442 nå blir oversendt Sekretariatet slik at spørsmålene som er reist kan behandles i representantskapet i 1974.

Aspengren ville til slutt tillate seg et lite hjertesukk i forbindelse med den diskusjon som var oppstått om politisk moral. Tirsdag aften hadde Aftenposten en leder hvor hans forhold til politisk moral var tatt opp til behandling. Han siterte mesteparten av lederen og bekreftet for så vidt at fremstillingen av hans forhold til EF-saken var korrekt, selv om den kanskje på visse punkter var noe spydig formet. Aftenposten mente at hans karakteristikk av forholdene etter avstemningen var hyggelige og rolig, ikke akkurat stemte med de faktiske forhold. Etter avisens mening var det ikke alle innenfor LO og Arbeiderpartiet som mente det var så hyggelig og rolig. Når Aspengren umiddelbart etter 25. september hadde

erklært at spørsmålet om medlemskap i EF ikke var aktuelt i «vår generasjon», så måtte det vel sies at LO-formannen i høy grad tok avstand fra sin fortid. Og avisen konkluderte med et perfid spørsmål om Aspengren selv vet hva politisk moral var. Til dette sa Aspengren: — *Jeg* vet hva moral er. Jeg aksepterer et vedtak i Sekretariatet, jeg aksepterer et vedtak i Kongressen, og jeg aksepterer en folkeavstemning.

Denne siste replikken utløste sterkt bifall i Kongressen.

Dirigenten fastslo at behandlingen av dagsordenens pkt. 6 var avsluttet, og 55 talere hadde hatt ordet:

Følgende forslag forelå som voringstema:

Sekretariatets forslag nr. 1103, nr. 1104 og nr. 1105 i heftet for tilleggsinnstillinger.

Forslag fra representant nr. 131 Jan Johansen til endring av forslag nr. 1103, siste setning i avsnitt 1.

Forslag fra representant nr. 114 John Sakseide til endring av forslag nr. 1105, pkt. 6.

Forslag fra representant nr. 117 Magne Tverdal til endring av forslag nr. 1105, første setning.

Forslag fra representant nr. 57 Arild Kalvik til endring av forslag nr. 1103, pkt. 2.

Forslag fra representant nr. 7 Ole Flesvig som innebar endring av tidligere innsendte forslag nr. 267, 268 og 362.

Forslag fra representant nr. 193 Rolf Frøysland til endring av forslag nr. 1103, pkt. 1, siste avsnitt.

Forslag fra representant nr. 55 Nils H. Johannessen, tillegg til forslag nr. 1105, pkt. 4.

Voteringen.

Dirigenten opplyste at Ole Flesvigs forslag var endringer til tidligere innsendte forslag (nr. 267, 268, 362) og mente Kongressen ikke burde motsette seg dette.

Dette ble vedtatt.

Jan Johansen anmodet dirigenten om realitetsbehandling av forslag 293 og sa: Den uhemmede prisutvikling står i fokus blant våre medlemmer.

Sekretariatets forslag nr. 1103, pkt. 1, ble vedtatt mot 82 stemmer som ble avgitt for Jan Johansens forslag.

Realiteten i forslaget og intensjonene i forslaget er denne kongress' virkemiddel overfor de politiske myndigheter til skjerpet år-våkenhet og nødvendige virkemidler. Jeg vil be dirigenten å få representantene inn i salen.

VOTERINGEN

Pkt. 2 med Arild Kalviks tilleggsforslag ble enstemmig vedtatt.

Pkt. 3 enstemmig vedtatt.

Rolf Frøyslands forslag ble enstemmig oversendt Sekretariatet.

Sekretariatets forslag nr. 1104 om lønnsstatistikk ble enstemmig vedtatt.

Sekretariatets forslag nr. 1105, første avsnitt, ble vedtatt med overveiende flertall ved alternativ votering mot Magne Tverdals forslag.

Pkt. 1, 2, 3, 4 og 5 ble vedtatt enstemmig med tilføyelse til pkt. 4, Nils H. Johannessens forslag.

Pkt. 6 ble vedtatt med stort flertall ved alternativ votering mot John Sakseides forslag.

Pkt. 7 ble enstemmig vedtatt.

Dermed var begge innstillingene i forbindelse med tariffpolitikken avgjort; og formiddagsmøtet ble hevet kl. 12.50.

Ettermiddagsmøtet onsdag 9. mai.

Ettermiddagsmøtet 9. mai ble satt kl. 15.00, med *Trygve Bratteli* som dirigent. Til åpning ble sunget «Vi er unge, verden venter», med *Trygve Aakervik* som forsanger.

Internasjonale spørsmål.

Ambassadør Evensens orientering om handelsavtalen.

Ambassadør *Jens Evensen* holdt dette foredraget:

I

Innledning.

1. Forhandlingene mellom Norge og EF om frihandelsavtale ble formelt avsluttet i Brussel 16. april i år ved at de to forhandlingsledere paraferte de tekster en var nådd fram til.

Forhandlingene førte til to avtaler:

- a) Frihandelsavtale mellom Norge og Det Européiske Økonomiske Fellesskap.
- b) Avtale mellom Norge og medlemsstatene i Det Européiske Kull- og Stålfellesskap og Det Européiske Kull- og Stålfellesskap om de industrisektorer som hører under dette fellesskap.

I tilslutning til disse to formelle avtaler (traktater) undertegnet og utvekslet man en rekke brev, ialt 9, som kommer i tillegg til avtalene. I tillegg til avtaletekstene har vi også forskjellige protokoller og vedlegg som utgjør integrerende deler av avtalene.

2. Paraferingsseremonien i Brussel 16. april innebærer ikke at avtalene med protokoller og brev er blitt bindende for Norge. Paraferingen betyr bare at de to forhandlingsledere slår fast at de paraferte tekster er de offisielle tekster som forhandlingene har ført til. For at tekstene skal bli bindende for Norge må våre statsmyndigheter, Regjering og Storting, godkjenne avtalene.

Tidsskjemaet for dette er følgende: En har besluttet å undertegne avtalene den 14. mai. På vegne av Norge vil undertegningen skje ved statsråd Eika. Etter Roma-traktatens artikkel 114 vil presidenten for Ministerrådet undertegne på EFs vegne.

Det er i statsråd 4. mai truffet formelt vedtak om undertegning av traktatene. Samtidig er det fremmet en proposisjon til Stortinget, St.prp. nr. 126 (1972—73) for å få Stortingets godkjennelse til å ratifisere avtalene. Etter Grunnlovens § 26 kreves det nemlig slik godkjennelse fra Stortinget når det gjelder traktater av slik viktighet. Først ved ratifiseringen blir avtalene bindende for Norge.

Den Stortingsproposisjon som er framlagt for Stortinget om samtykke til ratifikasjon er et forholdsvis omfattende dokument. Den vil sammen med avtaletekstene, protokollene og brevvekslingene danne grunnlaget for stortingsdebatten og Stortingets beslutning i ratifikasjonsspørsmålet.

3. Av mange grunner er tidsskjemaet knapt. Tollavtrappingen skal således skje fra den dag avtalene trer i kraft. Hvis ikke noe uforutsett inntreffer finner stortingsdebatten sted 24. og 25. mai. Gir Stortinget sin godkjennelse til ratifikasjon, tar en sikte på å ratifisere avtalene slik at de kan tre i kraft fra 1. juli 1973. Dette burde være mulig for frihandelsavtalens vedkommende. Etter beslutningsprosessen i Fellesskapet vil Fellesskapet binde seg til frihandelsavtalen ved signaturen den 14. mai. Når det gjelder avtalen med Det Européiske Kull- og Stålfellesskap er forholdet noe mer komplisert fordi avtalen her ikke bare må godtas av Kull- og Stålfellesskapet som organisasjon, men også av hvert enkelt medlemsland. Det er sann-

synlig at denne ratifiseringsprosess vil gå ut over 1. juli 1973 slik at avtalen i formen vil tre i kraft noe senere enn frihandelsavtalen. Det er imidlertid en uttrykt muntlig forutsetning mellom partene at tollavtrappingen på de varer som omfattes av avtalen med Kull- og Stålfellesskapet skal begynne samtidig med tollavtrappingen etter frihandelsavtalen. Man ønsker ikke å komme i utakt i forholdet mellom de forskjellige varegrupper. Dersom frihandelsavtalen trer i kraft pr. 1. juli 1973 vil tollavtrappingen i sin helhet ta til denne dato for hele avtalekomplekset.

II

Forhandlingene.

1. Den forhandlingssituasjon som hadde oppstått etter folkeavstemningen den 24. og 25. september 1972 var selvsagt ikke den enkleste. På bakgrunn av avstemningsresultatet og i samsvar med sin uttrykte forutsetning ga regjeringen Bratteli i St.melding nr. 15 for 1972—73 melding om at Regjeringen ikke ville fremme proposisjon til Stortinget med anmodning om samtykke til ratifikasjon av medlemskapsavtalene med EF.

Samme dag som regjeringen Korvald tiltrådte, 18. oktober 1972, gjorde den en offisiell henvendelse til de 9 land som deltok i stats- og regjeringssjefsmøtet i Paris 19. og 20. oktober. Regjeringen Korvald uttrykte her ønske om snarest mulig å oppta forhandlinger om en frihandelsavtale mellom Norge og EF for at en slik avtale kunne tre i kraft 1. april 1973. Som følge av denne henvendelse erklærte toppmøtet i Paris at Fellesskapet var rede til sammen med Norge å søke en hurtig løsning på de handelsproblemer som Norge sto overfor.

Formell søknad om forhandlinger ble foretatt av utenriksministeren til EFs Ministerråd den 25. oktober 1972. I søknaden henviste man til de avtaler som Fellesskapet hadde inngått med andre EF-land som ikke hadde søkt om medlemskap. Og utenriksministeren anmodet om forhandlinger for Norge med sikte på å inngå tilsvarende avtaler mellom Norge og Fellesskapet. Søknaden gjentok at det var den norske regjeringens håp at forhandlingene kunne bli sluttført innen 1. april 1973, slik at avtalen kunne bli virksom samtidig med avtalene med de andre 6 EFTA-land.

Den norske søknad ble behandlet på det første Ministerrådsmøte 7. november 1972 og Rådet besluttet å innby Kommisjonen til snarest mulig å åpne oppklarende drøftelser med Norge.

2. Den forhandlingsdelegasjon som ble oppnevnt 27. oktober 1972 fikk en bred sammensetning. I selve den engere forhandlingsdelegasjonen på 8 medlemmer inngikk et sterkt politisk element ved at

tre statssekretærer ble utnevnt som medlemmer av delegasjonen. I tillegg oppnevnte Regjeringen i alt 24 rådgivere til delegasjonen. Disse representerte de berørte departementer og forskjellige sentrale felter av næringslivet. Rådgiverne ble i stor utstrekning trukket inn i arbeidet på linje med forhandlingsdelegasjonens medlemmer. På bakgrunn av den spesielle situasjonen man sto oppe i etter folkeavstemningen og de vanskelige økonomiske og politiske spørsmål som var knyttet til forhandlingene, vil jeg for min del si at det var nyttig og verdifullt at delegasjonen med rådgivere fikk en så bred sammensetning.

3. Jeg vil gjerne kort komme tilbake til den forhandlingssituasjon som forelå. Den bød på mange måter på en hard belastning for dem som var med. Forhandlingenes omfang og betydning for Norge er en faktor for seg. Til dette kom at vi begynte disse forhandlinger som den siste i rekken av ikke-medlemskapssøkende EFTA-land. Mens de andre landene hadde hatt mellom 1 og 2 år for å føre sine forhandlinger på, arbeidet den norske forhandlingsdelegasjon med svært knappe tidsmarginer. Mønstrer i de handelsavtaler som EF hadde inngått med de seks andre ikke-medlemskapssøkende EFTA-land måtte bli retningsgivende også for oss. Selv om hovedmønstrer på mange måter var akseptabelt skapte sider ved dette mønster visse problemer for Norge: bl. a. ved at fisk og fiskeprodukter i prinsippet falt utenfor avtalene. Mønstrer med de såkalte følsomme varer innebar også visse ulemper for vår forhandlingssituasjon.

Av andre forhold som kan ha spilt inn og skapt en viss usikkerhet under forhandlingene, var den spesielle parlamentariske situasjon i Norge. I en tidlig periode av forhandlingene tror jeg det er riktig å si at vår forhandlingsmotpart i noen grad stilte seg tvilende til hvilken støtte forhandlingsdelegasjonen og Regjeringen hadde hjemme. På det psykologiske plan og kanskje da i særlig grad internt, levde vi fortsatt med ettervirkningene av EF-debatten og det spesielle klima den hadde skapt.

III

Forhandlingenes gang.

1. Da vi tok til med våre forhandlinger i begynnelsen av november 1972 forelå det handelsavtaler med de andre 6 EFTA-land, Island, Finland, Portugal, Sveits, Sverige og Østerrike. Disse handelsavtalene er i hovedtrekkene like. De innfører gjensidig frihandel for industrivarer etter en normal overgangsperiode på 4½ år.

For visse såkalte følsomme varer er overgangstiden forlenget til 7 år og for papir- og pappsektoren 11 år. Avtalene inneholder identiske opprinnelsesregler, beskyttelsesklausuler, konkurranseregler etc. Jordbruks- og fiskeriprodukter er med unntak for Island og i noen grad for Portugal i det alt vesentlige holdt utenfor avtalene. Såkalte Blandede Komitéer skal overvåke gjennomføringen av avtalene.

For forhandlingene med Norge var det gitt at disse avtaler ville danne et mønster. Det var også gitt at forhandlingenes gang i det alt vesentlige ville følge de linjer som var trukket opp under de tidligere forhandlinger.

2. Forhandlingene falt i to hovedetapper etter bestemmelsene i artikkel 113 i Roma-traktaten. Første hovedetappe i våre forhandlinger var de såkalte oppklarende drøftelser med Kommisjonen. Formålet med de oppklarende drøftelser var at forhandlingspartene skulle få drøfte forhandlingssituasjonen og de norske ønskemål før Kommisjonen la fram for Ministerrådet sitt forslag til forhandlingsmandat.

Regjeringens memorandum av 4. desember 1972 var et ledd i disse oppklarende drøftelser. I dette memorandum aksepterte Regjeringen at de andre 6 handelsavtaler danner et felles mønster og at Norge i prinsippet anså dette mønster som et egnet grunnlag for en avtale mellom Norge og EF. Regjeringen påpekte imidlertid at de norske avtaler måtte tilpasses spesielle norske forhold og framhevet i denne forbindelse at de følsomme varer utgjør en relativt større andel av vår eksport til Fellesskapet enn tilfellet er for de øvrige EFTA-land, bortsett fra Finland. Regjeringen framhevet videre at avtalen mellom Norge og Fellesskapet måtte omfatte fisk og fiskevarer til tross for hovedprinsippet om at handelsavtalene stort sett bare gjaldt industrivarespekteret.

Det er under forhandlingene blitt framholdt og kanskje da særlig i pressen, at man fra norsk side har foretatt stadige tilbaketog fra de hovedkrav som ble presentert i det norske memorandum av 4. desember. Jeg vil gjerne gå litt nærmere inn på dette. Det forhandlingsmemorandum som ble framlagt 4. desember hadde et meget bestemt mål. Sammen med de muntlige forberedende drøftelser skulle det søke å påvirke Kommisjonens rapport slik at det mandatforslag Kommisjonen la fram for Ministerrådet ble rimelest mulig for Norge. En må videre være klar over at selv om de norske hovedsyn i memorandumet av 4. desember 1972 var et uttrykk for de prinsipielle norske ønskemål, var forhandlingene aldri statiske, men i konstant bevegelse med stadig skiftende posisjoner

fra begge parter for å nå fram til kompromisser som kan danne grunnlaget for en overenskomst.

Etter min mening hadde man på norsk side en plikt til å søke å oppnå endringer i det gitte mønster. På noen vesentlige punkter oppnådde vi dette — først og fremst når det gjaldt fiskeprodukter og Kull- og Stålfellesskapet. På andre punkter vant vi mindre gehør for våre synspunkter.

3. Da de oppklarende drøftelser tok til hadde man et svakt håp om at Rådet kunne komme fram til et forhandlingsmandat for Kommissjonen i midten av desember måned. Da ville realitetsforhandlingene kunne ta til umiddelbart på nyåret. Dette håp lot seg ikke realisere. Kommissjonen leverte sin rapport om de oppklarende drøftelser til Rådet med forslag til forhandlingsmandat i midten av desember måned. Forslaget fulgte mønstret fra de andre 6 avtaler med en hovedregel om tollavtrapping over 4½ år, men med en forlenget overgangsperiode for visse følsomme varer, 7 års overgangstid først og fremst for vår moderne metallurgiske industri og 11 års overgangstid for papir og papp. Kommissjonen ville ikke gå inn for at avtalen skulle omfatte fisk og fiskeprodukter. Også når det gjaldt skipsfartsspørsmål var Kommissjonen forholdsvis reservert, men holdt muligheten for visse arrangementer åpen.

Under Rådsbehandlingen av Kommissjonens forslag 15. januar skjedde det en betydelig tilstramming. Enkelte rådsrepresentanter ville inkludere flere varegrupper under følsomme varer enn Kommissjonens forslag. Til dette kom at de på enkelte områder, særlig for aluminiumssektoren, tok et meget restriktivt standpunkt når det gjaldt de såkalte importtak. Det gjorde seg også sterke reservasjoner gjeldende når det gjaldt fisk. Rådet kom ikke fram til enighet under dette møte og mandatforhandlingene ble utsatt til Rådets neste møte den 5. februar 1973. I mellomtiden foretok statsråd Eika en rundreise til samtlige EF-hovedsteder for å søke å påvirke Ministerrådets endelige mandatutforming gjennom direkte regjeringskontakter både for så vidt gjaldt de følsomme varer og fiskeproduktene.

Etter atskillig tautrekking vedtok Ministerrådet den 5. februar et forhandlingsmandat for Kommissjonen. Forhandlingsmandatet gikk i korte trekk ut på at mønstret for de andre 6 avtaler skulle følges både når det gjaldt hovedprinsippet om 4½ års tollavvikling og når det gjaldt prinsippet om forlenget overgangstid for visse følsomme varer. Rådet føyde imidlertid fire varer til listen over de følsomme varer som skulle underlegges en lengre overgangstid, nemlig aluminium halvfabrikata, magnesium, høykullholdig ferro-

mangan og spesialstål. I tillegg kom at mandatet for aluminiums vedkommende fastsatte et lavt importtak på bare 190 000 tonn for 1973. Importtaket skulle gjelde for 10 år i stedet for 7 år som i de andre avtalene. På disse punkter strammet altså Rådet inn på Kommissjonens mandatforslag.

Derimot åpnet Rådets mandat for visse begrensede konsesjoner i fiskerisektoren mot passende innrømmelser fra Norge når det gjelder importen av visse jordbruksvarer, særlig på hagebruks- og gartnerisektoren.

4. De formelle forhandlinger angående realiteten tok til med et plenums møte den 16. februar. Det var deretter kontinuerlige forhandlinger fram til avtalens parafering den 16. april. Forhandlingene foregikk i plenums møter, i særlige arbeidsgrupper og dels i mer uformelle møter mellom forhandlingslederne eller andre representanter for de to delegasjoner. Det ble nedsatt to formelle arbeidsgrupper: den ene for følsomme industrivarer og den andre for avtalen med Kull- og Stålfellesskapet.

Kommissjonen ønsket ingen formell arbeidsgruppe i fisk og jordbruk eller for spørsmålet om sjøtransport. EFs standpunkt var her at disse spørsmål falt utenfor rammen av avtalemønstret og skulle problemene diskuteres måtte det skje helt uformelt.

Det har vært sagt at plenarmøtene på mange måter var et skuespill fordi partene på forhånd ved sine underhåndskonferanser hadde kommet fram til forhandlingsresultatet og fordi plenarmøtene på forhånd var forberedt med skriftlige innlegg fra begge parter, hvor partene stort sett kjente hverandres syn. Det er riktig at plenarmøtene var av en så formell og offisiell karakter at dette i stor utstrekning la bånd på den frie meningsutveksling. Men plenarmøtene var et nødvendig ledd i forhandlingene både fordi de ga offisielt uttrykk for forhandlingsproblemer og resultater og fordi representantene for de 9 medlemsstater var til stede under plenarmøtene og kunne danne seg et bilde av forhandlingenes gang og partenes synspunkter.

Jeg vil spesielt takke industrien for dens villighet til enhver tid å stå til disposisjon med råd og synspunkter i Brussel under forhandlingene.

IV

Avtalens form og innhold.

1. Som nevnt førte forhandlingene til avslutningen av 2 traktater. En kan vel si at hovedtraktaten er frihandelsavtalen mellom Norge og EF. Den foreskriver for industriproduktene vedkommende en gradvis etablering av et frihandelsområde, fri for tollbelastninger

og importrestriksjoner. For spesielle varegruppers vedkommende, nemlig kull, jern og stål, har vi i avtalen med Kull- og Stålfellesskapet som fastlegger et særlig system for omsetningen av disse varene, men med en tilsvarende utvikling av frihandelsområdet med tollavvikling og avvikling av importrestriksjoner.

2. Jeg skal først se på frihandelsavtalen med EF.

I den smule debatt som hittil har foregått har det kanskje vært en viss tendens til å hefte seg mer ved detaljene enn ved frihandelsavtalens store hovedprinsipp. Dette hovedprinsipp finner vi i artikkel 3 i avtalen. Det slår fast at det i Vest-Europa skapes et omfattende frihandelsområde på 300 til 350 millioner mennesker. Innen dette frihandelsområde som gjelder industrivarer skal tollavviklingen som hovedregel foretas over en periode på 4½ år, slik at pr. 1. juli 1977 vil det ikke eksistere tollskranker for hoveddelen av industrivaresektoren. Denne regel medfører at storparten av vår industri for så vidt gjelder tollavvikling og avvikling av importrestriksjoner får samme stilling som vi ville fått som nye medlemmer i EF. Også for de nye medlemmer i EF er det foreskrevet en tollavviklingsperiode på 4½ år. Betydningen av dette frihandelsområde for Norge framgår bl. a. av det faktum at 56 prosent av vår industrivareeksport går til de 9 EF-land.

3. Når dette er sagt, la meg med en gang få tilføye at for vesentlige eksportgreners vedkommende er det gjort unntak fra denne hovedregel i form av lengre tollavtrappingsperioder, så vel i vår frihandelsavtale som i avtalene med de 6 andre EFTA-land. Dette gjelder de såkalte følsomme varer. En del norske industrigrenser har etter Fellesskapets oppfatning en særlig sterk konkurranseposisjon i relasjon til Fellesskapets egen industri, derav navnet «følsomme varer». For å beskytte sine interesser har EF krevd at for disse følsomme varers vedkommende skal man ha en lengre tollnedtrappingstid enn hovedregelen på 4½ år. Men også for de følsomme varer etableres tollfrihet ved utløpet av den forlengede overgangsperiode. På samme måte som i de andre frihandelsavtalene opereres det med to hovedgrupper følsomme varer. De følsomme varer hvor tollavtrappingen er forlenget med 2½ år fra 4½ år til 7 år og de produkter hvor tollavtrappingsperioden er satt til 11 år.

Det kan her være grunn til å nevne at Norge stort sett har oppnådd gunstigere importtak for papirindustrien enn den som finnes i de andre handelsavtaler, muligens med unntak av handelsavtalen med Finland. Importtak er fastsatt for 10 varegruppers vedkom-

mende, stort sett et noe gunstigere resultat enn i de andre avtalene. De norske importtakene ligger gjennomsnittlig ca. 15 prosent høyere enn for referanseperioden 1968—71. For Finlands vedkommende er denne proSENTSATS ca. 16. ProSENTTALLENE i avtalene med Sverige og Østerrike er betydelig lavere.

4. Innebygget i systemet med forlenget overgangstid for «følsomme varer» er systemet med veiledende importtak.

Våre myndigheter må allikevel være oppmerksom på at på grunn av den spesielle struktur i den norske papirindustri er konkurransevnen særlig i relasjon til de moderne finske og svenske storbedrifter ikke ubetinget tilfredsstillende.

Handelsavtalene fastsetter i og for seg ingen øvre grense for det kvantum følsomme varer som Norge kan eksportere til EF. Tvert imot forplikter partene seg til etter avtalene å avvikle importbegrensninger. Men for gruppen følsomme varer fastsetter frihandelsavtalen for hver enkelt følsom vare en øvre importgrense — de såkalte importtak for det kvantum EF har erklært seg villig til å importere til redusert toll. Eksport ut over dette importtak vil kunne belegges med toll. Men dette skjer ikke automatisk. EF må i de konkrete tilfelle treffe vedtak om innføring av slik toll.

Avtalene bestemmer for øvrig at disse importtak økes hvert år i overgangsperioden med en bestemt årlig prosent, vanligvis 5 prosent. Ved overgangstidens utløp faller importtakene vekk.

5. Reglene om det særlige system for følsomme varer finner vi i artikkel 8 i frihandelsavtalen og detaljene i protokoll nr. 1 til frihandelsavtalen som er en del av denne avtale.

Papir, papp og papirprodukter er de varegrupper som i prinsippet berøres sterkest av en forlenget overgangsperiode. Avtalen bestemmer nemlig her at overgangsperioden for denne sektor er 11 år istedenfor den vanlige 4½ årsperiode. Tollen for disse produkter er i dag ca. 12 prosent. De første årene vil tollreduksjonene være relativt små. Takten i tollreduksjonene øker imidlertid etter 1976. Først 1. januar 1984 vil papir, papp og papirproduktene komme inn i EF-land tollfritt.

På grunn av den lange overgangsperiode har EF i samtlige handelsavtaler, herunder den norske, betinget seg en viss gjeninnføring av toll også i relasjon til de to tidligere EFTA-land Danmark og Storbritannia for papir og papirprodukter. Tollen vil etter avtalen gå opp til 8 prosent i 1977 for deretter å nedtrappes i takt med tollnedsettelsen for de andre EF-land, til den når 0 i 1984.

Under våre forhandlinger forsøkte vi for vår papirindustri å få

en kortere tollnedtrapping enn 11 år. Vi ble imidlertid møtt med det argument at mønstret var fastlagt i de andre avtaler og at man ikke kunne foreta en forskjellsbehandling mellom Norge og de andre EFTA-land, særlig da Finland, hvor nettopp papir og papp var en hovedeksportvare.

En kan kanskje finne noen trøst i det faktum at våre hovedkonkurrenter i EFTA, nemlig Sverige og Finland, kommer inn under den samme lengre tollavtrapping som Norge og at våre hovedkonkurrenter utenfor frihandelsområdet, bl. a. Canada, ikke vil oppnå tilsvarende tollettelser. Et annet forhold som bør tas med i vurderingen er at over halvparten av vår eksport til det utvidede Fellesskapet er avisepapir som i dag etter en spesialavtale stort sett kommer tollfritt inn i EF.

Et forhold som det i denne sammenheng er grunn til å trekke fram er at som vedlegg A til protokollen er det for Danmarks og Storbritannias vedkommende gitt adgang til meget vesentlige tollkvoter på alle papirsorter. I den umiddelbare fremtid vil en oppta forhandlinger med Danmark og Storbritannia for endelig å få fastsatt disse tollkvoter. Innenfor tollkvotene vil papirproduktene komme tollfritt inn i disse land. Til tross for dette må en imidlertid regne med at for visse papirprodukters vedkommende vil det finne sted en gjeninnføring av toll i relasjon til dansk og britisk eksport.

Det kan her være grunn til å nevne at Norge stort sett har oppnådd gunstigere importtak for papirindustrien enn den som finnes i de andre handelsavtaler, muligens med unntak av handelsavtalen med Finland. Importtak er fastsatt for 10 varegruppers vedkommende, stort sett et noe gunstigere resultat enn i de andre avtalene. De norske importtakene ligger gjennomsnittlig ca. 15 prosent høyere enn for referanseperioden 1968—71. For Finlands vedkommende er denne prosentats ca. 16. Prosentallene i avtalen med Sverige og Østerrike er betydelig lavere.

6. En forlenget tollavviklingsperiode på 7 år er fastsatt for vesentlige deler av vår metallurgiske industri og for visse andre produkter. De varegrupper som faller inn under denne 7 årsperiode er silisiumkarbid, kunstige tekstilfibre, ferrolegeringer, herunder høykullholdig ferromangan, magnesium, sink, råaluminium og aluminium halvfabrikata. Tollavtrapningen vil her føre til at null-toll nåes den 1. januar 1980. Også for denne kategori varegrupper er det fastsatt veiledende importtak. De importtak som er fastsatt er formodentlig stort sett tilfredsstillende for silisiumkarbid og ferrolegeringene, men mindre tilfredsstillende for så vidt gjelder råaluminium. Ifølge Rådets forhandlingsmandat skulle importtaket for råaluminium for

1973 på årsbasis fastlegges til 190 000 tonn. I 1972 var den norske eksporten til et utvidet EF 372 000 tonn; mens den for referanseperioden er beregnet til ca. 325 000 tonn. Selv om tollavtrappingen skulle skje over 7 år, bestemte mandatet videre at ordningen med importtak skulle gjelde for en 10-årsperiode.

Vi hadde noen av våre hardeste forhandlinger nettopp om disse to punkter i mandatet. Etter lange og vanskelige forhandlinger kom man fram til en særlig ordning for råaluminium som bygger på at importtaket på 190 000 tonn for 1973 skal kombineres med en tollfri import på 80 000 tonn. Hvis dette tollfrie kvantum ikke blir fullt utnyttet kan en legge den uutnyttede del til importtaket slik at den totale eksport fra Norge på årsbasis i 1973 i prinsippet blir 270 000 tonn. Deretter vil importtaket årlig økes.

Hvorvidt ordningen vil virke urimelig eller ei vil i noen monn avhenge av om EF vil gjeninnføre full toll i de år hvor eksporten til EF overstiger importtaket pluss den tollfrie kvote. Vi kjempet også hardt for at systemet med importtak skulle reduseres fra 10 år til 7 år slik at det falt sammen med tollavtrappingen. Vi oppnådde ikke dette, men fikk redusert perioden fra 10 til 9 år.

En kan stille seg det spørsmål hvorfor EF var så umedgjørlig når det gjaldt vår aluminiumsproduksjon. Forskjellige forhold kom inn i bildet bl. a. den pågående kamp mellom de store verdensprodusenter, en av dem det franske storkonsern Pechinée. Det ble også anført fra EF's side at de spesielt fryktet norsk aluminiumsproduksjon, både fordi storparten av bedriftene var moderne og sterkt konkurransedyktige, og fordi de nød godt av lave elektrisitetspriser. Det var også ting som tyder på at eierforholdene kan ha spilt inn, selv om dette ikke kom direkte til uttrykk i våre forhandlinger med Kommissjonen.

7. For visse følsomme varers vedkommende oppnådde vi at tollavtrappingen over 7 år ikke ble kombinert med importtak. Dette gjelder sink, rayonull og høykullholdig ferromangan. For det siste produkts vedkommende forsøkte vi forgjeves å få den sløyfet fra listen over følsomme varer, idet den som tidligere nevnt ikke var tatt med som følsom vare i de andre handelsavtaler. Den ytre toll for høykullholdig ferromangan er imidlertid relativt lav, nemlig 4 prosent, slik at også for denne vares vedkommende må forhandlingsresultatet karakteriseres som tilfredsstillende.

De øvrige tre varegrupper som i mandatet til Kommissjonen var føyet til listen for følsomme varer i strid med det mønster i de andre avtaler var som nevnt aluminium halvfabrikata, magnesium og spesialstål. Vi oppnådde at spesialstål ble strøket fra listen over

følsomme varer i siste forhandlingsrunde. For magnesium oppnådde vi en tilfredsstillende ordning i form av en spesiell brevveksling som i overgangsperioden formentlig vil sikre Norge en tollfri kvote for eksport til EF-landene. Også for aluminium halvfabrikata kjempe vi hardt for å få dette produkt strøket fra listen over følsomme varer. Vi oppnådde ikke dette, men det veiledende importtak for 1973 ble i prinsippet satt til minimum 30 000 tonn. Eksporten av aluminium halvfabrikata til et utvidet EF var i 1972 ca. 27 000 tonn. Det endelige importtak innebærer en betydelig imøtekommeelse av det norske krav. En beregning av importtaket på basis av referanseperioden 1968—71 vil føre til et tak på ca. 16 000 tonn for 1973. En får håpe at den ordning vi oppnådde for aluminium halvfabrikata vil vise seg noenlunde tilfredsstillende for de norske produsenter. Det viste seg i et hvert fall ikke mulig å få produktet strøket fra 7-årslisten over følsomme varer.

8. I forbindelse med 7-årslisten kan nevnes at for disse følsomme varers vedkommende blir det ikke snakk om at Danmark og Storbritannia skal gjeninnføre toll for såvidt eksporten til disse to land faller innenfor de fastsatte importtak.

V

Norges følsomme varer — tilbaketrekningslisten.

1. De norske eksportvarer som er ført opp på EF's lister over følsomme varer beløper seg til en verdi av ca. 1 680 mill. kroner i 1971. Til tross for at Norges prinsipielle standpunkt var at man burde gjennomføre en generell tollavvikling over 4½ år fant den norske regjering at den også måtte stille opp en kontraliste over norske følsomme varer med forlenget overgangstid, den såkalte «tilbaketrekningsliste»; dette av hensyn til balansen i handelsavtalen. En slik liste gir mulighet for å skjerme norsk hjemmeproduksjon mot konkurranse fra produsentene i Fellesskapet selv etter 1. juli 1977 ved en forlenget tollavtrapning på 7 år eller 11 år for visse importprodukter fra EF. Norge har flere industrigrener som har hatt eller har vansker med å motstå konkurransen fra utlandet på hjemmemarkedet. Det gjelder bl. a. tekstil- og bekledningsindustrien, skotøy, elektrisk apparatur, plastikartikler, bildekk og TV- og radioartikler.

Norge fremsatte opprinnelig en temmelig omfattende tilbaketrekningsliste, men under forhandlingenes gang nådde man fram til et kompromiss hvor den norske liste for følsomme varer beløper seg til ca. 790 mill. kroner basert på importen fra Fellesskapet i 1971. Listen omfatter produksjon fra et betydelig antall bedrifter med

stor geografisk spredning og med en sysselsetting på nærmere 60 000 ansatte. Det kan i denne forbindelse nevnes at de totalt antatte sysselsatte i norske bedrifter som omfattes av EFs liste over følsomme varer utgjør ca. 33 000.

På samme måte som Fellesskapets liste har den norske liste en gruppe følsomme varer der tollavtrappingstiden er på 11 år, d.v.s. hvor null-toll nåes 1. januar 1984 og en annen gruppe med en tollavtrappingstid på 7 år, d.v.s. fram til 1. januar 1980. 11-årslisten omfatter stort sett den norske tekstil- og bekledningsindustri, samt fargefjernsyn. 7-årslisten omfatter en lang rekke produkter, derunder fottøy, bildekk og en rekke plastartikler.

Denne norske tilbaketrekingsliste må etter omstendighetene sees som en viktig del av forhandlingsresultatet fordi den beskytter utsett norsk hjemmeindustri.

Det kan for fullstendighetens skyld nevnes at en ved den norske tilbaketrekingslisten ikke gjør bruk av importtak og at toll på importen fra Danmark og Storbritannia, selv for produkter på 11-årslisten ikke vil bli gjeninnført.

VI

Fisk og landbruk

1. Som kjent betrakter EF fiskeprodukter som landbruksvarer mens de tidligere inngåtte handelsavtalene i prinsippet begrenser seg til industrivarer. Fra norsk side var det imidlertid fra første øyeblikk et avtalemål å få med fiskeproduktene. Rådets mandat til Kommissjonen ga en viss åpning, spesielt for såvidt angikk frosne fiskefileter. Men Kommisjonen syntes allikevel å være lite tilbøyelig til å inkludere fiskeprodukter i avtalen. På denne sektor hadde vi de hardeste og langvarigste forhandlinger, hvor vi helt i siste fase av forhandlingene oppnådde vesentlige innrømmelser. Betydningen av disse innrømmelser fremgår bl. a. av det faktum at de 9 EF-land i 1972 avtok ca. 39 prosent av den totale norske eksport av fisk og fiskeprodukter.

2. Den avgjørende innrømmelse fikk vi på fiskefiletsektoren, som er det viktigste enkeltstående fiskeprodukt hvor den felles ytre tollsats ble nedsatt fra 15 til 3 prosent.

I sektoren frosne, pillede reker, hvor 70 prosent av eksporten går til EF-landene, ble tollene nedsatt fra 20 til 7½ prosent.

I siste omgang oppnådde vi også betydelige tollreduksjoner for de viktigste grupper fiskehermetikk, nemlig brislinghermetikk, hvor den felles ytre tollsats ble nedsatt fra 20 til 12 prosent, og krabbehermetikk, hvor tollsatsen ble nedsatt fra 16 til 7½ prosent.

Disse tollavtrapninger skal skje trinnvis overfor de 6 opprinnelige medlemmer av Fellesskapet fram til 1. juli 1977. Pr. samme dato skal tollen for Danmarks og Storbritannias vedkommende opptrappes til de avtalte reduserte ytre tollsatser.

På tross av meget iherdige anstrengelser lyktes det ikke å oppnå innrømmelser innenfor sektoren herdet fett. Dette er beklagelig. Den herdede fettindustri arbeider under vanskelige forhold og med små fortjenestemarginer. Herdet fett går i dag tollfritt til Danmark og Storbritannia som er våre største markeder. En gjenoppbygging av tollene overfor våre tidligere EFTA-partnere vil sammen med den 17 prosent tollmur som herdet fett møter på EF-markedet, skape betydelige vanskeligheter. Allerede pr. 1. januar 1974 vil en gjeninnføring av 6 prosent toll skje på det britiske og danske markedet.

Et lite lyspunkt i denne sammenheng er at EF har gitt løfte om at fettsyrene skal bli behandlet som bearbeidet landbruksvare og i løpet av 1973 bli inntatt som Protokoll 2 vare. Innenfor rammen av Den blandede komité må det likeledes være en sentral oppgave å søke og bidra til å gi fettherdingsindustrien rimeligst mulig betingelser.

3. Innrømmelsene på fiskesektoren ble fra EFs side koblet sammen med visse krav om ensidige norske landbruksinnrømmelser. Det endelige resultat må sies å være tilfredsstillende for Norge. Hovedregel er at det norske jordbruk faller utenfor avtalen. Visse ensidige innrømmelser er gitt på hagebruk- og gartnerisektoren. De produkter som berøres er visse sektorer av grønnsak- og fruktdyrking foruten planter, blomsterløk og i begrenset utstrekning avskårne blomster. Innrømmelsene er hovedsakelig i form av 50 prosent tollreduksjoner, rettslig bindende av de friperioder som tidligere har vært praktisert og for enkelte produkters vedkommende en viss utvidelse av friperiodene.

VII

Opprinnelsesregler, konkurranseregler m. v.

Handelsavtalen har også bestemmelser om konkurranseregler og beskyttelsestiltak for å hindre forvridning av konkurransen, misbruk av ett eller flere foretaks dominerende markedsstilling o.l. Stort sett skal slike tiltak ikke treffes før problemene er diskutert i Den blandede komité med sikte på å finne minnelige løsninger. Beskyttelsestiltak skal ifølge avtalen avskaffes så snart råd er.

Tiden tillater meg ikke å gå nærmere i detalj når det gjelder det meget kompliserte system med opprinnelsesregler. Hovedregelen er at bare varer som har sin opprinnelse innen avtalelandene har

krav på tollfrihet eller nedsatt toll. I denne forbindelse kan jeg nevne at EF viste en betydelig velvilje under forhandlingene på dette punkt ved ensidig å innrømme Norge opprinnelsesstatus pr. 1. april, selv om avtalen pr. denne dato ikke var trådt i kraft og forhandlingene fortsatt pågikk.

VIII

Avtalen med Det Europeiske Kull- og Stålfellesskap (EKSF).

1. Den annen store avtale vi er kommet fram til under våre forhandlinger er Avtalen med Det Europeiske Kull- og Stålfellesskap. Disse forhandlingene dreide seg dels om avvikling av toll og andre handelshindringer for de produkter som dekkes av Kull- og Stålfellesskapet, dvs. kull, jern og stålprodukter, dels om anvendelse av EKSFs prisregler i handelen med jern og stål.

Rest-EFTA-landene har sluttet tilsvarende avtaler med EKSF i forbindelse med handelsavtalene. Disse avtaler er stort sett identiske for så vidt gjelder tollnedtrapningsspørsmålene. Når det derimot gjelder prisreglene finnes to hovedmønstre, den svenske modell, hvor EKSFs prisregler skal anvendes tilsvarende; og den sveitsiske modell hvor partene ikke binder seg til å anvende EKSFs priser overfor hverandre.

2. Under forberedelsene av det norske forhandlingsopplegg ble det etter en samlet vurdering besluttet at en avtale etter den sveitsiske modell ville være det mest hensiktsmessige for Norge. En mente at den sveitsiske modell var gunstigere for norsk verkstedsindustri ved at de frie prisregler ville føre til større konkurranse når det gjelder innkjøp av de nødvendige stålmarkeder fra utlandet.

Under forhandlingene aksepterte EFs forhandlingsdelegasjon prinsipielt at Norge hadde en valgrett mellom den sveitsiske og den svenske modell, men understreket samtidig at det var en sterk innstilling hos de fleste medlemsland at Norge burde følge de prisregler som ville gjelde for de andre nordiske land. Dette var også Kommisjonens oppfatning.

Fra norsk side ble det imidlertid gjort gjeldende at den svenske modell, dvs. anvendelse av Kull- og Stålfellesskapets prisregler, ville by på problemer for Norge, bl. a. på grunn av landets geografiske utstrekning.

Under de videre forhandlinger fremsatte EKSF et vidtrekkende kompromisstilbud — den såkalte «norske modell». Etter grundige overveielser i den norske forhandlingsdelegasjon fant man at fordelene i den svenske modell for de norske stålverk og fordelene i

den sveitsiske modell for verkstedindustrien stort sett ville bli tilgodesett ved den norske modell. Delegasjonen anbefalte derfor at en aksepterte den såkalte norske modell.

3. Hovedpunktene i den norske avtale med Kull- og Stålfellesskapet er:

a) Leveranser av stål fra EF til norsk skipsbygningsindustri skal ikke være underlagt Fellesskapets prisregler i artikkel 60 i Kull- og Stålfellesskapets avtale. Det betyr bl. a. at man ikke plikter å offentliggjøre priser og frakter. Dette fastlegges som en varig fordel for norsk skipsbygningsindustri så lenge avtalen mellom Norge og Fellesskapet er i kraft;

b) Leveranser av stål fra EF som er gjenstand for bearbeidelse i Norge og reeksport til tredjeland skal være underlagt bestemmelser om såkalte indirekte EKSF-rabatter. Dette kan innebære betydelige prisreduksjoner for vedkommende stålinnkjøp;

c) Kull- og Stålfellesskapets regler om at et stålverk bare skal kunne fastsette ett basispunkt for sine prisnoteringer og at frakter fra dette basispunkt så kommer i tillegg til prisen skal ikke gjøres gjeldende for salg i Norge fra norsk verk. Norske stålverk har anledning til å anvende priser angitt på bestemmelsesstedet uten henvisning til et bestemt basispunkt pluss frakt. Den norske modell løser her de problemer som en avtale etter svensk mønster eller Fellesskapets mønster ville skape for norske stålforbrukere i distriktene;

d) EF's stålverk har videre rett til såkalt prisalignering. For leveranser til Norge kan de på tross av sine offisielle noteringer foreta pristilpasninger ned til et realistisk internasjonalt prisnivå for vedkommende stålprodukt. Innen EKSF innbyrdes er det ikke tillatt med slik prisalignering når det gjelder pristilbud fra øst-blokkland (statshandelsland). Dette unntak gjelder ikke i avtalen med Norge. EF-statene kan altså av konkurransehensyn tilpasse sine priser for leveringer til Norge eventuelt til østblokkstatenes lavere prisnivå;

e) Eksportrestriksjonene i Norge for skrapjern skal kunne opprettholdes.

Bortsett fra leveranser til norske skipsverft skal derimot prinsippet om offentliggjorte priser og salgsvilkår gjelde for samhandelen mellom Norge og EKSF's medlemsland.

Etter min mening bør vi være vel fornøyd med den ordning vi har oppnådd med Kull- og Stålfellesskapet etter den norske modell.

Skipsfart.

I det norske memorandum av 4. desember 1972 ble det uttalt at en fra norsk side la vekt på å komme fram til en ordning som fastsatte konsultasjoner mellom partene i skipsfartsspørsmål. Under forhandlingene presset Norge meget hardt på om dette. Det ble fra norsk side fremlagt forslag til en protokoll om slik konsultasjonsvirksomhet eventuelt en brevveksling om samme emne. Kommisjonens forhandlere aksepterte at det forelå betydelige felles interesser mellom Norge og EF's medlemsstater når det gjaldt skipsfart, men avviste konsekvent våre bestrebelser med en begrunnelse at det ennå ikke var truffet noe vedtak i medhold av Roma-traktatens artikkel 84 som etablerte en felles skipsfartspolitikken innen EF.

Vi oppnådde derfor verken å få en protokoll om dette spørsmål eller en brevveksling. Det kompromiss en endelig kom fram til, var at Norge under det avsluttende plenarmøte 10. april 1973 ga en formell erklæring som presiserte det norske syn på skipsfartssamarbeid mellom de to parter. Denne erklæring ble uten kommentar tatt til etterretning av EF.

Erklæringen er ikke tatt med i den offisielle trykte avtaletekst med vedlegg, protokoller og brevvekslinger, men er distribuert av Kommisjonen til medlemsstatene som et offisielt forhandlingsdokument.

På dette punkt oppnådde vi altså ikke det vi tilstrebet. Men den erklæringsform man kom fram til skaper et rimelig grunnlag for at Norge kan ta skipsfartsspørsmål opp i Den blandede komité når tiden er moden.

Konkluderende merknader:

Jeg har i denne gjennomgåelsen strengt forsøkt å holde meg til det konkrete innholdet i det forhandlingsresultat som om kort tid skal legges fram for Stortinget til godkjenning. Jeg har i gjennomgåelsen forsøkt å unngå og vurdere denne handelsavtalen opp mot de andre handelsavtalene som foreligger og unngått sammenligninger mellom en handelsavtale og det medlemskapsresultat som Regjeringen Bratteli forhandlet seg fram til. Sammenligninger av denne type har i dagens situasjon mer teoretisk interesse.

Skal jeg likevel avslutningsvis begi meg inn på en mer generell kommentar, tror jeg vi kan være vel tilfreds med det avtaleresultat som foreligger. På enkelte områder har vi oppnådd mindre enn det vi kunne ha ønsket, mens avtalen på andre punkter imøtekommer våre ønskemål. Handelsavtalen skulle på en tilfredsstillende måte regu-

lere våre handelsforbindelser med Vest-Europa. Ut fra en helhetsvurdering skulle avtalen med den tollnedtrapping som det her tas sikte på sammenlignet med dagens situasjon innebære klare fordeler for norsk økonomi, norsk næringsliv og norske lønnstakere.

Jens Evensens orientering ble mottatt med sterkt bifall, og *Tor Aspengren* takket ham fordi han hadde villet avse kostbar tid til å komme til LO-kongressen og redegjøre.

TOR ASPENGRENS INNLEDNING OM INTERNASJONALE SPØRSMÅL

Tor Aspengren: Den omfattende handelsavtale vi nettopp har fått en orientering om, vil få større konsekvenser for utviklingen i Norge enn noen annen handelsavtale Norge har sluttet.

Den videre utvikling av det norske samfunn blir i stor grad avhengig av utviklingen i Europa.

Et hovedspørsmål vil derfor bli hvordan Norges interesser best kan ivaretas når det gjelder avgjørelsesprosessen i Fellesskapet selv om Norge ikke deltar i dets organer. Dette problem angår også fagbevegelsen.

Over hele verden finner en liknende utvikling sted på tvers av landegrensene. Den foregår stort sett på to plan:

1. Først har en omfattende integrasjon mellom foretak, kapitalinteresser, industri og teknologi funnet sted.
2. I håp om å få kontroll over denne utviklingen skapes dernest økende integrasjon mellom regjeringene.

Dette fører til at stadig større deler av beslutningsprosessen foregår internasjonalt. For at ikke fagbevegelsen skal redusere den innflytelse den har fått på det nasjonale plan, er det nødvendig at fagbevegelsen raskest mulig skaper et effektivt samarbeid på tvers av landegrensene.

Norsk fagbevegelse arbeider med dette på fire plan:

I Norden ble det i november 1972 dannet Nordens Faglige Samorganisasjon. Denne samorganisasjonen koordinerer de nordiske lands fagbevegelses synspunkter overfor organene på det nordiske plan, slik som Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd, samt overfor felleshenvendelser til de nordiske regjeringer. Nordens Faglige Samorganisasjon har allerede utarbeidet et handlingsprogram som organisasjonen er i ferd med å sette ut i livet.

På samme vis har fagbevegelsen innen EFTA og EF-landene gått sammen om å danne Den Européiske Faglige Samorganisasjon, hvis

hovedoppgave skal være å varetta fagbevegelsens interesser så vel innen EFTA som innen EF. Den Europeiske Faglige Samorganisasjon som ble dannet i februar i år av 17 landsorganisasjoner fra 15 land, er i arbeid med utviklingen av et handlingsprogram. Denne europeiske faglige samorganisasjonen er dannet av landsorganisasjoner tilsluttet Den Frie Faglige Internasjonale (FFI), men vil være åpen for fagbevegelsen fra andre grupperinger i Europa, slik som den kristne og den kommunistiske fagbevegelsen. På sikt kan man derfor se fram til at all fagbevegelse i Vest-Europa vil kunne stå samlet om en politikk innen EFTA og EF. Fagbevegelsen kan dermed ha grunnlag for å sikre sin innflytelse over den utvikling vi vil se i Europa i årene som kommer, og dermed også stå sterkere på nasjonalplanet i de enkelte europeiske land.

I den europeiske faglige samorganisasjon er en nordmann blitt vise-generalsekretær. Selv om han ikke representerer noen bestemt organisasjon, men skal tjene den samlede europeiske fagbevegelse på samme måte som de andre i Sekretariatet, må vi likevel ha grunn til å se oss fornøyd med at Norden er blitt representert i en så sentral stilling i den nye europeiske faglige organisasjonen.

Parallelt med utbyggingen av det faglige samarbeidet i Norden og Vest-Europa, har Landsorganisasjonen utviklet samarbeidet med fagbevegelsen i Øst-Europa. I den utvikling som nå skjer i Europa i en gledelig avspenningens tegn, er det all grunn til at også fagbevegelsen finner sin plass for å sikre en fortsettelse av denne avspenningstendensen. Uansett samfunnssystem er det en rekke felles problemer i så vel Øst- som Vest-Europa for fagbevegelsen. Den teknologiske og økonomiske utvikling som i de senere årene med styrke og tempo går på tvers av alle rasjonale og politiske grenser, har skapt behov for et samarbeid fagbevegelsene imellom. Med dette som utgangspunkt er det nå planer om i slutten av dette året å ha et fellesmøte med representanter for fagbevegelsen i Øst- og Vest-Europa for å drøfte hvilke spørsmål en all-europeisk fagbevegelse bør ta seg av.

Fra norsk side er det miljørådet og de sosiale sikkerhetsspørsmål som først og fremst er trukket fram.

I løpet av et år kan man således si at fagbevegelsen i Norden, i Vest-Europa og i hele Europa har erkjent nødvendigheten av et nært og effektivt samarbeid for å kunne varetta fagbevegelsens interesser også på nasjonalplanet. Uten at fagbevegelsen deltar i den internasjonale beslutningsprosess vil den faktiske innflytelse fagbevegelsen hittil har hatt på nasjonalplanet, ikke minst i de nordiske land, kunne svekkes.

Når det gjelder det verdensomfattende faglige samarbeidet, deltar Landsorganisasjonen aktivt i Den Frie Faglige Internasjonale — FFI's virksomhet, i så vel Afrika og Asia som i Latin-Amerika. I tillegg til arbeidet i FFI har Landsorganisasjonen i økende grad direkte kontakt med fagbevegelsen i utviklingslandene. Så vel direkte fra LO, som gjennom Arbeiderbevegelsens Internasjonale Støttekomité, har norsk fagbevegelse et prosjekt i India og kontakt med fagbevegelsen i en rekke frigjøringsbevegelser i Det sørlige Afrika. Nylig har norsk LO hatt den første kontakt med fagbevegelsen i Chile.

Når det gjelder Vietnam, vil jeg minne om innsamlingen som norsk LO satte i gang i desember i fjor i samband med at De forente stater gjenopptok bombingene. Vi er i kontakt med fagbevegelsen i Nord-Vietnam og vil drøfte med dem hvordan midlene best kan nyttes. Ved innsamlingen er det kommet inn vel 700 000 kroner. Selv om innsamlingen formelt for lengst er avsluttet kommer det daglig inn beløp.

Førrige kongress gjorde et vedtak om hjelp til Vietnam, men forholdene gjorde den hjelpen som der ble antydnet uaktuell. Fra vietnamesisk side ønsket man nemlig hjelpen i form av humanitær støtte i stedet for å invitere praktikanter til Norge.

Jeg tror kanskje en av de viktigste ting som er blitt klarere i løpet av de siste årene er at rettferd og fred ikke bare kan skapes ved å regulere forholdene mellom stater i det internasjonale samfunn. Stadig viktigere blir arbeidet for en løsning av de grunnleggende problemer som enkeltindividene står overfor i dagens verden. Dette er problemer som kløften mellom den rike og den fattige verden, overbefolkning, ressursmangel, miljøødeleggelser, manglende demokratisk politisk styring på den teknologiske og økonomiske utvikling, ufrihet og ulikhet, urett og ufred.

I dette arbeidet kommer de politiske institusjonene inn, og ikke minst folkeorganisasjoner som fagbevegelsen. Det er i dette arbeidet fagbevegelsen må finne sin bevisste plass og forme en klar politikk. Landsorganisasjonen er i ferd med dette arbeidet, og vi mener at utviklingen er kommet godt i gang gjennom de faglige samarbeidsinstitusjoner som jeg har referert til ovenfor.

Debatten.

Kjell Fiskerud, Jern og Metall, Lillestrøm, bemerket innledningsvis at Aspengren ikke hadde uttalt seg om EF. Det hadde han gitt en brukbar forklaring på allerede tidligere i dag, via en leder fra Aftenposten.

Taleren var av den mening at utviklingen av norsk industri kom

til å skje uavhengig av om vi er medlem av EF eller ikke. Forholdene omkring Suez f. eks. kommer til å spille en betydelig rolle.

Om handelsavtalen var det ikke annet å si enn at den var omtrent som ventet.

Det temaet taleren egentlig ville inn på, var det faglige samarbeidet. Det høres ut som om det ikke reiser store problemer, men likevel bør kanskje LO se litt på sine nærmeste omgivelser.

Selv jobber jeg innenfor ASEA-konsernet, et svensk konsern som i hovedsak har tilknytning til Norden. Da forslaget om bedrifts-demokrati kom, ble bedriften her i landet delt i to, slik at den økonomiske delen faller utenfor loven.

Bedriftsklubben har søkt Jern og Metall om tilskudd til å avholde en konferanse, blant annet med deltakelse fra de 20 000 ASEA-ansatte i Sverige. Søknaden vår er blitt avslått. Taleren var spent på hva Aspengren ville si om saken.

Kåre Kristoffersen, Sjømannsforbundet, Oslo, minnet om en taler som under åpningshøytideligheten hadde omtalt de franske atomsprenningene i Stillehavet. Ikke minst for de sjøfolk som seiler i dette området, skaper sprenningene engstelse og frykt. Taleren ville be Kongressen vedta en protest mot at sprenningene blir holdt slik som planlagt.

Erland Mikkelsen, Jern og Metall, Oslo, sa seg glad for at det internasjonale arbeid er blitt forsterket og at dette hadde gitt resultater. På NEBB har vi også erfaringer for at konserner flytter over produksjon, og at dette representerer et stort problem.

— Men det jeg egentlig kom opp her for å si var i forbindelse med EF-saken. Og det er punktum finale fra min side. Jeg er glad for at jeg lever i et demokrati. Forslag nr. 924 a sier følgende: Den debatt markedssaken skapte i fagbevegelsen ble avgjort ved folkeavstemningen 24. og 25. september 1972. — Klarere kan det ikke sies, og jeg håper at det også på den andre siden kan aksepteres.

Lars Skytøen, Jern og Metall, fortalte at man på nasjonalt plan har kommet fram til retningslinjer om samarbeidet innefor konserner, men at dette var atskillig vanskeligere å etablere over landegrensene. Problemer har vært drøftet med de andre nordiske metallarbeiderforbundene. Siste setning på side 35 og 36 gis følgende ordlyd:

«Forbundet har ikke villet engasjere seg økonomisk i kortere konferanser, men det er klart at forbundet står som et serviceorgan for de tillitsmenn som møter disse problemer over landegrensene. Det kan opplyses at forbundet var representert på den omtalte konferansen for Asea.»

Ragnar Kalheim, Jern og Metall, mente at Jens Evensen hadde holdt en nøktern og interessant framstilling av forhandlingene, nøktern fordi han er embetsmann og som sådan ikke engasjerer seg på en side i en politisk strid, sa Kalheim.

Det er ikke behov for noen ny EF-debatt, ikke hvis vi unngår alvorlige framstøt som setter folkeavstemningsresultatet i fare. Noen krefter har gjort framstøt, men det er totalt umulig å endre resultatet på tvers av fagbevegelsen. LO-formannen var raskt ute med en uttalelse om at EF-saken var avgjort for hans generasjon. Vi vet at Aftenposten var fornøyd med Aspengren før folkeavstemningen. Jeg er fornøyd med at Aftenposten nå er misfornøyd med Aspengren. Nå er tingene kommet mer på sin rette plass, sa Kalheim, og høstet applaus for denne replikken.

924 a sier at debatten er avsluttet. Punktum. Og det punktumet skal stå der. De andre kan egentlig bare fortsette. Vi lever jo i et demokrati, men det mangler kraften.

Kalheim ba om unnskyldning for å gå noe tilbake i tiden da han nevnte et representasjonsvedtak fra 8. mars 1972 hvor det blant annet heter at Vest-Europa er vårt viktigste marked og at det vil være det. Det går an å ta feil. Vi vet at det i vårt land er sterke pressgrupper innen eksportindustrien, men de kan ikke vinne fram.

EF-striden har skapt noen plussider, for det første at Høyre er isolert som politisk parti. Arbeiderbevegelsen må sørge for at de blir i denne isolasjonen for all evighet. For det andre er det skapt større forståelse for internasjonalt engasjement. Å leve på en holme uavhengig av verden er en illusjon. Vi må forsterke vårt engasjement. Nettopp fordi vi er en liten nasjon, kan vi gjøre oss sterkere gjeldende. Vi er ikke kompromittert. Jeg støtter fullt ut forslaget fra sekretariatet om nedrustning og om en sikkerhetskonferanse i Europa.

Lars Mong, Rogaland fylke, støttet Kåre Kristoffersens anmodning om en protest mot de franske atomsprengningene i Stillehavet.

Odd W. Jacobsen, Papir, hadde hørt på Evensens innlegg, og han hadde ventet en debatt om handelsavtalen. Det hadde vi ikke fått. Altså må innledningen ha falt i forholdsvis god jord, og ledelsen i LO må ha den oppfatning at avtalen er noe det er mulig å leve med. Kongressen er tydelig enig i at EF-debatten er ferdig. Kanskje er det bare på dette tidspunkt storindustriens og bankenes folk som tenker på EF. Jeg for mitt vedkommende tror at handelsavtalen vil gi rimelig grunnlag for vekst, det ser vi blant annet av de investeringer som gjøres nå om dagen, f. eks. i papirindustrien.

Knut Buberger, Papir, Moss, bemerket at det var ikke nødvendig

med noen debatt om handelsavtalen, for vi har ikke noe valg. Det er vanskelig å bære en seier, det ser vi på Kalheim. Vi som tapte slaget, vi går med løftet hode. Og jeg er glad for at også Kalheim nå er kommet ut av skyttergraven.

Tor Aspengren fikk ordet til slutt, men hadde ikke noen særlige kommentarer til innleggene.

Bare to ord til Kalheim: Han går tilbake i tiden. Det kunne være fristende for noen og hver.

Voteringer.

Først Kåre Kristoffersens henstilling om protest mot atomsprenningene. Den ble enstemmig oversendt redaksjonskomiteén for alminnelige saker.

Forslag nr. 899, 899 a og 900 var likelydende og lød:

Stavanger og Omlands faglige Samorganisasjon:

«Det tas fra LOs side kontakt med all arbeidebevegelse i Europa for å legge opp et arbeidsprogram med sosialistisk målsetting slik at vi i fellesskap på disse premisser samarbeider i Europa.»

Sekretariatet i LO hadde tiltrådt forslagene, og innstillingen ble enstemmig vedtatt.

Forslag nr. 901 var sålydende:

Avdeling 8, Rogaland, foreslår:

«Anerkjennelse av DDR og sikkerhetskonferanse i Europa.

Vi anmoder LO-kongressen om å gjøre sin innflytelse gjeldende for at Deutsche Demokratische Republik blir anerkjent som nasjon. LO må også aktivt støtte alle bestrebelse for at den europeiske sikkerhetskonferanse blir avholdt.»

*

Forslag nr. 901 gjaldt spørsmålet om sikkerhet og samarbeid i Europa og om anerkjennelse av DDR. Her forelå følgende innstilling fra Sekretariatet (nr. 901 a):

Konferansens drøftelser om styrkereduksjoner kan bli viktige midler til å fremme den avspenning som utvikler seg i Europa.

Innstilling:

Sekretariatet innbyr derfor Kongressen til å gjøre slikt vedtak: Konferansen for sikkerhet og samarbeid i Europa og drøftelsene om styrkereduksjoner kan bli viktige faktorer i utviklingen av

fortsatt avspenning i Europa. Kongressen støtter arbeidet for gjennomføringen av disse konferansene.

Sekretariatets innstilling ble enstemmig vedtatt.

Sekretariatets innstilling (nr. 901 a) ble enstemmig vedtatt.

Forslag nr. 902 og 903 gjaldt

Vietnam.

Her ble følgende forslag fra Sekretariatet lagt fram på Kongressen (nr. 1108):

Fra Sekretariatet:

Landsorganisasjonens sekretariat har nøye fulgt utviklingen i Vietnam og har på forskjellig vis gitt uttrykk for sin solidaritet med FNL og Nord-Vietnam i dets kamp. Da USA i desember i fjor gjenopptok bombingene, tok Landsorganisasjonen i en uttalelse sterk avstand fra denne opptrapping, samtidig som den ba forbund og klubber slutte seg til uttalelsen. Sekretariatet tok i denne forbindelse også initiativet til LO-aksjon Vietnam, og bevilget 100 000 kroner til aksjonen. Dette beløp er bevilget i tillegg til 160 000 kroner som tidligere er bevilget og overlatt Norsk Folkehjelp å administrere til hjelpearbeid i Vietnam. Forbund, fagforeninger og klubber ble bedt om å delta i innsamlingsaksjonen. De innkomne midler, ca. 700 000 kroner, blir kanalisert til gjenreisningsarbeidet via LO i Nord-Vietnam.

Det er nå undertegnet en våpenhvileavtale for Vietnam. I avtalens første artikkel forplikter USA og alle andre land seg til å respektere Vietnams uavhengighet, suverenitet og territoriale integritet, som fastslått i Genève-avtalen av 1954 om Vietnam.

I samsvar med avtalen har USA trukket sine styrker ut av Vietnam og innstilt all bombing og krigshandlinger for øvrig. En internasjonal overvåkingskommisjon er etablert. Våpenhvileavtalen forutsetter at et nasjonalt forsoningsråd skal forberede ekte, frie og demokratiske valg i Sør-Vietnam under internasjonal kontroll, slik at det sørvietnamesiske folk selv skal få forme sin egen framtid. Avtalen forutsetter også en gradvis gjenforening av Nord- og Sør-Vietnam, og slår uttrykkelig fast at demarkasjonslinjen langs den 17. breddegrad skal være midlertidig og ikke er noen politisk eller territorial grense.

Våpenhvileavtalen er en betydelig seier for det vietnamesiske folk i dets kamp for nasjonal uavhengighet og enhet.

Selv om det nå er undertegnet en våpenhvileavtale for Vietnam, gjenstår det å oppfylle alle avtalens punkter. Det er fremdeles

behov for vakthold fra verdensopinionens side for å sikre at avtalen blir respektert.

Fremdeles sitter det titusener politiske fanger i fengsler og konsentrasjonsleire i Vietnam. Kongressen krever at disse fangene umiddelbart blir løslatt, slik våpenhvileavtalen sier.

Selv om USA har trukket sine styrker ut av Vietnam, foretar det amerikanske flyvåpen stadig angrep mot Kambodja, som har vært utsatt for massive bombing. Ennå er ikke USAs krig i Indokina slutt.

Kongressen innbys til å gjøre slikt vedtak:

Kongressen krever at USA innstiller alle flyangrep mot Kambodja og avvikler sin militære intervensjon i Indokina. Det kan bare bli fred i dette området på basis av det indokinesiske folks rett til selvstyre.

Kongressen gir uttrykk for sin beundring for den kamp det vietnamesiske folk har ført for sin frihet og nasjonale selvstendighet. Kongressen bekrefter sin støtte til de krefter som har kjempet for sin nasjonale og sosiale frigjøring.

Sekretariatets innstilling ble enstemmig vedtatt.

*

Forslagene nr. 905, 906, 907 og 908 gjaldt spørsmålet om anerkjennelse av DDR. Her forelå følgende innstilling fra Sekretariatet:

Under henvisning til foranstående innbys Kongressen til å gjøre følgende vedtak:

Kongressen fastslår at forslagene er gjennomført.

Sekretariatets innstilling ble enstemmig vedtatt.

*

Forslagene nr. 910, 911, 912, 913, 914, 915, 916, 917, 918, 919, 920, 921, 922, 923 og 923 a gjaldt EF-saken. Her forelå det følgende innstilling fra Sekretariatet:

Forslagene kritiserer LOs behandling av EF-saken. Forslagene går også ut på at Kongressen tar folkeavstemningsresultatet til etterretning.

Stortinget behandlet spørsmålet om medlemskap i EF tre ganger. Hver gang ble det med stort flertall vedtatt at Norge skulle forhandle med EF med sikte på medlemskap.

På denne bakgrunn fulgte LO nøye med i utviklingen av dette forholdet. I LOs handlingsprogram, som ble vedtatt på LO-kongressen i 1969 etter forutgående behandling i over tusen rådslagningsgrupper, heter det blant annet:

«Gjennom det organiserte samarbeid med fagbevegelsen i EFTA-landene og gjennom kontakten med fagbevegelsen i EEC, må vi arbeide for å styrke arbeidstakernes stilling innenfor de vest-europeiske markedssammenslutninger. Sammenlagt er den vest-europeiske fagbevegelsen så sterk at den kan prege utformingen av det framtidige Vest-Europa og dets plass i verden. Fagbevegelsen må nøye følge med i utviklingen i EEC og informere medlemmene om denne, slik at fagbevegelsen står best mulig rustet til å ta standpunkt når spørsmålet om en ordning av markedssplittelsen i Vest-Europa igjen blir aktualisert.»

Etter at forhandlingsresultatet forelå i januar 1972, ble dette behandlet i fagbevegelsens organer. LOs ekstraordinære kongress 2. og 3. juni samme år vedtok med 230 mot 81 stemmer å godkjenne Sekretariatets vedtak av 25. januar 1972, hvor det samlede forhandlingsresultat ble akseptert og medlemmene ble anbefalt å stille seg positivt til det.

Folkeavstemningen ga flertall mot norsk medlemskap i EF.

Den 2. oktober fattet Sekretariatet følgende vedtak:

«Landsorganisasjonens sekretariat har i sitt møte den 2. oktober behandlet situasjonen etter folkeavstemningen om norsk medlemskap i De Europeiske Fellesskap.

Flertallet i LOs ekstraordinære kongress og i Sekretariatet gjorde sine vedtak i markedssaken fordi de kom fram til at fullt medlemskap i EF ville gi både folket og LOs medlemmer de beste vilkår. LOs tillitsmenn har handlet i samsvar med disse vedtak.

Folkeavstemningen ga flertall mot norsk medlemskap i EF. Sekretariatet tar avstemningsresultatet til etterretning. I den situasjon som nå er oppstått, blir det en oppgave å oppnå en gunstigst mulig handelsavtale for Norge. LO vil gjøre sitt til at man oppnår dette. En viktig oppgave blir det også å utvikle videre samarbeidet med fagbevegelsen i Europa.

Markedssaken har i den senere tid dominert debatten innen fagbevegelsen. Nå må våre andre viktige oppgaver ved siden av tariffarbeidet tas opp for fullt. Det gjelder arbeidet med demokrati i arbeidslivet, miljøspørsmål i videste omfang, utdanning, forskning og andre saker av stor betydning for organisasjonens virksomhet. Alle krefter må, når vi nå har lagt markedsdebatten bak oss, settes inn på disse områdene.

Det er en historisk kjensgjerning at fagbevegelsens styrke ligger i dens samhold innad. Denne holdning har gitt grunnlaget for de store framskritt som er vunnet. Bare på dette grunnlaget kan vi også i framtida løse de store oppgavene vi har foran oss. En opprivende strid om markedssakens behandling vil ikke gagne medlemmenes interesser. Sekretariatet understreker at alle forsøk på splittelse i fagbevegelsen må avvises.»

Under henvisning til ovenstående foreslår Sekretariatet at Kongressen gjør slikt vedtak:

1. Den debatt markedssaken skapte i fagbevegelsen ble avgjort ved folkeavstemningen 24. og 25. september 1972.
2. En samlet fagbevegelse må nå konsentrere seg om de store oppgaver som ligger foran den, slik som blant annet arbeidet med demokrati i arbeidslivet, miljøspørsmål i videste omfang, utdanning og forskning.
3. LO må fortsette utviklingen i det faglige samarbeidet internasjonalt.

Sekretariatets innstilling ble enstemmig vedtatt.

DAGSORDENENS PUNKT 6 B

Sosialpolitisk program.

Dirigenten ga ordet til *Odd Højdahl* til innledning om sosialpolitisk program:

I LOs handlingsprogram som vil komme til behandling under punkt 11 på dagsordenen har man forsøkt å gi et helhetssyn på de viktigste økonomiske, sosiale og kulturelle spørsmål som møter våre medlemmer i det daglige liv.

Under punkt 6 b på dagsorden behandler vi derfor ikke distriktspolitikk, familiepolitikk o.l. Det vil bli behandlet under punkt 11. For å få den riktige forståelsen av de saker som tas opp under post 6 b må man se det i sammenheng med Handlingsprogrammet.

1. *Hvorfor et eget sosialpolitisk program?*

Når vi har valgt å legge fram for Kongressen et utkast til eget sosialpolitisk program for Landsorganisasjonen, har dette sammenheng med den økte plass i den offentlige debatt som sosialpolitiske problemstillinger etter hvert har fått. Dette ser vi i en rekke forskjellige sammenhenger — vi ser det i debatten om Folketrygdens plass i vår totale økonomi, vi ser det i debatten om hvordan vi ønsker å ta ut den økte fritid og de økte inntekter i tida framover, vi ser det i debatten om arbeidsmiljøet, vi ser det i debatten om den videre utvikling av bedriftslegeordningen, og vi ser det i debatten om den videre utvikling av vårt trygdepolitiske system.

Vi har i LO følt et behov for å se disse tingene i sammenheng, og vi har derfor valgt å legge fram et eget sosialpolitisk program for Kongressen.

Men spørsmålet har også en annen side: Vi har i de senere årene sett en tendens til overbud mellom de politiske partier ikke minst i sosialpolitiske spørsmål. Dette overbudet har ført til et press på

våre begrensede ressurser, noe som er av stor betydning når vi skal vurdere hvordan inntektene i samfunnet skal fordeles. Det sosialpolitiske programmet som skal legges fram for Kongressen har derfor også et annet siktemål, nemlig å trekke opp et realistisk handlingsprogram for LOs arbeid med sosialpolitiske spørsmål i de kommende år. Vårt utgangspunkt er at vi ønsker fortsatt sosial framgang, men at denne framgangen i første rekke skal komme de til gode som trenger det mest.

2. Privat forbruk, fellesforbruk og vårt trygdepolitiske system.

Vi har i det siste halve året hatt en skarp offentlig debatt om fellesforbruket plass i vår samfunnsøkonomi. Denne debatten ble forsterket da det ble klart at vi, på tross av et bra lønnsoppgjør i 1972, fikk en nedgang i den disponible realinntekt for folk med vanlige inntekter i 1972.

Dette har sammenheng med mange forhold: En stor del av den økonomiske veksten vi hadde i 1972 her i landet ble «spist opp» av de forverrede bytteforhold med utlandet, dvs. at de priser vi fikk for våre produkter i utlandet steg mindre enn de priser som vi måtte betale for de produkter vi kjøpte i utlandet.

Det er imidlertid også klart at den sterke økningen i skatte- og avgiftsnivået har ført til at det blir mindre igjen til disposisjon i det private forbruket.

Vi slår fast i det sosialpolitiske programmet at det er et riktig prinsipp at en stor del av inntektsøkningen i samfunnet går med til å bedre de kollektive ytelsene. Dette er nødvendig for at det kan skapes en balanse i samfunnsutviklingen, og det er nødvendig fordi de kollektive ytelser utgjør — og bør utgjøre — en vesentlig del av velstandsutviklingen.

Når imidlertid fellesforbruket øker såpass sterkt, er medaljens bakside at dette også må finansieres. Økte utgifter for det offentlige må motsvares av tilsvarende inntektsøkninger, og dette kan i hovedsak bare komme fra økte skatter og avgifter.

Vi står her overfor vanskelige avveiningsproblemer i vår samfunnsøkonomi. Perspektivene framover er slik at de planer som foreligger for øking av den offentlige sektors innsats i årene framover vil føre til at det bare er rom for en øking av de yrkesaktive reelle private forbruk på ca. 1 prosent pr. år i 1970-årene. Dette er betraktelig mindre enn hva vi var vant til i 1960-årene, og dette gjør at de yrkesaktives disponible realinntekt i årene framover bare vil vise beskjeden øking.

Det er denne problemstilling som nødvendiggjør en kritisk gjen-

nomgåelse av de programmer som foreligger for øking av myndighetenes innsats på forskjellige områder i årene framover, slik at disse planene blir brakt i samsvar med landets økonomiske evne.

Sett i dette perspektiv er det også viktig at vi går igjennom hele vårt trygdepolitiske system, slik at vi får sett dette systemet i sammenheng med samfunnsøkonomien for øvrig.

La meg igjen presisere: Det er ikke spørsmål om å redusere de offentlige ytelser. Det er heller ikke spørsmål om å skjære ned på vårt trygdebudsjett. Spørsmålet dreier seg om hvorvidt vi skal ha en balansert utvikling av vårt samfunn i tiden framover, en utbygging som er slik at de begrensede ressurser vi har fordeles på en slik måte at de kommer dem til gode som har størst behov for dem.

Det er i denne sammenheng vi i programutkastet har reist spørsmålet om skattlegging av de sosiale ytelser i sterkere grad enn tilfelle er i dag. En slik eventuell skattlegging må komme i sammenheng med at en øker de nominelle beløp for ytelser, slik at vi på denne måten sikrer en bedre fordelingseffekt av de midler vi har til disposisjon.

Vi kan si det på en annen måte: De samlede uttellingene til sosiale formål skal være de samme, men gjennom progressiviteten i skattesystemet vil vi få en omfordeling av disse uttellingene til fordel for de med lavere inntekter. Med andre ord vil utgiftene over de offentlige budsjetter bli de samme, men vi vil sikre en rimeligere fordelingseffekt.

Vi har valgt å la skattesystemet virke som en slags behovsprøver. På denne måten unngår en behovsprøving i tradisjonell forstand, samtidig som en sikrer at trygdeytelsene kommer dem til gode som trenger dem mest.

3. Økt fritid.

Generelle arbeidstidsreduksjoner i en eller annen form har alle det til felles at de koster forholdsvis meget å gjennomføre. Vi har nylig — under regjeringen Bratteli — gjennomført en reduksjon i den generelle pensjonsalder fra 70 til 67 år. I vårt handlingsprogram er det slått fast at fagbevegelsens målsetting er å gjennomføre en pensjonsalder på 65 år.

På den annen side er det klart at dette må avveies mot de ønsker som klart kommer til uttrykk blant våre medlemmer om ytterligere reduksjon i den generelle ukentlige arbeidstid. Vi har i det sosialpolitiske programmet — og også i LOs handlingsprogram — valgt å prioritere en reduksjon av den ukentlige arbeidstid fra 42½ til 40 timer fram for en ytterligere redusert pensjonsalder.

En slik prioritering kan ofte være ubehagelig å foreta, men vi tror det er nødvendig at vi gjør det, slik at vi får en realistisk plan i vårt arbeid i tiden framover. Fagbevegelsens krav bør derfor være at arbeidstida i kommende kongressperiode settes ned fra 42½ til 40 timer.

Samtidig vil Landsorganisasjonen kreve at den ukentlige arbeidtid for helkontinuerlig skift- og turnusarbeidere, for underjordsarbeidere i gruver og anlegg og arbeidstakere på helsefarlige arbeidsplasser blir redusert ytterligere. Vi har i programmet foreslått denne arbeidstida satt til 38 timer pr. uke.

Ferien ble siste gang økt i 1966, da den ble satt opp fra tre til fire uker. Også spørsmålet om en ytterligere forlengelse av ferien må vurderes mot forkortelsen av den generelle arbeidstida. Vi finner derfor ikke grunn til å foreslå noen ytterligere øking av den årlige ferie på det nåværende tidspunkt.

Meget taler imidlertid for at vi må se nærmere på feriespørsmålet for eldre arbeidstakere. Både fra arbeidskraftsynspunkt og helse-synspunkt er det meget som taler for at ferien bør økes for arbeidstakere over 60 år. På den annen side er det også klart at en slik ordning vil ha sine ulemper. Vi reiser derfor krav om at dette spørsmålet blir utredet.

En forutsetning for en slik øking i ferien må være at dette finansieres over de offentlige budsjetter, og ikke belastes den enkelte arbeidsgiver. Skulle en belaste dette den enkelte arbeidsgiver, ville dette føre til at den eldre arbeidskraft ble ennå mindre attraktiv for bedriftene enn det den allerede er.

4. Arbeidsmiljø og bedriftshelsetjeneste.

I en tid med stadig økende teknologiske og arbeidsmessige forandringer oppstår det lett en konflikt i samfunnsutviklingen: Teknologien forandrer seg raskt, men botemidlene — de nødvendige endringer i det sosiale system — går senere.

I sterkere grad enn tidligere er det derfor nødvendig at vi bevisst tar sikte på å utforme arbeidsmiljøet på en slik måte at det er til minst mulig skade for det enkelte menneske. Den miljøundersøkelsen som Landsorganisasjonen har foretatt viser med all tydelighet nødvendigheten av dette.

Bedriftslegeordningen var et stort framskritt da den ble gjennomført for 25 år siden. Bedriftslegeordningen av i dag har også stor betydning, og den dekker omtrent 350 000 ansatte i ca. 2200 bedrifter her i landet.

Likevel er det klart at bedriftslegeordningen slik den nå er organisert, ikke er tilstrekkelig. Det er mange fagorganiserte i dag som står utenfor ordningen, både i privat og offentlig virksomhet.

Videre er det en svakhet ved ordningen at den i sterk grad er isolert fra det øvrige helsevesenet. Landsorganisasjonen har i brev til Stortingets sosialkomité pekt på disse forholdene, og har gått inn for at den nåværende bedriftslegeordning omdannes til en bedriftshelsetjeneste som integreres i den alminnelige helsetjeneste utenfor institusjonen. Stortingets sosialkomité har enstemmig sluttet seg til dette, og det er slike synspunkter vi nå gjentar i det sosialpolitiske programmet.

En koordinering av bedriftshelsetjenesten med det offentlige helsevesen reiser imidlertid en rekke økonomiske og administrative spørsmål som er meget kompliserte. LO har latt foreta en foreløpig utredning av disse problemer. Rapporten fra overlege Harvei vil bli lagt ut på representantenes bord.

LO har nå knyttet til seg overlege Gudmund Harlem som vil foreta en analyse av LOs framtidige arbeid på det sosialpolitiske område med spesiell vekt på arbeidsmiljøet.

5. Trygdene.

I programutkastet går vi igjennom de viktigste trygdene vi har, og reiser en del problemstillinger i forbindelse blant annet med alderstrygden, arbeidsløsetrygden, syketrygden og uføretrygden.

I forbindelse med syketrygden reiser vi spørsmålet om arbeidsgiveren bør være den som er ansvarlig for inntekten til den ansatte ved sykdom. I Danmark er det nettopp gjennomført en ordning hvor arbeidsgiveren har ansvaret for ytelsene i syketrygden i fem uker, og deretter skal det offentlige overta.

I utkastet til sosialpolitisk program krever vi at dette spørsmålet blir utredet. Dersom arbeidsgiverne blir pålagt en slik plikt, vil dette samtidig virke som en stimulans til å fjerne forhold på arbeidsplassen som kan framkalle sykdom.

Nå er det imidlertid klart at et slikt system også vil være beheftet med store svakheter. Systemet ville sikkert virke bra for store og solide bedrifter, men for små og mindre godt funderte bedrifter vil systemet ha sine store svakheter. Også disse tingene må vurderes i en slik utredning. En forutsetning må være at en kommer fram til ordninger som garanterer de ansatte trygghet for inntekt ved sykdom uansett hva slag bedrift de er ansatt i.

Ordningen vil påføre arbeidsgiverne økte utgifter direkte, men på den annen side vil premien til syketrygden kunne reduseres.

Vi har også reist et par problemstillinger i forbindelse med arbeidsløysetrygden. Slik systemet for arbeidsløysetrygden er utformet i dag, kan enkelte bedrifter bruke arbeidsløysetrygden som supplement til sine lønninger. Det er klart at dette er en lite tilfredsstillende ordning for samfunnet. Særlig gjelder dette bedrifter som er sesongbetont i en eller annen forstand, og som derfor kan være interessert i at det offentlige i visse perioder overtar utbetalningene til de ansatte.

Det er i denne sammenheng at det i utkastet til sosialpolitisk program er slått fast at Landsorganisasjonen vil arbeide for at det blir innført en garanti for at hver enkelt arbeidstaker skal ha den lønn han har krav på i henhold til sin tariffavtale på årsbasis. Et slikt system vil hindre bedrifter i å spekulere i arbeidsløysetrygden, og vil derfor motvirke økte kostnader over trygdebudsjettet, samtidig som det vil garantere inntektene for den enkelte arbeidstaker.

I forbindelse med arbeidsløysetrygden har vi også reist en annen problemstilling, nemlig at trygdens midler skal kunne brukes til å holde en bedrift i gang som er kommet i vanskeligheter. Dette må kunne skje for en kort tid, enten inntil alternative sysselsettingsmuligheter er funnet for de oppsagte arbeidstakere, eller til bedriften har konsolidert sin stilling. Det vi med andre ord går inn for er å bruke arbeidsløysetrygdens midler som et aktivt arbeidsmarkedspolitisk og industripolitisk element.

Høydahl tok opp forslag 1106 fra Sekretariatet sålydende:

Fra Sekretariatet.

Kongressen innbys til å gjøre slikt vedtak:

Forslaget til sosialpolitisk program godkjennes.

Høydahl tok også opp forslag 1100 med unntak av pkt. 2 som er dekket av sosialpolitisk program:

Fra Sekretariatet.

Bedriftslegeordningen er basert på frivillig overenskomst mellom Den Norske Lægeforening, Landsorganisasjonen i Norge og Norsk Arbeidsgiverforening. I denne overenskomst er det fastsatt bestemte retningslinjer for hvordan ordningen skal praktiseres. De tre organisasjoner har sammen opprettet et bedriftslegeråd, som består av en representant fra hver organisasjon samt et sekretariat. Rådet har til oppgave å spre opplysning om bedriftslegeordningen, arbeide for at den blir mest mulig utbredt, gi praktisk veiledning og kontrollere at virksomheten er i samsvar med vedtatte retningslinjer.

Rådet fører register over alle norske bedrifter som har innført bedriftslegeordningen.

LO har gitt uttrykk for et sterkt ønske om å utvide bedriftslegeordningen ytterligere, både når det gjelder omfang og innhold. Dette vil bety at bedriftslegeordningen vil inngå som et viktig ledd i den alminnelige helsetjeneste.

Stortinget vil i løpet av våren 1973 diskutere en stortingsmelding fra Regjeringen Bratteli, hvor det foreslås en utbygging av helsetjenesten utenfor sykehus. Det foreslås også at denne helsetjeneste gradvis overtas av det offentlige.

LO har engasjert en sakkyndig ekspert som har fått i oppdrag å utrede den framtidige bedriftslegeordnings innhold og hvordan den best bør koordineres med det offentlige helsevesen.

Innstilling:

Under henvisning til foranstående vil Sekretariatet innby Kongressen til å fatte følgende vedtak:

1. Forslagene oversendes Sekretariatet..
2. Sekretariatet pålegges å arbeide for en bedriftslegeordning som omfatter alle lønnstakere og som får en bredere koordinering med det offentlige helsevesen.

Liv Buck om funksjonshemmede.

Dirigenten ga ordet til *Liv Buck* som holdt dette foredraget:

I det Sosialpolitiske Handlingsprogram er det slått fast at en aktiv arbeidsmarkedspolitikk må ha som siktemål å få de ulike grupper av funksjonshemmede ut i arbeidslivet i større grad enn tilfelle er.

Yrkesmessig attføring må inngå som det viktigste ledd i dette arbeidet.

Videre er det slått fast at flest mulig av de funksjonshemmede bør integreres i det ordinære arbeidsliv, men der dette ikke er mulig, bør antallet av vernede arbeidsplasser økes. Systemet må legges opp slik at bedriftene i størst mulig grad stimuleres til å beholde arbeidstakere som er blitt funksjonshemmede. De vernede arbeidsplasser må sikre de funksjonshemmede et meningsfylt arbeid. Spesielt må vernede arbeidsplasser innen den offentlige sektor — kommune og stat — utbygges.

Fagbevegelsen må engasjere seg direkte på den enkelte bedrift for å kartlegge høvelige arbeidsplasser for funksjonshemmede.

Lønnsnivået i vernede bedrifter skal baseres på vanlige arbeids-

avtaler på grunnlag av gjeldende tariff, eller det som er vanlig for vedkommende bransje.

Ved utformingen av arbeidsplasser og boliger, bør det i tilstrekkelig grad tas hensyn til funksjonshemmede.

Fagbevegelsen har en særlig forpliktelse til å få løst de saker som er nevnt i det sosialpolitiske handlingsprogram, og som knytter seg til de funksjonshemmedes problemer.

Det er mitt håp at vi ved å trekke opp retningslinjer for LOs arbeid på dette område, kan være med å løfte de funksjonshemmede fra en ofte bitter hverdag til et normalt samfunnsliv.

Arbeidsmarkedspolitikken har til oppgave å legge forholdene til rette, slik at et hvert arbeidskyndig menneske kan skaffe seg utkomme ved sitt arbeid. Retten til arbeid, som ble grunnlovfestet for 18—19 år siden, er en menneskerett som også må gjelde dem som er funksjonshemmet eller yrkesvalghemmet — det være seg for kortere eller lengre tid. Retten til arbeid må være like selvskreven for disse grupper som for andre grupper i vårt samfunn. Denne retten må nå gjøres til en effektiv rett.

De yrkesvalghemmede utgjør en betydelig arbeidskraftreserve, som er av stor viktighet for vår produksjon. Det å få disse mennesker med i arbeidslivet, vil utgjøre et viktig ledd i vår arbeidsmarkedspolitik, og de vil representere en viktig funksjon når det gjelder den økonomiske vekst i årene framover.

På denne bakgrunn er derfor yrkesmessig attføring et naturlig og viktig ledd i arbeidsmarkedspolitikken. Å føre arbeidsuføre tilbake til et meningsfylt arbeid, er en samfunnssak av største betydning. Det vil sikre bedriftslivet arbeidskraft og gi arbeidstakere som ikke kan yte full innsats, en meningsfylt arbeidssituasjon istedenfor en passiv trygdetilværelse.

Videre må vi ha klart for oss det faktum at trygdeforbruket øker relativt sterkt i vårt land. Utviklingen på denne sektoren er intimt sammenvevet med samfunnsutviklingen.

Arbeidsmarkedsutvikling og økonomisk utvikling er faktorer som en ikke kan komme forbi, hvis man skal få grep om sentrale sider ved samfunnsutviklingen.

I de siste 10 år har det skjedd dyptgripende forandringer i vårt arbeidsmiljø. Vi har hatt en teknisk og politisk utvikling som har gitt oss økonomisk vekst og full sysselsetting.

På den annen side har også mange måttet betale dyrt for den økning og produksjonsvekst som utviklingen har medført. Kravet til effektivitet og omstillingsevne har ført til at mange er kommet i en mer utsatt stilling på arbeidsmarkedet enn tidligere.

I store deler av vårt arbeidsliv tvinges de ansatte til å tilpasse seg arbeidsforhold som ikke passer dem — verken fysisk eller psykisk.

Høyt arbeidstempo, skiftarbeid, uregelmessig arbeidstid og lang reisevei kan være faktorer som forstyrrer den psykiske likevekt hos arbeidstakeren. Påkjeningen for den enkelte arbeidstaker har framkalt en rekke sykdommer som har ført til nedsatt arbeidsevne, ofte med uføretrygd som takk for innsatsen.

Det synes også som om antallet av funksjonshemmede øker, og man må regne med at den relative andel av den totale arbeidskraft i samfunnet som de funksjonshemmede utgjør, vil være stigende. Dette vil føre med seg at presset på den øvrige del av arbeidsmarkedet og knappheten på arbeidskraft kan bli enda mer følbare enn den er i dag. Utviklingen nødvendiggjør således en utbygging av alle sider av yrkesmessig attføring.

Arbeidsplassen er vesentlig, fordi den er noe av grunnlaget for menneskelig respekt og selvrespekt. Det å kunne ernære seg ved eget arbeid, har en umåtelig stor verdi i seg selv. Det å ha en plass i arbeidslivet betyr for svært mange et brudd med isolasjon som ellers lett vil føre til at de synker tilbake i passivitet og mangel på kontakt med sine omgivelser.

Hittil kan man vel slå fast at det har vært en åpenbar svikt i samarbeidet mellom attføringssektoren og arbeidsplassen. Hederlige unntak finnes — her kan jeg blant annet nevne Norsk Hydro. Liknende tiltak er også under utvikling ved andre bedrifter, og dette er en gledelig utvikling.

En stor del av skylden for denne svikten, vil jeg legge på næringslivet. Det bør være bedriftenes ansvar å tilrettelegge arbeidsforholdene slik at en arbeidstaker i størst mulig grad får utnyttet sine muligheter. Målet må være å tilpasse arbeidsplassen til arbeidstakeren, slik at arbeidet i størst mulig grad blir i overensstemmelse med den enkeltes egne forutsetninger.

Spørsmålet om vernede bedrifter må ikke frata de bestående bedrifter deres ansvar for å beholde de arbeidstakere som har fått nedsatt arbeidsevne på grunn av tungt og stresset arbeid i vedkommende bedrift. Bedriftene må føle ansvar for sine ansatte. På denne måten vil også de få et grunnlag for å være med i en meningsfylt attføringsprosess.

Det må være av vesentlig betydning at funksjonshemmede integreres i et arbeidsmiljø sammen med andre arbeidstakere, og gis muligheter til å fortsette innenfor egen bedrift. Dette skulle etter min mening være like selvfølgelig som at man i vår boligpolitikk søker å integrere de funksjonshemmede i våre boligmiljøer. Men også

det offentlige har gjort seg skyldig i svikt når det gjelder ansettelse av funksjonshemmede.

Innenfor så vel statlig, kommunal og halv-offentlig virksomhet finnes det en rekke arbeidsoppgaver som funksjonshemmede kan utføre på en økonomisk måte. Om mulighetene er utnyttet — stiller jeg et stort spørsmål til, og dette er en utvikling som jeg er glad for er tatt opp i det sosialpolitiske handlingsprogram.

Arbeidsdirektoratet har nemlig gjennom en del år foretatt etter undersøkelse vedrørende de formidlinger av yrkesvalghemmede som statens attføringstjenestemenn utfører.

Av det totale antall undersøkte i 1969, var 16,9 prosent plassert i offentlig arbeidsliv. Det offentlige beskjeftiger imidlertid ca. 20 prosent av det samlede antall arbeidsplasser for lønnsinntakere. Dette indikerer at det offentlige ansetter forholdsvis færre funksjonshemmede enn det private næringsliv gjør.

Formidlingen av yrkesvalghemmede til det offentlige, ligger med andre ord ca. 3—4 prosent lavere enn det private næringsliv.

Konklusjonen på dette må bli at det offentlige — det være seg kommuner, fylker eller stat — må sørge for mer bevisst å ansette funksjonshemmede enn det hittil har gjort. Også i de offentlige etater må man være med på å virkeliggjøre at retten til arbeid for denne yrkesgruppe blir gjort effektiv.

Selv om man vil lykkes aldri så godt med å holde de funksjonshemmede i det ordinære arbeidsliv, vil man også for fremtiden få behov for et stadig økende antall vernede bedrifter.

For arbeidstakere som blir plassert i slike bedrifter, er det av meget stor betydning å føle trygghet i arbeidsforholdet.

Fastsettelse av lønns- og arbeidsvilkår har vært og er problematisk i de vernede bedrifter. Det lønnsystem som hittil har vært nyttet, er en kombinasjon av lønn, AT-penger og trygdemidler. Dette har gitt mange uheldige utslag — blant annet misnøye på arbeidsplassen. Arbeidstakerne har ofte vanskelig for å forstå logikken i hele dette systemet.

Det må og skal være en naturlig ting at arbeidstakerne i de vernede bedrifter blir stilt likt med øvrige arbeidstakere. De må også ha krav på å fremme sine lønns- og arbeidsforhold gjennom arbeidstakerorganisasjonene.

Utviklingen av bedriftsdemokratiet må også få sin naturlige utvikling i de vernede bedrifter — ikke minst ut fra den miljøskapende faktor.

Selve problemet om fagbevegelsens engasjement for de funksjonshemmede har vært tatt opp i ulike sammenheng.

LOs organisasjonsapparat bygger på fagforbund, og tariffavtalene er bygget på de ulike forbunds intensjoner.

Problemet i LO har vært — hvor skal de vernede bedrifter plasseres innenfor LOs struktur?

Skal det enkelte forbund som har tariffavtaler i de enkelte yrker tre inn, eller skal et spesielt forbund tre inn?

LO-utvalget som har arbeidet med dette forholdet, går inn for at det forbund får organisasjonsretten innen hver bedrift som har hovedtyngden av medlemmene beskjeftiget innenfor sitt organisasjonsområde.

En slik løsning vil blant annet ha den fordel at alle i den enkelte bedrift vil tilhøre ett forbund, med like bestemmelser og lik kontingent. Også sett ut fra gjennomføringen av bedriftsdemokratiet vil denne tilknytningsform lette arbeidet med en felles opptreden.

Man må ta i betraktning at i en og samme vernede bedrift kan flere yrkesområder være representert. Det kan derfor oppstå tvister om hvilket forbund som skal ha organisasjonsretten. Man kan også få spenningsforhold mellom de ulike grupper ansatte.

Det vil derfor være en stor fordel om ett forbund organiserer de ansatte, uansett hva slags arbeid de utfører. Arbeidstakerne i den enkelte bedrift vil bli sterkere. Dessuten er det i dag en kjensgjerning at organisert samarbeid mellom de forskjellige LO-grupperinger på bedriftene finner sted i liten grad. På de vernede bedrifter er det dog helt nødvendig med en organisasjon på hver enkelt bedrift.

Til slutt vil jeg gjerne ta for meg en målsetting som vi i fagbevegelsen spesielt må vie stor oppmerksomhet i tiden som kommer — nemlig målsettingen å skape menneskevennlige forhold for de funksjonshemmede i vårt land.

Det gjelder for det første de mange småsaker på nær sagt alle dagliglivets områder som vil gi de funksjonshemmede en mer menneskeverdig tilværelse — dørstokker, dørbredder, inngangspassasjer, heiser, regulering av boligstrøk og bedriftsarealer m. v.

Men for det annet gjelder det også vår holdning til funksjonshemmede. Framfor alt må vi i fagbevegelsen være med å bryte ned de barrierer som bidrar til å dele vårt samfunn i to — ett for de friske — et annet for de funksjonshemmede.

Fagbevegelsens målsetting er å få et samfunn som er godt for alle — hvor alle får mulighet til å gjøre en arbeidsinnsats i samsvar med den enkeltes forutsetninger.

Det sier seg derfor selv, at skal man nå en slik målsetting, må man ikke planlegge og bygge et samfunn som om ikke de funksjonshemmedes problemer eksisterer.

Integrasjon, gjensidig tillit og forståelse er ikke bare en idealistisk målsetting. Det vil på lang sikt også bli den beste løsning.

Debatten.

Randi Moe, Norsk Kommuneforbund, Fjellstrand. sa seg glad for det sosialpolitiske program og for arbeidsprogrammet som var lagt fram til Kongressen. Hun mente det ga et godt grunnlag for arbeidet framover. Sosialpolitikk var nevnt i begge programmene, og hun syntes det var vanskelig å begrense emnet under behandlingen. Hun pekte på at mange oppgaver er løst, men at uløste oppgaver gjenstår. Fortsatt er det slik at lønnstakerne bærer hovedbyrden når det gjelder trygdene, og mange er begynt å knurre av dette, ikke minst fordi skattetrykket har økt så sterkt i de seinere år. Hun pekte også på det uheldige forhold at særytelser til den enkelte ofte er avhengig av den enkelte kommunes økonomi.

Siste skattereform forutsatte etter hennes mening at barnetrygden skulle øke, og det er naturlig for vårt forbund å reise denne saken. Vi har videre gått inn for å satse sterkere på utdanning, særlig på voksenopplæringen og vi vil styrke utdannelsen av helsepersonell. Samtidig må disse gruppernes anseelse, lønns- og arbeidsvilkår bedres. Skattlegging av trygder er et vanskelig spørsmål som mange av de andre som er nevnt i programmet, sa hun og konkluderte med at hele det sosialpolitiske program oversendes redaksjonskomitéen til ny behandling i Sekretariatet.

Debatten ble avbrutt med dette ene innlegget.

Til avslutning sang representantene «Millom bakkar og berg ut-med havet».

Ettermiddagsmøtet ble hevet kl. 17.55.

Formiddagsmøtet torsdag 10. mai.

Formiddagsmøtet 10. mai ble satt kl. 9.00, med *Trygve Bratteli* som dirigent. «Vi bygget for andre palasser så titt» ble sunget, med *Trygve Aakervik* som forsanger.

Sosialpolitisk debatt fortsatt.

Dirigenten opplyste at debatten om punkt 6 b — sosial-politisk program — fortsatte. Det var inntegnet 20 talere.

Tor Rønning, Sosionomforbundet, Oslo, var første taler. Han var enig i at det nå legges fram et sosial-politisk program. Han var dessuten glad for det *Højdahl* sa, at dette ikke må føre til sektor-tenking. Et hovedproblem blir selvfølgelig å se sammenhengen mellom de disposisjoner som foretas.

Et handlingsprogram synes jeg det er behov for, fordi vi trenger å systematisere dette i større grad enn før. Det er arbeiderbevegelsen som har kjempet fram de sosial-politiske retningslinjene her i landet. En følge av dette er at mange setter sin tillit til arbeiderbevegelsen nettopp når det gjelder dette.

I den senere tid har vi opplevd en debatt som jeg personlig ikke er noe glad for. Men jeg er glad for det *Højdahl* slo fast, at det ikke skal være noen stagnasjon, det skal ikke oppstå noe skille mellom yrkesaktive og yrkesinaktive i dette land.

Men selvfølgelig må vi se på hvordan ressursene brukes, for å oppnå mest mulig. Folketrygden ble skapt av arbeiderbevegelsen. Den hadde også den intensjon at mange skulle få en mer meningsfylt tilværelse, og på dette punkt står vi bare ved begynnelsen. På det utviklingstrinn vi nå står må vi ta oss av behovet som melder seg i vanskelige situasjoner. I dette ligger det da innebygd en konflikt, i forholdet til hverandres behov.

Vi må være klar over at vi har ikke fått med oss alle i den sosiale utviklingen. Sosiale helsespørsmål løses ikke bare ved økonomiske tiltak i alle tilfeller. Det er viktig for oss å påse at grupper som ikke har de samme forutsetninger som vi har ikke blir liggende etter. *Liv Buck* sa dette på en fin måte i går, da hun snakket om de funksjonshemmede.

Med andre ord: Vi må løse oppgavene, og vi må dessuten for-

visse oss om at vi har fått med oss alle, at ingen grupper er blitt liggende etter.

Jeg ville også gjerne sagt noe om økonomisk vekst, men det blir det ikke tid til. Jeg tar opp følgende forslag:

«Sekretariatet får i oppdrag å oppnevne et sosialpolitisk utvalg. Utvalgets mandat fastsettes av Sekretariatet.»

Strek ble satt.

Dirigenten foreslo at strek ble satt, men at det likevel skulle være anledning til å sette fram forslag fra forslagsheftet. Han ville komme tilbake til taletiden. — Strek ble enstemmig vedtatt.

Arne Wium, Jern og Metall, Buskerud, pekte på det forhold at mange av arbeidskameratene ute på bedriftene gjorde motstand når det var tale om å sysselsette funksjonshemmede. Dette er mennesker som har krav på å bli betraktet som likeverdige mennesker, og reaksjonen har forbauset meg, sa Wium. Han sa seg svært tilfreds med det sosial-politiske program som var framlagt.

Per Femtehjell, Jern og Metall, Gressvik, sa at det i den seinere tid har vært mye snakk om misbruk av trygdemidler. Problemet var ikke enkelt, mente han, men noe av bakgrunnen for at f. eks. sykefraværet øker på arbeidsplassene mente han skyldtes at man nå har råd til å være syk. Tidligere var ikke dette tilfelle. Han mente også at presset på den enkelte arbeider øker, og at dette i noen grad er årsaken til større fravær.

Jeg har sittet i et utvalg på min bedrift som har utredet spørsmålet om sykefravær. Det viste seg at sykefraværet øker proporsjonalt med alderen, og at miljøfaktorene på den enkelte arbeidsplass også har betydning. Jeg tror at bedriftene etter hvert må komme med i arbeidet for å få den enkelte tilbake til arbeidet etter sykefravær. Jeg tror ikke det er riktig at noen etter langvarig fravær går direkte inn i stressfylt arbeid. På de største bedriftene i hvert fall burde man etablere et slags rekonvalesentverksted hvor arbeiderne gradvis kunne tilpasse seg sitt opprinnelige arbeid. Femtehjell gikk inn for at bedriftslegeordningen ble mer integrert i det alminnelige legesystemet, og at bedriftslegen kunne benyttes som en huslege ved siden av å være til hjelp på arbeidsplassen.

Taletiden nedsatt til 5 minutter.

Dirigenten foreslo en generell taletid på fem minutter, men med anledning til ti minutter i spesielle tilfelle. Ekstra behov for taletid skulle meldes til dirigenten.

Dette ble vedtatt.

Ole Klemo, Norsk Arbeidsmandsforbund, Lierbyen, satte fram forslag om at det i forslaget om arbeidstidsforkortelsen kom inn når dette konkret skulle skje. Han satte fram forslag om at reduksjonen av arbeidstiden for skiftarbeidere etc. skulle settes ned til 37½ time og at dette skulle gjøres gjeldende fra tariffperioden 1974.

Willy Falch, Grafisk, Stavanger, tok opp forslag nr. 486 og be om at det blir oversendt til Sekretariatet til nærmere vurdering. Jeg kan nemlig ikke se at intensjonene i dette forslaget er dekket i det som for øvrig er blitt et omfattende sosial-politisk program. Forslaget er sålydende:

Stavanger Typografiske Forening, foreslår:

«LO-kongressen 1973 henstiller til alle fagforbund at det blir opprettet et utvalg på lokalt plan, «Forberedelse til pensjonsalderen», og at fagforeningene oppnevner et medlem som selv er pensjonist til dette utvalget. Hver by får da et utvalg som kan legge forholdene til rette for de eldre fagorganiserte grupper i samfunnet.»

Willy Asmussen, Jern og Metall, Trondheim, tok opp forslag nr. 487 om senking av pensjonsalderen til 65 år. Da pensjonsalderen ble senket til 67 år, skjedde det ikke ut fra den forutsetningen at de som går ut av arbeidslivet tidligere, skal straffes for dette på den måten at de får redusert pensjon for resten av livet.

De som kan ha behov for å gå av har ikke råd til å gjøre dette fordi de da får redusert pensjon. Samtidig vet vi at mange 60-åringer ikke makter å følge med i jaget, og vi ser av statistikken at de faller fra i yngre og yngre alder.

Forslag nr. 487 er sålydende:

Avd. 12, Trondheim, foreslår:

«Den generelle pensjonsalder senkes til 65 år og for skiftarbeidere til 60 år.»

Leif Aas Hansen, Jern og Metall: De som rammes av systemet, er de som bare får grunnpensjon når de går av. Det var gledelig, det Højdahl sa i går at endringene i folketrygden først og fremst må komme dem til gode som trenger det mest. Vi vet at i vårt land ligger det store pensjonsfond, og de bør kunne samordnes med folketrygden. Vi har også tenkt oss at de som får lite utover grunntrygden, skal få tillegg etter det antall år de har vært yrkesaktive.

Leif Aas Hansen tok opp forslag nr. 491, sålydende:

Avd. 68, Larvik, foreslår:

«Alle pensjonsordninger og pensjonsfond slåes sammen med Folkepensionen.»

Einar Hysvær, NNN, Tromsø, var glad for at det var blitt satt opp et sosial-politisk punkt på dagsordenen. Det han særlig ville ta for seg, var de grupper som er utsatt for permitteringer o. l., altså i første rekke de som arbeider i fiskeindustri og hermetikkindustri. Lovverk og regelverk er ikke blitt til med tanke på disse gruppene. Dertil kommer en viss mangel på positiv holdning hos dem som er satt til å stelle med dette.

Forholdet er at når det er tomt for råstoff på en fabrikk, blir fiskeindustriarbeiderne ledige til det atter kommer råstoff. De kan ikke planlegge sin framtid på en skikkelig måte. De får ikke engang sykepengen som andre. Hender det at noen blir syk i slutten på en permisjonsperiode, blir dette regnet med, slik at sykepengene blir lavere. Mange tilfældigheter kan oppstå av den grunn. Først og fremst fordi det i tvilstilfelle er overlatt til trygdekontorene å avgjøre slike spørsmål ved skjønn.

For noen år siden mente vi at vi hadde et brukbart grunnlag å ta av i form av råstoff. Nå ser vi at det er mangel på tilgang av fisk rett som det er. Derfor må vi kreve at de som permitteres på grunn av mangel på råstoff, får betalt for permisjonstiden.

Stener Johansen, Jern og Metall, Borgheim, mente at det var riktig å se på trygdene og de sosiale ytelsene som en hjelp og ikke som et tilskudd. Han kunne være enig i at man burde vurdere en skattlegging av trygdene slik at det kunne skje en omfordeling til fordel for dem som trenger hjelpen mest.

Han pekte på forholdet som har oppstått ved nedsettelsen av pensjonsalderen til 67 år, nemlig at de får en forringelse av pensjonen i forhold til hva de ville fått. Han pekte på at det i mange tilfelle er arbeidets art som bestemmer når en arbeider slutter. I et hardt arbeid gir det seg selv at man slutter tidligere. En fleksibel ordning er absolutt det beste, men da må man også ta den fulle konsekvens ved å gi en tilleggs pensjon til de på 67 år som taper på det. Dette er ikke et problem på lengre sikt, men har mye å si for mange arbeidere i de nærmeste år. Han tok opp forslag nr. 490, sålydende:

Avd. 67, Tønsberg, foreslår:

•Den nedsettelse av pensjonsalderen som foreligger til gjennomførelse fra 1. januar 1973 er etter vår mening en lite tilfredsstillende ordning.

Det gis adgang til å ta ut pensjon ved fylte 67 år, som medfører at man får en forringelse av pensjonen i forhold til det man ville ha fått ved 70 år.

Vi er klar over at man får mer ut ved å slutte ved 67 år, når man regner med den gjennomsnittlige levealder. Etter vår mening er en reell nedsettelse av pensjonsalderen at man ikke gis anledning til å fortsette utover dette, og at man kompenserer forkortelsen så man får den samme pensjonen som man ville fått ved 70 år.

Når man kan velge pensjonsalder kommer det også mange andre ting inn i bildet som virker uheldig. Bli det, for å ta et eksempel, ikke arbeidets karakter som kommer til å bestemme hvorvidt man slutter ved 67 år? Det harde miljø mange arbeider under, f. eks. i industrien i dag, tvinger mange til å slutte ved 67 år, mens de som har lettere arbeid, varmere arbeidsplasser etc., har større forutsetninger for å kunne arbeide til 70 år.

Vi er klar over at dette vil koste, men tiden er inne til å gjennomføre dette, så det er en nødvendighet å finne fram til en løsning også på den siden av spørsmålet.»

Jan Johansen, Norsk Jernbaneforbund, Narvik, tok opp forslag nr. 1091 som hadde fått landsstyrets tilslutning. Han understreket behovet for å styrke legetjenesten ved å underlegge all legetjeneste under offentlig styring. Et sunt arbeidsmiljø forutsetter også medisinsk trygghet, sa Johansen, som sa at dette var vanskelig å få til når leger i dag fritt kan etablere seg uten hensyn til behov. Innenfor hans egen kommune var det 26 bedrifter som i dag kom utenfor bedriftslegeordningen, og dette var lite tilfredsstillende. Forslaget er sålydende:

Narvik Distriktsorganisasjon foreslår:

«Narvik Distriktsorganisasjon av Norsk Jernbaneforbund slutter seg til Arbeiderpartiets Landsmøte i 1971 uttalelse om helsetjenesten i Norge. Vi imøteser at kongressen 1973 tar de nødvendige skritt overfor de politiske organer, til at all helsetjeneste legges under offentlig drift og administrasjon ved opprettelse av helsesentra. All legetjeneste utenom sykehusene utføres fra disse.

Helsesentra vil etter vår mening gi en mer effektiv helsetjeneste, og eliminere mange av de tilfeldigheter som i dag rår på dette område.»

Reidar Albertsen, Norsk Fængselstjenestemannsforbund ga LO-ledelsen anerkjennelse for at de nå legger fram forslag til sosialpolitisk program og mente at det var kanskje den største sak tidligere sosialminister Odd Høydahl, nå nestformann i LO har tilført ført fagbevegelsen.

Han stilte seg tvilende til nedsettelse av et utvalg som skulle se på skattelegging av sosiale ytelser. Dette med bakgrunn i at grunn tanken med de sosiale ytelser er å legge forholdene slik til rette at alle samfunnsborgere gis sikre og gode levevilkår. Det vil derfor være urimelig å legge de sosiale ytelser på et slikt nivå at de blir skattepliktig. Det ville være å gi den ene hånden og ta med den andre, mente han og sa at mange av medlemmene i LO ville ha vansker med å forstå en slik skattelegging. Trygdesystemet er komplisert nok fra før om ikke det også skal skattes av trygden.

Han støttet forslaget fra Tor Rønning om nedsettelse av et permanent sosialutvalg og håpet på at et slikt utvalg ikke bare kom til å

bestå av eksperter, men at også folk fra arbeidsplassen kunne bli representert. Han viste videre til forslag fra Randi Moen, Norsk Kommuneforbund som foreslo at hele sosialprogrammet blir oversendt til Redaksjonskomitéen til ny behandling i Sekretariatet. Han støttet denne tanke men ville gå nå lengre og satte fram følgende forslag:

«Punktet om skattlegging av sosiale ytelser i sosialprogrammet blir tatt ut.»

Knut Buberg, Papir, Moss, ville også støtte forslaget fra Tor Rønning om permanent sosialutvalg. Han trodde sosialpolitikken ville bli noe av det viktigste i framtida. Stress og ulike lidelser tiltar. Ikke flere blir syke, men sykefraværene blir lenger. Han tok opp forslagene nr. 1015 og nr. 1016 og pekte på de mange uløste oppgaver på dette feltet. Vi har ikke råd til at mange mennesker går så lenge borte fra sin arbeidsplass. Forslagene var sålydende:

Avd. 1, Oslo, foreslår:

«Landsorganisasjonen tar opp på Kongressen spørsmålet om på hvilken måte handikappede og funksjonshemmende kan finne en plass i arbeidslivet, ved en bedre måte enn den som praktiseres i dag.

Vi har ikke tro på at dette med vernede bedrifter i full utstrekning er en løsning.

Det fins også mennesker som på grunn av alkohol, narkotika, eller andre former for avvik i vårt samfunn, er kommet i vanskeligheter med å finne sin plass i arbeidslivet på nytt. Da er i mange tilfeller isolasjon ingen løsning.. Det må kunne drøftes i arbeidslivets organisasjoner, og finne former for å løse disse samfunnsoppgaver mer tilfredsstillende enn det vi er vitne til i dag.»

Forbundsstyrets innstilling:

Forslaget tiltres.

Avd. 233, Strømmen, foreslår:

«LO må satse hardere for å skaffe flere arbeidsplasser for handikappede i industrien.»

Begge forslag var anbefalt av forbundsstyret i Jern og Metall.

Edvard Johnsen, Jern og Metall, Grubheim, sa at det til sjuende og sist er lønnstakerne som må betale regningen for de sosiale ytelser, også om man skulle nedsette pensjonsalderen til 65 år. Han gikk inn for å prioritere arbeidstidsforkortelsen framfor nedsettelse av pensjonsalderen og ville støtte forslaget om 37½ timers uke for skiftarbeiderne. Han sa at det var en svakhet ved mange vernede bedrifter i dag at de ikke er med i en overenskomst. Han støttet

forslag 1014 og sluttet seg ellers i hovedsak til synspunktene i det sosialpolitiske program.

Arild Kalvik, Grafisk, Oslo, var glad for at LO nå får et sosialpolitisk program. Men samtidig må vi sørge for at det vi gjør, ikke griper inn i det rent tariffmessige. Jeg tenker her på de vernede bedrifter, sa taleren. Vi er på ingen måte usosiale, men vårt forbund hadde for en tid siden en konferanse i Nord-Norge, hvor disse spørsmål kom i forgrunnen. Konferansen var ikke kalt inn med sikte på disse spørsmål, men den kom for en stor del til å dreie seg om såkalte vernede bedrifter. Én av deltakerne tok nemlig saken opp, og det viser seg at det i så godt som alle nord-norske byer er etablert eller skal etableres vernede bedrifter på det grafiske område.

Vi har en differensiert dagspresse, og som følge av det mange små aviser. Noen av dem har dårlig økonomi, og driver en aksidensavdeling for å rette opp økonomien. Og så opplever vi at det ved hjelp av statsmidler blir opprettet bedrifter i direkte konkurranse med bedrifter som arbeider på et helt annet grunnlag. Vi kom over en rekke ting i Nord-Norge. Vi vet bl. a. at bedrifter med mangelfullt utstyr og kanskje mangel på fagfolk, oppretter lærekontrakter. Da kan ikke vedkommende få den opplæring han skulle ha.

Vi mener, at når det opprettes vernede bedrifter, bør det skje etter et dokumentert behov og lønnsvilkårene må være som i andre bedrifter i bransjen.

Arvid Bjørgeli, Norsk Transport, Hamar, hadde ikke mye å utsette på det sosialpolitiske programmet som var lagt fram. Han kunne tenke seg at en burde senke pensjonsalderen til 65 eller enn å senke arbeidstiden til 40 timer.

Men jeg vil ikke unnlate å peke på, sa taleren, de uttalelser Odd Højdahl kom med jevne mellomrom i A-pressen så lenge han var sosialminister. Disse uttalelsene gikk stort sett ut på at de uføretrygdede misbrukte denne trygden sterkt, og Hedmark toppet statistikken. Ja, herr Højdahl, det kan nok være det. Vi topper statistikken også på andre områder, bl. a. når det gjelder tilslutning til Arbeiderpartiet ved valgene.

Selv om det er riktig, det Højdahl sier, så har jeg ikke sett noen av disse uføretrygdede bli bedre av å lese om dette. De er heller blitt nervevrak. Jeg vet også at noen av dem ikke vil stemme med Arbeiderpartiet, fordi de er redd for at Højdahl skal bli ny sosialminister.

Vi må ikke skremme disse menneskene. Personlig tror jeg mer på leger og spesialister enn på Odd Højdahl. Vi som er ansvarlige mennesker, må kreve at våre topptillitsmenn ikke uttaler seg om

sosialpolitiske spørsmål på en slik måte at de skremmer folk vekk fra vårt parti.

Ove Varreng, Forbund for arbeidsledere, Oslo, var glad over det sosialpolitiske programmet, men spørsmålet var om ikke bedriftstannlegeordninger burde inn i programmet. Det er helt på det rene at det fører til store tap når noen må søke permisjon for å gå til tannlege.

Kåre Johs. Hetlelid, Jern og Metall, Sandnes, tok opp forslag nr. 464 og 483. Han framholdt dessuten at forslagene burde realitetsbehandles av Kongressen. Det må være en misforståelse når Kongressen sender forslagene over til Sekretariatet til avgjørelse. Det er tvert imot Kongressen som skal vurdere hva Sekretariatet bør gjøre.

Én sak var ikke nevnt hittil, og det var arbeiderne ved Knaben gruver som nå må lide på grunn av kapitalens spill. Taleren forbeholdt seg å komme tilbake senere med et forslag om økonomisk støtte. Forslag nr. 464 og 483 var sålydende:

Avd. 31, Sauda, foreslår:

•Arbeidstidsforkortelse.

LO må ta opp spørsmålet om nedsettelse av arbeidstiden for dagarbeidere på 42½ timer og skiftarbeidere på 40 timers uke. Arbeidstiden for skiftarbeidere må prioriteres.

Avd. 292, Sandnes Bygningsarbeiderforening, foreslår:

•For tungarbeidere, f. eks. arbeidere i bygg og anlegg settes aldersgrensen i folketrygden til 65 år med anledning til å ta ut førtidspensjon ved fylte 60 år.

Arbeidere som fortsetter i sitt arbeid etter 67 år skal være fritatt for stats- og kommuneskatt for de ekstraårene vedkommende arbeider.

Fridtjov Laukholm, Mo i Rana, Nordland, holdt fram at det også var riktig å nytte arbeidstiden som et sosialpolitisk virkemiddel. Samfunnet vårt er stort sett innrettet på arbeid fra 7 til 16 og tre ukers ferie om sommeren. Den fritid vi får, har vi ofte vansker med å disponere på en positiv måte. Skoleordningen kommer inn i bildet her, og ikke minst skiftarbeidernes situasjon. Det er mange forhold som må tas i betraktning når disse forhold skal vurderes.

Dirigenten opplyste at første taler i gårsdagens debatt, Randi Moe, hadde trukket sitt forslag tilbake og gått over til forslag fra Reidar Albertsen, Fengselstjenestemannsforbundet, om at dette med eventuell skattlegging av barnetrygd skal gå ut av de sosialpolitiske program.

Ivar Rødne, Jern og Metall, Jørpeland, støttet forslaget fra Jern og Metall. Han syntes det ikke var riktig at mange arbeidere så seg nødt til å fortsette etter 67 år bare fordi de ikke hadde råd til å slutte, altså fordi de ville oppnå flere poeng til folketrygden. Taleren mente at dette kunne føre til at arbeiderne ble satt til nedverdiggende jobber. Han syntes at formuleringen i programmet om forkortelse av arbeidstiden var for vagt formulert. Kravet måtte være gjennomføring fra tariffperioden 1974

Arne Born, Sekretariatet, gikk sterkt inn for en mentalitetsendring i synet på de funksjonshemmede. Det disse menneskene ønsker er å leve et normalt liv, å komme ut av en isolert og apatisk tilværelse og få anledning til å betale sin skatt.

Jeg tror at ytelser over sosialbudsjettet ville avlastes og kunne settes inn på andre områder innen sosialvesenet hvis vi fikk flere arbeidsplasser for de funksjonshemmede. Vi har tatt saken opp med Kommunenes Sentralforbund, og vi møtte ingen motpart. Det var ingen uenighet om å arbeide for flere arbeidsplasser, og vi skal drive saken fremover. Det er en av forutsetningene at de funksjonshemmede ikke må få inntrykk av at det dreier seg om plassering eller humanitært opplegg, men vanlig arbeid. Holdningen må endres. Jeg vil rette en pekefinger til forslaget om et permanent sosialutvalg. Få med mennesker i denne komitéen som selv har følt problemene på kroppen.

Odd Væring, Norsk Kommuneforbund, Oslo, argumenterte for en nedsettelse av arbeidstiden til 40 timer. Han var glad for at merkantile grupper som selv hadde en lavere arbeidstid, ønsket å få med seg de andre gruppene som henger etter. Dette er en solidarisk tanke som jeg er glad for, sa representanten. Han trodde ikke at Korvalds engstelse for produksjonen var noe å ta hensyn til. Ved tidligere forkortelser av arbeidstiden har bare produksjonen fortsatt å stige med fire prosent årlig. Verring understreket til slutt behovet for å ta mer hensyn til enkeltmennesket ved rasjonaliseringer i bedriftene.

Martin Tveiten, Bergen, beklaget at det ved forrige forhandling ikke hadde vært mulig å få til en arbeidstidsforkortelse for medlemmene i Hotell- og Restaurantarbeiderforbundet. Han sa at man var skuffet over at LO hadde glemt dem i sin avtale, men ville også nevne at LO hadde en stor del av æren for at oppgjøret kom i havn. Særlig Højdahls innsats var avgjørende. LO bør for framtida ikke lage formuleringer som setter noen grupper utenfor. Vår motpart har hevdet at vi ikke er skiftarbeidere. Vi er turnusarbeidere. Vi har aldri betraktet oss som noe annet enn skiftarbeidere.

Jacob Langli, Kjemisk, Oslo, hadde registrert den alminnelige oppslutning som er til stede i Kongressen til det sosialpolitiske handlingsprogram og at det nå var viktig å følge opp det praktiske arbeidet på den enkelte bedrift. Holdningen til de funksjonshemmede var nevnt, og han mente det viktigste måtte være å ta «seg sjøl i nakken». Han nevnte også faren mange arbeidsplasser representerer, alle skadene som oppstår daglig. Det må være et rimelig krav til bedriftene at de som blir alvorlig hemmet etter en ulykke på drift, skal få arbeid på bedriften etterpå.

Kåre Urke, Transport, kom inn på det han kalte skadelige uttalelser fra toppladelsen i fagorganisasjon og parti om uføretrygden. De lokale foreninger hadde reagert svært på slike uttalelser. Hetsen mot trygdesystemet måtte stanses. Selv om det kanskje forekommer misbruk av trygder, så trodde han dette var en bagatell i forhold til mye annen svindel.

Odd Højdahls sluttinnlegg.

Odd Højdahl kom i begynnelsen av sitt sluttinnlegg med et hjertesukk til de som fortsatte debatten om hans uttalelse om uføretrygden. — Jeg har aldri angrepet folk for at de har mottatt trygd, og jeg har aldri brukt ordet trygdemisbruk. Aldri! sa Højdahl, og forklarte hva han hadde sagt om uføretrygden.

Ved gjennomgåelse av hele trygdebudsjettet i Sosialdepartementet hadde man funnet ut at uføretrygden steg med gjennomsnittlig 30 prosent hvert år, og at stigningen var spesielt sterk i enkelte distrikter i landet. Dette var fakta. Da må en kunne drøfte om denne økningen skal fortsette. I så fall ville uføretrygden etter noen år være større enn alderstrygden. Det er ikke enkeltmennesket man gransker, men man må se på om det er noe i lovbestemmelsene som medfører denne økningen. Jeg vil henstille til representantene på Kongressen å stanse debatten på det planet som to representanter har holdt. Vi må kunne se på trygdevesenet uten at mine uttalelser gang på gang skal vris på, ha Højdahl.

Noen sosiale ytelser skattlegges, andre ikke. Alderspensjon blir beskattet, uførepensjon blir beskattet, men barnetrygd blir ikke beskattet. Jeg er klar over at barnetrygden er et ledd i omleggingen av skattesystemet i 1970.

Når en er ute og snakker med folk, får en høre om dette: Han tjener 100 000 kroner i året og har likevel skattefri barnetrygd for sine to barn. Jeg har bare min pensjon, men den blir beskattet.

Barnetrygd for to barn svarer i realiteten til en inntekt på 7000 kroner om året, forutsatt at inntekten på forhånd er 100 000 kroner.

Er inntekten bare 30 000 kroner, svarer trygden for to barn til en inntekt på 3900 kroner.

Dette synes jeg personlig er galt. Jeg ville vært for behovsprøving av barnetrygden. Men det ville kreve et stort apparat, og derfor mener jeg vi ganske enkelt kan løse spørsmålet ved skattlegging.

Det er disse ting vi mener bør utredes. Lengre går vi ikke i denne omgang. LO og AP har satt ned et skatteutvalg som vil kunne se på dette.

Jeg forstår det slik at det er alminnelig tilslutning til forslaget om kortere arbeidstid framfor senket pensjonsalder. Det står i programmet vårt at 65 år er målet, men i denne omgang prioriterer vi arbeidstiden.

For skiftarbeiderne er det foreslått 37½ time. Jeg vil be om at Kongressen ikke låser dette fast. Heller ikke bør dette tidfestes til tariffrevisjonen i 1974. Vi har merket oss de sterke uttalelser som er kommet for at det skal tas opp da, men LO må få vurdere alle kravene i sammenheng.

Når det gjelder Tor Rønnings forslag om et sosial-politisk utvalg i LO, så kan jeg gi det min tilslutning. Det kan bli en fornuftig ordning.

Når det gjelder forslag nr. 490, så foreslås det sendt over til Sekretariatet. Forslaget gjelder ventetillegget. Bratteli-regjeringens første forslag var i tråd med dette forslaget, men Stortingets flertall ville ikke gå med på det. Derfor fik vi ordningen med ventetillegg. Og jeg vil være så realistisk at jeg sier: Nå, så kort tid etterpå, vil det være urealistisk å få endret dette.

Når det gjelder forslag nr. 491 om å slå sammen alle pensjonsfond, så er det et umulig forslag. Vi har ikke anledning til å ekspropriere fonds, for de er medlemmenes eiendom.

Når det gjelder spørsmålet fra Varreng om bedriftstannlege, så bør det på lengre sikt være en ordning vi bør ha i tankene. Men i første omgang tror jeg det vil være riktig å konsentrere seg om utbygging av helsetjenesten. Det ville vel dessuten i første omgang være riktigere å bygge ut folketannrøkta før bedriftstannlegeordningen.

Endelig har vi de vernede bedrifter. Jeg kan gi min tilslutning til nesten alt som er sagt om dem. Vi er nødt til å ta i betraktning den utvikling som er i gang i norsk industri. Tidligere var det slik — iallfall i gode bedrifter — at folk som var kommet til skade eller på annen måte hadde redusert arbeidsevne, ble satt til lettere arbeid som de kunne greie. Det vi må merke oss, er at under rasjonaliseringen er mange av disse lettere jobbene blitt borte.

Derfor må vi nok tenke på å hindre denne utviklingen noe her. Bedriftene blir nødt til i større utstrekning å sysselsette arbeidskraft som har vært i vedkommende bedrift gjennom en årrekke.

Men vi greier ikke å løse problemet bare på den måten. Derfor må tallet på vernede bedrifter økes sterkt, og denne posten på statsbudsjettet må prioriteres.

Etterpå, når bedriftene er opprettet og de funksjonshemmede er kommet i arbeid, skal fagorganisasjonen organisere dem. Kalvik har vært inne på én side av dette problemet. Jeg vil si at vi nok får problemer å løse her, for dette gjelder jo subsidierte bedrifter.

Einar Hyssvær, NNN, Tromsø, etterlyste svar på et spørsmål om førtidspensjon.

Odd Højdahl: Vi har en ordning med førtidspensjon fra 64 år. Står et menneske i arbeid og føler at alderen gjør det vanskelig å klare jobben lenger, så kan vedkommende søke pensjon. En som bor i et distrikt hvor det ikke er høvelige jobber, er også berettiget til pensjon.

Jeg tror den ordningen vi har, vil dekke de mest alminnelig forekommende tilfelle. Det vi ikke ville gjøre i denne omgang — og det var et kostnadsspørsmål — det var å sette 64 år som en mer generell ordning.

Voteringen:

Dirigenten refererte de innkomne og opptatte forslag.

Tor Rønnings forslag om å opprette et permanent sosial-politisk utvalg i LO ble vedtatt enstemmig.

Forslag nr. 486 opptatt av Willy Falch ble enstemmig vedtatt oversendt Sekretariatet.

Det ble votert alternativt over forslaget fra Ole Klemo og Sekretariatets innstilling om forkortelsen av arbeidstiden for skiftarbeidere og helkontinuerlige arbeidere. Klemo hadde foreslått 37½ time,

Sekretariatets innstilling ble vedtatt med overveldende flertall.

Reidar Albertsens forslag om at punktet i det sosial-politiske program som gjelder utredning av spørsmålet om skattelegging av sosiale ytelser, skulle tas ut av programmet, ble forkastet.

Forslag nr. 491 opptatt av Leif Aas Hansen ble ikke bifalt.

Dirigenten sa at Edvard Johnsens forslag om vernede bedrifter er gitt tilslutning fra forbundet og oppfanges av Sekretariatets innstilling. Det innebærer at Jern og Metals forslag tiltres og Kommuneforbundets forslag oversendes Sekretariatet. Sekretariatets innstilling nr. 1019 ble vedtatt. Forslaget lyder:

1. Forslagene fra Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund tiltres.
2. Forslaget fra Norsk Kommuneforbunds forbundsstyre sendes Sekretariatet.

Forslag nr. 1091 fra Narvik distriktsorganisasjon av NJ&F om bedriftslegeordningen ble oversendt Sekretariatet.

Hovedinnstillingen fra Sekretariatet, forslag nr. 1106, ble enstemmig vedtatt sålydende:

Kongressen innbys til å gjøre slikt vedtak:

Forslaget til sosialpolitisk program godkjennes.

DAGSORDENENS PUNKT 6 C

Lovspørsmål.

1. Arbeidervernloven.

Dirigenten *Björg Johansen* refererte Sekretariatets innstilling nr. 541, som er sålydende:

«Forslagene oversendes Sekretariatet med henblikk på den pågående og bebudede revisjon av Arbeidervernloven. I den utstrekning forslagene ikke allerede er dekket ved tidligere framsatte forslag fra LO, pålegges Sekretariatet å vurdere forslagene med henblikk på å fremme ytterligere forslag om endringer i loven. Dette gjelder særlig for Arbeidervernlovens vernekapittel.»

Ole Flesvig, Norsk Arbeidsmandsforbund redegjorde for bestemmelsene i Arbeidervernloven, punkt 5, som gir anledning til å forlenge en arbeidstakers arbeidstid med 2 timer hver dag, under særlige arbeidsforhold. Han mente bestemmelsen måtte bort og viste til eksempler hvor vakthold har opptil 54½ timers arbeidsuke. Vaktfolkene i private firmaer i Oslo har slik arbeidstid, mens de som avløser folkene og jobber i offentlig etat har 40 timers arbeidsuke. Dette er et urimelig forhold, sa *Flesvig*. Han satte fram følgende forslag:

Arbeidstiden for vaktfolk og eventuelt andre arbeidstakere med lang arbeidstid må settes ned slik at den komer på linje med arbeidstiden i arbeidslivet for øvrig.

Punkt 5 i Arbeidervernloven § 24 tas ut.

Om denne lovendring ikke blir foretatt før neste tariffrevisjon må LO stille spesielle krav om at disse arbeidstakere får sin arbeidstid nedsatt til det samme som vanlig arbeidstid i arbeidslivet for øvrig og dette må fastslås i tariffavtalene.

Flesvig foreslo at dette forslag ble oversendt Sekretariatet.

Olav H. Christiansen, Kommuneforbundet, Oslo, omtalte særlig bestemmelsene i Arbeidervernlovens § 43. Det er riktig nok at loven inneholder svakheter som det må bøtes på. Samtidig er det på det rene at det rettes mye usaklig kritikk mot Arbeidstilsynet. I mange tilfeller kan det være grunnlag for kritikk, men ikke på generelt grunnlag. Går en oppbyggingen av Arbeidstilsynet på stedet etter i sømmene, vil en ofte finne det som er grunnen til kritikken: Det er nemlig klart at det er noe galt når inspeksjonen ikke har tilstrekkelig økonomisk dekning for sin inspeksjon. Det kan nemlig ikke forlanges at et menneske skal gå fra sin jobb og drive inspeksjon for egen regning. Det er for øvrig krevd at Statens Arbeidstilsyn skal overta de kommunale tilsyn, og denne saken burde egentlig vært en hovedsak under denne Kongressen.

Kjell Holst, Jern og Metall, Volda, holdt fram at bruk av overtid burde reduseres til det nødvendige. Men skal det la seg gjøre, må § 27 i Arbeidervernloven endres, og taleren framsatte følgende forslag om det:

Lønningslister skal føres slik at overtidsarbeidet og timefortjenesten for den enkelte arbeider kan sees.

De skal være tilgjengelig for tilsynet.

Bedriftsledelsen skal gi arbeidernes tillitsmenn adgang til å se listene, dersom tillitsmennene ber om det.

Kjell Fiskerud, Jern og Metall, Lillestrøm, sa det var på tide med en endring av Arbeidervernloven. Det er en lov tilpasset kapitalistene. Tar man overtidsbestemmelsene, står det ikke noe annet enn at tillitsmennene har rett til å uttale seg. Det er eierne som uttaler seg når de søker om dispensasjon fra bestemmelsene. Loven er meget udemokratisk, og vernearbeiderne har ikke noe annet oppdrag enn viserguttjeneste. Jeg vil spørre: Hvilke intensjoner vil man legge til grunn når man vil gå inn for en endring av loven?

Noe annet er hva vi stadig ser: At Arbeidervernloven brytes gang på gang, uten at det får noen konsekvenser for lovbrøyteren. Saken kommer kanskje så langt som til Arbeidstilsynet, men noe mer skjer ikke.

Paul Arnseth, Handel og Kontor, Hamar, ville knytte noen merknader til den mangelfulle beskyttelse som Arbeidervernloven gir yngre arbeidstakere (§§ 113 og 114).

Mange arbeidsgivere studerer lovverket, og de gjør det ikke bare for å kunne oppfylle sine samfunnsmessige forpliktelser, men også for å kunne nå sine egne målsettinger. Ser vi på varehusene, så sørger de ofte for å tilsette godt med yngre arbeidskraft tidlig på høsten. Vedkommende får beskjed om at hvis de gjør godt arbeid, kan

de regne med fast ansettelse. De unge gjør derfor oftest god jobb. Men så, på et eller annet beleilig tidspunkt, sier arbeidsgiveren fra at vedkommende ikke passer i bedriften.. Vedkommende må gå. Arbeidsgiveren finner så et passende tidspunkt og tilsetter andre unge i jobben, til lønninger som passer arbeidsgiveren. Det må være fagbevegelsens oppgave å få endret Arbeidervernlovens bestemmelser, og jeg er glad for at denne saken er tatt opp.

Lars Skytøen, Jern og Metall, nevnte ulykken i Kristiansand. Det ble da sendt brev til LO og det ble sagt at det som hadde inntruffet måtte få konsekvenser for lovbestemmelsene.

Taleren refererte til at det ved hovedtalerevisjon i 1969/70 ble reist krav om voldgiftsbehandling om saker reist ifølge Arbeidervernlovens § 43. Han ba om en redegjørelse om dette.

De enkelte forbund ble i sin tid bedt om å sende inn forslag til endring av Arbeidervernloven, ikke bare overtidsbestemmelsene, men også lovens andre områder. Taleren mente disse uttalelsene burde tas fram igjen nå, og satte fram følgende forslag om det:

I tilknytning til innstilling nr. 541 anmodes Sekretariatet om å vurdere de forslag som i kongressperioden er innsendt fra forbundene til LO.

Dirigenten opplyste at Thomas Einarson var reist hjem fra Kongressen på grunn av sykdom.

Magne Mælumshagen, Oppland, kom inn på de endringer man etter hvert har fått i Arbeidervernloven, og konkluderte med at ennå gjenstår mye før arbeidervernet er tilstrekkelig sikret og effektivisert. Han kritiserte de kommunene som har gitt altfor liten støtte til det kommunale arbeidstilsynet. Mens kommuner bruker millionbeløp på brannvern, og det med rette, gir de fra null til noen få tusener til arbeidstilsyn. Han mente at forslag 508 ikke gikk langt nok i endring og mente at det var nødvendig å legge bevisbyrden på arbeidsgiveren, der den hører hjemme. Han refererte følgende forslag som han ba oversendt Sekretariatet:

Arbeidervernlovens § 5. Vern mot ulykker og helseskader.

Arbeidsgiveren skal være erstatningspliktig ved yrkesskader og yrkessykdommer når det ikke kan påvises at skaden eller yrkessykdommen skyldes grov uaktsomhet fra arbeidstakerens side.

Bevisbyrden påhviler arbeidsgiveren.

Dette vil plassere ansvaret, også på dette området, der det rettelig hører heime.

Rolf Hauge, Papirindustriarbeiderforbundet, Oslo, tok opp forslag nr. 534 tiltrådt av forbundsstyret, sålydende:

Avd. 56, Hunsfos Arbeiderforening, foreslår:

«Overtidsbestemmelsene i Arbeidervernlovens § 26 endres til å gjelde slik de var før lovendringen 1. juli 1968. Dessuten må den årlige kvote reduseres til 200 timer i kalenderåret.»

Han bad om at det ble oversendt Sekretariatet.

Han påpekte at endringen av loven i 1968 ikke ga tilstrekkelig ver for arbeiderne. Det brukes mye overtid. Han nevnte et eksempel på hva arbeidstidsforkortelser hadde ført til med hensyn til overtid. På et fireukers-program var det tidligere 21 skift à 8 timer, til sammen 169 timer. Etter arbeidstidsforkortelsen skulle det avspaseres ett skift på fire uker. Dette førte til at flere folk måtte tas inn, og det er vanskelig å få nye folk mange steder. Dette år utover den gamle stabile arbeidsstyrken. Endringene i 1968 har derfor virket uheldig. Jeg skulle ønske meg tilbake til slik det var før 1968.

Olaf Axelsen, Treindustriarbeiderforbundet, Oslo, kommenterte paragrafene 25 og 26 i Arbeidervernloven. Han pekte på det uheldige arbeidspresset som særlig innen møbelindustrien kom de siste månedene av året da salget øker. Punkt X i paragraf 25 er betenkelig, og jeg tror også dette ble til etter et benkeforslag under behandlingen i Stortinget. Han viste med hensyn til paragraf 26 til forslag 538 som gikk lengst, etter hans mening. Han gikk ut fra at dette spørsmålet ble tatt opp til behandling i lovkomitéen. Han ønsket seg tilbake til ordningen før 1968. Lovendringen må ha vært resultatet av en arbeidsulykke av våre representanter i Stortinget.

Han kom også inn på forskjell i utbetaling av prosenter mellom akkordarbeidere og de som er ansatt i stat og kommune. Noen får full uttelling etter lønn, andre bare etter tariffert lønn. Om arbeidstilsynet sa han at han hadde nesten bare dårlige erfaringer. Det bygges nye bedrifter som ikke engang har gitt plass for spiserom og andre ting som er høyst påkrevet. Særlig fant man slike mangler i mindre bedrifter. Han støttet Sekretariatets innstilling.

Arbeidsdirektør Bjarne Dahlberg sa at det kanskje var taktløst av ham å ta del i den generelle debatt, men viste til at mye av kritikken om arbeidstilsynet rundt i landet hadde feil adresse. I mange tilfelle var det de kommunale myndigheter som måtte bære ansvaret for dårlig tilsyn. Han kommenterte overtidbestemmelsene og sa at han personlig hadde innskjerpet overfor sine inspektører at tillitsmannen skulle uttale seg i tilfelle hvor det blir søkt om ekstra overtid. Nå skal staten overta Arbeidstilsynet over hele landet, men det er i grunnen ikke mye å overta, sa Dahlberg, som sa at bare 50 av 400 kommuner har faste inspektører ansatt. En av de nye tingene ved ordningen som arbeidsdirektøren trodde på, var opprettelsen av de

kommunale arbeidervernnemndene. I disse skal man ha folk som er interessert i vernearbeid.

Disse nemndene skal ikke inispisere, men de skal ha rett til å kreve opplysninger på arbeidsplassene. Han oppfordret de enkelte representantene på Kongressen å gå inn i dette nye vernearbeidet for fullt, også der hvor det ikke er noe å bygge på. Vi har satset stort på informasjon, og kommer til å styrke dette.

Dirigenten opplyste at Bratteli skulle ha ordet til oppklaring av en sak.

Trygve Bratteli (som var dirigent under behandlingen av sosialprogrammet) minnet om at Ole Klemo, Arbeidsmandsforbundet, hadde sendt inn et forslag om arbeidstid på 37 ½ time. Under voteringen ble en del av enkelthetene i forslaget borte. Etter konferanse var Bratteli kommet til at voteringen burde gjøres om igjen, og forslaget burde etter hans mening oversendes Sekretariatet.

Dette ble enstemmig vedtatt.

Dirigenten: Når vi begynner ettermiddagsmøtet kl. 15.00, foreslår dirigenten at taletiden settes til 5 minutter.

Enstemmig vedtatt.

Møtet sluttet kl. 13.00.

Ettermiddagsmøtet torsdag 10. mai.

Ettermiddagsmøtet 10. mai ble satt kl. 15.00 med Leif Skau som dirigent. Til åpning ble sunget «Se morgensolen rinner».

Fortsatt debatt om pkt. 6 c.

Dirigenten: Vi fortsetter så debatten fra formiddagsmøtet.

Kåre Eriksen, Norsk Grafisk, Oslo, pekte på at Arbeidervernlovens bestemmelser til vern mot usaklig oppsigelse er lite egnet til å skape den trygghet i arbeidslivet som vi gjerne ønsker. Særlig er dette tilfelle når man husker at så godt som alle må skifte arbeidsplass flere ganger i løpet av sitt liv. Jeg tar opp forslag nr. 516:

Arbeidervernlovens §§ 43 og 44 må endres i samsvar med ILO-rekommandasjon nr. 119 uten å vente på en fullstendig revisjon av Arbeidervernloven.

Eivind Strømmen, Sekretariatet, pekte på kravet fra Grafisk, om at den arbeidsfrie perioden for ungdom settes fra kl. 20.00 til kl. 7.00.

Det kan by på vansker å få dette til, all den stund andre yrker har andre bestemmelser. Han tok opp forslag nr. 511 og 512, sålydende:

§ 36.

Forbundsstyret i Norsk Grafisk Forbund vil foreslå at Kongressen fatter følgende vedtak:

«Landsorganisasjonens kongress 1973 pålegger Sekretariatet å fremme forslag om endring i bestemmelsene om den arbeidsfrie perioden for ungdom, til kl. 20.00—07.00. Alderen bør være 16—19 år i stedet for lovens nåværende bestemmelse om 15—18 år.»

§§ 43 og 44.

Forbundsstyret i Norsk Grafisk Forbund vil foreslå at Kongressen fatter følgende vedtak:

«Landsorganisasjonens kongress 1973 pålegger Sekretariatet å fremme forslag for å få fjernet bestemmelsene i paragraf 43 om 2 års sammenhengende tilsetning før arbeidstaker oppnår beskyttelse av loven. Det samme gjelder bestemmelsen om sammenhengende tilsetning ved sykdom. Forbud mot oppsigelse ved sykdom bør gjelde minst ett år uansett ansettelsestid.»

Vernet mot usaklig oppsigelse i §§ 43 og 44 er ikke særlig betryggende. Det er ni år siden saken første gang ble behandlet. Særlig for unge arbeidstakere er bestemmelsene lite betryggende. Vi betrakter arbeidstakere under 22 år som fritt vilt for mange arbeidsgivere. Derfor har vi foreslått at aldersbestemmelsene skal fjernes fra loven.

Noe annet som også er aktuelt, er fusjonering av bedrifter og selskaper, noe som igjen kan føre til oppsigelser. Dessuten har vi en stor gruppe fremmedarbeidere som står uten beskyttelse fordi de ikke kjenner norsk lov.

Håkon A. Ødegaard, Kjemisk, Oslo, mente at det ville være lite fruktbart å ta opp fortolkningsspørsmål i forbindelse med arbeidervernloven på Kongressen. Han mente at Sekretariatets innstilling dekket de fleste av forslagene i forslagsheftet på dette punkt. Han foreslo at forslag 527 ble oversendt Sekretariatet for at det kunne nedsettes et bredt sammensatt utvalg til å se på mulige endringer av Arbeidervernloven og seinere fremme forslag om dette.

Ødegaard trakk fram eks. på hvordan Arbeidervernlovens § 21 om søn- og helgedagsfri var gjort illusoriske ved at bedriftene i langt større grad enn tidligere — p. g. a. rasjonalisering — hadde ekskludert skiftordningen for sine vedlikeholdsarbeidere og overført disse til dagtid.

Samtidig med dette utvidet disse bedrifter sine «disponibel- eller hjemmevaktordninger» for disse vedlikeholdsarbeidere — slik at disse i stedet for å kunne disponere sin fritid i søn- og helgedags-

døgnet sammen med sin familie, og i stedet ble bundet til å sitte hjemme som telefonvakt om bedriften skulle ha bruk for ham.

Jeg henleder oppmerksomheten på at den svenske arbeidervernloven har den samme bestemmelse i sin § 21 som vi i vår.

I forbindelse med avtaleordninger om «hjemme- eller disponibelvakt» mellom svensk LO — og den svenske arbeidsgiverforening har «Arbetarskyddstyrelsen» tolket loven slik, at arbeidstakere med beredskapstjeneste (i søn- og helgedagsdøgnet) og som derved ikke får 24 timers fri i en 7 dagers periode, kan om han ønsker det kreve 24 timers fri ved passende anledning.

Samme bestemmelse — eller tolkning vil etter min oppfatning, være riktig å få innført i Norge.

Ødegaard tok opp forslag nr. 527.

Forbundsstyrets innstilling til Arbeidervernloven:

Forbundsstyret foreslår at Kongressen vedtar å nedsette et bredt sammensatt utvalg bestående av representanter fra den faglige og politiske arbeiderbevegelse, med oppdrag å fremme forslag til endringer i Arbeidervernloven. Samtlige forslag fra NKIFs avdelinger vedrørende endringer i Arbeidervernloven oversendes nevnte utvalg.

Walter Kolstad, Transportarbeiderforbundet:

Forslag nr. 536 er et forslag som i dagens trafikkbilde har den aller største betydning for arbeidstakerne i den kollektive transportsektor, bl. a. bussarbeiderne er i den situasjon at Arbeidervernlovens arbeidstidsbestemmelser slår ut mot dem i større grad enn det som må være lovens hensikt.

Loven kjenner bare til effektiv arbeidstid, dvs. bare den tid den enkelte utfører et produktivt arbeid. Loven har ingen begrensninger av den daglige arbeidstidsramme. Loven kjenner til max 9 timer effektiv arbeidstid.

Begge disse mangler slår negativt ut for den kollektive trafikkbetjening. Man kan bli fristet til å tro at de som har formet loven har hatt større kontakt med og kjennskap til industrien enn til den kollektive trafikkjeneste. Noe av det vesentlige som er nevnt om transport i loven er unntak, men dem er det til gjengjeld mange av. En arbeidstaker i den kollektive transportsektor får automatisk uproduktiv tid når rutetabellene tilsier det.

Rutetidene er det ledelsen og myndighetene som alene bestemmer. Loven sier at slike opphold er arbeidstid i lovens forstand. Derved har bedriften tid til gode innenfor den ordinære 42½ times uke, som kan benyttes til overtid før lovens overtidsregler begynner å virke.

Når man så i tillegg kan bli pålagt overtidsarbeid i opp til 20 timer i 2 påhverandre følgende uker, med samme utregningsmåte, vil disse arbeidstakere kunne bli pålagt meget lang arbeidstid.

Det er ikke ukjent at enkelte sjåførere har måttet være på arbeidsplassen opp til 20 timer i ett.

Når man så opplever at Direktoratet for Arbeidstilsynet gir dispensasjoner for opp til 350 timer innenfor relativt kort tidsrom uten at arbeidstakernes tillitsmenn får høve til å uttale seg, mener vi det er nødvendig å reagere.

De fleste husker kanskje Arbeiderbladets reportasje om misbruk av overtid i den sektor i 1972 hvor man til og med fant eksempler på overtid opp til 1200 timer på få måneder.

Det er bl. a. behandlingen av denne sak vi sikter til. Hadde passasjerene hatt den minste anelse om hvor presset enkelte av sjåførene var, hadde de heller tatt bena fatt. Vi snakker så mye om trafikk-sikkerhet. Å få stoppet en utvikling slik som jeg her har nevnt, må vel i aller høyeste grad være trafikk-sikkerhet, for ikke å snakke om ivaretagelse av de ansattes helse.

Jeg tar ikke opp forslaget nr. 356 til realitetsbehandling fordi jeg har tro på at en oversendelse til Sekretariatet vil resultere i at saken blir sendt videre til våre representanter i lovkomiteén. Sekretariatets innstilling anbefales på disse premisser.

Også forslag nr. 537 gjelder sjåførere i kollektivtrafikken.

En del av det jeg har sagt i forbindelse med forslag nr. 536 gjelder også her. De fleste av dere har sikkert vært passasjer på kollektive transportmidler. En del av dere reiser kanskje også fram og tilbake til arbeid med kollektive transportmidler. Har dere lagt merke til hvor ofte de finner samme sjåfør ved rattet, både når dere skal på arbeid og når dere skal hjem.

Dere har sikkert også benyttet buss, tog eller trikk på de store høytidsdager, kanskje etter en glad aften. Kanskje noen av dere også er transportert hjem på en julaften. Mange av dere har kanskje også sagt. Jamen er vi heldige som ikke har et arbeid med en slik arbeidstid.

Men jeg vil anta at det er få av dere som vet at denne arbeidstakergruppe ikke er anerkjent som skiftarbeidere. Arbeidstiden for helkontinuerlig skiftarbeid er nedsatt, arbeidstiden for 2 skiftarbeid for de sim også arbeider på visse søndager er nedsatt, men arbeidstiden for arbeidstakere i den kollektive transportsektor er ikke nedsatt.

Jeg vil ikke unnlate å nevne at LO hadde med disse arbeidsgrupper i sine arbeidstidskrav ved tariffoppgjøret 1972. Det holdt bare ikke.

Selv om jeg er klar over at disse arbeidstakergrupper er tatt med i målsettingen i det sosialpolitiske program som her er behandlet, vil jeg likevel ta opp forslag nr. 537 og ber om at vifår realitetsvotering på dette. La de ansatte i denne sektor få følelsen av at Kongressen og derved LO forstår og vil arbeide med å løse dette spørsmål. Et positivt vedtak har den aller største utadvendte betydning.

Han ville ikke ta opp 536 opp til realitetsvotering, men ba om at den ble oversendt Sekretariatet, men ville derimot at forslaget nr. 537 skulle realitetsbehandles. Det er sålydende:

Avd. 56, Oslo og Omegn Bussarbeiderforening, med tilslutning av avd. 96, Rutebilførernes Forening, Sunndalsøra, foreslår:

«Landsorganisasjonen i Norge må overfor myndighetene kreve endringer i den nåværende Arbeidervernlov, slik at bussarbeiderne blir godkjent som skiftarbeidere.»

Sylvia Storstad Samuelsen, Hotell og Restaurant, Tromsø, nevnte at hun var en meget dårlig likt person av Arbeidstilsynet i Tromsø av spesielle grunner. Hun så fram til at Staten overtar ansvaret, og håpet at ressursene ble større og at tilsynet ble så effektivt at de ville kunne følge f. eks. et byggeprosjekt fra papiret til det sto ferdig.

Innen hennes bransje var det mange oppsigelser som tillitsmennene ikke kan gjøre noe med når arbeidstakerne som oppsies ikke har vært i bedriften i to år. I mange tilfelle gidder ikke engang arbeidsgiverne å si hva som er grunnen til oppsigelsen. Dette fører til et ekstra psykisk press på dem som rammes av oppsigelsene. Hun støttet Sekretariatets innstilling.

Odd M. Lundqvist, Akershus, pekte på flere eksempler på misbruk av overtidsbestemmelsene, og alvorlige brudd på disse som foregår ofte. Mange arbeidsgivere hadde etter hans mening brukt § 26 til å undergrave den arbeidstidsforkortelsen LO har kjempet seg til. Han tok opp forslagene 521 og 522, sålydende:

Avd. 35, Strømmen, foreslår:

«Ved nedsettelse av arbeidstiden til 42,5 timers uke fikk vi en urimelig overtidsordning med inntil 20 timer overtid i uka.

Vi henstiller til LO å arbeide for en mer rimelig overtidsbestemmelse.»

Avd. 233, Strømmen, foreslår:

«Gå tilbake til ordningen før 1968 i Arbeidervernloven om 25 timers overtid for en 4 ukers periode.»

O. H. Christiansen: Jeg skjønner at her må man snakke fort. Jeg går ut fra at Dahlberg klargjorde dette med overtid, som det synes å herske så stor forvirring om ute på arbeidsplassene.

Når det gjelder utbygging av arbeidstilsynet, skal vi være klar over at det kan aldri bygges ut så godt at det alltid kan holde greie på hva som skjer på hver enkelt arbeidsplass. Det er nødvendig at arbeidstakerne selv følger med og ser til at bestemmelsene overholdes.

I takt med denne utbyggingen må også ordningen med verneombud utbygges. Det er verneombudene som skal gi oss informasjon, slik at arbeidstilsynet kan gripe inn.

Jeg kunne avdekke hårreisende ting, men jeg skal ikke gjøre det. Jeg vil bare be dere, hver på sin plass, gjøre det som er mulig for å intensivere opplysningsvirksomheten omkring arbeiderne.

Rolf Dahl, Oslo Samorg.: Vi leser om ulykker som er store personlige tragedier for dem som rammes. Forbundets avdelinger gjør vel stort sett hva de kan, men vanskene øker. Nye firmaer dukker stadig fram. Jeg kan nevne at innen mitt eget fag, blikkenslagerfaget, er 20—30 nye firmaer dukket opp de siste årene bare i østre bydel i Oslo. Det er klart at her trenges det kontroll.

Generalsekretær Kurt Waldheim på besøk.

Dirigenten: Det er ikke dirigentens mening å avbryte, men vi har fått beskjed om at generalsekretær Kurt Waldheim i FN er kommet.

Dirigenten, *Leif Skau*, ønsket Waldheim velkommen til Norge, og sa seg glad for at han hadde sett seg tid til å besøke Kongressen.

Generalsekretær *Kurt Waldheim* holdt følgende tale på engelsk, som ble oversatt av LOs internasjonale sekretær Stoltenberg.

Herr formann:

Jeg er meget glad over å ha fått denne uventede anledning til å møte medlemmer av landsorganisasjonen i Norge. Det er to hovedgrunner til at jeg er glad for det:

For det første fordi det setter meg i stand til også i dette forum å uttrykke min takknemlighet overfor dette lands regjering og folk for deres stadige og aktive støtte til De forente nasjoner, og *for det andre* fordi vi i FN for en stor del er avhengig av den energi og begeistring som kommer til uttrykk i FN-sambandene over hele verden. Støtte fra den enkelte innbygger er i sannhet av vital betyd-

ning for oss, og vi er dere meget takknemlig for den rolle som dere spiller i denne henseende som medlemmer av FN-sambandet i Norge.

FN kan bare lykkes når den har støtte og forståelse i opinionen; dere er gjennom aktivt medlemskap i FN-sambandet de første til å verdsette dette faktum.

FN er en menneskelig institusjon. Som sådan reflekterer den såvel menneskelige feilgrep som styrke. Det er absolutt nødvendig å gjøre flere oppmerksom på vårt arbeid, våre resultater og våre vanskeligheter. Dette kan ikke gjøres av FN alene. Her har også dere en betydelig rolle å spille, og jeg er virkelig glad for at det er slik støtte for FN i Norge.

Jeg ser tillitsfullt fram til at dere sørger for at deres kamerater fortsatt vil gi oss den hjelp og støtte vi trenger for å lykkes i vår store oppgave med sikte på å skape fred i verden.

Jeg ønsker dere alt godt for de videre forhandlinger.

Tor Aspengren: Jeg vil få lov til å takke Dem for at De har avsett noe av Deres kostbare tid til å besøke Kongressen. Vi er fullt klar over Deres ansvarsfulle stilling, og vi ønsker Dem alt godt i arbeidet. Alle folk setter sin lit til FN som den organisasjon som skal opprettholde freden i alle deler av verden. Jeg kan forsikre Dem om at norsk arbeiderbevegelse alltid vil støtte en organisasjon som arbeider for fred på jorden.

Til slutt overrakte Tor Aspengren en isbjørn i porselen til generalsekretæren.

Fortsatt debatt om pkt. 6, c.

Rolf Dahl, Oslo samorganisasjon, tok opp følgende forslag:

Sekretariatet tar opp spørsmålet om autorisasjon av firmaer som arbeider i særlig farlige yrkesområder som f. eks. blikkenslagerbransjen — slik at man kan få større kontroll med forhold som fra et verne- og sikkerhetsmessig synspunkt gjør seg gjeldende i slike yrkesområder.

Ase Sneve Pettersen, Norsk Kommuneforbund, Gravdal, var misfornøyd med Arbeidervernloven på en rekke punkter. Hun nevnte særlig behovet for å få spise- og hvilepauser også for sykepersonale som hadde kvelds- og nattarbeid. Dette var vanskelig å få gjennomført i realiteten. Mange begynner kanskje kl. 7.30 om morgenen, slutter av noen timer på dagen og fortsetter siden til kl. 19.00 om kvelden. Hun pekte på at denne ubekvemme arbeidstiden føles som om man hadde vært i arbeid hele dagen i 12 timer. Det minste man kunne forlange på arbeidsplassen var da et hvilerom slik at man ikke måtte reise lange veier i all slags vær for å få slappet av. Hun håpet at Sekretariatet ville vurdere Arbeider-

vernloven og håpet på snarlige endringer. I arbeidet med spørsmålet burde man også ta inn folk fra helsesektoren.

Reidar Albertsen, Norsk Fengselstjenestemannsforbund, viste til at statsråd Skipnes i sin hilsningstale til Kongressen bl. a. uttalte følgende: «Vår arbeidervernlovgivning forplikter samfunnet til å bidra aktivt for å verne mennesket i arbeidslivet mot skader på liv og helse. Det er arbeidsgiveren som loven har pålagt å sørge for at arbeiderne i bedriften er vernet mot skader på liv og helse så godt og hensiktsmessig som forholdene tillater det.»

Han ville derfor ikke unnlate å benytte denne anledning til å gi uttrykk for at staten som arbeidsgiver har sikret seg godt ved å vedta en rekke unntak fra Arbeidervernlovens bestemmelser. Bl. a. er Fengselsvesenet, Fyrvesenet og Tollvesenet ved kgl. res. av 19. desember 1958 med hjemmel i lovens § 18 siste ledd unntatt fra lovens arbeidstidsbestemmelser.

Under henvisning til dette unntak driver staten som arbeidsgiver misbruk av overtid i stor skala.

§ 26 i Arbeidervernloven setter en øverste grense for årlig overtid til 250 timer — men med anledning til dispensasjon. Det er i forarbeidelsen til loven gitt uttrykk for at slik dispensasjon bare må brukes i liten grad.

Vårt forbund kan legge fram beviser på store overskridelser for flere tjenestemenn ved våre anstalter og overtid på 5—600 timer pr. år er ikke uvanlig. Han henstilte derfor til LO om å støtte forbundet når de i perioden tar saken opp.

Tor Aspengren mente at forslag 537 om buss-sjåførene var overflødig. Han var innstilt på å få buss-sjåførene med blant skiftarbeiderne. Om forslaget om å nedsette en komité sa Aspengren at dette også ble vedtatt på forrige kongress. Komitéen ble nedsatt og kom med en konklusjon. Det ble så bedt om at en statlig komité skulle nedsettes. Arbeidet var i gang under Bratteli-regjeringen, men siden Korvald overtok, har det ikke skjedd noe.

Vi har også tatt opp spørsmålet om volgiftsrett, men N.A.F. har sagt nei etter en smule betenkning. Nå ligger saken i Arbeidsrettsrådet hvor det skal være møte 21. mai. Når det gjaldt aldersgrensene som har vært nevnt, sa Aspengren at dette var den svarte flekken i loven. Han anbefalte Sekretariatets innstilling forslag 541.

Voteringen.

Dirigenten mente det var unødvendig å realitetsvotere over noen av de forslagene som var tatt opp, og foreslo alle oversendt Sekretariatet. Det gjaldt forslag fra Kjell Holst om paragraf 27, forslag

fra Magne Mælumshagen, Oppland, om paragraf 5 og Lars Skytøens forslag som er referert tidligere. Dirigentens forslag ble enstemmig vedtatt.

Dirigenten gjorde oppmerksom på at Rolf Dahl etterat strek var satt hadde satt fram et forslag. Han mente at man kunne behandle dette velvillig og oversende det sammen med de andre. Dette ble bifalt.

2. Yrkesskadetrygden.

Dirigenten refererte innstillingen fra Sekretariatet forslag nr. 549, sålydende:

Sekretariatet innbyr Kongressen til å gjøre slikt vedtak:

- «1. Kongressen tar til etterretning det arbeid som er gjort for å få innført et alminnelig erstatningsansvar for arbeidsgiverne når det gjelder arbeidsulykker, og anmoder Sekretariatet om å søke utvirket at gjeldende lovgivning snarest mulig blir endret i samsvar med den foreliggende innstilling.
2. Kongressen gir sin tilslutning til forslaget om at karensdagene ved arbeidsulykker må bli sløyfet og anmoder Sekretariatet om å fremme de nødvendige forslag om dette.»
(Se også forslag 599—601.)

Ingen hadde bedt om ordet, og innstillingen ble enstemmig vedtatt.

3. Garanti ved konkurs.

Dirigenten refererte innstillingen fra Sekretariatet forslag 555:

Kongressen tar til etterretning det arbeid som er gjort og anmoder Sekretariatet om å følge denne saken opp slik at det snarest mulig blir utferdiget lov i samsvar med det foreliggende utkast og de tilføyelser LO har foreslått gjort til dette.

Det ble enstemmig vedtatt uten debatt.

4. Ferieloven.

Leif Unnerud, Bygning, Drammen, tok opp forslag 562:

Avd. 191, Drammen Bygningsarbeiderforening, foreslår:

«Vi krever at Ferielovens § 4, 3. ledd, ikke blir gjort gjeldende for veg-asfaltarbeiderne. Alle andre yrkesgrupper som har sitt arbeid på vegene har 3 ukers sammenhengende sommerferie, og vi finner ingen mening i at akkurat denne yrkesgruppe skal diskrimineres. Vi krever derfor at denne gruppe får sine 3 ferieuker om sommeren i likhet med andre.»

Kåre Hansen, Telefolkenes fellesforbund, Tromsø, minnet om at hans forbund for mange år siden hadde diskutert øking av ferien. Det var da tale om eldre arbeidstakere, én uke mer for dem mellom 50 og 60 år, og to uker for dem over 60. Han ville henstille til LO å ta disse forslagene under overveielse når det tales om en gradering av ferien i forhold til alderen.

Vi hører ofte sagt at Norge er et lite land. Det er ikke riktig, men vi er en liten nasjon. Svinger vi Norge rundt en akse ved Lindesnes, vil nordspissen komme til å ligge i det sørlige Middelhavet. Over et så stort område lever folk under ulike kår. Nesten halve landet ligger nord for Polarsirkelen. Når det så gjelder Nord-Norge hvor fyrings-tiden kan komme opp i 360 dager i året, så er det vel ingen som er i tvil om at vi ønsker sol og varme i ferien. Jeg vil stemme for forslag 579, men jeg gjør det under den forutsetning at Sekretariatet ser på dette med øking av ferien.

Rolf Hauge, Papirindustriarbeiderforbundet, ville ta opp forslag nr. 575 og forbundsstyrets innstilling til forslag nr. 576, sålydende:

Saugbruksarbeidernes Tillitsmannsutvalg, foreslår:

•Ferieloven må endres slik at den skiller mellom dagarbeid og skiftarbeid. Ferien må ikke legges i opparbeidet fritid.

Saugbruksarbeidernes Tillitsmannsutvalg foreslår:

•Bestemmelsen om feriepenger endres og forhøyes. I vårt forbund har vi som kjent 9,5 prosent. I Kjemisk har de 10,4 prosent.

Forbundsstyrets innstilling:

I forbindelse med revidering av Ferieloven kreves feriegodtgjøringen øket fra 9,5—10 %.

Jeg vil legge til, sa taleren, at da vårt forbund behandlet dette, ble det sagt at tiden nå er inne til en øking av ferieprosenten.

Forslag nr. 575 kan kanskje virke litt uklart, men motiveringen viser hva det gjelder: Det gjelder å få en endring slik at opparbeidede fridager ikke skal kunne regnes inn i ferien.

Tor Aspengren: Til Kåre Hansen vil jeg si at disse forslagene nå blir oversendt til Sekretariatet.

Ved voteringen

ble Sekretariatets innstilling enstemmig vedtatt. Den lyder:

Forslagene oversendes Sekretariatet med anmodning om å vurdere disse i forbindelse med framleggene fra det interne LO-utvalg og på grunnlag av en samlet vurdering å fremme krav overfor myndighetene om de ønskelige endringer i Ferieloven,

En votering som var glemt.

Dirigenten hadde glemt å votere over Ole Flesvigs forslag som var satt fram i forbindelse med arbeidervernloven. Forslaget fra Ole Flesvig, 6 C, punkt 1, ble enstemmig oversendt Sekretariatet.

5. Arbeidstvistloven.

Finn Erik Thoresen, Grafisk, Oslo, tok opp forslag nr. 580 fra Grafisk Forbund, Oslo. Det var sålydende:

Forbundsstyret i Norsk Grafisk Forbund fremmer følgende forslag:

«LO-kongressen pålegger Sekretariatet å oppnevne et utvalg med det oppdrag å foreslå forandringer av Arbeidstvistlovens paragraf 26, Kjæremål og anke, med sikte på å innføre en reell adgang til å anke enhver avgjørelse i Arbeidsretten til en høyere rettsinstans.»

Det var av så spesiell karakter at han ville kommentere det. Det viser seg i arbeidsretten at det ofte dømmes på grunnlag av overenskomstens bokstav, og arbeidsrettens vurderinger faller ikke alltid sammen med våre. Heller ikke er det anledning til å anke en slik avgjørelse til en høyere instans. Vi mener det bør bli en forandring her, slik at avgjørelser i arbeidsretten kan ankes.

Ved voteringen ble Sekretariatets innstilling enstemmig vedtatt:

Forslaget oversendes Sekretariatet for nærmere utredning og vurdering.

6. Sykelønnsordningen.

Odd Højdahl, LO, gjorde oppmerksom på at sykelønnsordningen var behandlet under sosialprogrammet. Derfor ville han be om bare å få oversendt disse forslagene til Sekretariatet.

Jakob Eitrem, Jern og Metall, Oslo, tok opp forslag nr. 583 til realitetsvotering. Vi har merket oss at grunnlaget for beregning av syketrygden er for lavt. Forslaget var sålydende:

Avd. 1, Oslo, foreslår:

«Beregning av sykelønn er begrenset til kr. 40 000.00 ved utbetaling av sykestønad i tilleggstrygden.

Det reises krav om at begrensningen settes til kr. 50 000.00.»

Rolf Frøysland, NNN, Oslo, minnet om at Hysvær tidligere hadde klargjort forholdene når det gjaldt en del medlemmer av NNN.

Kravene nå er at ytelsene må opp, og delvis permitterte må få beholde sitt medlemskap i tilleggsforsikringen, slik det er framholdt i forslag nr. 585.

LO bør dessuten rette sin oppmerksomhet mot selve lovverket, først og fremst på nyordningen som gjelder permitteringer til jul og påske. I et tilfelle gikk det 11 dager før en permittert fikk dagpenger.

Votering.

Sekretariatets innstilling ble enstemmig vedtatt.

«Forslagene tiltres i prinsippet og oversendes Sekretariatet til videre behandling.»

7. Syketrygden.

Ingen hadde forlangt ordet og Sekretariatets innstilling nr. 591 ble enstemmig godkjent. Den lyder:

Forslagene oversendes Sekretariatet.

8. Arbeidsledighetstrygden.

Martin Tveiten, Bergen, pekte på at det nå gjeldende regelverk ikke sikrer mot mange urimeligheter i forbindelse med permitteringer. Når arbeidstakere permitteres før høytider skal ikke arbeidstakerne ha ledighetstrygd. Dette er en stor urimelighet som slår sterkt ut. Konsekvensen vi bør ta etter dette er å kreve at arbeidsgiveren ikke kan permittere eller oppsi arbeidere i den tiden de ikke får ledighetstrygd. På Bjelland ble arbeiderne permittert fredag før palmesøndag til over påske. De ble dermed sterkt skadelidende av bestemmelsene. Arbeidstakerne har måtte godta at de ikke har fått oppgjør, men jeg forstår at dette har skjedd under press.

Sekretariatets instilling nr. 594 ble enstemmig godkjent. Den lyder:

«Forslagene tiltres i prinsippet og oversendes Sekretariatet til nærmere vurdering.»

9. Sluttvederlagsordningen.

Einar Hysvær, NNN, Tromsø, mente at det måtte kunne være en kurant sak å sørge for en skikkelig vederlagsordning. Han tok opp forslag nr. 597, sålydende:

Avd. 79, Melbu, foreslår:

«Kongressen pålegger LOs ledelse snarest mulig å ta opp forhandlinger med N.A.F. om at bestemmelsene i sluttvederlagsordningens del 6, merknader, punkt 1, blir revidert slik at det bestemt skilles mellom sesongsarbeidere, deltidsarbeidere og arbeider som er fast knyttet til en bedrift.»

Sekretariatets innstilling, forslag nr. 598, ble enstemmig godkjent, sålydende:

Forslagene går ut på at satsene for sluttvederlag må heves og at selve avtalen må bli endret slik at det bestemt skilles mellom sesongsarbeidere, deltidsarbeidere og arbeider som er fast knyttet til en bedrift.

I samband med nedsettelsen av pensjonsalderen i Folketrygden fra 70 år til 67 år er en del av de laveste og midlere satsene i sluttvederlagsordningen blitt regulert noe opp. Derimot står toppsatsene og satsene for de eldste arbeidergruppene uendret slik de har vært fra ordningen trådte i kraft i 1966.

Innstilling nr. 598 ble enstemmig vedtatt:

«Kongressen gir sin tilslutning til forslagene. Forslagene oversendes Sekretariatet til videre behandling.»

10. Bedriftsulykker.

Innstillingen fra Sekretariatet, forslag nr. 601, ble enstemmig vedtatt, sålydende:

«Forslagene oversendes Sekretariatet til nærmere vurdering.»

11. Barnetrygden.

Sekretariatets innstilling, nr. 603 ble enstemmig godkjent, sålydende:

Det vises til behandling av pkt. 6 b på dagsordenen.

12. Bevegelige helligdager.

Willy Asmussen, Jern og Met, Trondheim, kom inn på problemene i forbindelse med skiftarbeid på kveldstid før helligdager. Mange steder jobber man til kl. 14.00, og man skal da ha ekstrabetaling for tiden etter kl. 22.00, men dette blir ikke betalt overalt.

Han antok at mange steder kunne man løse det ved å slutte tidligere på skift slike dager.

Sekretariatets innstilling nr. 612 ble enstemmig godkjent, sålydende:

Forslagene oversendes Sekretariatet.

13. Generelt.

Odd W. Jacobsen, Papir, hadde ventet at forbundsformannen, *Bratlie*, skulle komme med et tilleggsforslag til 614. Han nevnte den store publisitet som såkalt misbruk av sosiale ytelser hadde fått, men trodde at det var riktigere og mer interessant å spørre seg hvorfor ikke alle de som har krav på sosiale ytelser får dem. Dette er enkle mennesker som ikke roper så høyt og som kanskje ikke kjenner sine rettigheter så godt. De som roper høyest om misbruk er gjerne de som selv sitter på toppen i samfunnet, sa *Jacobsen*. Han ba om at forslag 614 ble oversendt Sekretariatet med tillegg av følgende (som forbundsformannen, *Olav Bratlie*, overleverte til *Jacobsen*):

— De samme instanser må også føre en effektiv kontroll med at de sosiale ytelser når fram til de som har rett til slike ytelser.

Dirigenten mente at det ikke skulle være noe problem å oversende også dette forslaget til Sekretariatet, og det ble vedtatt:

Forslag 617 fra Sekretariatet ble vedtatt sålydende:

For forslag nr. 613 vises til de enkelte punktene, for øvrig vises til behandling av pkt. 6 b på dagsordenen.

DAGSORDENENS PUNKT 7 B OG C

Hovedavtalene.

a) Hovedavtalen med Norsk Arbeidsgiverforening.

Odd Højdahls innledning.

Odd Højdahl sa at det var umulig å komme inn på alle de forslag som var innsendt om disse spørsmålene. Det dreier seg om ca. 200 forslag. Han ville konsentrere seg om noen få punkter. Først nevnte han den usikre situasjonen som mange arbeidere har følt seg i ved mange bedrifter.

LO må si klart fra at vi ikke kan akseptere i et moderne industri-

samfunn at bedrifter som lever på en meget tilfeldig tilgang på råstoffer kan opprettholdes. Vi må ha et næringsliv som kan holde en stabil arbeidsstyrke gjennom hele året. Et slikt krav må fremmes og kreves realisert. Højdahl kom videre inn på Hovedavtalens paragraf 14 om permitteringer, og det er et spørsmål hva avtalens paragraf 14 om permitteringer, og det er et spørsmål hva man skal gjøre for å skape større sikkerhet. Vi er imidlertid engstelige for å åpne for bedriftene på en slik måte at de lar det offentlige betale lønn til permitterte arbeidere store deler av året. Dette ville kunne utnyttes, men vi må markere vår prinsipielle oppfatning.

Tillitsmannskorpset må styrkes og effektiviseres. sa Højdahl, ikke minst etter at bedriftsdemokratiet er gjennomført i store deler av næringslivet, og han la stor vekt også på arbeidet i de miljøvern-utvalgene som skal dannes på lokalt plan.

Studieordningen bør styrkes. Det er en voldsom skoleringsoppgave vi har foran oss. Det er ikke nok bare å styrke AOF, det er nødvendig å styrke avdelingene også på det lokale plan.

Det viktigste ved revisjon av Hovedavtalen er dette med de uorganiserte. Det er en diskusjon som har vært ført innen fagbevegelsen så lenge den har bestått. Vi har yrker som tradisjonelt har en høy organisasjonsprosent, og der er saken ikke så aktuell. Et annet forhold er at vi ikke har samme grad av solidaritet som før. Det viser seg at vi ikke klarer å organisere nye lønnstakere på samme måte som før. Hvilke virkemidler skal vi så ta i bruk?

I debatheftet er det pekt på 5 alternativer:

1. Organisasjonsplikt.
2. Tariffavgift.
3. Tillegg bare for organiserte.
4. Fortrinnsrett for de organiserte.
5. Trekk av kontingent.

Av disse punktene står 1 og 2 i forgrunnen. Jeg skulle tro de fleste er enig i at det beste ville være organisasjonsplikt. Der hvor flertallet er organisert, er det en plikt for de andre å være det.

Vi er blitt angrepet for dette, og jeg vil ikke avvise alle argumentene. Men vi må veie argumentene mot de oppgaver organisasjonen har å utføre.

I heftet er det pekt på den rette og tekniske måten å gå fram på. Får vi ja fra arbeidsgiverne, er alt klart. Får vi nei, har vi to utveier. Den ene er å trekke revisjon av Hovedavtalen inn i et tariffoppgjør. Det andre er å få det lovfestet.

Det andre alternativet er tariffavgift. Jeg tror ikke vi vil møte de samme motargumentene der. En vil ikke kunne bruke dette med organisasjonsfrihet. En tariffavgift tar bare sikte på at de som nyter de samme fordeler som de organiserte, skal betale sin del av hva det koster. Personlig tror jeg at opinionen har dette med tariffavgift en viss sympati. Det er reist innvendinger, bl. a. denne at det vil bli et slags B-medlemskap. Men personlig tror jeg at tariffavgift vil føre til større medlemstall i fagorganisasjonen.

Alternativ 3 og 4 skal jeg ikke berøre i særlig grad. Jeg tror ikke vi effektivt kan få gjennomført tariff tillegg bare for de organiserte. Kommuneforbundet har gjort store anstrengelser og satt søkelyset på de uorganiserte uten at de har nådd fram.

Fortrinnsrett for de fagorganiserte var en filosofi omkring organisasjonen fra starten av. Men vi må se i øynene at spesialordninger har en tendens til å bli generelle når det har gått en tid. Vi har sett dette i Danmark og Sverige når det gjelder arbeidsløshetskassene, som opprinnelig var knyttet til organisasjonen, men som enten nå er overtatt eller skal overtas av det offentlige.

Kontingenttrekk kan kombineres med disse ordningene.

Sekretariatet har ikke tatt noen stilling til disse alternativene. Fagforbundene har fremdeles anledning til å sende inn forslag. Derfor mente Sekretariatet at det ville være greiest å ha også kongressbehandlingen bak seg. Debatten her vil i høy grad bli retningsgivende for det standpunktet vi kommer til å ta.

Jeg tar opp innstilling nr. 845, som lyder:

I samsvar med foranstående innbyr Sekretariatet Kongressen til å gjøre slikt vedtak:

- 1. De forslag som foreligger om endring av disse avtaler, sendes Sekretariatet.**
- 2. Etter uttalelser fra de interesserte forbund og på grunnlag av de reaksjoner som er kommet på debattheftet om saken, utarbeider Sekretariatet de nødvendige forslag til endring av avtalene.**

5 minutters taletid.

Dirigenten: Det foreligger under dette punkt 209 forslag til behandling, og over 10 prosent av kongressdeltakerne har allerede forlangt ordet. Skal vi ha noen mulighet for å komme igjennom dette, må vi allerede fra starten redusere taletiden til 5 minutter.

Enstemmig vedtatt.

Debatten.

Kåre Johs. Hetlelid, Jern og Metall, Sandnes, tok opp forslag nr. 672 og ba om realitetsvotering over det. Forslaget lyder:

«LO krever snarest overfor N.A.F. gjennomføring av organisasjonsplikt, eventuelt avgift fra den/de uorganiserte ved de bedrifter et fagforbund har overenskomstforhold med.

LO og de respektive forbund må arbeide for at tariffavtalene bare skal gjelde for de organiserte.»

Dirigenten: Det er ikke nødvendig å gå på talerstolen bare for å ta opp et forslag her. For det ligger i Sekretariatets innstilling at alle forslagene vil bli tatt med.

Fritz W. Hannestad, Arbeidslederforbundet, Oslo, tok opp forslag nr. 636, 745 og 829. Han minnet om at hans forbund hadde erfaringer med arbeidsgiverne når det gjaldt organisasjonsplikten. Vi fikk et lockoutvarsel, og personlig tror jeg det vil gjenta seg på en eller annen måte hvis vi reiser saken på ny. N.A.F. vil legge sin bredside til. Forslagene er sålydende:

Avd. 58, Tromsø, foreslår:

LO-organiserte og lønnsoppgjørene.

«Ved beregning av tarifftillegget ved hver revisjon skal kun antall organiserte arbeidstakere legges til grunn. Altså, det totale tariff tillegg skal deles ut på kun de organiserte arbeidstakere, og dette skal være forhandlingsgrunnlaget.

Vi ønsker denne tanken tatt inn som nytt punkt i Hovedavtalen.»

Avd. 22, Stavanger, foreslår:

«Revisjon av Hovedavtalens del B, § 26.

Vedrørende ovennevnte henviser vi til hovedavtale mellom N.A.F. og NFATF/LO.

Avdelingen vil på det sterkeste henstille til Kongressen å finne fram til en formulering av denne paragraf som sikrer de fagorganiserte representasjon i bedriftsutvalgene. Slik regelen virker i dag vil de fagorganiserte funksjonærene ofte bli satt utenfor i bedrifter hvor de organiserte utenfor LO og/eller de uorganiserte har flertall. Dette til tross for at hovedavtalens del B går inn som en del av våre overenskomster.

Det er vel først og fremst funksjonærforbundene som blir skadelidende av disse forhold.

Avdelingen mener denne sak har stor prinsipiell betydning.»

Når det gjelder spørsmålet om tariffavgift er jeg i tvil. Det er ikke så mange som blir så pent behandlet som de uorganiserte. Skal de nå ytterligere bli legalisert ved at det legges avgift på dem?

Viktor Folvik, Norsk Transport, Oslo, tok opp forslag nr. 809, sålydende:

Avd. 1, Oslo Bryggearbeideres Forening, foreslår:

Hovedavtalens § 14, punkt 2 b, annet avsnitt endres til:

«Fristene gjelder heller ikke ved permittering som skyldes konflikt i annen norsk bedrift eller tariffstridig konflikt i egen bedrift.»

Folvik sa at formuleringen her er det nødvendig å ta vare på. Konflikter i andre land bør ikke kunne medføre permisjonsvarsler her i landet. Vår Hovedavtale må basere seg på de hjemlige forhold.

Så er det organisasjonsplikt kontra tariffavgift. Det første er mest besnærende, men det siste antakelig lettere å få gjennomført.

Odd Omberg, Bygning, Valaskjold, sa at det ikke lenger kunne fortsette at de uorganiserte fikk alle fordeler uten å være med på å betale for dem. De nyter godt av et organisasjonsapparat gratis. Hvor lenge skal LO stå gratis til disposisjon for de uorganiserte, spurte representanten som vedgikk at endel medlemmer selvsagt er idealister, men de usolidariske kan ikke få fordeler uten videre. Vi burde sende regningen til dem, trekke dem i lønna og la dem betale det boka er verdt for oss. De må betale så mye at det nesten ikke blir forskjell på kontingenten, da kommer de mange kanskje på andre tanker. Vi i Bygning møter en mur av motstand. Nå trenger vi hjelp, ellers så må vi gi opp.

Odd Lundqvist, Akershus, tok opp forslag 842, sålydende:

•Full lønn for offentlige ombud.•

Han påsto at tillitsmennene ble diskriminert i forhold til andre som har ombud. Forbundsstyret har støttet forslaget, men jeg er redd for at saken havner langt nede i en skuff. Vi må få bestemmelser om dette inn i Hovedavtalen. Det kan ikke være opp til den enkelte kommune. Da blir det forskjellsbehandling. Jeg setter fram følgende forslag i tillegg til nr. 842:

Landsorganisasjonen skal i kongressperioden arbeide aktivt for at alle som er pålagt offentlige ombud, får full lønn for disse.

Kåre Dalberg, Norsk Gullsmedarbeiderforbund, Oslo, sa at hans forbund hadde store problemer med de uorganiserte, særlig gjaldt dette tannteknikerne. Bare fjerdedel av disse var organisert, men de andre fikk lønnstillegg ettersom det var gjort tariffavtale med de organiserte. Noe av forklaringen finner vi i Hovedavtalen hvor N.A.F og LO anerkjenner den frie organisasjonsrett. Noen arbeidsgivere kommer med trusler, noen gir høyere lønn enn tariffen for å slippe organiserte. Andre er mer villige, mens det er arbeiderne det skorter på.

Han gikk inn for tariffavgift og selv dette mente han kunne bli

vanskelig å få gjennomført. Han trakk tilbake forbundets forslag til fordel for forslag 692, og han ville også støtte forslag nr. 791.

Kveldsmøtet blir annonsert.

Dirigenten opplyste at det ville bli kveldsmøte som ville bli langvarig. Han sa at det ville bli pause i forhandlingene fra kl. 18.00 til kl. 19.00, og fikk dette godkjent.

Jacob Langli, Kjemisk, Oslo, sa at han var motstander av organisasjonsplikt. Hvis man fikk konstellasjonen *sosialisme* i formålsparagrafen og *organisasjonsplikt*, var han redd for at man kom ut i et uføre. Han støttet forslaget om tariffavgift, og presiserte at denne burde være så tett oppunder kontingenten som mulig, minus forsikringspenger. Han kom inn på forslagene nr. 692 og 771 som sammen med en del liknende forslag fra våre avdelinger også er tiltrådt av vårt forbundsstyre. Han ga sin tilslutning til Sekretariatets innstilling og sa til slutt:

Den sentrale tillitsmann i en samleforening må få status som tillitsmann på samme måte som de tilitsmenn som er valgt etter Hovedavtalen.

Wihelm Thoresen, Kjemisk, Oslo, tok opp forslagene 795 og 796 og sa at avtalens paragraf 12 hadde ført til konflikten i Odda. Han refererte forslagene men sa at det var galt formulert når det het at særavtaler «ei heller skal revideres». Selvfølgelig må de kunne revideres gjennom forhandlinger. Forslagene var sålydende:

Avd. 40, Kristiansand S., foreslår:

«Kap. 5 — § 12, punkt 3.

Fra avsnitt: Bestemmelsen under punkt 3 osv. — avsnittet går ut.»

Avd. 61, Odda, foreslår:

«Hovedavtalens § 12 — oppsigelsesfrister for særavtaler, punkt 3, 2. ledd, utgår. (Begge forslag er tiltrådt av forbundsstyret i Kjemisk.)

Alfred Thorbjørnsen, Jern og Metall, Haugesund, syntes ikke det var morsomt å behandle dette spørsmålet gang på gang, kongress etter kongress, uten at det skjedde noe. De eneste som hovererer over dette er selvsagt de uorganiserte. De hovererer fordi vi ikke kan enes om en felles kurs. Nå må vi ta en klar avgjørelse og innføre organisasjonsplikten som vi har snakket om i så mange år. Han støttet forslag nr. 637.

Ingolf Ulleland, Møre og Romsdal, sa at det hadde vært en fordel om man kunne kommet fram til en avtale med N.A.F. der organi-

sasjonen forpliktet seg til å ha de ansatte organisert. Forhandlinger på lokalt plan om dette har ikke ført fram. Han tok opp forslag nr. 687, sålydende:

Avd. 81, Molde:

Forholdet organiserte — uorganiserte.

«Det innbetales eller trekkes *organisasjonsavgift* som tilsvarer full kontingent, minus den del som går til forsikringer etc. Avgiften innbetales til et fond, som disponeres av et felles organ for samtlige fagforbund. Avgiften gir rett til å delta på klubb/fagforeningsmøter, tariffmessig lønn og streikebidrag. Avgiften gir ikke stemmerett.

Dette kan best løses i Hovedavtalen mellom N.A.F. og LO.»

Martin Halvorsen, Jern og Metall, Oslo, tok opp forslagene nr. 763 og 769 og refererte dem:

Avd. 1, Oslo, foreslår:

«Hovedavtalen må nå få bestemmelse som gir tillitsmannen adgang til å informere de nyansatte om fagbevegelsen.»

«Punkt 5.

Bedriftens personarkiv skal behandles konfidensielt. Retningslinjer herom avtales mellom partene på den enkelte bedrift.»

Avd. 1, Oslo, foreslår:

«Skal også i rimelig utstrekning» i punkt 6 utgå.

Siste avsnitt i punktet får da denne utforming:

«Arbeidstakere som skal utdannes til tillitsverv, som nevnt foran, gis tjenestefrihet når de skal delta i fagkurs, eller annen faglig opplysningsvirksomhet.»

Det første forslaget var tiltrådt av forbundsstyret i Jern og Metall, det andre ikke.

Han reiste spørsmålet om beskyttelse mot misbruk av de data som bedriftene etter hvert samler opp om den enkelte arbeidstaker, om fravær, dyktighet, grunn til fravær osv.

Hvordan er det med taushetsplikten til bedriften i slike saker? Det er personer utenfor fagbevegelsen som har reist disse spørsmål, og avtalene gir trolig ingen beskyttelse. Han henstilte til administrasjonen å se svært nøye på dette spørsmålet med sikte på å skaffe beskyttelse mot misbruk. Bedriftene må ikke fritt kunne bruke slike opplysninger, sa han. Han støttet forslag nr. 769.

Møtet ble hevet kl. 18.00.

Kveldsmøtet torsdag 10. mai.

Kveldsmøtet ble satt kl. 19, med *Leif Skau* som dirigent. Det hadde da vært spisepause fra kl. 18. Til åpning ble sunget «I sommarens soliga dagar», med *Leif Skau* som forsanger.

Hovedavtalen — fortsatt debatt.

Synnøve Storstad Samuelsen, Hotell og Restaurant, Tromsø, var første taler. Hun rettet oppmerksomheten mot forslag nr. 667 og 668, det første sendt inn av avdelingen i Tromsø, det andre av avdelingen i Notodden. Det kan fortone seg som om det har liten hensikt å være organisert, når de uorganiserte nyter godt av de samme fordeler, sa taleren. De uorganiserte slipper dessuten kontingent. LO har intet å tape ved å gjøre et alvorlig framstøt for å få slutt på dette uverdige forholdet. LO har ikke noe annet å gjøre enn å blåse til kamp.

Ivar Rødne, Jern og Metall, Jørpeland, støttet forslag nr. 683 og nr. 691. Han mente det ikke ville være riktig å gjennomføre organisasjonsplikt. LO og forbundene må gjøres så attraktive at folk kommer og vil inn. De som blir tvunget til å organisere seg, får god anledning til å angripe organisasjonen, og de kan gjøre det innenfra.

Aspengren sa noe om at det kunne vært ønskelig å rense lufta. Jeg undres på hva slags luft det ville bli i de forskjellige fagforeningene om vi skulle gjennomføre organisasjonsplikt.

Thor Andreassen, Jern og Metall, sa at forbundet var prinsipielt enig i at de organisertes stilling måtte styrkes, men hvis en tariffavgift skal virke må den kunne sidestilles med kontingenten uten at det gir rettigheter. I så fall vil mange komme over i våre rekker. Han støttet *Højdahl* i at man måtte kunne kople sammen hovedavtale-forhandlinger og tariff-forhandlinger. Men han trodde ikke punkt 5 kunne sees på som et alternativ. Det var et selvstendig punkt, som om nødvendig måtte reises som krav ved den regulære tariffrevisjonen, uavhengig av revisjonen av Hovedavtalen. Han trodde at tillitsmannsapparatet ved mer rasjonelle forhandlinger ville kunne frigjøres for mange andre faglige oppgaver.

Otto Totland, Sekretariatet, sa at det var Handel og Kontor som reiste saken om organisasjonsplikt på LO-kongressen i 1965. Da sto man alene, og i 1969 ble det ikke engang realitetsdrøftet, men saken ble oversendt Sekretariatet til vurdering. Nå er det 100 foreninger som har samme syn som oss, så velkommen etter, sa *Totland*. For åtte år siden skrek borgerlig presse opp om diktatoriske tendenser, organisasjonsterror osv. Nå er tonene andre. Aftenposten

skriver positive ledere hvor det heter at de uorganiserte må skjønne at LO driver et nyttig arbeid som koster penger.

— Jeg er uenig i tariffavgift hvis ikke slik avgift blir like stor som kontingenten, sa Totland.

Knut Buberg, Papir, Moss, beklaget at det var blitt kveldsmøte og at taletiden var redusert. Etter hans mening skulle det ikke være noe i veien for å holde Kongressen over et par dager lengre tid. Han gjorde rede for en sak som har vært oppe i Moss. Her har kommunen tatt det standpunkt at de uorganiserte skulle søke om tillegg og ikke automatisk få det de organiserte hadde forhandlet seg fram til. Det ble reist rettssak og stilt spørsmål ved om ikke dette var i strid med kommunelovens paragraf 23, som setter forbud mot støtte til spesielle politiske grupper. I dommen heter det at vedtaket var i strid med loven. Det kunne ikke være av hensyn til partene at kommunen hadde gjort slikt vedtak, mente retten, men på grunn av andre interesser. Disse interessene fant retten å kunne påvise ved avstemningen der den hele borgerlige fløy stemte imot. Arbeiderpartiet stemte samlet for. Man har ført saken videre og forsøkt å få den behandlet i Høyesterett, men den er avvist av Høyesteretts kjæremålsutvalg. Så langt har vi gått. Nå må vi gjøre noe. Dette kan ikke fortsette. Forslag nr. 710 lyder:

Avd. 34, Moss Cellulose- og Papirarbeiderforening, foreslår:

«Hovedavtalen gjelder kun for N.A.F. og LOs medlemmer.»

Einar Hysvær, NNN, Tromsø, mente denne debatten ble noe av det beste folk fikk høre fra denne Kongressen. Han gikk så over til å omtale spesielt forholdene i fiskeindustrien, og sa at det fantes bedrifter som kunne tenke seg en lønnsordning som gjaldt hele året, men de ble nektet av N.A.F. under henvisning til hovedavtalens § 14, punkt 1. Vi bør være oppmerksom på dette.

Det er vanskelig å tilføre debatten noe nytt når det gjelder de uorganiserte. Det eneste jeg vil si er at vi nå må få bestemmelser og regler som styrker tillitsmennenes status. Vi må dessuten komme bort fra dette at tillitsmennene skal belastes på fritiden.

Kåre Eriksen, Grafisk, Oslo, hadde bedt om ordet for å nevne en sak Grafisk Forbund hadde tapt på grunn av § 12, punkt 3. På grunnlag av denne bestemmelsen fikk vi en erstatningssak fra bedriftens side, sa taleren, og vi tapte den saken. Jeg ser på denne bestemmelsen som rene bondefangeri. Grafisk stedsstyre i Drammen har sendt inn forslag om at denne bestemmelsen sløyfes. Det er forslag nr. 793. Forbundsstyret i Grafisk har foreslått at Kongressen går inn for at annet ledd i punkt 3, § 12, sløyfes.

Evelyn Svendsen, Handel og Kontor, Stavanger, ville henlede oppmerksomheten på noe som hadde vært nevnt i debatten, og som Højdahl var inne på: At hovedavtalen revideres samtidig med lønnsavtalen. Vi hadde engang en konferanse om dette i Stavanger, sa taleren, og vi ble enig om å reise krav i den retning.

Birger Bostrøm, Jern og Metall, Langesund; Hos oss på vår bedrift er det 100 prosent organisasjon, men jeg kjenner godt til at tillitsmenn andre steder i Telemark blir møtt med dette at de må ikke være dumme, for de uorganiserte får det samme som de organiserte.

Ingvald Hein, Elektrikerforbundet, Rogaland: Såvidt jeg kan se er det under punkt 7 a på dagsordenen som berører Hovedavtalen mellom LO og N.A.F. innkommet 209 forslag fra fagforeningene. Hele 88 av disse forslagene berører § 1. Målsettingen for den tekst som står i dag var å beskytte den organiserte arbeidstaker mot trakkering av arbeidsgiver og uorganiserte. I dag derimot brukes teksten mot oss av de uorganiserte for ikke å organisere seg. I vesentlig grad går det igjen i forslagene til § 1, at det skal innføres organisasjonsplikt eller kontingentplikt. Spørsmålet om organisasjonsplikt og gjennomføring av et slikt krav har nøye sammenheng med revisjon av Hovedavtalen.

Med den utløpstid Hovedavtalen har i forhold til de øvrige tariffavtaler, er det ikke mulig å sette reell makt bak de framsatte krav til endringer i Hovedavtalens bestemmelser.

Om man i framtiden skal ha muligheter for å få endret bestemmelsene i Hovedavtalen slik man ønsker bestemmelsene i denne skal være, bør Hovedavtalen ha samme utløpstid som de øvrige tariffavtaler. Revisjon av Hovedavtalen og de enkelte tariffavtaler kan dermed koples sammen ved et tariffoppgjør, og mulighetene vil dermed være til stede til å kunne foreta plassoppsigelse såfremt partene i forhandlinger ikke kan bli enige om endringer i Hovedavtalen og tariffavtalene. Et prioritert krav i framtiden må være at Hovedavtalens § 1 får bestemmelser om at alle arbeidstakere ansatt i tariffbundne bedrifter skal være faglig organisert i tilslutning til LO.

Jeg er klar over at man i første omgang vil kunne få vanskeligheter med å få imøtekommet krav om organisasjonsplikt. Et annet alternativ er at LO framsetter krav om at arbeidstakere som ikke vil organisere seg skal betale en avgift til det forbund som er part i tariffavtalen. Avgiften skal tilsvare den medlemskontingent som de organiserte betaler til vedkommende forbund og avdeling.

Kravet om organisasjonsplikt eller avgift for organiserte arbeidstakere, må av LO reises som et hovedkrav, og de organiserte må om nødvendig ta en arbeidskamp for å få kravet gjennomført. Det i høy grad umoralske i dette forholdet at de uorganiserte nyter

godene av det de organiserte har kjempet fram og betalt for, må snarest bringes til opphør. Dette ikke minst i seg selv at fagbevegelsen på vegne av organiserte må sette seg i respekt overfor et stadig økende antall uorganiserte arbeidstakere.

Ut fra en økonomisk vurdering vil spørsmålet om organisasjonsplikt, eller avgift fra uorganiserte være av ikke uvesentlig betydning for fagbevegelsens engasjement på ulike felter.

Rent administrativt vil eksempelvis en større tilgang på nye medlemmer eller avgiftsbetalere ikke påføre fagbevegelsen noen utgiftsøkning av betydning, mens det derimot vil tilføre fagbevegelsen betydelige økonomiske midler. Spørsmålet om kontingentforhøyelse for en del forbunds vedkommende kan kanskje bli mindre hyppige enn hva det har vært tilfelle i de senere år, og denne kilde til uro og delvis også misnøye for mange medlemmers vedkommende vil opphøre.

Fagbevegelsens arbeidsoppgaver vil i framtiden komme til å spenne over langt flere og større perspektiver enn hva tilfelle har vært hittil. Et utvidet engasjement må naturligvis måtte bety økte utgifter. Det er da meningsløst at kun de fagorganiserte skal dekke disse utgifter med økt kontingent, når vi kjenner til den inntektsvikt de uorganiserte er skyld i. Det må være en selvfølge at de uorganiserte på legges det samme ansvar og plikter som påhviler den organiserte arbeidstaker, dette ut fra det faktum at de uorganiserte mer enn gjerne tilraner seg alle de goder i de avtaler som inngås mellom LO og N.A.F., når det gjelder lønns- og arbeidsvilkår og sosiale ytelser. Forholdet mellom de uorganiserte arbeidstakere er som en naturlig følge herav mindre godt på svært mange bedrifter rundt om i landet. Dette bidrar igjen til at det samarbeid fagbevegelsen bestreber seg på å få istandbrakt på den enkelte arbeidsplass, vanskeliggjøres. Representanten Totland, Handel og Kontor, sa at det på dette felt ikke var skjedd noe som helst siden Kongressen i 1965 da saken ble reist av Handel og Kontor. Jeg kan opplyse at Elektrikerforbundet som jeg tilhører ved siste tariffrevisjon fikk innført en ordning med trekk av tariff- og kontrollgebyr som jeg er overbevist om vil svare til de forventninger vi har satt oss. Jeg imøteser en liknende ordning for kontingentens vedkommende, og tør be LO snarest overfor motparten å reise krav om innføring av organisasjonsplikt eller kontingentplikt for uorganiserte.

For øvrig fremmet taleren dette forslag:

Sekretariatet må ved den forestående revisjon av hovedavtalen med N.A.F. sørge for at det stilles krav om at hovedavtalen får utløpstid og tid for ikrafttreden som løper parallelt med hovedtyngden av de enkelte forbunds tariffavtaler.

Dirigenten: Etter konferanse med administrasjonen finner jeg det riktig å gi ordet til Odd Højdahl utenfor dagsordenen.

Odd Højdahl klargjorde at Sekretariatet ikke har tatt noe standpunkt med hensyn til organisasjonsplikt eller tariffavgift. Med få unntak har alle talere gått inn for enten organisasjonsplikt eller tariffavgift. Jeg tror det er riktig av Kongressen at den fatter et prinsippvedtak om saken, sa Højdahl og la til at dette var nødvendig for Sekretariatets videre arbeid i saken. Han trodde også det ville være av stor betydning at man samlet størst mulig oppslutning om et slikt vedtak. Han foreslo på vegne av administrasjonen at Kongressen primært slutter seg til forslag om å innføre organisasjonsplikt, subsidiært tariffavgift.

Odd W. Jacobsen, Papir, erklærte seg som motstander av både organisasjonsplikt og tariffavgift. Han applauderte ikke for Kurt Waldheim fordi han var en staselig mann å se på, men fordi han representerte FN's høyverdige idealer. FN respekterer et hvert menneskes rett til å være organisert, men også retten til å være uorganiserte. — Det var kanskje noe å tenke på, sa han.

— Når folk ikke vil organisere seg, så er det fordi vi i fagorganisasjonen ikke har maktet å nå dem med vårt budskap, alternativ. Det er ikke så viktig å diskutere organisasjonsformen, forhandlingsformen stolper opp og vegger ned, det er innholdet i organisasjonen som er det vesentlige. Vi må skape en organisasjon som har tillit og som folk tror på. Vi må være det lokomotivet som skal få folk til å få farten opp, sa Jacobsen.

Gjennomfører vi plikten får våre motstandere de beste kortene i hendene. Folk er opptatt av at det skal være så demokratisk på alle vis, men er ikke sosialisme den høyeste form for humanisme og alt det der? Om jeg så skal være den eneste i denne salen, skal jeg stemme mot begge forslagene, sa Jacobsen.

Erik Sund, NFATF, Halden, sa at det ikke var noen tvil om at de uorganiserte var et irritasjonselement. Hvorfor så protestere mot at de skal betale? Tenk på hvordan vårt forbund er blitt behandlet. Etter 20 år er vi ennå ikke omfattet av Hovedavtalen. Jeg tror likevel at organisasjonsplikt ikke er veien å gå. Vi må ha fullverdige medlemmer i denne bevegelsen.

Dirigenten: Det er nå 17—18 talere igjen på min liste. Jeg gjør oppmerksom på at det er full anledning til å trekke seg.

Willy Asmussen, Jern og Metall, Sør-Trøndelag, sa til Jacobsen at det ikke kunne være noen tvil om at de beste arbeidsplassene var de hvor 100 prosent av arbeiderne var organisert. Man snakker om demokrati og organisasjonsplikt. Skal vi ikke heller kunne

selv om den ble innført med tvang? Han støttet forslaget fra Jern si at kristendommen har ført noe godt med seg også for vårt land, og Metall.

Arne Løken, Hotell og Restaurant, Oslo, ville ikke gå inn for organisasjonsplikt, men for tariffavgift. Han sa at hvis man skulle få den andre halvparten av landets sysselsatte inn i organisasjonen, ville dette skade LO. Jeg synes uorganiserte er negative. Skal vi så ha alle disse negative inn i organisasjonen. Det vil virke som en klam hånd. Tariffavgift bør etter min mening være som kontingenten selv om LO også bruker penger til A-pressen, fagblader osv. Det mener jeg må være mindre viktig.

Leif Kvam, Kjemisk, Charlottenlund: I likhet med Langli vil jeg ta opp forslag nr. 771 fra avd. 6 og forslag nr. 772 fra avd. 22 av Kjemisk forbund og si noe om bakgrunnen for at disse to forslag er fremmet, og at når Hovedavtalen skal revideres må de bli vist stor oppmerksomhet.

Tillitsmannsapparatet i små og mellomstore bedriftsklubber er ikke så trimmet som ønskelig kunne ha vært.

I mange tilfeller sparer bedriftene penger på at de ikke får den nødvendige tid til å ivareta medlemmenes interesser. Hvis vi fikk disse bedriftene til å betale en viss avgift så kunne disse penger brukes til å ivareta disse medlemmers interesse med hjelp fra hovedtillitsmennene i deres fagforening og som stikkord kan jeg nevne bare med å sette opp en forhandlingsprotokoll. Mange av de skjevheter kan da etter min oppfatning rettes på i disse små grupperinger, og vil gjøre oppmerksom på at vårt forbundsstyre har tiltrådt disse to forslag.

Så litt om de uorganiserte. Avd. 6 av Kjemisk forbund har fremmet et forslag nr. 692. Kontingenten i dag begynner å bli av en slik størrelsesorden at det begynner å bli en reaksjon blant våre medlemmer at ikke disse skal betale en viss del av denne avgift som kan styrke vårt organisasjonsapparat, så jeg vil be om Kongressens støtte på dette forslag.

Lars Skytøen, Jern og Metall, Oslo, kommenterte administrasjonens forslag og sa at dette ville stille Kongressen i en vanskelig situasjon. Han syntes det ville være nødvendig å presisere premissene for forslaget. Hvis jeg stemmer for forslaget, vil det være for å få gjennomført tariffavgift som er den subsidiære målsetting. Han var klar over at forslaget burde få størst mulig oppslutning, men syntes det kunne være formulert på en forsiktigere måte.

Ove Varreng, Arbeidslederne, Oslo: Grunnen til at jeg står her nå, er at jeg var på den bedriften som kom til å danne grunnlaget for denne diskusjonen. Det gjaldt et indekstillegg til en uorganisert.

Vi mener at vedkommende ikke burde ha dette tillegget, men andre mener noe helt annet.

Det snakkes om organisasjonsplikt. Jeg er ikke sikker på at det er riktig med tariffavgift. Det minner meg om folk som går flittig i kirken for å bli frelst. Jeg tror løsningen ligger i at vi selv skal være mer aktive når vi kommer ut fra denne kongressen. Vi skal mobilisere noen av våre 600 000 medlemmer. Løser vi noen av de store sakene i handlingsprogrammet, vil medlemskapet i LO bli mer attraktivt, og folk vil ikke kunne la være å komme til oss.

Thorvald Karlsen, Sekretariatet: Jeg tror vi kan gjøre organisasjonen en bjørnetjeneste ved å lansere krav om organisasjonsplikt. Vi vil møte en storm av indignasjon, vi vil møte argumenter om fri rett til å organisere seg eller la være. Alternativt er å gjøre medlemskapet så attråverdig at medlemmene kommer.

Jeg tror ikke vi er tjent med at det lanseres noe kompromissforslag, fordi det prinsipielt innebærer et organisasjonskrav. Jeg har den tillit til Sekretariatet at det vil finne en fornuftig form på de krav vi skal stille, og jeg ber om at dette forslaget blir satt opp mot kompromissforslaget.

Kolbjørn Bakken, Kjemisk, Fjellhammer, støttet forslag nr. 776, 780 og 828. De gjelder hovedverneombudets status, godtgjørelse til tillitsmenn og trekk av fagforeningskontingent, og opplyste at de alle sammen var tiltrådt av forbundsstyret i Kjemisk.

Ole Flesvig, Arbeidsmandsforbundet, Oslo, hadde for noen år siden innledet om dette spørsmålet på landsmøte i Arbeidsmandsforbundet. Da hadde han funnet fram til noen kilder som gikk inn for organisasjonsplikt. Seinere hadde han kommet på andre tanker. Jeg er ikke lenger sikker på om det er riktig, sa han. Vi kan tape mer enn vi vinner på det. Trekk av kontingent er riktignok blitt mer vanlig enn før, og det medfører at færre medlemmer strykes på grunn av kontingentrestanse. Det har sine fordeler, men ordningen medfører også ulemper, blant annet dette at den autoritet som fulgte med kontingentinnkrevningen er blitt borte. Likevel er vel fordelene større en ulempene. Jeg vil støtte de forslag som går ut på avtaleavgift i en eller annen form. Til slutt dette: Det viktigste er at vi har en holdning, både som mennesker og i organisasjonen.

Ragnar Kalheim, Jern og Metall, Oslo, hadde årelang erfaring på dette området. Alt mellom himmel og jord blir mobilisert for å unngå organisering, like fra Bibelen til Menneskerettighetserklæringen. Men ennå har jeg ikke møtt ham som sier at jeg vil ikke organisere meg av prinsipielle grunner, og disse grunne har du ikke noe med.

Heller ikke har jeg møtt ham som sier at de fordelene dere får via organisasjonen, de vil jeg ikke ha noe med.

Jeg vil likevel advare mot organisasjonsplikt. Vi sitter 6 mann fra Oslo Jern og Metall ved samme bord, og vi er enig om ikke å stemme for et slikt forslag. De som bruker Bibelen og Menneskerettserklæringen skal møtes med følgende: Helt i orden — men utgiftene må du være med på å dele. Jeg vil anbefale det som er blitt kalt tariffavgift.

Eva Johansen, NNN, Oslo: Jeg skal ikke oppta tiden med å analysere. Jeg vil bare presisere at det er misnøye med tilstandene ute på arbeidsplassene. Folk kan ikke forstå at ikke LO kan rydde dette av veien.

Noe jeg ser mer alvorlig på, er de uorganisertes stilling i vår samarbeidsavtale. Vi blir pålagt å samarbeide med de uorganiserte i bedriften.

Jeg tror ikke vi kommer noen vei ved å ta opp dette i noen hovedavtale, og dette med tariffavtale er jeg veldig redd. Jeg synes organisasjonsplikt i bedrifter med mer enn 50 prosent organisasjon, burde løse spørsmålet.

Egil Braaten, Bygning, Oslo, mente at administrasjonen måtte ha endret sitt syn i og med sitt tilleggsforslag. Han advarte Kongressen mot å stemme for det primære i forslaget. Han minnet om at man hadde en Høyesterettsdom mot Kjemisk i 1967 og trodde det ville være uheldig om Sekretariatet eller LOs ledelse skulle komme i samme situasjon. Han trodde Jacobsens idealer var vanskelig å gjennomføre i bygningsbransjen. Punkt 2 på s. 238 anser jeg for det mest fornuftige.

Trygve Hartvedt, Jern og Met, Horten, gjorde oppmerksom på forslag nr. 791 og sa at medlemmer av styret og råd var en ny type tillitsmenn som måtte sidestilles med andre. N.A.F.s respekt for LO tror jeg ikke går lenger enn til TV-skjermen. Når det gjelder måten å få gjennomført organisasjonsplikt på, tror jeg det kan være riktig å minne om partenes plikt ifølge Hovedavtalen til å opprettholde ro og orden på arbeidsplassen. Noen sier at vi skal gjøre medlemsboka vår så god at folk vil komme til oss, men det innebærer jo også et element av tvang.

Arne Born, Sekretariatet, mente dette var en alvorlig sak, ikke minst for hans forbund. Vi vil nødvendigvis virke unnfalne, men jeg er bekymret fordi vårt forbund er i sterk konkurranse med de gule organisasjoner. Tariffavgiften burde i alle fall være på linje med kontingenten, om slik ordning skulle gjennomføres. Jeg tror det mest

fornuftige ville være å stemme for Sekretariatets opprinnelige innstilling, slik at dette kan arbeides videre med, sa Born.

Jens P. Finne, NFATF, Oslo, gjorde rede for utviklingen i forbundet siden starten i 1951 og nevnte at de tekniske funksjonærer hadde egen overenskomst, men at denne inneholdt en lønnsparagraf som volder store problemer og arbeid i perioden. Han viste til forslag 725 som han tok opp siste del av:

«Ved revisjon av denne paragraf må punkt 3 bli forandret således at når en av partene forlanger videre forhandlinger, skal det holdes forhandlingsmøte mellom hovedorganisasjonene.»

Kjell Holst, Jern og Metall, fremmet forslag 683 som motforslag til Sekretariatets tilleggsinnstilling. Han var sikker på at det som holdt de uorganiserte utenfor, var hensynet til pengeboka, ikke til religiøse eller politiske hensyn. Han tok også opp forslag 744:

Avd. 66, Ulstein, foreslår:

«Under denne del av avtalen blir det tatt inn bestemmelser om at tillitsmenn skal ha avsatt tid til gjennomføring av tillitsmannsarbeidet på bedriften, fastsatt etter antall arbeidere på den enkelte bedrift.»

På hans arbeidsplass møtte tillitsmennene store problemer, og det var, ifølge Holst, «en haug med diktatoriske direktører» som aldri tok hensyn til arbeidernes problemer. Han mente det måtte være et krav at tillitsmennene fikk anledning til å arbeide med de faglige saker en viss tid innenfor arbeidstida.

Odd Højdahl bekreftet det Andreassen hadde spurt om, at punkt f om kontingenttrekk kunne betraktes som et selvstendig alternativ som kunne gjennomføres uansett hvilket av de fire andre alternativene man valgte.

— Vi kan sikkert enes om at den primære oppgave for LO er å få en så effektiv kamp- og service-organisasjon som mulig, slik at flest mulig vil melde seg inn, men dette viser seg ikke å være tilstrekkelig på alle arbeidsplasser. Det vi har til behandling nå, er revisjon av Hovedavtalen med N.A.F., det omfatter altså ikke arbeidstakerne innenfor kommune- og statssektoren. Det har i debatten vært etterlyst et standpunkt. Sekretariatets innstilling gir intet slikt standpunkt, og mange mener at det ikke kan være riktig å sende spørsmålet uløst videre. Hvordan prinsippet så skal utformes videre, får vel være opp til Sekretariatet, men et prinsipp synes jeg vi skal ha å gå ut fra.

For å være ærlig, selv om dette er et offentlig møte, vil jeg si at jeg ikke tror det er mulig å få til en avtale med N.A.F. om organisasjonsplikt. Det har de markert. Men for å komme i en

best mulig forhandlingsposisjon behøver man vel ikke ha så stor fantasi for å forstå at det subsidiære i forslaget blir avgjørende. Primært mener vi at det beste ville være at alle på en arbeidsplass burde være organisert. I et forhandlingsopplegg vil man ut fra et slikt vedtak havne på det subsidiære. Det blir forhandlingstemaet. Jeg tror vi vil stå gunstigere an foran slike forhandlinger hvis vi primært går inn for organisasjonsplikt.

Og så vil jeg si: Vi er ikke fremmed for organisasjonsplikt. Hele kooperasjonen har det. I arbeiderbevegelsens foretak har vi organisasjonsplikt. Det er altså ikke noe helt nytt som her lanseres. Arbeidsgiverne har gått med på det uavhengig av FNs erklæring. Dessverre er det nok liten grunn til å tro at N.A.F. vil gå med på det.

Jeg synes vi burde få en prøvevotering over administrasjonens forslag på de premisser jeg her har skissert.

Votering.

Voteringstemaet var dette:

1. **Kongressen går prinsipielt inn for organisasjonsplikt, subsidiært for tariffavgift.**
2. **De forslag som foreligger om endringer av disse avtaler sendes Sekretariatet.**
3. **For øvrig må Sekretariatet ta hensyn til forslag som kommer inn før fristens utløp 30. juni 1973.**

Odd Lundqvists tilleggsforslag ble enstemmig oversendt Sekretariatet. Også Ingv. Heins forslag ble oversendt Sekretariatet.

Ved prøvevoteringen ble det avgitt 222 stemmer for administrasjonens forslag, 60 stemte imot. Ved den endelige votering ble forslaget vedtatt mot 23 stemmer.

Hovedavtalen med kooperasjonen.

Walter Kolstad, Norsk Transportarbeiderforbund, var første taler og innledet med å si at forslag nr. 852 vedrørende streikerett i kooperasjonen var, etter hans skjønn, et forslag som ikke burde vært sendt over til behandling under denne kongress.

LOs kongress i 1969 behandlet nøyaktig samme sak, hvor forslag nr. 500, som hadde følgende ordlyd ble vedtatt med overveldende flertall: «Ved revisjon av Hovedavtalen mellom Den Kooperative Tarifforening og Landsorganisasjonen i Norge med tilsluttede forbund må bestemmelsene i del A, kap. X, § 22, utgå av avtalen. Den erstattes med bestemmelsene i del A, kap. 10, § 20

i Hovedavtalen mellom Norsk Arbeidsgiverforening og Landsorganisasjonen i Norge».

Som dere ser av forslag nr. 852, er dette forslag i den foreliggende form i virkeligheten et forsøk på å forringe det konkrete vedtak som skjedde i 1969.

Hva har så skjedd siden Kongressen i 1969?

Jo, vi kan konstatere at hovedavtaleforhandlingene med kooperasjonen i 1970 ble gjennomført uten at det ble oppnådd enighet om innføring av streikerett. Vi greide altså ikke å få gjennomslagskraft for kravet med tradisjonelle forhandlingsmidler, og derved var alle veier tilsynelatende stengt.

Det er kanskje ikke riktig å si at alle veier var stengt, fordi vi under forhandlingenes gang fikk tilbud om innføring av streikerett, men da på bekostning av organisasjonsplikten. Et tilbud som for øvrig ble blankt avvist av Norges Handels- og Kontorfunksjonærers Forbund.

Jeg var den gang så blåøyd at jeg mente det ikke var noen fare å ta vekk bestemmelsen om organisasjonsplikt, idet jeg så mange ganger hadde hørt kooperasjonens topledere snakke om kooperasjonens nære tilknytning til fagbevegelsen. De har snakket om søsterorganisasjonen — og de har snakket om sin sosialistiske bakgrunn. Jeg har trodd at dette nære slektsforhold i seg selv var garanti nok for at disse topledere ville sørge for at alle var organisert.

Hva sier så Handel og Kontors forslag i denne forbindelse?

Forslaget sier at representantskapet får fullmakt til å ta i bruk de virkemidler som blir nødvendige for å løse streikeretten. Hvilke virkemidler har så Handel og Kontor tenkt på i denne forbindelse? Det får vi svar på i den komitéinnstilling som sekretær Haraldseth nettopp har lagt fram for Kongressen.

I innstillingens pkt. 4 sier komitéens flertall følgende: «Dersom partene ikke kommer til enighet, må LO's forhandlere søke utvirket at dette spørsmål blir forelagt den i Hovedavtalens § 22 nevnte tvistenemnd til behandling.»

Jeg vil anta at det er denne behandlingsmåte Handel og Kontor karakteriserer som virkemidler, idet jeg har notert at dette forbunds formann Totland har stemt for den siterte formulering i komitéen.

Etter mitt syn, kan man ikke på penere måte få sagt hvor liten interesse man har for å få satt saken på spissen.

La meg til slutt tilføye, slik at det ikke skal være noen tvil. Jeg håper selvfølgelig at kooperasjonens ledere skal være så kloke at de aksepterer vårt krav, uten at vi skal være nødt til å gå til slike

drastiske tiltak, men jeg tror det er nødvendig at Kongressen klart staker opp vår kurs for at de skal forstå alvorret bak kravet.

Jeg tar opp min komitédissens og foreslår følgende:

Dersom NKL — DKT under Hovedavtaleforhandlingen 1973 ikke går med på å endre Hovedavtalen slik at streikerett innføres, *fornyes ikke Hovedavtalen*.

Saken tas da opp påny sammen med tarifforhandlingene 1974 som ikke skal sluttføres før NKL — DKT etterkommer våre krav om streikerett i kooperasjonen på lik linje med det private næringsliv.

Otto Totland, Sekretariatet, sa til Kolstad at 90 prosent av de ansatte i kooperasjonen var medlemmer i Handel og Kontor. Han gjorde rede for § 22 i avtalen med kooperasjonen som fastsetter at en tvist skal avgjøres av en tvistenemnd, ikke ved streik. Jeg har alltid vært motstander av dette, og jeg tror ikke kooperasjonen vil møte et slikt krav med argumenter som går på organisasjonsplikten.

I komitéarbeidet har Kolstad tatt en dissens om gjennomføringen av streikeretten. Han blander kortene når han sier at hvis ikke kravet går gjennom, skal spørsmålet reises i forbindelse med tariffavtalen.

Jeg tror det ville lette våre forhandlinger med kooperasjonen om vi fikk streikerett som kampmiddel, ikke for å streike, men for å ha det som en mulighet.

Reidar Moen, Handel og Kontor, Oslo, gjorde visse bemerkninger til forslagene nr. 852 og 855 og sa at kooperasjonens uvilje var et lite flatterende eksempel for en organisasjon som skal være et ektefødt barn av arbeiderbevegelsen. Jeg foreslår at Kongressen vedtar en uttalelse som oversendes ledelsen i kooperasjonen. Uttalelsen har denne ordlyd:

Den kooperative forbrukerbevegelse har alltid hatt støtte fra fagbevegelsen.

Ledelsens behandling av de ansattes krav om streikerett har imidlertid i den senere tid vært en belastning.

Kongressen ønsker fortsatt et godt samarbeid med forbrukerkooperasjonen og regner med at kooperasjonens ledelse tar sitt standpunkt til streikeretten opp til ny overveielse uten å kople dette sammen med andre faglige spørsmål.

Harald Brattebø, Handel og Kontor, Lysekloster, ville bifalle forslag nr. 855 og foreslo at Kolstads forslag ble oversendt representantskapet. Han støttet også forslaget til uttalelse fra Kongressen, fram satt av foregående taler. Han henstilte til både NKLs og LOs formenn å bruke sin innflytelse til å få løst denne saken en gang for alltid.

Anna Bremset, Handel og Kontor, Trondheim, støttet streikerett innen kooperasjonen, ikke for å sette i gang streiker, men for å ha

de samme rettigheter som andre organiserte. Nå må Kongressen vedta et klart standpunkt. Saken må ikke gå på en ny rundgang, sa hun.

Walter Kolstad, Transport, ville godta forslaget om at hans framsette forslag ble oversendt Sekretariatet under den forutsetning at det gikk sammen med innstillingen til representantskapet. Til Totland vil jeg si: Det er nok riktig at du har 90 prosent av de ansatte i kooperasjonen i ditt forbund, men da burde du heller ikke vise en så lunken holdning i denne saken.

Odd Højdahl refererte innstilling nr. 855 fra Sekretariatet, sålydende:

1. **Forslaget fra forbundsstyret i Handel og Kontor tiltres.**
2. **De øvrige forslag sendes Sekretariatet.**
3. **Sekretariatet sammen med de interesserte forbund utarbeider de nødvendige forslag til endring av avtalene.**

Højdal sa at det mellom Handel og Kontor og Transport egentlig bare var uenighet om den praktiske gjennomføringen av streikeretten. Hovedspørsmålet streikerett er det ingen uenighet om. Jeg vil støtte Reidar Moens forslag om uttalelse stilet til kooperasjonens ledelse.

Votering.

Ved voteringen ble Kolstads forslag enstemmig oversendt til Sekretariatet.

Reidar Moens forslag til uttalelse ble enstemmig oversendt NKL.

Innstilling nr. 855 ble enstemmig vedtatt.

DAGSORDENENS PUNKT 7 C

Retningslinjer for bruk av arbeidsstudier.

Rolf Kaldahl, Kongsberg, ville knytte noen ord til forslag nr. 856 fra avd. 95 av Jern og Metall på Kongsberg. Dette med EDB er noe de kan på Kongsberg, og når de foreslår at ordet «arbeidsstudier» byttes ut med «databehandling», så er det noe vi skal merke oss. LO bør nå ansette en ekspert på EDB, og taleren hadde den tillit til LO at de ville akseptere situasjonen.

Wilhelm Thorsen, Kjemisk, Oslo: På siste landsmøte fattet Kjemisk et vedtak om at tidsstudier ikke harmonerer med kravet om demokrati i arbeidslivet. Etter å ha lest handlingsprogrammet tror jeg å kunne si at det dekker opp intensjonene bak vedtaket og tilfredsstillende det syn som Kjemisk forbund ga uttrykk for.

Jeg skal ikke gå inn på årsaken til at Norsk Kjemisk' forbunds-

styre tiltrer forslaget fra våre avdelinger i Kristiansand og Odda.

Jeg vil bare nevne at hovedårsaken til konflikten i Odda var nettopp denne bestemmelse i Hovedavtalens § 12.

For ordens skyld vil jeg henvise til en setning i motiveringen til forslaget nr. 796 som er misvisende: «ei heller ikke revideret».

Tilbake til forslaget: Slik som § 12, pkt. 3, 2. ledd lyder kan ikke en særavtale som kommer inn under denne bestemmelse bringes til opphør.

Det må være i begge hovedorganisasjonenes interesse at slike bestemmelser blir tatt ut av Hovedavtalen.

Jeg vil be Sekretariatet ta hensyn til disse forslag i forbindelse med revisjonen av Hovedavtalen.

Erland Mikkelsen, Jern og Metall, Oslo, festet seg ved det siste taler sa. Selv hadde han funnet det fornuftig at Kongsberg tok opp dette. Det er komplisert stoff, og det kreves en avansert teknologi. Men databehandlingen kommer til å omfatte mer og mer, snart også personalpolitikk.

Votering.

Ved votering ble innstilling nr. 860 enstemmig vedtatt:

Retningslinjene om tids- og arbeidsstudier mellom Landsorganisasjonen i Norge og Norsk Arbeidsgiverforening er av LO sagt opp til utløp 30. juni 1973. Man tar sikte på å starte forhandlingene tidlig på høsten.

I samsvar med foranstående innbyr Sekretariatet Kongressen til å gjøre følgende vedtak:

De forslag som foreligger til endring av retningslinjene sendes Sekretariatet.

Nattmøte.

Dirigenten: Skal vi komme så langt at vi kan avslutte Kongressen i rimelig tid i morgen, må vi gjøre oss ferdig med dagsordenens punkt nr. 8, Organisasjonsformene, før vi avslutter dette møtet. Kan forsamlingen være enig i det?

Enstemmig vedtatt.

DAGSORDENENS PUNKT 8 A

Organisasjonsformene.

Kongressen gikk så over til å behandle pkt. 8 på dagsordenen, organisasjonsformene, og dirigenten *Odd Isaksen* foreslo at man behandlet først dagsordenens pkt. 8 a — Organisasjonskomitéens inn-

stilling — og deretter pkt. b, diverse organisasjonsspørsmål. Forslagene til dette pkt er å finne i eget dokument «Organisasjonskomitéens innstilling» og i hoveddokumentet — forslagene 861 til 879.

Leif Haraldseths innledningsforedrag.

På Kongressen i 1957 åpnet den daværende formann i Organisasjonskomitéen, Alf Andersen, sin innledning med å sitere en engelsk fagforeningstillitsmann som hadde uttalt følgende:

«Fagbevegelsen i England møter atomalderen — med ansvar for arbeiderklassens skjebne — med en struktur og lover som skriver seg fra hestedrosjens tidsalder.»

Hvordan er det så med NORSK FAGBEVEGELSE?

Har vårt organisasjonsmønster tilpasset seg det praktiske liv, eller sitter vi fortsatt som kusker på hestedrosjer, og skuer inn i rakettalderen? Det er delte meninger om svaret.

Vi kan iallfall slå fast at norsk fagbevegelse har et organisasjonsmønster som grunner seg på samfunnsforhold og organisasjonsforhold for omkring 50 år siden.

Det er ikke nødvendig her å gå inn på hvilke endringer vårt samfunn har gjennomgått de siste 50 årene. Vi er alle enige om at vi i dag møter totalt endrede samfunnsforhold på alle felter. Det enten vi snakker om utdanning, industri, sosialsektoren, reallønn, urbanisering osv.

Ser vi på fagbevegelsens utvikling i den samme tidsperiode, finner vi for det første at medlemstallet i 1923 var omkring 85 000, mens vi i 1973 har omkring 600 000. Altså mer enn en 7-dobling. Men i tillegg til den nominelle økningen, har jo fagbevegelsen også vokst til å bli en anerkjent maktfaktor i samfunnet — akseptert både av staten og av arbeidsgivere. Fagbevegelsens handlinger har direkte betydning for omkring halvparten av befolkningen og indirekte for hele befolkningen — mer eller mindre.

Men like viktig er det jo at fagbevegelsens oppgavespekter også har endret seg. I innstillingen fra organisasjonskomitéen sier vi om dette:

«KONGRESSEN i 1969 vedtok et faglig handlingsprogram. Dette vedtaket førte med seg et vell av oppgaver for fagbevegelsen. Det slår også fast at oppgavefeltet strekker seg langt utover en lønns-konfliktorganisasjons oppgavefelt. En større og større del av

oppgavene vil bli av en slik karakter at de må anses som fellesoppgaver. (Demokratiet i arbeidslivet, forurensningsproblemer, miljø- og utdanningsproblemer, likhetsproblemer, kortere arbeidstid, lavere pensjonsalder, internasjonale problemer osv..) Det er vår oppfatning at disse fellesoppgavene vil bli mer påtrengende i årene som kommer, og at våre organisasjonsformer må ses i relasjon til dette.»

Jeg vil gjerne føye til her, at i årene som kommer, vil vi mer og mer bli involvert i såkalte «fordelingsforhandlinger». I tiden som kommer vil derfor staten bli en stadig viktigere motpart, og på noe lengre sikt kanskje vel så viktig som arbeidsgiverne. Jeg tror vi her er ved et viktig punkt når vi snakket om våre framtidige oppgaver som det er viktig å være oppmerksom på, når vi diskuterer vårt framtidige organisasjonsmønster. Det siste indeksoppgjøret bærer bud om det.

I hele denne perioden — med den utviklingen vi har gjennomgått både i samfunnet og i vår organisasjon, har fagbevegelsens organisasjonsmønster stort sett bestått i sin opprinnelige form. En rekke — hva vi kan kalle «tillempinger» har imidlertid funnet sted. Vedtaket i 1923 om industriforbundsformen er — som vi vet — ikke realisert etter sin opprinnelige mening. Senere Kongresser har jo tatt opp Norges Handels- og Kontorfunksjonærens Forbunds medlemmer og dessuten vedtatt dannelsen av Norsk Forbund for Arbeidsledere og Tekniske Funksjonærer (NFATF). Det er således ikke mulig å gjennomføre industriforbundsformen uten alvorlige konsekvenser for funksjonærenes nåværende organisasjonstilbud. Dette forholdet er vi nødt til å ta med i betraktning ved vurderingen av dette spørsmålet.

Et annet trekk i utviklingen er sammenslåing av beslektede forbund. De viktigste sammenslutninger har funnet sted i Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbunds-sektoren, den grafiske sektor og bekledningssektoren. Det er gledelig å kunne slå fast at samarbeidet i disse forbundene har gått tilfredsstillende.

Men til tross for sammenslutningene har organisasjonskomitéen hatt en rekke organisasjonstvister mellom forbundene om organisasjonsretten til behandling. Slike tvister har faktisk spent over hele spekteret. Hele 16 av våre 39 tilsluttede forbund har vært innblandet i slike tvister, som for øvrig har hatt forskjellig karakter.

Dette viser at det er svært vanskelig å dele opp vårt arbeidsliv i strengt atskilte båser. Det vil alltid dukke opp tvilstilfelle, og dessuten er jo ikke arbeidslivet statisk, heldigvis.

Nye næringer dukker opp og nye produkter dukker opp. Et eksempel på det er oljeboringen og dermed organisasjonsretten til boreplattformene. Skal det være Arbeidsmannsforbundet eller Sjømannsforbundet? Et annet eksempel er lystbåtsektoren hvor plasten har gjort sitt inntog. Skal organisasjonsretten her tildeles Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund som i alle år har hatt organisasjonsretten til båtproduksjonen, eller skal den tildeles Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund, som har plastindustrien? Men vi har også problemer av en noen annen karakter. I NRK f. eks. hadde vi to atskilte LO-avdelinger tilsluttet hvert sitt forbund. Medlemmene mente at én stor avdeling ville kunne gi bedre slagkraft. Det store spørsmål blir da selvsagt hvilke forbund som skal tildeles organisasjonsretten. Skal det være Norsk Tele Tjeneste Forbund eller Norsk Tjenestemannslag?

Hvis vi bare hadde som siktemål å eliminere denne delen av organisasjonsproblemen våre, er det innlysende at et direkte medlemskap i LO — uten oppdeling i forbund — ville ordne saken. Men så enkelt er det beklageligvis ikke, og jeg skal komme tilbake til det.

Når det gjelder organisasjonskomitéens innstilling til denne Kongressen, så startet jo den direkte forhistorien på forrige kongress. Kongressen i 1969 fikk seg forelagt et utkast til et debattopplegg, og vedtok at dette skulle sendes grunnorganisasjonene til vanlig behandling.

Som kjent inneholdt debattopplegget fire alternative organisasjonsmønstre, og grunnorganisasjonene ble bedt om å sende inn sitt syn på hvilke alternativ de mente var det beste. De fire alternativene var:

- Alternativ 1. Nåværende organisasjonsmønster.
- » 2. Sammenslåing av beslektede forbund til betydelig færre forbund.
  - » 3. Industriforbundsformen.
  - » 4. Opphevelse av forbundene og organisering direkte i LO.

Fra LOs side satset vi mye på å få en best mulig oppslutning om «Aksjon Organisasjonsform», som vi kalte den. Selv om hvert forbund påtok seg ansvaret for gjennomføringen av aksjonen innen sine respektive områder, satset LO ganske mye på en reklamekampanje under slagordet «DELTA I ORGANISASJONSDEBATTEN», og forsøkte også ellers på forskjellige måter å stimulere til oppslutning.

Hensikten med debattopplegget var jo at det materialet som ble sendt inn fra grunnorganisasjonene, skulle bidra til å få fram våre

medlemmers oppfatning i dette spørsmålet, og at dette igjen skulle bidra til å hjelpe Organisasjonskomitéen i dens videre arbeid med saken. Det var derfor skuffende for Organisasjonskomitéen at oppslutningen ble så svak. Det er blitt hevdet flere årsaker til hvorfor oppslutningen ble så dårlig. De skal ikke jeg ta opp her — bare nøye meg med å slå fast realiteten.

På side 5 i innstillingen er det satt opp en oversikt over fordelingen på alternativene av de ca. 220 svarene vi fikk inn. Det går fram av oppstillingen at de fordeler seg ganske jevnt på alle alternativene. Hvis vi betrakter de innkomne svarene for representative, kan vi utlede av dem at det er sterkt delte meninger blant våre medlemmer om hvilket organisasjonsmønster som er det beste. Av de fire alternativene som ble lansert, var alternativ 4 det mest radikale — det som brøt mest med det nåværende mønster. Dette alternativet har blitt viet spesiell oppmerksomhet fra organisasjonskomitéens side, og vi har lagt ned mye arbeid på å utarbeide forslag til detaljerte bestemmelser for dette alternativet. I debattopplegget som ble sendt ut, forelå dette alternativet bare som et skissemessig utkast. Nå er altså dette alternativet gjennomgått en detaljert behandling, og resultatet foreligger som bilag til innstillingen. Jeg vil gjerne få sagt at under dette arbeidet har det oppstått en del praktiske vanskeligheter, særlig med å få til en organisasjonsplan som også tilfredsstiller kravene til bransjeinteressene. Å se bort fra disse interessene vil — etter min mening — være uklokt. Et viktig poeng er imidlertid at dette alternativet, ikledd forslag til detaljerte bestemmelser, ikke har vært til diskusjon i grunnorganisasjonene.

Det har altså ikke vært mulig for organisasjonskomitéen å komme fram til en enstemmig innstilling. Enkelte vil kanskje hevde at det burde være mulig, fordi det jo egentlig ikke er så langt mellom flertallet og mindretallet, bortsett da fra den særuttalelsen som foreligger. Dette må imidlertid ses i sammenheng med den prosess vi har gjennomgått, og hvor det en tid kunne virke som om det var like mange divergerende oppfatninger som det var medlemmer av komitéen.

Både flertallet og mindretallet er enige i de mer generelle betraktninger som er anført i innstillingen fram til øverst på side 10. Dessuten har både flertallet og mindretallet delt opp sine konklusjoner i langsiktige og kortsiktige tiltak.

Når det gjelder de langsiktige tiltakene, er begge parter enige om å foreslå et nytt debattopplegg som skal behandles i grunnorganisasjonene.

Det vesentligste skille ligger i at mindretallet innbyr denne Kongressen til å fatte et prinsippvedtak som støtter opp om et organisa-

sjonsmønster som baserer seg på 8—10 forbund, og på industriforbundsformen. Altså at samtlige på en arbeidsplass tilsluttes ett forbund. Detaljerte regler for dette foreligger i bilag 2 til innstillingen. Sagt med andre ord, bygger dette organisasjonsmønstret på en blanding av debattoppleggets alternativer 2 og 3.

Flertallet foreslår imidlertid at det nye debattopplegget skal omhandle begge de to alternativene som det er redegjort for i bilagene 1 og 2, og innbyr ikke denne Kongressen til å fatte noe vedtak som prefererer det ene alternativet foran det andre. Vi mener at den fortsatte debatt om disse spørsmålene ikke bør innsnevres av noe prinsippvedtak om noen bestemt ordning. Videre mener flertallet at en slik radikal endring av organisasjonsmønstret som forslagene medfører, nødvendigvis må ta forholdsvis lang tid, og at derfor er unødvendig med et prinsippvedtak i 1973 om noe man tar sikte på å gjennomføre i 1985 — slik mindretallet antyder.

Et annet skille i de langsiktige tiltakene ligger i at mindretallet foreslår at en endelig innstilling skal forelegges neste kongress til behandling og avgjørelse, mens flertallet mener det ikke er riktig å binde den neste Kongressen til noen bestemt behandlingsmåte i et så viktig spørsmål.

Også i forslagene til kortsiktige tiltak er det en del divergenser, men kan vel nærmest betraktes som en konsekvens av uenigheten i de langsiktige tiltakene.

Begge parter er imidlertid ute etter å gjøre det nåværende organisasjonsmønster mer fleksibelt, med tanke på å redusere de indre stridigheter om organisasjonsretten til området ved å etablere samarbeidsformer. Mindretallet mener samarbeidsformene i denne forbindelse naturlig nok skal konsentreres om de organisasjonsgrenser som er anført i bilag 2 på side 22 i innstillingen, mens flertallet ikke begrenser samarbeidsformene til noe bestemt organisasjonsmønster.

Det samme forholdet gjelder for de tilbud grupper som står utenfor LO skal få, ved eventuell organisasjonsmessig tilknytning til LO.

Endelig er både flertallet og mindretallet enige om å foreslå en utbygging av LO, slik at LO får tilstrekkelig kapasitet til å ivareta forbundenes behov for service.

La meg til slutt få si et par ord om vårt forhold til den offentlige sektor. I siste avsnitt i organisasjonskomitéens mandat heter det:

«Organisasjonsproblemene i den offentlige sektor blir i denne forbindelse ikke tatt opp av komitéen fordi disse kan tas opp på annen måte.

Den siden av saken er således forstådd klar. Likevel har organisasjonskomitéen selvsagt registrert det som har skjedd i Stats-

tjenestemannskartetlet. Vi har også hatt god kontakt med den komitéen som for en tid siden la fram innstillingen om organisasjonsmønsteret i Kartellet, og det som også har skjedd senere. Poenget er imidlertid at det arbeidet som er utført i denne sektoren ganske greit kan innpasses i de forslag som foreligger fra Organisasjonskomitéen.»

Det ser således ikke ut til å by på særlige problemer i framtida å finne fram til praktiske tillempninger mellom organisasjonsmønsteret i Staten, og organisasjonsmønsteret i den private sektor.

Alt i alt må det være korrekt å karakterisere flertallets linje i denne saken som en noe mer forsiktig linje. Vi tror det er viktig, ikke minst på grunnlag av den uenighet som antas å herske i grunnorganisasjonene i denne saken. Jeg anbefaler organisasjonskomitéens flertallsforslag, og tar opp Sekretariatets forslag nr. 1107.

«Kongressen tar til etterretning det arbeid som er utført, og godkjenner de retningslinjer som er foreslått av flertallet for kortsiktige og langsiktige tiltak.»

ORGANISASJONSKOMITÉENS INNSTILLING

Organisasjonskomitéen hadde delt seg i et flertall og et mindretall.

Flertallet, som består av Leif Haraldseth, Olaf Sunde, Erling Johansen, Erik Eriksen, Finn Nilsen, M. A. Bakke, Arne Andresen, Knut Nakken, Lage Haugness, Olav Bratlie, Arvid Engen (se for øvrig særuttalelse), foreslår følgende langsiktige og kortsiktige tiltak:

1. Langsiktige tiltak:

- a) Det utarbeides et nytt debattopplegg som sendes grunnorganisasjonene til diskusjon i samråd med forbundene.

Sett i forhold til nåværende organisasjonsmønster, skal dette debattopplegget omhandle følgende alternativer:

1. Et organisasjonsmønster som bygger på direkte medlemskap i LO og etablering av seksjoner.

Se bilag 1.

2. Et organisasjonsmønster som bygger på medlemskap i LO gjennom færre forbund.

Se bilag 2.

- b) Grunnorganisasjonenes svar og forbundenes merknader danner grunnlaget for innstilling som forelegges Kongressen 1977 til behandling.

2. Kortsiktige tiltak:

- a) De bestående forbund, og eventuelle nye forbund, går inn i samarbeidsformer for områder som naturlig hører sammen etter nærmere vurderinger. Samarbeidet må være forpliktende for alle som deltar, og må omfatte alle områder som er av betydning for å oppnå best mulige resultater for arbeidstakergruppene. Dette samarbeid skal også legge forholdene til rette for kontakten mellom de LO-organiserte på den enkelte arbeidsplass.

- b) Grupper som står utenfor Landsorganisasjonen må få tilbud om en organisasjonsmessig tilknytning som kan godtas. Tilbudet bør omfatte flere alternativer.

For saker nevnt under punkt a) og b) gis Sekretariatet fullmakt til å fastsette tilknytningsformene i de enkelte aktuelle tilfellene.

- c) For å få en rasjonell utnyttelse av de samlede ressurser, bygger LO ut de felles service-organer. Dette gjelder for eksempel de nåværende avdelingskontorer, slik at de har tilstrekkelig kapasitet til å dekke både LOs og forbundenes behov. En bør til enhver tid vurdere spørsmålet om opprettelse av nye avdelingskontorer når dette anses nødvendig, for på en forsvarlig måte å ivareta de fagorganisertes interesser på alle områder.

- d) I kongress-perioden bes komitéen også å diskutere mulighetene for en harmonisering av de sosiale ytelsene som er knyttet til kontingenten, under forutsetning av en slik endring av organisasjonsmønsteret som angitt under punkt 1 a, 1 og 2.

- e) I kongress-perioden skjer de sammenslutninger av nært beslektede forbund som slike forbund finner ønskelig.

- 3. En ny organisasjonskomité fortsetter arbeidet med det mandat som ble fastsatt i 1966, og på grunnlag av ovennevnte konklusjoner.

SÆRUTTALELSE

Medlemmet, Arvid Engen, stemmer for komitéens flertallsforslag. Dette med begrunnelse i at vårt forbund, NFATF, under langsiktige tiltak:

1. a)

2. fortsatt kan bestå som eget forbund innen LO.

Forbundet står i særstilling når det gjelder organisering av medlemmer i tilslutning til LO. Dette også ifølge både tidligere kongressvedtak og landsmøtevedtak.

I tilknytning til dette viser jeg til at det er ingen gitt å si med sikkerhet hvilke nye yrkesgrupper man på grunn av den teknologiske utvikling vil stå overfor i årene som kommer, enn mindre hvilke særlige behov som eventuelt nye yrkergrupper måtte ha for egne organisasjoner.

LO bør allerede på det nåværende tidspunkt ha sin oppmerksomhet rettet mot de problemer som man på denne måte kan komme til å stå overfor i framtiden og LO må av den grunn ikke legge opp til et organisasjonsmønster som gjør det umulig å få tilslutning fra de grupper eller som vanskeliggjør en slik tilslutning.

Mindretallet, som består av:

Kåre Hansen, Leif Skau, Håkon A. Ødegaard og Jens Torp,, forelo følgende langsiktige og kortsiktige tiltak:

1. LANGSIKTIGE TILTAK

- A. Kongressen støtter opp om prinsippene for et organisasjonsmønster basert på færre fagforbund og at samtlige ansatte på en arbeidsplass tilsluttes ett forbund. Forslag til utfyllende bestemmelser følger vedlagt som bilig 2. Dette organisasjonsmønsteret søkes gjennomført fra 1985.
- B. Nytt debattopplegg basert på dette utarbeides og sendes grunnorganisasjonene til diskusjon i samråd med forbundene.
- C. Grunnorganisasjonenes svar og forbundenes merknader danner grunnlaget for den endelige innstilling som forelleges Kongressen 1977 til behandling og avgjørelse.
- D. Fram til 1985 harmoniseres medlemskontingenten og de sosiale ytelser knyttet til medlemskapet innenfor de forbund som forutsettes å gå sammen.
- E. I tiden fram til 1985 legges forholdene til rette for at forbund som ønsker det, kan sluttes sammen innenfor rammen av det nye mønsteret.

2. KORTSIKTIGE TILTAK

- A. Forbund som etter prinsippene for det nye organisasjonsmønsteret naturlig vil bli slått sammen etablerer hensiktsmessige samarbeidsformer. Samarbeidet må være forpliktende for alle som deltar og må omfatte alle områder som er av betydning for å oppnå best mulige resultater for arbeidstakergruppene. Dette samarbeidet skal også legge forholdene til rette for kontakten mellom de LO-organiserte på den enkelte arbeidsplass.
- B. Grupper som står utenfor LO må få tilbud om en organisasjonsmessig tilknytning som kan godtas. Tilbudet bør omfatte flere alternativer. Dersom det oppstår tvil har Sekretariatet fullmakt til å fastsette tilknytningsformene i de enkelte tilfelle, men innenfor rammen av prinsippene for det nye organisasjonsmønsteret.
- C. For å få en rasjonell utnyttelse av de samlede ressurser bygger LO ut feles serviceorganer. Dette gjelder de nåværende avdelingskontorene, slik at de har tilstrekkelig kapasitet til å dekke både LOs og forbundenes behov. En bør til enhver tid vurdere spørsmålet om opprettelse av nye avdelingskontorer når dette er nødvendig for på en forsvarlig måte å ivareta de fagorganisertes interesser på alle områder.

Mindretallets syn.

Dirigenten foreslo at mindretallet på 4 i komitéen fikk anledning til å gjøre rede for sitt syn før debatten slik at Kongressen kunne ha det best mulige grunnlag i denne viktige saken. Han ga ordet til Kåre Hansen, Handel og Kontor, som uttalte:

På mange representanter kan kanskje de to foreliggende innstillinger fortone seg så like at det kan synes som anstaltmakeri at man ikke er blitt enige.

Jeg vil derfor gjerne innledningsvis summere opp de punkter som klart atskiller seg:

1. Flertallet ønsker et nytt debattopplegg uten at Kongressen uttaler noe om sin oppfatning og hvor det nåværende organisasjonsmønster ses i relasjon til et forbundsfritt LO-centra, et LO med færre forbund enn i dag.

Mindretallet ønsker at LOs høyeste myndighet — Kongressen — gir råd om en bestemt løsning — nemlig et LO med færre forbund, og at dette rådet følger med et nytt debattopplegg uten

at Rådet binder de lokale organisasjoner eller kommende kongresser.

2. Flertallet ønsker at Kongressen i 1977 skal drøfte en ny innstilling om organisasjonsformene. Mindretallet ønsker at Kongressen i 1977 skal treffe en avgjørelse om den framtidige organisasjonsform.
3. Flertallet ønsker at nye grupper skal kunne opptas i LO uten at det er fastsatt noen form for tilslutningen. Mindretallet mener at nye grupper som skal opptas, må innpasses i det mønster man har anbefalt som framtidig løsning, slik at man ikke får en videre oppsplitting i små enheter.

Når det gjelder spørsmålet om hvorvidt Kongressen skal gi en anbefaling eller ikke, så er det grunn til å peke på at Organisasjonskomitéen har vært i arbeid siden 1966. Saken ble forelagt Kongressen i 1969 som vedtog å sende Organisasjonskomitéens debattopplegg ut til grunnorganisasjonene. Dette ble også gjort, men tilslutningen var svært dårlig og svarene fordelte seg jevnt på de 4 alternativer.

Det er derfor vanskelig å se hensiktsmessigheten i enda en gang å sende ut et debattopplegg uten at fagbevegelsens høyeste myndighet uttaler seg om sitt syn på vårt framtidige organisasjonsmønster. Hvis man skal følge flertallets syn, vil vi i realiteten stå i samme situasjon ved kongressen i 1977 som det vi gjør i dag. Det vil igjen si at tre kongresser har fått seg forelagt saken og først den fjerde kan treffe avgjørelsen. Hvis situasjonen er den at man ikke ønsker å endre vår organisasjonsform, så er en slik behandlingsform bortimot genial. For de som reelt ønsker en endring er det imidlertid høyst utilfredsstillende.

Etter mindretallets oppfatning burde vi nå slutte med de teoretiske diskusjoner om våre organisasjonsformer og istedet få en meningsutveksling om innhold og form i de forskjellige organisasjonsinstanser. Vi vet at medlemstilslutningen ikke er tilfredsstillende. Vi vet at oppslutningen om våre møter og arrangementer ellers er dårlig — vi vet at kontakten mellom ledelsen av organisasjonsinstansene og medlemmene er dårlig — vi vil alle skape en organisasjon fri for byråkrati og med muligheter for alle medlemmer til å øve innflytelse og treffe avgjørelser både når det gjelder beslutninger og utformingen av organisasjonens politikk. Så vidt jeg forstår, ønsker alle at det kan skje en sterkere desentralisering av virksomheten, slik at det kan bygges opp en sterkere aktivitet i de lokale organisasjonsledd.

Men når dette er situasjonen — hvilken rimelig begrunnelse kan det da gis for at vi skal vente med en diskusjon om hvordan de

enkelte organisasjonsledd skal formes og hvilket innhold de skal gis for at vi skal nå målsettingen.

Hvis Kongressen gir sitt råd, vil et kommende debattopplegg i sterkere grad enn ellers kunne dreie seg om det faktiske innhold i det nye organisasjonsmønster, slik at det ikke blir hovedsaken å diskutere hvilket alternativ man velger.

Etter mindretallets oppfatning har våre medlemmer et rimelig krav på at Kongressen nå — syv år etter at arbeidet med organisasjonsformene tok til — gir et råd om hvordan den vurderer spørsmålet. Det vil ikke binde de lokale organisasjonsledd eller senere kongresser til en bestemt løsning — men det kan skape en bedre avklaring og bidra til en meningsfylt debatt om hva medlemmene mener om vår organisasjon.

Etter mindretallets oppfatning bør også kongressen i 1977 treffe beslutning om hva som skal være vår framtidige organisasjonsform. Da vil det være gått 11 år siden denne organisasjonskomitéen begynte sitt arbeid — to debattopplegg har da vært til behandling blant medlemmene, og det vil være den tredje kongress som får seg saken forelagt.

Selvsagt er det i en sak som denne nødvendig med en rimelig modningstid — men man skal være varsom med å la et produkt bli overmodent før man anvender det. Hvis man virkelig ønsker en endring av vår organisasjon, bør kongressen i 1977 kunne treffe beslutningen. Om endringen skal være gjennomført i 1985 eller et annet år, spiller i denne sammenheng mindre rolle.

Når det så gjelder valg av alternativ, har mindretallet foreslått at Kongressen anbefaler et organisasjonsmønster basert på en kombinasjon av de tidligere alternativ 2 og 3 — nemlig sammenslutning av forbund og det prinsipp at alle ansatte på en arbeidsplass står i samme forbund — Industriforbundsformen.

Opprinnelig var vel situasjonen at alternativet med det forbundsløse LO basert på seksjoner, hadde de fleste tilhengere i komitéen. Gradvis kom man imidlertid til at det neppe ville være mulig å få flertall for dette alternativet hvis man også ønsket å bevare fagbevegelsen enhetlig.

Jeg vil gjerne si at skulle man bygge på erfaring fra andre land, så kunne tanken melde seg om en funksjonærsammenslutning med en løsere tilknytning til LO enn i dag. Vår målsetting på dette området er imidlertid en enhetlig fagbevegelse, og da var det nødvendig å unngå at det i komitéen oppsto den konstellasjon at representantene for funksjonærforbundene kom til å innta en holdning mot de øvrige representanter. At dette lyktes, bekreftes kanskje best av at mindretallet består av to representanter for industriforbund og to represen-

tanter for funksjonærforbund. Medvirkende til mindretallets syn har også vært det arbeid som nå drives innenfor forbundene i statssektoren med sikte på å få et forbund der. Mindretallets forslag forutsetter også et forbund i statssektoren.

For mitt vedkommende har imidlertid organisasjonsformen på det lokale plan veiet sterkest når jeg ikke kan anse et forbundsløst LO som en god løsning. At alle fagorganiserte i en by eller et bestemt geografisk område skal stå i samme forbund vil skape så store lokale enheter at jeg frykter det vil være uhyre vanskelig for medlemmene å øve innflytelse på fagforeningen og dermed skaper man også lokalt en avstand mellom medlemmer og ledelsen i den lokale organisasjonsinstans. Det er den motsatte utvikling av det vi ønsker å oppnå.

Det annet nye prinsipp som foreslås anbefalt og som går igjen i begge alternativet, er at på en arbeidsplass skal det bare være et forbund — dvs. at i de fleste industribedrifter skal funksjonærgruppene stå i samme forbund som omfatter flertallet av arbeidstakerne, det vil i de fleste tilfeller si at forbund som omfatter arbeidstakerne som står i direkte produksjonsarbeid.

Om dette prinsipp vil jeg gjerne si at det er delte meninger om det innenfor vårt forbund, og ingen av forbundets organer har trukket noen beslutning om dette. Min tilslutning til dette prinsipp står derfor for egen regning.

Men jeg er så mye realist at jeg ikke tror at vi kan ønske endringer av organisasjonsformene for alle andre enn sitt eget forbund. Det fører da til at jeg gjerne vil si at når Engen fra N.F.A.T.F. tas til inntekt for flertallet, så er dette feil. Det Engen ønsker er i virkeligheten enten å beholde den nåværende form eller en ny form som ikke bygger på prinsippet om alle på en arbeidsplass i samme forbund. I alle fall skal dette ikke skje for N.F.A.T.F.s medlemmer, og da kan man ikke regne med at det skjer for andre grupper heller.

Etter mindretallets oppfatning vil de nye demokratitiltak som etableres i bedriftene nødvendigvis gjøre et langt sterkere samarbeid mellom arbeidstakergruppene på bedriftene. Endring i arbeidsfunksjoner, tilnærming i arbeidssted og sosiale ytelser i bedriftene — et mer ensartet lønssystem gjør også at grunnlaget for en mer ensartet organisasjonsform på bedriftene på sikt må kunne etableres.

Som nevnt tidligere er det blant vårt forbunds medlemmer — og sikkert også blant andre funksjonærforbunds sterkt delte meninger om prinsippet, om at alle på en arbeidsplass skal stå i samme forbund.

Dels går innvendingen på at man ved dette skyver fra seg enkelte grupper som vil søke organisasjonstilslutning utenfor LO — dels ved at man mener at man ikke vil bli hørt av flertallsgruppene, slik at de spesielle problemer og interesser man har, vil bli dårligere ivaretatt.

Jeg vil gjerne si at en del av de uttalelser som kom under debatten om formålsparagrafen, gir slike synspunkter næring og gir nye argumenter mot en ny organisasjonsform.

Det er selvsagt prisverdig at noen mener de er i en så heldig situasjon at de ikke har noen organisasjonsmessige problemer — det er ikke like prisverdig at man blankt avviser ethvert argument fra de som erkjenner at de har slike problemer og strever med å finne en løsning på dem.

Skal en slik ny organisasjonsform bli godt mottatt, og skal den lykkes, vil det stille store krav til flertallsgruppens lydhørhet, forståelse og toleranse.

Den opptreden man fra disse gruppene viser i tiden framover, vil bestemme hvordan dette nye organisasjonsprinsipp vil bli mottatt av funksjonærgruppene.

Jeg for min del tror imidlertid ikke at flertallsgruppene vil nytte sin tall-messige og organisasjonsmessige styrke til å skape vansker for mindretallsgruppene. Allerede i dag ser vi det store behovet for organisert samarbeid mellom LO-gruppene, og dette samarbeidet fungerer utmerket mange steder. Jeg tror dette samarbeidet kan utvides og styrkes gjennom samme organisasjon på arbeidsplassene. Jeg gjentar imidlertid at forutsetningen da må være både forståelse og tålmodighet fra partene.

Jeg har i dette innlegget ikke gått inn på detaljene i det forslag mindretallet foreslår at Kongressen skal anbefale. Skissene til denne organisasjonsformen finner man på sidene 19, 20, 21 og 22 i bilaget til dagsordenens punkt 8.

Tiden tillater ikke noen gjennomgåelse av skissene. Det er imidlertid disse vi gjerne vil ha ut til debatt for å få medlemmenes reaksjon og endringsforslag, og det er for øvrig ingen uenighet i komitéen om innholdet i de to foreslåtte alternativer.

En anbefaling fra Kongressen vil kunne gi oss en gjennomgripende debatt om hele vår organisasjon, slik at vi nå kan komme ut av utrednings- og pratestadiet og bestemme oss for de endringer vi mener er nødvendige for å skape en ny organisasjon som er et bedre redskap i vårt framtidige arbeid.

Jeg anbefaler mindretallets forslag.

Ordskiftet.

Dirigenten opplyste at 13 talere hadde tegnet seg. Han foreslo fem minutters taletid, og dette ble bifalt.

Leif Haraldseth, Sekretariatet, gjorde oppmerksom på at Ole Flesvigs navn var falt ut i oversikten over de som sto på flertallslinjen i komitéen.

N. R. Mugaas, Kartellet, mente at det ville være uheldig om Kongressen pekte på en spesiell organisasjonsform nå. Han viste til at Kartellet selv har hatt og har utredninger gående om organisasjonsspørsmålet, og han trodde det skulle bli mulig å komme fram til et opplegg i løpet av høsten.

Han var redd for at SF, NKP, SUF osv., de såkalte venstrekrefte-
tene, nå tok sikte på å erobre ett av LO-forbundene innenfra, og han var redd for at nettopp Statstjenestemannskartellet var et angrepspunkt, hvis man vedtar at alle statsansatte skal stå i samme forbund. Vi er nødt til å overbevise våre medlemmer om at den organisasjonsformen vi til slutt går inn for, er den riktige. Det kan våre medlemmer gjøre hvis de får seg forelagt de alternativer som flertallet har skissert, og når de får vårt opplegg sendt ut til høsten. Han mente også det var viktig å finne en form som gjorde det mulig å få flere medlemmer organisert.

Leif Skau, Sekretariatet, ville gi en kort begrunnelse for utredningen som Kaare Hansen hadde gitt. Det var en utmerket redegjørelse for mindretallets syn.

Hvorfor vil vi ha noe vedtatt nå? Jo, fordi vi ønsker en raskere utvikling i LO. Dersom Kongressen uttaler seg på et par punkter, vil det bli lettere å arbeide med saken heretter.

Forholdet er at i nye industrier i dag har vi ikke lenger funksjonærer og arbeidere, men ansatte. Vi har ikke noe organisasjonstilbud til disse. Vi har helt klare eksempler blant annet fra verkstedindustrien. Men nå er vi nødt til å sørge for å få noe klart, ellers kommer vi i bakleksa. Hva er det som skjer? Jo, på grunn av våre organisasjonsforhold får vi ikke dem i tale som vi burde ha som medlemmer.

Nå kan vi klart vise i handling hva vi mener med likestilling. Vi må komme dit at de gamle skansene rives ned. Jeg ble overrasket over Mugaas her i kveld. Jeg hadde regnet med ham, men det holdt altså ikke. Jeg tror ikke vi kan bygge på hans argumentasjon her.

Jeg anbefaler mindretallsinnstillingen.

Thor Andreassen, Jern og Metall: I denne saken er forventningene veldig store. Vi har hatt et debattopplegg ute til drøftelse og fått inn svarene fra dette. Saken har vært bearbeidet gjennom en årrekke. Når ryktene begynte å gå om at komitéen ikke kom til enighet, men hadde delt seg i et mindretall og et flertall, steg forventningene ytterligere. Det er ingen grunn til å legge skjul på at når det først kom et mindretall, hadde vi ventet noe mer enn det som nå foreligger.

Nå da dette er sagt, er det riktig å framholde at mindretallets innstilling er noe mer håndfast enn flertallet, selv om også den framdrift som mindretallet forutsetter, er uhyre sendrektig.

Det er dette forum — Kongressen — som i sin tid disponerte fra den klare industribundsformen som var besluttet. Jég kan ikke dele hele det syn som mindretallet ga uttrykk for, men det prinsipp som ligger bak, *at alle på ett arbeidssted skal stå i en og samme organisasjon*, er det bærende prinsipp. Dette vil jeg støtte og henstiller til Kongressen å gjøre det samme. Med bakgrunn i dette vil jeg stemme for mindretallets innstilling.

Nils Johannessen, Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbund, Lillestrøm, sa at også mindretallets forslag bygget på inndeling i seksjoner. Han sa seg glad for dette. Han understreket betydningen av at man i organisasjonsformen tok hensyn til mindretallsgrupper. Fram til 1985 vil dessuten nye yrkesgrupper dukke opp, og i organisasjonen må vi da ha en ordning som gjør at disse nye gruppene kan fanges opp. Hvis man ikke løser organisasjonsproblemene ble alternativet bare å flytte medlemmer mellom forbundene, i stedet for å få nye medlemmer, mente taleren, som pekte på at de sterkeste organisasjonene utenfor LO nettopp var typiske yrkesorganisasjoner. Han anbefalte flertallets innstilling.

Hjalmar Andersen, Norsk Tjenestemannslag, Oslo, mente at hovedproblemene var knyttet til de forbund som er knyttet til den offentlige sektor. Han mente det var mangel på solidaritet med disse forbundene at organisasjonskomitéen ikke hadde fått som mandat å utrede organisasjonsproblemene innenfor den offentlige sektor. Det foreligger nå forslag om å samle alle forbund i Stastjenestemannskartellet i ett forbund. Kartellet har nedsatt et styringsutvalg som skal arbeide videre og sende opplegget ut til grunnorganisasjonene for debatt.

— Vi ser fram til et nytt forbund selv om det kan være langt fram.

Han pekte ellers på nødvendigheten av å finne fram til en tilpasning av det lokale organisasjonsapparat til det framtidige 20-mønsteret.

I kommende kongressperiode må man også ta hensyn til de problemer man har innenfor den offentlige sektor, ikke bare utrede om det private næringsliv. Han sluttet sitt innlegg med å støtte flertallsforslaget, men sa at han også hadde sympati med mindretallet.

Finn Nilsen, Sekretariatet, sa at forskjellen mellom innstillingene var at flertallet ikke ville ha et prinsippvedtak, mindretallet ønsket et slikt. Begrunnelsen hans var 1) at saken ikke var tilstrekkelig behandlet i grunnorganisasjonene, 2) at alternativ 4 i innstillingen dermed ville være avskrevet for all framtid. Av 5000 avdelinger i LO har bare 220 avdelinger gitt uttrykk for sitt syn, og svarene har

fordelt seg jevnt. Jeg synes ikke det er demokratisk av Kongressen nå å gjøre et prinsippvedtak. Meningen var at det var medlemmene som skulle gi Kongressen et råd. Nå vil imidlertid mindretallet innby Kongressen til å gi medlemmene et råd. Jeg holder på at medlemmene skal gi råd, og at Kongressen ikke skal gjøre vedtak uten råd. Jeg som representerer flertallet, er ikke av den grunn mindre opptatt av å finne fram til en ny organisasjonsform.

Fridtjof Laukholm, Mo, Nordland fylke, nevnte at det bare var kommet 220 svar på debattopplegget. Han trodde ikke det ville ha noen hensikt å sende ut noe nytt opplegg uten mer konkrete spørsmål. Hvordan skal man f. eks. organisere et faglig samarbeid på lokalplanet i framtiden? Noe som vil volde problemer er hjemforsikringen hvis man må skifte forbund. Noen forbund har nemlig denne forsikringen, andre ikke.

Haakon A. Ødegaard, Kjemisk, Oslo, var klar over at det var en vanskelig oppgave han gikk til da han ble innvalgt i organisasjonskomitéen. Vi har hatt denne organisasjonsformen i 50 år, og det er klart at det ikke er lett å finne en ny løsning som kan aksepteres av alle. Det vi måtte gjøre, var å la personlige oppfatninger ligge. Så tok vi for oss alternativ 4 — et forbundsløst LO — og diskuterte oss gjennom det. Det er ikke riktig som Finn Nilsen sier at det var flertallet som arbeidet ut det alternativet, det var den samlede komitéen. Men seinere, da vi skulle ta stilling, var det ikke noe flertall for forslaget i komitéen. Flertallet i Organisasjonskomitéen kunne ikke engang samle seg om å fastslå som prinsipp at «alle på en og samme arbeidsplass skulle være organisert i ett og samme forbund (eller seksjon).

Det var så vidt jeg forsto flertall blant flertallet av medlemmerne i Organisasjonskomitéen mot dette hovedprinsipp.

For å unngå å ta stilling til dette hovedprinsipp valgte de å gå inn for at det skulle sendes ut et nytt «debattopplegg».

Ut fra dagens situasjon på våre arbeidsplasser, hvor kravet om total fjerning av «skillet mellom arbeidere og funksjonærer».

Den nye situasjon hvor de ansatte ved en bedrift har krav på representasjon i bedriftens styrer og demokratiske bedriftsforsamlinger — vil det i framtida være en absolutt nødvendighet at det bare er ett forbund — en fagforening på hver arbeidsplass om vi skal kunne skape en effektiv organisasjon som medlemmene kan være tjent med.

Som representant for mindretallet i Organisasjonskomitéen anbefaler jeg mindretallets forslag, samtidig som jeg slutter meg helt til det Kåre Hansen og Leif Skau har uttalt — det dekker mitt syn også.

Kåre Dalberg, Gullsmedforbundet, syntes det var lite som skilte mellom flertall og mindretall. Flertallet mener et nytt debattopplegg skal sendes ut til forbundene. Mindretallet vil ikke sende ut noe nytt debattopplegg uten at Kongressen støtter opp om visse prinsipper som bør følges. Vårt lille forbund er heller ikke fremmed for dette. Tanken om sammenslutning med Jern og Metall er ikke av ny dato. Forhandlinger om dette er såvidt begynt, men det rår sterkt delte meninger om saken. Fordommer gjør seg gjeldende, og kanskje er vi ikke modne for sammenslutning. Skal det bli sammenslutning, må den i alle tilfeller være frivillig. Vi kan ikke her vedta retningslinjer som føles som et diktat ovenfra.

Erling Nilsen, Norsk Losforbund, Strømmen, pekte på de problemer man hadde i forbundet for å trekke til seg medlemmer fra flere forbund innen denne sektor. Foreningene som hadde vært forelagt spørsmålet, hadde stilt som betingelse at dette måtte skje på fritt grunnlag, dvs. at man skulle stå utenfor LO. Personlig er jeg sterkt interessert i at forbundet fortsatt står i LO, men det vil være vanskelig å få endret foreningens syn på dette. Det er store grupper utenfor LO som bør bli med. Da må vi passe på at vi har et organisasjonsmønster som passer for disse behov. Jeg advarer mot alternativ 4 fordi jeg tror at det vil kunne føre til avskalling og hindre nye medlemmers positive tilslutning. Han framsatte følgende forslag:

1. Inntil nye organisasjonsformer er fastsatt, får Sekretariatet fullmakt til å fravike de någjeldende retningslinjer for forbundenes organisasjonsområde hvor dette er nødvendig eller ønskelig for å skape økt tilslutning til LO.
2. Det debattopplegg som nå skal sendes ut, må gjøres slik at man får et helt klart bilde av hvilke yrkesgrupper innen LO som kan tiltre det ene eller det andre alternativ og hvilke yrkesgrupper som ikke kan akseptere den ene eller den andre organisasjonsformen og grunnen til dette.

Dirigenten foreslo strek med de 14 inntegnede talere. Det ble bifalt.

Jens Torp, Norsk Kommuneforbund, så på LO som en enhet og han gjorde seg til talsmann for mindretallet. Han hevdet at en kombinasjon av alternativene 2 og 3 ville kunne gi en brukbar løsning. Det er en hovedoppgave å gjøre organisasjonene så effektive som mulig. Mens man har diskutert organisasjonsformen, har vårt forbund organisert 27 000 nye medlemmer på den gamle ordningen. Vi ønsker et riktig prinsipp vedtatt nå, slik at en relativ hurtig behandling er mulig.

Fritz W. Hannestad, Sekretariatet, mente at man bare måtte akseptere at en organisasjons endring tar tid. Det avgjørende er at man kan legge fram et attraktivt tilbud slik at lønnstakerne får interesse for dette tilbudet. På vårt forrige landsmøte var det nyanterte oppfatninger, men jeg tror at den særuttalelse som vårt medlem i komitéen har kommet med i innstillingen, stort sett dekker vårt forbunds syn.

Erik Sund, Arbeidslederne, Halden, hadde på forhånd gjort seg opp en mening om hva han ville si. Men nå var det blitt så sent på natten at han hadde lagt manuskriptet bort. Det som kunne sies, var at hans forbund ikke hadde maktet denne oppgaven, heller ikke LO. Men det er på tide å få en debatt om dette. Det er nødvendig å yte medlemmene service.

Martin Rasmussen, Elektrikerforbundet, Bergen, ville ikke gå inn på de alternativer som var lagt fram. Når det har gått så smått med å finne en løsning, er sikkert årsaken å finne i den store ulikhet det er mellom våre medlemsgrupper. Til sjuende og sist er det enkelt-mennesker vi har som medlemmer. Jeg har funnet å måtte slutte meg til flertallet.

Ole Flesvig, Arbeidsmandsforbundet, Oslo, tilhørte flertallet i organisasjonskomitéen, men egentlig var hans ønske alternativ 4, altså et forbundsløst LO. Uten sterke fagforeninger har vi ingen sterk fagorganisasjon. Det er en gammel tanke, dette om et forbundsløst LO. På den annen side hadde jeg ønsket at det kunne skje noe tidligere enn 1985, som har vært nevnt. Når det gjelder statssektoren, er det meget enkelt for dem å slutte seg til alternativ 4. Jeg anbefaler flertallets innstilling.

Terje Rislaa, Bygning, Kristiansand, fortalte en del fra behandlingen av debattopplegget i Kristiansand. Det hadde vært atskillig interesse for alternativ 4, et forbundsløst LO, og taleren så dette som et tegn på at dette alternativet var mest attraktivt. Han satte fram dette forslaget:

Kongressen er av den oppfatning at organisasjonsoppbyggingen i hovedtrekk må baseres på en samarbeiding av innstillingene fra organisasjonskomitéens flertall og mindretall.

Kongressen ser det som riktig at navnet «Fagforening» og «arbeiderforening» blir beholdt for de organer som representerer lønnstakerne ved de enkelte bedrifter og organisasjonsområder.

Man må få en ombygging — et fellesorgan — for alle foreninger innen LO i samme fylke. «Fellesorganet» skal yte service til fagforeninger (avd.) og klubber, og all kontingentinnbetaling til Landsorganisasjonen skjer gjennom fellesforeningen (fellesorganet). Det må være et tilstrekkelig antall fastlønte tillitsmenn til å betjene medlemmene.

Det bør ikke være avgjørende hvorvidt de nye sammenslutningene får navnet forbund eller seksjoner, men tallet bør ikke overstige 10.

Landsmøter sammensatt av valgte representanter for forbundene — seksjonene — opprettholdes. Landsmøtevedtak må forelegges LOs representantskap til godkjenning.

Kongressen pålegger den kommende organisasjonskomité å forsere arbeidet mest mulig slik at det kan legges fram et detaljert forslag som sendes LOs medlemmer til behandling.

Organisasjonskomitéen avgir deretter ny innstilling som forelegges neste kongress til endelig avgjørelse.

Lage Haugness, Sekretariatet, hadde håpet at man i denne sene nattetime skulle kunne vurdere forslagene på en rolig måte. Han var medlem av organisasjonskomitéen, og det var en merkelig komité, for det kunne skifte på flertall og mindretall fra formiddag til ettermiddag.

Hovedsaken er at det er nødvendig å foreta en endring i organisasjonsmønsteret. Men det kan ta tid. I 1907 talte Martin Tranmæl for første gang for nye organisasjonsformer på et møte i Trondheim. Det førte fram til vedtaket av 1923 om industriforbundsformen som ennå ikke er gjennomført. Tror så noen at vi i disse sene nattetimer kan løse problemet?

Jeg minner om Erland Mikkelsens innlegg tidligere i kveld om datamaskiner. Hva vet vi om hva som skjer om 8—10 år? Jeg anbefaler flertallets innstilling, men det er for så vidt likegyldig om det blir mindretallet som seirer. For ingen av de to innstillingene vil være aktuelle når tiden kommer og omleggingen skal foregå.

Ragnar Kalheim uttrykte sin skuffelse over at man hadde kommet så kort i komitéarbeidet. Han syntes det var tegn til bedre samarbeid mellom verkstedklubbene, og han trodde at hvis man fikk et prinsippvedtak på Kongressen ville dette kunne gi grunnlag for erfaring i neste periode. Man burde knesette prinsippet om alle arbeidere på en arbeidsplass i et forbund, men det kunne gis anledning til dispensasjon på den enkelte arbeidsplass hvis de berørte arbeidere var enig i dette. Hensynet til suksess er avgjørende i tiden fram til neste kongress. Han opptok følgende forslag:

Kongressen støtter prinsippet om at samtlige ansatte på en arbeidsplass tilsluttes ett forbund.

Dette prinsipp kan realiseres på den enkelte arbeidsplass i kommende kongressperiode forutsatt at de enkelte berørte organisasjoner lokalt og sentralt er enig i dette.

De øvrige spørsmål vedrørende organisasjonsproblemer i fagbevegelsen sendes ut til ny debatt med sikte på avgjørelse på neste kongress.

Dirigenten ga Haraldseth og Hansen anledning til sluttinnlegg på vegne av de to fraksjonene i komitéen.

Kaare Hansen, Handel og Kontor: Jeg vil rette opp misforståelser i debatten. Den første at mindretallets forslag representerer en mer diktatorisk behandlingsmåte, den andre er at man uteslutter noen bestemt ordning. Begge forslag forutsetter organisering på en arbeidsplass i ett forbund, spørsmålet er bare hvilken seksjon de skal stå i. Jeg tror at tillitsmenn på denne Kongressen er i stand til å gi råd til medlemmene på samme måte som man gir råd i mange andre saker. Hensikten er nå å få saken ut av pratestadiet og få en ny og bedre organisasjon som redskap for våre medlemmer.

Leif Haraldseth, Sekretariatet, sa at det måtte være i de kortsiktige mål at man måtte søke et nært samarbeid, ikke i de langsiktige. Det var mindre viktig. Mindretallets forslag betyr ikke nødvendigvis hurtigere gjennomføring, og noe vedtak er neppe nødvendig i 1973 når målet er gjennomføring først i 1985.

Voteringen.

Dirigenten foreslo at Kalheims, Rislås og Erling Nilsens forslag ble oversendt Sekretariatet og at Kongressen stemte alternativt over flertallets og mindretallets innstilling.

Ved voteringen stemte 143 for mindretallsinnstillingen og 128 for flertallsinnstillingen. Mindretallsinnstillingen var dermed vedtatt.

Dirigenten foreslo at de tre forslagene som var satt fram ble oversendt Sekretariatet.

Dette ble enstemmig vedtatt.

Dirigenten meddelte til slutt at på grunn av de sakene som sto igjen, ble en nødt til å begynne fredagsmøtet kl. 8 — én time tidligere enn hittil.

Møtet ble hevet kl. 0.40.

Formiddagsmøtet fredag 11. mai

Formiddagsmøtet 11. mai ble satt kl. 8.00 med Trygve Bratteli som dirigent. Til åpning ble sunget «Norge for folket», med Leif Skau som forsanger.

VALGENE

Dirigenten opplyste at første post på dagens program, var valgene. Valgkomitéens formann, *Erling Johansen*, la fram valgkomitéens innstilling. Han ga denne redegjørelse:

Valgkomitéen har i sine drøftelser tatt for seg vedtektene og andre forhold som kunne ha betydning for den innstilling som skulle forelegges Kongressen. En har også fått oversikt over de endringer som har funnet sted siden forrige kongress. Ved Kongressen i 1969 skjedde det forholdsvis store endringer. Tre av de daværende tillitsmenn gikk over i nye stillinger, mens kongressen valgte to nye sekretærer. På representantskapets møte den 26. og 27. april 1971 ble det foretatt valg av nye 3 sekretærer.

Komitéen har også drøftet antallet valgte tillitsmenn. I denne forbindelse har det reist seg spørsmål om hvor mange tillitsmenn det er hensiktsmessig å velge sett i relasjon til ansettele av ekspertise. Det ble også vist til organisasjonskomitéens innstilling som påpeker nødvendigheten av tilstrekkelig arbeidskraft i LOs administrasjon. For øvrig vil det til enhver tid være administrasjonens og sekretariatets oppgave å sørge for at en har det personell som er nødvendig.

Ut fra dette har valgkomitéen kommet til at man ikke vil foreslå utvidelse av antall valgte tillitsmenn. Heller ikke andre har fremmet noe slikt forslag overfor komitéen.

Når det gjelder sammensetningen av Sekretariatet så heter det i LOs vedtekter § 6 pkt. 3 at medlemmene «så vidt mulig skal fordeles på de forskjellige hovedyrker».

I tillegg til fire av de valgte tillitsmenn består Sekretariatet av 11 medlemmer valgt fra forbundene.

Det vil vel være flere enn 11 forbund som vil hevde at de representerer «hovedyrker» og det vil derfor bli nødvendig å foreta en vurdering.

I LOs vedtekter § 10 pkt. 4 heter det at når et sekretariatsmedlem slutter som tillitsmann i sitt forbund, fratrer det også som

medlem av Sekretariatet, og varamannen inntar plassen. Bare under spesielle forhold kan denne regel fravikes etter forslag fra Sekretariatet til Representantskapet.

I den forløpne kongressperiode har det på grunnlag av denne bestemmelse skjedd en del endringer. Valgkomitéen har derfor måttet foreta en vurdering som medfører at forbund som før kongressen var representert i varamannsrekken er flyttet opp blant de faste medlemmer.

Kongressen i 1969 vedtok at alle de 9 valgte varamenn til Sekretariatet skal møte med forslags- og talerett. Dette gjorde det lettere når det gjaldt rekkefølgen i varamannsrekken. Valgkomitéen forutsetter at det samme vedtak gjøres av Kongressen nå.

Likeledes forutsetter valgkomitéen at den daglige leder av Stats-tjenestemannskartellet og LOs kvinnesekretær fortsatt møter i Sekretariatet med tale- og forslagsrett.

Valgkomitéen vil ellers peke på at alle de 11 medlemmene i Sekretariatet fra forbundene og 8 av 9 varamenn er forbundsformenn. Dette henger vel sammen med at de forbund som er med i Sekretariatet, enten som medlemmer eller varamenn, ønsker å være representert ved sin fremste tillitsmann.

*Valgkomitéen har derfor først vurdert fordelingen på grunnlag av forbundsområdene. Deretter har valgkomitéens medlemmer søkt kontakt med de respektive forbund for å orientere seg om personvalget.

Valgkomitéen vil foreslå at tillitsmennene gjenvelges.

Imidlertid har Kongressen vedtatt at aldersgrensen for LOs valgte tillitsmenn nå er fastsatt til 60 år. Det forholder seg slik at hovedkassereren vil fylle 60 år den 11. januar 1976 og formannen vil fylle 60 år den 1. februar 1977. Neste ordinære kongress vil bli avholdt i 1977. Valgkomitéen er kommet til at det vil være mest hensiktsmessig om de tillitsmenn som velges nå fungerer fram til neste kongress.

Valgkomitéen har derfor funnet det hensiktsmessig å forelegge spørsmålet for formannen og hovedkassereren. De har begge meddelt at om Kongressen gjenvelger dem som tillitsmenn og forutsetter at de skal fungere fram til neste kongress, så vil de gjøre det.

Med disse bemerkninger vil jeg så referere valgkomitéens innstilling:

Valgkomitéens innstilling.

I

- a) *Samtlige 9 varamenn deltar fortsatt i Sekretariatets møter med tale- og forslagsrett.*

- b) Den daglige leder av Statstjenestemannskartetlet og LOs kvinnesekretær møter fortsatt i Sekretariatet med tale- og forslagsrett.

II

a) Tillitsmenn.

Formann: Tor Aspengren (gjenvalg).

Nestformann: Odd Højdahl (gjenvalg).

Hovedkasserer: Einar Strand (gjenvalg).

1. sekretær: Leif Haraldseth (gjenvalg).

Sekretær: Tor Halvorsen, Liv Buck (gjenvalg).

Sekretærene Tor Halvorsen og Liv Buck er i samme rekkefølge varamenn til Sekretariatet for de valgte tillitsmenn.

- b) Av praktiske grunner og fordi valgkomitéen har hatt kort tid til å vurdere konsekvensene av de nye bestemmelser om 60-års aldersgrense, foreslår valgkomitéen at også formann og hovedkasserer gjenvelges for hele kongressperioden. Denne ordningen forutsettes ikke å skape presedens senere.

III

Øvrige sekretariatsmedlemmer.

1. Finn Nilsen, Bekledningsarbeiderforbundet.
2. Lage Haugness, Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund.
3. Otto Totland, Norges Handels- og Kontorfunksjonærers Forbund.
4. Leif Skau, Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund.
5. Egil Halvorsen, Norsk Jernbaneforbund.
6. Leif Andresen, Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund.
7. Arne Born, Norsk Kommuneforbund.
8. Åge Petersen, Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund.
9. Henrik Aasarød, Norsk Sjømannsforbund.
10. Henry Nicolaysen, Norsk Transportarbeiderforbund.
11. Fritz W. Hannestad, Norsk Forbund for Arbeidsledere og Tekniske Funksjonærer.

Varamenn.

1. Øystein Larsen, Norsk Arbeidsmandsforbund.
2. Eivind Strømmen, Hotell- og Restaurantarbeiderforbundet.
3. Olav Bratlie, Norsk Papirindustriarbeiderforbund.
4. Else Ørbæk, Telefolkenes Fellesforbund.

5. Erling Johansen, Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbund.
6. Thorvald Karlsen, Norsk Tjenestemannslag.
7. Erik Eriksen, Norsk Treindustriarbeiderforbund.
8. Reidar Langås, Norsk Grafisk Forbund.
9. Knut Nakken, Norsk Skog- og Landarbeiderforbund.

IV

Revisjonsutvalget.

1. Harry Jørgensen, Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund, formann.
2. Marie Lindquist, Bekledningsarbeiderforbundet.
3. Jens Torp, Norsk Kommuneforbund.

Varamenn.

1. Rolf Kaldahl, Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund.
2. Storm Lundberg, Norges Handels- og Kontorfunksjonærers Forbund.
3. Olaf Habberstad, Norsk Jernbaneforbund.

Innstillingen er enstemmig.

Erling Johansen
Formann.

Ivar Andresen

Anna Sveum Mosevik

Finn Nilsen

Jørgen Jørgensen

Jorunn Giske

Bjørn Flage Pettersen

Rasmus Solend

Jan Tverå

Arne Andresen

Arild Kalvik

Kåre Hansen

Ole Flesvig

Alfred Nøss

Arne Grønnlund

Den alminnelige debatt.

Kjell Fiskerud, Jern og Metall, Lillestrøm, hadde ikke på forhånd store forhåpninger om at det ville skje noen endringer ved denne kongressen. Men representanter for ASEA-Per Kure var innstilt på å søke å få det til. Det skjedde ikke noe. Det store flertall av de forslag som har vært sendt inn, er sendt over til Sekretariatet. Kongressen har for så vidt vært veldig lite beslutningsdyktig, og den har ikke indikert noen endring i forholdet til grasrota.

Da Kongressen ble åpnet, minnet det mer om et landsmøte i Det norske Arbeiderparti enn om en fagkongress. Jeg synes både Aspen-gren og Højdahl har gitt sterke indikasjoner på at det ikke er

skjedd noe. Dagens Gallup viser at ikke alle er så helt tilfreds. Dagens avis forteller også om nye prishopp.

Selv støttet jeg valget av Aspengren og Højdahl forrige gang, i tillit til at det skulle skje noe når yngre tillitsmenn slapp til. Denne gangen vil jeg be om at det blir foretatt særskilte valg, slik at vi får votere enkeltvis over de to.

Magne Tverdal, Jern og Metall, Stord, ville verken anbefale noen enkelt eller foreslå andre. Det er ikke noen oppgave å utdype motsetningene. Vårt mål må være å samle, men det oppnår vi ikke ved å hamre løs på hverandre. Fagbevegelsen må være brobygger. Jeg er misfornøyd med at de faglige tillitsmenn på toppen engasjerer seg så sterkt politisk. Fagbevegelsen må utlikne forskjellen mellom de politiske partiene.

Viktor Folvik, Transport, Oslo, sa at han kunne ha ønsket et skifte i LO-ledelsen. Han mente LO primært skulle arbeide for å fremme medlemmenes økonomiske krav. Han hadde ikke merket noe til den progressive holdningen på Kongressen som han hadde sett fram til. Det er klart at man også må arbeide politisk, men man måtte ikke framstå som utelukkende en politisk organisasjon. Han hadde ikke noen motkandidat å foreslå, men ga uttrykk for at han gjerne hadde sett at Thorbjørn Berntsen kunne blitt ny formann. Berntsen hadde ikke vært villig til å stille som kandidat.

Leif Skau, Sekretariatet, syntes man hadde fått en underlig valgdebatt. Han hadde inntrykk av at man på denne Kongressen mer enn på noen annen hadde sett en positiv holdning i alle vedtak.

— Noen har trukket opp linjene foran denne kongressen. Det har ledelsen gjort. Jeg tror ikke Fiskerud representerer grasrotplanet. Jeg tror at ved å gjenvelge Aspengren og Højdahl er dette mer i pakt med grasrota. Kongressen applauderte etter denne uttalelsen. Skau sluttet med å anbefale valgkomitéens innstilling og henstilte til Kongressen å velge Aspengren og Højdahl mest mulig enstemmig.

N. R. Mugaas, Kartellet, sa at i denne saken skulle Skau få hans fulle støtte. Han hadde vært på samtlige kongresser siden 1951, og han trodde at når historien om LO skulle skrives, ville den perioden som var bak Kongressen og denne kongressen bli noe av det man husket. Den hadde trukket opp et framtidsperspektiv som aldri tidligere var blitt gjort. Den var omhyggelig forberedt, det var sendt opplegg til grunnorganisasjonene for at debatten skulle settes i gang. Forberedelsene er LO-ledelsens verk. Til Fiskerud og andre vil jeg si: Hvorfor har man godkjent beretningen enstemmig, men nå kommer en med mistillit til ledelsen? Jeg synes det må være en slags moralsk linje også blant disse representantene.

Kåre Hansen, Handel og Kontor, Oslo, sa spesielt til Fiskerud, at når han krevde at man skulle velge formann og nestformann separat, skulle jo dette tyde på at man tidligere hadde valgt dem en bloc. Dette har ikke vært tilfelle. Man har aldri valgt dem en bloc. — Jeg har ikke noe imot å få byttet ut den «svake» Aspengren med en sterk mann, men hvorfor ikke foreslå noen. Har dere ikke noen sterk mann som kan overta? Aspengren er jo diktator. Han er ikke til å snakke til, sa Hansen ironisk, og etterlyste alternativet.

Erland Mikkelsen, Jern og Metall, Oslo, sa at han også representerte en del medlemmer. Han påsto at han hadde tatt sine valg på Kongressen både i pakt med medlemmene han representerte og seg selv.

— Man sier at det har vært snakket politikk fra DNA-hold. Det har vel det, men det har også vært snakket politikk fra annet hold. Når man snakker om dette, så kan man vel legge kortene på bordet. Hvilket annet land har det egentlig bedre enn vårt? Jeg har reist en del i øst og vest, og jeg har sett hvor langt vi egentlig har kommet. Personlig tror jeg dette er et resultat av den styrke som fellesskapet mellom fagbevegelsen og Det norske Arbeiderparti representerer. Det er i dag glede i visse kretser over at Arbeiderpartiet på gallupen har kommet ned i 39,2 prosent. Jeg er ikke så redd for den gallupen. Vi har hatt kamper før, og vi skal slåss igjen, sa Mikkelsen, som også etterlyste motkandidater. Han anbefalte varmt gjenvalg av Aspengren og Højdahl.

Salen applauderte langvarig.

Leif Østlie, Sjømannsforbundet, Oslo, sa at det var ganske pussig hvordan Fiskerud så på utviklingen i fagbevegelsen og det som hadde skjedd på Kongressen. Han uttrykte sin fulle tillit til LO-ledelsen og anbefalte valgkomitéens innstilling.

Voteringene.

Dirigenten tok så opp valgkomitéens innstilling til votering. Det ble votert over hvert enkelt punkt, og alle tillitsmenn til og med Sekretariatets medlemmer ble valgt enkeltvis.

Innstillingens I a: Enstemmig.

Innstillingens I b: Enstemmig.

Innstillingens II a:

Tor Aspengren ble valgt til formann mot 32 stemmer. Odd Højdahl, nestformann, mot 45 stemmer, Einar strand, hovedkasserer, mot 5 stemmer. 1. sekretær Leif Haraldseth, enstemmig, sekretærer

Tor Halvorsen og Liv Buck, enstemmig.

Sekretærene Tor Halvorsen og Liv Buck ble i samme rekkefølge enstemmig valgt til varamenn til Sekretariatet for de valgte tillitsmenn.

Innstillingens II b:

I samsvar med innstillingen ble både formann og kasserer valgt for hele kongressperioden, etter som en ikke hadde hatt anledning til å vurdere konsekvensene av de nye aldersgrensebestemmelsene. Ordningen forutsettes ikke å skape presedens senere.

Innstillingens III:

Øvrige medlemmer av Sekretariatet:

1. **Finn Nilsen, Bekledningsarbeiderforbundet, enstemmig.**
2. **Lage Haugness, Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund, enstemmig.**
3. **Otto Totland, Norges Handels- og Kontorfunksjonærers Forbund, enstemmig.**
4. **Leif Skau, Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund, enstemmig.**
5. **Egil Halvorsen, Norsk Jernbaneforbund, enstemmig.**
6. **Leif Andresen, Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund, enstemmig.**
7. **Arne Born, Norsk Kommuneforbund, enstemmig.**
8. **Åge Petersen, Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund, enstemmig.**
9. **Henrik Aasarød, Norsk Sjømannsforbund, enstemmig.**
10. **Henry Nicolaysen, Norsk Transportarbeiderforbund, enstemmig.**
11. **Fritz W. Hannestad, Norsk Forbund for Arbeidsledere og Tekniske Funksjonærer, enstemmig.**

Varamenn:

De innstilte 9 varamenn ble valgt under ett og enstemmig.

Innstillingens romertall IV:

Revisjonsutvalgets tre medlemmer ble valgt enkeltvis etter innstillingen.

Varamennene for utvalget: Enstemmig etter innstillingen.

Ole Klemo, Arbeidsmannsforbundet, Lierbyen, ville foreslått Øystein Larsen. Arbeidsmandsforbundet, som fast medlem av Sekretariatet på 11. plass.

Dirigenten: Sekretariatets medlemmer er valgt.

Bevilgninger.

Etter at valgene var unnagjort, fikk valgkomitéens formann, *Erling Johansen*, ordet og sa bl. a.: Valgkomitéen har fått seg forelagt de søknader som er kommet om økonomisk støtte i perioden. Valgkomitéen innstiller på følgende bevilgninger (forrige bevilgninger i parentes):

Norges Bedriftsidrettsforbund	kr. 25 000.00	(kr. 20 000.00)
Arbeiderne Avholdslandslag	» 22 000.00	(» 17 000.00)
Framfylkingen	» 30 000.00	(» 25 000.00)
Arbeidernes Ungdomsfylking	» 50 000.00	(» 50 000.00)
Norges Arbeidersangerforbund	» 22 000.00	(» 17 000.00)

Bevilgningene gjelder pr. år i kongressperioden.

Ellers foreligger søknad fra Vietnambevegelsen i Norge.

Etter vedtak i Sekretariatet har LO engasjert seg i Vietnambevegelsens virksomhet, bl. a. ved økonomiske tiltak. Komitéen forutsetter at Vietnambevegelsens virksomhet og behov for støtte fortsatt vil bli vurdert av Sekretariatet.

Under henvisning til dette, foreslår komitéen at denne søknaden oversendes det nye Sekretariatet.

Normann Bråthen, Jern og Metall, Lillestrøm, syntes det var litt lite med uforandret bevilgning til AUF. Han foreslo beløpet hevet til 65 000 kroner.

Kåre Johs. Hetlelid, Jern og Metall, Sandnes, ville foreslå bevilgningen til Framfylkingen økt til 35 000 kroner. Hver eneste uke driver Framfylkingen med aktiviteter for tusenvis av barn over hele landet. Denne oppdragelsen er viktig i en skiftende tid. Støtt det!

Kåre Myhre, Jern og Metall, Oslo, mente at bevilgningen til AUF burde være så stor at den fikk et skikkelig arbeidsgrunnlag. Han ville støtte forslaget om 65 000 kroner. Hane mente videre at Vietnambevegelsen gjorde et godt arbeid og ville gjerne ha bekreftet at Sekretariatet fortsatt ville støtte opp økonomisk.

Harry W. Karlsen, Buskerud, foreslo bevilgningene til AUF økt til 75 000 kroner. Riktignok ble bevilgningene forrige gang fordoblet, men vi må fortsatt gi den et sterkt økonomisk grunnlag. AUF har nå fått den nødvendige avskalling, og tilbake er en grunnstamme som vi må støtte. Jeg synes Kongressen skal synges i kor, også når de stemmer over bevilgningene.

Evelyn Svendsen, Handel og Kontor, Stavanger, foreslo bevilgningen til AUF økt til 100 000 kroner.

Odd Lundqvist, Strømmen, sa at det var blitt renere luft i AUF. Det var blitt sagt at de som var tilbake gjorde knefall for DNA. —

Dette er ikke riktig. Det som har skjedd, er at de kreftene som hadde som sin hovedoppgave å bekjempe Det norske Arbeiderparti, har forsvunnet. Det skjer et godt samarbeid mellom AUF og de faglige samorganisasjonene. Det er også økt interesse for faglig arbeid blant ungdom. Gallupen betyr ganske enkelt at vi mer enn noen gang trenger en sterk og kampvillig organisasjon. Jeg støtter forslaget om 100 000 kroner.

Rasmus Solend, Bygning, sa at valgkomitéens innstilling til sammen betydde bevilgninger på 596 000 kroner i Kongressperioden. Han mente det var grunn til å holde på valgkomitéens innstilling, og ikke la avstemningen utarte til en auksjon.

Erik Sund, NFATF, støttet forslaget om 100 000 kroner.

Einar Hysvær, NNN, Tromsø, minnet om at det var kontingentene fra de enkelte medlemmene som skulle dekke bevilgningene. Han oppfordret representantene til ikke å overby hverandre og i stedet stemme for valgkomitéens forslag.

Einar Strand, Sekretariatet, opplyste at foruten de årlige bevilgninger til AUF, gir LO et tilsvarende beløp til utgivelsen av Fritt Slag. Samtidig ytes et like stort beløp til ungdomsarbeidet, som for en stor del blir gjort gjennom AUF. Dette beløpet ble forrige gang tre-doblet. Han mente valgkomitéens forslag var realistisk. Når det gjaldt bevilgning til Vietnambevegelsen, sa han at Kongressen ikke gir slike bevilgninger direkte, men at støtte gis i pakt med Kongressvedtak.

Voteringen.

Forslaget om bevilgning på 25 000 kroner til Norges Bedrifts-idrettsforbund ble enstemmig vedtatt.

Bevilgning på 22 000 kroner til Arbeidernes Avholdslandslag ble også gitt enstemmig.

Framfylkingen ble gitt 30 000 kroner, vedtatt mot fem stemmer.

Forslagene om å øke bevilgningene til AUF til henholdsvis 65 000, 75 000 og 100 000 kroner ble tatt opp til votering, først uten at noen oppnådde flertall. Komitéens innstilling om 50 000 kroner ble deretter vedtatt mot seks stemmer.

Norges Arbeidersangerforbund ble bevilget 22 000 kroner, mot én stemme.

Søknaden fra Vietnambevegelsen ble enstemmig vedtatt oversendt det nye Sekretariatet.

Innstillinger fra redaksjonskomitéen.

Odd Højdahl, Sekretariatet, redegjorde for innstillingene fra redaksjonskomitéen.

Innstilling I og II ble etter dette tatt opp til votering. De hadde følgende ordlyd:

Redaksjonskomitéens innstilling I.

Dagsordenens punkt 6 b — Pensjonsspørsmål.

Redaksjonskomitéen innbyr Kongressen til å gjøre følgende vedtak:

I Folketrygden er prinsippet om like pensjonsrettigheter for kvinner og menn slått fast. I flere andre pensjonsordninger er imidlertid denne likestilling ikke gjennomført. Det må være fagbevegelsens oppgave å arbeide for en generell likestilling mellom kvinner og menn i disse pensjonsordninger.

Redaksjonskomitéens innstilling II.

Vedr. dagsordenens punkt 9 — Internasjonale spørsmål.

I forbindelse med forslag fra Kåre Kristoffersen, Norsk Sjømannsforbund, fikk redaksjonskomitéen i oppdrag å legge fram forslag til protest mot kjernefysiske prøver i Stillehavet.

Redaksjonskomitéen innbyr Kongressen til å vedta følgende uttalelse:

Kongressen viser til avtalen om stans i kjernefysiske prøver og beklager at Frankrike ikke har undertegnet denne. Kongressen oppfordrer Frankrike til å avstå fra slike prøver som nå planlegges i Stillehavet. Ingen har oversikt over de skadevirkninger disse prøvene kan få.

Regjeringene i Australia og New Zealand har protestert kraftig mot de planlagte prøvene. Kongressen ber den norske regjering støtte disse protestene.

Landsorganisasjonens kongress tar sterk avstand fra planer om kjernefysiske prøver og slutter seg til de som har bedt Frankrike innstille dem.

Begge innstillingene ble enstemmig vedtatt.

FORMÅLSPARAGRAFEN

Einar Strand, Sekretariatet, gjennomgikk så innstillingen fra redaksjonskomitéen for vedtektene. Den hadde følgende ordlyd:

§ 1. Formål.

Det er i alt tatt opp 29 forslag som ikke er avgjort av Kongressen og som derfor er oversendt redaksjonskomiten. Forslagene går i hovedsaken ut på at det skal vedtektsfestes som et formål for LO å arbeide for.

- «Sosialistisk samfunnsordning.»
- «Miljømessige interesser.»
- «Statens overtakelse av banker og forsikringsselskaper.»
- «Å arbeide for et organisert samvirke mellom LO-gruppene på den enkelte arbeidsplass.»
- «Gjennomføring av fullt bedriftsdemokrati.»
- «Innflytelse i avgjørelsesprosessen i bedriftene.»
- «At skog- og fjellområder føres tilbake til felles samfunnsseie.»
- «At Riksmeklingsmannen ikke skal ha adgang til å koble tarifforhandlinger.»
- «At Fri Fagbevegelse skal være felles avis for alle medlemmene.»
- «Å arbeide for rimelige forsamlingshus.»
- «Å arbeide for å bygge ut forbrukersamvirke.»
- «Å arbeide for at forbundene sikrer sine medlemmer felles kollektive forsikringsordninger.»
- «Å arbeide for at de fagorganiserte får gode boligforhold i rimelig nærhet av arbeidsstedet.»
- «Å drive helse- og vernearbeid på arbeidsplassene i samarbeid med Norsk Folkehjelp.»
- «Å arbeide for at forholdene blir lagt til rette for å sikre arbeidsplasser for eldre og handikappede arbeidstakere.»
- «Å utvirke at alle LO-organisasjoner kan få veiledning og bistand i sosiale spørsmål.»
- «Å sørge for hjelp og veiledning i verne- og miljøspørsmål.»
- «Å få opprettet tariffavtaler med sikte på lik status for alle arbeidstakere.»

Når det gjelder forslagene om å vedtektsfeste at Landsorganisasjonen skal arbeide for en sosialistisk samfunnsordning, skal redaksjonskomitéen innledningsvis få bemerke at det er en målsetting for Landsorganisasjonen å arbeide for et demokratisk samfunnssystem hvor lønnstakernes økonomiske, sosiale og kulturelle interesser fremmes gjennom solidaritet, samvirke, frihet, likestilling og rettssikkerhet. Målsettingen er videre å motvirke enhver form for utbytting.

Dette gjør det mulig for alle lønnstakere å bli medlemmer i LO med unntak av de som står tilsluttet et politisk parti som har nazistiske eller fascistiske program eller formål som er beslektet med et slikt program.

Denne kongressen har enstemmig uttalt:

«Landsorganisasjonen har medlemmer med forskjellig livssyn og ulikt syn på hvordan samfunnet bør styres.»

Det ble enstemmig vedtatt, idet både flertallet og mindretallet stemte for dette punkt som var tatt med i begge forslag til uttalelse fra Kongressen i anledning stortingsvalget 1973.

Landsorganisasjonen er således en samlende organisasjon for alle lønns-takere uansett livssyn og politisk innstilling og uansett synet på hvordan en sosialistisk samfunnsordning bør være eller hvorvidt en slik samfunns-ordning vil være den beste.

Dersom formålsparagrafen blir utformet slik at det gjør det vanskelig for enkelte grupper å godta den, kan man risikere en faglig splittelse i vårt land av samme art som den man ser i enkelte land hvor fagbevegelsen på ideologisk grunnlag er splittet i konkurrerende landsorganisasjoner. Dette har vært til direkte skade for lønnsstakerne i disse land. Vi har vært spart for denne form for splittelse i Norge, og vi må gjøre alt for å unngå en slik utvikling.

Redaksjonskomitéen viser til at LO gjennom de senere år har arbeidet sterkt for å få innført organisasjonsplikt. En vedtektsbestemmelse som forplikter LO til å arbeide for noe bestemt politisk system vil kunne bli en alvorlig hindring i dette arbeid.

Ut fra disse betraktninger kan redaksjonskomitéen ikke anbefale at det innføres i vedtektene en bestemmelse om at det skal være et av LOs formål å arbeide for en sosialistisk samfunnsform.

Landsorganisasjonen må imidlertid på samme måte som hittil påvirke den framtidige samfunnsutvikling i samsvar med de handlingsprogrammer som Kongressen til enhver tid måtte vedta. Utformingen av disse handlings-programmer vil være preget av livssyn og de oppfatninger av sosialisme som gjør seg gjeldende hos medlemmene. Dette har man tilstrekkelig hjemmel for i någjeldende vedtekter.

Når det gjelder de øvrige forslag, vil redaksjonskomitéen innledningsvis bemerke at formålsparagrafen bare bør endres i den utstrekning dette er nødvendig for at LO skal kunne drive den virksomhet som Kongressen bestemmer.

Det er et skille mellom målsetting og virkemidler. Formålsparagrafen bør bare angi LOs målsettinger. Disse målsettingene bør ikke være spesifisert i større grad enn nødvendig. Gjør man formålsparagrafen for spesifisert, risikerer man at denne litt etter litt vil endre karakter på den måte at alt som ikke uttrykkelig er nevnt, vil falle utenfor LOs formål. En slik be-grensning kan ikke være i medlemmenes interesser.

En del av de opptatte forslag gjelder virkemidler som ikke bør vedtekts-festes i formålsparagrafen. Når det gjelder de øvrige forslagene som er opptatt i formålsparagrafen, er redaksjonskomitéen av den oppfatning at disse forslagene gjelder oppgaver som LO og forbundene arbeider med uten at det av den grunn har vært nødvendig å foreta noen endringer i vedtektene.

Redaksjonskomitéen vil likevel foreslå slik omredigering av vedtektenes § 1, 3. a):

«at bedrifter, virksomheter, grunnarealer og naturområder blir overført til samfunnsseie hvor dette kan bidra til å fremme lønnsstakernes interesser eller den alminnelige trivsel».

Dette forslag fra redaksjonskomitéen grunnes på at den nåværende be-stemmelse i § 1, 3. a) bør utvides fra bare å gjelde bedrifter og virksom-heter, til også å gjelde grunnarealer og naturområder.

Når redaksjonskomitéen foreslår tatt inn ordene «den alminnelige trivsel», så siktes det med dette også til miljømessige interesser i videste forstand. Fra Sekretariatet foreligger det følgende innstilling til omredigering av formålsparagrafens punkt 1:

«Å arbeide for at de tilsluttede forbund blir ledet etter felles retningslinjer for på den måten ved gjensidig solidarisk samvirke mellom forbundene og mellom medlemmene på den enkelte arbeidsplass å skape enhet og kraft i arbeidet for å fremme og samordne lønnstakernes faglige, økonomiske, sosiale og kulturelle interesser.»

Redaksjonskomitéen vil anbefale Sekretariatets innstilling vedtatt.

II.

Samorganisasjonenes vedtekter.

Det er i alt tatt opp 9 forslag. Disse er oversendt redaksjonskomitéen. Forslagene gjelder dels kontingentspørsmål, dels gjelder de samorganisasjonenes organisasjonsmessige stilling.

Det foreligger fra Sekretariatet følgende innstilling når det gjelder disse spørsmålene.

Forslag nr. 1102.

«Til dekning av samorganisasjonens utgifter til lønninger, kontor, agitasjon, møter, opplysningsarbeid og eventuelle arrangementer, utliknes en kontingent på de tilsluttede fagforeninger som fastsettes av årsmøtet. Kontingenten må ordinært ikke overstige kr. 0.10 for heltbetalende og kr. 0.05 for halvtbetalende medlemmer pr. uke. Årsmøtet i samorganisasjonen kan, hvis denne kontingent er utilstrekkelig til dekning av samorganisasjonens utgifter for å utføre et effektivt faglig arbeid i vedkommende arbeidsområde, søke Landsorganisasjonen om adgang til å nytte en høyere kontingent.

Ved eventuell søknad til Sekretariatet må budsjettforslag, regnskapsutdrag og alle opplysninger om virksomheten foreligge.

Sekretariatet kan etter søknad innvilge tilskudd til en samorganisasjon som har nyttet ut den kontingent som er godkjent av Sekretariatet.

For enkelte forbund eller fagforeninger kan Sekretariatet i spesielle tilfelle gjøre unntak.»

Forslag nr. 230 a)

«Forslagene vedrørende samorganisasjonenes organisasjonsmessige stilling må sees i sammenheng med det vedtak som Kongressen gjør i forbindelse med Organisasjonskomitéens innstilling, og sendes derfor over til LOs sekretariat.»

Forslag nr. 230 b) er dekket av Sekretariatets forslag nr. 1102.

Redaksjonskomitéen foreslår videre Sekretariatets innstilling nr. 23 a) vedtatt.

Redaksjonskomitéen gjør oppmerksom på at etter tidligere kongressvedtak hører eventuelle endringer i vedtektene for samorganisasjonene og endringer i samorganisasjonenes kontingentordning under representantskapet. Praksis har vært i samsvar med dette. Redaksjonskomitéen er av den oppfatning at denne ordning fortsatt bør opprettholdes.

III.

Redaksjonskomitéens innstillinger er enstemmige.

Einar Strand, formann.

*Olaf Sunde. Jens Torp. Lage Haugness.
Henry Nicolaysen. Rolf Lundell. Else Ørbæk.*

Lars Skytøen, Jern og Metall, syntes formålsparagrafen hadde slagside mot dem som mente at ordet sosialisme ikke burde komme inn. Han trodde ikke Kongressen kunne komme utenom en votering her. Det må legges fram et voteringstema slik at de som ønsker å stemme mot, kan gjøre det. Skulle det være et flertall mot, er det en utvei å sende saken tilbake til redaksjonskomitéen. Jeg opprettholder forslag nr. 70, som er sålydende:

Nytt punkt 10:

«Å arbeide for at forbundene sikrer sine medlemmer felles kollektive forsikringsordninger når dette innebærer en økonomisk fordel så vel for det enkelte medlem som for fagbevegelsen som helhet.»

Finn Erik Thoresen, Grafisk forbund, Oslo, var skuffet over innstillingen. Det hadde vært ønskelig at det var tatt mer hensyn til det som rører seg i klubber og fagforeninger. Han hadde tidligere foreslått at de to siste linjene i forslag nr. 1102 ble sløyfet, og han opprettholdt dette.

Ragnar Kalheim, Jern og Metall, Oslo, trodde ikke noen ønsket noen lang debatt om dette nå. Men det var en del uklarheter i Skytøens innlegg. Det er riktig som Strand sier, at LO har medlemmer med ulikt syn. Det er en kjensgjerning. Til tross for dette har likevel denne Kongressen foretatt bevilgninger i millionklassen til et bestemt syn, og den har dessuten gjort vedtak om organisasjonsplikt, et vedtak som riktignok ikke er ment helt alvorlig, men som likevel kan bli en belastning. Til slutt gjorde taleren oppmerksom på at han hadde talt for sosialisme, og han kom til å ta opp dette forslaget mot redaksjonskomitéens innstilling.

Å arbeide for at de tilsluttede forbund blir ledet etter felles retningslinjer for på den måten ved gjensidig solidarisk samvirke mellom forbundene å skape enhet og kraft i arbeidet for å fremme og samordne lønnstakernes faglige, økonomiske, sosiale kulturelle og miljømessige interesser for gjennomførelse av sosialismen.

Tor Aspengren, Sekretariatet: Det er ingen tvil om målsettingen. I 1961 var jeg selv med på å innføre sosialismen i Jern og Metalls

formålsparagraf. Da var jeg formann der. Senere har jeg fått en følelse av at avgjørelsen var tvilsom, at det var følelser med i spillet. Jeg har ikke noe mot at det enkelte forbund innfører bestemmelser som det finner formålstjenlig for seg. Men dette bør ikke innvirke på LO. Gjør vi endringer i vår formålsparagraf nå, vet vi at det kan føre til en avskalling. I denne situasjon er det ikke ønskelig. Derfor vil jeg be Kongressens representanter om ikke å la følelsene løpe av med seg.

Otto Totland, Handel og Kontor, mente det var misbruk av tid å diskutere spørsmålet om sosialisme på nytt. Han mente det var galt av pressen å fremstille det som om dette var en kamp mellom funksjonærforbundene og de andre forbundene. Det riktige må være at det enkelte forbund kan ha dette med i sin formålsparagraf, ikke at Kongressen binder forbundene.

Rolf Lundell, Handel og Kontor, Oslo, sa at det var avdelinger innen i alt ni fagforbund som hadde sendt inn forslag om sosialisme i formålsparagrafen. Tre av forbundsstyrene har gått inn for slike forslag, de øvrige mot. I dag har fire fagforbund formuleringen i sin formålsparagraf. Hvis Kongressen vedtok det samme, ville det føre til at alle forbundene måtte innordne seg. Et vedtak kunne gi to resultater, enten en splittelse i LO eller en utvikling i retning av løs tilknytning mellom forbundene og LO. Han mente at ingen av disse veiene var gunstige.

Odd W. Jacobsen, Papir, gjentok sin forsikring om at alle veier fører til sosialisme, at ingen makt kan stanse denne utviklingen, men at utviklingen kan bli forsinket. Alle representantene for Papir ville gå inn for å få med sosialisme.

Harry Pedersen, Grafisk, Oslo, ville rette opp språket i Redaksjonskomitéens innstilling til vedtektenes § 1, pkt. 3 a, hvor det heter «lønnskakernes interesser eller den alminnelige trivsel». Han mente det ikke skulle være noen motsetning og foreslo «eller» skiftet ut med «og».

Lage Haugness, Bygning, mente at hovedsaken ikke kunne være å klistre på seg en plakat, men å markere sine mål gjennom det daglige virke. Skulle sosialismen være grønn, som Unnebergs, eller en av de 4-5 variantene som han hadde hørt representert på Kongressen, spurte Haugness, som syntes det ville være uheldig å binde formålsparagrafen i formuleringen som mange av medlemmene er imot.

Einar Strand, Sekretariatet, spurte om Kongressen, forbundene o.s.v. skulle umyndiggjøres i sitt arbeid i framtida ved å være bundet til å ta et spesielt standpunkt i enhver sammenheng. Han nevnte fra sin barnelærdom om den russiske revolusjon at det

gjaldt å vinne fram i massene. Mindre politisk prek, mer sosialistisk oppbygging, siterte Strand, ikke alle oppgaver løses ved kommunistiske dekreter.

Voteringen.

Dirigenten gjorde oppmerksom på at det forelå endringsforslag til pkt. 3 og 4 i innstillingen fra redaksjonskomitéen. Han foreslo at man først stemte over om redaksjonskomitéens forslag skulle legges til grunn. Hvis dette ble vedtatt, ville endringsforslagene falle bort.

Ved voteringen stemte 215 for, 85 mot redaksjonskomitéens innstilling. Redaksjonskomitéens innstilling var dermed vedtatt.

§ 1, punkt 3 a ble enstemmig vedtatt med den endring som Harry Pedersen hadde foreslått.

Formålsparagrafen pkt. 1 ble enstemmig vedtatt.

Lars Skytøens forslag nr. 70 ble vedtatt med 137 mot 131 stemmer.

Dirigenten ga uttrykk for at han mislikte resultatet etter som det måtte være ganske mange som ikke hadde avgitt stemme.

Tor Aspengren, Sekretariatet: Enten dette forslaget var blitt vedtatt eller ikke, ville LO ha fortsatt med forsikringsvirksomhet. Jeg anbefaler at avstemningsresultatet blir tatt til følge.

Forslag nr. 1102 angående samorganisasjonens vedtekter ble enstemmig vedtatt, med det forbehold at det etterpå skulle voteres særskilt over det siste avsnittet som Thoresen hadde foreslått strøket.

Ved særskilt votering ble det avgitt 198 stemmer mot å stryke avsnittet, mens 85 stemte for dette.

Sekretariatets innstilling nr. 230 a om samorganisasjonene ble enstemmig vedtatt.

Håkon Holgernes, Tjenestemannslaget, Bergen, tok opp forslag nr. 890, sålydende:

Avd. 102, Yrkesskolenes Landsforening, foreslår:

«Representantskapsmøtet i Yrkesskolenes Landsforening har med bakgrunn i den nye situasjon som har oppstått i organisasjonsmønsteret for de statsansatte, drøftet spørsmålet om en organisasjonsmessig offensiv på vårt område. Representantskapsmøtet foreslår at det fra LOs side satses sterkt på skolesektoren. Målet må være å organisere skoleverkets personell i LO. Et eget forbund for personell i skoleverket vil åpne muligheter for et utvidet tilbud og service for dette personell og gi en sterk tilvekst til LOs medlemsmasse.»

Forslaget var tiltrådt av forbundsstyret.

Arne Jensen, Oslo fylke, var ikke tilfreds med Sekretariatets innstilling nr. 895 og foreslo følgende tilføyelse:

LO innkaller og dekker utgiftene til en landsomfattende konferanse for kjele- og maskinpassere i kongressperioden.

Harald Brattebø, Handel og Kontor, viste til at den eneste måten mindretallet kunne vinne fram var når f.eks. Kalheim og Kåre Hansen gikk sammen om en sak. Han tok opp forslag nr. 881, sålydende:

Bergen faglige Samorganisasjon foreslår:

«De funksjonshemmede og fagorganisasjonen.

LOs kongress mai 1973 vil be det nyvalgte sekretariat om å overveie spørsmålet om man ikke bør opprette et Kontaktutvalg mellom LO og de bestående største organisasjoner for funksjonshemmede. Mandatet og retningslinjene for et slikt Kontaktutvalg må utarbeides av LOs administrasjon.»

Martin Tveiten, Bergen, sa seg glad for Sekretariatets innstilling til forslag nr. 891, og han støttet den.

Dirigenten tok forslagene opp enkeltvis fra og med forslag 882 og refererte Sekretariatets innstillinger. Følgende forslag ble enstemmig vedtatt: Forslag nr. 882, 884, 886, 887/887 a, 889, 890/890 a, 892, 893/893 a, 894.

Forslag nr. 882 er Sekretariatets innstilling til forslag nr. 881 fra Handel og Kontors forbundsstyre, sålydende:

«Organisasjonsgrensene for Norsk Transportarbeiderforbund og Norges Handels- og Kontorfunksjonærers Forbund, som ble vedtatt av LOs representantskap 21. september 1948, endres således:

III

NKLs administrasjon og engroslagre:

Alle ansatte organiseres i tilslutning til Norges Handels- og Kontorfunksjonærers Forbund.»

Sekretariatets innstilling lød:

Organisasjonsgrensene for ansatte ved NKLs lager har vært behandlet i Organisasjonskomitéens arbeidsutvalg, i LOs administrasjon og i Sekretariatet flere ganger også i siste kongressperiode.

Saken ble videre drøftet på møte 19. april 1971, hvor lokale tillitsmenn også var til stede. På basis av de uttalelser som var framkommet i møtet, ble man enig om følgende:

- «1. Den redegjørelse som er gitt i dagens møte tas til etterretning.
2. Norges Handels- og Kontorfunksjonærers Forbund og Norsk Transportarbeiderforbund leverer snarest mulig en skriftlig framstilling til organisasjonskomitéens arbeidsutvalg om sitt syn på det spørsmål som er reist.

Sammen med denne redegjørelsen legger de to forbundene fram de dokumenter som de har påberopt seg i dagens møte og dokumenter som for øvrig kan være til hjelp for Organisasjonskomitéens arbeidsutvalg.

3. Når dette materiell er mottatt, gjennomgår Organisasjonskomitéens arbeidsutvalg saken og avgir snarest mulig en uttalelse til de to forbundene om hvorledes utvalget vil rå til at saken løses.»

I brev fra Organisasjonskomitéens arbeidsutvalg av 13. august 1971 heter det:

«På møte i Organisasjonskomitéens arbeidsutvalg 2. juli 1971 ble spørsmålet om organisasjonsforholdene ved NKLs lager igjen diskutert. Herunder også de orienteringer som Norges Handels- og Kontorfunksjonærers Forbund og Norsk Transportarbeiderforbund hadde utarbeidet, henholdsvis 30. april og 3. mai 1971.

Etter å ha diskutert saken ble det, i henhold til punkt 3 i referatet fra møtet 19. april, enighet om følgende tilråing:

På grunn av endrede arbeidsforhold viser det seg vanskelig å praktisere retningslinjene som er trukket opp for organisasjonsgrensene ved NKLs lager.

Organisasjonskomitéens arbeidsutvalg mener det vil være en fordel om alle ansatte ved NKLs lager var organisert i ett forbund, og vil tilrå at samtlige ansatte ved NKLs lager organiseres i Norges Handels- og Kontorfunksjonærers Forbund.

Med NKLs lager unntar arbeidsutvalget i denne sammenheng frukt- og grønnsakpakkeriene samt sjåførere og medhjelpere, hvor en antar at organisasjonsgrensene er lettere å praktisere.

Arbeidsutvalget håper forbundene vil følge denne tilråingen.»

Det må fastslåes at denne tilråingen ikke ble fulgt, og saken ble i stedet brakt inn for Voldgiftsnemnda, hvor partene la ned følgende påstander:

Norges Handels- og Kontorfunksjonærers Forbund:

«Alle ansatte ved NKLs lagre skal være faglig organisert i tilslutning til Norges Handels- og Kontorfunksjonærers Forbund med unntak av sjåførere, bilmedhjelpere og frukt- og grønnsakpakkere.»

Norsk Transportarbeiderforbund:

- «1. Sjøfører, bilmedhjelpere, lagerarbeidere og lagerekspeditører ved NKL skal organiseres i NTF.
2. Kontor- og ekspedisjonsfunksjonærer, selgere og reisende organiseres i NHKF.
3. Lager- og ekspedisjonsfunksjonærer er de som leder og fordeler arbeidet blant personalet.»

I voldgiftsnemndas møte 12. september 1972 satte formannen fram følgende forslag til minnelig løsning:

«De som utfører arbeid som direkte er tariffestet i det ene eller andre forbunds tariffavtale, skal være organisert i det forbund som (pr. i dag) har tariffavtalen.»

Heller ikke på dette grunnlaget ble det oppnådd noen løsning, og voldgiftsnemnda avga derfor følgende kjennelse 21. desember 1972:

- «1. Sjøfører, bilmedhjelpere, lagerarbeidere og lagerekspeditører ved NKL skal organiseres i NTF.
2. Kontor- og ekspedisjonsfunksjonærer, selgere og reisende organiseres i NHKF.
3. Lager- og ekspedisjonsfunksjonærer er de som leder og fordeler arbeidet blant personalet eller mottar ordre fra kunder på lageret eller i telefon, eller fra hovedkontor, kontrollerer ankomne og utgående varer eller utfører kontrollarbeid i forbindelse med andres pakking og utfører skrivearbeid i forbindelse med arbeider som er nevnt foran.»

Det kan ikke herske tvil om at arbeidsfunksjonene ved NKLs lager har gjennomgått en rivende utvikling. Videre at denne utviklingen har ført til at tidligere optrukne retningslinjer for organisasjonsgrensene mellom Norges Handels- og Kontorfunksjonærers Forbund og Norsk Transportarbeiderforbund er vanskeligere å praktisere nå enn de var da de ble vedtatt. På bakgrunn av de resolusjoner LO har mottatt fra fagforeninger innen dette området, er det heller ikke tvil om at et meget stort antall ønsker en revurdering av retningslinjene.

Ut fra dette vil Sekretariatet foreslå at Kongressen gjør slikt vedtak:

Organisasjonskomitéen bes, i samråd med alle forbundene som har ariffavtale med DKT, nøye å analysere hele organisasjonsmønstrer i kooperasjonen med sikte på å finne fram til de mest

hensiktsmessige organisasjonsformene, uavhengig av någjeldende retningslinjer. Sekretariatet gis fullmakt til å ta endelig stilling til spørsmålet.

Innstillingen ble enstemmig vedtatt.

Forslag nr. 884 gjaldt forslag nr. 883, sålydende:

Avdeling 1, Oslo, foreslår:

«LO-kongressen drøfter på hvilken måte LO kan bidra til at lokale tillitsmenn i bedrifter og avdelinger kan engasjeres sterkere i forbindelse med utredninger, nedsetting av utvalg, deltakelse i konferanser o. likn.. Det være seg i den offentlige forvaltning, Landsorganisasjonens og forbundenes organer, er vi overbevist om at det vil bare styrke de vedtak som fattes, om man i større utstrekning enn i dag også åpner muligheten for et større engasjement fra de som direkte er knyttet til det daglige arbeidsliv ute i industrien.»

Forbundsstyret hadde tiltrådt forslaget.

Sekretariatet foreslo:

Forbundsstyrets innstilling tiltres.

Innstillingen ble enstemmig vedtatt.

Forslag nr. 886 gjaldt dette forslaget fra

Avdeling 46, Bergens Sporveisfunksjonærers Forening:

«Fri Fagbevegelse», som utgis av LO og som i dag sendes tillitsmenn innen fagbevegelsen, utvides derhen at bladet sendes alle medlemmer som gjennom sine forbund er tilsluttet LO.

For å dekke meromkostningene ved en utvidet distribusjon, utliknes dette ved å forhøye kontingenten til LO med kr. 1.00 pr. måned pr. medlem.»

Forbundsstyret i Kommuneforbundet hadde følgende innstilling:

Forslaget kan ikke tiltres i nåværende form. Det foreslås at medlemmene av LO gis anledning til å sikre seg «Fri Fagbevegelse» gjennom abonnement eller løssalg.

Fra Sekretariatet:

Kongressen 1969 vedtok å s spørsmålet om «Fri Fagbevegelse» som fellesorgan for alle LO-forbund i sammenheng med arbeidet om LOs organisasjonsstruktur. Kongressen ga sin tilslutning til en omlegging av «Fri Fagbevegelse».

Den redaksjonelle utforming av «Fri Fagbevegelse» er i perioden lagt om. Bladet kommer nå hver 14. dag og med 20 nummer i året.

Enkelte forbund er interessert i å bruke «Fri Fagbevegelse» som medlemsblad. Tekniske og økonomiske problemer i den forbindelse er ikke løst. Andre forbund ønsker å beholde sine nåværende medlemsblad.

Sekretariatet foreslo at Kongressen gjorde slikt vedtak:

1. Spørsmålet om nytten av en ukeavis for alle LOs medlemmer som erstatning for de enkelte forbunds medlemsblad utredes.
2. De forbund som ønsker å bruke det nåværende Fri Fagbevegelse som medlemsorgan, innbys til samarbeid med sikte på å løse den oppgaven.

Innstillingen ble enstemmig vedtatt.

Forslag nr. 887/887 a lyder:

Avdeling 401, NNN, Oslo, foreslår:

«Landsorganisasjonen i Norge utformer en LO-nål som utdeles til alle medlemmer og til nyinnmeldinger.»

Forbundsstyret i NNN foreslår at LO utformer en egen LO-nål.

Sekretariatet foreslo:

Forslaget tiltres i prinsippet, og oversendes Sekretariatet.

Innstillingen ble enstemmig vedtatt.

NORSK SJØMANNFORBUND

Forbundsstyret i Norsk Sjømannsforbund hadde foreslått:

«LO-kongressene trekker som kjent opp grensene for de forskjellige forbunds organisasjonsområder. Sist dette ble gjort var på Kongressen i 1957, hvor innstillingen fra organisasjonskomitéen av 1953 ble behandlet.

På denne kongress ble det bl.a. bestemt at Norsk Transportarbeiderforbund også skulle organisere mannskapene om bord i lekter/ferge/bukserbåter.

Utviklingen i innenriksfart har imidlertid vært at de gamle lokalrutebåter etter hvert er blitt erstattet av ferger som også har overtatt bemanningen. Mannskapene på en del av fergene var tidligere organisert i Norsk Transportarbeiderforbund, Norsk Kommuneforbund og Norsk Arbeidsmandsforbund. Disse forbund har for lengst overflyttet medlemmene til Sjømannsforbundet. I dag sorterer mannskapene på samtlige ferger inn under Norsk Sjømannsforbunds tariffområde. Det samme gjelder i hovedtrekk også for bukser- og bergningsbåter (slepebåter) og lektere. Stort sett har det vært lite gnisninger mellom forbundene om organisasjonsområdet i forannevnte sektor, da bortsett fra et par tilfelle.

Senere har organisasjonsområde-spørsmålet kommet opp i forbindelse med organisering av besetningen om bord i drillskip og oljeboringsplattformer.

Utviklingen står jo ikke stille. Stadig nye trades og skipstyper dukker opp, sist således supplyskip.

Derfor fremmer forbundsstyret til den førstkomende LO-kongress forslag om at Sjømannsforbundets organisasjonsområde blir endret til følgende:

«Dekks- og maskinpersonalet, skipslektrikere, restaurasjonspersonalet, radiopersonalet og øvrige arbeidstakere på skip i innenriks fart, utenriks fart og på norskregistrerte oljeboringsrigger som er klassifisert som skip, samt på lektere, bil- og passasjerferger, bukserbåter (slepebåter), bergningsfartøyer og supplyskip.

Ansatte på hvalkokerier, hvalbåter, norske hvalstasjoner på kysten og i Antarktis.

Fiskere og fasthyrte på havfiskeflåten og trålerne.

Ansatte på fabrikktrålere og fabrikkskip.

Offiserer og mannskap på redningsskytene.

Losbåtmannskapene.

Sjømålingsmannskapene.

Mannskapene på fyr- og merkevesenets båter.»

Dernest foreslås at det fraorganisasjonsområdeene til Norsk Transportarbeiderforbund utgår følgende:

«Lekter/ferge og bukserbåtmannskaper.»

Sekretariatet foreslo:

Etter konferanse med Norsk Transportarbeiderforbund er det oppnådd enighet om at «lekter/ferge- og bukserbåtmannskaper» tillegges Norsk Sjømannsforbunds organisasjonsområde.

Innstilling:

Under henvisning til dette vil Sekretariatet foreslå:

Lekter/ferge- og bukserbåtmannskaper tillegges Norsk Sjømannsforbunds organisasjonsområde.

Enstemmig vedtatt.

Norsk Tjenestemannslag.

Avdeling 102, Yrkesskolenes Landsforening, foreslår:

«Representantskapsmøtet i Yrkesskolenes Landsforening har med bakgrunn i den nye situasjon som har oppstått i organisasjonsmønsteret for de statsansatte, drøftet spørsmålet om en organisasjonsmessig offensiv på vårt område. Representantskapsmøtet foreslår at det fra LOs side satses sterkt på skolesektoren. Målet må være å organisere skoleverkets personell i LO. Et eget forbund for personell i skoleverket vil åpne muligheter for et utvidet tilbud og service for dette personell og gi en sterk tilvekst til LOs medlemsmasse.»

Forbundsstyrets innstilling:

Forslaget tiltredes.

Sekretariatet foreslo:

Forslaget oversendes Sekretariatet.

Enstemmig vedtatt.

Bergen faglige Samorganisasjon, foreslår:

«De funksjonshemmede og fagorganisasjonen.

LOs kongress mai 1973 vil be det nyvalgte sekretariat om å overveie spørsmålet om man ikke bør opprette et Kontaktutvalg mellom LO og de bestående største organisasjoner for funksjonshemmede. Mandatet og retningslinjene for et slikt Kontaktutvalg må utarbeides av LOs administrasjon.»

Motivering:

I den senere tid har det framkommet både i pressen, radio og TV at de funksjonshemmede har liten eller ingen støtte i fagorganisasjonen.

Dette er selvsagt ikke riktig. Det er en rekke fagforeninger som har funksjonshemmede innen sin midte og som får aktiv støtte av fagforeningen.

På den annen side er det forskjellige grader av funksjonshemmethet — og her er det problemene melder seg. Et Kontaktutvalg som omfatter bl. a. LO, Norsk Blindeforbund, Døves Landsforening, Landsforeningen for hjerte- og lungesyke og Norsk Revmatikerforbund, vil utvilsomt kunne få betydning for de funksjonshemmede i arbeidslivet både når det gjelder arbeidsforhold, lønn, trivsel og sosiale forhold.

Sekretariatet foreslo:

I LO har en komité allerede utredet spørsmålet om de funksjonshemmedes tilknytning til fagbevegelsen.

Komitéen har avgitt sin innstilling, og Sekretariatet vil ta stilling til i hvilke forbund fagorganiserte funksjonshemmede, som arbeider i vernede bedrifter, skal tilhøre.

Lo-komitéen har videre foreslått at det oppnevnes et rådgivende utvalg, bestående av representanter fra de forbund som eventuelt vil få avtaleforhold ved de vernede bedrifter.

Under henvisning til dette vil Sekretariatet foreslå:

Forslaget sendes Sekretariatet med anmodning om at ovennevnte utvalg også vurderer forslaget fra Bergen faglige Samorganisasjon.

Enstemmig vedtatt.

Bodø faglige Samorganisasjon, foreslår:

*AUF — økonomisk grunnlag for arbeid blant yngre fagorganiserte.

LO-kongressen har i sin tid vedtatt at AUF også skal være fagbevegelsens ungdomsorganisasjon.

Det formodes å være velkjent i LO at AUFs faglige virksomhet lokalt hemmes av dårlig økonomi. Også innen de enkelte samorganisasjoner, spesielt på de mindre steder, har man de samme økonomiske problemer. Følgelig har samorganisasjonene liten eller ingen mulighet til å støtte AUF i vesentlig grad.

Bodø faglige Samorganisasjon finner det derfor påkrevet å påpeke de forpliktelser LO har vis à vis AUF i henhold til foran nevnte vedtak. Vi forlanger at LOs økonomiske ansvar overfor AUF tas opp til drøftelse på forestående kongress, under hensyntaken til den virksomhet som skal drives blant unge fagorganiserte.

Videre mener vi at ansettelse av bare én ungdomssekretær ikke er tilstrekkelig til å støtte AUFs arbeid på det lokale plan.

Sekretariatet foreslo:

Landsorganisasjonen har i kongressperioden fulgt opp den bevilgning som Kongressen i 1969 vedtok.

I tillegg til dette har støtten til lokalt studiearbeid økt fra år til år.

Forslaget blir å behandle i forbindelse med bevilgningene på Kongressen.

Enstemmig vedtatt.

Oslo faglige Samorganisasjon foreslår:

«Fra Oslo Kjele- og Maskinpasserforening har Samorganisasjonen fått dette forslaget:

«Kongressen henstiller til Landsorganisasjonens administrasjon å nedsette et utvalg til å vurdere kjele- og maskinpassernes organisasjonsforhold, i henhold til vedlagte redegjørelse, bilag 1, og muligens fremme forslag som tilfredsstillende denne gruppes spesielle faglige interesser organisasjonsmessig.»»

Samorganisasjonens styre anbefaler forslaget.

Sekretariatet foreslo:

I siste kongressperiode har LO hatt god kontakt med Oslo Kjele- og Maskinpasserforening.

LO har videre, i sammenheng med tariffoppgjørene, bedt forbundene gå inn for fagarbeideravlønning for kjelepasseerne. Dette spørsmålet er på det nærmeste løst.

Videre har LO, i samarbeid med forbundene, bidratt til å spre opplysning blant kjelepasseerne om de nye kjeleforskriftene. LO har også tatt initiativ til møte med representanter fra de forbund som har kjelpassere som medlemmer og representanter fra Oslo Kjele- og Maskinpasserforening, for å drøfte spørsmål om en landskonferanse.

På denne bakgrunn foreslår Sekretariatet:

Samarbeidet med Oslo Kjele- og Maskinpasserforening opprettholdes med sikte på å samordne kjelpassernes interesser i samarbeid med forbundene også i kommende Kongressperiode.

Dirigenten foreslo Arne Jensens forslag om tilføyelse oversendt Sekretariatet. Dette ble enstemmig vedtatt.

DAGSORDENENS PUNKT 10

Demokrati i arbeidslivet.

Tor Halvorsen holdt dette innledningsforedraget:

Kravet om bedriftsdemokrati har lenge vært en sentral oppgave

for norsk fagbevegelse. Og dette arbeidet har vi sett som en viktig del av våre samlede bestrebelser på å utvide rammene for demokratiets virkeområde i hele vårt samfunn.

Siden forrige kongress var samlet har Stortinget vedtatt vesentlige endringer i aksjeloven, og det er nå åpnet adgang for de ansatte til å være representert i de styrende og besluttede organer i norsk industri.

Lovbestemmelsene gjelder for alle aksjeselskaper. Dersom et selskap har fler enn 50 ansatte, kan som kjent et flertall skriftlig kreve representasjon i bedriftens styre. Dette omfatter i industrien ca. 750 bedrifter med til sammen ca. 70 000 ansatte.

Dersom selskapet har fler enn 200 ansatte skal det opprettes et helt nytt organ; BEDRIFTSFORSAMLINGEN, der de ansatte har krav på 1/3 av medlemmene. Denne ordningen vil i industrien omfatte ca. 260 bedrifter med til sammen ca. 160 000 ansatte. Bedriftsforsamlingen skal velge styret og den skal fatte beslutninger om større investeringer, rasjonalisering og omlegging av driften. Disse beslutningene har generalforsamlingen ikke lenger rett til å overprøve. Dermed er eierne tvunget til å fatte viktige beslutninger i organer der de ansatte er representert.

Vi kommer sikkert i tiden som kommer til å bli bragt inn i diskusjoner om hvordan den nye ordningen fungerer. Særlig motstanderne av lovendringen kommer sikkert til å følge det videre arbeidet med kritiske øyne. Vi bør derfor være forberedt på å møte disse gruppene i nye diskusjoner samtidig som vi setter oss selv i best mulig stand til å realisere intensjonene bak den reformen som er vedtatt.

Det som for oss i dag er viktig å markere er at denne loven slår fast et viktig prinsipp. Nemlig prinsippet om at de ansatte skal være representert i de styrende organer i industrien. Beslutningene er ikke lenger noe område for kapitaleierne alene. Med andre ord: Vi har fått stadfestet prinsippet om at kapitaleierne ikke lenger har monopol på å være representert i styringsorganene i norsk industri.

Det er allerede en stund siden lovendringen ble vedtatt av Stortinget og for mange framstår endringene i dag som en selvfølge. Det er heller ikke noen grunn til å bruke lang tid på å se tilbake på det arbeid som er gjort tidligere. Vår oppgave på denne kongressen vil være å vurdere hva vi nå skal gjøre for ytterligere å erobre nye skanser i våre bestrebelser på å demokratisere vårt samfunn. Steg for steg har hele arbeiderbevegelsen kjempet fram en demokratisering av hele vårt samfunn og bevist at det er mulig å endre dette samfunnet med fredelige metoder. Dette arbeidet har i stor grad

pågått i kamp mot grupper som har bekjent seg til andre metoder for å endre samfunnet.

I dag opplever vi også grupper som bekjenner seg til politiske læresetninger som vil forkaste demokratiet som arbeidsform. Disse læresetningene tilbys både fra høyre og venstre side.

Slik vil det kanskje alltid være og fagbevegelsen vil kanskje være den gruppe i det norske samfunn som får flest tilbud om politisk frelse fra forskjellige hold.

Vårt svar bør imidlertid fortsatt være klart:

En videre utvikling av vårt samfunn skal skje med fredelige midler. Det er demokratiet i arbeid som skal stake opp målene og det er demokratiet i arbeid som skal velge våre midler. I dag slår vi fast at vi har erobret en ny skanse i demokratiseringsprosessen og vi har erobret den med fredelige midler.

Men samtidig bør vi registrere at demokratiet alltid må vinnes på nytt. Det vil alltid være krefter som vil bekjempe vårt arbeid. Bare en vital og slagkraftig arbeiderbevegelse vil kunne garantere en videre demokratisering av det norske samfunn. Våre krefter bør derfor konsentreres om vår egen organisasjons styrke.

Vi bør også registrere som en viktig erfaring at denne reformen bare ville vært mulig med et nært faglig og politisk samarbeid. Regjeringen Borten hadde god tid til å forberede og gjennomføre en reform på linje med den som nå er vedtatt. Men de borgerlige kom aldri lenger enn til å utrede saken. Det var først etter at regjeringen Bratteli tiltrådte at vi fikk fart i arbeidet og saken brakt fram for Stortinget.

Denne saken viser derfor hvilken betydning det har at Arbeiderpartiet er i regjeringsstilling med den mulighet det gir til å ta initiativ i saker og selv utforme forslagene. Bedriftsdemokratiet var riktignok et honnør-ord som var på alle de borgerlige partiers lepper, men det er liten grunn til å tro at en borgerlig regjering som gjennom 5½ års regjeringstid ikke kom lenger enn til å utrede saken, skulle følge fagbevegelsens representanter i dette spørsmål.

Arbeidsgiverne strittet også i mot hovedspørsmålet i loven: **BEDRIFTSFORSAMLINGEN**. Både i Eckhoff-komiteén, i Stortingsdebatten og under arbeidet med forskriftene har Norsk Arbeidsgiverforening og Industriforbundet i fellesskap kommet med en rekke innvendinger. Deres første utspill var at man burde nå fram forhandlingsveien med slike reformer, men vi har forhandlet og vi har ikke nådd fram via forhandlinger. Den eneste løsningen for å få gjennomført reformen var å gå lovveien.

Den neste innvendingen fra arbeidsgiverne, når man skjønte at

det ville bli en endring i aksjeloven, var at man ved å innføre bedriftsforsamling ville få uklare ansvarsforhold i mellom de styrende organer i aksjeselskapene og forsinket avgjørelsesprosedyren.

Oppgavene vil utvilsomt skifte fra selskap til selskap. Vi antar at det vil være en fornuftig start for en hvilken som helst bedriftsforsamling å starte sitt arbeid med å definere sin egen rolle i selskapet.

Og for å sikre en mest mulig smidig og effektiv samordning av de styrende organers virksomhet, må bedriftsforsamlingen sørge for at styrets medlemmer møter til forsamlingens møter.

Bedriftsforsamlingen vil bli tungvint, er det sagt. Ja, dersom planleggingen skjer fra dag til dag, så vil den bli uhyre tungvint. Men vi finner det riktigere å diskutere dens funksjon i de godt ledede bedrifter. I disse bedrifter er det helt naturlig for ledelsen å sørge for at beslutningsprosessen blir koordinert med planlegging og daglig drift. I disse selskaper vil bedriftsforsamlingen bli et godt redskap. Der vil de mest insiktsfulle talsmenn for partene forhandle om hvilke tiltak som vil tjene bedriften best og dermed virke gunstig for alle som er avhengig av bedriftens ve og vel.

Enkelte spede røster har også hevdet seg med argumentet om at de ansatte ikke vil føle ansvar på lik linje med de som har satset sin kapital i bedriften. Vi skal ikke oppholde oss lenge ved slike argumenter. De vitner om ynkelige rop fra fortida. Men vi skal ikkeerved avvise dem som ubetydelige. Nettopp fordi vi føler et ekstra ansvar for å bidra til at denne reformen blir vellykket, bør vi også sørge for å sette hele arbeiderbevegelsen i stand til å følge opp de intensjoner som ligger i arbeidet bak loven. Hver enkelt av våre representanter og hver enkelt av våre fagforeninger og klubber må settes i stand til å bære denne reformen fram til verdifulle resultater.

Arbeidernes Opplysningsforbund er gitt ansvaret for den omfattende utdanningsvirksomheten som er nødvendig i denne sammenheng. AOF har tatt imot utfordringen og allerede er det planlagt en omfattende utdanningsvirksomhet med tilbud til dem som nå skal inn i ansvarsfulle styreverv og til de enkelte klubbtilitsmenn som jobber i bedrifter som omfattes av ordningen. AOF startet dette arbeidet allerede i 1972 med å avvikle en rekke konferanser for forenings- og klubbtilitsmenn fra hele landet. I alt 360 tillitsmenn deltok i disse arrangementene. De har også allerede arrangert 14 ukekurs med til sammen 320 deltakere fra arbeidsplasser med over 200 ansatte. Og i dagkonferanser for mindre bedrifter har det i alt deltaget 2700 tillitsmenn.

Utover dette har det vært gitt tilbud om utdanning i brevringer.

I alt er det registrert 170 studiegrupper med til sammen 1100 deltakere i denne skoleringen.

For det året vi nå er inne i er det planlagt en rekke ukekurs og det er under utvikling et studiemateriale, som tar sikte på å nå både de som blir representanter i styrer og bedriftsforsamlinger samt alle de av våre tillitsmenn og medlemmer som har behov for kunnskaper i det daglige arbeide som denne reformen fører med seg.

Disse tallene og det pågående arbeidet i AOF er kanskje det beste svar på de røster som hever seg om uansvarlighet fra LOs side. Vi har til gode å se et tilsvarende engasjement fra kapitaleierne, når det gjelder opplæringen av deres representanter. Det er snarere slik at vårt engasjement har ført til omfattende diskusjoner blant bedriftsledere om styringsorganenes plass i organisasjonen og forutsetningen hos kapitaleierne til å lede bedriften.

Det er svært sannsynlig at den nye reform setter i gang et skred av begivenheter som egentlig skulle vært satt i gang på et langt tidligere tidspunkt, og som vil føre til en mer rasjonell bruk av menneskelig innsikt og erfaring i vårt bedriftsliv. Om noen ganske få år vil meget få i det hele tatt komme på den tanke at det skulle være noe merkelig med representasjon fra de ansatte i alle bedrifters styrende organer. Men dette er ikke nok. Nå må vi også tenke på hvilke nye framstøt vi bør gjøre innenfor dette området. For det første bør vi huske på at denne loven gjelder bare for de ansatte i aksjeselskaper i industri og bergverk. Vår første oppgave bør derfor være å utvide representasjonsretten og sørge for ordninger i aksjeselskaper innenfor nye og andre næringer. Vi bør også gå utover rammen av aksjeselskaper og se på de bedrifter som er personlig-eide og stiftelser og andre.

Våre samvirkeforetak og staten og kommunene, bør heller ikke forbli organisert som i dag. De ansatte bør også her få innflytelse og det haster med å finne fram til ordninger for medarbeiderinnflytelse også i disse fora.

Et eget utvalg med Kjell Holler som formann arbeider nå for å komme fram til forslag som kan passe på ulike typer offentlige kontorer. Vi må bare holde det klart for oss at offentlig administrasjon alt har et forhold til offentlig valgte organer. De ansattes representasjon må selvsagt ikke skje på bekostning av den representasjon som folket i valg setter inn i kommunal og statlig ledelse hvert 4. år. Vi må ikke komme i den situasjon at Bedriftsdemokratiet bryter ned det politiske demokrati.

Det er viktig å finne en naturlig grenseoppgang på disse områder.

Staten har også sin egen forretningsvirksomhet, og staten er bety-

delig interessant i en rekke aksjeselskaper. I enkelte av våre store selskaper er staten til og med hovedaksjonær. Et eget utvalg med Jens Chr. Hauge som formann har vurdert problemene som oppstår ved de ansattes representasjon i de styrende organer i disse selskaper. Utvalget kom til at staten fortsatt måtte gå foran i demokratiseringsprosessen. Utvalget kom riktignok til at bedriftsdemokratiet på ett bestemt punkt ikke kan få full anvendelse i statsbedrifter eller i bedrifter der staten er hovedaksjonær. Utvalget mente at bedriftsforsamlingen ikke kan få fratatt regjeringen eller industriministeren retten til å fatte de endelige vedtak. Det ville i så fall føre til at statsråden ikke ble i stand til å få sin vilje gjennomført. Dermed ville han heller ikke bli i stand til å få gjennomført Stortingets vilje og hele den parlamentariske og grunnlovsbestemte ordning vedrørende varetakelsen av statens forretningsinteresser ville falle sammen.

LO har overfor departementet påpekt de positive sider ved innstillingen fra Hauge-utvalget, men vi har samtidig erklært at vi ikke kan akseptere noen forskjell i bedriftsforsamlingens kompetanse fra de private aksjeselskapene og til de selskapene der staten har all eller dominerende makt. Skulle Grunnloven mot all formodning stille seg hindrende for lik innflytelse i de statskontrollerte selskapene, bør vi sørge for å endre Grunnlovens § 19.

I den perioden som kommer er det også viktig for LO å være oppmerksom på andre sider ved det daglige arbeidet i bedriftene.

Representasjon i styringsorganene betyr mye, men ikke alt. Vi har tidligere engasjert oss i å finne fram til nye organisasjonsformer i norsk industri. Vi har vært toneangivende i å gå foran for å finne fram til et system som består av andre prinsipper enn å bukke oppover og sparke nedover. Disse bestrebelsene bør vi fortsette. Vi bør arbeide aktivt i samarbeid med bl. a. forskningsinstitusjoner, for å finne fram til nye samarbeidsformer på gulvet i den enkelte bedrift. De gamle organisasjonsmodeller holder ikke lenger mål. Det er både i fagbevegelsens og i samfunnets interesse at vi snarest mulig finner fram til nye metoder for å organisere norsk industri. De erfaringene vi har høstet til nå viser at mye kan gjøres. I noen grad kan det være riktig å forsøke å løse problemene via styrearbeid, men i andre sammenhenger trenger vi andre virkemidler i vår kamp. Vi må derfor engasjere oss på andre områder etter at styre- og bedriftsforsamlingsrepresentasjon er en realitet. For å styrke vår posisjon i det daglige arbeidet bør vi nå sørge for at bedriftsutvalgene og avdelingsutvalgene kommer til å spille en mer aktiv rolle. Det er tross alt på den enkelte avdeling de daglige problemer oppstår og det kan

derfor være en fordel å ha besluttende organer til å ta seg av problemer som oppstår her. Dette er i såfall reformer vi ikke kan ta lovveien. Dette er spørsmål vi må ta forhandlingsveien.

Men samarbeidsorganer og tillitsmannsfunksjoner i bedriftens styrende organer er også tveeggede sverd. Uten en sikker forankring i den lokale organisasjon, vil de som engasjerer seg i styrene lett komme til å miste kontakten bakover. Dermed skjærer de også bort fundamentet for sin egen makt.

Med ryggraden og fundamentet kan disse posisjonene som vi nå har erobret være gode utposter for viktige framstøt i norsk industri. Men det vil trolig alltid være posisjoner som menneskelig og politisk vil være vanskelig å stå i. Både med opplæring og via andre tiltak bør vi samlet, sett som Landsorganisasjonen for de ansatte, bygge opp forsvarsmekanismer for dem som skal kjempe på disse utposter.

Og helt til slutt:

Uansett hvor vanskelig jobben blir finnes det ingen vei tilbake. Det finnes bare en vei. Å gå videre framover for nye reformer med sikte på nye framstøt for å utvide demokratiet i det norske samfunn. Ingen sosial drivkraft er sterkere enn norsk fagbevegelse. Og ingen er noen bedre garanti for å beholde å utvide demokratiet enn den drivkraften som ligger i norsk fagbevegelse.

Sekretariatet har behandlet den aktuelle situasjon og innbyr Kongressen til å gjøre følgende vedtak:

«Kongressen uttaler sin tilfredshet med endringen i aksjeloven som gir de ansatte rett til å bli representert i bedriftsforsamlinger og i bedriftenes styre. Med dette har man tatt et viktig skritt videre når det gjelder demokratiseringen i arbeidslivet. I løpet av 1973 vil denne reform bli gjennomført i ca. 1000 bedrifter og ca. 3500 representanter for de ansatte kommer med i bedriftenes formelle organer. Det vil være en viktig oppgave å følge denne utviklingen nøye slik at denne reform virker etter hensikten og blir en reell medbestemmelse for de ansatte.

Fagbevegelsen må videre arbeide aktivt for at liknende reformer blir satt i verk for de næringer, bransjer og bedrifter som foreløpig faller utenfor samt innenfor den offisielle virksomhet. I tillegg til de ansattes representasjon i bedriftenes organer, må en arbeide for at kommunale og fylkeskommunale myndigheter blir representert i bedrifter som har vesentlig innflytelse på lokalsamfunnet.

Den videre utvikling av bedriftsdemokratiet, må etter Kongressens mening skje ved revisjon av avtalene slik at tillitsmennenes innfly-

telse styrkes og at de organer som er opprettet i samarbeidsavtalene får besluttende myndighet innen bestemte områder. Dette gjelder også i den offentlige virksomhet.

Fagbevegelsen står nå overfor en stor oppgave når det gjelder skolering av de representanter som skal representere de ansatte i de ulike organer. Det vil også være viktig med en total informasjon til samtlige medlemmer om utviklingen på dette område.

Den bedriftsinterne skolering må aktiviseres innenfor den enkelte bedrift, slik at den enkelte ansatte gjennom erfaring og kunnskap får større innflytelse på sin egen arbeidssituasjon og på bedriftens ledelse.

Når det gjelder de store internasjonale selskaper, må fagbevegelsen i samarbeid med organisasjoner i andre land arbeide aktivt for å sikre de ansatte tilfredsstillende innflytelse.»

Tor Halvorsen avsluttet sin innledning med å ta opp Sekretariatets innstilling nr. 933 a.

Kongressen innbys til å gjøre følgende vedtak:

Kongressen uttaler sin tilfredshet med endringen i aksjeloven som gir de ansatte rett til å bli representert i bedriftsforsamlinger og i bedriftenes styre. Med dette har man tatt et viktig skritt videre når det gjelder demokratiseringen i arbeidslivet. I løpet av 1973 vil denne reform bli gjennomført i ca. 1000 bedrifter og ca. 3500 representanter for de ansatte kommer med i bedriftenes formelle organer. Det vil være en viktig oppgave å følge denne utviklingen nøye slik at denne reform virker etter hensikten og blir en reell medbestemmelse for de ansatte.

Fagbevegelsen må videre arbeide aktivt for at liknende reformer blir satt i verk for de næringer, bransjer og bedrifter som foreløpig faller utenfor samt innenfor den offisielle virksomhet. I tillegg til de ansattes representasjon i bedriftenes organer, må en arbeide for at kommunale og fylkeskommunale myndigheter blir representert i bedrifter som har vesentlig innflytelse på lokalsamfunnet.

Den videre utvikling av bedriftsdemokratiet, må etter Kongressens mening skje ved revisjon av avtalene slik at tillitsmennenes innflytelse styrkes og at de organer som er opprettet i samarbeidsavtalene får besluttende myndighet innen bestemte områder. Dette gjelder også i den offentlige virksomhet.

Fagbevegelsen står nå overfor en stor oppgave når det gjelder

skolering av de representanter som skal representere de ansatte i de ulike organer. Det vil også være viktig med en total informasjon til samtlige medlemmer om utviklingen på dette område.

Den bedriftsinterne skolering må aktiviseres innenfor den enkelte bedrift, slik at den enkelte ansatte gjennom erfaring og kunnskap får større innflytelse på sin egen arbeidssituasjon og på bedriftens ledelse.

Når det gjelder de store internasjonale selskaper, må fagbevegelsen i samarbeid med organisasjoner i andre land arbeide aktivt for å sikre de ansatte tilfredsstillende innflytelse.

Ordskiftet.

Odd W. Jacobsen, Papir, Nygard. anbefalte innledningsvis Strand å studere sosialismens ABC. Marxismen er ikke noe dogme, men en retledning til handling. Men forutsetningene for marxismen oppsto først med den industrielle revolusjon.

I 30 år hadde Arbeiderpartiet makten i landet. Da denne periode var omme, satt storfinansien fortsatt med uskiftet bo, sa taleren, og tok opp et forslag som var blitt enstemmig vedtatt i Samorganisasjonen på Gjøvik.

Det avgjørende når det gjelder demokrati i arbeidslivet, er maktforholdene, sa taleren. Han tok opp følgende forslag:

«Norsk arbeiderbevegelse må straks ta fatt på oppgaven å utrede spørsmålet om maktforholdene i Norge, hvem som har makt og hva den blir brukt til, og om hvordan makten kan og må bli lagt i folkets hender for at det kan bygge et sosialistisk samfunn.

Avgjørende for dette — og for gjennomføringen av konkrete tiltak for et virkelig demokrati i arbeidslivet og samfunnslivet — er en løsning av maktproblemet i vårt land, med overføring av reell makt fra de store kapitalierne til det arbeidende folk.

I vårt land, som i flere andre kapitalistiske land, er muligheten i dag til stede for å erobre politisk parlamentarisk makt. Denne parlamentariske makt må nå brukes til å frata kapitaleierne deres maktposisjoner. Den må med støtte i folkets brede masseorganisasjoner og deres kampberedskap brukes til å sosialisere bank- og finansinstituttene og storindustrien i vårt land.

Samtidig må det opprettes og lovfestes maktorganer i samfunns- og arbeidslivet som tilsvarer de nye eiendomsforhold med makt til det arbeidende norske folk.

Virkelig demokrati i samfunns- og arbeidslivet er for den sosialistiske arbeiderbevegelse utenkelig uten slik nyfordeling av makten. Utredningen må ha dette som utgangspunkt, og må kunne være avsluttet løpet av ett år.»

Morten Brenna, Handel og Kontor, Oslo, mente det var nødvendig å forsterke innstillingen. Det er urimelig at de som står utenfor LO skal ha krav på noen representasjon. Han tok opp et forslag som et tillegg til annet avsnitt i innstillingen sålydende:

«Nytt avsnitt i nr. 2 i forslag 933 a i Sekretariatets innstilling:

Kongressen påpeker nødvendigheten av at alle LO-organiserte på arbeidsplassene samarbeider om fordelingen av representantene til bedriftens styrer og bedriftsforsamlinger, slik at de fagorganiserte blir sikret en best mulig representasjon i disse viktige organer.»

Dirigenten understreket at skulle man kunne bli ferdig i rimelig tid, måtte representantene fatte seg i korthet og holde seg strengt til de saker som var oppe til behandling. Han antydte at det var ønskelig å bli ferdig med møtet kl. 14.00—15.00. Han foreslo strek og fem minutters taletid. Dette ble bifalt.

Per Arne Torvik, Telefolkenes Fellesforbund, Ski, kom inn på spørsmålet om tjenestemennenes innflytelse. Han trodde ikke det skulle føre til noen som helst problemer å trekke tjenestemennene mer aktivt inn i de avgjørende organer innen den offentlige sektor, i styrer og råd. Han håpet at det framstøt som ble gjort for å styrke tjenestemennenes stilling ikke druknet bort i for mange formaliteter. Han framsatte følgende forslag:

«Arbeidet med å øke tjenestemennenes medinnflytelse i statlig, fylkes og kommunal forvaltning og i forvaltningsbedriftene intensiveres gjennom at LO tar ny initiativ, bl. a. ved å framskynde Holler-utvalgets innstilling slik at gjennomføringen av eventuelle forslag ikke blir unødige forsinket.»

Kåre Myhre, Jern og Metall, Oslo, understreket viktigheten av punkt 1 i forslag nr. 929, at klubbformennene gis anledning til å delta i bedriftens daglige administrasjons- eller postmøte på lik linje med bedriftens øvrige ledelse. Han var glad for at forbundet sa seg enig i dette forslaget i prinsippet. Han sa at noe av det viktigste måtte være å få kontrollen med de store konserner som nå etableres mange steder. Han tok opp forslag nr. 929 og nr. 931, sålydende:

Avd. 1, Oslo, foreslår:

«Under drøftelsen av bedriftsdemokratiet tas det opp om det ikke er riktig at klubbformennene i bedriftene gis anledning til å delta i bedriftens daglige administrasjons- eller postmøte, på lik linje med bedriftens øvrige ledelse.

LO skal på Kongressen drøfte innføringen av bedriftsforsamlinger og representasjon i bedriftens styrer.

Vi er av den oppfatning at det også er nødvendig å drøfte på hvilken måte de ansattes representant i styrene kan beskyttes mot usaklige angrep

fra bedriftsledelsens side, for sine standpunkter, når man sitter i et slikt styre.»

Avd. 31, Ålesund, foreslår:

«LO må med stor årvåkenhet følge utviklingen når det gjelder loven om bedriftsdemokratiet. Vi er nå kommet inn i den vanskeligste fasen, nemlig gjennomføringen av loven på de forskjellige bedrifter rundt i hele landet. Det er av stor betydning for fagbevegelsen at lovens intensjoner blir etterlevet. Det må derfor fortsatt drives en intens opplysnings- og kursvirksomhet på dette felt.»

Forbundsstyret i Jern og Metall hadde levert følgende innstilling:

Forbundsstyret erklærer seg enig i at arbeidet framover må konsentreres om å legge forholdene slik til rette at de nye lovbestemmelser kan virke etter sin hensikt. Videre må en sørge for at en får lovbestemmelser som sikrer best mulig representasjonsordninger også i konserner og at de næringer som nå ikke omfattes av loven får tilsvarende ordninger.

Ove Varreng, NFATF, viste til forslag nr. 925 og sa at på den bedriften han arbeidet, hadde det aldri vært noen problemer med samarbeidet. Allerede i 1937 ble det opprettet et samarbeidsutvalg, og han var glad for at LO etter hvert hadde oppdaget dette. Han sa at dette også burde komme til uttrykk i praksis. Mange funksjonærer kan nok ha stor viten om tekniske og merkantile spørsmål, sa han, men det viktigste når vi skal finne representanter, blir å se på den enkeltes politiske innstilling. De som har den rette innstillingen, bør også foretrekkes.

Tor Halvorsen, Sekretariatet, sa at retningslinjene forutsetter at samarbeidsutvalg opprettes alle steder, men at dette ennå ikke er blitt realisert. Han håpet at den utredningen som nå var i gang om den offentlige sektor, snart var ferdig, slik at dette prinsippet også kunne gjennomføres der. Han mente videre at Myhres forslag var ivare tatt i Sekretariatets innstilling. Spørsmålet forutsettes løst ved kommende revisjon av Hovedavtalen.

Voteringen.

Dirigenten gikk så over til voteringen over de enkelte forslag som var opptatt og de som var satt fram under debatten.

Morten Brennass forslag ble enst. oversendt Sekretariatet.

Per Arne Torsviks forslag ble enstemmig oversendt Sekretariatet.

Odd W. Jacobsens forslag ble enst. oversendt Sekretariatet.

Sekretariatets innstilling nr. 933 a ble så tatt opp til votering og enstemmig vedtatt.

DAGSORDENENS PUNKT 11

LOs handlingsprogram.

Kongressen tok deretter fatt på behandlingen av punkt 11, LOs handlingsprogram.

Tor Halvorsens innledning om handlingsprogrammet.

1. *Faglig regnskap.*

På Kongressen i 1969 fikk vi for første gang et LOs handlingsprogram. Før dette hadde de enkelte kongresser trukket opp retningslinjene for Landsorganisasjonens arbeid i kommende periode gjennom enkeltvedtak og resolusjoner. Det nye i 1969 var at vi fikk samlet retningslinjene for kongressperioden 1969—73 i et eget program.

Det kan trygt slås fast at dette programmet har vært til stor hjelp for oss i det arbeid vi nå har bak oss. Vi har i denne sammenheng lagt fram et faglig regnskap, der vi har sammenliknet de enkelte programposter i LOs handlingsprogram fra 1969 med hva som er gjort på vedkommende område i perioden.

Av det faglige regnskapet går det fram at fagbevegelsen må arbeide gjennom flere områder.

For det første har vi saker som kan løses gjennom en organisasjonsmessig behandling, innad i organisasjonen. For det andre har vi programposter og vedtak som bare kan realiseres gjennom forhandlinger, og for det tredje har vi programposter og vedtak som bare kan løses ved politiske tiltak.

De enkelte programposter i handlingsprogrammet fra 1969 er realisert på forskjellige måter i tråd med dette, alt etter hva slags programposter det er tale om. Den konkrete framstilling av dette går detaljert gjennom i det framlagte faglige regnskap. La meg her bare som eksempel nevne hva slags virkemidler vi har brukt for å gjennomføre enkelte programposter:

Et eksempel på en programpost som er søkt realisert ene og alene gjennom organisasjonsmessige kanaler er å gå inn for et økt samarbeid med fagbevegelsen i andre land. Dette er i kongressperioden dels gjort ved dannelsen av Nordens faglige samorganisasjon, og ved stiftelsen av Den Europeiske faglige samorganisasjonen.

I handlingsprogrammet av 1969 var det en programpost som het at LO skulle arbeide for en rettferdigere inntektsfordeling. Det er ganske klart at en slik programpost i kongressperioden har krevd arbeid på både det rent faglige og forhandlingsmessige plan, og på

det politiske plan. Gjennom tariffrevisjonene er oppgjørene i 1970 og 1972 gitt en lavtlønnsprofil, og samtidig har fagbevegelsen forsøkt å påvirke de politiske beslutninger med hensyn til skatte- og avgiftsendringer.

La meg så til slutt nevne et eksempel på et arbeidsfelt som det bare har vært mulig å komme videre på gjennom påtrykk av de politiske kanaler. Det gjelder de endringer i aksjeloven som har lagt grunnlaget for bedriftsdemokratiet. Det viste seg under arbeidets gang at det her var nødvendig å gå lovveien, noe som selvfølgelig bare kan gjøres gjennom de politiske organer. Da regjeringen Bratteli overtok regjeringsmakten, ble det satt i gang et raskt og effektivt arbeid med å gjennomføre de nødvendige endringer i aksjeloven for at bedriftsdemokratiet så snart som mulig kunne tre i funksjon.

Av det faglige regnskapet vil dere se at de enkelte programposter i perioden er satt ut i livet med varierende styrke. Dette har sammenheng med handlingsprogrammets karakter — det er i virkeligheten et kombinert arbeids- og perspektivprogram.

På mange måter har det en stor fordel å ha programmet som et slikt kombinert program. Den største fordelene ligger i at de enkelte programposter, og det arbeid som dermed gjøres fra LOs side, kan ses i en sammenheng og et perspektiv. Vi vil alltid ved realiseringen av en programpost se om vi har kommet langt nok på dette felt, eller om vi må regne med nye framstøt i årene som kommer.

2. *Det reviderte program.*

Til denne Kongressen legger Sekretariatet fram et forslag til revidert handlingsprogram for Landsorganisasjonen. Programmet er i sin oppbygging svært lik programmet fra 1969 — også denne gangen har vi valgt å gi programmet karakteren av et kombinert arbeids- og perspektivprogram.

Likevel atskiller programmet seg på vesentlige felter fra sin forgjenger. La meg i første omgang få nevne de *nye* felter som er gitt en bredere behandling i dette forslaget enn i det forrige programmet: det gjelder arbeidsmiljøet, natur- og miljøvernet, forskningspolitikken, forbrukerpolitikken, kulturpolitikken, boligpolitikken og vårt engasjement i forsikringsvirksomhet.

Disse nye områdene i handlingsprogrammet viser med all ønskelig tydelighet bredden i fagbevegelsens engasjement. Og — ikke mindre viktig — det viser at fagbevegelsens engasjement strekker inn nye felter av samfunnslivet.

Jeg vil gjerne få si noen ord om den programbehandling vi har hatt i Landsorganisasjonen forut for Sekretariatets framlegg til revidert handlingsprogram.

Vi har gjennom hele kongressperioden bevisst lagt vekt på å trekke LOs medlemmer med i en aktiv diskusjon omkring de problemstillinger som behandles i handlingsprogrammet. Dette har vært en kontinuerlig prosess. En stor del av LOs medlemmer har faktisk vært kontinuerlig med i denne behandlingsprosessen i kongressperioden. Gjennom en rekke brevkurs har vi resitert problemstillinger som har avfødt diskusjon i grupper, klubber og foreninger. La meg i denne sammenheng få nevne brevkurs som «Program for LO», «LO — ditt redskap», «LO-debatt om arbeidsmiljøet», «Forbruker med viten og vilje», «Forsikring — mål og midler», «Debattopplegg om de nye hovedemnene i handlingsprogrammet: arbeidsmiljøet, boligpolitikken, forskningspolitikken og forbrukerpolitikken».

De svar og reaksjoner vi har fått på de problemstillingene som er presentert i brevkursene har gitt oss et totalbilde av de holdninger og de standpunkter LOs medlemmer har. Dette er så lagt til grunn for utarbeidelsen av det nye handlingsprogrammet. En kan regne med at ca. 15 000 av LOs medlemmer har vært med i denne kontinuerlige programprosessen.

La meg i denne sammenheng få nevne at det på Kongressens bord er lagt ut et resymé av de svar vi har fått inn i forbindelse med ett av debattoppleggene som vi har hatt ute i forbindelse med revideringen av LOs handlingsprogram. Dette debattopplegget omfattet fire hovedemner: arbeidsmiljøet, boligpolitikken, forskningspolitikken og forbrukerpolitikken og var laget spesielt med henblikk på programrevisjonen. Sekretariatet har lagt vekt på å få fram i programmet de synspunkter som medlemmene er kommet fram med under den kontinuerlige programbehandlingen.

3. *Utgangspunktet for LOs handlingsprogram.*

Når vi skal utarbeide et handlingsprogram for fagbevegelsen er formålsparagrafen i LOs vedtekter et selvfølgelig utgangspunkt. Programmet må så an vise det mer konkrete arbeid for å nå fram til de målsettingene som er angitt i formålsparagrafen.

Som et ledd i dette har vi i programmet reist en rekke forslag. Vi er helt klar over at alle disse forslagene ikke kan gjennomføres samtidig — og de kan ikke gjennomføres i kommende 4-årsperiode. Men forslagene er satt inn i en sammenheng, og de må være retningsgivende for det arbeid som LOs tillitsmenn og LOs administrasjon.

Vi har i programmet sagt det slik at begrensede ressurser alltid vil nødvendiggjøre en bevisst prioritering. De enkelte programposter i LOs handlingsprogram må derfor gjennomføres etter en nærmere prioritering som foretas av de valgte organer i fagbevegelsen.

Men én ting må vi ha klart for oss: Det er en umulighet å legge opp til et ærgjerrig program, med en rekke programposter, uten at en samtidig er villig til å prioritere målsettingen om en sterk økonomisk vekst også i årene framover. Denne veksten må styres, og de kvalitative sider ved veksten må stå sentralt i vårt arbeid i årene framover. Men vi må aldri glemme at det er inntektsøkningen i samfunnet som i det hele tatt muliggjør reformer og forbedringer for det enkelte mennesket.

Det er i virkeligheten en illusjon å tro at vi kan sikre sentrale faglige målsettinger som full sysselsetting, inntektsutjamning, inntektstrygghet, et godt utdanningstilbud for alle og et kulturtilbud som når ut til flest mulig, uten at vi legger det materielle grunnlag til rette i form av en sterk økonomisk vekst.

Men vi må ikke gjøre oss til talsmann for en uhemmet økonomisk vekst på bekostning av andre verdier. Vi har presisert dette i utkastet til handlingsprogram, og vi har lagt vekt på klare og forpliktende programposter som skal ta vare på enkeltmenneskets situasjon i det samfunn vi vil få i årene framover. I denne sammenheng må se både den brede plasseringen som arbeidsmiljøet, natur- og miljøvernet, forbrukerpolitikken og kulturpolitikken har fått i programmet.

4. *Enkelte programposter.*

Det handlingsprogram som i dag legges fram på Kongressens bord er et nytt forpliktende arbeids- og perspektivprogram for fagbevegelsen. Programmet har karakter av retningslinjer for det arbeid som fagbevegelsen må utføre i tida som kommer, slik vi nå ser dette arbeidet. Det nye programmet er tildels sterkt forandret fra programmet av 1969, noe som har sammenheng med nye problemstillinger og den utviklingen som har skjedd i mellomtiden. Jeg skal i denne innledningen gå forholdsvis kort igjennom de viktigste endringene.

La meg først si noen ord om de nye områder som har kommet med i programutkastet.

Det er et eget avsnitt om arbeidsmiljøet. Selv om arbeidsmiljøet selvfølgelig alltid har vært sentralt i fagbevegelsens arbeid, er det ganske klart at vi i løpet av de siste årene er blitt mer bevisst om

hvor viktig dette arbeidet vil være i tida framover. Vi kan ikke sette oss imot de forandringer som nødvendigvis må skje i vårt arbeidsliv, og vi kan heller ikke sette oss imot at ny teknologi og nye produksjonsprosesser vinner innpass. Men som de ansattes organisasjon er det vår plikt å sikre de ansatte mot uheldige påvirkninger av de endringene som faktisk finner sted.

I den store miljøvernundersøkelsen som Landsorganisasjonen for en stund siden gjennomførte, viste det seg som kjent at 85 prosent av de fagorganiserte opplevde et eller flere miljøproblemer på arbeidsplassen. 22 prosent mente selv at de er rammet av sykdom eller skade som følge av slik påvirkning.

Denne undersøkelsen bekreftet hva vi på forhånd antok i forbindelse med miljøproblemene på arbeidsplassene, og det styrket oss i forståelsen av hvor viktig det er at vi har et framtidsrettet program på dette feltet. Dette er da bakgrunnen for at vi har fått et eget avsnitt i det nye handlingsprogrammet som omfatter et bedre arbeidsmiljø.

For første gang har vi også med et eget avsnitt om forskningspolitikken. Vi vet at gjennom de beslutningsprosesser som finner sted og som har betydning for de forskningsprosjekter som skal velges, bestemmes i virkeligheten store deler av den politiske og sosiale utvikling i årene framover. For fagbevegelsen er det viktig å sikre at en i denne beslutningsprosessen tar tilstrekkelig vare på de interesser som lønnstakerne har. For fagbevegelsen er det viktig at forskningen innrettes på en slik måte at den bidrar til å sikre trykgheten for det enkelte menneske.

Vi må derfor arbeide for at fagbevegelsen blir bedre representert i de besluttede organer i norsk forskning i tiden framover enn hva tilfellet er i dag. Et første skritt på dette felt er gjort i og med opprettelsen av LO's eget forskningsutvalg, og i og med at LO er blitt representert i rådet til Norges Naturvitenskapelige forskningsråd.

Vi vil som sagt videreføre dette arbeidet, og vi foreslår i programmet at LOs forskningsutvalg etter hvert må utvikles til å bli et effektivt koordineringsorgan for fagbevegelsens forskningspolitikk.

La meg også i denne sammenheng nevne at vi i programmet tar opp spørsmålet om at de ansatte må få merinnflytelse på bedriftsplan på valg av forskningsprosjekter. Dette spørsmålet kan ses i sammenheng med den videre utvikling av bedriftsdemokratiet, da vi gjennom dette vil kunne sikre de ansatte medinnflytelse på de beslutninger som tas i bedriften, også i forskningspolitiske avgjørelser.

Også forbrukerpolitikken har fått sitt eget avsnitt i det reviderte programmet. Som jeg tidligere nevnte, har vi hatt to brevkurs til debatt om forbrukerpolitiske spørsmål, og av svarene på disse brevkursene går det klart fram at det store flertall av LOs medlemmer ønsker at fagbevegelsen skal engasjere seg sterkere i forbrukerpolitikken enn hva tilfellet har vært til i dag.

Vårt utgangspunkt er at det er ikke tilstrekkelig at fagbevegelsen arbeider for å øke medlemmenes levestandard gjennom inntekts- og lønnsforbedringer, men at levestandarden for så vidt er like avhengig av hva folk får igjen for pengene. Produktenes kvalitetet er like bestemmende for levestandardutviklingen, og det er nødvendig at forbrukerne får innflytelse på det varespekter som foreligger.

Vårt utgangspunkt er også at på den ene siden er produsentene og selgerne godt organisert, mens kjøperne — forbrukerne — er svakt organisert. I virkeligheten står forbrukeren i en svak stilling overfor selgerne.

Fagbevegelsens oppgave må være å arbeide for å styrke forbrukerens stilling på bekostning av selgerens stilling i markedet.

Kulturpolitikken har fått sin selvfølgerlige plass i det nye handlingsprogrammet. Fagbevegelsen — som en massebevegelse — har som sin oppgave å arbeide for at kunst og kultur når ut til flest mulig, og at flest mulig av de fagorganiserte tar del i kulturelle egenaktiviteter. Vi slår i programmet fast at kulturens oppgave er mangesidig, den skal bidra til å skape et rikere og mer meningsfylt liv for det enkelte menneske, men de skal også bidra til å utvikle selvstendighet og kritisk evne. Kulturen skal øke menneskets evne til innlevelse og opplevelse, og den skal skape kontaktflater mellom menneskene.

Etter vedtak på forrige Kongress har LO fått et eget Kulturutvalg, og det foreligger forslag til denne Kongressen om at dette Kulturutvalget skal gjøres permanent. Dette — sammen med det økte kulturpolitiske engasjement som handlingsprogrammet gir uttrykk for — viser bredden og interessen i Landsorganisasjonen uttrykk for at vi skal øke vårt kulturelle engasjement i årene framover.

Boligpolitikken har også fått et eget avsnitt i handlingsprogrammet. Boligene og bomiljøene spiller en stor rolle for det enkelte menneskes totale livssituasjon. I programutkastet legges det spesiell vekt på en fornuftig utvikling av bomiljøene, og det legges sterk vekt på at fagbevegelsen vil støtte boligsamvirket og leieboernes organisasjoner.

Fagbevegelsen har lenge engasjert seg aktivt i *forsikringsvirksomhet*. Gjennom samarbeid med forsikringsselskapene Samvirke, har en utviklet en rekke rasjonelle forsikringsordninger som de fagorganiserte nyter godt av.

I dette arbeidet utnytter vi en fordel som de private forsikrings-selskaper ikke har — vi utnytter det organisasjonsmessige engasjement som vi har i fagbevegelsen.

Det var stor strid om LOs engasjement i forsikringsvirksomhet da den kollektive hjemforsikringen ble innført, men utviklingen senere har nok ført til at det i dag er en bred enighet blant LOs medlemmer om at fagbevegelsen bør engasjere seg aktivt i slik virksomhet. Ikke minst svarene på de brevkurs vi har hatt i kongressperioden, viser dette.

Dt reviderte handlingsprogrammet er da lagt opp i tråd med dette, og åpner mulighetene for nye forsikringsframstøt som skal sikre de fagorganisertes behov for økonomisk trygghet for liv, for helse og for eiendom.

Også *natur- og miljøvernet* har fått sitt eget avsnitt i det nye handlingsprogrammet.

Vårt utgangspunkt er her den konflikt som er innebygd i vårt system: På den ene siden har vi kortsiktige økonomiske profittinteresser, interesser som ofte ønsker å utnytte ressursene raskest mulig i økonomisk øyemed — mens vi på den annen side har de mer langsiktige interessene, der vi ser at ressursene er begrenset, og at de må utnyttes rasjonelt på lengre sikt.

Problemet er da ofte at mange viktige beslutninger i vår samfunnsøkonomi treffes nettopp av krefter med kortsiktige profittinteresser, mens fellesskapets styringsmuligheter bare er svakt utviklet.

Vi mener derfor at problemer av denne type bare kan løses gjennom en planøkonomi og en sterk samfunnsmessig styring. Etter vårt syn vil dette bety en naturlig videreutvikling av den økonomiske politikk som har vært ført i Norge i etterkrigstida, og der vekst nettopp skal kombineres med langsiktig vern om ressursene.

Et område i programmet som naturlig må forandres etter den utvikling som har funnet sted i kongressperioden, er avsnittet om *bedriftsdemokrati*. Bedriftsdemokratiet og den videre utvikling av dette blir behandlet som eget punkt på Kongressens dagsorden, men la meg her bare slå fast at vår målsetting må være å innføre bedriftsdemokrati i alle typer bedrifter, ikke bare i private aksjeselskaper slik de endringer i aksjeloven som nå har funnet sted gjelder for.

La meg i denne sammenheng få føye til at den voldsomme utviklingen som har funnet sted i retning flernasjonale selskaper i de senere årene, er en utfordring til fagbevegelsen på mange måter. I programmet gjør vi oss til talsmann for at fagbevegelsen på det internasjonale plan må ta opp arbeidet med å sikre innflytelse for de ansatte også i disse selskapene. I det nordiske og det europeiske faglige samarbeidet må dette bli en av de viktigste arbeidsoppgaver i tida framover.

Programmets avsnitt om lønssystemer må sees i sammenheng både med avsnittet om arbeidsmiljø og avsnittet om bedriftsdemokrati. Det er viktig at vi tar arbeidsmiljømessige hensyn når vi utformer våre lønssystemer i tiden framover, og det er viktig at lønssystemene stimulerer til engasjement og medbestemmelse.

Faglig politisk samarbeid er nødvendig.

La meg så avslutningsvis få vende tilbake til det jeg begynte med — nemlig det faglige regnskapet vi har lagt fram. Under arbeidet med dette faglige regnskapet ble vi stadig mer klar over at en stor del av programpostene i det forrige handlingsprogrammet ikke kunne ha vært realisert uten at vi hadde hatt en regjering utgått av Arbeiderpartiet i deler av kongressperioden. Dette understreker ganske klart nødvendigheten for fagbevegelsen at vi har et nært og intimt samarbeid med Det norske Arbeiderparti.

I realiseringen av LOs programposter — slik de kommer til uttrykk i det handlingsprogrammet vi nå skal diskutere — er det nødvendig at vi arbeider på mange plan. Vi må arbeide gjennom fagbevegelsens eget apparat, gjennom tariffrevisjonene, og gjennom påvirkning av de politiske kanaler. Erfaringen viser at det faglig-politiske samarbeid mellom Landsorganisasjonen og Det norske Arbeiderparti vil være av helt avgjørende betydning for realisering av det programmet som vi nå legger fram.

Jeg vil anbefale at Kongressen tar det faglige regnskapet til etterretning, og jeg vil anbefale at Kongressen vedtar Sekretariatets innstilling i forbindelse med handlingsprogrammet:

Ordskiftet.

Forslaget til handlingsprogrammet godkjennes.

Lillian Bekkevad redegjorde innledningsvis for hvorfor man i LO ikke hadde noen kvinnebevegelse. På bakgrunn av et vedtak på Kongressen i 1969 står man foran en omlegging fra en kvinnenemnd til et faglig familiepolitisk råd (LOs utvalg for familiespørsmål). Hun så på dette med glede. Hun sa at i arbeidet fram til nå, har

man arbeidet for å verve kvinner i LO, bedre lønnsnivået til typiske kvinneyrker, å arbeide for like rettigheter til utdanning for jenter og gutter, samme pensum i praktiske fag i grunnskolen osv. Hun fortsatte:

En annen viktig oppgave har vi sett i å arbeide for større forståelse hos våre ansvarlige myndigheter når det gjelder å tilrettelegge tiltak som kan gjøre det mindre nødvendig for yrkesaktive kvinner å bli borte fra arbeidet på grunn av f. eks. barns sykdom, og som kan gjøre det lettere for flere kvinner å være yrkesaktive, bl. a. ved at det skapes bedre og mer hensiktsmessige boliger og at det bygges flere daginstitusjoner (førskoler).

Vi har ment, at for å kunne nå disse viktige mål, var det riktig å arbeide for at fagbevegelsens kvinner fikk bedre representasjon i de komitéer og utvalg som arbeider med disse ting.

Kvinnene kan, når de holder sammen og solidariserer seg med hverandre, være sterkt opionsskapende. Vi kan, når vi samler oss om en sak, bli en maktfaktor som både fagbevegelsen, våre myndigheter og våre politikere blir nødt til å ta hensyn til.

Men hvor vi snur og vender oss, så ser vi at mange forhold stenger arbeidet for å oppnå større likestilling — ikke bare i arbeidslivet, men i familie og samfunn for øvrig også.

Dette er grunnen til at LOs kvinnenemnd på Kongressen i 1969 ikke hadde noen innvendinger da Kongressen fattet en prinsippavgjørelse om at Kvinnenemnda på et passende tidspunkt skulle omdannes til familieråd.

Det viktigste ved en slik omlegging, vil etter min oppfatning bli at dette blir et organ i LO på linje med andre fellesorgan. Dvs. at det blir et forum sammensatt av både kvinner og menn.

Tidligere var det slik at alt som hadde med familiepolitikk og sosialpolitikk å gjøre, tradisjonelt var kvinnespørsmål. Og i årenes løp har både de fagorganiserte og de politiske kvinnene gjort en stor innsats her.

Men skal vi komme videre med likestillingsdebatten, må vi først komme til en innrømmelse av at disse tingene angår oss alle, m. a. o., det er både mannsak og kvinnesak (menneskesak).

Når store forandringer skal finne sted, snakker vi gjerne om en modningstid. Et forslitt uttrykk, men kanskje en slik modningstid har vært nødvendig i denne saken.

Hvordan skal vi så få være med på å skaffe oss innflytelse på vår egen hverdag, innflytelse på alle de tingene som stenger oss ute fra å delta i et rimelig forhold?

Vi må bl. a. ikke fraskrive oss ansvar. Vi må arbeide for å få og være villig til å ta de verv som til enhver tid blir stillet til disposi-

sjon. Egentlig burde ingen jobb være for liten, fordi alle de små steinene er deler av et større byggverk.

Vi må inn i de forsamlinger og de styrever og råd som treffer beslutninger om hvilke oppgaver som skal prioriteres.

Man kan si om LO at det er en interesseorganisasjon som skal overvåke lønnstakernes interesser. Men LO er også, ikke minst i kraft av sin størrelse, noe mer. Den er en maktfaktor som i høy grad kan være med å bestemme utviklingen i landet vårt. Slik vil vi også at det skal være.

Samfunnet vårt forandres i stadig økende tempo. Det forutsetter også at de organer som skal styre utviklingen har i seg evnen til forvandling og fornyelse. Dette medfører at LO i framtiden vil måtte møte andre krav og oppgaver enn dem mange tidligere regnet som fagbevegelsens primære.

Spør vi oss selv, hva er lønnstakernes interesser og skal LO beskjefte seg med disse, så blir det i framtidens samfunn ikke så mange oppgaver som er LO uvedkommende.

På denne bakgrunn har vi i Kvinnenemnda hatt et eget utvalg som har fremmet forslag til programkomitéen for handlingsprogrammet. Vi diskuterte først ønskeligheten av et eget familiepolitisk avsnitt i programmet, men fant hurtig ut at de familiepolitiske oppgavene spenner over de fleste kapitler i handlingsprogrammet. Vi fant det derfor ønskelig at våre forslag ble innarbeidet under de ulike kapitler.

Vi er godt fornøyd med den behandling forslagene har fått i programmet. De fleste av dem finner vi igjen i mer generelle formuleringer.

Men det er ett av våre forslag som, etter vårt oppfatning, ikke er blitt klart nok formulert, og det gjelder *likestilling ved representasjon i fagbevegelsens egne organer*.

Jeg vil be om at denne forsamling ikke oppfatter meg som en uttidig kvinnesaksforkjemper når jeg tar opp igjen dette forslaget.

Vi har «*Vekst og vern — demokrati og likestilling*» som motto for denne kongressen, og i flere formuleringer framgår det at det finnes vilje til å være med på å skyve på utviklingen. Det vil da, etter min mening, være en riktig konsekvens av denne holdningen at vi først rydder opp i vårt eget hus. Jeg vil derfor be om at følgende forslag blir opptatt og støttet av denne forsamlingen:

I innledningen til handlingsprogram foreslås inntatt følgende nytt 3. avsnitt:

•Landsorganisasjonen i Norge skal — — — — —

•Arbeide for reell likestilling ved representasjon i fagbevegelsens egne organer.•

Videre tas inn i innledningens 3. siste avsnitt:

«Tradisjonelle oppfatninger om fagbevegelsens oppgaveområder må vike for et dynamisk syn» — — — følgende:

«Det er nødvendig i kommende kongressperiode at fagbevegelsen prioriterer arbeidet med å skape en mer balansert sammensetning av kvinner og menn i fagbevegelsens besluttede organer og i de utvalg og råd som fagbevegelsens oppnevner.

Alle har krav på å ha medinnflytelse på sin egen hverdag — og å være representert i et rimelig forhold.

Vi mener at med å vise vår vilje til å stå samlet med fagbevegelsens menn, også når det gjelder å fremme forslag til viktige reformer, har vi tatt konsekvensen av det vi hevder når vi sier at familiepolitikk ikke kan være, eller er kvinnesak.

Vi er klar over at et program må være et arbeidsdokument med en framtidsrettet målsetting. Vi er like klar over at gjennomføringen av det vil være et spørsmål om prioritering.

Bare ved å gjøre oss til en del av et større fellesskap og ikke ved å påberope oss å være en egen sosialgruppe, tror jeg vi har sjansen til å nå fram til det vi ennå må innrømme er et mål som blinker i det fjerne, *nemlig full likestilling og like rettigheter for alle grupper i vårt samfunn.*»

5 minutters taletid.

Dirigenten foreslo 5 minutters taletid.

Enstemmig vedtatt.

Bjørn Barang, Tjenestemannslaget, Høyden, holdt fram at fagbevegelsen måtte være politisk engasjert hvis den skulle nå sine mål. Det politiske regnskap viser hvor fagbevegelsen har engasjert seg, og de mål den har nådd.

Jeg er selv sterkt engasjert i det politiske arbeid i en presskommune. Utkantproblemen og de problemene pressområdene har, er to sider av samme sak. Vi trenger en sterkere styring på en rekke områder, og jeg håper Arbeiderpartiet fra høsten av kommer tilbake i regjeringsposisjon. Den sittende regjeringen har skapt mange vansker. Ved innstramming på statsbudsjettet har den gjort det umulig for en rekke kommuner å oppfylle boligprogrammet.

Egil Bråten, Bygning, Oslo, syntes det var et innholdsrikt og godt handlingsprogram, men han ville foreslå en tilføyelse i forbindelse med punktet om demokratisering av forsikring. Det er — på bakgrunn av den debatt vi har ført om formålsparagrafen — lite

sannsynlig at det skjer noe radikalt til forandring av samfunns-systemet. Det vi kan gjøre, er å bygge ut forsikringsordningen og dermed gjøre fagforeningsboka mer gullkantet. Forslaget lyder:

«Landsorganisasjonen vil ved framtidige lønnsoppgjør gå inn for en avsetning til utvidelse av forsikringsordninger for de fagorganiserte gjennom Samvirke.»

Björg Johansen, Oslo Samorg.: Forslaget til revidert Handlingsprogram er etter min oppfatning, mer enn en ønskeliste. Solidaritet ut fra fellesskapets interesser og ut fra interessene til den enkelte lønnstaker går som en rød tråd gjennom programmet.

Under avsnittet «Arbeid og trygghet» sies det bl. a.:

«Fagbevegelsen støtter den positive teknologiske utvikling. Fagbevegelsen vil imidlertid arbeide for at den teknologiske utviklingen blir holdt under kontroll og utnyttet ut fra fellesskapets interesser og ut fra interessene til de enkelte lønnstakere.»

I denne forbindelse vil jeg ta opp et spesielt felt som, så vidt jeg kan se, ikke er berørt i Handlingsprogrammet, men som flere talere har berørt i andre sammenheng her. Det gjelder problemene som reiser seg i forbindelse med databehandling og personlighetsvern.

I forbindelse med den raske tekniske utvikling er problemet databehandling og personlighetsvern blitt meget aktuelt. Den maskinelle behandling av data om enkeltpersoner er fortsatt underlagt det samme regelverk som de tidligere manuelle metoder.

Stortinget har ved flere anledninger drøftet problemene som nåtidens og framtidens databehandling fører med seg. Utviklingen peker i retning av at den personlige integritet står i fare. Fordeler og faremomenter bør avveies og kontroll- og sikringstiltak bør settes i verk for å sikre misbruk av personlige forhold. Imidlertid kan vi ikke stoppe utviklingen, og det er jo heller ikke ønskelig. Databehandlingens eksplosive utvikling trenger styring. LO må i høy grad være med i styringen av nåtidens og framtidens databehandling, og bidra til, på en forsvarlig måte, å gjøre bruk av data-teknikkens muligheter. En står her overfor store avveiningsproblemer.

I dette arbeid må vi være aktivt med og foreta nødvendige utspill. Det er vel for øvrig kjent at to utvalg arbeider med disse spørsmål for den offentlige sektor.

Jeg tillater meg, dirigent, å fremme følgende forslag, som bes oversendt Sekretariatet til videre behandling:

«Landsorganisasjonen bør, med Handlingsprogrammet som utgangspunkt, ta opp problemer som reiser seg i forbindelse med databehandling og

personlighetsvern. Landsorganisasjonen bør foreta de nødvendige utspill for å beskytte den enkelte lønnstakers personlighetsvern og vern om privatlivets fred i forbindelse med det stadig økende antall databanker.

Landsorganisasjonen bør til enhver tid ha en oppfatning av:

Hvilke data som skal samles inn.

Hvem som skal ha adgang til dem, og

hvordan de skal brukes.

Disse oppfatninger bør vurderes kontinuerlig og om nødvendig justeres i pakt med utviklingen innen datasektoren.»

Dirigenten foreslo strek med de inntegnede talere.

Jahn Ravnaas, Handel og Kontor, Oslo, understreket den store betydning LO har med sine 600 000 medlemmer, sine 5000 avdelinger og ca. 50 000 tillitsmenn. Han pekte også på det gode miljø som er innen fagbevegelsen, et miljø som mange andre grupper misunner den for. Selv borgerlige politikere har måttet erkjenne at fagbevegelsens syn i mange tilfelle er bestemmende for hva stat og kommune fatter av vedtak. Det er vel noe i det Aspengren sa at LO-kongressen har like stor interesse som et stortingsvalg. Han kom inn på det forslag til handlingsprogram som var lagt fram og pekte på rekken av oppgaver. Hva er det vi ikke berører i handlingsprogrammet? spurte han.

— Skal LO i framtiden kunne løse sine mange oppgaver, er det nødvendig med mer ekspertise og enda større kraft i arbeidet. Mange ganger svikter det også på det lokale plan. Jeg håper at vi i framtiden kan unngå å få debattheftet om Hovedavtalen tilsendt fem på tolv. Det må skje en bedre samordning av vår totale virksomhet, og planer må i god tid gjøres kjent for medlemmene. Først da kan vi makte våre oppgaver og hindre byråkrati.

Ingeborg Jacobsen, Bekledning, Drammen, sa at en gruppe var lite nevnt på Kongressen, nemlig de alderstrygdede. Man har snakket mye om nedsettelsen av pensjonsalderen, men lite om hva som skal skje med disse menneskene etterpå. Hva skjer når disse menneskene blir syke, og det er umulig å få dem inn på et sykehjem, slik situasjonen er i dag?

— Vi må sørge for å bygge opp aldersboliger som er tidsmessige. Når man ser på mange av de bygg som står i dag, må man spørre seg om fornuften har tatt permisjon. Det mange tilbys er ikke leiligheter, men hybler. Når gamle blir syke, er det ofte familien som må føre tilsyn. Men hvis sykdommen blir langvarig, er dette en stor belastning. Og hva med dem som ikke har familie? Ett konkret eksempel jeg kjenner dreier seg om en blokk på tre etasjer

uten heis og med en telefon i enden av kjelleren. De alderstrygdede behandles på mange måter som stebarn, og man glemmer at disse har vært med å bygge opp det samfunnet vi har i dag. Jeg synes at man bør satse mer på pleie og omsorg for denne gruppen, og jeg savner dette nevnt i handlingsprogrammet. Jeg vil ikke fremme noe eget forslag så sent på Kongressen, men henstiller til Sekretariatet å ta med dette i det endelige handlingsprogrammet.

Per Berge, Norsk Tjenestemannslag, Trondheim: Først må jeg si meg glad over Landsorganisasjonens engasjement i disse spørsmål.

På min arbeidsplass, som er innenfor universitet-/forskningssektoren, har dette punkt i handlingsprogrammet skapt forventning. Dette er jo også for LO et forholdsvis nytt organisasjonsområde.

Ifølge en statistikk fra NAVF var de direkte kostnader på dette området i 1971 ca. 900 millioner kroner, som fordelte seg på universitet og høyskoler, forskningsinstitusjoner og næringslivets laboratorier. I alt var ca. 20 000 personer aktivisert i forskningsarbeid. Dette er et område i sterk ekspansjon, og det blir derfor av stadig større betydning for fagbevegelsen hvordan disse ressursene brukes.

I et samfunn er det av stor betydning at vår viten går langt videre enn hva vi kan utnytte i nær framtid.

Det finnes mange eksempler på at kortsiktige løsninger har ført til skadelige resultater — ikke minst for miljøet. Derfor må en stor del av forskningen være langsiktig og ikke bare rettet mot løsning av umiddelbare problemer.

For våre universiteter og høyskoler må forskning av generell art støtte opp under undervisningen.

En kan også peke på at forskning kan være sterkt utviklende.

Riktig forskning vil fremme fantasi og kreve ærlighet og systematisk arbeid.

Forskning kan også være menneskefiendtlig.

Vi er f. eks. betenkt over forskning på markedsføring, som ofte skaper kunstige behov, særlig gjennom utnyttelse av reklame.

Forskning kan også tas i bruk for å rasjonalisere bort mennesker som kan bli sosiale klienter i stedet for å ha et rimelig arbeid.

Spesielt ille er det når forskning tilsynelatende skal fremme arbeidstakernes interesser og i stedet fører til at grupper med en felles situasjon settes opp mot hverandre. Dette må fagbevegelsen være sterkt opptatt av å hindre.

Forskning kan gi grunnlag for økt produksjon uten økt innsats.

Men forskning kan også gi forståelse av samfunnet vi lever i, og bl. a. de tekniske nyvinningsers påvirkning av dette samfunnet.

Det er av vesentlig betydning for fagbevegelsen at denne kunnskapen blir brukt til beste for samfunnet, til økt produksjon og en samfunnsomforming i den retning fagbevegelsen ønsker.

Forskningen kan deles i to grupper — *Grunnlagsforskning og Anvendt forskning.*

Grunnlagsforskningen drives i hovedsak ved landets universiteter.

Universitetene er selvstyrte organer som i hovedsak får sine midler fra staten.

For fagbevegelsen har dette den hovedfordel at forskningen er relativt lite kontrollert av kapitalkreftene.

Dette gir seg bl. a. uttrykk i at universitetene har kunnet sette sine egne høye kvalitetskrav til forskningen.

Svakheten ved universitetets organisasjon er knyttet til mangelen på indre demokrati.

Dette er i ferd med å endre seg — og her kan fagbevegelsen medvirke.

En annen hovedsvakhet er den dårlige kontakt mellom universitetet og resten av samfunnet.

Anvendt forskning drives stort sett direkte av bedriftene.

Næringslivets forskning vil være sterkt målrettet og ta sikte på løstning på kort sikt.

Det må derfor være en viktig forutsetning at de *offentlige* bevilgninger tar seg av den langsiktige, samfunnsmessige forskningen.

Dette er en langtidsinvestering av største betydning for framtida.

I de senere år har det på enkelte hold vært en tendens til å overføre offentlige midler tildelt den teknisk-naturvitenskapelige sektor til løsning av konkrete industrioppgaver.

Forklaringen på dette må være at kravet om industristøtte til prosjektene kreves før statsmidler tildeles — dessuten at industrien er sterkt representert i de komitéer og utvalg som vurderer prosjektene og fordeler midlene.

Bedriftene har også indirekte kontroll med en stor del av forskningen ved forskningsinstituttene, ved at disse gis som oppdrag og ved at kapitalkreftene er representert i Norsk Teknisk-naturvitenskapelig Forskningsråd.

Oppdragsforskningen er også styrt av statlige organer — men, i motsetning til Statens styring av universitetene, er det her de berørte organer innen statsadministrasjonen selv som styrer forskningen.

Den betydelige oppdragsforskning svekker ofte kravet til kvalitet og vanskeliggjør offentliggjøring av forskningsresultatene.

Berge sammenfattet sitt syn i fem punkter:

Vi mener at fagbevegelsen bør engasjere seg i forskningen, ved bl. a.:

1. Foreslå øking av tildelingen til den almentvitenskapelige sektor.
2. Å arbeide for sterkere representasjon i forskningsrådene fra LO og de ansattes side innen universitetet, høgskole og forskningsinstituttene.
3. Arbeide for at forskere blir mer bevisste i sitt ordvalg, slik at i hvert fall språket blant forskere kan bli forstått av allmennheten.
4. Arbeide for større offentlighet omkring forskningen, slik at allmennheten også kan være med på styringen.
5. I tillegg til det forskningsutvalg LO har nedsatt, bør LO overveie å ansette kvalifiserte saksbehandlere som i hovedsak skal arbeide innen forskningsområdene.

Per Arne Torvik, Telefolkenes Fellesforbund, Ski, pekte på noe som ofte blir sagt: At LO er en organisasjon for de lavtlønte, og at den bare vil fremme de lavtløntes interesser. Uten å gå nærmere inn på påstandene, ville taleren anbefale at vi konkretiserer litt mer hva vi mener med ord som utjamning og inntektsutjamning. Vi kan nemlig ikke få noen utjamning i den forstand at alle i prinsippet skal få lik lønn, og det har heller ikke vært LOs mening, sa taleren og ba LO slå et slag i forbindelse med de vernede bedrifter: Attføring må ikke bare gå på de fysiske handikappede. Til slutt fremmet taleren dette forslag som en tilføyelse til Handlingsprogrammet, annet avsnitt i En inntektspolitikk:

— — — som kan virke inntektsutjammende. *De ulike spørsmål i denne forbindelse, eksempelvis lønnsdifferensiering, avhenger av utdanning, arbeidsbyrde, ansvar m. m., utredes. I denne sammenheng — — —*

Arne Laberg, Tjenestemannslaget, Bjerkvik, hadde en følelse av at mange ikke er oppmerksom på den rolle LO spiller i samfunnet. Men det stilles stadig sterkere krav til organisasjonen, og i senere tid er service kommet mer i forgrunnen. Det er stadig behov for assistanse, ikke minst blant eldre medlemmer. Derfor må vi arbeide både faglig og politisk for å virkeliggjøre handlingsprogrammet.

Joralf Johnsen, Kommuneforb., Olderskog, hilste med glede det som sies i handlingsprogrammet om bedring av arbeidsmiljøet. Men

skal vi greie å skape trygge og gode arbeidsplasser, må vi aktivisere vår innsats. Lønns- og arbeidsvilkår er viktige, men de er bare en del av det hele. Til slutt en bønn: La det bli drevet et nøkternt og saklig opplysningsarbeid blant dem som skal drive miljøarbeidet.

Hjalmar Frøshaug, Oslo samorg., holdt fram at en organisasjon alltid måtte betrakte seg selv som en problemløsende enhet, og forslaget til handlingsprogram er et meget viktig dokument sett fra denne synsvinkelen. Når det gjelder spesielt avsnitt om bolig- og bomiljø, trodde han vi måtte være villig til å satse noe mer enn hittil. Det må snart bli slutt på dette at familier — ofte familier med barn skal måtte friste tilværelsen på et eller to rom. Når det gjelder boligspørsmålet, ville taleren peke på at dette med tilfluktsrom i boligområder absolutt ikke er noe som bør belastes beboerne. Tiltak som har med krig å gjøre, er ikke noen boligsak.

Ivar Ødegaard, Oslo fylke: Jeg slutter meg til de forslag som er tatt opp i handlingsprogrammet. Dette forteller om fagbevegelsens store virkeområde og dens arbeid for å bedre det samfunn vi lever i.

Når jeg har bedt om ordet, er det for å si litt om arbeidsmiljøet, og jeg hilser med glede den plass bedring av arbeidsmiljøet har fått i programmet. Det vil bli en viktig oppgave for LO i tiden framover å delta på alle felter for å bedre arbeidsmiljøet. Undersøkelser viser at her er det oppgaver nok å ta fatt på.

Arbeidstakerne tilbringer en stor del av sin tid på arbeidsplassen. Det er derfor nødvendig for den enkeltes velferd og tilpasning at det miljø som omgir den enkelte — også på arbeidsplassen — er slik at det frambringer trivsel og velvære.

Etter min mening må det meste av verne- og miljøtiltak foregå på den enkelte arbeidsplass. Jeg hilser med glede den utbygging av Arbeidstilsynet som finner sted. Men skal vi nå fram må vi få en velordnet vernetjeneste på alle arbeidsplasser, og her vil verneombud og verneledere ha en viktig oppgave.

Det er her nødvendig at vi satser på opplæring og informasjon, ikke bare til verneledere og ombud, men til alle på arbeidsplassen. Skal vi nå fram med dette arbeid må alle på arbeidsplassen delta aktivt.

Jeg vil innstendig henstille til LO at vi forsøker å samordne dette arbeidet. I dag er det en rekke organisasjoner som arbeider på dette felt og som alle gjør en helhjertet innsats. Men jeg tror at et nærmere samarbeid mellom Arbeidstilsynet, Vern og Velferd, Norsk Folkehjelp, Arbeidernes Opplysningsforbund m. v. kunne føre til at vi fikk større effekt i dette arbeid.

Jeg vil også be LO om at man forsøker å få gitt verneombud og verneledere en bedre stilling i avtaleverket og at de her kommer på linje med tillitsmannsordningen og får de plikter og rettigheter som disse har.

Jeg tror at det er nødvendig at hele fagbevegelsen, fra LO og ned til bedriftsklubben, setter mer arbeid inn på dette felt. Lønns- og arbeidsvilkår er viktig, men la oss i fellesskap gå inn for å gjøre det som er mulig for å få trygge og gode arbeidsplasser også når det gjelder verne- og miljøspørsmål.

Evelyn Svendsen, Handel og Kontor, Stavanger, minnet om at det hadde vært snakket forholdsvis mye om de funksjonshemmede, men en gruppe var ikke nevnt, og det var de bevegelseshemmede. Da Stavanger lærerskole ble bygd, ble det ikke tatt hensyn til dem, for det offentlige hadde ikke råd. Da skolen ble åpnet, samlet det seg en stille demonstrasjon utenfor, av folk i rullestoler. Evelyn Svendsen tok opp følgende forslag:

«*Bolig og boligmiljø.*

Arbeide for at det ved planlegging av offentlige bygg blir tatt hensyn til bevegelseshemmede.»

Jan Johansen, Jernbaneforbundet, Narvik, viste til sitt innlegg under dagsordenens punkt 6 B og tok opp sitt forslag han satte fram da.

Kåre B. Werner, Norsk Folkehjelp, uttalte sin store tilfredshet med LOs handlingsprogram.

Reidar Tjøstheim, Norsk Kommuneforbund, Hillevåg, viste til arbeidsprogrammet s. 38 om at man må se utdanning og arbeid i sammenheng. Prinsippet om livslang læring er et kjernepunkt som jeg er fullt enig i. Han refererte til forslaget på s. 313 og understreket betydningen av å unngå den utvikling vi har sett i mange land, stor arbeidsledighet blant ungdom. Dette er noe vi må satse på for å forebygge.

Alf Bøe, Bekledning, Bergen, sa seg på vegne av en lavtlønnsgruppe fornøyd med formuleringene i arbeidsprogrammet om lavt-lønnsproblemene.

Tor Halvorsen, Sekretariatet, ville konkludere debatten med å si at arbeidsprogrammet tydeligvis var falt i god jord, og at det derfor skulle være et godt arbeidsgrunnlag i tiden som kommer. Han ville ikke blande seg opp i avstemningsmåten, men syntes ingen av de forslagene som var framsatt i debatten var noe prinsipielt på siden av arbeidsprogrammet, og at de derfor burde oversendes Sekretariatet til vurdering. Han anbefalte Sekretariatets innstilling, nr. 934 a.

Voteringen.

Dirigenten ba om at Sekretariatet fikk fullmakt til å foreta de nødvendige endringer i handlingsprogrammet i forbindelse med de opptatte forslag, hvis det er saklig begrunnelse for det.

Dette ble bifalt.

Dirigenten foreslo at de framsatte forslag ble oversendt Sekretariatet, og dette ble enstemmig vedtatt. Forslag nr. 934 a, ble enstemmig vedtatt.

DAGSORDENENS PUNKT 12

Diverse forslag.

Punkt 1. LOs distriktskontorer.

Einar Hysvær, NNN, Tromsø, kommenterte forslagene 944 og 948 om opprettelse av distriktskontorer i Vest-Finnmark og i Harstad. Han konkluderte med at det måtte være riktig å prioritere utbygging av distriktskontoret i Tromsø. På dette kontoret har man nå et godt faglig miljø, en rekke forbund har sine tillitsmenn samlet sammen med partiets tillitsmenn. Kontorpersonalet omfatter ni personer. Hele administrasjonen tilsvarende et vanlig fagforbund.

Tromsø er blitt en universitetsby, og vi har fått hele åndseliten på venstresiden mer eller mindre samlet der. LOs distriktssekretær i Tromsø er derfor nødt til å være særdeles aktiv politisk, og dette betyr at kontoret må styrkes for å dekke de faglige oppgavene samtidig. For dem som har troen på en demokratisk arbeiderbevegelse, må det være riktig å satse nettopp i Tromsø.

Stener Johansen, Jern og Metall, Borgheim, viste til forslagene 939 og 947 om opprettelse av distriktskontor i Vestfold. Han siterte fra organisasjonskomitéens innstilling fra 1946, og mente det ikke skulle være noen tvil om behovet for et kontor nå etter så lang tid. Etter at kontoret i Tønsberg ble nedlagt, har organisasjonsprosenten gått ned fra 55 til 42 prosent. Han trodde det var behov for distriktskontor både i Telemark og Vestfold, og han trodde opprettelsen av et kontor i Tønsberg ville være i tråd med det vedtak man fattet om organisasjonskomitéens innstilling. Jeg henstiller til Kongressen å gi Vestfold dette kontoret mens det ennå er tid til å rette opp de skadene som har skjedd. Jeg tar opp forslagene 939 og 942, sålydende:

Avdeling 67, Tønsberg, foreslår:

•Det opprettes et LOs distriktskontor for Vestfold med sete i Tønsberg.▪

Tønsberg og Omland faglige Samorganisasjon foreslår:

•Egen LO-sekretær i Vestfold.

Tønsberg og Omland Faglige Samorganisasjon foreslår at det også for Vestfold fylke blir opprettet et eget distriktskontor med en fastlønnet sekretær.

Subsidiært vil en foreslå at det blir ansatt ytterligere en fastlønnet sekretær ved Distriktskontoret i Porsgrunn som har Vestfold fylke som arbeidsfelt.▪

Jørgen Jørgensen, Arbeidslederne, Harstad, understreket at det absolutt var behov for et kontor i Sør-Troms. I Harstad ville man gjerne skape et faglig miljø, og så derfor at kontoret ble lagt dit. Han tok opp forslag nr. 948, sålydende:

Harstad faglige Samorganisasjon, foreslår:

•Opprettelse av lokalt kontor i Sør-Troms underlagt LOs distriktskontor i Tromsø og med bemanning av 1 sekretær.▪

Erling Fossen, Sogn og Fjordane fylke, Høyanger, sa at et LO-kontor ville ha mye å si i hans distrikt, og en så med spenning fram til den dagen LO-ledelsen skulle avgjøre plasseringen. Men han kunne berolige med at det ikke skulle bli noen ny sykehussak av det.

Kurt Mortensen, Finnmark fylke, Kirkenes, sa at når det gjelder LO-kontoret i Finnmark, var han forundret over at spørsmålet var blitt reist igjen av Husvær. Kirkenes er vel det sted i fylket hvor det er størst bredde over arbeidslivet. På Kirkenes er omkring 20 fagforbund representert. Et LO-kontor i fylket vil få store oppgaver.

Odd Højdahl, Sekretariatet, mente det var helt nødvendig å få den nedsatte komitéen til å vurdere hvordan LO skal bygges ut lokalt. Det er mange kryssende hensyn å ta. Han ville berolige representantene fra Finnmark med dette: LO har tenkt å følge representanskapets vedtak, og etter det vedtaket skal Finnmark ha ett kontor. Hvor dette kontoret skal opprettes, er ikke avgjort.

Til forslag nr. 941 hadde forbundsstyret i Jern og Metall gitt denne innstilling:

Ordningen med korttidssekretærer kan i enkelte tilfeller være en god arbeidsordning.

Når fagbevegelsen står overfor gjennomdrøftelse av viktige faglige organisasjonsmessige eller politiske spørsmål er det av betydning at det blir brukt fantasi og handlekraft for å få størst mulig aktivitet.

Korttidssekretærer kombinert med godt tilrettelagt presentasjonsmaterieell har vist seg å være en egnet form for å sikre bredere oppslutning av drøftelsene.

Forbundsstyret vil imidlertid understreke at valg av presentasjonsmaterieell og midler må tilpasses det stoff som skal opp til drøftelse.

Arbeidsmåtene vil og må kunne veksle fra sak til sak. Fagbevegelsen må derfor ikke bare bli bundet til én arbeidsform.

Fra Sekretariatet:

Forbundsstyrets forslag tiltres.

Ved voteringen ble Sekretariatets innstilling enstemmig vedtatt.

Til forslag nr. 935—940 og 943—948 som alle gjaldt lokale LO-kontorer, hadde Sekretariatet følgende innstilling:

Sekretariatet satte sommeren 1972 ned et utvalg med følgende medlemmer:

Tor Halvorsen, formann, Finn Nilsen, Else Ørbæk, Kjell Lien, Ole Knapp, Richard Trælnes.

Utvalget har som mandat å utrede distriktssekretærordningen, herunder også spørsmål om en eventuell opprettelse av nye distriktskontorer. Dette spørsmål vil utvalget måtte se i sammenheng med AOFs utbygging av sitt apparat med faglige konsulenter.

Innstilling:

Under henvisning til foranstående innbyr Sekretariatet Kongressen til å gjøre følgende vedtak:

Forslag 935—940 og 943—948 sendes utvalget til behandling. Utvalgets forslag med Sekretariatets innstilling forelegges LOs representantskap til avgjørelse.

Innstillingen ble vedtatt mot 1 stemme.

Instruks for tilsynsutvalgene.

Larvik og omland faglige Samorganisasjon hadde foreslått:

Vi foreslår følgende forandring i

Instruks for tilsynsutvalgene ved LOs distriktskontorer.

Punkt 1 forandres til:

•For hvert distriktskontor skal det være et tilsynsutvalg på 3 medlemmer, oppnevnt av Sekretariatet etter innstilling fra de faglige Samorganisasjoner i distriktskontorets område. Sekretariatet oppnevner formenn for tilsynsutvalgene. Funksjonstida er kongressperioden.»

Sekretariatet hadde tiltrådt forslaget, og det ble enstemmig vedtatt.

Punkt 2. Boligspørsmål.

Flere fagforeninger hadde foreslått kontroll med omsetning av hus og fast eiendom, og Sekretariatet hadde i innstilling 956 a tiltrådt forslag fra NBIAF, sålydende:

1. *Boligsituasjonen med stigende boutgifter, mangel på og et stadig økende behov for boliger, utglidning og spekulasjoner på bolig- og tomtemarkedet, krever en aktiv innsats for å motvirke denne utviklingen.*
2. *Ved utbygging av nye byggeområder må det legges særlig vekt på å utvikle trivelige og gode bomiljøer, samtidig som det må etterstrebtes en best mulig balanse mellom bosteder og arbeidsplasser. Det må gis rimelig plass for fritidsaktiviteter.*

Skal et bygge- og boområde virke funksjonsmessig riktig må de planlegges slik at all form for sosial- og aldersmessig lagdeling unngås. Det må tas spesiell hensyn til de uføre.

3. *En aktiv og framtidsrettet tomtepolitikk er et vesentlig vilkår for en rasjonell og planmessig boligbygging.*

Kommunene må settes i stand til å erverve tomter og til å løse de øvrige grunnlagsinvesteringer.

4. *Forskningen innenfor byggesektoren må intensiveres for å oppnå størst mulig produktivitet og utnytting av ressursene. Rekrutteringen til byggefagene og styrking av fagopplæringen må vies større oppmerksomhet. Trygghet og sikkerhet i arbeidet og for arbeidsplassene vil øke effektiviteten.*

5. *Den samlede fagbevegelse må aktivt støtte det kooperative boligsamvirke gjennom deltakelse i Boligseksjonen og de kooperative produksjonsselskaper som er bygd opp.*

Boligproblemene spiller en så sentral rolle for den enkelte og samfunnet at fagbevegelsen med hele sin tyngde og kraft må engasjere seg i løsningen av disse problemer.

Innstillingen ble enstemmig vedtatt.

Avd. 83 av Norsk Kommuneforbund i Kristiansand hadde foreslått at folk som bebor en tjenestebolig, må få en retrettbolig ved oppnådd aldersgrense når de må flytte.

Forbundsstyret hadde tiltrådt forslaget, og fra Sekretariatet forelå følgende:

Forslag om utredning av saken har vært til behandling i Kommunal- og arbeidsdepartementet og i Sosialdepartementet, men med negativt resultat.

Saken er sendt tilbake til Kommuneforbundet og Statstjenestemannskartellet for nytt initiativ.

Kongressen innbys til å gjøre slikt vedtak:

Landsorganisasjonen stiller seg positivt til nytt framstøt for utredning av saken på departementshold med LOs medvirken.

Dette ble tatt til etterretning.

Punkt 3. Skole og utdanning.

Forslagene fra og med 958 til og med 974 dreide seg om skole-spørsmål.

Innstillingen fra Sekretariatet nr. 974 var sålydende:

Flertallet av de innkomne forslag dreier seg om behovet for at arbeidslivets og organisasjonene får en bedre plass i skolens undervisningsopplegg.

Et forslag fra Rørleggersvennenes Forening i Bergen gjelder læringskolen og organiseringen av undervisningen. Foreningen går inn for dagskoler, slik at elevene unngår en uforholdsmessig lang skoledag. Foreningen går også inn for at tilsynsmennene for læringene må få tillitsmannsstatus.

Sekretariatet er i prinsippet enig i forslaget, og anser det uheldig at den teoretiske undervisning for elevene blir gitt på kveldstid. For øvrig er Det Sekretariatets inntrykk at det praktiseres ordninger som imøtekomer de innsendte forslag. Forslag om tilsynsmennenes status bør tas opp i hovedavtaleforhandlingene.

Bedriftsklubben ved Bodø Flystasjon rettet oppmerksomheten mot yrkesopplæringen av ungdom mellom 15 og 20 år som har mindre teoretiske forutsetninger enn det ordinære skolemessige opplæringstilbud krever. I et samarbeid mellom næringslivet, fagbevegelsen og yrkesskolene må det legges til rette en opplæring for denne gruppe ungdom. Denne opplæring bør i særlig grad være praktisk og knyttet til arbeidsplassen. Dette spørsmål er behandlet i det nye handlingsprogram, hvor det understrekes nødvendigheten av at skolene gjennom sin undervisning skaper kontakt mellom skole og arbeidsliv.

En rekke av LOs tillitsmenn, lokalt og sentralt, har fått høve til å orientere i yrkesskole, ungdomsskole og gymnas. Fra LOs side er det dessuten utarbeidet materiell til bruk for elevene og forelesningsmanus til bruk for tillitsmennene. Denne virksomheten vil bli fulgt opp i samarbeid med AOF.

Avdeling 1 av Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund går inn for at Kongressen nedsetter et skolepolitisk utvalg for å undersøke den samfunnsfarlige undervisning i skolene og legge fram forslag til neste kongress etter at saken har vært ute til debatt.

Sekretariatet er enig i at skolepolitiske spørsmål bør diskuteres av fagbevegelsen men viser dessuten til at det nå er opprettet stilling i LOs administrasjon for saksbehandler i skole- og undervisningsspørsmå. Spørsmålet om et skolepolitisk utvalg og debattopplegg som foreslått bør vurderes i sammenheng med de øvrige planer som LO legger for diskusjon av spesielle spørsmål i fagforeningene.

Innstilling:

Forslagene sendes det nye sekretariat. Kongressen slutter seg i prinsippet til forslagene fra Rørleggersvennenes Forening i Bergen, bedriftsklubben ved Bodø Flystasjon og avdeling 1 av Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund. For øvrig vises til Handlingsprogrammet.

Enstemmig vedtatt.

Punkt 4. Forholdet ledelse — medlemmer.

Fra avd. 5, Bergen, avd. 98, Skien, avd. 101, Langesund og avd. 40, Kristiansand, S. var det kommet forslag som uttrykte at det var behov for en demokratisering av vår egen organisasjon. Avd. 40, Kristiansand S har foreslått:

«Falconbridge Arbeiderforening har på møte 15. november 1972 behandlet LO-kongressen, og vil i den anledning foreslå at medlemmenes selvbestemmelsesrett og organisasjonsdemokratiet blir tatt opp på Kongressens dagsorden.»

Fra Sekretariatet forelå denne innstilling:

Forslagene oppfattes som en kritikk mot Sekretariatet og LOs fastlønte tillitsmenn for å ha opptrådt i strid med medlemmenes interesser og ønsker.

Innstilling:

Kongressen fastslår at Sekretariatet og LOs tillitsmenn har fulgt LOs vedtekter og har handlet i overensstemmelse med vedtak fattet i LOs representantskap og kongress.

Innstillingen ble enstemmig vedtatt.

Punkt 5. Oljepolitikk.

Borregaardsarbeidernes tillitsmannsutvalg hadde lagt fram et forslag angående oljepolitikken, og Norsk Papirindustriarbeiderforbund hadde i den anledning avgitt en innstilling, sålydende:

Oljefunnene i Nordsjøen kan få stor økonomisk og politisk betydning for Norge.

Det har vært et prinsipp i vårt land at energiressursene har vært samfunnseie.

Det er i henhold hertil nødvendig at det blir utviklet en nasjonal oljepolitikk — slik at de nye energikilder — olje og gass — kommer hele det norske samfunn til gode.

Oljefunnene må utnyttes slik at vårt land blir mest mulig uavhengig av andre når det gjelder tilførsel av petroleum.

Oljefunnene i Nordsjøen må danne grunnlaget for nye arbeidsplasser i distriktene og for nye typer næringsvirksomhet.

Hovedregelen må være at all olje fra det norske området blir ført i land i Norge.

På hele den norske kontinentalsokkel må nasjonal kontroll over utforskning og utvinning sikres.

Både nord og syd for den 62. breddegrad må det være en stats oppgave å foreta utforskning, utvinning og utnytting av ressursene.

For å nå disse mål er det nødvendig med statlig engasjement på alle plan.

Det må organiseres et statlig oljeselskap, og den sentrale administrasjon må bygges ut.

Norge må på det internasjonale plan arbeide for å styrke samarbeidet mellom statene innenfor oljesektoren.

Per Ryanes, Oslo fylke: Det som er kommet fra LO i denne saken er ikke mye. Men det som ligger her på bordet, er et godt arbeid. Synd at ikke Arbeiderpartiet tok mer hensyn til at hovedprinsippet om ilandføring i Norge ble brutt.

Odd Høydahl, Sekretariatet: Når først oljepolitikken drøftes, vil jeg si at LO står fast ved sin innstilling. Det kom greit fram i Stortinget at ved framtidige funn skal hovedregelen følges. For øvrig er ikke LOs oljeutvalg ferdig med ilandføringsspørsmålet. Det er klart at oljen gir nye oppgaver, men vi skal samtidig være klar over at den gir oss problemer med den del av industrien som ikke er knyttet til oljen.

Fra Sekretariatet forelå følgende innstilling:

Det er opprettet et statlig oljeselskap og den sentrale administrasjon er styrket bl. a. ved opprettelse av Statens Oljedirektorat. Sakens viktighet tilsier at den blir fulgt med stor oppmerksomhet av arbeiderbevegelsen både på det faglige og politiske plan.

Innstilling:

Kongressen slutter seg til innstillingen fra Norsk Papirindustriarbeiderforbund.

Innstillingen fra Sekretariatet ble enstemmig godkjent.

Punkt 6. Nasjonalisering — sosialisering.

Fra Sekretariatet forelå:

Fra avd. 70, Moss Bygningsarbeiderforening, avd. 1, Oslo, avd. 5, Bergen, avd. 25, Stavanger, avd. Sannes, avd. 73, Brevik, avd. 98, Skien, avd. 101, Levanger og avd. 34, Sandefjord, Jern og Metall). Likeledes for Stavanger Trearbeiderforening og Stavanger og omegn fagl. Samorganisasjon forelå forslag som anmodet om at LO gikk sterkere inn for nasjonalisering — sosialisering.

Forslagene gjelder:

- Strengere kontroll med banker, storbedrifter og forsikrings-selskaper.
- Sosialisering av bankene og forsikringsselskapene
- Klarleggelse av eksisterende maktforhold
- Arbeiderbevegelsens organer må få full samfunnsmessig kontroll over kapitalbevegelser, etableringsvirksomhet og full kontroll over arbeidsmarkedet
- Statlig overtagelse av bedrifter som trues med nedleggelse i de tilfelle produksjonen er samfunnsmessig nødvendig
- Nedsettelse av et utvalg med utgangspunkt i formålsparagrafen. Utvalgets oppgave skal være å utarbeide en langsiktig målsetting for fagbevegelsen
- Aksjeselskaper må gjøres ansvarlig for mer enn aksjekapitalen.

I handlingsprogrammet for perioden 1969—73 vedtok forrige kongress som målsetting at Landsorganisasjonen skal arbeide for økonomisk demokrati, bl. a. gjennom at samfunnet styrer og etter hvert overtar bankene og kredittinstitusjonene. I handlingsprogrammet for neste kongressperiode vil Landsorganisasjonens Sekretariat foreslå for Kongressen at samfunnets overtagelse av bankene og kredittinstitusjonene programfests som fagbevegelsens målsetting på dette området. Ved at disse institusjonene overtas av samfunnet og gjennom den utbygging av statsbanksystemet som har funnet sted vil kontrollen over innenlandske kredittstrømmer være

sikret. Dette gir økt mulighet til å påvirke etableringsvirksomheten samtidig som nødvendige strukturendringer innenfor landets næringsliv kan styrkes på en slik måte at den fulle sysselsetting sikres.

Det er de politiske myndigheters oppgave å føre den nødvendige samfunnsmessige kontroll med kapitalbevegelser, etableringsvirksomhet og forholdene på arbeidsmarkedet. Landsorganisasjonen innvirker på disse forhold gjennom henvendelser til de politiske myndigheter. Ansvar for disse forhold, og mulighetene for direkte å innvirke på dem vil måtte ligge hos de politiske myndigheter.

Utbyggingen av de statlige finansieringsinstitusjoner og at samfunnet overtar bankene og kredittinstitusjonene vil være tilstrekkelige virkemidler til å sikre fortsatt drift i bedrifter der produksjonen er samfunnsmessig nødvendig. Noe særskilt forslag om dette finner Sekretariatet derfor unødvendig og kan ikke anbefale noe slikt forslag vedtatt.

Regjeringen Bratteli satte i 1972 i gang en utredning om maktforholdene i samfunnet. Landsorganisasjonen er representert i det råd som skal gi den tilsatte arbeidsgruppen veiledning. Siden fagbevegelsen allerede er engasjert i denne utredningen finner Sekretariatet det mest formålstjenlig at Landsorganisasjonen gjennom sine representanter i rådet søker å få innrettet denne utredningen på områder som vi er interessert i. Sekretariatet kan derfor ikke anbefale opprettet noe eget utvalg til å utrede disse forholdene.

Landsorganisasjonens valgte organer: Sekretariatet, Representantskap og Kongress vil til enhver tid være ansvarlig overfor medlemmene for gjennomføringen av Landsorganisasjonens formålsparagraf. Ved utarbeidelsen og ajourføringen av handlingsprogrammet har en trukket opp fagbevegelsens målsetting også utover kommende fireårsperiode. En finner derfor ingen grunn til å nedsette et slikt utvalg som foreslått og Sekretariatet tilrår derfor at forslaget ikke vedtas.

Det sistnevnte forslag er ikke relevant da et aksjeselskap i tilfelle konkurs er ansvarlig med alle sine aktiva.

I samsvar med foranstående foreslår Sekretariatet at Kongressen gjør følgende vedtak:

Kongressen fastlegger som Landsorganisasjonens målsetting å arbeide for at samfunnet overtar bankene og kredittinstitusjonene. Det vises for øvrig til handlingsprogrammets avsnitt IV.

Innstillingen ble enstemmig vedtatt.

Punkt 7. Verne- og sikkerhetstiltak.

Kjell Martinsen, Bygning, satte fram følgende forslag:

«Helsefarlige stoffer som kan erstattes med ikke helsefarlige stoffer, nektes produsert eller innført til Norge.»

Dirigenten foreslo forslaget oversendt Sekretariatet og voterte over Sekretariatets forslag nr. 994. Dette ble enstemmig bifalt. Det er sålydende:

«Kongressen gir sin tilslutning til forslagene om endring av gjeldende vernebestemmelser i samsvar med de innsendte forslag.

Forslagene oversendes Sekretariatet med anmodning om å fremme forslag om de nødvendige endringer i lov og forskrifter i samsvar med forslagene.»

Punkt 8. Distriktpolitikk.

Holm Morgenlien, Norsk Tjenestemannslag, Årnes, tok opp forslag 1005 sålydende:

Forening 33, foreslår:

Forslag til uttalelse fra LO-kongressen om regional- og distriktpolitikken. «Målet for all planleggings- og distriktsutbyggingsvirksomhet må etter LO-kongressens syn være å sikre en geografisk balansert utbygging av næringslivet i landet, slik at det eksisterende bosettingsmønster i hovedtrekk kan opprettholdes.

All erfaring viser at utbygging av en variert næringsstruktur i alle landsdeler ikke kan overlates til det private initiativ alene. Det er enge etter Kongressens oppfatning en bevisst samfunnsmessig styring av ekspansjonen innen alle næringssektorer. Direkte etableringskontroll må derfor tas i bruk som nytt distriktpolitisk virkemiddel. Det bør gjelde lokalisering av industri og visse former for privat og offentlig kontorvirksomhet, herunder også engrosshandel. LO-kongressen har merket seg med tilfredshet at både Bratteli-regjeringen og regjeringen Korvald har besluttet å utrede spørsmålet om å benytte direkte etableringskontroll som distriktpolitisk virkemiddel.

For å sikre å skape fullverdige og trygge arbeidsplasser i distriktene, må det være et siktemål å endre de økonomiske vilkår for etablering og drift av små og mellomstore forsøk som har tilknytning til primærnæringene og disse næringers ressursgrunnlag. Det vil også være stor betydning for utbygging av arbeidsplasser og styrking av næringsgrunnlaget i utbyggingsområdene at disse distriktene kan tilføyes en større andel av ekspansiv og avansert industri, f. eks. verkstedindustri og elektroteknisk industri. Den økonomiske politikken må legges slik opp at arbeidsintensiv virksomhet ikke diskrimineres i forhold til kapitalintensiv. Er det ikke mulig å endre beregningsmetoden for folketrygdavgiften, bør det vurderes å innføre tilskott til arbeidslønn i virksomhet som er arbeidskrevende.

Det vil være i interessene til befolkningen i distriktene at det vises mer varsomhet med sentralisering av skole og utdanning, helsestell og på kommunikasjonssektoren.

Utbyggingsorganene, arbeidskraftmyndighetene og fagbevegelsen bør gis

en mer aktiv funksjon enn hittil når private eierinteresser går til bedriftsnealegeglser og rasjonaliseringstiltak som truer sysselsettingen i et område. De ansatte som blir offer for slike tiltak skal sikres lønn inntil de skaffes ny sysselsetting.

Nedlegging av arbeidsplasser med sikte på flytting til utlandet av profitt-hensy kan LO ikke akseptere.

Pendlernes problemer har i lang tid vært særlig bekymringsfull. Gjennom tarifforhandlingene har LO og de enkelte fagforbund arbeidet for å bedre pendlernes lønns- og arbeidsvilkår. Men problemet kan ikke løses før det skjer en radikal endring i lokaliseringen av arbeidsplasser innen enkelte ekspansive områder, slik at denne lokaliseringen blir mer i samsvar med bosettingen. LO vil i kommende periode ta opp pendlerproblemene på bredt grunnlag, bl. a. gjennom utredninger og konferanser om konkrete initiativ overfor lokale og sentrale myndigheter.

Ved flere anledninger har det fra visse hold vært tatt til orde for en geografisk differensiering av de tariffestede lønninger, herunder også en slik differensiering av statens lønnsregulering. Bl. a. på grunn av sterkere lønnsglidning i pressområdene kan det registreres at lønnsnivåer i disse deler av landet ligger høyere enn i distriktene. LO-kongressen vil imidlertid på prinsipielt grunnlag gå mot en tariffestet geografisk differensiering av lønnsnivået. Hovedsiktemålet må imidlertid være lik lønn for likt arbeid overalt i landet. »

Han uttalte dessuten: I det jeg viser til forslag nr. 1005, vil jeg særlig peke på pendlernes problemer som i lang tid har vært bekymringsfull. Jeg er fra et distrikt med mellom 13 000—14 000 innbyggere, hvor vi har mellom 1500—2000 dagpendlere, som daglig har fra 100 til 160 km reise, enten med buss eller med tog.

De fleste av disse har en arbeidsdag — inkl. reise — på til sammen 12—15 timer. Dette er en umenneskelig tilværelse for disse og familiene.

Skal disse problemer løses, må det skje en radikal endring i lokaliseringen av arbeidsplassene — slik at disse blir mer i samsvar med bosettingen.

Landsorganisasjonen må i kommende periode ta opp pendlernes problemer på bredt grunnlag, med konkrete initiativ over lokale og sentrale myndigheter.

Målet er, for å hjelpe disse problemer, at Distriktenes Utbyggingsfond må få mulighet til å plassere sine midler der det på forhånd er eksisterende miljø og bosetting, som i framtida må opprettholdes.

Norsk Tjenestemannslags forbundsstyre tiltrer forslaget. I forbindelse med siste avsnitt, viser en til det arbeid som nå er i gang i Statens lønnskomité.

Kjell Holst, Jern og Metall, Volda, satte fram følgende forslag:
•LO må aktivisere seg for å påvirke til etablering av oljebaser langs

vår kyst blir plassert i industrifattige strøk, slik at ikke den bestående industri skal bli unødige hardt rammet ved en flytting av arbeidskraft.»

Forslag nr. 1106 er sålydende:

Landsorganisasjonen har i alle år gått inn for en kraftig og realistisk distriktpolitikk gjennom kravet om sterkere offentlig kontroll med næringslivets disposisjoner.

Landsorganisasjonen har arbeidet for en styrking av Distriktenes Utbyggingsfond og en fortsatt utbygging av lokaliseringsveiledningen. Spørsmålet om innføring av etableringskontroll har vært vurdert, men en er redd for at en for streng ordning vil ha ugustig virkning for et stort flertall av LOs medlemmer. Spørsmålet er under fortsatt utredning.

Innstilling:

Under henvisning til dette vil Sekretariatet innby Kongressen til å fatte følgende vedtak:

Forslagene oversendes det nye Sekretariatet. Det vises også til LOs handlingsprogram.

Forslag 1106 ble enstemmig vedtatt og Holsts forslag oversendt Sekretariatet.

Punkt 9. Husmorvikarordningen.

Avd. 34, Sandefjord, foreslår:

Husmorvikarer.

«Landsorganisasjonen går inn for ordningen med husmorvikarer, og hjemmehjelp blir utbygd slik at en arbeidstaker i alminnelighet slipper å måtte være hjemme når sykdom oppstår.»

Forbundsstyret i Jern og Metall hadde tiltrådt forslaget.

Fra Sekretariatet:

Sekretariatet innbyr Kongressen til å fatte følgende vedtak:

Forslaget tiltres.

Sekretariatets innstilling, nr. 1107 ble enstemmig vedtatt.

Punkt 10. Faglig-politisk virksomhet.

Her hadde avdeling 9, Malersvennenes Forening, Oslo, og avdeling 40, Kr.sand S., foreslått avvikling av LOs faglig/politiske virksomhet.

Sekretariatets innstilling, nr. 1010, ble enstemmig vedtatt.

Forslagene fra avdeling 9, Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund, og avdeling 40, Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund, kan ikke tiltres.

Punkt 11. Arbeidsmarkedsspørsmål.

Sarpsborg Typografiske Forening foreslår:

«Sarpsborg Typografiske Forening foreslår at Landsorganisasjonen krever lovendringer som gir Landsorganisasjonen rett til kontroll og praktisk utøvelse av all arbeidskraftformidling i Norge.»

Grafisk forbundsstyres innstilling:

Som et ledd i en politisk utvikling er det interessante tanker som her reises, men forbundsstyret mener forslaget er urealistisk på det utviklingstrinn vi nå befinner oss på.

Gerd Landfall-Nielsen, Norsk Kommuneforbund, tok opp forslag nr. 1017, sålydende:

Avd. 449, Åkershagen Personalforening, foreslår:

«For å bidra til bedring av de handikappedes stilling i samfunnet, nedsetter Kongressen et utvalg på 7 personer med en av de valgte LO-sekretærer som formann. Det skal være forutsetningen at Norsk Folkehjelp skal være representert.»

Hun understreket hvor viktig det er å få de handikappede selv med i et utvalg som skal se på deres problemer. Det må ikke bare være de såkalte eksperter, men de dette gjelder, som må være med å forme framtiden. Vår holdning til dette spørsmål som i andre sammenhenger er mekt viktig, sa representanten som var glad for at Sekretariatet hadde innstilt på å vedta forslaget.

Sekretariatets forslag nr. 1013, sålydende ble vedtatt:

Forslaget fra forbundsstyret i Norsk Grafisk Forbund tiltres. For øvrig vises til LOs handlingsprogram.

To avdelinger i Jern og Metall, avd. 54, Gjøvik og avd. 1, Oslo, og en avd. i Kommuneforbundet, avd. 449, Akershaugen Personalforening, hadde tatt opp forslag om bedring av de handikappedes forhold.

Sekretariatet foreslo:

Under henvisning til ovenstående innbyr Sekretariatet Kongressen til å gjøre slikt vedtak:

- 1. Forslagene fra Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund tiltres.**
- 2. Forslaget fra Norsk Kommuneforbunds forbundsstyre sendes**
Innstillingen ble enstemmig vedtatt.

Punkt 12. Landsbanken.

Noen fagforeninger hadde krevd en redegjørelse om Landsbanken. *Dirigenten* ga ordet til den nye banksjefen, *J. T. Berg-Knutsen*:

1. Landsbanken var 75 år den 1. april 1973. Den har vært eiet av Fagbevegelsen siden 1920, og eies nå av Fagbevegelsen og tilknyttede organisasjoner med 97,7 prosent av aksjene. 2,1 prosent er på private hender.
2. Den har utviklet seg fra en liten lokalbank til en bank som i dag har over 400 mill. kroner i forvaltningskapital, med kontorer i Bergen og Fredrikstad, hovedkontor og 5 filialer i Oslo-området, til sammen 8 ekspedisjonssteder og det er over 140 ansatte. Banken er, etter norsk målestokk, en middels stor forretningsbank.
3. Utviklingen av forvaltningskapitalen har vært følgende:

1961:	133 mill. kroner
1966:	190 mill. kroner
1970:	355 mill. kroner
1972:	393 mill. kroner

Antall ansatte er i samme tidsrom mer enn fordoblet.

4. Overskudd før skatter og avskrivninger har vært følgende:

1961:	1,8 mill. kroner
1966:	2,3 mill. kroner
1970:	3,6 mill. kroner
1972:	3,1 mill. kroner
5. Banken har i alle år overført en del av overskuddet til én bloc avskrivningsfondet som skal dekke tap. Dette fond er skjult i bankens regnskaper. I de senere år er det overført store beløp til dette fondet, og dette har, sammen med nyetableringer og modernisering, gjort at man de to siste år ikke har kunnet utbetale utbytte.
6. Bankens ekspansjon har de siste åra vært stor. Dessverre har ikke bankens interne organisasjon alltid utviklet seg i takt med den ekspansjon som har funnet sted.
7. Jeg vil referere til årsberetningen som tidligere er sendt alle aksjonærer og som også er delt ut her, hvor styret i sin beretning for året 1972 skriver:

Jeg siterer:

«1972 ble et problemfylt år for Landsbanken. Endel engasjementer banken har inngått i de senere år har utviklet seg i strid med forutsetningene, og har involvert banken i en type

bankforretninger og med visse personer og firmaer fremmed for bankens oppgave og målsetting. Landsbanken har i årets løp vært gjenstand for en pågående og langvarig presseomtale. Som følge av bankvirksomhetens karakter og de strenge krav bankloven stiller til taushetsplikt, har banken bare i begrenset grad kunnet korrigere slik omtale. De ovenfor nevnte engasjementer har også påført Landsbanken betydelig tap som er avskrevet i årets regnskap. Gjennom flere år har Landsbanken bygget opp reserver med sikte på å møte tap som alle banker må regne med som ledd i sin virksomhet. De foretatte avskrivninger dekkes av disse reserver. Landsbanken møter de krav Forretningsbankloven setter til en banks egenkapital og til forsvarlig bankdrift. Bankens ledelse regner med at de fleste av de problemfylte engasjementer vil kunne være avvirket i løpet av 1972.» Sitat slutt.

8. Vedrørende omtalte engasjementer kan bankens administrasjon på det nåværende tidspunkt ikke gi melding om noen totalt avsluttede forhold, konkurser og avslutninger av problemengasjementer tar lang tid. Landsbanken søker å avvikle risikofylte engasjement, men la meg innskytte, bankdrift uten enkelte tap er neppe mulig. Det har i alle år i Landsbanken vært foretatt avskrivninger på engasjementer, og dette er også noe man må regne med i framtiden.
9. Vedrørende regnskapsresultatet henviser jeg også til styrets beretning. Jeg siterer:
«Landsbanken har økt sin netto renteinntekt med omlag 3,2 mill. kroner i 1972. Samtidig er inntekten på provisjoner og aksjeutbytte redusert med 490 000,— kroner. Sum inntekt er steget fra 13,2 mill. kroner til 16 mill. kroner, en økning på 2,8 mill. kroner. Utgiftene til personale og administrasjon er steget med vel 2,7 mill. kroner. Denne store økning av personal- og administrasjonsutgifter må blant annet sees i forbindelse med nyetableringene i Bergen og Fredrikstad og de omfattende ombygginger ved hovedkontoret. Vi har også hatt store generelle økninger i lønnsutgiftene som følge av tariff-forhandlingene i mai. Overskudd før avskrivninger og skatt blir vel 3 mill. kroner, omlag det samme som i fjor.» Sitat slutt.
10. Utviklingen regnskapsmessig i 1973 er omtrent som i fjor, men de kredittrestriksjoner som er pålagt oss, avskrivninger, samt de to nye utenbys-kontorene tynger årets regnskap, dette gjør at man heller ikke i år kan regne med utbytte.

11. Fagbevegelsens midler er for en stor del plassert i banken, de er plassert så gunstig som mulig inntektsmessig for fagforbundene, med tanke også på streikeberedskapen. Med en stabil, velfundert bankdrift som vi nå søker å gjennomføre, vil man ikke kunne forvente større endringer i regnskapsresultatene i nær framtid. Hvor vi kan oppnå noe, er ved å rasjonalisere, søke å være effektive, samt yte en bedre service for fagbevegelsen og fagbevegelsens medlemmer.
12. Landsbanken er i struktur svært lik en sparebank. 93,8 prosent av Landsbankens totale inntekter kommer fra renteinntekter på utlån. I andre forretningsbanker ligger denne prosentandelen vanligvis mellom 75 og 85 prosent. Vi har ikke den mengde valutaforretninger og garantier o.l. som de fleste forretningsbanker har.

Vi har endret organisasjonen og rasjonalisert betraktelig i alle sektorer. Vi har en utstrakt bruk av EDB. Beklageligvis kan den personlige kontakten med kunden med dette bli svakere, men vi tror de nye rutiner er mer effektive også når det gjelder smålån, som ytes til kunder i stor grad. Hele vår regnskapsføring er overført til EDB i løpet av 1973, og vi kan nå legge fram fullstendig åjourførte statusoversikter og budsjett i styremøtene. Bankens økonomiske styring er altså bedre enn tidligere. Med budsjettering av såvel inntekter som utgifter, samt av bankens aktiva og passiva, ligger vi langt fremme på dette området i norsk bankvesen.

13. For en stabil drift framover kan ikke Landsbanken etablere filialer flere steder enn vi allerede har gjort. Å utvikle en lønnsom filialdrift er en tidkrevende prosess som tar flere år. Inntil videre må vi altså greie oss med de ekspedisjonsstedene vi har.
14. Det har vært reist spørsmål om Landsbankens virksomhet. Landsbanken har en definert målsetting for driften, og søker å etterleve målsettingen. Jeg kan sitere et enkelt avsnitt:

«Landsbanken skal tjene eierorganisasjonenes idémessige, økonomiske og samfunnsmessige interesser. Kontakten med fagbevegelsen og dens enkelte medlemmer må videreutvikles. Kontakten på arbeidsplassene bør samordnes gjennom tillitsmennene og med andre samarbeidende organisasjoner. Vi vil utvikle forbindelsen med organisasjonene i distriktene. Kontakten med arbeiderbevegelsens bedrifter, samvirkebevegelsen og boligkooperasjonen skal ytterligere forsterkes.» Sitat slutt.

Bankens virksomhet er fastlagt i målsettingen, og man skal søke å etterleve denne målsetting. Senere i år vil vi prøve å gå ut i fagbevegelsen med et diskusjonsopplegg for medvirkning til eventuelle endringer av målsettingen og dermed bankens drift.

15. Det har vært diskutert og reist spørsmål om hvilken framtid banken skal ha:

1. Skal banken gå sammen med en annen bank, altså fusjoneres?
2. Skal banken endre sin form og bli noe annet?
3. Skal vi prøve å holde igjen bankens vekst og forbli slik vi er, verken større eller mindre?
4. Skal Landsbanken utvikle seg som fagbevegelsens bank på egne ben?

16. Først fusjonstanken.

Det har vært nevnt at Landsbanken har hatt kontakt med andre banker i denne forbindelse, men det har uten unnatakelse vært uformelle samtaler. Det er overhodet ingen slike kontakter eller drøftinger nå. I representantskapsmøtet i november i fjor fattet man vedtak om at banken skulle ordne opp i sine interne forhold før man i det hele tatt kunne diskutere tanken om fusjon.

Man har nå oversikt og representantskapets betingelser er nå på det nærmeste oppfylt. Men er det ønskelig at Landsbanken går inn i drøftelser med andre banker, eventuelt for å forsvinne inn i en større bank?

17. Kan banken med fordel endre organisasjonsform? F. eks. til å bli en sparebank eller gå over til annen form for bankvirksomhet? Denne løsning er regnet som urealistisk. Det finnes formelle vanskeligheter ved endring av banktype, og det kan ikke være hensiktsmessig på det nåværende tidspunkt.
18. I ekspansjonssamfunnet gjelder det samme i bankvesenet som ellers, stagnasjon er tilbakegang. Hvis ønsket er 0 vekst for banken, vil vi eksistere, men vil ikke kunne ivareta fagforbundenes og det enkelte medlems interesser slik som vi ønsker i framtida.
19. Skal Landsbanken få utvikle seg som fagbevegelsens bank? For å kunne gjennomføre en fagbevegelsens bank med en hensiktsmessig drift i åra som kommer, er det nødvendig at banken går inn i en naturlig ekspansjon, en ekspansjon og ut-

vikling som er overensstemmende med den utvikling fagbevegelsen og økonomien i Norge kommer til å ha. Hvis vi regner med en utviklingstakt på omlag 10 prosent pr. år, vil dette bety at banken øker med ca. 40 mill. kroner i forvaltningskapital i 1973 og tilsvarende i åra som kommer.

Vår utvikling de siste par år har ikke vært så rask som tidligere, men 1972, som var et vanskelig år, ga oss allikevel en økning i forvaltningskapitalen på 17 mill. kroner.

Myndighetene stiller i den forbindelse krav til forretningsbankenes egenkapital. Som egenkapital skal man ha 6,5 prosent av forvaltningskapitalen fratrukket innskudd i Norges Bank, statsobligasjoner, statsgaranterte obligasjoner, statskasseveksler, statsgaranterte lån, kassebeholdning og en del andre poster. Med den økning vi har hatt i forvaltningskapitalen er banken blitt for stor i forhold til egenkapitalen.

Aksjekapitalen er på 16 mill. kroner og reservefondet er på kr. 3 370 000,—, så Landsbankens egenkapital er i dag kr. 19 370 000,—. Det er nødvendig å øke egenkapitalen for å skaffe den nødvendige bakgrunn for en naturlig og kontrollert ekspansjon. Hvis man velger *det* for Landsbankens framtid, må man være beredt til å støtte opp om å styrke bankens egenkapital.

20. Til slutt:

Jeg tror på en bank for fagbevegelsen med den egenart en slik bank har. Det er vel også nødvendig i vårt politiske klima at det finnes en bank av en annen karakter enn de ordinære forretningsbanker. Vi har ikke vært dyktige nok i det marked vi har operert, og vi har vært utsatt for omstendigheter og forhold som har skadet banken. Vi har lært, og regner med at denne periode er forbi. Vi har muligheter for en avveiet og fornuftig drift i et kontrollert samfunn til fordel for fagbevegelsen og dens medlemmer.

Debatten.

Leif Aas Hansen, Jern og Metall, Larvik, sa at det bestandig var kjedelig når det ble oppdaget misligheter og svindel i en bank, men det som har skjedd i Landsbanken var etter hans mening av langt alvorligere karakter:

— Det er den største katastrofe som har skjedd i Landsorganisasjonen på 74 år. Jeg er meget betenkt over at slikt har kunnet forekomme. Jeg vil sette fingeren på en rekke av de disposisjo-

ner som er foretatt. For det første vil jeg ha svar på hvordan Landsbanken kunne engasjere seg i en eksperimentbedrift i Drammen med navnet Fire Guard, og til og med investere 10 mill. kroner i foretagendet. Slike eksperimenter får en overlate til Norges tekniske høgskole i Trondheim og Elkem-Spigerverket som er produsent av brannsikket isolasjonsmateriell. Nei, dere var der så langt på jordet som det overhodet er mulig å komme. Hvilken ekspertise hadde banken?

— Så er det spørsmålet om hvordan Landsbanken kunne innvilge lån til sin egen banksjef for at han skulle kunne bygge seg et palass på Snarøya. For hvem skulle han bygge ut området? Jo, for millionærene i dette samfunnet. Bankinspeksjonen har kanskje ikke sagt noe, men hva med styrets formann? Jeg krever et svar.

— Et tredje spørsmål: Er det riktig at Landsbanken og Frogn Sparebank har hatt samme revisor? Jeg vil ha svar og setter fram følgende forslag:

«Landsbanken må i sin virksomhet tjene folkets interesser.

Bankens deltakelse på det «grå marked» fordømmes, og LOs ledelse må til enhver tid kontrollere Landsbankens virksomhet, så at en i framtiden kan være spart for ytterligere skandaler fra vår egen bank.»

Kåre Hetlelid, Sandnes, Jern og Metall, stilte spørsmål om hvordan det var med bankens likviditet, og om det var riktig at banken var involvert i et byggeprosjekt i Oslo sentrum av en størrelsesorden på 60 millioner kroner. Dette kan vel ikke banken greie alene. Hvem er så de impliserte?

Hans Olsen, Jern og Metall, Kristiansund, framsatte følgende forslag:

«Kongressen ber Sekretariatet nedsette et utvalg som får i oppdrag å vurdere hvilke prinsipper fagbevegelsen skal følge i sine økonomiske disposisjoner.»

Einar Strand, Sekretariatet, sa at prosjektet med Fireguard i Drammen ble inngått fordi man hadde funnet fram til en brannsikker plate av en type som var enestående i verdensmålestokk. Nå ble det for mye forskning og for lite ekspertise, og banken var vel også for liten til å fundere et slikt prosjekt. Det har vi nå tatt konsekvensen av ved at vi har søkt og fått konsesjon om at en annen bedrift overtar prosjektet, og derved blir også vårt eget tap redusert. Dette er forelagt bankens representantskap. Det er meningen at denne bedriften skal fortsette.

Når det gjelder Draglands lån var forholdet det at han søkte om lån til egen bolig. Nå måtte han kjøpe et større område for å

få tomt der han ønsket. Saken ble forelagt Bankinspeksjonen og styret vedtok å innvilge lånet. Etter at banksjefen har sluttet, er denne saken ute av banken.

Når det gjelder Frogn Sparebank tror jeg dette er en så kjedelig sak for vedkommende person, at jeg ikke synes saken skal tas opp her på Kongressen. På spørsmål om bankens likvider er svekket, vil jeg si at det vil de alltid være når den lider tap, men det er gjennom årene avsatt midler som kan dekke slike tap.

Landsbanken er ikke involvert i noe byggeprosjekt av den størrelse som her er nevnt. Når det gjelder spørsmålet om å nedsette et utvalg, vil jeg støtte det fordi det er et positivt forslag.

Banksjef J. T. Berg-Knutsen sa i sin sluttreplikk at banken er hindret av bankloven til å delta i prosjekter av den størrelsen som var nevnt. Han syntes det var fantastisk hvordan man kunne trekke inn slike summer ut av luften. Etter bankloven kan Landsbanken høyst delta i prosjekter på opptil 6—7 millioner. 60 millioner ville tilsvare hele 15 prosent av bankens forvaltningskapital.

— Bankens likviditet er meget god, slik den alltid har vært, og den er blant de beste i norsk forretningsvirksomhet. Det skyldes ikke minst fagbevegelsen.

Lars Aass Hansen, Jern og Metall, stilte dette tillegsspørsmål til Strand: Dekker banksjefens lønn en årlig husleie på 130 000 kroner til dekning av det lånet Dragland fikk, lånet på 1,3 millioner?

Dirigenten: — Jeg synes ikke det er noen grunn til å svare på det spørsmålet.

Einar Strand, Sekretariatet: — Det var en ting jeg hadde glemt i forbindelse med Fireguard. Den brannsikre platen det var snakk om var ment som en erstatning for den asbestplaten som nå brukes mange steder i industrien. På medisinsk hold er det hevdet at denne asbestplaten kan være kreftframbringende.

Dirigenten foreslo at Kongressen tok redegjørelsen til etterretning og dette ble enstemmig vedtatt.

Forslaget fra Leif Aas Hansen ble forkastet mot 8 stemmer.

Forslaget fra Hans Olsen ble enstemmig oversendt Sekretariatet.

Punkt 13. Jordbruksavtalen.

Avd. 2 av Jern og Metall, Fredrikstad, hadde foreslått for sitt forbund at jordbruksavtalen bør tas opp til revurdering, og forbundsstyret sluttet seg til dette.

Sekretariatets innstilling nr. 1028 ble enstemmig vedtatt. Den er sålydende:

Det synes påkrevd å gjennomføre en omlegging av støtteordningene til jordbruket, som innad i jordbruket sikrer fordelingspolitisk riktigere løsninger. Ved omleggingen må nivået på støtten til jordbruket sees i sammenheng med den økonomiske evne hos inntektstakere i andre næringer. Formene for støtte må også ta hensyn til virkningene på det totale prisnivå i samfunnet.

Punkt 14. Arbeidstap ved kommunale verv.

Avd. 45 av Norsk Papirindustriarbeiderforbund, Hunsfoss Arbeiderforening, hadde i et forslag til forbundet pekt på at øvre grense for godtgjørelse når det gjelder arbeidstap på grunn av kommunale verv var satt til kr. 125.— og at den burde heves.

Forbundsstyret sluttet seg til dette, og Sekretariatet foreslo:

Kongressen tiltrer forslaget. Forslaget oversendes Sekretariatet med anmodning om å søke utvirket at legitimert tapt arbeidsfor tjeneste blir dekket fullt ut ved utførelse av slike offentlige oppdrag som nevnt i forslaget.

Enstemmig vedtatt.

Punkt 15. Opplysningsvirksomheten.

Avd. 79 av NNN, Melbu, hadde i et forslag til sitt forbund pekt på mangelen av skolerte tillitsmenn. Forbundet ba om at Nord-Norge måtte prioriteres høyere ved reising av skole- og kurssteder.

Sekretariatet innstilte på at saken oversendes til LO's fondsstyre.

Einar Hysvær, NNN, Tromsø, tok ordet på grunn av et oppslag i FF for en tid siden. Et privat hotell var slått opp som Nord-Norges Sørmarka. Men Nord-Norge burde nok hatt et annet kurs-senter, og det burde plasseres i Tromsø, hvor det ville være god tilgang på lærerkrefter fra Universitetet. Han tok opp forslag nr. 1031:

«Avdelingen vil fremme forslag til LOs kongress om å ta hele LOs kursvirksomhet i landsdelen opp til vurdering når det gjelder utdanning av tillitsmenn innen de ulike avdelinger og arbeidsplasser. Forslaget omfatter at det må bli nedsatt en komité med representanter fra de enkelte forbund, med sikte på å fremlegge planer og forslag om opprettelse og anskaffelse av et permanent skolesenter i LOs regi, for utdanning av tillitsmenn på et sentralt sted i Nord-Norge, snarest.»

Arne Løken, Hotell og Restaurant, Oslo, kunne ikke ubetinget slutte seg til innstilling nr. 1032, når det ikke sies noe om hvor midlene skal komme fra. Han tok opp dette forslaget:

På AOFs årlige konferanse for opplysningssekretærene 24.—28. april d. å. ble det fattet følgende uttalelse:

«Deltakerne ved konferansen for dem som stiller med opplysningsarbeid innenfor fagbevegelsen vil uttale:

1. Ved tariffrevisjonen 1974 ber konferansen om at det fra LOs side reises krav om en betydelig økning av satsene for finansiering av opplysnings- og utviklingsfondene.

Kravet begrunnes med den alminnelige kostnadsutvikling og den gjennomførte og planlagte ekspansjon i det opplysningsarbeid som det gis stønad til fra fondet.

Konferansen ber også om at en ved tariffrevisjonen tar opp en drøfting om hvordan en kan sikre seg at fondets inntekter holder tritt med den alminnelige lønns- og prisutvikling.

2. Konferansen ber om at LO i forbindelse med det nå framlagte utkast til lov om voksenopplæring aksjonerer med sikte på å få lovfestet 50 prosent dekning av utgifter ved kurs for de ansattes representanter i arbeidslivet, et prinsipp som ble slått fast i St.prp. nr. 92 i 1964/65.

Olav H. Christiansen, Kommuneforbundet, Oslo, sa det hersker en utbredt mangel på forståelse når det gjelder hvordan folk kan nytte loven til å verne om seg og sine arbeidskamerater. Det skjer 25 000—30 000 arbeidsulykker om året. Han ville anmode LO om at vernearbeidet ble prioritert høyere. Men det nytter ikke å styrke verneombudenes myndighet hvis de ikke vet hvordan de skal bruke denne myndigheten.

Løkens forslag ble sendt Sekretariatet.

Innstilling nr. 1032 om oversendelse til LOs fondsstyre ble enstemmig vedtatt.

Punkt 16. Forsikringsspørsmål.

En rekke avdelinger av forskjellige forbund hadde fremmet forslag om forsikringsspørsmål.

Sekretariatet er enig i intensjonene i forslagene, som går ut på å bygge ut ytelsene i de bestående forsikringsordninger som forbundene har engasjert seg i. Dette er i pakt med fagbevegelsens holdning til forsikringsspørsmål, som går ut på å skape størst mulig trygghet for medlemmene. De forsikringsordninger som innføres, må imidlertid ta sikte på å dekke områder hvor behovet er størst og tilpasses de offentlige trygdeordninger.

Forslagene som gjelder utbygging av de någjeldende stønadsordninger oversendes det fellesutvalg som består av representanter fra de engasjerte forbund til behandling med sikte på en samordning for en eventuell utbygging av de bestående stønadsordninger.

Når det gjelder forslaget fra Askøy faglige Samorganisasjon om rettshjelpforsikring, er dette i praksis allerede gjennomført.

Sekretariatets innstilling ble enstemmig vedtatt. Den er sålydende:

Forslagene tiltres og oversendes det nye sekretariatet.

Punkt 17. A-pressen.

Avd. 25 av Jern og Metall i Stavanger hevdet i et forslag at LOs bevilgninger på 3,3 millioner kroner til A-pressen måtte tas opp til revisjon.

Forbundsstyret innstilte på at dette forslaget innebærer et angrep på den alminnelige pressefrihet, og kan derfor ikke tiltres.

Sekretariatets innstilling var sålydende:

I LOs vedtekter har vi bestemmelse om kontingent til norsk arbeiderpresse. Når det gjelder de 3,3 mill. kroner som er nevnt i forslaget fra avdeling 25, og som gikk til norsk arbeiderpresse i 1972, var det en bevilgning som ble gjort mot en stemme i LOs representantskap.

Når det sies at en bare skal støtte aviser (redaktører) som representerer et bestemt syn en enkelt gruppe måtte ha, så vil vi her vise til Norsk Jern- og Metallarbeiderforbunds forbundsstyres uttalelse hvor det heter at dette vil være et angrep på den alminnelige pressefrihet. Situasjonen for øvrig vil bli helt uholdbar for norsk arbeiderpresse om tilskudd skulle gis etterskuddsvis. Vi må ha helt klart for oss den viktige rolle norsk arbeiderpresse spiller for både den politiske og faglige arbeiderbevegelse. Uten en sterk arbeiderpresse ville vi ikke ha nådd dit vi har kommet i dag.

Innstillingen fra Sekretariatet:

Sekretariatet innbyr på denne bakgrunn Kongressen til å gjøre slikt vedtak:

Forbundsstyrets forslag tiltres.

Enstemmig vedtatt.

Punkt 18. Fiskerispørsmål.

Tromsø avd. av Norsk Sjømannsforbund henstilte til LO å engasjere seg i problemene omkring vern av fiskebestanden, og avd. 102 av NNN, Vardø/Kiberg, ville ha LO til å medvirke til at regjeringen snarest tar opp spørsmålet.

Forbundet hadde tiltrådt forslagene uten å ha tatt stilling til motiveringen.

Karl Staff, Norsk Sjømannsforbund, Tromsø: Når Tromsø avd. har tatt opp problemene om vern av fiskebestanden og forurensing

av havet, er dette et krav som fiskerne ser med alvor på. Det store og uregulerte fiske, både av norske som utenlandske fartøyer, som i dag drives i norske kystfarvann med de mest effektive redskaper som kan skaffes, vil i løpet av kort tid medføre en katastrofal reduksjon av bestanden, særlig av små fisk som har sitt oppvekstområde på de aktuelle fiskeplasser, om ikke drastiske tiltak blir satt i verk. LO må her med større tyngde enn tidligere engasjere seg i fiskeproblematikken for å ta vare på sine medlemmers interesser i fiskeriene.

En annen sak som en ser med betenkelighet på er oljeboring i havet. I de områder i nordnorske farvann som kan bli aktuelle til dette formål, er på de banker som i dag drives fiske. Skulle man få boreplattformer på disse felt, vil man med den virksomhet disse skaper, redusere fiskemulighetene.

Skulle det under utvinning av olje oppstå lekkasjer, vil ikke bare områdene på den aktuelle plass bli forurenset, men sannsynligvis store deler av kysten på grunn av strømforholdene.

Det sies at eventuelle oljeledninger skal graves ned. Men hva med de borehull som ikke gir olje? Blir her havbunnen ryddet og rengjort på en slik måte at fangst med f. eks. bunnrål kan drives uten å få redskapen ødelagt?

Disse problemer må LO i sin oljepolitikk følge nøye med i og fremme tiltak som sikrer fiskerne økonomisk om deres næring skulle bli innskrenket på grunn av det som foran alt er sagt.

Jeg støtter NNN avd. 102 Vardø/Kibergs forslag og forbundets innstilling.

Einar Hysvær, NNN, Tromsø: Dette er en av de virkelig store politiske saker i vår landsdel. Taleren refererte fra et vedtak på NNNs landsmøte, og viste til at fiskeriorganisasjonene sier Norge må gå til utvidelse av fiskerigrensen.

Sekretariatet: foreslo:

Forslagene tiltres i prinsippet. LO vil kreve å bli representert i den norske delegasjon på den internasjonale konferanse om havets folkerett.

Ved voteringen ble innstillingen enstemmig vedtatt.

Punkt 19. Jakt og fiske.

Lillehammer avd. av Norsk Murerforbund hadde fremmet et forslag om jakt og fiske, og Lillehammer og Omland faglige Samorganisasjon hadde sluttet seg til dette.

Magne Mælumshagen, Oppland fylke, Lillehammer, framholdt

sterkt at naturherligheter må kunne brukes av alle. Det må være adgang til avstressing. Han anmodet Kongressen om å stemme for innstilling nr. 1048.

Ved voteringen ble Sekretariatets innstilling nr. 1055 enstemmeig vedtatt. Den er sålydende:

Kongressen pålegger Sekretariatet å arbeide for at allmennhetens rettigheter i utmark, herunder til jakt og fiske, beskyttes og bygges ut. Det må herunder tas hensyn til at beskatningen avpasses etter bestandens størrelse.

Punkt 20. Folk og Forsvar.

Fire avdelinger av Jern og Metall i Telemark hadde foreslått at LO skulle trekke seg som medlem av Folk og Forsvar, og stille kontingenten til rådighet for «fredskontorene».

Forbundsstyret hadde ikke kunnet tiltre forslagene.

Før voteringen hadde Tore Alf Jørgensen og Leif Haraldseth ordet til korte innlegg.

Sekretariatets innstilling gikk ut på å tiltre forbundsstyrets innstilling, og dette ble vedtatt med stort flertall.

Punkt 21. Forbrukerspørsmål.

Oslo avd. av Norsk Sjømannsforbund hadde anmodet LO om å engasjere seg sterkere i forbrukerspørsmål, og forbundsstyret hadde støttet dette.

Leif Østlie, Norsk Sjømannsforbund, Oslo, gikk i et innlegg varmt inn for at LO engasjerte seg sterkere for kooperasjonen.

Sekretariatets innstilling nr. 1055 ble enstemmig vedtatt.

Landsorganisasjonen er den største forbrukerorganisasjon i Norge. Forbrukerpolitikken har derfor en sentral betydning for våre medlemmer.

For å styrke medlemmenes interesse, vil LO derfor ta aktivt del i utformingen av forbrukerpolitikken, og det henvises i den anledning til Handlingsprogrammet.

Punkt 22. Miljøvern.

En rekke avdelinger fra forskjellige forbund hadde fremmet forslag om miljøvern.

Odd Engebretsen, Kjemisk, Sandefjord, ville ikke prøve å rede-

gjøre for hele miljøpolitikken, men bare nevne et par ting. Man slipper ut på markedet nye stoffer med lange, rare navn som folk flest nesten ikke kan uttale. Stoffene har advarsler på engelsk og tysk, men ingenting på norsk. Det burde være en grei advarsel også på norsk. Dessuten burde man vel nå få opprettet en databank som kunne lagre opplysninger om slike stoffer.

Dirigenten leste følgende forslag fra *Kolbjørn Bakken*, som forslagsstilleren anmodet om ble sendt Sekretariatet. Det var sålydende:

«Landsorganisasjonen må gjøre sitt til at de kjemiske stoffer, og spesielt giftige stoffer som kommer ut på markedet, må merkes tydelig på *norsk* hva disse stoffer inneholder og hvilke skader disse stoffer kan påføre den som arbeider med disse, og eventuelt hvilket verneutstyr en må ta i bruk.»

Dette forslag ble enstemmig oversendt Sekretariatet:

Innstilling nr. 1068, som viste til forbundsstyrenes innstilling og til Handlingsprogrammet, ble så enstemmig vedtatt.

Punkt 23. Flytting av bedrifter til utlandet.

Avdeling 9, Bygning, Narvik Typografiske Forening, avdeling 55, Kragerø, avdeling 73, Brevik, og avdeling 101, Langesund av Jern og Metall samt avdeling 50, Sarpsborg, Murerforbundet, hadde sendt inn forslag om dette emne.

Sekretariatet viste til de vedtak og tiltak som var gjort og konkluderte med følgende innstilling:

Kongressen slutter seg til det syn som Sekretariatet tidligere har gitt uttrykk for i forbindelse med norske bedriftsetableringer i utlandet, og krever at myndighetene om nødvendig tar i bruk de lovregler som kan hindre slike etableringer.

Innstillingen ble enstemmig vedtatt.

Punkt 24. Forskningsspørsmål.

Avdeling 1, Oslo, Jern og Metall, hadde sendt inn et forslag som bo Kongressen ta opp til bred drøftelse hvordan fagbevegelsen skulle stille seg til bruk av forskningen i sin tjeneste.

Sekretariatet la fram følgende innstilling:

Sekretariatet innbyr Kongressen til å fatte følgende vedtak:

Kongressen vil fastslå at det er av den største betydning at

fagbevegelsen engasjerer seg i alle sider av den forskning som i dag foregår i Norge. I forbindelse med dette har man fra Landsorganisasjonens side i debattheftet vedrørende Handlingsprogrammet tatt opp dette punktet som et av de nye virkeområder.

Det vises til LOs handlingsprogram.

Sekretariatets innstilling ble enstemmig vedtatt.

Punkt 25. Kulturspørsmål (kulturutvalgets innstilling).

Sekretariatet viste til Kulturutvalgets innstilling. Kulturutvalget hadde fremmet forslag om å oppnevne et kulturutvalg med 7 medlemmer fra LO og forbundene — et konsultativt utvalg.

Sekretariatet konkluderte med følgende innstilling:

Forslaget om permanent kulturutvalg tiltres i samsvar med kulturutvalgets innstilling.

Eva Johansen, NNN, understreket at kulturell virksomhet har med økonomi å gjøre. I forslaget til kulturpolitisk handlingsprogram som skal legges fram for landsmøtet i partiet heter det at mesteparten av kulturstøtten bør gis i form av garanterte årsinntekter til kunstnerne, det hevdes bl.a. at mange kunstnere er lavtlønnsgrupper. Da vil jeg si at dette er gal prioritering når vi tenker på andre gruppers problemer. Tenk på fiskerne, tenk på pendlerne osv. Her foreslås altså å gi minsteinntekt til folk for bestemte jobber. Jeg synes dette er gal prioritering, og mener at vi har andre oppgaver som er mer viktig å løse. Jeg henstiller til LO at vi i framtiden tar først og fremst sikte på å hjelpe de grupper som har det verst. Det er sosialisme i praksis. Hvis vi mener noe med sosialisme, så må vi også vise det i praksis.

Innstillingen ble enstemmig vedtatt.

Punkt 26. Bedriftslegeordning — helse spørsmål.

En rekke foreninger hadde sendt inn forslag om dette spørsmål, og det ble pekt på at LO måtte ta opp krav om bedriftslegeordning ved revisjonen av Hovedavtalen.

Fra Sekretariatet forelå følgende innstilling:

- 1. Forslagene oversendes Sekretariatet.**
- 2. Sekretariatet pålegges å arbeide for en bedriftslegeordning**

som omfatter alle lønnstakere og som får en bredere koordinering med det offentlige helsevesen.

Sekretariatets innstilling ble enstemmig vedtatt.

Dermed var alle forslag under pkt. 12 behandlet, og Kongressens dagsorden var gjennomgått.

AVSLUTNINGEN

Dirigenten *Leif Skau* ville på vegne av funksjonærene få takke for at Kongressen hadde vært samarbeidsvillig og medvirket til den gode avvikling. Så ga han ordet til LO-formannen *Tor Aspengren*.

Tor Aspengren takket dirigentene for deres eminente ledelse, likeledes sekretærene og de som hadde hatt ansvaret for det tekniske opplegg, spesielt kontorsjef *Kurt Mosbakk*, og hans nærmeste medarbeidere. På vegne av *Højdahl*, *Strand* og seg selv ville han takke den del av Kongressen som hadde hatt den tillit til dem at de hadde gjenvalgt dem, og han ville på vegne av de tre andre sekretærene takke hele Kongressen for at de ble valgt.

— Jeg vil takke sekretærene for det gode samarbeid i fireårsperioden som er gått, og jeg vil ønske den eneste nye i Sekretariatet, *Nakken*, *Skog* og *Land*, velkommen i Sekretariatet og jeg vil takke den eneste som går ut av Sekretariatet, *Klaus Kjelsrud*. Han har vært ankermann i Sekretariatet. Når vi litt yngre har vært impulsive, har *Kjelsrud* i siste omgang kommet inn med sine vektige ord. Han har vært den tunge labb når vi har vært ute å kjøre. Han har vært tungvekteren. Jeg vil gjerne takke deg i Kongressens nærvær, *Klaus*, med denne blomsterbuketten.

Klaus Kjelsrud: La meg få takke for de 17 år jeg har vært med i Sekretariatet, for samarbeidet og for kameratskapet. Her har vært langvarige diskusjoner og også før Kongressen, lange spekulasjoner om hvordan dette skulle gå. Det har rettet seg til etter hvert. Uttalelsen fra nestformannen i SF om at vi skulle være nikkedukker og servile kaniner, vi som representerte flertallet på LO-kongressen er en påstand så uhyrlig, den er det verste jeg har hørt. Imidlertid karakteriserer den mer personer og det parti han representerer.

Jeg har hatt stor respekt for landsmøter i forbundene, for representantskapene, og i høyeste grad for kongresser for den samling av viten og erfaring disse representerer, erfaring og kunnskap om alle menneskelige forhold, og for en ansvarsfølelse som

vi neppe har noe sidestykke til i andre organisasjoner. Det som har særpreget utviklingen er at arbeidsgrunnlaget for kongressene stadig er blitt utvidet. Bredden økes. Jeg tror at denne Kongressen går inn i rekken som en av de mest betydningsfulle og beste kongresser overhodet. Her har vært vilje til enighet, og det har vært en glede for meg, en gammel sliter, å se at den strid og bitterhet som var før, er borte. Vi har lagt det beste arbeidsgrunnlaget for valget 1973. La oss nå skape den enhet også ute i folket som det er skapt på denne kongressen. Lykke til i arbeidet både politisk og faglig.

Tor Aspengren gjorde oppmerksom på at man manglet to av de eldre pensjonerte tillitsmennene på Kongressen, Elias Volan og Alf Andersen. Han ba om og fikk fullmakt til å sende blomsterhilsen til disse.

Han understreket til slutt at han ikke trodde man noen gang hadde hatt noen bedre og mer samlende kongress enn den som nå gikk mot avslutning. Jeg vil gjerne understreke det Erland Mikkelsen sa, at i forbindelse med gallupen, måtte det være riktig å sette kreftene inn igjen. Med Kongressens vedtak er det lagt et solid opplegg for å snu utviklingen inn i en ny kurs, sa han.

Trygve Bratteli fikk ordet til slutt og takket på vegne av alle gjestene på Kongressen. Han var imponert over Kongressens arbeidsevne og saklige styrke, dens vide perspektiv og samtidig med sansen for det jordnære. Han understreket det enorme ansvar LO har overfor de store folkemasser, ansvaret for enkeltoppgaver og ansvar for å følge en kurs.

— Det blåser mange slags vinder i det politiske klima, man har fått skiftende bris, men den skal ikke bringe LO ut av kurs. Man kan forstå den uro og utålmodighet som preger dem som ser denne soliditet LO representerer, sett utenfra. Det har vært interessant for meg å følge dette innenfra. En avis startet sin reportasje fra denne Kongressen med å skrive om «Watergate-skandalen». Den har til slutt resignert med «konfrontasjonene uteblir».

Jeg tror Kongressen har lagt et godt grunnlag for arbeidet med å sikre de store folkegruppernes interesser. Det var snakk om at humøret forsvant her i går da gallupen ble kjent. Jeg vet ikke, for jeg var ikke her. La meg si at helt upåvirket vil man ikke kunne gå gjennom en periode som denne. Jeg tenker ikke da på EF-saken eller folkeavstemmingen, men på de krefter som vil smuldre opp den front vi har bygget opp i dette land, Det norske Arbeiderparti. (Applaus.)

Vi har samlet alle krefter og vi undervurderer ikke alvoret i den

oppgaven vi står overfor. Vi er ikke sjokkskadet. Vi har vært ute i hardt vær før.

Det er nå trekk i den politiske situasjon som kjennetegnes av splittelse, småpartier og grupper som fører til en pulverisering. Denne prosess kan innebære en fare. Den kan skape usikkerhet om selve det demokratiske system. Det er derfor en avgjørende oppgave for oss å stoppe denne oppsmuldringen og å skape stabilitet, at DNA igjen kan utvikle seg til å bli den front og den levende kraft i det norske demokrati, slik LO er det på det organisasjonsmessige plan. De gjør seg falske forhåpninger som tror vi er sjokkskadet.

Lykke til med det videre arbeidet.

Innlegget ble etterfulgt av langvarig bifall.

Tor Aspengren: Takk til hver enkelt representant.

Herved erklærer jeg den 23. ordinære kongress for hevet.

Klokka var da 15.50.

Kongressen sang til slutt «Internasjonalen».

Kongressdeltakerne

Arbeidernes Presseforbund:

Simen Kr. Hangaard, Oslo.

Norsk Forbund for Arbeidsledere og Tekniske Funksjonærer:

Arnold Moen, Stavanger, Erik Sund, Halden, Jørgen Jørgensen, Harstad, Ove Varreng, Oslo og Jens P. Finne, Oslo.

Norsk Arbeidsmandsforbund:

Ole Flesvig, Oslo, Arvid Forså, Mosjøen, Jens Tveit Aga, Søreidgrend, Asbjørn Hågensen, Rena, Kåre Førde, Bremanger, Ingrid Johansen, Trondheim, Edvard Moen, Elvegard, Ernst Ditløvsen, Stavanger, Ole Klemo, Lierbyen, Asbjørn Larsen, Kirkenes og Magne Lyngstad, Malm.

Norges Befalsslag:

Theodor Theodorsen, Oslo.

Bekledningsarbeiderforbundet:

Alf Bøe, Bergen, Anders Brevik, Oslo, Teresia Medalen, Sandnes, Ingeborg Jacobsen, Drammen, Bjarne Bårdsen, Oslo, Johan Moldvær, Langevåg, Ingvald Rønhovde, Dalekvam og Henry Wold, Oslo.

For Skinn- og Lær:

Willy Elvann, Oslo.

Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund:

Karl Haugan, Finnsnes, Sverre B. Jacobsen, Bodin, Ole A. Olsen, Verdal, Reidar Moen, Ranheim, Asbjørn Rambjør, Kristiansund N., Arvid Skogedal, Laksevåg, Odd Anensen, Hafrsfjord, Terje Rislåa, Kristiansand S. Kjell Barstad, Ulefoss, Leif Unnerud, Drammen, Jakob Skjelbred, Haukerød, Odd Omberg, Valaskjold, Trygve Johansen, Vettre, Erling Stensjø, Gjøvik, Kr. Haugen, jr., Ringsaker, Gunnar Mårud, Kongsvinger, Egil Bråten, Oslo, Kjell Martinsen, Oslo, Rasmus Solend, Oslo, Sigurd Engen, Oslo og Odd Isaksen, Oslo.

Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbund:

Martin J. Rasmussen, Bergen, Odd Henriksen, Narvik, John Erik Eriksen, Halden, Gunnar Andersen, Oslo, Andreas Ommundsen, Kr.sand S., Johannes Størksen, Lillestrøm og Nils H. Johannessen, Lillestrøm.

Norsk Fengselstjenestemannsforbund:

Reidar Albertsen, Sofiemyr.

Norsk Grafisk Forbund:

Arild Kalvik, Simensbråten, Finn Erik Thoresen, Slattum, Harry Pedersen,

Oslo, Willy Falch, Hafsrfsjord, Kåre Eriksen, Oslo og Bjarne Reppe, Trondheim.

Norsk Gullsmedarbeiderforbund:

Kåre Dalberg, Oslo.

Norges Handels- og Kontorfunksjonærers Forbund:

Thorbjørn Braathen, Skjetten, Kåre Jensen, Oslo, Oddbjørg Lothe, Oslo, Reidar Moen, Oslo, Morten Brenna, Oslo, Paul Arnseth, Hamar, Johan Stenbro, Drammen, Aud Helland-Olsen, Mandal, Werner Svendsen, Porsgrunn, Evelyn Svendsen, Stavanger, Harald Brattebø, Lysekloster, Anders Tryti, Ardalstangen, Anna Bremset, Stjørdal, Odvar Eilertsen, Skeid, Almar Minde, Tromsø, Kåre Hansen, Oslo, Rolf Lundell, Oslo og John Ravnaas, Oslo.

Hotell- og Restaurantarbeiderforbundet:

Jorun Giske, Trondheim, Sylvia Storstad Samuelsen, Tromsø og Arne Løken, Oslo.

Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund:

Lars Skytøen, Høybråten, Thor Andreassen, Kolbotn, Håkon Thesen, Oslo, Erland Mikkelsen, Oslo, Anna Mosevik, Gjøvik, Kåre Myhre, Oslo, Ragnar Kalheim, Oslo, Martin Halvorsen, Oslo, Kjell Fiskerud, Lillestrøm, Jakob Eitrheim, Oslo, John Berg, Oslo, Per Femtehjell, Gressvik, Thorbjørn Pedersen, Son, Hardy Olsen, Halden, Conrad Bårdsgeng, Elverum, Svein Smedhaugen, Raufoss, Normann Bråthen, Lillestrøm, Jens Haugerud, Hosle, Arne Wium, Drammen, Leif Grinderud, Kongsberg, Stener Johansen, Borgheim, Trygve Hartvedt, Horten, Leif Aas Hansen, Larvik, Birger Bostrøm, Lange-sund, Rolf Bentsen, Arendal, Ivar Berntsen, Lillesand, Alfred Thorbjørnsen, Haugesund, Kåre Johs. Hetlelid, Sandnes, Ivar Rødne, Jørpeland, Jon Sakseide, Fyllingsdalen, Håkon Kvalheim, Landås, Kjell Holst, Volda, Magne Tverdal, Stord, Willy Asmussen, Trondheim, Hans Olsen, Kristiansund N., Ivar Richardsen, Harstad og Edvard Johnsen, Grubhei.

Norsk Jernbaneforbund:

Sverre Kortvedt, Drammen, Rolf Engen, Bergen, Olav Gjeltén, Lørenskog, Guttorm Stien, Hvalstad, Gullbrand Refseth, Trondheim, Haldor Krokeide, Bergen, Enok B. Skramsted, Elverum, Ragnar Gundersen, Kr.sand S., Sverre Berg Landsnes, Stavanger og Jan Johansen, Narvik.

Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund:

Kolbjørn Bakken, Fjellhamar, John Andersson, Odda, Håkon A. Ødegaard, Oslo, Wilhelm Thoresen, Oslo, Jacob Langli, Oslo, Alf Theodorsen, Sarpsborg, Gunnar Sørensen, Drammen, Odd Engebretsen, Sandefjord, Petter Gundersen, Skien, Salve Sløgedal, Søgne, Jan E. Johnsen, Vormedal, Per Hendseth, Sunndalsøra, Leif Kvam, Charlottenlund, Jan Tverå, Mosjøen og Karl Aslaksen, Øksfjord.

Norsk Kommuneforbund:

Kristian Thømt, Askim, Wilhelm Sjøbak, Hosle, Ivar Andresen, Oslo, Torger Oxholm, Oslo, Lissie Profoss, Oslo, Asbjørn Rogstad, Oslo, Olav H. Christiansen, Oslo, Einar Wæraas, Oslo, Odd Væring, Oslo, Gunnar Bettum, Oslo, Einar Holmen, Stange, Gunnar Larsen, Drammen, Finn Myhre, Rjukan, Reidar Tjøstheim, Hillevåg, Konrad Martin Larsen, Bergen, Alf Moe, Trond-

heim, Sonja Jensen, Klæbu, Ase Sneve Pettersen, Gravdal, Paul Johansen, Greåker, Randi Moe, Fjellstrand, Sigurd Karlsen, Oslo, Kåre B. Strandlie, Reinsvoll, Reidar Harby, Moelv, Thorleif Korneliussen, Hønefoss, Albert Eidem, Sandefjord, Gerd Landfall-Nielsen, Skien, Asbjørn A. Stølfjell, Arendal, Trygve Viksnes, Vennesla, Alf Skare, Haugesund, Bjarne Agdestein, Stord, Monrad Hølleland, Landås, Magne Hauge, Øvre Ardal, Jarle Aarnes, Surnadal, Sigurd Karlsen, Trondheim, Osvald Løberg, Snåsa, Joralf Johnsen, Olderskog, Harry Hansen, Tromsø og Anton Sætrum, Vardø.

Lensmannsbetjentenes Landslag:

Olav Klepp, Haslum.

Norsk Lokomotivmannsforbund:

Oluf Anfinsen, Oslo.

Norsk Losforbund:

Erling Nilsen, Strømmen.

Luftforsvarets Befalsforbund:

Karl M. Olsen, Oslo.

Norsk Murerforbund:

Villy Jacobsen, Oslo og Gunnar Sunde, Oslo.

Norsk Musikerforbund:

Ole Nyhaug, Oslo.

Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund:

Arne Andresen, Oslo, Rolf Frøysland, Oslo, Einar Hysvær, Tromsø, Ivar Nilsen, Rypefjord, Asbjørn Wiik, Trondheim, Egill Wiggen Henriksen, Bergen, Helene Johnsen, Haugesund, Hans Andersen, Skien, Arne Moe, Oslo, Eva Johansen, Oslo og Edgar Rogne, Munkvoll.

Norsk Papirindustriarbeiderforbund:

Rolf Hauge, Oslo, Odd W. Jacobsen, Nygard, Ottar Pettersen, Lauvsnes, Knut Buberg, Moss, Arne Grønlund, Drammen, Arne Nakim, Stavern og Harald Iversen, Vennesla.

Norsk Politiforbund:

Leif Hagewick, Oslo.

Postfolkenes Fellesforbund:

Bjørn Flage Pettersen, Oslo, Ola Gynnild, Oslo, Aage Tømmereek, Oslo, Øivind Jensen, Kristiansund N. og Gunnar Solvang, Oslo.

Norsk Sjømannsforbund:

Leif Østlie, Oslo, Kåre Kristoffersen, Oslo, Arne Wilhelmsen, Oslo, Willy Syversen, Fredrikstad, Per Sivertsen, Sandefjord, Knut Knudsen, Kristiansand S., Kjell Haugerud Andersen, Stavanger, Einar Dahl, Haugesund, Olaf Gjertsen, Bergen, Alf Berg, Alesund, Edvin Ramsvik, Trondheim, Karl Staff, Tromsø og Nils A. Mathiassen, Hammerfest.

Norsk Skog- og Landarbeiderforbund:

Knut Nakken, Oslo, Torstein Lund, Oslo, Sverre Bjerkeli, Norderhov og Per Heimdal, Vegårshei.

Norsk Søsionomforbund:

Tor Rønning, Oslo.

Norsk Sufflørforbund:

Ingen representant.

Telefolkernes Fellesforbund:

Harald Fondevik, Oslo, Ove Ragnar, Oslo, Kåre Hansen, Tromsø, Svanhild Toks, Oslo og Per Arne Torvik, Ski.

Norsk Tjenestemannslag:

Hjalmar Andersen, Oslo, Erling Pedersen, Oslo, Holm Morgenlien, Arnes, Bjørn Barang, Høyden, Hans Haugen, Skien, Håkon Holgernes, Bergen, Per Berge, Trondheim og Arne Laberg, Bjerkvik.

Norsk Tolltjenestemannsforbund:

Ivar Nilsen, Oslo.

Norsk Transportarbeiderforbund:

Walter Kolstad, Asker, Arne Hermansen, Hauketo, Viktor Folvik, Oslo, Arvid Bjørgeli, Hamar, Ths. Einarsson, Stavanger, Kjell Dømbe, Stend, Kåre Urke, Alesund og Willy Schultz, Narvik.

Norsk Treindustriarbeiderforbund:

Olaf Axelsen, Oslo, Alfred Nøss, Os og Johannes Egeland, Stavanger.

Norges Urmaker Svenneforbund:

Ingen representant.

FYLKENES REPRESENTANTER**Akershus fylke:**

Odd Lundquist, Strømmen og Alf Haakensen, Skedsmokorset.

Aust-Agder fylke:

Jacob Børstad, Arendal.

Bergen:

Martin Tveiten, Bergen, K. O. Madsen, Bergen og Odd Klementsén, Bergen.

Buskerud fylke:

Harry W. Karlsen, Drammen og Rolf Kaldahl, Kongsberg.

Finnmark fylke:

Kurt Mortensen, Kirkenes.

Hedmark fylke:

Arne Trønnes, Hamar og Bård Gundersen, Flisa.

Hordaland fylke (utenom Bergen):

Erling Lofthus, Alvik.

Møre og Romsdal fylke:

Ingolf Ulleland, Molde.

Nordland fylke:

Fridtjov Laukholm, Mo i Rana og Ingvald Myrseth, Laukvik.

Nord-Trøndelag fylke:

John Dalsplass, Kopperå.

Oppland fylke:

Magne Mælumshagen, Lillehammer.

Oslo fylke:

Ivar Ødegaard, Oslo, Bjørg Johansen, Oslo, Arne Jensen, Oslo, Gunnar St. Nilsen, Oslo, Hjalmar Frøshaug, Oslo, Per Ryanes, Oslo, Rolf Dahl, Fjellhamar og Kari Pedersen, Oslo.

Rogaland fylke:

Lars Mong, Egersund og Ingvald Hein, Hafrsfjord.

Sogn og Fjordane fylke:

Erling Fossen, Høyanger.

Sør-Trøndelag fylke:

Nils Myrvold, Trondheim, Erl. Møkkelgård, Løkken Verk og Ronald Kjevik, Trondheim.

Telemark fylke:

Tor Alf Jørgensen, Kragerø og Guro Eilefsen, Gvarv.

Troms fylke:

Jentoft Bratteng, Tromsø.

Vest-Agder fylke:

Magne Jaktevik, Kristiansand S.

Vestfold fylke:

Erling Magnussen, Sandefjord og Per Andersen, Horten.

Østfold fylke:

Leo Johannessen, Gressvik, Per E. Eriksen, Børgenhaugen og Guttorm Lunde, Mysen.

Sekretariatet:

Tor Aspengren, Odd Højdahl, Einar Strand, Leif Haraldseth, Tor Halvorsen, Liv Buck, Finn Nilsen, Lage Haugnes, Otto Totland, Leif Andresen, Arne Born, Klaus Kjelsrud, Egil Halvorsen, Henry Nicolaysen, Age Petersen, Fritz W. Hannestad, Øystein Larsen, Eivind Strømmen, Olav Bratlie, Else Ørbæk, Erling Johansen, Thorvald Karlsen, Erik Eriksen, Leif Skau, Reidar Langås og Henrik Aasarød.

Landsorganisasjonens Revisjonsutvalg:

Harry Jørgensen, Marie Lindqvist og Jens Torp.

Landsorganisasjonens administrasjon:

Egil Ahlsen, Harald Andersen, Per Brannsten, Artur Bruflat, Olav Carlsen, Tore-Jarl Christensen, Karl Nandrup Dahl, Kai Ekanger, Svein Fjæstad, Øistein Gulbrandsen, Steinar Halvorsen. Per Haraldsson, Thorleif Holth, Kjell Lien, Kurt Mosbakk, Erik Nilsen, Mirjam Nordahl, Susi Ochsenbein, Evy Buverud Pedersen, Knut Ribbu, Jon Rikvold, Ragnar Røberg-Larsen, Ulf Sand, Thorvald Stoltenberg, Arne S. Strangel, Olaf Sunde, Richard Trælnes og Knut Aagesen.

Landsorganisasjonens distriktssekretærer:

LOs distriktskontor, Bergen:

Finn Lien og Olav Lerø.

LOs distriktskontor, Bodø:

Hans Nordahl Jensen og Odd M. Bakkejord.

LOs distriktskontor, Drammen:

Thorbjørn Hagen.

LOs distriktskontor, Gjøvik:

Ole Knapp.

LOs distriktskontor, Hamar:

Aage Søgård.

LOs distriktskontor, Kirkenes:

Per A. Utsi.

LOs distriktskontor, Kristiansand S.:

Oddvar Gøthesen og Aage Bjorvand.

LOs distriktskontor, Molde:

Yngve Hågensen.

LOs distriktskontor, Porsgrunn:

Harald E. Olsen.

LOs distriktskontor, Sarpsborg:

Thorleif Hansen.

LOs distriktskontor, Stavanger:

Arne Li.

LOs distriktskontor, Tromsø:

Rolf Nilssen.

LOs distriktskontor, Trondheim:

Rikhard Haugen og Rolf Thore Hildebrandt.

Fylkesutvalget for samorganisasjonene i Akershus:

Øivind Hvattum.

Gjester:

Samarbeidskomiteén DNA/LO:

Trygve Bratteli, Reiulf Steen, Ronald Bye og Reidar Hirsti.

Arbeidernes Opplysningsforbund:

Bjartmar Gjerde og Alf Frotjold.

Landsorganisasjonens Kvinnenemnd:

Lillian Bekkevad.

Statstjenestemannskartellet:

N. R. Mugaas.

Folkets Hus Landsforbund:

Gunnar Andersen.

Norsk Folkehjelp:

Arne Bruusgaard.

Norsk Folke Ferie:

Arne Johnsen.

Norges Fiskarlag:

Ingen representant.

Norsk Bonde- og Småbrukarlag:

Bjarne Hervik.

Norges Kooperative Landsforening:

Peder Sjøiland, Sigurd Smebye, Magne Bølviken og Knut Moe.

Norsk Arbeiderpresse:

John Ona.

Norske Boligbyggelags Landsforbund:

Harald Jansen og J. M. Sørgaard.

Arbeidernes Ungdomsfylking:

Rune Gerhardsen.

Personlig innbudte:

Gunnar Bråthen, Elias Volan, Hans Hegg, Konrad Nordahl, Kjønik Kjøniksen, Karsten Torkildsen, Marius Trana, Kristine Amundsen, Alfred Nilsen, Erling Frogner, Bjarne Dahlberg, Gunvald Hauge, Josef Larsson, Arthur Ruud, Parelus Mentsen, Thorleif Andresen, Olaf Karling, Per Andersen, Alf Andersen og Einar Gerhardsen.

International Labour Office (ILO):

Bertil Bolin.

- International Confederation of Free Trade Unions (ICFTU):**
Heribert Maier og Daniel Pedersen.
- Fédération Générale du Travail de Belgique (FGTB):**
Henri Andrijs.
- Landsorganisasjonen i Danmark:**
Thomas Nielsen, Carl Rosenberg Jensen og Haubert Nielsen.
- Finlands Fackföreningars Centralförbund (FFC):**
Niilo Hämäläinen og Kari Tapiola.
- Tjänstemannaorganisationernes Centralförbund (TOC):**
Aarne I. Välikangas.
- Confédération Générale du Travail — Force Ouvrière (FO):**
P. Tribie.
- Althydusamband Islands:**
Edvard Sigurdsson.
- The General Federation of Labour in Israel:**
U. Abrahamowich og Bjørn Dworsky.
- Confederazione Italiana Sindacato Lavoratori (CISL):**
Paolo Sala og Mario Sepi.
- Unione Italiana del Lavoro (UIL):**
Ingen representanter.
- Confederation of Trade Unions of Yugoslavia:**
Mustafa Pljakic og Lazlo Covic.
- Confédération Générale du Travail (CGT-Lux.):**
Robert Goerens.
- Nederlands Verbond Van Vakverenigen (NVV):**
J. Kapper.
- Trade Union Congress (TUC):**
J. L. Jones.
- Union Syndicale Suisse (UIS):**
Ferdinand Troxler.
- Landsorganisationen i Sverige:**
Arne Geijer og Rune Molin.
- Tjänstemännens Centralorganisation (TCO):**
Lennart Bodström.
- Deutscher Gewerkschaftsbund (DGB):**
Heinz O. Vetter og Alfons Lappas.

Österreichischer Gewerkschaftsbund (ÖGB):

Alfred Ströer og Wilhelm Hoyda.

Nordens faglige Samorganisasjon:

John Svenningsen.

Den Europeiske Faglige Samorganisasjon:

T. Rasschaert og Kaare Sandegren.

Gjester ved Kongressens åpning:

Regjeringen:

Kommunalminister Johan Skipnes.

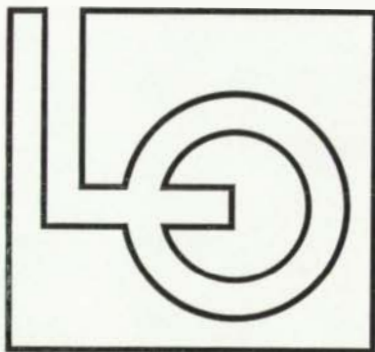
Oslo Kommune:

Varaordfører Odd Wivegh.

Landsorganisasjonen
I Norge

Kongressens vedtak 1973

LANDSORGANISASJONEN I NORGE

Innhold

	Side
Landsorganisasjonens vedtekter	5
Tillitsmenns aldersgrense	5
LOs kontingentordning	5
Regler for valg av representanter til Kongressen	5
Samorganisasjonenes vedtekter	5
Koplingsbestemmelsen	6
Stortingsvalget	6
Tariffpolitikken	7
Lønnsstatistikk	7
Skatte og prispolitikk	7
Internasjonale spørsmål	9
Arbeidsmarkedsspørsmål/vernede bedrifter	9
Sosialpolitisk program	9
Sosialpolitisk utvalg	10
Kontroll med sosiale ytelser	10
Arbeidervernloven	10
Yrkesskadetrygden	10
Garanti ved konkurs	10
Ferieloven	10
Arbeidstvistloven	11
Sykelønnsordningen	11
Arbeidsløysetrygden	11
Sluttvederlagsordningen	11
Bedriftsulykker	11
Hovedavtalen med N.A.F.	11
Hovedavtalen med D.K.T.	11
Forbrukerkooperasjonen	11
Retningslinjer for bruk av arbeidsstudier	12
Organisasjonsformene	12
Pensjonsspørsmål	13
Uttalelse om kjernefysiske prøver	13
Organisasjonsformene i kooperasjonen	13
Medlemsavis	14
Deltaking i offentlig arbeid	14
Medlemsnål	14

	Side
Norsk Sjømannsforbunds organisasjonsområde	14
De funksjonshemmede og fagbevegelsen	14
Kjelepassernes organisasjonsforhold	15
Demokrati i arbeidslivet	15
LOs handlingsprogram	15
Korttidssekretærer	16
Distriktskontorene	16
Boligspørsmål	16
Tjenesteboliger	17
Skole- og utdanningsspørsmål	17
Forholdet ledelse/medlemmer	17
Oljepolitikken	17
Nasjonalisering — sosialisering	18
Verne- og sikkerhetstiltak	18
Husmorvikarordning	18
Arbeidsmarkedsspørsmål	18
Jordbruksavtalen	19
Arbeidstap ved kommunale verv	19
Opplysningsvirksomheten	19
Forsikringsspørsmål	20
Fiskerispørsmål	20
Jakt og fiske	20
Forbrukerspørsmål	20
Miljøvern	20
Flytting av bedrifter til utlandet	21
Forskningsspørsmål	21
Kulturspørsmål	21

Landorganisasjonens vedtekter.

Det vises til egen trykksak med de nye vedtekter.

Tillitsmenns aldersgrense.

LO's valgte tillitsmenn fratrer sine verv som tillitsmenn ved fylte 60 år, og går over på pensjon som utredes av LO. Det bør finnes fram til hensiktsmessige ordninger, slik at de som når aldersgrensen eventuelt kan engasjeres til spesielle arbeidsoppdrag. Sekretariatet gis fullmakt til å vedta den endelige ordning.

LO's kontingentordning.

Sekretariatet nedsetter en komité til å utrede saken om LO's kontingentordning.

Utvalget må komme med forslag som kan behandles og avgjøres på neste representantskapsmøte etter Kongresen.

Regler for valg av representanter til Kongressen.

Er trykt sammen med de nye vedtektene.

Samorganisasjonenes vedtekter.

Forslagene vedrørende samorganisasjonenes organisasjonsmessige stilling må sees i sammenheng med det vedtak som Kongressen gjør i forbindelse med Organisasjonskomitéens innstilling, og sendes derfor over til LO's sekretariat.

Følgende konkrete vedtak ble gjort:

«Til dekning av samorganisasjonens utgifter til lønninger, kontor, agitasjon, møter, opplysningsarbeid og eventuelle arrangementer, utliknes en kontingent på de tilsluttede fagforeninger som fastsettes

av årsmøtet. Kontingenten må ordinært ikke overstige kr. 0,10 for heltbetalende og kr. 0,05 for halvtbetalende medlemmer pr. uke. Årsmøtet i samorganisasjonen kan, hvis denne kontingenten er utilstrekkelig til dekning av samorganisasjonens utgifter for å utføre et effektivt faglig arbeid i vedkommende arbeidsområde, søke Landsorganisasjonen om adgang til å nytte en høyere kontingent.

Ved eventuell søknad til Sekretariatet, må budsjettforslag, regnskapsutdrag og alle opplysninger om virksomheten foreligge.

Sekretariatet kan etter søknad innvilge tilskudd til en samorganisasjon som har nyttet ut den kontingent som er godkjent av Sekretariatet.

For enkelte forbund eller fagforeninger kan Sekretariatet i spesielle tilfelle gjøre unntak.»

Koplingsbestemmelsen.

Det fremmes ikke forslag om noen endring i Arbeidstvistlovens § 35, pkt. 7.

Stortingsvalget.

Den 9. og 10. september skal norske velgere gå til valgurnene for å avgjøre hvilken politisk ledelse landet skal ha i de kommende fire år. Vi har bak oss en stortingsperiode med ustabile regjeringsforhold. Det må nå være en fremtredende oppgave å skaffe landet en stabil politisk ledelse, en regjering som er i stand til å følge et klart optrukket program for sin virksomhet.

Landsorganisasjonen har medlemmer med forskjellig livssyn og ulikt syn på hvordan samfunnet bør styres. Landsorganisasjonen kan likevel ikke stille seg likegyldig til hvilken politikk som skal føres og hvilket styre landet skal ha. Denne kongress er bevis på at fagbevegelsen må ha hele samfunnet som sitt virkefelt om det skal være mulig å ivareta medlemmenes interesser på en fullgod måte. Det er på denne måten vi hittil har kunnet fremme og få gjennomført våre saker, og i denne forbindelse har samarbeidet med Det norske Arbeiderparti vært en garanti for at vi har kunnet vinne fram med våre forslag og krav.

Kongressen er denne gang som tidligere vesentlig opptatt av fagbevegelsens målsetting og retningslinjene for virksomheten framover. Både målsetting og retningslinjer faller på de fleste områder sammen med den politikk som Det norske Arbeiderparti står for.

Pris- og kostnadsutviklingen, natur- og miljøvern, utviklingen av bedriftsdemokratiet og bedre skole- og voksenopplæringstilbud er blant de saker som har stått i forgrunnen i den perioden som er gått. Dessuten har nedleggelse og innskrenkninger på flere indu-

striområder skapt usikkerhet for sysselsettingen i flere distrikter. Dette er sentrale spørsmål også i tida framover. Bare en regjering med et klart flertall bak en bestemt politikk kan skape garanti for en gjennomtenkt og planmessig løsning av oppgavene. Vi må igjen få en regjering utgått av Det norske Arbeiderparti.

Kongressen bevilger 250 000 kroner til Det norske Arbeiderparti og vil gi Sekretariatet fullmakt til å foreta det som måtte være nødvendig for å bidra til at høstens stortingsvalg kan gi et resultat som Landsorganisasjonens medlemmer er tjent med. Kongressen oppfordrer alle medlemmer, tillitsmenn og organisasjonsledd til aktivt å medvirke til at Stortinget får en sammensetning som gir grunnlag for at den demokratiske arbeiderbevegelse igjen kan lede utviklingen i norsk samfunnsliv.

Tariffpolitikken.

1. Kongressen understreker at i samsvar med den produksjonsøkning som finner sted, må lønnstakerne sikres en øking av reallønn og sosiale goder. Indeksbestemmelser søkes gjennomført i samsvar med denne målsetting.

Lønnsøkning må sees i sammenheng med lavere pensjonsalder og/eller kortere arbeidstid, lønn under sykdom, sluttvederlag osv. Hensikten må være å komme fram til sosial likestilling for alle ansatte. Lavtlønnsgruppens problemer må vies den største oppmerksomhet, likeså gjennomføringen av likelønsspørsmålet i praksis.

2. Kongressen gjentar Representantskapets vedtak fra 1971 om oppgjørformene. Man forutsetter at enhver form for samordning av inntektsoppgjør skal omfatte alle grupper i samfunnet.
3. Samtlige forslag under dette punkt på dagsordenen oversendes sekretariatet, som må vurdere forslagene i forhold til hva som skal søkes gjennomført ved tariffavtaler og ved lovgivning.

Lønnsstatistikk.

Lønnsstatistikk på kvartalsbasis for LOs medlemmer utarbeides for tiden bare for industri- og håndverksgrupper. Fagkongressen finner det påkrevd at arbeidet med hyppigere lønnstillinger for andre fagområder tas opp. Spørsmålet vil bli reist av LO gjennom Det rådgivende utvalg for lønnsstatistikk.

Skatte- og prispolitikk.

I samarbeid med Det norske Arbeiderparti må LO skape politisk grunnlag for en mer rettferdig fordeling av skattebelastningen i

samfunnet. En rimeligere belastning på vanlige inntekter, vil for en del nødvendiggjøre en noe dempet utvikling i felleskonsumet. Både for å opprettholde det offentliges evne til å kunne løse de mange oppgaver i et moderne industrisamfunn og ikke minst for å rette opp de mange og åpenbare skjevheter og vilkårlige behandling skattesystemet gir adgang til, er behovet for en kritisk gjennomgang av skattesystemet nødvendig. Det er i denne forbindelse av størst betydning å avdekke inntekter som gir grunnlag for den enkelte skatteyters virkelige forbruk. Det er bare slik kunnskap som kan gi rettferdige forhold mellom den enkeltes skatteevne og skatt. I denne forbindelse vil en spesielt peke på:

1. Kontrollsystemet må utvikles. En lønnskattordning uten selvangivelsesplikt for store grupper lønnstakere, vil gi liknings-etaten ressurser til bruk i kontrollarbeidet.
2. Økt kontroll og endringer i regnskapslovgivningen må gjennomføres for å redusere mulighetene for skatteunndragelser. Utvidet bruk av skjønn og rimelige kriterier for dette uavhengig av bedriftens formelle regnskapsmessige stilling, må bygges inn i skattesystemet. Utgangspunktet for skjønnsvurderingen må være hva som er rimelig vederlag for arbeidsinnsats og avkastning av kapital.
3. Skattebelastningen for inntektstakere på vanlige inntekter må reduseres. Dette må skje ved å senke den marginale skattebelastningen.
4. De sosiale skjevheter skapt gjennom sterkere prisstigning på matvarer må rettes opp. Fra 1. januar 1974 må den prisdempende effekt av subsidiene på visse viktige matvarer ved indeksoppgjøret våren 1973, gis en varig karakter ved reduksjon og fritak av merverdiavgift på visse matvarer og på elektrisk energi til husholdningsbruk.
5. For å hindre prisstigning uten sammenheng med reelle økonomiske forhold, må prisovervåkingen styrkes.
6. En viktig målsetting for den økonomiske politikken må være å skape grunnlag for en rimeligere prisutvikling og vekst i disponibel realinntekt for vanlige lønnstakere. For å sikre dette kan et nærmere samarbeid om den økonomiske politikken mellom myndighetene og organisasjonene vise seg å være nødvendig.
7. Forslagene fra og med nr. 362 og med nr. 442 oversendes Sekretariatet. Forslagene må sees i sammenheng med endringene i skattesystemet og gjennomføring av lønnskattordningen.

Internasjonale spørsmål.

Følgende forslag tiltres:

- A. Det tas fra LOs side kontakt med all arbeiderbevegelse i Europa for å legge opp et arbeidsprogram med sosialistisk målsetting slik at vi i fellesskap på disse premisser samarbeider i Europa.
- B. Konferansen for sikkerhet og samarbeid i Europa og drøftelsene om styrkereduksjoner kan bli viktige faktorer i utviklingen av fortsatt avspenning i Europa. Kongressen støtter arbeidet for gjennomføringen av disse konferansene.
- C. Anerkjennelse av DDR.
Kongressen fastslår at forslagene er gjennomført.
- D. 1. Den debatt markedssaken skapte i fagbevegelsen ble avgjort ved folkeavstemningen 24. og 25. september 1972.
2. En samlet fagbevegelse må nå konsentrere seg om de store oppgaver som ligger foran den, slik som blant annet arbeidet med demokrati i arbeidslivet, miljøspørsmål i videste omfang, utdanning og forskning.
3. LO må fortsette utviklingen i det faglige samarbeidet internasjonalt.
- E. Kongressen krever at USA innstiller alle flyangrep mot Kambodja og avvikler sin militære intervensjon i Indokina. Det kan bare bli fred i dette området på basis av det indokinesiske folks rett til selvstyre.

Kongressen gir uttrykk for sin beundring for den kamp det vietnamesiske folk har ført for sin frihet og nasjonale selvstendighet. Kongressen bekrefter sin støtte til de krefter som har kjempet for sin nasjonale og sosiale frigjøring.

Arbeidsmarkedsspørsmål/vernede bedrifter.

Det forelå forslag fra avd. 1, 54 og 233 av NJMF om arbeidsplaner for handikappede.

Vedtak: Forslagene tiltres.

Sosialpolitisk program.

Trykkes som egen trykksak.

Sosialpolitisk utvalg.

Sekretariatet får i oppdrag å oppnevne et sosialpolitisk utvalg. Utvalgets mandat fastsettes av Sekretariatet.

Kontroll med sosiale ytelser.

De samme instanser må også føre en effektiv kontroll med at de sosiale ytelser når fram til de som har rett til slike ytelser.

Arbeidervernloven.

Forslagene oversendes Sekretariatet med henblikk på den pågående og bebudede revisjon av Arbeidervernloven. I den utstrekning forslagene ikke allerede er dekket ved tidligere framsatte forslag fra LO, pålegges Sekretariatet å vurdere forslagene med henblikk på å fremme ytterligere forslag om endringer i loven. Dette gjelder særlig for Arbeidervernlovens vernekapittel.

Yrkesskadetrygden.

1. Kongressen tar til etterretning det arbeid som er gjort for å få innført et alminnelig erstatningsansvar for arbeidsgiverne når det gjelder arbeidsulykker, og anmoder Sekretariatet om å søke utvirket at gjeldende lovgivning snarest mulig blir endret i samsvar med den foreliggende innstilling.
2. Kongressen gir sin tilslutning til forslaget om at karensdagene ved arbeidsulykker må bli sløyfet og anmoder Sekretariatet om å fremme de nødvendige forslag om dette.

Garanti ved konkurs.

Kongressen tar til etterretning det arbeid som er gjort og anmoder Sekretariatet om å følge denne saken opp slik at det snarest mulig blir utferdiget lov i samsvar med det foreliggende utkast og de tilføyelser LO har foreslått gjort til dette.

Ferieloven.

Forslagene oversendes Sekretariatet med anmodning om å vurdere disse i forbindelse med framleggene fra det interne LO-utvalg og på grunnlag av en samlet vurdering å fremme krav overfor myndighetene om de ønskelige endringer i Ferieloven.

Arbeidstvistloven.

Det forelå følgende forslag:

«LO-kongressen pålegger Sekretariatet å oppnevne et utvalg med det oppdrag å foreslå forandringer av Arbeidstvistlovens paragraf 26, Kjæremål og anke, med sikte på å innføre en reell adgang til å anke enhver avgjørelse i Arbeidsretten til en høyere rettsinstans.»

Vedtak: «Forslaget oversendes Sekretariatet for nærmere utredning og vurdering.»

Sykelønnsordningen.

Forslagene tiltres i prinsippet og oversendes Sekretariatet til videre behandling.

Arbeidsløysetrygden.

Forslagene tiltres i prinsippet og oversendes Sekretariatet til nærmere vurdering.

Sluttvederlagsordningen.

Kongressen gir sin tilslutning til forslagene. Forslagene oversendes Sekretariatet til videre behandling.

Bedriftsulykker.

Forslagene oversendes Sekretariatet til nærmere vurdering.

Hovedavtalen med N.A.F.

1. Kongressen går prinsipielt inn for organisasjonsplikt, subsidiært inn for tariffavgift.
2. De forslag som foreligger om endringer av disse avtaler sendes Sekretariatet.
3. For øvrig må Sekretariatet ta hensyn til forslag som kommer inn før fristens utløp 30. juni 1973.

Hovedavtalen med DKT.

1. Forslaget fra forbundsstyret i Handel og Kontor tiltres.
2. De øvrige forslag sendes Sekretariatet.
3. Sekretariatet sammen med de interesserte forbund utarbeider de nødvendige forslag til endring av avtalene.

Forbrukerkooperasjonen.

Den Kooperative Forbrukerbevegelse har alltid hatt støtte fra fagbevegelsen.

Ledelsens behandling av de ansattes krav om streikerett har imidlertid i den senere tid vært en belastning.

Kongressen ønsker fortsatt et godt samarbeid med forbrukerkooperasjonen og regner med at kooperasjonens ledelse tar sitt standpunkt til streikeretten opp til ny overveielse uten å kople dette sammen med andre faglige spørsmål.

Uttalelsen sendes NKLS representantskap.

Retningslinjer for bruk av arbeidsstudier.

De forslag som foreligger til endring av retningslinjene sendes Sekretariatet.

Organisasjonsformene.

Kongressen sluttet seg til følgende innstilling fra mindretallet i Organisasjonskomitéen:

1. LANGSIKTIGE TILTAK

- A. Kongressen støtter opp om prinsippene for et organisasjonsmønster basert på færre fagforbund og at samtlige ansatte på en arbeidsplass tilsluttet ett forbund. Dette organisasjonsmønsteret søkes gjennomført fra 1985.
- B. Nytt debattopplegg basert på dette utarbeides og sendes grunnorganisasjonene til diskusjon i samråd med forbundene.
- C. Grunnorganisasjonenes svar og forbundenes merknader danner grunnlaget for den endelige innstilling som forelegges Kongressen 1977 til behandling og avgjørelse.
- D. Fram til 1985 harmoniseres medlemskontingenten og de sosiale ytelser knyttet til medlemskapet innenfor de forbund som forutsettes å gå sammen.
- E. I tiden fram til 1985 legges forholdene til rette for at forbund som ønsker det, kan slutes sammen innenfor rammen av det nye mønsteret.

2. KORTSIKTIGE TILTAK

- A. Forbund som etter prinsippene for det nye organisasjonsmønsteret naturlig vil bli slått sammen etablerer hensiktsmessige samarbeidsformer. Samarbeidet må være forpliktende for alle som deltar og må omfatte alle områder som er av betydning for å oppnå best mulig resultater for arbeidstakergruppen. Dette samarbeidet skal også legge forholdene

til rette for kontakten mellom de LO-organiserte på den enkelte arbeidsplass.

- B. Grupper som står utenfor LO må få tilbud om en organisasjonsmessig tilknytning som kan godtas. Tilbudet bør omfatte flere alternativer. Dersom det oppstår tvil har Sekretariatet fullmakt til å fastsette tilknytningsformene i de enkelte tilfelle, men innenfor rammen av prinsippene for det nye organisasjonsmønsteret.
- C. For å få en rasjonell utnyttelse av de samlede ressurser bygger LO ut felles serviceorganer. Dette gjelder de nåværende avdelingskontorene, slik at de har tilstrekkelig kapasitet til å dekke både LO's og forbundenes behov. En bør til enhver tid vurdere spørsmålet om opprettelse av nye avdelingskontorer når dette er nødvendig for på en forsvarlig måte å ivareta de fagorganisertes interesser på alle områder.

Pensjonsspørsmål.

I folketrygden er prinsippet om like pensjonsrettigheter for kvinner og menn slått fast. I flere andre pensjonsordninger er imidlertid denne likestilling ikke gjennomført. Det må være fagbevegelsens oppgave å arbeide for en generell likestilling mellom kvinner og menn i disse pensjonsordninger.

Uttalelse om kjernefysiske prøver.

Kongressen viser til avtalen om stans i kjernefysiske prøver og beklager at Frankrike ikke har undertegnet denne. Kongressen oppfordrer Frankrike til å avstå fra slike prøver som nå planlegges i Stillehavet. Ingen har oversikt over de skadevirkninger disse prøvene kan få.

Regjeringene i Australia og New Zealand har protestert kraftig mot de planlagte prøvene. Kongressen ber den norske regjering støtte disse protestene.

Landsorganisasjonens kongress tar sterk avstand fra planer om kjernefysiske prøver og slutter seg til dem som har bedt Frankrike innstille dem.

Organisasjonsformene i kooperasjonen.

Organisasjonskomitéen bes, i samråd med alle forbundene som har tariffavtale med DKT, nøye å analysere hele organisasjonsmønsteret i kooperasjonen med sikte på å finne fram til de mest hensiktsmessige organisasjonsformene, uavhengig av någjeldende retningslinjer. Sekretariatet gis fullmakt til å ta endelig stilling til spørsmålet.

Medlemsavis.

1. Spørsmålet om nytten av en ukeavis for alle LOs medlemmer som erstatning for de enkelte forbunds medlemsblad utredes.
2. De forbund som ønsker å bruke det nåværende Fri Fagbevegelse som medlemsorgan, innbys til samarbeid med sikte på å løse den oppgaven.

Deltaking i offentlig arbeid.

Kongressen tiltrådte følgende innstilling:

Forbundsstyret slutter seg til tanken om at lokale tillitsmenn i sterkere grad trekkes med i såvel offentlige som organisasjonsmessige utredninger, styrer og komitéarbeid.

Medlemsnål.

Det forelå slikt forslag:

«Landsorganisasjonen i Norge utformer en LO-nål som utdeles til alle medlemmer og til nyinnmeldinger.»

Forbundsstyrets innstilling:

Forbundsstyret foreslår at LO utformer en egen LO-nål.

Vedtak: Tiltres i prinsippet og oversendes Sekretariatet.

Norsk Sjømannsforbunds organisasjonsområde.

Lekter/ferge- og buksérbåtmannskaper tillegges Norsk Sjømannsforbunds organisasjonsområde.

De funksjonshemmede og fagbevegelsen.

Det forelå følgende forslag fra Bergen faglige Samorganisasjon:

LO's kongress mai 1973 vil be det nyvalgte Sekretariat om å overveie spørsmålet om man ikke bør opprette et kontaktutvalg mellom LO og de bestående største organisasjoner for funksjonshemmede. Mandatet og retningslinjene for et slikt kontaktutvalg må utarbeides av LO's administrasjon.

Vedtak:

Forslaget sendes Sekretariatet med anmodning om at ovennevnte utvalg også vurderer forslaget fra Bergen faglige Samorganisasjon.

(Utvalget skal bestå av representanter for forbund som eventuelt får avtaleforhold ved vernede bedrifter.)

Kjelepassernes organisasjonsforhold.

Samarbeidet med Oslo Kjele- og Maskinpasserforening opprettholdes med sikte på å samordne kjelpassernes interesser i samarbeid med forbundene også i kommende kongressperiode.

Demokrati i arbeidslivet.

Kongressen uttaler sin tilfredshet med endringen i aksjeloven som gir de ansatte rett til å bli representert i bedriftsforsamlinger og i bedriftenes styre. Med dette har man tatt et viktig skritt videre når det gjelder demokratiseringen i arbeidslivet. I løpet av 1973 vil denne reform bli gjennomført i ca. 1000 bedrifter og ca. 3500 representanter for de ansatte kommer med i bedriftenes formelle organer. Det vil være en viktig oppgave å følge denne utviklingen nøye slik at denne reform virker etter hensikten og blir en reell medbestemmelse for de ansatte.

Fagbevegelsen må videre arbeide aktivt for at liknende reformer blir satt i verk for de næringer, bransjer og bedrifter som foreløpig faller utenfor samt innenfor den offisielle virksomhet. I tillegg til de ansattes representasjon i bedriftenes organer, må en arbeide for at kommunale og fylkeskommunale myndigheter blir representert i bedrifter som har vesentlig innflytelse på lokalsamfunnet.

Den videre utvikling av bedriftsdemokratiet må etter Kongressens mening skje ved revisjon av avtalene slik at tillitsmennenes innflytelse styrkes og at de organer som er opprettet i samarbeidsavtalene får besluttede myndighet innen bestemte områder. Dette gjelder også i den offentlige virksomhet.

Fagbevegelsen står nå overfor en stor oppgave når det gjelder skolering av de representanter som skal representere de ansatte i de ulike organer. Det vil også være viktig med en total informasjon til samtlige medlemmer om utviklingen på dette område.

Den bedriftsinterne skolering må aktiviseres innenfor den enkelte bedrift, slik at den enkelte ansatte gjennom erfaring og kunnskap får større innflytelse på sin egen arbeidssituasjon og på bedriftens ledelse.

Når det gjelder de store internasjonale selskaper, må fagbevegelsen i samarbeid med organisasjoner i andre land arbeide aktivt for å sikre de ansatte tilfredsstillende innflytelse.

LO's handlingsprogram.

Forslaget til handlingsprogram godkjennes.

Dirigenten ba om at Sekretariatet fikk fullmakt til å foreta de nødvendige endringer i Handlingsprogrammet i forbindelse med de oppsatte forslag, hvis det er saklig begrunnelse for det.

Korttidssekretærer.

Kongressen tiltrådte følgende innstilling:

Ordningen med korttidssekretærer kan i enkelte tilfeller være en god arbeidsordning.

Når fagbevegelsen står overfor gjennomdrøftelse av viktige faglige organisasjonsmessige eller politiske spørsmål er det av betydning at det blir brukt fantasi og handlekraft for å få størst mulig aktivitet.

Korttidssekretærer kombinert med godt tilrettelagt presentasjonsmaterieell har vist seg å være en egnet form for å sikre bredere oppslutning om drøftelsene.

Forbundsstyret vil imidlertid understreke at valg av presentasjonsmaterieell og midler må tilpasses det stoff som skal opp til drøftelse.

Arbeidsmåtene vil og må kunne veksle fra sak til sak. Fagbevegelsen må derfor ikke bare bli bundet til én arbeidsform.

Distriktskontorene.

A. Forslag 935—940 og 943—948 sendes utvalget til behandling. Utvalgets forslag med Sekretariatets innstilling forelegges LO's representantskap til avgjørelse. (Det nevnte utvalg skal utrede distriktssekretærordningen.)

B. Kongressen tiltrådte følgende forslag:

Instruks for tilsynsutvalgene ved LO's distriktskontorer.

Punkt 1 forandres til:

«For hvert distriktskontor skal det være et tilsynsutvalg på 3 medlemmer, oppnevnt av Sekretariatet etter innstilling fra de faglige Samorganisasjoner i distriktskontorets område. Sekretariatet oppnevner formenn for tilsynsutvalgene. Funksjonstida er kongressperioden.»

Boligspørsmål.

Kongressen tiltrådte følgende forslag:

1. Boligsituasjonen med stigende boutgifter, mangel på og et stadig økende behov for boliger, utglidning og spekulasjoner på bolig- og tomtemarkedet, krever en aktiv innsats for å motvirke denne utviklingen.
2. Ved utbygging av nye byggeområder må det legges særlig vekt på å utvikle trivelige og gode bomiljøer, samtidig som det må etterstrebis en best mulig balanse mellom bosteder og arbeidsplasser. Det må gis rimelig plass for fritidsaktiviteter.

Skal et bygge- og boområde virke funksjonsmessig riktig må det planlegges slik at all form for sosial- og aldersmessig lagdeling unngås. Det må tas spesiell hensyn til de uføre.

3. En aktiv og framtidsrettet tomtepolitikk er et vesentlig vilkår for en rasjonell og planmessig boligbygging.

Kommunene må settes i stand til å erverve tomter og til å løse de øvrige grunnlagsinvesteringer.

4. Forskningen innenfor byggesektoren må intensiveres for å oppnå størst mulig produktivitet og utnytting av ressursene. Rekrutteringen til byggefagene og styrking av fagopplæringen må vies større oppmerksomhet. Trygghet og sikkerhet i arbeidet og for arbeidsplassene vil øke effektiviteten.
5. Den samlede fagbevegelse må aktivt støtte det kooperative bolig-samvirke gjennom deltakelse i Boligkooperasjonen og de kooperative produksjonsselskaper som er bygd opp.

Boligprobleme spiller en så sentral rolle for den enkelte og samfunnet at fagbevegelsen med hele sin tyngde og kraft må engasjere seg i løsningen av disse problemer.

Tjenesteboliger.

Landsorganisasjonen stiller seg positivt til nytt framstøt for utredning av saken på departementshold med LO's medvirken.

Skole- og utdanningsspørsmål.

Forslagene sendes det nye sekretariat. Kongressen slutter seg i prinsippet til forslagene fra Rørleggersvennernes Forening i Bergen, bedriftsklubben ved Bodø Flystasjon og avdeling 1 av Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund. For øvrig vises til Handlingsprogrammet.

Forholdet ledelse/medlemmer.

Kongressen fastslår at Sekretariatet og LO's tillitsmenn har fulgt LO's vedtekter og har handlet i overensstemmelse med vedtak fattet i LO's representantskap og kongress.

Oljepolitikken.

Kongressen tiltrer følgende innstilling:

Oljefunnene i Nordsjøen kan få stor økonomisk og politisk betydning for Norge.

Det har vært et prinsipp i vårt land at energiresursene har vært samfunnsie.

Det er i henhold hertil nødvendig at det blir utviklet en nasjonal oljepolitikk — slik at de nye energikilder — olje og gass — kommer hele det norske samfunn til gode.

Oljefunnene må utnyttes slik at vårt land blir mest mulig uavhengig av andre når det gjelder tilførsel av petroleum.

Oljefunnene i Nordsjøen må danne grunnlaget for nye arbeidsplasser i distriktene og for nye typer næringsvirksomhet.

Hovedregelen må være at all olje fra det norske området blir ført i land i Norge.

På hele den norske kontinentalsokkel må nasjonal kontroll over utforskning og utvinning sikres.

Både nord og syd for den 62. breddegrad må det være en statsoppgave å foreta utforskning, utvinning og utnyttning av ressursene.

For å nå disse mål er det nødvendig med statlig engasjement på alle plan.

Det må organiseres et statlig oljeselskap, og den sentrale administrasjon må bygges ut.

Norge må på det internasjonale plan arbeide for å styrke samarbeidet mellom statene innenfor oljesektoren.

Nasjonalisering — sosialisering.

Kongressen fastlegger som Landsorganisasjonens målsetting å arbeide for at samfunnet overtar bankene og kredittinstitusjonene. Det vises for øvrig til handlingsprogrammets avsnitt IV.

Verne- og sikkerhetstiltak.

Kongressen gir sin tilslutning til forslagene om endring av gjeldende vernebestemmelser i samsvar med de innsendte forslag.

Forslagene oversendes Sekretariatet med anmodning om å fremme forslag om de nødvendige endringer i lov og forskrifter i samsvar med forslagene.

Husmorvikarordning.

Kongressen tiltrådte følgende forslag:

«Landsorganisasjonen går inn for ordningen med husmorvikarer, og hjemmehjelp blir utbygd slik at en arbeidstaker i alminnelighet slipper å måtte være hjemme når sykdom oppstår.»

Arbeidsmarkedsspørsmål.

Kongressen tiltrådte følgende forslag:

«Arbeidsledigheten blant ungdom, særlig ufaglært ungdom, begynner nå å bli et alvorlig samfunnsproblem som vi i fagbevegelsen må

bidra til å få løst. Vi foreslår derfor at LO tar denne oppgaven med i det nye handlingsprogrammet. Første steg i dette arbeidet bør være å få saken skikkelig belyst. Når dette er gjort bør LO bidra sitt til å få satt i verk tiltak som kan eliminere problemet.»

Jordbruksavtalen.

Det synes påkrevd å gjennomføre en omlegging av støtteordningene til jordbruket, som innad i jordbruket sikrer fordelingspolitisk riktigere løsninger. Ved omleggingen må nivået på støtten til jordbruket sees i sammenheng med den økonomiske evne hos inntektstakere i andre næringer. Formene for støtte må også ta hensyn til virkningene på det totale prisnivå i samfunnet.

Arbeidstap ved kommunale verv.

Det forelå slikt forslag:

«I forbindelse med deltakelse i kommunale oppdrag, er det fra Kommunaldepartementet fastslått en øvre grense — satt til kr. 125,— ved arbeidstap. Dette er en begrensning som i stor grad vanskeliggjør kommunalpolitisk virksomhet — spesielt for skiftarbeidere.

LO tar saken opp med departementet for å fjerne begrensningene, slik at legitimert arbeidstap kan bli dekket.

Slik ordningen er, uthuler den demokratiet og er lite tilfredsstillende.»

Vedtak:

Kongressen tiltrer forslaget. Forslaget oversendes Sekretariatet med anmodning om å søke utvirket at legitimert tapt arbeidsfor tjeneste blir dekket fullt ut ved utførelse av slike offentlige oppdrag som nevnt i forslaget.

Opplysningsvirksomheten.

A. Følgende forslag oversendes LO's fondsstyre:

«Avdelingen vil fremme forslag til LO's kongress om å ta hele LO's kursvirksomhet i landsdelen opp til vurdering når det gjelder utdanning av tillitsmenn innen de ulike avdelinger og arbeidsplasser. Forslaget omfatter at det må bli nedsatt en komité med representanter fra de enkelte forbund, med sikte på å fremlegge planer og forslag om opprettelse og anskaffelse av et permanent skolesenter i LO's regi, for utdanning av tillitsmenn på et sentralt sted i Nord-Norge, snarest.»

B. Det forelå følgende forslag:

«Opplysnings- og utviklingsfondets regler for økonomisk støtte må endres slik at det også gis dekning for arbeidstap ved helgekurs/konferanser.

Nærdemokratiets realitet er avhengig av slike kurs/konferanser og endel skiftarbeidere vil med nåværende regelverk ikke ha økonomisk anledning til å delta.»

Vedtak:

Forslaget tiltres og oversendes LO's fondsstyre som må utarbeide regler som dekker arbeidstap for skiftarbeidere ved helgekonsferanser/kurser.

Forsikringsspørsmål.

Forslagene tiltres og oversendes det nye Sekretariat.

Fiskerispørsmål.

Forslagene tiltres i prinsippet. LO vil kreve å bli representert i den norske delegasjon på den internasjonale konferanse om havets folkerett.

Jakt og fiske.

Kongressen pålegger Sekretariatet å arbeide for at allmennhetens rettigheter i utmark, herunder til jakt og fiske, beskyttes og bygges ut. Det må herunder tas hensyn til at beskatningen avpasses etter bestandens størrelse.

Forbrukerspørsmål.

Landsorganisasjonen er den største forbrukerorganisasjon i Norge. Forbrukerpolitikken har derfor en sentral betydning for våre medlemmer.

For å styrke medlemmenes interesse, vil LO derfor ta aktivt del i utformingen av forbrukerpolitikken, og det henvises i den anledning til Handlingsprogrammet.

Miljøvern.

Det forelå en rekke forslag om miljøvern, med innstillinger fra forbundsstyrene i Norsk Arbeidsmandsforbund, Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund, Norges Handels- og Kontorfunksjonærers Forbund, Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund og Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund.

Vedtak:

Forbundsstyrenes innstilling tiltres.

Flytting av bedrifter til utlandet.

Kongressen slutter seg til det syn som Sekretariatet tidligere har gitt uttrykk for i forbindelse med norske bedriftsetableringer i utlandet, og krever at myndighetene om nødvendig tar i bruk de lovregler som kan hindre slike etableringer.

Forskningsspørsmål.

Kongressen til fastslå at det er av den største betydning at fagbevegelsen engasjerer seg i alle sider av den forskning som i dag foregår i Norge. I forbindelse med dette har man fra Landsorganisasjonens side i debattheftet vedrørende Handlingsprogrammet tatt opp dette punktet som et av de nye virkeområder.

Det vises til LO's handlingsprogram.

Kulturspørsmål.

Forslaget om permanent kulturutvalg tiltres i samsvar med kulturutvalgets innstilling.

